FINNMÁRKO-
KOMIŠUVDNA

FINNMARKS-
KOMMISJONEN

Bind 2
Kapittel 7-21

RAPPORT FELT 4
KARASJOK

Interne rettsforhold i reindriften

FOTO: JAN HELMER OLSEN

Bind 2
Kapittel 7–21

RAPPORT FELT 4
KARASJOK

Interne rettsforhold i reindriften

Finnmarkskommisjonen
1. desember 2022

Forsidefoto: Jan Helmer Olsen

INNHOLDSFORTEGNELSE

DEL II
KOMMISJONENS KONKRETE RETTSLIGE VURDERINGER 11

7. KOMMISJONENS VURDERINGER – INNLEDENDE BEMERKNINGER 12

7.1 Generelt om kildene 12
7.1.1 Innledning. Kommisjonens ansvar for saksopplysningen 12
7.1.2 Skriftlige kilder 12
7.1.3 Muntlige kilder 13
7.1.4 Usikre opplysninger i kildene 14
7.2 Generelt om rammene for kommisjonens rettslige vurderinger 15
7.2.1 Forholdet til den alminnelige reindriftsretten 15
7.2.2 Kommisjonens vurderinger er begrenset til de angitte kravsområdene 16
7.2.3 Habilitet 16
7.3 Oppbyggingen av rapportens vurderingsdel 17
7.3.1 Inndelingen i hovedkapitler 17
7.3.2 Oppbyggingen av de enkelte kapitlene 18

8. REINBEITEDISTRIKT 14A SPIERTTAGÁISÁ 20

8.1 Hva saken gjelder 20
8.2 Nærmere om sakens bakgrunn 22
8.3 Bemerkninger fra Reinbeitedistrikt 14A Spierttagáisá 24
8.4 Bemerkninger fra kravsfremsettere med overlappende krav 28
8.4.1 Vuolábiid-Spiertta siida 28
8.4.2 Reinbeitedistrikt 13 Lágesduottar 29
8.4.3 Rávdol siida 30
8.4.4 Báhkilskáidi siida 30
8.4.5 Jovnnin Pier gánddiid siida 30
8.5 Kommisjonens vurderinger - fellesspørsmål 31
8.5.1 Rettslige problemstillinger. Nærmere om subjektet for rettighetene 31
8.5.2 Avgrensning mot tvisteområdet i Hålogaland lagmannsretts dom av 26. mars 2010 32
8.6 Mads Alexander Sara siida 32
8.6.1 Saken problemstilling og bakgrunn 32
8.6.2 Bemerkninger fra Mads Alexander Sara og Reinbeitedistrikt 14A Spierttagáisá 33
8.6.3 Historiske (skriftlige) kilder 34
8.6.4 Kommisjonens vurderinger 36
8.6.4.1 Innledning 36
8.6.4.2 Har Mads Alexander Sara siida fortrinnsrett til høst- og vinterbeite i kravsområdet? 36
8.6.4.3 Kan Mads Alexander Sara siida anses som Perin siida sin rettsetterfølger? 40
8.7 Petter John Utsi siida 40
8.7.1 Sakens problemstilling og bakgrunn 40
8.7.2 Bemerkninger fra Petter John Utsi og Reinbeitedistrikt 14A Spierttagáisá 40
8.7.3 Historiske (skriftlige) kilder 42
8.7.4 Kommisjonens vurderinger 44
8.7.4.1 Innledning 44
8.7.4.2 Har Petter John Utsi siida fortrinnsrett til vinterbeite i kravsområdet? 45
8.8 Iŋgosiid siida 47
8.8.1 Sakens problemstilling og bakgrunn 47
8.8.2 Bemerkninger fra Iŋgosiid siida og Reinbeitedistrikt 14A Spierttagáisá 48
8.8.3 Historiske (skriftlige) kilder 48
8.8.4 Kommisjonens vurderinger 51
8.8.4.1 Rettssuksesjon 51
8.8.4.2 Har Iŋgosiid siida fortrinnsrett til vår- og høstbeite i kravsområdet? 52
8.9 Samuel John N. Anti/Petter N. Anti siida og Rávnn´ Áslat bártniid siida/ Ássuorge-Buollan vintersiida 54
8.9.1 Sakens problemstilling og bakgrunn 54
8.9.2 Bemerkninger fra siidaene og Reinbeitedistrikt 14A Spierttagáisá og andre 54
8.9.3 Historiske (skriftlige) kilder 55
8.9.4 Kommisjonens vurderinger 58

8.9.4.1 Innledning ... 58
8.8.4.2 Har de to siidaene fortrinnsrett til vår- og høstbeite i kravsområdet? ... 58
8.10 Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida ... 60
8.10.1 Sakens problemstilling og bakgrunn ... 60
8.10.2 Bemerkninger fra Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida, Reinbeitedistrikt 14A og andre 60
8.10.2.1 Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida og Reinbeitedistrikt 14A Spierttagáisá ... 60
8.10.2.2 Bemerkninger fra andre ... 61
8.10.3 Historiske (skriftlige) kilder ... 61
8.10.3.1 Opplysninger om beitebruken til rettsforgjengerne på farssiden (Guttorm-slekta) ... 61
8.10.3.2 Opplysninger om beitebruken til rettsforgjengerne på morssiden (Stravnnjit/Utsi-slekta) ... 63
8.10.4 Kommisjonens vurderinger ... 63
8.10.4.1 Rettssuksesjon ... 63
8.10.4.2 Har Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida fortrinnsrett til vår- og høstbeite i kravsområdet? .. 64
8.11 Konklusjon ... 66

9. VUOLÁBIID-SPIERTTA SIIDA (VÅR- OG HØSTBEITE) ... 68

9.1 Hva saken gjelder ... 68
9.2 Nærmere om sakens bakgrunn ... 69
9.3 Bemerkninger fra Vuolábiid-Spiertta siida 71
9.4 Bemerkninger fra kravsfremsettere med overlappende krav ... 74
9.4.1 Reinbeitedistrikt 14A Spierttagáisá ... 74
9.4.2 Reinbeitedistrikt 13 Lágesduottar ... 74
9.5 Historiske (skriftlige) kilder ... 74
9.5.1 Kilder frem til 1950-tallet ... 74
9.5.2 Kilder fra 1950-tallet og fremover ... 75
9.6 Kommisjonens vurderinger ... 78
9.6.1 Innledning. Forholdet til tidligere rettsavgjørelser ... 78
9.6.2 Har Vuolábiid-Spiertta siida fortrinnsrett til vår- og høstbeite nord for Karasjok kirkested? ... 79
9.6.2.1 Suksesjonsspørsmålet ... 79
9.6.2.2 Tidsvilkåret ... 80
9.6.2.3 Bruksvilkåret ... 80
9.6.2.4 Godtrovilkåret ... 81
9.6.2.5 Betydningen av at Vuolábiid-Spiertta siida bare har brukt kravsområdet sporadisk etter 1989 ... 82
9.6.2.6 Konklusjon ... 82

10. REINBEITEDISTRIKT 13 LÁGESDUOTTAR ... 84

10.1 Hva saken gjelder ... 84
10.2 Nærmere om sakens bakgrunn ... 86
10.3 Bemerkninger fra Reinbeitedistrikt 13 Lágesduottar ... 87
10.4 Bemerkninger fra kravsfremsettere med overlappende krav ... 89
10.4.1 Reinbeitedistrikt 14A Spierttagáisá ... 89
10.4.2 Vuolábiid-Spiertta siida ... 89
10.5 Kommisjonens vurderinger – fellesspørsmål ... 89
10.5.1 Rettslige problemstillinger ... 89
10.5.2 Forholdet til Hålogaland lagmannsretts dom av 26. mars 2010 ... 90
10.6 Máhte Per Ánde siida ... 90
10.6.1 Sakens problemstilling og bakgrunn ... 90
10.6.2 Bemerkninger fra Máhte Per Ánde siida ... 91
10.6.3 Bemerkninger fra andre ... 91
10.6.4 Historiske (skriftlige) kilder ... 92
10.6.4.1 Kilder frem til slutten av 1950-tallet ... 92
10.6.4.2 Kilder som beskriver bruken fra 1960-tallet og fremover ... 93
10.6.5 Kommisjonens vurderinger ... 95
10.6.5.1 Spørsmålet om rettssuksesjon - «lovleg» rettsovergang ... 95
10.6.5.2 Har Máhte Per Ánde siida fortrinnsrett til vår- og høstbeite i kravsområdet? ... 95
10.7 Buollánnjárgga siida ... 97
10.7.1 Sakens problemstilling og bakgrunn ... 97
10.7.2 Bemerkninger fra Buollánnjárgga siida og Reinbeitedistrikt 13 Lágesduottar ... 98
10.7.3 Bemerkninger fra andre ... 98
10.7.4 Historiske (skriftlige) kilder ... 98
10.7.4.1 Kilder frem til slutten av 1950-tallet ... 98
10.7.4.2 Kilder som beskriver bruken fra 1960-tallet og fremover ... 99
10.7.5 Kommisjonens vurderinger ... 100
10.7.5.1 Spørsmålet om rettssuksesjon - «lovleg» rettsovergang ... 100
10.7.5.2 Har Buollánnjárgga siida fortrinnsrett til vår- og høstbeite i kravsområdet? ... 101
10.8 John Per L. Anti dálvesiida og Káre Jovn´ Aslat siida ... 103
10.8.1 Sakens problemstilling og bakgrunn ... 103
10.8.2 Bemerkninger fra John Per L. Anti dálvesiida og Káre Jovn' Aslat siida ... 103
10.8.3 Bemerkninger fra andre ... 104
10.8.4 Historiske (skriftlige) kilder ... 104
10.8.5 Kommisjonens vurderinger ... 106
10.8.5.1 Innledning – brukens varighet ... 106
10.8.5.2 Har John Per L. Anti dálvesiida og Káre Jovn' Aslat siida fortrinnsrett til vår- og høstbeite i kravsområdet? ... 107

10.9 Konklusjon ... 109

11. ÁIBMEJÁVRI DÁLVESIIDA (HØSTBEITE) ... 110

11.1 Hva saken gjelder ... 110
11.2 Nærmere om sakens bakgrunn ... 112
11.3 Bemerkninger fra Áibmejávri dálvesiida ... 112
11.4 Bemerkninger fra kravsfremsettere med overlappende krav og andre ... 113
11.4.1 Rávdol siida ... 113
11.4.2 Nilut Piera bártnit ... 113
11.4.3 Báhkilskáidi siida ... 114
11.4.4 Per Inge Johansen ... 114
11.5 Historiske (skriftlige) kilder ... 114
11.5.1 Høstbeitehistorikken til Margit Anna Kemis rettsforgjengere ... 114
11.5.2 Høstbeitehistorikken til Mikkel M. Kemi/ Áibmejávri dálvesiida ... 115
11.5.3 Høstbeitehistorikken til andre siidaer i kravsområdet ... 118
11.6 Kommisjonens vurderinger ... 119
11.6.1 Innledning ... 119
11.6.2 Har Áibmejávri dálvesiida fortrinnsrett til høstbeite i kravsområdet? ... 120
11.6.3 Konklusjon ... 121

12. VINTERSIIDAGRUPPEN NILS ANDERS J. GUTTORM ... 122

12.1 Hva saken gjelder ... 122
12.2 Nærmere om sakens bakgrunn ... 122
12.3 Bemerkninger fra vintersiidagruppen Nils Anders J. Guttorm ... 124
12.4 Bemerkninger fra kravsfremsettere med overlappende krav og andre ... 126
12.4.1 Reinbeitedistrikt 14A Spierttagáisá ... 126
12.4.2 Áibmejávri dálvesiida ... 126
12.4.3 Rávdol siida ... 126
12.4.4 Per Inge Johansen ... 127
12.5 Historiske (skriftlige) kilder ... 127
12.6 Kommisjonen vurderinger ... 130
12.6.1 Innledning ... 130
12.6.2 Forholdet til Indre Finnmark tingretts dom 21. november 2016 ... 131
12.6.3 Har vintersiidagruppen Nils Anders J. Guttorm fortrinnsrett til vinterbeite i kravsområdet? ... 132
12.6.3.1 Tidsvilkåret ... 132
12.6.3.2 Bruksvilkåret ... 133
12.6.3.3 Godtrovilkåret ... 134
12.6.3.4 Konklusjon ... 135

13. RÁVDOL SIIDA ... 136

13.1 Hva saken gjelder ... 136
13.2 Nærmere om sakens bakgrunn ... 137
13.3 Bemerkninger fra Rávdol siida ... 138
13.4 Bemerkninger fra kravfremsettere med overlappende krav og andre ... 141
13.4.1 Reinbeitedistrikt 14A Spierttagáisá ... 141
13.4.2 Áibmejávri dálvesiida ... 141
13.4.3 Vintersiidagruppen Nils Anders J. Guttorm ... 141
13.4.4 Nilut Piera bártnit ... 141
13.4.5 Báhkilskáidi dálvesiida ... 141
13.4.6 Vintersiidagruppen Johannes Anders P. Guttorm ... 142
13.5 Historiske (skriftlige) kilder ... 142
13.5.1 Kilder frem til tidlig på 1970-tallet ... 142
13.5.2 Kilder fra tidlig på 1970-tallet og frem til årtusenskiftet ... 143
13.5.3 Kilder fra årtusenskiftet og senere ... 145
13.6 Kommisjonens vurderinger ... 146
13.6.1 Innledning ... 146
13.6.2 Har Rávdol siida fortrinnsrett til høstbeite og vinterbeite i kravsområdet? ... 147
13.6.2.1 Tidsvilkåret ... 147
13.6.2.2 Bruksvilkåret ... 148
13.6.2.3 Godtrovilkåret ... 149
13.6.2.4 Konklusjon ... 151

14. NILUT PIERA BÁRTNIT ... 152

14.1 Hva saken gjelder ... 152
14.2 Nærmere om sakens bakgrunn ... 153
14.3 Bemerkninger fra Nilut Piera bártnit ... 154
14.4 Bemerkninger fra kravsfremsettere med overlappende krav og andre ... 157
14.4.1 Áibmejávri dálvesiida ... 157
14.4.2 Vintersiidagruppen Nils Anders J. Guttorm ... 157
14.4.3 Rávdol siida ... 157
14.4.4 Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida ... 157
14.4.5 Mirkocáza siida ... 158
14.4.6 Báhkilskáidi siida ... 158
14.4.7 Rivkkároggi vintersiida ... 158
14.4.8 Oskar Eriksen ... 158
14.5 Historiske (skriftlige) kilder ... 158
14.5.1 Kilder til og med 1948 ... 158
14.5.2 Kilder som beskriver bruken fra 1950-tallet til og med 1989 ... 159
14.5.3 Kilder fra årtusenskiftet og fremover ... 162
14.6 Kommisjonens vurderinger ... 163

14.6.1 Innledning ... 163
14.6.2 Har Nilut Piera bártnit fortrinnsrett til vinterbeite ved Iškoras? ... 164
14.6.2.1 Tidsvilkåret ... 164
14.6.2.2 Bruksvilkåret ... 165
14.6.2.3 Godtrovilkåret ... 166
14.6.3 Har Nilut Piera bártnit fortrinnsrett til høstbeite vest for Gárdin? ... 166
14.6.3.1 Nærmere om brukens varighet ... 166
14.6.3.2 Kan høstbeitebruken og vinterbeitebruken vest for Gárdin legges sammen ved anvendelsen av tidsvilkåret? ... 168
14.6.3.3 Har bruken vist seg ved en «fast tilstelling»? ... 168
14.6.4 Konklusjon ... 169

15. BÁHKILSKÁIDI SIIDA (HØSTBEITE) ... 171

15.1 Hva saken gjelder ... 171
15.2 Nærmere om sakens bakgrunn ... 172
15.3 Bemerkninger fra Báhkilskáidi siida ... 173
15.4 Bemerkninger fra kravsfremsettere med overlappende krav og andre ... 176
15.4.1 Áibmejávri dálvesiida ... 176
15.4.2 Rávdol siida ... 176
15.4.3 Jovnnin Pier Jovnna gáinddaid siida og Reinbeitedistrikt 14A Spierttagáisá ... 176
15.4.4 Mirkocáza siida ... 177
15.5 Historiske (skriftlige) kilder ... 177
15.5.1 Kilder til og med 1933 ... 177
15.5.2 Kilder som beskriver bruken fra 1950-tallet til og med 1989 ... 178
15.5.3 Kilder fra årtusenskiftet og fremover ... 180
15.6 Kommisjonens vurderinger ... 181
15.6.1 Innledning ... 181
15.6.2 Har Báhkilskáidi siida fortrinnsrett til høstbeite i kravsområdet? ... 182
15.6.2.1 Tidsvilkåret ... 182
15.6.2.2 Bruksvilkåret ... 183
15.6.2.3 Godtrovilkåret ... 184
15.6.2.4 Konklusjon ... 185

16. JOVNNIN PIER JOVNNA GÁNDDAID SIIDA (VINTERBEITE) ... 187

16.1 Hva saken gjelder ... 187
16.2 Nærmere om sakens bakgrunn ... 188
16.3 Bemerkninger fra Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida ... 189
16.4 Bemerkninger fra kravsfremsettere med overlappende krav og andre ... 194
16.4.1 Reinbeitedistrikt 14A Spierttagáisá ... 194
16.4.2 Vuolábiid-Spiertta siida ... 194
16.4.3 Rávdol siida ... 194
16.4.4 Nilut Piera bártnit ... 194
16.4.5 Báhkilskáidi siida ... 194
16.4.6 Mirkocáza siida ... 195
16.4.7 Iŋgosiid siida ... 195
16.4.8 Máhte Per Ánde siida ... 195
16.4.9 Káre Jovn' Aslat siida ... 195
16.4.10 Per John A. Anti ... 195
16.4.11 Johannes Anders P. Guttorm ... 196
16.5 Historiske (skriftlige) kilder ... 196
16.6 Kommisjonens vurderinger ... 198
16.6.1 Innledning ... 198
16.6.2 Har Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida fortrinnsrett til vinterbeite i kravsområdet? ... 198
16.6.2.1 Innledning ... 198
16.6.2.2 Området nord for Kárášjohka (Jalgesvađđa) ... 199
16.6.2.3 Området sør for Kárášjohka (Jeagilvárri-Bálggesvárri) ... 201
16.6.2.4 Konklusjon ... 203

17. ETTERKOMMERE AV KLEMET JOHANNESEN GUTTORM ... 205

17.1 Hva saken gjelder ... 205
17.2 Nærmere om sakens bakgrunn ... 206
17.3 Bemerkninger fra Guttorm-etterkommerne ... 207
17.4 Bemerkninger fra kravsfremsettere med overlappende krav og andre ... 211
17.4.1 Mirkocáza siida ... 211
17.4.2 Báhkilskáidi siida ... 211
17.4.3 Familiene Eira og Sara ... 211
17.4.4 Nuorrojoga ja Ástevári siiddat ... 212
17.4.5 Berit Alette Eriksen Anti ... 213
17.5 Historiske (skriftlige) kilder ... 213
17.5.1 Opplysninger om familiens reindrift frem til 1950-tallet ... 213
17.5.2 Kilder som beskriver bruken fra 1950-tallet og frem mot årtusenskiftet ... 214
17.5.3 Kilder som beskriver bruken etter årtusenskiftet ... 217
17.5.4 Særlig om familiens slåtte- og eiendomshistorikk ... 218
17.6 Kommisjonens vurderinger ... 219
17.6.1 Innledning ... 219
17.6.2 Har Guttorm-etterkommerne fortrinnsrett til vinterbeite i den østlige delen av kravsområdet? ... 220
17.6.2.1 Tidsvilkåret ... 220
17.6.2.2 Bruksvilkåret ... 220

17.6.2.3 Godtrovilkåret ... 222
17.6.3 Har Guttorm-etterkommerne fortrinnsrett til vinterbeite i den vestlige delen av kravsområdet? ... 223
17.6.3.1 Kan Guttorm-etterkommerne påberope seg bruken til John Johannesen Guttorm? ... 223
17.6.3.2 Kan de faste installasjonene ved Juvinnjeaggi gi grunnlag for 20 års hevdstid? ... 224
17.6.4 Konklusjon ... 225

18. MIRKOCÁZA SIIDA ... 226

18.1 Hva saken gjelder ... 226
18.2 Nærmere om sakens bakgrunn ... 227
18.3 Bemerkninger fra Mirkocáza siida ... 228
18.3.1 Mirkocáza siida ... 228
18.3.2 Informasjon innhentet av Mirkocáza siida ... 232
18.4 Bemerkninger fra kravsfremsettere med overlappende krav ... 233
18.4.1 Nilut Piera bártnit ... 233
18.4.2 Etterkommere av Klemet Johannesen Guttorm ... 234
18.4.3 Báhkilskáidi siida ... 234
18.4.4 Rivkkároggi vintersiida ... 234
18.4.5 Nuorrojoga ja Ástevári siiddat ... 235
18.5 Historiske (skriftlige) kilder ... 235
18.5.1 Innledning ... 235
18.5.2 Bær-familiens reindrift i Karasjok frem til 1990-tallet ... 235
18.5.3 Gaup-familiens reindrift i Karasjok frem til 1990-tallet ... 236
18.5.4 Bær-familiens og Gaup-familiens felles siidadrift fra tidlig på 1990-tallet ... 238
18.6 Kommisjonens vurderinger ... 240
18.6.1 Innledning ... 240
18.6.2 Har Mirkocáza siida fortrinnsrett til vinterbeite i kravsområdet? ... 241
18.6.2.1 Tidsvilkåret ... 241
18.6.2.2 Bruksvilkåret ... 242
18.6.2.3 Godtrovilkåret ... 243
18.6.2.4 Konklusjon ... 244

19. BÁHKILSKÁIDI SIIDA (VINTERBEITE) 245

19.1 Hva saken gjelder ... 245
19.2 Nærmere om sakens bakgrunn ... 246
19.3 Bemerkninger fra Báhkilskáidi siida ... 246
19.4 Bemerkninger fra kravsfremsettere med overlappende krav ... 250
19.4.1 Nilut Piera bártnit ... 250
19.4.2 Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida ... 250
19.4.3 Mirkocáza siida ... 251
19.4.5 Rivkkároggi vintersiida ... 251
19.4.5 Iŋgosiid siida ... 251
19.4.6 Nuorrojoga ja Ástevári siiddat ... 251
19.5 Historiske (skriftlige) kilder ... 252
19.5.1 Kilder frem mot årtusenskiftet ... 252
19.5.2 Kilder fra årtusenskiftet og senere ... 253
19.6 Kommisjonens vurderinger ... 254
19.6.1 Innledning ... 254
19.6.2 Har Báhkilskáidi siida fortrinnsrett til vinterbeite i området rundt Báhkilvárri? ... 255
19.6.2.1 Tidsvilkåret ... 255
19.6.2.2 Bruksvilkåret ... 256
19.6.2.3 Godtrovilkåret ... 257
19.6.3 Har Báhkilskáidi siida fortrinnsrett til vinterbeite ved Šuolggajohka, Goikenjavevárri, Šuolggaskáidi og Buortnavárri? ... 258
19.6.3.1 Forholdet til Mirkocáza siida ... 258
19.6.2.2 Har Báhkilskáidi siidas rettsforgjengere en fortrinnsrett til området som fortsatt er i behold? ... 258
19.6.4 Har Báhkilskáidi siida fortrinnsrett til vinterbeite ved Jeagilvárri og Jalgavárri? ... 259
19.6.5 Konklusjon ... 260

20. RIVKKÁROGGI VINTERSIIDA ... 261

20.1 Hva saken gjelder ... 261
20.2 Nærmere om sakens bakgrunn ... 262
20.3 Bemerkninger fra Rivkkároggi vintersiida 263
20.4 Bemerkninger fra kravsfremsettere med overlappende krav ... 265
20.4.1 Nilut Piera bártnit ... 265
20.4.2 Mirkocáza siida ... 265
20.4.3 Skáiddeduottar siida II ... 266
20.4.4 Šalču siida ... 266
20.4.5 Nuorrojoga ja Ástevári siiddat ... 266
20.5 Historiske (skriftlige) kilder ... 266
20.5.1 Kilder frem til og med 1933 ... 266
20.5.2 Kilder fra 1950-tallet og frem mot årtusenskiftet ... 267
20.5.3 Kilder fra årtusenskiftet og senere ... 268
20.6 Kommisjonens vurderinger ... 270
20.6.1 Innledning ... 270
20.6.2 Har Rivkkároggi vintersiida fortrinnsrett til vinterbeite i kravsområdet? ... 270
20.6.2.1 Tidsvilkåret ... 270
20.6.2.2 Bruksvilkåret ... 271
20.6.2.3 Godtrovilkåret ... 272
20.6.2.4 Konklusjon ... 273

21. IŊGOSIID SIIDA (VINTERBEITE) 275

21.1 Hva saken gjelder 275
21.2 Nærmere om sakens bakgrunn 276
21.3 Bemerkninger fra Iŋgosiid sida 277
21.4 Bemerkninger fra kravsfremsettere med overlappende krav og andre 281
21.4.1 Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida 281
21.4.2 Báhkilskáidi siida 281
21.4.3 Rivkkároggi vintersiida 281
21.4.4 Máhte Per Ánde siida 281
21.4.5 Vuolábiid-Spiertta siida 282
21.4.6 John Per L. Anti dálvesiida 282
21.4.7 Káre Jovn' Aslat siida 283
21.4.8 Njoammelčearu siida 283
21.4.9 Anders Samuelsen Utsi 283
21.4.10 Anders Aslak Andersen Somby 284
21.4.11 Samuel John N. Anti 284
21.4.12 Per John A. Anti 284
21.5 Historiske (skriftlige) kilder 284
21.6 Kommisjonens vurderinger 287
21.6.1 Innledning 287
21.6.2 Rettssuksesjon 287
21.6.3 Har Iŋgosiid siida fortrinnsrett til vinterbeite i kravsområdet? 288
21.6.3.1 Innledning 288
21.6.3.2 Strekningen Mássuorskáidi-Allamaras-Mássuorgeahči-Iškoras-Heargejohka-Ruvvárri 289
21.6.3.3 Det øvrige kravsområdet 291
21.6.3.4 Konklusjon 294

REINDRIFTSTERMER 295

LITTERATUR OG KILDER 297

BIND 2
KAPITTEL 7-21

DEL II

KOMMISJONENS KONKRETE
RETTSLIGE VURDERINGER

7. KOMMISJONENS VURDERINGER – INNLEDENDE BEMERKNINGER

7.1 Generelt om kildene

7.1.1 Innledning. Kommisjonens ansvar for saksopplysningen

Kommisjonen har etter finnmarksloven § 32 første ledd ansvaret for saksopplysningen. Dette gjelder både i de sakene som kommisjonen skal utrede uavhengig av fremsatte krav, og i de reindriftsinterne sakene. Som det er redegjort for i punkt 6.2.3, jf. punkt 1.2, skal kommisjonen ikke utrede de sistnevnte sakene av eget tiltak, men bare dersom noen som har «*rettslig interesse*» i å få spørsmålet avklart har fremsatt krav om slik utredning, jf. § 5 i forskrift 16. mars 2007 nr. 277 om Finnmarkskommisjonen og Utmarksdomstolen for Finnmark.

Kommisjonens utredning av saker om interne rettsforhold i reindriften er dermed avhengig av at det foreligger et initiativ fra en part som har «*rettslig interesse*», men dette påvirker ikke innholdet i kommisjonens ansvar for saksopplysningen. Dette ansvaret er ikke ubegrenset, men det følger av finnmarksloven § 32 første ledd at sakene skal være «*tilstrekkelig opplyst*» til at kommisjonen skal kunne ta stilling til de spørsmålene sakene reiser. Ved vurderingen av pliktens rekkevidde har kommisjonen derfor i hver enkelt sak sett hen til hva som er nødvendig for å danne seg en begrunnet oppfatning om disse spørsmålene.

Kommisjonen har også sett hen til at fremskaffelsen av vanskelig tilgjengelig kilder ikke bør gå uforholdsmessig ut over fremdriften i arbeidet. Justisdepartementet uttaler i merknadene til § 2 i forskriften om kommisjonen og utmarksdomstolen at kommisjonens avgrensning av utredningsfelt må skje i lys av at «*rettighetssituasjonen i hele Finnmark skal være utredet innen rimelig tid*». Merknaden gjelder feltavgrensningen, men hensynet til at arbeidet skal være avsluttet innen rimelig tid setter også visse begrensninger når det gjelder hvor dypt kommisjonen bør gå i utredningen av enkeltsakene.

Nedenfor følger i punkt 7.1.2 og 7.1.3 en oversikt over de kildene som er brukt mer gjennomgående i kapitlene 8 til 37. Punkt 7.1.4 tar for seg ulike forhold som gjør at en del av kildene er beheftet med en viss usikkerhet. I tillegg til de kildene som omtales nedenfor, er de kildene som er konkret knyttet til de enkelte kapitlene angitt i fortløpende fotnoter i hvert kapittelutkast. Se også den avsluttende oversikten over litteratur og kilder.

7.1.2 Skriftlig kilder

Blant de viktigste skriftlige kildene som gjennomgående er brukt i de ulike sakene, kan nevnes reindriftsinspektør Kristian Nissens nedtegnelser som dekker relativt mange av årene mellom 1910 og 1924 og konstituert lappefogd, skogforvalter Tharald Frettes nedtegnelser som dekker 1932 og frem til nyttår 1933. Mesteparten av Nissens nedtegnelser er inntatt i Kirsti Strøm Bulls utgivelse, *Reinbyer i Finnmark på begynnelsen av 1900-tallet* (2005) s. 62-169, som også gir informasjon om Karasjok-siidaenes beitebruk i 1929 og 1930 (s. 170-179). Kommisjonen har fra Statsarkivet i Tromsø innhentet materiale fra Nissen som ikke er inntatt i Strøm Bulls utgivelse for årene 1910 og 1916/17, og Frettes nedtegnelser for 1932/33.

En sentral kilde om Karasjok-siidaenes beitebruk på 1950-tallet er den kartleggingen som leder for samisk-etnografisk avdeling ved Tromsø museum, Ørnulv Vorren foretok for årene 1953 til 1957, og som er publisert i *Finnmarksamenes nomadisme I og II* (1962).

Når det ellers gjelder beitebruken på 1950-tallet og frem til og med 1973, gir de ulike siidaenes reindriftsmeldinger en del oppysninger om hvor de hadde vinterbeite. For eksempel kan det fremgå at siidaen hadde vinterbeite i et nærmere angitt område, for eksempel Iškoras. Ofte gir imidlertid ikke meldingene spesifikk informasjon knyttet til stedsnavn, men opplyser bare at siidaens vinterbeitebruk foregikk i (daværende) «*distrikt 18*» (Karasjok vinterbeite) eller i «*distrikt 17*» (Karasjok vår- og høstbeite). Dette gir ikke grunnlag for slutninger om hvor vinterbeitebruken foregikk, ut over at det kan legges til grunn at siidaer som oppgir vinterbeite i «*distrikt 18*» hadde vinterbeite sør for Karasjok kirkested, og at siidaer som oppgir vinterbeite i «distrikt 17» hadde vinterbeite nord for kirkestedet den aktuelle vinteren.

Formuleringen i meldingsskjemaene er ellers stilt som et spørsmål om hvor de ulike formene for årstidbeite «*aktes utøves*». Det er derfor ikke nødvendigvis alltid sammenfall

mellom planlagt og utøvd beitebruk. Imidlertid var utøverne pålagt å oversende meldingene til Reindriftsforvaltningen innen 31. mars. Dette gir grunnlag for å anta at opplysningene om vinterbeitebruken i reindriftsmeldingene gjelder hvor bruken foregikk den aktuelle vinteren, mens opplysningene om sommerbeite- og høstbeitebruk i større grad gjelder planlagt bruk.

Siidaene har inngitt reindriftsmeldinger også etter 1973. Fra og med 1974 inneholder imidlertid meldingsskjemaene ikke lenger noen rubrikk der siidaene/utøverne skulle oppgi hvor de skulle ha sesongbeitebruk. Reindriftsmeldingene for 1974 og senere år, gir derfor ingen informasjon om dette og har derfor liten verdi for kommisjonens formål, ut over at de kan bekrefte om en siida fortsatt eksisterte og hvilke utøvere som tilhørte siidaen.

Beitebruken fra midten av 1970-tallet og et drøyt tiår fremover, er derfor i likhet med det som var tilfellet mellom 1933 og 1953, i liten grad beskrevet systematisk i skriftlige kilder. På slutten av 1980-tallet utarbeidet konsulentselskapet A/L Bajos rapporten *Analyse og plan for organisering av utnyttelsen av beite- og drifts-arealet i reinbeitedistrikt 17/18, Karasjok høst-/ vinter-/vårbeiter* (1989) som blant annet beskriver siidaenes vinterbeitebruk i 1987/88. Videre foreligger det en rapport fra Reindriftsforvaltningen utarbeidet av reindriftsagronom Ivar Rushfeldt, *Revurdering av høyeste antall rein for reinbeitedistriktene i Øst-Finnmark* (1989), som blant annet gir opplysninger om vinterbeitebruken i 1988/89. De sistnevnte opplysningene går imidlertid ofte ikke ned på vintersiidanivå, men fokuserer på de ulike reinbeitedistriktenes/sommersiidaenes vinterbeitebruk uten å spesifisere hvor vintersiidaene hadde tilhold.

Av kilder fra tiden etter 2000 kan særlig Reindriftsforvaltningens høringsdokument til forslaget om nye distriktsgrenser for Polmak og Karasjok fra 2003 nevnes. Foruten å sammenfatte de opplysningene som er gitt om siidaenes beitebruk i arbeidene til Vorren, A/L Bajos og Rushfeldt, beskriver dokumentet en del siidaers vinterbeitebruk i 2003.

Når det gjelder beitebruken frem mot og i årene etter ikrafttredelsen av reindriftsloven av 2007, gir også de beitebruksreglene som er utarbeidet for dagens vinterbeitedistrikter i Karasjok og kartfestelsen av de ulike vintersiidaenes bruksområder informasjon.

Bruksreglene for Reinbeitedistrikt 17 Karasjok øst (Kárášjoga nuorttabealli), der utøverne sommerstid tilhører distriktene 13 Lágesduottar, 14 Spierttanjárga eller 14 A Spierttagáisá, ble vedtatt av det daværende Områdestyret for reindrift i Øst Finnmark 27. november 2011, da styret også godkjente beitegrensene mellom vintersiidaene i distrikt 17. Etter dette har bruksreglene vært gjenstand for visse endringer. Den gjeldende versjonen av bruksreglene er senest godkjent av Fylkesmannen i Finnmark 28. oktober 2016.[1]

For Reinbeitedistrikt 16 Karasjok vest (Kárášjoga oarjjabealli) stadfestet områdestyret bruksreglene 12. juli 2010. De gjeldene reglene er godkjent av Fylkesmannen i Finnmark 3. januar 2019. Distriktsstyret vedtok beitegrenser mellom distriktets vintersiidaer 10. mai 2011. Områdestyret godkjente grensene 27. oktober samme år. Når det gjelder distrikt 16, kan det også nevnes at sluttrapporten fra og møtereferatene til distriktets Areal- og Gjerdeutvalg gir en del informasjon om de ulike siidaenes beitebruk. Utvalget ble nedsatt i 2006 får å utrede og foreslå rammebetingelser for utøvelsen av reindriften i distriktet, og avsluttet arbeidet i 2008.

I tillegg til de her omtalte skriftlig kildene har kommisjonen også benyttet en rekke andre skriftlige kilder. Blant annet er reindriftens ressursbruk og rettsoppfatninger i Karasjok bredt omtalt i Norsk Institutt for kulturminneforskning (NIKU) sakkyndige feltutredning; Oppdragsrapport 10/2013, *Felt 4 Kárášjohka/Karasjok Sakkyndig utredning for Finnmarkskommisjonen*, kapittel 5 (s. 115 flg.) og særlig i punkt 5.4, 5.5 og 5.6 (s. 126-153).

Videre foreligger det flere rettsavgjørelser fra de ordinære domstolene og jordskifteretten som gir informasjon om beitebruken til siidaer som har fremmet krav for kommisjonen eller deres rettsforgjengere. Kommisjonen har også benyttet historisk og juridisk litteratur, og ulike offentlige dokumenter innhentet blant annet fra Statsarkivet i Tromsø, og fra Reindriftsforvaltningens og Finnmarkseiendommens arkiver. Se de fortløpende fotnotereferansene og oversikten i rapportens angivelse av kilder og litteratur.

7.1.3 Muntlig kilder

Kommisjonen har også innhentet en stor mengde informasjon fra muntlige kilder. Blant annet har de reindriftsinterne kravene vært behandlet i åpne høringsmøter fra 13. til 17 februar 2017, samt i et høringsmøte 23. august 2017 der de reindriftsinterne kravene som ble fremsatt i tiden mellom høringsmøtene i februar 2017 og kommisjonens frist for å melde inn krav 8. august 2017, jf. punkt 2.1.1, var tema. På høringsmøtene redegjorde de ulike kravsfremsetterne nærmere for sine krav, og besvarte spørsmål fra kommisjonen.

I tillegg til høringsmøtene, som blant annet er gjennomført for å ivareta hensynet til kontradiksjon, har kommisjonen gjort en rekke intervjuer med kravsfremsettere og informanter. Det dreier seg blant annet om intervjuer med

1 Kommisjonen har ved brev 25. mars 2022 og epost 20. april 2022 (jnr. 14/315-237) bedt om å få tilsendt en eventuell oppdatert versjon av bruksreglene. Reindriftsforvaltningen har i brev 4. juli 2022 antydet at henvendelsen vil kunne bli besvart «*innen 15.09.2022*» (jnr. 14/315-240).

kravsfremsetterne selv og med informanter som kravsfremsetterne har ønsket at kommisjonen skal intervjue. Kommisjonen har også intervjuet informanter etter forslag fra interesserepresentantene, og informanter som kommisjonen gjennom andre kanaler har blitt kjent med at kan ha opplysninger av interesse.

Under utredningen av de ulike kravene har kommisjonen også ofte stilt oppfølgende spørsmål til kravsfremsetterne for å få avdekket forhold som det er viktig å få belyst nærmere. Det kan for eksempel dreie seg om å få brakt på det rene når en gjeterhytte eller et sperregjerde er oppført, og hvor lenge slike installasjoner har vært i bruk. Ved behov har kommisjonen også forsøkt å få verifisert slike opplysninger ved å kontakte Reindriftsforvaltningen eller Finnmarkseiendommen (FeFo) for å få informasjon om tillatelser og festekontrakter mv.

Tidvis gir også det underliggende intervjumaterialet til NIKUs Oppdragsrapport 10/2013 informasjon om ulike siidaers beitebruk. I de tilfellene NIKU har intervjuet informanter med tilknytning til siidaer som på intervjutidspunktet eller senere har fremmet krav for kommisjonen, er dette opplyst i forbindelse med kommisjonens omtale av den aktuelle informasjon i de kapitlene der informasjonen er benyttet. Slik informasjon er også gitt i den grad dette gjelder det øvrige intervjumaterialet som er brukt i rapporten.

7.1.4 Usikre opplysninger i kildene

En del av de kildene kommisjonen har benyttet er beheftet med usikkerhet. I et brev til reindriftsinspektør Kristian Nissen 21. juni 1921 gir for eksempel politimester Ole Lie uttrykk for at det da istandbrakte «*renmandtal*» for Karasjok og Polmak, som kommisjonen har vist til i flere saker, er «*ufuldkomment*».[2] At kildende kan være ufullkomne eller ufullstendige kan naturligvis også forekomme i tilfeller der kildene selv ikke tar slike forbehold.

En del opplysninger kan også være usikre eller tvetydige. De eldre kildene gir ofte mer detaljerte opplysninger om de ulike vintersiidaenes beitebruk, enn de nyere kildene som i større grad beskriver vinterbeitebruken på distriktsnivå, og uten å angi hvor i vinterbeiteområdet distriktets vintersiidaer har holdt til.

Endringer i skrivemåte og vekslende bruk av samiske og norske navn, har noen ganger gjort det krevende å identifisere kravsfremsetternes rettsforgjengere. Dette gjør også at det kan forekomme feil i rapportens opplysninger om personnavn og fødsels- og dødsår og eventuelle barn og andre etterkommere/slektninger, der opplysningene i hovedsak er hentet fra folkeregisteret og fra Erik Schytte Blix, *Karasjokslekter*, 2. utg. med tillegg (1989).

Også det forholdet at en person i noen dokumenter kan være omtalt med fornavn og etternavn, i andre dokumenter med fornavn, mellomnavn og etternavn og i atter andre dokumenter med fornavn, forkortet mellomnavn og etternavn, kan gi grunnlag for usikkerhet med hensyn til om det er samme eller flere personer som omtales.

Det kan også skape usikkerhet at samme siida ofte er omtalt med ulike navn. Noen av de siidaene som har fremmet krav for kommisjonen, har brukt andre navn om seg selv enn de navnene siidaen er omtalt under i Reindriftsforvaltningens dokumenter. Videre er det ofte forskjell på siidaens navn når den er på sommerbeite og når den er på vinterbeite. I en del tilfeller der en sommersiida om høsten deler seg i flere vintersiidaer er ikke alltid de ulike vintersiidaene benevnt med egne navn i de skriftlige kildene. Det kan for eksempel være opplyst at en sommersiida består av tre vintersiidaer som har vinterbeite i Anárjohkdalen, men uten at det fremgår i hvilke deler av dalen de ulike vintersiidaene har tilhold.

Videre kan det gi grunnlag for usikkerhet at dagens siidanavn ofte er et annet enn det navnet som ble brukt av eller om siidaens rettsforgjengere. I noen tilfeller er siidanavnene knyttet til den personen som hadde en ledende rolle i siidaen, og i andre tilfeller til det geografiske området siidaens beitebruk av foregått. I de førstnevnte tilfellene vil det som regel være mulig å avklare hvilke siidaer som var rettsforgjengere til dagens kravsfremsettere. Dette kan være vanskeligere dersom eldre siidanavn er knyttet til geografiske områder, uten at det samtidig foreligger opplysninger om hvilke personer som tilhørte den aktuelle siidaen.

Også det forholdet at rettskrivingsnormen og bruken av samiske og norske stedsnavn har endret seg over tid, kan skape usikkerhet. Blant annet har det i en del tilfeller ikke vært mulig å gjenfinne og kartfeste stedsnavn brukt i eldre kilder, mens dette i andre tilfeller kan ha vært vanskelig. Slike forhold kan ha bidratt til at noen av stedsangivelsene i rapporten er grovmaskede, og kan noen ganger også ha virket inn på kartfestingen av konklusjonsområdene.

I de tilfellene kommisjonen har sitert fra kildene er som regel kildenes bokstavering av stedsnavnene beholdt dersom den avviker lite fra dagens skrivemåte. Der det er et visst avvik mellom skrivemåtene har kommisjonen satt inn dagens skrivemåte slik den brukes på Kartverkets kart i klammeparentes, i tillegg til eller i stedet for den opprinnelige skrivemåten. Der kommisjonen ikke har greid å identifisere et stedsnavn brukt i eldre kilder på dagens kart, er det aktuelle stedsnavnet i rapportteksten omtalt som «ikke kartfestet».

2 Politimester Ole Lie, *Mandtal over fjeldfinfamilier i Karasjok og Polmak 1920/21* (jnr. 16/1553-19). Oppbevart i Riksarkivet (RA/S-1247/2/E/Eb/L0049).

Rapportens faktiske opplysninger er forsøkt undersøkt og verifisert så langt som praktisk mulig, og spesielt dersom det gjelder opplysninger av betydning for kommisjonens konklusjoner. Det kan likevel ikke utelukkes at feil i kildene har blitt videreført til rapporten, eller at uklare eller tvetydige opplysninger i kildene kan ha ført til feilslutninger. Kommisjonens konklusjoner har imidlertid ikke rettskraft og dermed ingen direkte rettsvirkninger for partene eller andre som berøres av konklusjonene, jf. punkt 2.2.1. Eventuelle feil vil derfor ikke ha rettslig betydning. Dessuten vil de rettslige prosessene som eventuelt vil følge i etterkant av kommisjonens rapport gi muligheter til å rette opp slike feil.

7.2 Generelt om rammene for kommisjonens rettslige vurderinger

7.2.1 Forholdet til den alminnelige reindriftsretten

Som fremholdt i punkt 6.2.1, er det med grunnlag i alders tids bruk etablert en alminnelig reindriftsrett til den grunnen i Karasjok som Finnmarkseiendommen overtok fra Statskog SF ved finnmarkslovens ikrafttreden 1. juli 2006. Den alminnelige reindriftsretten tilligger i prinsippet alle som oppfyller vilkårene i reindriftsloven § 32, jf. § 9 for å ha eget reinmerke og rett til å eie rein i det samiske reinbeiteområdet slik dette er definert i reindriftsloven § 4, jf. punkt 4.2.3. I tillegg til rett til beite for rein i områder som er omfattet av reindriftsloven § 19, har reindriftsrettens innehavere blant annet rett til uttak av trevirke og til jakt, fangst og fiske i forbindelse med reindriften, jf. reindriftsloven §§ 20 til 26 og foran i punkt 4.2.4.

Det gjennomgående spørsmålet i de reindriftsinterne sakene i Karasjok er derfor ikke knyttet til den alminnelige reindriftsrettens eksistens som sådan, men gjelder *den interne fordelingen* av denne retten blant utøvere og siidaer som i dag driver reindrift i den delen av det samiske reindriftsområdet som er lokalisert innenfor grensene av Karasjok kommune. Mer konkret er det spørsmål om en kravsfremsetter i hele eller deler av sitt angitte kravsområde, har ervervet en *særrett til reindrift* som går ut over deres andel i den alminnelige reindriftsretten.

Som fremholdt i punkt 6.3.6, vil ikke et bekreftende svar nødvendigvis bety at innehaveren av særretten kan utøve reindrift i større omfang i det området der særretten gjelder enn hva den alminnelige reindriftsretten åpner for. Særretten vil imidlertid beskytte innehaverens reindrift mot bruk fra siidaer/utøvere som ikke har en tilsvarende særrett.

Det nærmere innholdet i særretten vil være et produkt av den bruken som har vært utøvd og de rettsoppfatningene bruken har vært et utslag av, og vil derfor kunne variere fra sak til sak. I noen tilfeller kan en ervervet særrett ha karakter av en mer eller mindre eksklusiv bruksrett, og i andre tilfeller av en *fortrinnsrett* til reinbeite og annen reindriftsrelatert bruk i et område fremfor andre siidaer. I de sistnevnte tilfellene kan også andre reindriftsutøvere i kraft av den alminnelige reindriftsretten ha rett til å bruke det området der særretten er etablert. Deres bruk må imidlertid ikke skje til fortrengsel for den bruken som tilligger innehaveren av særretten, og vil derfor måtte vike for særretten ved eventuelle brukskollisjoner.

Kommisjonen har ikke funnet at vilkårene for erverv av *eksklusiv reindriftsrett* er oppfylt i noen av de sakene som er behandlet i de følgende kapitlene. Derimot er det gjennomgående lagt til grunn at vilkårene for erverv av *særrett i form av en fortrinnsrett* til for eksempel vinterbeite eller høstbeite er oppfylt i alle fall i deler av de vurderte kravsområdene.

I en del tilfeller har kommisjonen lagt til grunn at flere siidaer har brukt samme område på en slik måte og på grunnlag av en slik rettsoppfatning at de alle har en fortrinnsrett til området. I slike tilfeller vil de siidaene dette gjelder ha en fortrinnsrett fremfor siidaer som ikke eller bare i liten grad har brukt området, mens de når det gjelder siidaer med tilsvarende særrett, må utøve sin bruk i samarbeid med og under hensyntagen til disse.

Det forholdet at bruksrettshavere som har likeartede bruksrettigheter i samme område må ta gjensidig hensyn til hverandre, er et alminnelig prinsipp i norsk rett. Prinsippet har også kommet til uttrykk i lovbestemmelser som reindriftsloven § 63 og servituttloven § 2. Av sistnevnte bestemmelse fremgår det at verken «*[bruks]rettshavaren eller[grunn]eigaren må bruka rådveldet sitt over eigedomen såleis at det urimeleg eller uturvande er til skade eller ulempe for den andre*». Selv om ordlyden fokuserer på forholdet mellom grunneier og bruksrettshaver, gjelder prinsippet også i forholdet mellom to eller flere bruksrettshavere.

I tilfeller der en siida innenfor deler av det kravsområdet den har angitt ikke oppfyller vilkårene for erverv av en særrett, for eksempel fordi siidaens bruk ikke har hatt tilstrekkelig varighet, vil siidaen likevel ha beiterett i området i kraft av den alminnelige reindriftsretten. Som nevnt over, vil siidaen i de delene av området der andre siidaer har fortrinnsrett, måtte stå tilbake ved brukskollisjoner. Har ingen fortrinnsrett til det aktuelle området er ikke det nødvendig. Siidaens bruk vil derfor fortsatt kunne utøves i kraft av den alminnelige reindriftsretten og i samsvar med bruksreglene for vedkommende reinbeitedistriktet. Fordi kommisjonens rapport ikke har fristavbrytende effekt, vil dessuten et erverv av en eventuell særrett kunne fortsette også etter at kommisjonens rapport er offentliggjort, jf. punkt 6.3.7.

7.2.2 Kommisjonens vurderinger er begrenset til de angitte kravsområdene

Forutsetningen for at kommisjonen skal utrede et krav som gjelder reindriftsinterne rettsforhold er som nevnt blant annet i punkt 7.1.1, at kravet er fremsatt av noen som har «rettslig interesse» i å få spørsmålet avklart. Videre gjelder det også i de tilfellene det foreligger rettslig interesse, visse ytterligere rammer for kommisjonens utredning.

Kommisjonen er ikke en domstol og har selv ansvaret for saksopplysningen. Som følge av dette er kommisjonen – heller ikke i de reindriftsinterne sakene – bundet av den delen av det sivilprosessuelle disposisjonsprinsippet som innebærer at partenes opptreden er bindene for retten. I tvisteloven § 11-2 første ledd er dette dels uttrykt ved at retten bare kan «*avgjøre de krav som er reist i saken*», og dels ved at rettens avgjørelse «*må ligge innenfor rammen av de påstandene parten har nedlagt*». En konsekvens av dette er blant annet at en domstol som behandler en sak der parten har fremsatt et krav om rettighetserverv i et bestemt område, i sin avgjørelse ikke kan tilkjenne parten rettigheter utenfor dette området.

De omtalte reglene har sin begrunnelse i hensynet til kontradiksjon, og er et utslag av at sakens tema er begrenset til det kravet en part har fremsatt for retten. Det er dette kravet motparten har forberedt seg på å føre beviser mot og på å argumentere mot. En forutsetning for at en part under saksgangen for retten skal tillates å endre sitt krav eller sine påstander, er derfor at motparten gjøres kjent med endringen og får anledning til å imøtegå det.

Kommisjonen er ikke formelt bundet av de nevnte reglene, man har likevel ansett det naturlig å begrense utredningen av de fremsatte kravene til det geografiske området vedkommende kravsfremsetter har angitt. I de tilfellene der en part har utvidet kravsområdet etter at kravet ble reist for kommisjonen, har de kravsfremsetterne dette berører fått anledning til å kommentere utvidelsen. Har kommisjonen gjennom sin saksutredning funnet indikasjoner som kan tyde på at en kravsfremsetter kan ha rettigheter også utenfor det kravsområdet vedkommende har angitt, har kommisjonen begrenset seg til å nevne dette i rapporten. Samtidig har kommisjonen presisert at den ikke har utredet eller tatt stilling til spørsmålet, fordi området ikke er dekket av det angitte kravsområdet.

7.2.3 Habilitet

Finnmarksloven § 46 første ledd fastslår at reglene om inhabilitet i domstolloven kapittel 6 «*gjelder så langt de passer for Finnmarkskommisjonens virksomhet*». Domstollovens inhabilitetsregler er tilpasset domstolens prosessordning, mens kommisjonen ikke er en domstol og har en prosessordning som skiller seg relativt mye fra prosessordningen i domstolene. En viktig forskjell er blant annet at domstolene bare behandler saker som er anlagt mot en navngitt saksøkt, mens partsforholdet i de reindriftsinterne sakene som kommisjonen behandler, er mer uavklart ved at sakene ofte ikke er konkret rettet mot bestemte nabosiidaer. Dette gjør at det oppstår en del særlige spørsmål om kommisjonens anvendelse av domstollovens regler om inhabilitet, og særlig de sentrale bestemmelsene i §§ 106 og 108.

Domstolloven § 106 har regler om automatisk inhabilitet for dommere på grunn av tilknytning til sakens parter blant annet i form av slektskap av en viss nærhet (§ 106 nr. 1 til 7), eller tilknytning til saken (§ 106 nr. 8 og 9), for eksempel at dommeren tidligere har behandlet saken i en lavere domstol. Tilfeller der dommerens tilknytning til partene eller saken er for fjern til å bli rammet av § 106, men der inhabilitet likevel bør konstateres, er omfattet av § 108. Etter § 108 må dommeren fratre som inhabil dersom det foreligger «*andre særegne omstendigheter*» som er egnet til «*å svekke tillitten til*» dommerens upartiskhet.

Bestemmelsen i § 106 gir relativt lite rom for tolkning. I de tilfellene der et kommisjonsmedlem har tilstrekkelig nær slektsmessig tilknytning til en kravsfremsetter til at forholdet er omfattet av § 106, har derfor vedkommende fratrådt som inhabil. Dette gjelder Ole Henrik Magga ved vurderingen av Iŋgosiid siidas vinterbeitekrav og siidaens høstbeiterettigheter som del av distrikt 14 A Spierttagáisá, jf. nedenfor i punktene 21.1 (vinterbeite) og 8.1, jf. 8.8 (høstbeite), og John Bernhard Henriksen ved vurderingen av vinterbeitekravet til Skáiddeduottar siida II, jf. punkt 31.1.

I forlengelsen av dette oppstår det også spørsmål om hvor langt inhabiliten rekker ved kommisjonens behandling av krav som *delvis overlapper* de nevnte kravene. Ved behandlingen av de delvis overlappende kravene er det ikke spørsmål om inhabilitet på grunn av tilknytning til parten eller saken som sådan, men om inhabilitet på grunn av tilknytning til noen som har fremmet et delvis konkurrerende krav. De ulike kravsfremsetterne vil imidlertid ikke alltid være motparter i alminnelig prosessuell forstand fordi de kravene som settes frem for kommisjonen som nevnt over, ofte ikke er rettet mot en bestemt motpart («saksøkt»).

Dette gjør at det i slike tilfeller ikke nødvendigvis alltid er spørsmål om automatisk inhabilitet etter § 106, og i alle fall vil inhabiliteten etter § 106 være begrenset til det området der det er *geografisk overlapp* mellom kravene. Der det *ikke er overlapp*, må spørsmålet om et kommisjonsmedlem som er inhabil på grunn av sin tilknytning til en kravsfremsetter også er inhabil til å behandle et delvis overlappende krav fra dennes nabosiida, vurderes etter § 108.

Spørsmålet er da om dette er «*en særegen omstendighet*» som er «*egnet til å svekke tillitten*» *til medlemmets upartiskhet*

ved behandlingen av den ikke-overlappende delen av kravet. I en plenumsavgjørelse fra 2016 formulerte Høyesterett spørsmål om inhabilitet etter § 108 som et spørsmål om det potensielt inhabiliserende forholdet er av en slik art at det «gir omverdenen rimelig og saklig grunn til å tvile på [dommerens] upartiskhet».[3]

Sett i lys av at § 108, i motsetning til § 106, gir et relativt betydelig skjønnsmessig spillerom med hensyn til hvor strengt bestemmelsen skal praktiseres, har kommisjonen lagt til grunn at den bør praktisere § 108 med en viss lempelighet, og i alle fall ikke strengere enn en alminnelig domstol. Ved denne vurderingen er det blant annet sett hen til at kommisjonen, i motsetning til utmarksdomstolen for Finnmark, ikke har varamedlemmer, og at lovgiver derfor neppe kan ha ment at kommisjonen skal praktisere § 108 strengt. Ytterligere momenter er at kommisjonens konklusjoner ikke har rettskraft slik at dens funksjon også i de reindriftsinterne sakene, er mer av utredende enn av rettsavklarende art, og at kommisjonen ikke kan overlate sakene til andre instanser eller få oppnevnt settemedlemmer.

Ved den konkrete § 108-vurderingen, der Magga og Henriksen ikke har deltatt, har kommisjonen derfor lagt til grunn at Maggas tilknytning til Iŋgosiid siida og Henriksens tilknytning til Skáiddeduottar siida II ikke kan anses som «*særegne omstendigheter*» som er egnet til å svekke tillitten til deres upartiskhet ved behandlingen av den delen av de respektive nabosiidaenes krav som ikke overlapper kravene til de to nevnte siidaene. Deres inhabilitet ved behandlingen av nabosiidaenes delvis overlappende krav er derfor begrenset til overlappingsområdene, og gjelder ikke den ikke-overlappende delen av kravene.

7.3 Oppbyggingen av rapportens vurderingsdel

7.3.1 Inndelingen i hovedkapitler

Kommisjonen har som fremholdt i punkt 5.2, realitetsbehandlet 27 reindriftsinterne krav i delrapporten om reindriftsinterne rettsforhold i Karasjok. De ulike kravsfremsetterne er i rapporten omtalt under den betegnelsen eller det siidanavnet de selv har benyttet i sine henvendelser til kommisjonen, og ikke under det navnet som er brukt om vedkommende siida i dokumenter fra Reindriftsforvaltningen eller andre myndigheter. I tilfeller der et siidanavn er knyttet til et geografisk område, kan det derfor i noen tilfeller være nyanseforskjeller mellom rapportens bokstavering av siidanavn som er knyttet til geografiske navn og hvordan disse navnene er bokstavert på foreliggende kartmateriale.

De fleste kravene er behandlet i hvert sitt hovedkapittel, men i tre tilfeller har kommisjonen behandlet en siidas høst- og eventuelt vårbeitekrav i et kapittel og siidaens vinterbeitekrav i et annet kapittel. Dette gjelder kravene fra Vuolábiid-Spiertta siida der vår- og høstbeitkravet er behandlet i kapittel 9 og vinterbeitekravet i kapittel 23; Áibmejávri dálvesiida der høstbeitekravet er behandlet i kapittel 11 og vinterbeitekravet i kapittel 33; og Báhkilskáidi siida der høstbeitekravet er behandlet i kapittel 15 og vinterbeitekravet i kapittel 19.

Bakgrunnen for denne oppdelingen er at de nevnte siidaenes sesongbeiteområder ligger geografisk atskilt fra hverandre, og at kommisjonen ved kapittelinndelingen har ansett det hensiktsmessig at krav som har en viss geografisk nærhet til hverandre behandles noenlunde samlet rapporten. Blant annet er krav som gjelder områder i den sørøstlige delen av Karasjok (i dagens Reinbeitedistrikt 17) forsøkt samlet på ett sted i rapporten, og krav som er lokalisert i den sørvestlige delen av Karasjok (i dagens distrikt 16) på et annet sted, og krav som er lokalisert nord for Karasjok kirkested på et tredje sted. De fleste kravene har imidlertid mange overlappende krav og noen krav har blitt fremmet etter at rammene av rapporten var noenlunde fastlagt. Den skisserte inndelingen er derfor ikke gjennomført fullt ut, men grunntanken bak inndelingen har tjent som en veiledende norm for rapportens oppbygging.

For øvrig har også andre enn de tre ovennevnte siidaene fått sin rettsstilling vurdert flere steder i rapporten. Dette har sammenheng med at distrikt 13 Lágesduottar og distrikt 14A Spierttagáisá har fremmet egne vår- og høstbeitekrav på vegne av distriktenes vintersiidaer, samtidig som flere av deres vintersiidaer har fremmet egne vinterbeitekrav.

I distrikt 13 Lágesduottar, der det felles vår- og høstbeitekravet er behandlet i kapittel 10, gjelder dette Máhte Per Ánde siida, Buollánnjárgga siida, John Per L. Anti dálvesiida og Káre Jovn' Aslat siida der vinterbeitekravene er behandlet i kapittel 22 (Máhte Per Ánde), 24 (John Per L. Anti), 25 (Káre Jovn' Aslat) og 28 (Buollánnjárga) og vår- og høstbeiteretten i punkt 10.6 (Máhte Per Ánde), 10.7 (Buollánnjárga) og 10.8 (John Per L. Anti og Káre Jovn' Aslat).

I distrikt 14 A Spierttagáisá der vår- og høstbeitekravet er behandlet i kapittel 8, gjelder dette Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida, Iŋgosiid siida, Samuel John N. Anti/Petter N. Anti siida og Rávnn' Áslat bártniid siida. Disse siidaenes vinterbeitekrav er behandlet i kapittel 16 (Jovnnin Pier Jovnna gánddat), 21 (Iŋgosat), 26 (Samuel John N. Anti/Petter N. Anti) og 27 (Rávnn' Áslat bártnit), og vår- og høstbeitrettighetene i punkt 8.8 (Iŋgosat), 8.9 (Samuel John N. Anti og Petter N. Anti og Rávnn' Áslat bártnit) og 8.10 (Jovnnin Pier Jovnna gánddat).

3 HR-2016-2311-P (dissens 9-6), avsnitt 22 (flertallet) og 44-45 (mindretallet).

For fullstendighetens skyld kan det nevnes at de øvrige 13 kravene som er behandlet i rapporten, er fremmet av vintersiidagruppen Nils Anders J. Guttorm (kapittel 12), Rávdol siida (kapittel 13), Nilut Piera bártnit (kapittel 14), Etterkommerne av Klemet Johannesen Guttorm (kapittel 17), Mirkocáza siida (kapittel 18), Rivkkároggi vintersiida (kapittel 20), Cáskin siida (kapittel 29), Skáiddeduottar I (kapittel 30), Skáiddeduottar II (kapittel 31), Njoammelčearu siida (kapittel 32), Šalču siida (kapittel 34), Nuorrojoga ja Ástevári siiddat (kapittel 35), Familiene Eira og Sara (kapittel 36) og Čiekkavári-Máđijoga siida (kapittel 37).

7.3.2 Oppbyggingen av de enkelte kapitlene

De følgende kapitelene er bygd opp etter en felles mal. Innledningsvis i hvert kapittel er det under overskriften «*Hva saken gjelder*» skissert hva spørsmålet i saken er, og gitt en oversikt over en del av de grepene kommisjonen har gjort for å fremskaffe kildematerialet knyttet til saken. Det kan blant annet dreie seg om henvendelser til og kontakt med kravsfremsetteren, utøvere med overlappende krav og relevante myndigheter eller andre aktører.

Deretter følger et punkt med overskriften «*Nærmere om sakens bakgrunn*». Her er det inntatt ulike faktiske opplysninger blant annet om kravsfremsetterens beiteområder i henhold til bruksreglene for det reinbeitedistriktet vedkommende tilhører, om siidaandelshavere i kravsfremsetterens siida og om siidaens rettsforgjengere. Når det gjelder siidaandelshavere, har kommisjonen ikke alltid hatt tilgang på helt oppdaterte oversikter over hvem som på tidspunktet for ferdigstillelsen av rapporten var andelshavere i de ulike siidaene. Dette er imidlertid uten betydning for kommisjonens rettslige vurderinger, som strekker seg bakover i tid og ikke fremover, og primært er knyttet til siidaen som sådan som rettighetssubjekt.

Det tredje hovedpunktet har overskriften «*Bemerkninger fra kravsfremsetteren*» og gir blant annet en oversikt over det kravsfremsetteren har anført i sine skriftlige oversendelser, og over det som fremkom i vedkommendes muntlige forklaring på kommisjonens høringsmøte. Punktet redegjør også for eventuell informasjon som har fremkommet etter høringsmøtet.

Etter omtalen av kravsfremsetterens bemerkninger, følger et punkt med overskriften «*Bemerkninger fra kravsfrem-settere med overlappende krav og andre*». I tillegg til eventuelle muntlige og skriftlige bemerkninger til kravet fra kravsfremsettere med overlappende krav, er det her inntatt bemerkninger og informasjon fra andre som har hatt synspunkter på kravet eller som for øvrig har gitt opplysninger av interesse for vurderingen av kravet.

Videre følger et hovedpunkt med overskriften «*Historiske (skriftlige) kilder*» der det er redegjort for hva de skriftlige kildene opplyser om bruken til kravsfremsetterne og deres rettsforgjengere. Her har det materialet som er omtalt i punkt 7.1.2 en sentral plass. I omtalen av disse kildene har kommisjonen fokusert på kilder som har spesifikke opplysninger av interesse for de rettslige vurderingene, og i mindre grad omtalt kilder som ikke gir slike opplysninger, slik som for eksempel innleverte reindriftsmeldinger fra og med 1974. Det er også redegjort for relevant informasjon i de aktuelle utøvernes korrespondanse med myndighetene i forbindelse med søknader om oppføring av gjeterhytter mv., og for informasjon som fremkommer i avgjørelser fra de alminnelige domstolene og jordskifteretten.

Det siste hovedpunktet i hvert kapittel har overskriften «*Kommisjonens vurderinger*», og inneholder kommisjonens begrunnede stillingtagen til om vilkårene for erverv av en særrett i form av en fortrinnsrett til reindrift innenfor det kravsområdet den aktuelle siidaen har angitt, er oppfylt. Kommisjonens vurderinger munner ut i et konkluderende avsnitt der det er gitt en tekstmessig beskrivelse og en inntatt en kartillustrasjon av i hvilket område kommisjonen har ansett vilkårene for et slikt rettserverv som oppfylt.

Kommisjonen har også ellers etterstrebet å gi de ulike kapitlene en noenlunde enhetlig form, men der noen avvik. Blant annet kan henvisninger, fotnotebruk og kildebetegnelsene variere noe fra kapittel til kapittel. Det er også en del variasjon med hensyn til hvor detaljerte beskrivelsene og kartfestelsene av konklusjonsområdene er. Dette har sammenheng med at kildenes beskrivelse av i hvilke områder de ulike siidaenes beitebruk har foregått, noen ganger er relativt detaljerte, mens det i andre tilfeller bare er nevnt noen få stedsnavn. Dette har bidratt til at kartavmerkingen tidvis er noe unøyaktig. Justiskomiteens flertall har imidlertid i merknadene til finnmarksloven § 33 uttalt at kommisjonens konklusjoner «*bør … være så presise at utmarksdomstolen eller de ordinære domstolene kan ta utgangspunkt i rapporten i sin behandling*».[4] Også en mer grovmasket stedsangivelse og kartfesting oppfyller dette kravet, så lenge det fremgår hvor den sentrale delen av konklusjonsområdet er lokalisert.

I de tilfellene det ikke er fullt sammenfall mellom den tekstmessige beskrivelsen av et konklusjonsområde og det tilhørende konklusjonskartet er det ikke slik at teksten gjelder fremfor kartet eller motsatt. Tekst og kart utfyller hverandre, og hensikten med kartene er at de skal illustrere teksten, og i sum gi et utgangspunkt for eventuell videre rettslig behandling.

Konklusjonskartenes kartfesting av gjeterhytter og andre faste installasjoner er i hovedsak begrenset til de tilfellene der slike installasjoner har hatt betydning for kommisjonens

4 Innst. O. nr. 80 (2004-2005) s. 21.

konklusjoner. Dette er typisk tilfellet der installasjonene gjør at hevdstiden er 20 og ikke 50 år, jf. hevdsloven § 8 første ledd, sammenholdt med § 7 annet ledd og § 2. Kartene gir derfor ingen fullstendig avmerking av de ulike siidaenes faste installasjoner.

Det kan også nevnes at kartene så vidt mulig er forsøkt tegnet slik at avmerkingen av konklusjonsområdene ikke omfatter dyrket mark. I de tilfellene dette ikke har lykkes på grunn av kartenes målestokk og der dyrket mark er lokalisert et stykke fra bebygde områder, er det ikke slik at oppdyrkede områder og eventuelle andre områder som ikke kan anses som utmark etter reindriftsloven § 19 innenfor konklusjonsgrensen, er omfattet av konklusjonen.

8. REINBEITEDISTRIKT 14A SPIERTTAGÁISÁ

8.1 Hva saken gjelder

Den opprinnelige rettighetsmeldingen fra Reinbeitedistrikt 14A Spierttagáisá er datert 18. august 2011 (jnr. 14/333-6). Meldingen tar utgangspunkt i tvisten om grensen av 2004 mellom vinterbeitedistriktene 16 Karasjok vest og 17 Karasjok øst, og Reindriftsstyrets vedtak i sak 21/09 om reinbeiterett på vinterbeitene i Karasjok og fastsettelse av grensen mellom distrikt 16 og 17. Kommisjonen mottok 18. november 2013 en rettighetsmelding der distrikt 14A krever rett til vår- og høstbeiter for rein, samt bruksrettigheter til fiske, fangst, bærplukking, skjæring av sennagress og uttak av brensel og emner (jnr. 14/333-6). På kommisjonens høringsmøte 13. februar 2017 ble kravet utvidet til også å gjelde vinterbeite i området Idjajávri-Luostejohka.[1]

Kravet omfatter dermed også et mindre areal i Porsanger kommune, men i det følgende behandles bare den delen av kravsområdet som ligger i Karasjok kommune. Området går nordover fra Karasjok kirkested til kommunegrensen mellom Karasjok og Porsanger og Tana. Hoveddelen ligger mellom Karasjok-Lakselv-veien (E6) i vest og Karasjok-Tana-veien (E6) i øst. Den resterende delen ligger vest for Karasjok-Lakselv-veien mellom kirkestedet og grensen mellom Karasjok og Porsanger, med unntak av strekningen Sieiddejávri-Idjajávri der vestgrensen følger Karasjok-Lakselv-veien. Kravsområdet overlappes i større eller mindre grad av rettighetsmeldinger fra Vuolábiid-Spiertta siida (kapittel 9), Reinbeitedistrikt 13 Lágesduottar (kapittel 10), Vintersiidagruppen Nils Anders J. Guttorm (kapittel 12), Rávdol siida (kapittel 13) Báhkilskáidi siida (kapittel 15) og Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida (kapittel 16).[2] Se figur 8.1.

Iŋgosiid siida tilhører distrikt 14A og fremmet 19. september 2012 og 31. oktober 2013 (jnr. 14/339-1 og jnr. 14/339-4) krav om rett til vinterbeite sør for Karasjok kirkested, og vår- og høstebeite nord for kirkestedet innenfor kravsområdet til distrikt 14A. Siidaen opplyste 13. oktober 2016 at vår- og høstbeitekravet kan behandles som del av kravet til distrikt 14A (jnr. 14/339-10). Iŋgosiid siidas vinterbeitekrav er behandlet i kapittel 21.

Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida som også tilhører distrikt 14A, sendte en egen rettighetsmelding 22. november 2013. I tillegg til vinterbeiterett sør for Karasjok kirkested gjaldt meldingen høst- og vårbeiterett nord for kirkestedet (jnr. 14/332-3). På intervjumøte 7. august 2014 (jnr. 14/333-5) endret siidaen kravet slik at høstbeitekravet inngår i meldingen fra distrikt 14A og behandles som del av distriktets krav. Siidaens selvstendige krav om tidlig vinter- og vårvinterbeite nord for kirkestedet og vinterbeite sør for kirkestedet er behandlet i kapittel 16.

Ved brev 13. mars 2014 underrettet kommisjonen Reinbeitedistrikt 14A Spierttagáisá om at distriktets rettighetsmelding var mottatt og registrert (jnr. 14/333-7).

7. august 2014 hadde kommisjonen et intervjumøte med distriktets representanter Per John A. Anti (leder) (f. 1962), Samuel Anders J. Guttorm (nestleder) (f. 1970), Kjell Magne Eira (f. 1969), Mahtte Aslat Sara Eira (f. 1992) og Nils Jovnna Eira (f. 1978). De overleverte skriftlig materiale (jnr. 14/333-1, 14/333-2 og 14/333-5) og redegjorde for kravet (jnr. 14/333-3). Ved brev 14. november 2014 og 13. april 2016 (jnr. 14/333-4 og 14/333-9) anmodet kommisjonen om tilleggsopplysninger. Kommisjonen innkalte 9. januar 2017 (jnr. 14/333-14) distrikt 14A til høringsmøtet om reindriftsinterne rettsspørsmål 13. til 17. februar 2017. Her avga Per John A. Anti, Kjell Magne Eira og Samuel John N. Anti (f. 1951) partsforklaring for distriktet (jnr. 14/315-91).

Kommisjonen har mottatt tilleggsopplysninger på møte med distriktsstyret 26. juni 2017 (jnr. 14/333-17) og per telefon (jnr. 14/333-19), og i intervjuer med Per John A. Anti (f. 1962), 22. januar 2020 (jnr. 14/333-24), 13. oktober 2020 (jnr. 14/333-30) og 18. oktober 2021 (jnr. 14/333-37). Tor Henrik N. Eira (f. 1960) fra Iŋgosiid siida har gitt opplysninger ved epost 16. september 2019 (jnr. 14/333-21)

1 Finnmarkskommisjonen, *Referat fra høringsmøte*, 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91) s. 18-19.

2 Opprinnelig var det også overlapp mellom kravsområdet til distrikt 14A og kravene fra vintersiidagruppen Mathis P. Guttorm og vintersiidagruppen Johannes Anders P Guttorm, men det førstnevnte har blitt trukket, og det sistnevnte er ikke realitetsbehandlet på grunn av manglende rettslig interesse. Se foran i punkt 5.3 (3) og (4).

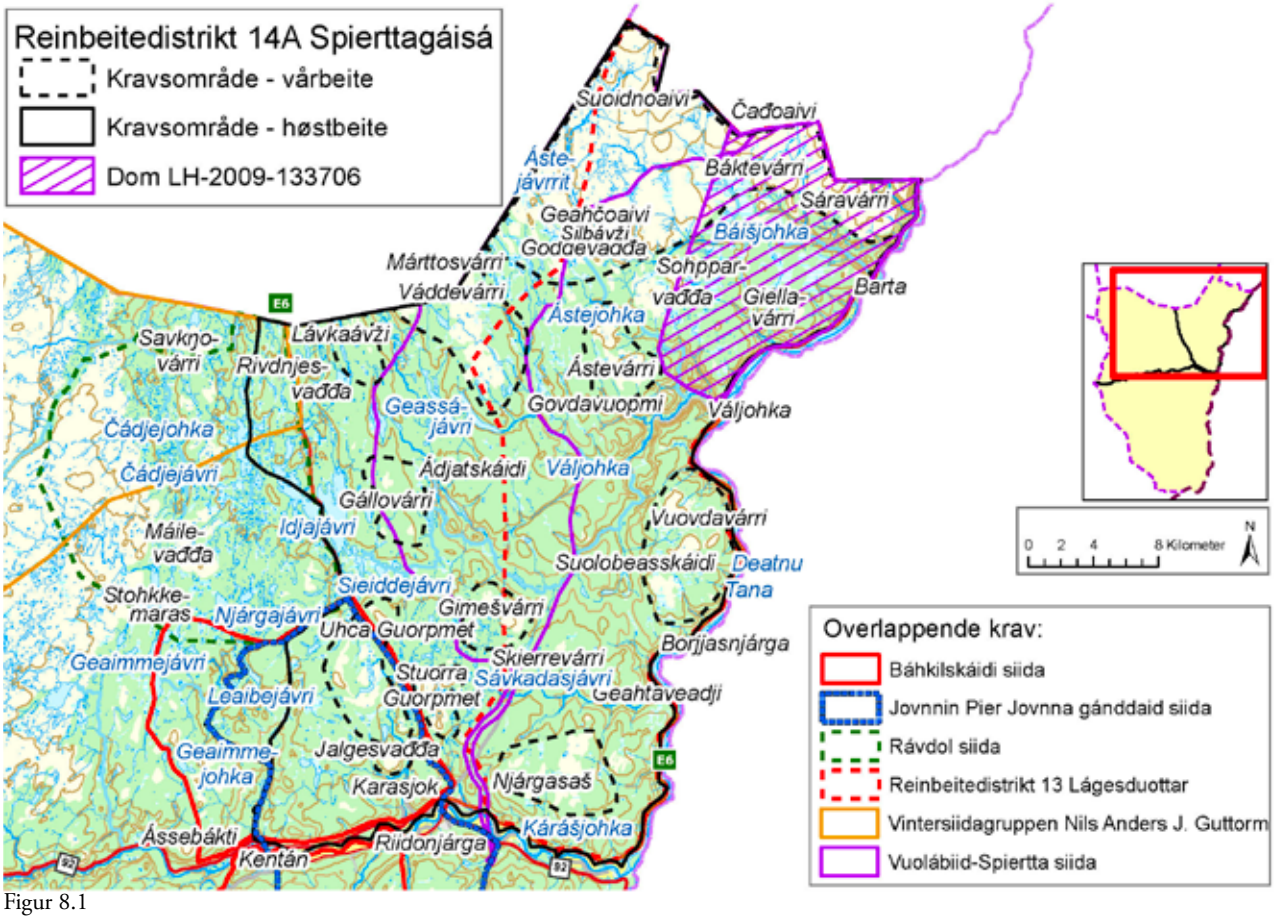

Figur 8.1

og Nils Aslak Guttorm (f. 1967) fra Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida har gitt opplysninger i intervju 23. november 2020 (jnr. 14/332-26).

Saken er også belyst i kommisjonens intervjuer med Magga Kirsten (Nilsdatter Utsi) Guttorm (f. 1932) 19. januar 2017 (jnr. 14/332-11), Per John Samuelsen Utsi (f. 1938) 3. februar 2017 (jnr. 14/352-25), Per Alf Nilsen Sara (f. 1958) og Siv Merethe Selnes Sara (f. 1973) 22. februar 2018 (jnr. 14/345-31), Johannes Anders P. Guttorm (f. 1946) 11. desember 2020 (jnr. 14/353-24), Petter John Utsi (f. 1967) 8. oktober 2021 (jnr. 14/333-35) og i bevisopptak med Vuolábiid-Spiertta siida 13. mars 2018 (jnr. 14/345-35), jf. brev derfra 27. mars 2018 (jnr. 14/345-34).

Ved brev 27. oktober 2016 (jnr. 14/333-11) ba kommisjonen reindriftsforvaltningen om å oversende det arkiv- og kartmaterialet de måtte ha av betydning for behandlingen av rettighetsmeldingen fra distrikt 14A. Fylkesmannen i Finnmark, Reindriftsavdelingen, opplyste ved brev 14. november 2016 (jnr. 14/315-78), jf. telefonsamtale 28. oktober 2016 (jnr. 14/333-12) at reindriftsforvaltningen Øst-Finnmark i 2010 hadde avlevert alt arkivmateriale eldre enn 1989 til Statsarkivet i Tromsø. Kommisjonen har ved søk i statsarkivet blant annet innhentet reindriftsmeldinger fra en del av rettsforgjengerne til dagens siidaandelshavere i siidaer tilhørende distrikt 14A (jnr. 14/333-29). Reindriftsforvaltningen har også gitt opplysninger i telefonsamtale 10. januar 2020 (jnr. 14/333-22) og besvart kommisjonens forespørsel i brev 6. oktober 2021 (jnr. 14/333-33) om status for Perin siida ved brev 8. oktober 2021 (jnr. 14/333-36), jf. også telefonsamtale 10. november 2021 (jnr. 14/333-39).

For øvrig har Norsk institutt for kulturminneforskning (NIKU) intervjuet flere personer med tilknytning til distrikt 14A (jnr. 14/333-27) under arbeidet med sin sakkyndige feltutredning for kommisjonen om bruk og rettsoppfatninger i Karasjok.[3]

Ole Henrik Magga er svoger av Kjell Magne Eira som er siidaandelshaver i Iŋgosiid siida og har derfor har fratrådt som inhabil ved kommisjonens behandling av den delen av

3 NIKU Oppdragsrapport 10/2013 s. 136-141.

kravet fra distrikt 14A som gjelder Iŋgosiid siida, jf. finnmarksloven § 46 og domstolloven § 106 nr. 2. Se nedenfor i punkt 8.8, jf. også punkt 7.2.3 foran og punkt 21.1.

8.2 Nærmere om sakens bakgrunn

Reinbeitedistrikt 14A Spierttagáisá er i all hovedsak lokalisert i Porsanger kommune, og omfatter 2003 km^2 i et område som strekker seg fra noe sør for Hálkavárri og nordover til Bissojohka (Børselv).[4] Distriktet er sommerbeite for reineiere som har vinterbeite i Reinbeitedistrikt 17 Karasjok øst. Se blant annet kapitlene 16, 21, 26 og 27.

Reindriftssiidaer fra Karasjok har fra gammelt av benyttet områdene øst for Lakselvdalen (Spierttagáisá) og områdene mellom Porsangerfjorden og Laksefjorden (Spierttanjárga) som sommerbeite. Spierttanjárga ble formelt opprettet som sommerbeiteområde i 1892. Ved fylkesmannens forordning 10. november 1934 gitt i medhold av § 2 i reindriftsloven av 1933 ble sommerbeiteområdet Spierttanjárga utvidet til også å gjelde områder sør for riksveien på Børselvfjellet, og betegnet som Reinbeitedistrikt 14 Spierttanjárga.

Ved forordning 4. juni 1963, i kraft fra 1. januar 1964, skilte fylkesmannen ut områdene øst for Lakselvdalen fra distrikt 14 og gjorde distriktet om til to distrikter, betegnet som distrikt 14 Spierttanjárga og distrikt 14A Spierttagáisá. Vedtak om delingen av distrikt 14 var hjemlet i 1933-lovens §§ 2 og 3. Det ble ved delingen av distrikt 14 tatt forbehold om at rein fra distrikt 14 Spierttanjárga måtte ha flyttlei (gjennomflyttingsland) gjennom distrikt 14A Spierttagáisá. Dette er blant annet reflektert i distriktsplanen for distrikt 14A for 2021.[5]

Før delingen var det to sommersiidagrupper i distrikt 14 Spierttanjárga; Gáisá-siidaer og Spiertta siida. Gáisá-siidaene hadde sommerbeite innenfor dagens distrikt 14A Spierttagáisá. Spiertta siida brukte områdene mellom Porsangerfjorden og Laksefjorden i nåværende distrikt 14 Spierttanjárga. I det siste tiåret før delingen av distrikt 14 og frem til tidlig på 1970-tallet, var det tre Gáisá-siidaer: Iŋgos Máhte siida, Ivvár Bier siida og Jovnna Sámmol siida. I 1964 var det 10 husholdninger/familier i de tre Gáisá-siidaene.[6]

Forsvaret har ved utbyggingen av Porsangmoen og tilknyttede aktiviteter lagt beslag på betydelige beitearealer i sommerbeiteområdet til reinbeitedistrikt 14A. Dette har medført betydelige driftsmessige omlegginger for reindriften i distriktet.[7]

Det kravsområdet distrikt 14A har angitt nord for Karasjok kirkested inngår naturlig i flyttemønsteret for Karasjok-siidaer med sommerbeite på Spierttagáisá, Spierttanjárga og Siskkit Čorgaš ja Lágesduottar. Området ble tidligere også brukt av Karasjok-siidaer med sommerbeite på Čorgašnjárga som i dag er sommerbeite for Tana-siidaer. Siidaene i distrikt 14A bruker i hovedsak kravsområdet under flyttingen mellom vinter- og sommerbeitene, og som vår-, høst-, og tidlig vinterbeite og parringsområde. Noen av distriktets siidaer bruker også området som vinterbeite i kombinasjon med områder i Porsanger kommune.

Bruksreglene for Reinbeitedistrikt 17 der siidaene i distrikt 14A har vinterbeite, ble vedtatt 29. november 2011 og er etter det kommisjonen kjenner til senest stadfestet 28. oktober 2016.[8] I bruksreglene omtales fire vintersiidaer tilhørende distrikt 14A; *Samuel John. N. Anti og Petter N. Anti siida*, med siidaandelshaverne Samuel John N. Anti (f. 1951), Per Ailo Anti (f. 1985) og Marit M. Anti (f. 1948); *Iŋgosiid siida*, med siidaandelshaverne Kjell Magne Eira (f. 1969), Tor Henrik N. Eira (f. 1960), Aslak Mathis N. Eira (f. 1955), Ande Heika Jannok Eira (f. 1991) og Sara Christine Eira (f. 1992); *Rávnn' Áslat bartniid siida*, med siidaandelshaverne Per John A. Anti (f. 1962), Nils Kai Ante Anti (f. 1994), Ivvar Ande Sara Eira (f. 1989), Ristin Ravna J. Eira (f. 1985), Nils Jovnna Eira (f. 1978), Mahtte Aslat Sara Eira (f. 1992) og Lasse Mahtte Anti (f. 1987); og *Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida* (i bruksreglene benevnt som «*Samuel Anders Guttorm siida*») med siidaandelshaverne Samuel Anders J. Guttorm (f. 1970), Nils Aslak Guttorm (f. 1967), Petter John Utsi (f. 1967) og Johannes Mattis Guttorm (f. 1974).[9]

Bruksreglene opplyser også at det er avsatt vinterbeite nordvest i distrikt 17 for tre siidaandeler som ikke flytter sør for Kárášjohka; Sara Christine Eira (f. 1992) (i Iŋgosiid siida), Morten Aslak (Johnsen) Utsi (f. 1967) og Per Iver

4 Landbruksdirektoratet, *Ressursregnskap for reindriftsnæringen for reindriftsåret 1. april 2020 - 31. mars 2021*, Rapport 32/2021, 1. desember 2021, revidert 23. mars 2022 s. 84 (Tabell Øst-Finnmark reinbeiteområde) og 85 (kart).

5 Reinbeitedistrikt 14A Spierttagáisá, *Distriktsplan for reinbeitedistrikt 14A 2021* (jnr. 14/333-41) s. 5 og 7.

6 Norsk-Svensk reinbeitekommisjon, *Innstilling avgitt av reinbeitekommisjonen*, 1964 s. 69-71.

7 Reindriftsadministrasjonen, *Forslag til ny distriktsinndeling i Finnmark*, 14. januar 1994 s. 92.

8 Kommisjonen har ved brev 25. mars 2022 og epost 20. april 2022 (jnr. 14/315-237) bedt om å få tilsendt en eventuell oppdatert versjon av bruksreglene. Reindriftsforvaltningen har i brev 4. juli 2022 antydet at henvendelsen vil kunne bli besvart «*innen 15.09.2022*» (jnr. 14/315-240).

9 Områdestyret for reindrift i Øst-Finnmark, *Bruksregler for reinbeitedistrikt 17*, godkjent av Fylkesmannen i Finnmark 28. oktober 2016 (jnr. 16/1553-39) s. 3.

Porsanger (1955-2017).[10] Sistnevnte drev reindrift i Perin siida og hans siidaandel er overført til Mads Alexander Sara (f. 1988), jf. umiddelbart nedenfor.

Leder for Reinbeitedistrikt 14A, Per John A. Anti, har 13. oktober 2021 opplyst at distriktet i tillegg til de fire ovennevnte vintersiidaene, har vintersiidaene *Petter John Utsi siida og Mads Alexander Sara siida*.[11] Ifølge bruksreglene var Petter John Utsi i Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida i 2016, jf. ovenfor, men han har fra 2019/20 hatt egen vintersiida. Reindriftsforvaltningen har opplyst at Mads Alexander Sara (f. 1988) overtok siidaandelen til Per Iver Porsanger (1955-2017) 1. april 2020.[12]

I tillegg til disse endringene, har det ifølge distrikt 14A i perioden fra høsten 2016 da bruksreglene ble stadfestet og frem til oktober 2021 også vært andre endringer med hensyn til hvem som er siidaandelshavere i de ulike vintersiidaene. Se oversikten nedenfor der det også er angitt hvilke av de tre sommersiidaene i distrikt 14A de ulike siidaandelshaverne tilhører.[13]

Siidaandelshaver, Vintersiida, Sommersiida:

- Per Ailo Anti: Samuel John N. Anti og Petter N. Anti siida, Hálkavári siida
- Niillas Jovnna Anti: Samuel John N. Anti og Petter N. Anti siida, Hálkavári siida
- Bjørn Petter Anti Tangen: Samuel John N. Anti og Petter N. Anti siida, Hálkavári siida
- Nils Aslak J. Guttorm: Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida, Hálkavári siida
- Samuel Anders J. Guttorm: Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida, Hálkavári siida
- Johannes Mathis J. Guttorm: Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida, Hálkavári siida
- Mads Alexander Sara: Mads Alexander Sara siida, Hálkavári siida
- Asllat Heandarat G. Anti: Rávnn' Áslat bártniid siida, Hálkavári siida
- Nils Kai Ante Anti: Rávnn' Áslat bártniid siida, Hálkavári siida
- Lasse Mahtte Anti: Rávnn' Áslat bártniid siida, Hálkavári siida
- Nils Jovnna Eira: Rávnn' Áslat bártniid siida, Hálkavári siida
- Solfrid Sara: Rávnn' Áslat bártniid siida, Muŋkavári siida
- Ivvar Ande Sara Eira: Rávnn' Áslat bártniid siida, Muŋkavári siida
- Ristin Ravna J. Eira: Rávnn' Áslat bártniid siida, Muŋkavári siida
- Tor Henrik N. Eira: Iŋgosiid siida, Muŋkavári siida
- Kjell Magne N. Eira: Iŋgosiid siida, Muŋkavári siida
- Tor Mikkel N. Eira: Iŋgosiid siida, Muŋkavári siida
- Aslak Mathis N. Eira: Iŋgosiid siida, Muŋkavári siida
- Ande Heika Jannok Eira: Iŋgosiid siida, Muŋkavári siida
- Sara Christine Eira: Iŋgosiid siida, Muŋkavári siida
- Petter John Utsi: Petter John Utsi siida, Čalbmelanrášša siida

Bruksreglene for distrikt 17 opplyser at vår- og høstbeitene for distriktets vintersiidaer «*er nord for Karasjokelva*», men at noen områder i distrikt 17 også brukes «*som vinterbeite for enkelte vintersiidaer*». Det fremgår også at grensene for høst- og vårbeiter for distrikt14A Spierttagáisá, distrikt 14 Spierttanjárga og distrikt 13 Lágesduottar er spesifisert på arealbrukskart, og at dette også gjelder for de siidaene som har vinterbeiter nord for elva.[14]

Arealbrukskartet viser at vintersiidaene i distrikt 14A har vår- og høstbeiter øst for Karasjok-Lakselv-veien (E6) innenfor et område som går fra Karasjok kirkested i sør til Idjajárvuovdi i nord, og derfra nordøstover til omtrent Márttosvárri på grensen mellom Porsanger og Karasjok kommune, og sørøstover til omtrent Ástegielas og sør-sørvestover til Karasjok kirkested. De siidaene i distrikt 14A som har vinterbeite i distrikt 17 er på kartet markert som «Porsanger/Utsi». Deres vinterbeiter i distrikt 17 ligger øst for E6 i området fra Idjajárvuovdi og videre nordover over Porsanger-grensen til sørenden av Gákkajávri.[15]

Ifølge distriktsplanen for Reinbeitedistrikt 17 Karasjok øst for 2019-2020 er distriktets vår- og høstbeite oppdelt i tre beitesoner: Vestlig sone for siidaer tilhørende distrikt 14A, østlig sone for siidaer tilhørende distrikt 13 og nordlig midtre sone for siidaer tilhørende distrikt 14.[16]

Distriktsplanen for reinbeitedistrikt 14A for 2021 opplyser at distriktet har et sperregjerde fra Gákkajávri i nord (Porsanger), sørover via Rásteluoppal og Lávkajávri, og langs

10 Områdestyret for reindrift i Øst-Finnmark, Op. cit., 28. oktober 2016 (jnr. 16/1553-39) s. 3.

11 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med Per John A. Anti,* 13. oktober 2021 (jnr. 14/333-37) s. 8-9 og 11-12.

12 Reindriftsforvaltningen, brev 6. oktober 2011 og telefonsamtale 11. november 2011 (jnr. 14/333-36 og 14/333-39).

13 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med Per John A. Anti*, 13. oktober 2021 (jnr. 14/333-37) s. 3-13, og *Intervju med Lasse Mahtte Anti,* 23. august 2022 (jnr. 16/1323-32).

14 Områdestyret for reindrift i Øst-Finnmark, *Bruksregler for reinbeitedistrikt 17*, godkjent av Fylkesmannen i Finnmark 28. oktober 2016 (jnr. 16/1553-39) s. 4.

15 Kart over beitegrenser i distrikt 17 Nord (jnr. 14/315-75).

16 Reinbeitedistrikt 17 Karasjok øst, *Distriktsplan 2019-2020* (jnr. 14/333-26) s. 6.

Karasjok-Lakselv-veien (E6) til Karasjok kirkested. Gjerdet har «*tillatelse fra Lappefogden i Finnmark fra 1960-tallet, jf. søknad fra 1957. Fornyet søknad fra Hálkavárri siida av 1977 er ennå ikke ferdigbehandlet.*» Distriktet har også et sperregjerde langs Karasjok-Tana-veien (E6) fra kirkestedet og omtrent en mil mot Tana. Ved Sávkadas i kravsområdet nord for kirkestedet er det et skillegjerdeanlegg. Gjerdet ble bygd på 1950-tallet. Distrikt 14A og distrikt 17 har en bruks- og vedlikeholdsavtale for gjerdet. For øvrig har reineiere/siidaer i distrikt 14A gjeterhytter både i vinterbeiteområdene sør for Karasjok kirkested og i vår- og sommerbeiteområdene i Porsanger kommune, men ikke i kravsområdet nord for kirkestedet.[17]

Sommerbeitetiden i distriktet er fra 1. mars til 15. desember. Siidaene flytter inn i sommerbeiteområdene i april/mai. Høstbeitingen foregår dels i sommerbeiteområdet (distrikt 14A), og dels i kravsområdet nord for Karasjok kirkested (distrikt 17). Parringslandet ligger i hovedsak i Porsanger, men går sørover til Idjajávri i Karasjok. Høstvinterbeitene ligger vest for Ástejohka i kravsområdet nord for kirkestedet. Samling til vinterskilling begynner etter islegging og snøfall. Etter dette flytter siidaene til vinterbeitene sør for kirkestedet, med unntak av siidaer som har vinterbeite i sommerbeiteområdet og i områdene nord for kirkestedet.[18]

8.3 Bemerkninger fra Reinbeitedistrikt 14A Spierttagáisá

Reinbeitedistrikt 14A viser i *rettighetsmeldingen* som kommisjonen mottok 18. november 2013 til at kravet gjelder høst- og vårbeiteområder nord for Karasjok kirkested, og anfører at området brukes høst og vår i forbindelse med reindrift, og til jakt, fiske, bærplukking, sanking av sennagress og uttak av trevirke. Som rettsgrunnlag viser distriktet til tradisjonelle reindriftsrettigheter i form av «*kollektive særrettigheter fra gammelt av, samt sedvanerett*».[19]

Vedlagt meldingen var fire kartvedlegg som illustrerer distriktets beitebruk over tid, og der distrikt 14A har avmerket ulike faste installasjoner i kravsområdet, blant annet et skillegjerdeanlegg, et slaktegjerdeanlegg og en hytte som Samuel Johnsen Utsi (Jovnna Sámmol) (1921-2014) hadde i Gállovárri, og tre flyttleier som distriktets reineiere har benyttet. Den østlige går nordover via Njárgasaš, Vuovdavárri og Ástevárri, delvis gjennom distrikt 13 Lágesduottars kravsområde. Den vestlige krysser Karasjok-Lakselv-veien (E6) mot øst litt nord for Uhca Guorpmet, og går nordover mot Hárrejohka, Geaďgejávri og Geassájávri med senere forgreininger. Den midtre går mellom den østlige og vestlige, ved Reatkaskáidi og Čuohkevárri, hvoretter den deler seg i to og slutter seg til de østlige og vestlige flyttleiene.

På *intervjumøte 7. august 2014* redegjorde distriktets representanter Per John A. Anti (leder), Samuel Anders J. Guttorm (nestleder), Kjell Magne Eira, Mahtte Aslat Sara Eira og Nils Jovnna Eira for kravet. De overleverte kravskart (jnr. 14/333-1), utskrift av årsmøtevedtak i distrikt 14A datert 27. juni 2014 (jnr. 14/333-2) og beskrev kravsområdet slik:[20]

> «Grensen fra Karasjok tettbebyggelse går etter Karasjokelva til riksgrensen hvor Tana-elva begynner, deretter nedover riksgrensen til kommunegrensen mellom Karasjok og Tana. Fra Tana-elva går grensen etter Karasjok kommune grensen til E6 ved Rivnjesvádđa. Fra E6 ved kommunegrensen går den rett vest etter kommunegrensen til Čadjejohka. Deretter følger grensen Čadjejohka sørover til Čadjejávri og deretter svinger den sørøst over til Idjajávri og til E6 sør for Idjajávri brua. Etter E6 sørover til Seidejávri. Fra Seidejávri svinger grensen vestover til Rámavuollesjávri og til Leaibejávri. Fra Leaibejávri sørover til Geaibmejohka, og følger deretter Geaibmejohka til Karasjohka og deretter langs Karasjohka til Karasjok tettbebyggelse.»

Distriktets representanter poengtere at dersom kommisjonen ser det slik at distriktet som sådan ikke kan anses som rettighetsbærer, skal kravet anses innsendt på vegne av distriktets siidaer og siidaandelshavere. De fremholdt at distriktsstyret har fullmakt til å representere disse.[21]

Videre anførte de at det kan dokumenteres at reineiere i det opprinnelige distrikt 14 Spierttanjárga har brukt kravsområdet siden 1852, og at bruken blant annet omfatter reinbeite, jakt, fangst fiske og vedhogst. De overleverte følgende dokumentasjon for å underbygge dette:[22]

17 Reinbeitedistrikt 14A Spierttagáisá, *Distriktsplan for reinbeitedistrikt 14A*, 2021 (jnr. 16/1553-37) s. 7-9.

18 Reinbeitedistrikt 14A Spierttagáisá, Op. cit., 2021 s. 4-7.

19 Reinbeitedistrikt 14A Spierttagáisá, *Rettighetsmelding*, mottatt 18. november 2013 (jnr. 14/333-6).

20 Finnmarkskommisjonen, *Gjennomgang av rettighetsmelding*, RBD 14A, 28. oktober 2014 (jnr. 14/333-3) s. 3.

21 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 28. oktober 2014 (jnr. 14/333-3) s. 2-3.

22 Reinbeitedistrikt 14A, Dokumenter overlevert i møte 7. august 2014 (jnr. 14/333-5).

- Aage Solbakk, *Ávjovári – Kárášjoga Historjá I 1553-1900*, 2000 (s. 224 – kart over flyttemønsteret på 1700-tallet),
- Innstilling fra «*Den finmarkske Fjeldfin-Kommission*», 1886 (s. 5 og 8),
- Kart som viser Karasjok-siidaenes beitebruk i 1911/12 (utarbeidet av Kristian Nissen) og 1932/33 (utarbeidet av Tharald Frette),
- Ørnulv Vorren, *Finnmarksamenes nomadisme II*, 1962 (s. 171 flg. og 216 flg.),
- Brev og møteprotokoll fra 1957 om oppføring av sperregjerde ved Øst-gáisáene i det opprinnelige Reinbeitedistrikt 14 Spierttanjárga,
- *Innstilling fra den norsk-svenske reinbeitekommisjonen av 1964*, 1967 (s. 69-71),
- Brev og møteprotokoller fra 1977, blant annet søknad fra Rávnn' Áslat siida om tillatelse til oppføring av reinsperregjerde fra Gákkajávri til Guhkesjávri, og
- Korrespondanse fra 1999 mellom Reindriftsforvaltningen Øst-Finnmark og Hálkavárri sommersiida (i distrikt 14A) om riving av ulovlige gjerder i fellesbeitedistrikt 17/18.

Distriktet anførte at kartet i Aage Solbakks bok viser at siidaer alt på 1700-tallet flyttet gjennom kravsområdet fra vinterbeitene i sør til sommerbeitene på Spierttanjárga. Videre fremholdt de at kommisjonsinnstillingen fra 1886 viser at forgjengere til personer i dagens distrikt 14A Spierttagáisá hadde sommerbeite på Spierttanjárga i 1869 og brukte kravsområdet nord for Karasjok kirkested, og at det øvrige fremlagte materialet viser at dette var tilfellet også i 1911/12, 1932/33, fra 1953 til 1957, 1963/64, 1977 og 1999.[23]

Representantene for distrikt 14A sa at kravet fra Rávdol siida (kapittel 13) som overlapper kravet fra distrikt 14A på vestsiden av Karasjok-Lakselv-veien (E6), er basert på grensen mellom distrikt 16 (Karasjok vest) og 17 (Karasjok øst). Om de øvrige overlappende kravene vest for Karasjok-Lakselv-veien fremholdt de at de «*kan ikke huske*» at *vintersiidagruppen Nils Anders J. Guttorm* (kapittel 12) og *Báhkilskáidi vintersiida* (kapittel 15) har brukt disse områdene, og anførte at også disse kravene er fremmet med utgangspunkt i grensen av 2004. Distrikt 14A kommenterte ikke kravet fra J*ovnnin Pier Jovnna gánddaid siida* (kapittel 16) ut over å vise til at siidaen tilhører distrikt 14A. Om *Vuolábiid-Spiertta siidas* vår- og høstbeitekrav (kapittel 9) som er lokalisert mellom Karasjok-Lakselv-veien og Karasjok-Tana-veien (E6), sa distriktets representanter at siidaen tidligere flyttet gjennom og brukte områdene nord for Karasjok kirkested. Vuolábiid-Spiertta siida har imidlertid ifølge distrikt 14A ikke brukt disse områdene siden 1970-tallet, og har nå helårsdrift på Spierttanjárga.[24]

På *høringsmøtet 13. februar 2017* sa Kjell Magne Eira (f. 1969) i sin partsforklaring for distrikt 14A at distriktets krav bygger på «*tidligere bruk og dagens bruk, slik den nå til dags er nord for Kárášjohka, og øst [i kommunen]*» og at grunnlaget for kravet er «*mer enn hundre år gamle opplysninger som viser at det er vår slekt og deres etterkommere som nå har meldt inn krav*.» Han sa at det kanskje må ses på under ett om distriktet eller siidaene er rettighetsbærere i høst- og vårbeiteområdet: «*Jeg tror ikke man kan peke ut bare den ene av dem.*»[25]

Ifølge Kjell Magne Eira har deler av kravsområdet også vært brukt som vinterbeite for siidaer i distrikt 14A, blant annet Perin siida (Per Iver Porsanger) (Perin) (1955-2017) og Ivvár Sámmol siida (Samuel Iversen Utsi) (1928-1999). Dette gjelder blant annet områdene fra Idjajávri og nordover til Luostejohka. Han sa at vinterbeitingen har foregått på begge sider av Karasjok-Lakselv-veien (E6), men at fylkesmannen ikke hensyntok dette da distriktsgrensene ble fastsatt i 2004. Kravet fra distrikt 14A gjelder derfor også rett til vinterbeite.[26]

Per John A. Anti (f. 1962) opplyste at Per Iver Porsanger (Perin) (1955-2017) og Samuel Nilsen Utsi (Hoammá Sámmol) (1854-1925) og hans etterkommere, Samuel Iversen Utsi (Ivvár Sámmol) (1928-1999) og Samuel Johnsen Utsi (Jovnna Sámmol) (1921-2014), har hatt vinterbeite på begge sider av Karasjok-Lakselv-veien. Han sa at Samuel Johnsen Utsis sønn, Petter John Utsi (f. 1967) har reindrift i distrikt 14A, men at Samuel Iversen Utsis sønner har sluttet i reindriften og gitt sine rettigheter til andre i distrikt 14A. Petter John Utsi har ifølge Per John A. Anti «*vært på sørsiden av Kárášjohka i noen år*», og har i likhet med Per Iver Porsanger (Perin) brukt distriktets høst- og sommerbeiter om vinteren.[27]

Per John A. Anti viste ellers til at distriktet, i tillegg til de tre flyttleiene som er kartfestet i vedlegget til rettighetsmeldingen, hadde en flyttlei over Gállovárri til Guorpmetluoppal og Guorpmet, og derfra til Bálodievva og til vinterbeitet over Báhkilvárri til Iškoras. Siidaen hadde ved

23 Finnmarkskommisjonen, *Gjennomgang av rettighetsmelding*, RBD 14A, 28. oktober 2014 (jnr. 14/333-3) s. 4-5.

24 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 28. oktober 2014 (jnr. 14/333-3) s. 6.

25 Finnmarkskommisjonen, R*eferat fra høringsmøte*, 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91) s. 18 og 22.

26 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 13 februar 2017 (jnr. 14/315-91) s. 18-19 og 41.

27 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 13 februar 2017 (jnr. 14/315-91) s. 38-39.

innsendingen av rettighetsmeldingen glemt å informere om dette, men flyttleia ble brukt av Per John A. Antis farbror, John Larsen Anti (1920-1985) i Rávnná John vintersiida. Per John A. Anti opplyste at utøverne i denne siidaen har sluttet i reindriften, med unntak av én person, og at siidaens rettigheter «*ble gitt til noen andre.*» Han sa at siidaen brukte Oalgevárri, Gárževárri, Luhkkavárri og helt til Ánttetjávri og til Guorpmet, og at Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida, som hører til distrikt 14A har kommet dit senere.[28]

Kjell Magne Eira sa at Rávnná John vintersiida enda «*hadde siida på [19]90-tallet. Jeg husker ikke eksakt hvilken periode. Man kan si at noen sluttet, mens andre ikke sluttet med en gang, men hadde sytingsrein hos andre siidaer. Slik sluttet siidafellesskapet der. Men de har gitt noen siidaandeler, [siidaen] forsvant ikke helt, siidadriften ble ikke brutt.*»[29]

Samuel John N. Anti (f. 1951) fremhevet at hans slekt ikke var fremmede da de kom til Spierttagáisá (i 1971): «*Utsi-slekta [i distrikt 14A] har direkte tilknytning til oss [Samuel John N. Antis familie]. Søsteren til Hoamma Sámmol [Samuel Nilsen Utsi] er min oldemor.*»[30]

Til det overlappende kravet fra Rávdol siida (kapittel 13), bemerket Per John A. Anti at denne siidaen begynte å bruke overlappingsområdet først etter at grensen ble fastsatt i 2004. Ifølge Per John A. Anti begrunnet Rávdol siida dette med at området nå tilhører distrikt 16 og at distrikt 14A ikke lenger har rettigheter vest for Karasjok-Lakselv-veien.[31]

Om kravet fra vintersiidagruppen Nils Anders J. Guttorm (kapittel 12) sa Per John A. Anti at det er «*litt uklart hvordan det var før i tiden*», men at både Samuel Iversen Utsi (Ivvár Sámmol) (1928-1999) og Per Iver Porsanger (Perin) (1955-2017) i distrikt 14A har brukt området «*så lenge jeg kan huske, fra 70-tallet.*» Ifølge Per John A. Anti har Samuel Nilsen Utsi (Hoammá Sámmol) (1854-1925) og hans etterkommere, Samuel Iversen Utsi, Per Iver Porsanger og Samuel John N. Anti brukt områder vest for Karasjok-Lakselv-veien både høst og vinter.[32]

Om forholdet til Vuolábiid-Spiertta siida (kapittel 9) sa Per John A. Anti at distrikt 14 før det ble delt i distrikt 14 Spierttanjárga og distrikt 14A Spierttagáisá, ble kalt for Spierta, og at begge distriktene var med på de kartene Kristian Nissen utarbeidet (i 1911/12). Han sa videre at man på 1932-kartet ser «*at det er en siida fra Spierttanjárga i tvisteområdet, mens alle de andre er fra Spierttagáisá. Det viser hvem som har brukt områdene frem til [19]32; det viser at Spiertta siida også har vært i disse områdene.*» Han fremholdt imidlertid at grensene for kravsområdet til Vuolábiid-Spiertta siida er unaturlige, fordi det er tegnet en strek gjennom et område med tett skog der det er umulig å følge grensene.[33]

Samuel John N. Anti sa at han ikke vet om fylkesmannens vedtak i 1963 om deling av distrikt 14 Spierttanjárga førte til at bruken av kravsområdet endret seg. Han sa at tidligere distriktsformann, Mathis Mathisen Eira (Iŋgos Máhtte) (1916-2005), hadde fortalt at Spiertta siida flyttet gjennom distrikt 14A sitt område når de flyttet til vinterbeitene ved Gurbeš og traktene rundt: «*De stanset ikke i lengre perioder, det var bare for å la reinen beite.*»[34]

Til kravet fra distrikt 13 Lágesduottar (kapittel 10) som overlapper kravet fra distrikt 14A i området mellom Karasjok-Lakselv-veien og Karasjok-Tana-veien, bemerket Kjell Magne Eira (f. 1969) at han «*nekter ikke for at Lágesduottar [distrikt] har flyttet i [området]*». Han fremholdt imidlertid at Lágesduottar-distriktets anførsel om at reineiere fra distrikt 14A ikke har brukt områder som omfattes av rettighetsmeldingen fra distrikt 13, ikke er riktig. Samuel John N. Anti viste til at noen av dagens reineiere i distrikt 13, *Heikkenat-slekta*, ble en del av distriktet gjennom ekteskap, og at denne slekta derfor ikke har historiske rettigheter i området.[35]

Om Hålogaland lagmannsretts dom 26. mars 2010 (LH-2009-133706) som gjaldt beiteretten i den nordøstlige delen av overlappingsområdet for kravene fra distrikt 13 og distrikt 14A, sa Per John A. Anti at distrikt 13 slik distrikt 14A oppfatter det, «*kun vant på de punktene som gjaldt beitetider*».[36] Kommisjonen har omtalt dommen i punkt 8.5.2.

Styret for distrikt 14A opplyste på *møte 26. juni 2017* at *Iŋgosiid siida* er etterfølger av Iŋgos Máhte siida (Mathis Mathisen Eira) (1916-2005), og at også de siidamedlemmene i *Rávnn' Áslat bártniid siida* som har Eira som slektsnavn, er etterfølgere av Iŋgos Máhte siida. *Petter John Utsi siida* er Jovnna Sámmol (Samuel Johnsen Utsi) (1921-2014) siidas

28 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91) s. 73.

29 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91) s. 73.

30 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91) s. 26.

31 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91) s. 39-40.

32 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91) s. 40. Se også s. 28.

33 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91) s. 24-25.

34 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91) s. 27-28.

35 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91) s. 22, jf. s. 20-21 og 25-26.

36 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91) s. 23.

etterfølger, mens tidligere Perin siida (Per Iver Porsanger) (1955-2017) tilhører Barjjut/Porsanger-slekta; John Persen Porsanger (Jonut) (1885-1959) var Perin siidas «stamfar» i distrikt 14A. I årene 1953-57 tilhørte Porsanger-familiens siida Spiertta siida.[37]

Distriktsstyret opplyste også at *Rávnn' Áslat bártniid siida er Rávnn' Áslat siidas* (Aslak Larsen Anti) (1922-1996) etterfølger og at *Samuel John N. Anti og Petter N. Anti siida* er etterfølger av siidaen til deres foreldre, Nils Johnsen Anti (Elle Nigá) (1906-1962) og Kirsten J. Anti (1910-1989). De to siidaene fikk ifølge styret tillatelse av lappefogden i 1971 til å flytte til distrikt 14A fra sommerbeitedistrikt Skáiddeduottar etter at Per Hans Iversen Utsi (Ivvár Piera) (1925-1971) omkom. Etter dette fikk også rettsforgjengeren til *Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida*, Jovnnin Pier Jovnna siida (John Persen Guttorm) (1935-2004), tillatelse til å flytte til distrikt 14A. Styret opplyste at dette skjedde i 1972-1974, og at siidaen tidligere hadde sommerbeite i Njeaiddán.[38]

Ifølge distriktsstyret ble den gjeterhytta som Samuel Johnsen Utsi (Jovnna Sámmol) (1921-2014) hadde i Gállovárri og som er kartfestet i et av vedleggene til rettighetsmeldingen, bygd i 1974 eller 1975, men den brant ned i 1978 uten å bli gjenoppbygd. Styret opplyste at reineierne i distrikt 14A ikke har gjeterhytter i kravsområdet nord for Karasjok kirkested, men i Nieidaluoppal i Porsanger. I Sávkadas har distriktet et skillegjerdeanlegg som ble bygd på 1950-tallet, og som på 1970-tallet ble flyttet om lag én kilometer. Samuel John N. Anti sa at anlegget er «øremerket» distrikt 14A og at det «*første og eldste (av de to) reingjerdene ble satt opp på begynnelsen av 1960-tallet, og ble sist brukt i 1971. Det nye Sávkadas-gjerdet ble så oppført og flyttet litt lenger sør, og det er der fremdeles*.» Han sa videre:[39]

> «Jeg må legge til noe her siden det er snakk om tvister og Sávkadasgjerdet (det nye); når vi andre gang søkte om å få sette opp gjerdet og fikk tomt, så mangla det finansering/egenkapital. Det var til slutt Hálkavárri siida som gikk inn med egenkapital så gjerdet kunne settes opp, og da ble det oppført. Jon Meløy var reindriftssjef på den tiden. For å ikke tape alle pengene ble gjerdet tinglyst, og vi fikk lagt inn et vilkår om at de som administrerer dette skulle kreve inn betaling for bruk av gjerdet. Hvis reinbeitedistrikt 17 ikke gjorde det, så ville Hálkavárri siida slutte å betale gjerde-lånet. Det ble overlatt til distriktet, og hvordan de nå senere har kokt dette i hop vet jeg ikke, for iallfall tilhører gjerdet også nå Lágesduottar (reinbeitedistrikt 13). De ikke bare bruker det, men skiller også rein her som om det er mer deres.»

Distriktsstyret opplyste også at distrikt 14A tidligere hadde et skillegjerdeanlegg (gárdi) i Gállovárri, og et barmarks- og høstskillegjerdeanlegg i Skierrevárri, og et skillegjerdeanlegg i Váddevárri-Gáldnajávri-området. Distriktet har et permanent sperregjerde langs Karasjok-Tana-veien (E6) fra Karasjok kirkested og rundt en mil nedover veien. Den opprinnelige gjerdesøknaden ble ifølge Aslak Mathis N. Eira (f. 1955) fremmet i 1957, og på nytt i 1977. Han sa at søknaden fremdeles ikke er behandlet, men at gjerdet er i bruk.[40]

De tre gammene distriktet har kartfestet i vedlegget til rettighetsmeldingen ligger ifølge Aslak Mathis N. Eira ved Doaresjávri, Goaistasrohtu og Geassájávri, og tilhører ikke noen i distrikt 14A, men reineierne i distriktet bruker gammene ved behov. Han sa at de i kravsområdet også har brukt gammer ved Geađgejávri, Fállemohkki, Luomeskáidi, Ástevárri, Suolobeasjohka og Báišvuopmi og at også disse gammene er oppført av andre enn reineierne i distrikt 14A.[41]

De fire buestangsteltplassene distriktet har avmerket i vedlegget til rettighetsmeldingen har ifølge Kjell Magne Eira vært brukt under reinflyttinga. Han sa at det nok finnes flere enn de avmerkede, og det er «*ingen faste teltplasser, det avhenger helt av føret, været og beiteforholdene.*» Aslak Mathis N. Eira opplyste at «våre folk» som regel slo opp en lávvu i Goaistasrohtu (ikke kartfestet) og at Gáissá-siidaene også hadde lávvuplass i Galdnajárgielas (ikke kartfestet), der det også var et reingjerde (skillegjerdeanlegg). De opplyste at lávvuer ble brukt i mørketida og under vår- og høstflyttinga, og i mørketida ved salg av rein, og at gammene ble og blir brukt under høstbeitingen.[42]

Distriktsstyret viste også til at distriktsgrensen av 2004 gjør at de ikke lenger kan bruke den vestlige flyttleia, og at siidaene i distriktet med de vestligste vinterbeitene nå må svinge østover for å komme inn på de to øvrige flyttleiene. Ifølge styret er dette ikke i tråd med reinens biologi som er innstilt på å trekke i nord-sørlig retning, uten først å måtte gå østover.[43]

37 Finnmarkskommisjonen, *Oppsummering av møte med styret for distrikt 14A*, 26. juni 2017 (jnr. 14/333-17) s. 3-6.

38 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 26. juni 2017 (jnr. 14/333-17) s. 3-7.

39 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 26. juni 2017 (jnr. 14/333-17) s. 8-9.

40 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 26. juni 2017 (jnr. 14/333-17) s. 9.

41 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 26. juni 2017 (jnr. 14/333-17) s. 8 og 9-10.

42 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 26. juni 2017 (jnr. 14/333-17) s. 10.

43 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 26. juni 2017 (jnr. 14/333-17) s. 13-14.

For øvrig fremholdt distriktsstyret at det da nyetablerte reinbeitedistrikt 14A i 1964 besto av de tre siidaene som Ørnulv Vorren i sin beskrivelse av beitebruken i årene 1953 til 1957 betegnet som Gáisá-siidaer i distrikt 14 Spierttanjárga; Iŋgos Máhte siida, Ivvár Piera siida og Jovnna Sámmol siida. Ifølge styret besto Iŋgos Máhte siida i 1964 av Mathis Mathisen Eira (Iŋgos Máhtte) (1916-2005), Nils Mathisen Eira (Iŋgos Niillas/Nillá) (1911-1998) (og Nils Iversen Joks (Ivvár Niigá) (1935-1982). Ivvár Piera siida besto av Per Hans Iversen Utsi (Ivvár Piera) (1925-1971) og Samuel Iversen Utsi (Ivvár Sámmol). Jovnna Sámmol siida besto av Samuel Johnsen Utsi (Jovnna Sámmol) (1928-1999), John Larsen Anti (Rávnná Jovnna) (1920-1985), Rasmus Johansen Utsi (Juvve Ráiku) (1907-1995) og Iver Samuelsen Utsi (Stravnnje Ivvár) (1899-1992). Styret opplyste at Iŋgos Máhte siida og Jovnna Sámmol siida har etterkommere i distrikt 14A (Iŋgos/Eira-slekta og Petter John Utsi), men ikke Ivvár Piera siida.[44]

Kjell Magne Eira (f. 1969) (informant F4-7) var en av informantene til Norsk institutt for kulturminneforskning (NIKU) under arbeidet med den sakkyndige feltutredningen om bruk og rettsoppfatninger i Karasjok. Han opplyste til NIKU at siidaene i distrikt 14A har brukt området nord for Karasjok kirkested siden år 1700. Han fremholdt blant annet at «*enkeltreineiere har bruksrett som medlemmer av en siida og reineiere i distriktet*».[45]

Aslak Mathis N. Eira (f. 1955) (informant F4-8) ble intervjuet på vegne av Iŋgosiid siida og viste til at siidamedlemmene har en kollektiv bruksrett på siidanivå og at siidaens rettigheter inneholder ulike individuelle rettigheter, blant annet til å høste naturressurser. Han uttalte videre:[46]

> «Den nye reindriftsloven, ved siden av flere nye lover kommer dessverre Finnmarkskommisjonens arbeid i forkjøpet. Dagens bruksregler ligner faretruende en form for matrikulering av store felles reindriftsarealer.»

Aslak Johnsen Utsi (f. 1967) (informant F4-14) sa at familiens bruk av Gáisá-områdene kan dokumenteres tilbake til ca. 1911 og at oldefaren, Samuel Nilsen Utsi (Hoammá Sámmol) (1854-1925), i alle fall brukte områdene fra da og frem til han døde i 1925. Bruken ble videreført av Aslak Johnsen Utsis farfar og far, og deretter av Aslak selv og søsknene. Luostejohka, Gágga, Guovdavárri, Hálkavárri og Lemmivaara var familiens kjerneområder frem til ca. 1965, og reinen vandret også i Váddevárri, Vánššjohka, Riđugáisá, Luostejohka, Geaidnojávri og Goadjinjávri. Etter 1965 måtte de flytte, blant annet på grunn av forsvarets aktiviteter, og etablerte seg sørvest for Børselv i Porsanger. Her drev på intervjutidspunktet (2012) Aslak Johnsen Utsi og søsknene fortsatt reindrift. Han uttalte:[47]

> «På ca. 1970-tallet ble kjerneområdet vårt overtatt av Anti (W6 etter Ørnulv Vorren 1962 [Skáiddeduottar siida]. Jeg tillater meg å stille spørsmål ved denne inntrengningen. Ble dette gjort i god tro? Når og hvordan fikk Anti tillatelse til å komme over fra vestsiden hvor resten av deres familie drev reindrift. Hvilken dokumentasjon på dette finnes? For faren min ble det umulig å etablere seg i sine rettmessige områder hvor bestefaren hans Samuel Nilsen Utsi drev reindrift da Anti jobbet imot han. Språkproblemene har også medvirket til at erstatningene som forsvaret har gitt distriktet, ikke har kommet oss til gode. Jeg og mine søsken driver reindrift sør/sørvest for Børselv, men dette er vanskelig. Jeg er på sommerbeite som noen kaller det, hele året. Det blir presset fra alle kanter at jeg driver ULOVLIG. Saken er den at jeg ikke har beiterettigheter sør for Karasjok. Jeg står uten vinterbeite da alle våre tidligere områder er overtatt av andre. Spørsmålet jeg vil stille til Finnmarkskommisjonen er bl.a. følgende. Hvor er sedvaneretten min her? Reindriftsforvaltningen vil ikke svare på dette spørsmålet. Hvem er (det) som skal besvare det?»

8.4 Bemerkninger fra kravsfremsetter med overlappende krav[48]

8.4.1 Vuolábiid-Spiertta siida

Vuolábiid-Spiertta siida (kapittel 9) har fremmet et krav om vår- og høstbeite som overlapper den midtre delen av området for reinbeitedistrikt 14A sitt vår- og høstbeitekrav, mellom Karasjok-Lakselv-veien (E6) og Karasjok-Tana-veien (E6). Siidaen anførte i bevisopptak 13. mars 2018 at andre siidaer overtok deres vinterbeiter sør for Karasjok kirkested på 1960-tallet. Som følge av dette har ikke Vuolábiid-Spiertta siida kunnet flytte til vinterbeitene etter 1963/64, og dette har også påvirket deres bruk av området nord for kirkestedet. Da de hadde vinterbeiter sør for kirkestedet ble

44 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 26. juni 2017 (jnr. 14/333-17) s. 12-13.

45 NIKU Oppdragsrapport 10/2013 s. 136-137 og 139.

46 NIKU Oppdragsrapport 10/2013 s. 139.

47 NIKU Oppdragsrapport 10/2013 s. 137-138 og 139-140. Ingolf Balto ved reindriftsforvaltningen har 10. januar 2020 opplyst at Aslak Johnsen Utsi har skiftet navn til Morten Aslak Utsi og avviklet sin reindrift for ca. to år siden. Siidaen ble kalt Bissojoga siida og tilhørte distrikt 14A Spierttagáisá. Om sommeren tilhørte den Čalbmelanrášša sommersiida (jnr. 14/333-22).

48 Vintersiidagruppen Nils Anders J. Guttorm (kapittel 12) har fremmet et krav som overlapper et mindre området nordvest i høstbeitekravet til distrikt 14A, men har ikke kommentert distriktets krav.

områdene på nordsiden brukt under vår- og høstflyttingen. Etter 1965 har siidaen periodevis hatt vinterbeite nord for kirkestedet.[49]

Til utstrekningen av kravet fra distrikt 14A bemerket Vuolábiid-Spiertta siida at distriktet «*kan ikke fremme krav over hele området [mellom Karasjok-Lakselv-veien og Karasjok-Tana-veien].*»[50] Siidaen ga uttrykk for at skillegjerdeanlegget i Sávkadas tilhører Spierta-folket. Anny Vigdis Sara (f. 1954) sa at gjerdet ble bygd på 1950-tallet for å skille ut rein fra finsk side, som hadde blandet seg med Spierta-flokken. Hun sa at reindriftsmyndighetene bygde og finansierte gjerdet for å unngå at Spierta-flokken havnet i Finland.[51]

Per Alf Nilsen Sara (f. 1958) sa i intervju 22. februar 2018 at Mákket/Anti-slektas siidaer kom vestfra og Guttorm-slekta fra Skoganvarre kom inn som nye siidaer i Spierttagáisá-området etter at dette i 1963/64 ble fradelt fra det opprinnelige distrikt 14 Spierttanjárga. Ifølge Per Alf Nilsen Sara var Ravna/Joks-slekta, Barjjut/Porsanger-slekta og Stravnjjit/Utsi-slekta de opprinnelige brukerne av Gáisá-området (i distrikt 14A). Han hadde hørt at Iŋgos/Eira-slekta i dagens distrikt 14A var del av det opprinnelige distrikt 14 før delingen, og at Iŋgos/Eira-slekta kom dit fordi Ravna/Joks inviterte Iŋgos Máhttes bror, Nils Mathisen Eira (Iŋgos Niillas/Nillá) (1911-1998). Per Alf Nilsen Sara sa at det var Ivvaraš/Joks som hørte til Hálkavárri. Porsanger-slektas reindrift opphørte ifølge Per Alf Nilsen Sara da Per Iver Porsanger (Perin) (1955-2017) døde og søsteren, Kirsten Porsanger, solgte avdødes rein.[52]

Om flyttleiene innenfor kravområdet opplyste Per Alf Nilsen Sara at Spiertta siidas vanligste flyttlei var slik det er kartfestet i kommisjonens kartmateriale. Han sa at reineierne i distriktene 13, 14 og 14A tidligere brukte ulike deler av kravområdet, og at det fortsatt var en slik forståelse da han satt i styret for distrikt 14 i 2008-2011. Den midterste delen av området mellom Karasjok-Lakselv-veien og Karasjok-Tana-veien hørte til distrikt 14 Spierttanjárga, det østlige området til distrikt 13 Lágesduottar, og det vestlige området til distrikt 14A Spierttagáisá. Han sa at siidaene flyttet etter tur, og at fordelingen fungerte.[53]

8.4.2 Reinbeitedistrikt 13 Lágesduottar

Vår- og høstbeitekravet fra Reinbeitedistrikt 13 Lágesduottar (kapittel 10) overlapper den østlige delen av kravområdet til reinbeitedistrikt 14A nord for Karasjok kirkested.

John Idar Anti (f. 1964) opplyste i sin partsforklaring for distrikt 13 på høringsmøtet 13. februar 2017 at distriktet har tatt hensyn til de bruksreglene Fylkesmannen i Finnmark har godkjent når det har angitt sitt kravområde. På spørsmål om det er forskjell mellom den geografiske avgrensningen for bruksreglene og det området distrikt 13 anser som sitt tradisjonelle bruksområde svarte han at «*fylkesmannen har godkjent det slik Lágesduottar har brukt [området], og slik vi søkte. Vi har ikke gått over grensene, vi har ikke søkt om tilleggsområder, slik jeg ser at noen [andre] har gjort, eller søkt om hundre prosent.*»[54] Piera Heaika T. Guttorm (f. 1991) sa at hans forfedre, Heikkenat-slekta, alltid har vært i Lágesduottar om som-meren og at de flyttet «*gjennom Vuovdavárri og Ástevárri.*»[55]

Til rettighetsmeldingen fra distrikt 14A bemerket John Idar Anti at de fleste av de som i dag er i distrikt 14A kom til østsiden av Porsangerfjorden på 1970-tallet, og at de også brukte området nord for Váljohka og Sáraskáidi: «*Men jeg mener at ulovlig bruk ikke danner grunnlag for rettigheter. Har du bevisst gjetet ulovlig i flere tiår og får rettigheter av den grunn, så virker det feil.*»[56] Etter det han hadde hørt kom Rávnn' Áslat bártniid siida fra Skáiddeduottar «*på begynnelsen av 70-tallet. Jovnnin Pier Jovnna kom antageligvis på midten av 70-tallet, og Lars Anders [Johannesen Anti] har flyttet med rein i Čorgaš, Lágesduottar og Njeaiddán.*»[57]

John Idar Anti ga også uttrykk for at distrikt 14A ikke bruker de områdene de har kartfestet som vårbeiteområder i kravområdet mellom Karasjok-Lakselv-veien og Karasjok-Tana-veien. Han sa at de ikke bruker disse områdene om våren:[58]

> «De er muligens innom neset, og noen siidaer er kanskje i området rundt Ástevárri, men ikke lenger nord, ikke mot nordenden [av kravområdet]. …. Det er slik at siidaene i Lágesduottar flytter nordover før [siidaene i reinbeite-distrikt 14A], og da har de allerede beitet der, og snøen er

49 Finnmarkskommisjonen, *Bevisopptak med Vuolábiid-Spiertta siida*, 13. mars 2018 (jnr. 14/345-35) s. 12.

50 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 13. mars 2018 (jnr. 14/345-35) s. 48.

51 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 13. mars 2018 (jnr. 14/345-35) s. 20.

52 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med Per Alf Nilsen Sara og Siv Merethe Selnes Sara,* 22. februar 2018 (jnr. 14/345-31) blant annet s. 9-10, 12 og 16.

53 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 22. februar 2018 (jnr. 14/345-31) s. 8-9.

54 Finnmarkskommisjonen, *Referat fra høringsmøte*, 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91) s. 6.

55 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91) s. 12.

56 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91) s. 12-13.

57 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91) s. 14.

58 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91) s. 13.

> tråkket hard (reinen kommer ikke ned til føden), og man drar jo ikke til steder der reinen ikke kan beite.»

Per Andersen Gaup [f. 1965] la til at distrikt 14A har «*tegnet inn Lágesduottars vinterbeiteområde slik det var på 70-, 80- og 90-tallet. Det er Heaikas [Henrik Petersen Guttorm] sønner, Heaika siidas Ástevárri. Så er det Vuovdavárri, som hører til Márgos Ámmons [Amund Persen Anti] familie, til Biehtár Ánte [Anders Persen Guttorm] rohkki. De har tegnet inn vårt område som sitt eget. Før i tiden brukte Lágesduottar det innimellom som vinterbeite.*» Ifølge Per Andersen Gaup bruker Henrik Petersen Guttorms sønner (Buollánnjárgga siida) fortsatt Ástevárri som skillingsområde før de flytter sørover.[59]

Anders Persen Gaup (Máhtte Per Ánde) (1933-2021) fremhevet at Lágesduottar har brukt Njárgasaš fra gammelt av og også Vuovdavárri, som er områder distrikt 14A har avmerket som distrikt 14A sine vårbeiter.[60] Nils Mathis Gaup (f. 1968) viste til at distrikt 14A kommer inn i høstbeiteområdene «*fra august av, [og] det er før alle de bestemte tidspunktene.*»[61]

John Idar Anti (f. 1969) har i epost til kommisjonen 6. februar 2017 (jnr. 14/346-11) vist til at Hålogaland lagmannsrett i 2010 har avsagt en rettskraftig dom (LH-2009-133706), som fastsetter at distrikt 13 Lágesduottar har enerett til høst- og vinterbeite i den nordøstlige delen av reinbeitedistrikt 14A sitt kravsområde. Dommen er omtalt i punkt 8.5.2.

8.4.3 Rávdol siida

Høst- og vinterbeitekravet fra Rávdol siida (kapittel 13) overlapper den nordvestlige delen av kravsområdet til reinbeitedistrikt 14A vest for Karasjok-Lakselv-veien (E6) nord for Idjajávri.

Johan Mathis Aslaksen Eira (f. 1951) fra Rávdol siida sa på intervjumøte 8. august 2014 at hans siida har brukt området på vestsiden av Karasjok-Lakselv-veien siden 1971, og har to hytter der. Ifølge Johan Mathis Aslaksen Eira ble hyttene bygd på 1970-tallet, og han eier selv den ene (gnr. 13, bnr. 1, fnr. 45), og Johan Aslak Eira (f. 1978) eier den andre (gnr. 14, bnr. 1, fnr. 6). Johan Mathis Aslaksen Eira ga uttrykk for at kravet fra distrikt 14A synes å ta utgangspunkt i grensen mellom distrikt 16 og 17, som går vest for Karasjok-Lakselv-veien. Han sa dette ikke er en naturlig grense, og at veien er den naturlige grensen mellom distriktene. Det fremkom også at Rávdol siida har to reingjerder (skillegjerdeanlegg) i kravsområdet på vestsiden av E6, ved Idjajávri og Máilevađđa, og et redskapshus.[62]

På høringsmøtet 13. februar 2017 sa Johan Aslak Eira at «*jeg ser at 14A har tegnet inn noe de kaller for rettigheter lenger vest*» og uttalte:[63]

> «De sier at de har historiske rettigheter fra Idjajávri og videre mot nord, og at de hadde vinterboplass der. Det kan være at Ivvár Sámmol siida har vært der, men til hvilke tider av året og hvor lenge han har vært der, det er en annen sak. Men de personene og siidaen har sluttet, så distrikt 14A tenkte at de måtte kreve rettigheter der, etter at Ivvár Sámmol sluttet. Hva grunnlaget skulle være, vet jeg ikke. … Jeg ser at de også … har tegnet til seg flere rettigheter i Jalgesvađđa. Jeg synes det er litt rart at de krever rettigheter der, for de har nemlig et gjerde som går fra Oalgejohka i Karasjok tettsted og følger veien helt til Lávkajávri. Det er satt opp på [19]80-tallet. Det er litt merkelig at de skulle ha rettigheter utenfor gjerdet de har satt opp. Har de bygd gjerdet så vi ikke kommer oss øst for veien, eller prøver de å hindre seg selv i å komme vestover. Jeg vet ikke, men at de har rettigheter på begge sidene av veien [E6] synes jeg er rart. … Gjerdet følger veien som går mellom Karasjok og Lakselv, og ligger fem meter øst for veien. Spørsmålet er hvorfor de ikke har satt opp gjerde der de mener at [de] har rettigheter.»

8.4.4 Báhkilskáidi siida

Høstbeitekravet fra Báhkilskáidi siida (kapittel 15) overlapper den sørvestlige delen av vår- og høstbeitekravet til distrikt 14A, fra Guorpmet og vestover. På høringsmøtet 13. februar 2017 opplyste Báhkilskáidi siida at de har brukt det området som omfattes av deres krav siden slutten av 1940-tallet,[64] men kommenterte ikke kravet fra distrikt 14A.

8.4.5 Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida

Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida (kapittel 16) tilhører distrikt 14A og har fremmet selvstendige krav om rett til vinterbeite sør for Karasjok kirkested og til tidlig vinter- og vårbeite nord for kirkestedet i et område som overlapper den sørvestlige delen av kravsområdet til distrikt 14A vest for Karasjok-Lakselv-veien (E6). Siidaen har opplyst at dens

59 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91), s. 13-14.

60 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91), s. 15.

61 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91), s. 13.

62 Finnmarkskommisjonen, *Gjennomgang av melding fra Ravdol siida*, 27. oktober 2014 (jnr. 14/330-2) s. 2-3 og 5.

63 Finnmarkskommisjonen, *Referat fra høringsmøte,* 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91) s. 48-49.

64 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91) s. 66-67 og 68.

høstbeitekrav omfattes av kravet fra distrikt 14A, jf. punkt 8.1, men har ikke ellers kommentarer distriktets krav.

8.5 Kommisjonens vurderinger – fellesspørsmål

8.5.1 Rettslige problemstillinger. Nærmere om subjektet for rettighetene

Kravet fra Reinbeitedistrikt 14A Spierttagáisá gjelder rett til vår- og høstbeite, flyttlei og rettigheter som inngår i den alminnelige reindriftsretten i kravsområdet som omfatter noe under 970 km^2 nord for Karasjok kirkested. Kravet omfatter også vinterbeite i den nordvestlige delen av området. Er det først ervervet beiterett, vil ervervet normalt også omfatte de tilknyttede rettighetene til jakt, fangst, fiske, trevirke og andre beføyelser som inngår i den alminnelige reindriftsretten slik den er regulert i reindriftslovens kapittel 3.[65] Det er derfor ikke nødvendig å vurdere denne delen av kravet særskilt.

Kommisjonen har forstått kravet slik at det prinsipalt er fremmet på vegne av distriktet som sådan, og subsidiært på vegne av distriktets siidaer og reineiere. Dette gjør det nødvendig å ta stilling til om distriktet eller siidaene er subjekt for de rettighetene som inngår i kravet.

Som det er redegjort for i punkt 6.3.8, består et reinbeitedistrikt normalt av flere siidaer. Etter reindriftsloven § 43 skal distriktet ha et styre valgt av og blant distriktets siidaandelshavere. Styret representerer etter § 44 reindriftsinteressene i distriktet utad i felles anliggender. Det har også en viktig rolle i den interne styringen av reindriften, blant annet når det gjelder utarbeidelse av bruksregler og distriktsplan etter §§ 57 til 62, jf. punkt 4.2.6.

Ordningen med reinbeitedistrikter har sin bakgrunn i at felleslappeloven av 1883 innførte objektivt fellesansvar for de reindriftsutøverne som tilhørte distriktet for skade påført av rein i reindriftsområdene fra og med Troms og sørover. Fellesansvaret gjorde det påkrevd å dele inn i distrikter for å angi det området der reineiere lot dyrene beite om hverandre. Den første inndelingen av sommerbeitene i Finnmark i 1892 var langt grovere enn lenger sør i landet, og hadde sin bakgrunn i at konkurransen om sommerbeitene utløste et behov for en inndeling. Først ved reindriftsloven av 1933 skjedde det en inndeling av sommerbeitedistriktene i Finnmark etter mønster av felleslappeloven. Senere er det gjennomført ytterligere oppdelinger.[66]

Dagens reindriftslov slår fast at den sedvanemessige bruken skal danne utgangspunktet for distriktsinndelingen, men det skal også vektlegges at distriktet får grenser «*som driftsmessig er naturlige og hensiktsmessige*», jf. § 42 første ledd. Tidligere lovgivning la mindre vekt på den sedvanemessige bruken. 1978-lovens § 2 annet ledd bestemte for eksempel at et distrikt skulle få grenser som «*driftsmessig er naturlig og hensiktsmessige*», og at det skulle «tas hensyn til sedvanemessig beitebruk», men bare «*så langt dette lar seg forene med en forsvarlig og hensiktsmessig samlet løsning*». Dette innebærer, som fremholdt i punkt 6.3.8, at dagens distriktsgrenser ikke uten videre kan anses som rettighetsgrenser.

På 1930-tallet fremholdt Erik Solem at reindriftssiidaene ikke hadde en formell rettsbeskyttet adgang til å holde andre siidaer borte fra sine beiteområder. Hans beskrivelse trekker likevel klart i retning av at beitebruken var regulert av reindriftssamisk sedvanerett:[67]

> «Det betraktes nu som en temmelig avgjort sak at den og den sii'dá skal ha vinterbeite i den og den bestemte trakt. Men renlappene mener ikke at de har eiendomsrett til beitesplassene, og det har de heller ikke; de er også på det rene med at de ikke har noen rettsbeskyttet adgang til å holde andre borte. Men det er sikkert at det anses for en nokså simpel trafikk å trenge sig inn på en annen sii'dás gamle beitestrakt uten streng nødvendighet. Da det oftest er slik at barna fortsetter i den sii'dá som foreldrene har hørt til, vil beitesplassene på denne måten gå i arv i slektsledd.

Reindriftsmyndighetenes syn på hvem som er rettighetsbærer i reindriften var frem til langt ut på 1990-tallet at «*distriktets reineiere i fellesskap er bærere av reindriftsretten innenfor eget distrikt, og at ingen individer eller grupper har særlige eller subjektive rettigheter*».[68] Dette står i kontrast til den sedvanen Solem beskriver på 1930-tallet. Ved 2007-loven fikk imidlertid den reindriftsamiske siidaen en sentral plass som rettighetssubjekt og rettighetsbærer til de arealene der reindriften foregår, jf. foran i punkt 4.2.5.5 til 4.2.5.7.

Dette fremtrer som en erkjennelse av at et reinbeitedistrikt er en organisatorisk enhet som ikke selv har utøvd den bruken som har etablert den alminnelige reindriftsretten. Bruken er utøvd av de siidaene og personene som har drevet reindrift i de ulike delene av distriktet. Som følge av dette vil både den alminnelige reindriftsretten slik den er

65 Rt. 2001 (Selbu) s. 769 på s. 788.

66 Kirsti Strøm Bull, *Finnmarkskommisjonen og interne rettighetsspørsmål i reindriften*, 2018, s. 17-18. Se også foran i punktene 3.4.4, 3.5.2.2 og 4.1.4.1.

67 Erik Solem, *Lappiske rettsstudier*, 1933/1970, s. 190.

68 Reindriftsforvaltningen, *Reindriften i Finnmark – lovgivning og distriktsinndeling – Forslag til ny distriktsinndeling i Finnmark*, 1994 s. 108. Se også Kirsti Strøm Bull, *Finnmarkskommisjonen og interne rettighetsspørsmål i reindriften*, 2018 s. 17-19.

regulert i reindriftsloven, og eventuelle særlige tinglige rettigheter ut over dette, tilligge de siidaene som har utøvd rettsstiftende bruk og deres rettsetterfølgere, og ikke reinbeitedistriktet som sådan.

Høyesterett har i Rt. 2000 s. 1578 stadfestet at beiteretten ikke nødvendigvis er lik for alle reineiere i et reinbeitedistrikt. Dommen er omtalt i punkt 4.2.2.3 og målbærer at beitebruken som hovedregel må holdes innenfor siidaens tradisjonelle beiteområde, og at en siida ikke uten videre kan bruke arealer i distriktet som tradisjonelt har vært brukt av andre siidaer.[69]

Kommisjonens videre vurdering av kravet fra reinbeitedistrikt 14A vil derfor ta utgangspunkt i den bruken de ulike siidaene i distriktet har utøvd i kravsområdet nord for Karasjok kirkested. I de tilfellene der en siida og dennes rettsforgjengeres bruk oppfyller tidsvilkåret for alders tids bruk anser kommisjonen det naturlig å ta utgangspunkt i reglene om alders tids bruk, mens det når brukstiden er kortere må ses hen til hevdsreglene. Felles for de nevnte rettsgrunnlagene er at det i lang tid uten avbrudd av betydning, må ha vært utøvd bruk av et visst innhold og omfang, på grunnlag av en beskyttelsesverdig oppfatning om at bruken har grunnlag i en selvstendig rettighet. Se nærmere foran i punktene 6.3.2 og 6.3.3.

8.5.2 Avgrensning mot tvisteområdet i Hålogaland lagmannsretts dom av 26. mars 2010

Hålogaland lagmannsrett har 26. mars 2010 i en tvist mellom Reinbeitedistrikt 13 Siskkit Čorgaš ja Lágesduottar og Reinbeitedistrikt 14A Spierttagáisá avsagt en dom om reinbeiterett i den nordøstre delen av kravsområdet til distrikt 14A (i tidligere Reinbeitedistrikt 12 Levajok). Den sørlige delen av tvisteområdet i saken strakk seg omtrent fra Čađoaivi på grensen til Tana kommune, østover langs kommunegrensen frem til Karasjok-Tana-veien (E6), sørover langs veien omtrent til Váljohka, derfra vestover til omtrent Gáhtavárri øst for Máttit Ástevárri, og nordover over Sohpparvađđa og Báišvuomegeahči tilbake til Čađoaivi.

I likhet med Indre Finnmark tingrett la lagmannsretten til grunn at distrikt 14A «*ikke har sannsynliggjort bruk av tvisteområdet som høstbeite før i de senere år, og uansett ikke i slikt omfang at det gir grunnlag for erverv ved rettighetserverv [sic] ved alders tids bruk eller hevd*».[70] Lagmannsretten forkastet anken fra distrikt 14A der det var lagt ned påstand om at distriktet har beiterett i tvisteområdet (hovedsøksmålet), og at distriktet har beiterett i tvisteområdet i nærmere bestemte perioder av året (motsøksmålet). Anke til Høyesterett ble nektet fremmet, jf. tvisteloven § 30-4.[71] Lagmannsrettens dom er dermed rettskraftig.

Rettskraftsvirkningene av dommer omfatter rettskrav som retten har tatt stilling til ved avgjørelsen, og som domsslutningen angir hvordan retten har løst.[72] Når lagmannsretten forkastet anken fra distrikt 14A må det derfor ved vurderingen av rettskraftvirkningen ses hen til tingrettens domsslutning der det fremgår at distrikt 14A «*har ingen beiterett*» i tvisteområdet.[73] Det er med dette rettskraftig avgjort at distrikt 14A ikke har beiterett i den delen av dommens tvisteområde som inngår i distriktets kravsområde for kommisjonen, jf. tvisteloven § 19-15.[74] Kommisjonens følgende vurderinger omfatter derfor ikke dette området som ligger i den nordøstlige delen av kravsområdet til distrikt 14A. Se figur 8.1.

8.6 Mads Alexander Sara siida

8.6.1 Sakens problemstilling og bakgrunn

Sakens opprinnelige spørsmål var om Perin siida som var siidaen til Per Iver Porsanger (1955-2017), og dennes rettsforgjengere med grunnlag i langvarig bruk hadde ervervet en særrett i form av en fortrinnsrett til høstbeite og vinterbeite i det kravsområdet reinbeitedistrikt 14A har angitt nord for Karasjok kirkested. Etter at Per Iver Porsanger døde i 2017 ble hans rein solgt, og siidaandelen registrert på hans søster Kirsten Porsanger (f. 1954) som fullmektig for arvingene.[75] Statsforvalteren i Troms og Finnmark har opplyst at Mads Alexander Sara (f. 1988) overtok siidaandelen 1. april 2020.[76]

Per Iver Porsanger tilhørte Barjjut/Porsanger-slekta. Den første som er navngitt under Porsanger-slekta er John Nilsen Porsanger (ca. 1751-1832). Han var reineier, bosatt i Karasjok, og ble begravet i Porsanger.[77] Dette tyder på at han rundt 1800 hadde vinterbeite i Karasjok og sommerbeite i Porsanger. John Nilsen Porsanger var Per Iver Porsangers tipp-tipp-tippoldefar.

Perin siida var sjuende generasjon i Barjjut/Porsanger-slektas reindrift i Karasjok og Porsanger. Suksesjonsrekken er som følger: (1) John Nilsen Porsanger (1751-1832); (2)

69 Rt. 2000 s. 1578 (Seiland) på s. 1589-1590.

70 Hålogaland lagmannsrett, dom 26. mars 2010 (LH-2009-133706) s. 8.

71 Høyesterett, Ankeutvalg, beslutning, beslutning 9. juli 2010 (HR-2010-1214-U).

72 Jens Edvin Skoghøy: *Tvisteløsning*, 2. utg. (2014) s. 1032.

73 Indre Finnmark tingrett, dom 10. juli 2009 (TINFI-2008-147006).

74 Finnmarkskommisjonen, *Notat – Rettskraftsvirkningene av Hålogaland lagmannsretts dom – LH-2009-133706* (jnr. 14/315-177) s. 5-9.

75 Opplysninger mottatt fra reindriftsforvaltningen, telefonsamtale, Ingolf Balto 10. januar 2020 (jnr. 14/333-22).

76 Statsforvalteren i Troms og Finnmark, brev 8. oktober 2021 (jnr. 14/333-36).

77 Erik Schytte Blix, *Karasjokslekter*, 2. utg. med tillegg (1989) s. 433.

John Johnsen Porsanger (1783/1797-1886); (3) Joseph Johnsen Porsanger (1820-1858); (4) Per (Peder) Josefsen Porsanger, (1854-1909); (5) John Persen Porsanger (1885-1959); (6) John Johnsen Porsanger (1918-1967) og (7) Per Iver Porsanger (1955-2017) og hans søsken.[78]

På morssiden var Per Iver Porsanger etterkommer av Stravnnjit/Utsi-slekta ved at Per Ivers mor, Marit Kirsten (Iversdatter Utsi) Porsanger (1924-1996) var datter av Iver Samuelsen Utsi (Stravnnje Ivvár) (1899-1992) og barnebarn av Samuel Johnsen Utsi (Hoammá Sámmol) (1854-1925). Per Iver Porsanger var dermed i likhet med Petter John Utsi (f. 1967) i Petter John Utsi siida, oldebarn av Samuel Johnsen Utsi. Stravnnjit/Utsi-slektas historikk i Karasjok er omtalt i punkt 8.7.1.

Per Iver Porsanger var tremenning til Inger Alette Sara (f. 1963) som er mor til dagens siidaandelshaver Mads Alexander Sara. Inger Alettes mors, Berit Anna Nilsdatter Utsi Sara (1920-2006), og Per Iver Porsangers mor, Marit Kirsten (Iversdatter Utsi) Porsanger (1934-1996) var søskenbarn og tilhørte begge Stravnnjit/Utsi-slekta. Berit Annas far, Nils Samuelsen Utsi (1890-1925) var bror av John Samuelsen Utsi (1886-1959) og Iver Samuelsen Utsi (1899-1992), og sønn av Samuel Johnsen Utsi (Hoamma Sámmol) (1854-1925). Sistnevnte som er rettsforgjenger til dagens Petter John Utsi siida, jf. punkt 8.7.1 var dermed Mads Alexander Saras tippoldefar.

8.6.2 Bemerkninger fra Mads Alexander Sara og Reinbeitedistrikt 14A Spierttagáisá

Mads Alexander Sara opplyste i telefonsamtale 10. november 2021 at hans siida kan benevnes som «*Mads Alexander Sara siida*» eller som «*tidligere Perin siida*». Han sa at han «også» driver i de samme områdene som Per Iver Porsanger (1955-2017) brukte.[79]

På høringsmøtet 13. februar 2017 opplyste Kjell Magne Eira (f. 1969) i sin forklaring for reinbeitedistrikt 14A at vinterbeitene til Per Iver Porsanger (Perin siida) tidligere også ble brukt av Samuel Iversen Utsi (Ivvár Sámmol) (1928-1999) som tilhørte distrikt 14A og som var etterkommer (barnebarn) av Samuel Nilsen Utsi (1854-1925), men som selv ikke hadde etterkommere i reindriften. Ifølge Kjell Magne Eira ligger områdene delvis i distrikt 14A, og delvis i området fra Idjajávri i Karasjok til Luostejohka i Porsanger (i distrikt 17).[80]

Lederen for distrikt 14A, Per John A. Anti (f. 1962), sa at Perin siidas vinterbeiter ligger på begge sider av E6 mellom Karasjok og Lakselv. Han sa at Per Iver Porsanger og Samuel Iversen Utsi hadde brukt området som vinterbeite «*så lenge jeg kan huske, fra 70-tallet.*»[81]

Styret for distrikt 14A opplyste i møte 26. juni 2017 at Barjjut/Porsanger-slektas reindrift i distriktets kravsområde går tilbake til Per Iver Porsangers oldefar, Per Josefsen Porsanger (1854-1909), og bestefar, John Persen Porsanger (1885-1959). Ifølge styret var det på 1930-tallet én Barjjut/Porsanger-siida i Gáisá-områdene i dagens distrikt 14A der John Persen Porsanger holdt til, og én i Lágesduottar ved Johns brødre, Per Persen Porsanger (1894-1964) og Josef Persen Porsanger (1891-1965). Styret viste til at John Persen Porsangers reindrift er videreført i distrikt 14A frem til i dag. Hans barnebarn, Per Iver Porsanger, drev der frem til han døde i 2017, og etter dette hadde Per Ivers søsken videreført driften.[82]

Distriktsstyret viste også til at da Per Iver Porsanger overtok familiens reindrift, drev han sammen med en onkel på morssiden, Samuel Iversen Utsi (Ivvár Sámmol), som var bror til Per Iver Porsangers mor, Marit Kirsten (Iversdatter Utsi) Porsanger (1934-1996). Hun var søster til Per Hans Iversen Utsi (Ivvár Piera) (1925-1971) og Samuel Iversen Utsi, slik at Per Iver Porsanger var etterkommer både av Utsi/Stravnnjit-slekta og Porsanger/Barjjut-slekta. Ifølge distriktsstyret var John Persen Porsanger på 1950-tallet i den siidaen Ørnulv Vorren benevner som «*Spiertta-siida*», og er derfor ikke særskilt omtalt i Vorrens materiale for perioden 1953-57.[83]

I telefonsamtale 17. november 2017 opplyste Per John A. Anti (f. 1962) at Per Iver Porsanger (Perin) brukte områdene Leavdnjavárri, Skuvvanvárri og Ruostavuovdi i Porsanger kommune som vinterbeite de ti siste årene han levde (fra 2007 til 2017).[84]

Per John A. Anti fortalte i intervju 13. oktober 2021 at Mads Alexander Sara som har overtatt siidaandelen til Per Iver Porsanger, «*forrige vinter*» (2020/21) var i Rávnn' Áslat bártniid/Ássuorgge-buollán vintersiida, men fordi det ikke er plass i dennes vinterbeiteområde må han «*begynne å drive i de samme områdene som Perin har drevet i (…) mellom Skuvvanvárri og Idjajávri*». Per John A. Anti opplyste at Mads

78 Erik Schytte Blix, Op. cit., 1989 s. 433-440.

79 Finnmarkskommisjonen, *Telefonsamtale med Mads Alexander Sara*, 10. november 2021 (jnr. 14/333-39).

80 Finnmarkskommisjonen, *Referat fra høringsmøte*, 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91) s. 18-19.

81 Finnmarkskommisjonen, *Referat fra høringsmøte,* 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91) s. 38-39 og 40.

82 Finnmarkskommisjonen, *Oppsummering av møte med styret for distrikt 14A*, 26. juni 2017 (jnr. 14/333-17) s. 4 og 6.

83 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 26. juni 2017 (jnr. 14/333-17) s. 4-5.

84 Finnmarkskommisjonen, *Telefonsamtale med Per John A. Anti*, 17. november 2017, (jnr. 14/333-17) s. 3.

Alexander Sara tilhører Hálkavárri sommersiida som også Per Iver Porsanger tilhørte, og at Mads og Per Iver var i slekt.[85]

8.6.3 Historiske (skriftlige) kilder

Amtmannens beitebruksoversikt fra 1855 viser at Joseph Johnsen Porsanger (1820-1858) dette året hadde vinterbeite «i skoven omkring Karasjok» og sommerbeite «*ved Smørfjord*» på vestsiden av Porsangerfjorden.[86] Han var tippoldefar til Per Iver Porsanger (Perin) (1955-2017). John Nilsen Porsanger (1751-1832), John Johnsen Porsanger (1783/1797-1886), og Joseph Johnsen Porsanger (1820-1858) døde alle i mai-juni og ble begravet i Kistrand.[87] Dødstidspunkt og begravelsessted tyder på at familien hadde sommerbeite på vestsiden av Porsangerfjorden i alle fall frem til 1858. Kildene tyder videre på at Per Iver Porsangers oldefar, Per Josefsen Porsanger (1854-1909), tok i bruk sommerbeiter på østsiden av Porsangerfjorden, en gang etter at han i 1883 giftet seg med Anne (Anna) Nilsdatter (Guttorm) Porsanger (1856-1949).[88]

En beitebruksoversikt for 1911/12 utarbeidet på oppdrag fra reindriftsinspektør Kristian Nissen, opplyser at familiens siida (Barjoi-siida) besto av familiene til enke Anne Nilsdatter (Guttorm) Porsanger, hennes bror Samuel Nilsen Guttorm (1849-1933) og Per Persen Utsi. Anne Nilsdatter (Guttorm) Porsanger var Per Iver Porsangers oldemor. Barjoi-siida hadde en hjord med kalvingsland på Silffarvárri ved Børselv, og en med kalvingsland på Váddevárri på grensen mellom Karasjok og Porsanger. Anne Nilsdatter (Guttorm) Porsanger tilhørte førstnevnte siida som hadde sommerbeite på Goasovárri ved Børselv, og høstbeite fra Márttosvárri til Uhca Guorpmet (like øst for dagens vei mellom Karasjok og Lakselv). Den andre siidaen hadde sommerbeite på «Halggovarre» (Hálkavárri), og høstbeite i Luostejohka. Vinterstid var de to siidaene i én felles siida med vinterbeite sør for Iškoras.[89]

I 1913/14 besto Barjoi-siida av Anne Nilsdatter (Guttorm) Porsanger med fem voksne barn; Per Iver Porsangers bestefar, John Persen Porsanger (Jonut) (1885-1959), Kirsten Persdatter Porsanger (1889-1961), Josef Persen Porsanger (1891-1965), Per Persen Porsanger (1894-1964) og Margit Persdatter Porsanger (1896-1971). Samuel Nilsen Guttorm var i egen siida. I kalvingstiden holdt Barjoi siida til ovenfor Børselv ved Silffarmohkki.[90] Siidaen var i Børselv-området også om sommeren og i springtiden. Ved nyttår 1914 var siidaen sør for Karasjok kirkested og i april ved Luovosvárri (like øst før Karasjok-Lakselv-veien i Porsanger kommune) og Gákkajávri, like øst for Skuvvanvárri.[91]

I 1915/16 besto Barjoi-siida av Anne Nilsdatter (Guttorm) Porsanger med barn, samt familien til sønnen John Persen Porsanger (1885-1959), og hennes bror Samuel Nilsen Guttorm med familie. Siidaen hadde tilhold i Børselv i kalvingstiden og på sommeren. På høsten var siidaen ved Nieidajohka i Porsanger, like vest for kommunegrensen til Karasjok, øst for Stuorra Gágga. Vinterbeiteområdet var ved Ráiti (Ráitejohka) i Anárjohkdalen.[92]

Barjoi-siida besto i 1917/18 av Anne Nilsdatter (Guttorm) Porsanger med barn, og familien til sønnen John Persen Porsanger. Samuel Nilsen Guttorm som i 1915/16 tilhørte Barjoi-siida var nå i egen siida.[93] Barjoi-siida brukte Silffarmohkki ved Børselv som vårbeite og hadde sommerbeite i Børselv. På høsten var siidaen i Govdajohka sør for Govdavuopmi (nord for kirkestedet). Vinterbeitene var ved «Gavgŋa-vuovdde». Dette er trolig Geavgŋávuovdi i Anárjohkdalen, like nord for Ráiti der siidaen hadde vinterbeite i 1915/16.[94]

Barjoi-siida ble i 1923/24 omtalt som «*Per Persen Porsangers by*». I tillegg til ham besto siidaen av hans mor, Anne Nilsdatter (Guttorm) Porsanger, og søsken, Josef Persen Porsanger og Kirsten Persdatter Porsanger, samt familien til John Persen Porsanger (Per Iver Porsangers bestefar), og Samuel Nilsen Guttorm med sønnene Samuel og Nils. Siidaen hadde i 1923 og 1924 sommerbeiter i Goasorohtu i øvre Bissojohka (Børselva) og var vinteren 1924 i Mássuorbmi.[95]

I 1929/30 var Barjoi-siida registrert som «*Anna-gánddaid-siida*» (siidaen til Annas sønner) ved Per Persen Porsanger og Josef Persen Porsanger. Også søsteren Kirsten Persdatter Porsanger var siidamedlem. Siidaen hadde sommerbeite i Børselv på Spierttanjárga (Sværholt-halvøya) i 1929 og 1930. John Persen Porsanger tilhørte disse årene Magga Josef siida (Josef Persen Utsi siida) sammen med Josef Persen Utsi og Anders Samuelsen Guttorm (1898-1976). John Persen Porsanger var gift med Josef Persen Utsis søster, Kirsten

85 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med Per John A. Anti*, 13. oktober 2021 (jnr. 14/333-37) s. 11-13.

86 *Opgaver afgivne inden Vinterthinger for Karasjok i Aaret 1855 efter Anmodning fra Amtmanden i Finmarkens Amt*, 1855 (avskrift ved Finnmarkskommisjonen) (jnr. 14/315-138) s. 3 (reineier 60).

87 Erik Schytte Blix, *Karasjokslekter*, 2. utg. med tillegg (1989) s. 433-439.

88 Erik Schytte Blix, Op. cit., 1989, s. 439.

89 Kirsti Strøm Bull, *Reinbyer i Finnmark på begynnelsen av 1900-tallet,* 2005, s. 70-71

90 «Silffarmohkki» ligger trolig i Silffar-området øst for Bissojohka/Børselva.

91 Kirsti Strøm Bull, *Reinbyer i Finnmark på begynnelsen av 1900-tallet*, 2005, s. 90-91.

92 Kirsti Strøm Bull, Op. cit., 2005, s. 114-115

93 Kirsti Strøm Bull, Op. cit., 2005, s. 134-135.

94 Kirsti Strøm Bull, Op. cit., 2005, s. 144-145.

95 Kirsti Strøm Bull, Op. cit., 2005, s. 164-165.

Persdatter Utsi (1893-1959).[96] Denne siidaen hadde sommerbeite på Spierttagáisá i 1929 og 1930.[97] Det foreligger ikke opplysninger om de øvrige årstidsbeitene.

Ifølge Tharald Frette var siidaen til John Persen Porsanger («*Barjoi-Anna-Jovnna*») i Cáskin sør i Karasjok i april 1932, og i øvre Børselv om sommeren. Om høsten var siidaen i Goddegielas nord for Ástevárri, nord for Karasjok kirkested. Ved nyttår 1933 hadde John Persen Porsanger og broren Josef Persen Porsanger felles hjord i Ruovttotjohka.[98]

Ifølge reindriftsforvaltningens nedtegnelser hadde John Persen Porsanger i 1935 og 1936 sommerbeite i (daværende) distrikt 14 (Spierttanjárga), høst- og vårbeite i distrikt 17 (Karasjok høst- og vårbeite) og vinterbeite i distrikt 18 (Karasjok vinterbeite). I sin reindriftsmelding for 1948 oppgir han sommerbeite i distrikt 14, vår- og høstbeite i distrikt 14 og 17 og vinterbeite «*på sydsiden av Karasjok*». Også i 1950 hadde han sommerbeite i distrikt 14, mens det ikke foreligger informasjon om øvrige årstidsbeiter.[99]

Ørnulv Vorren opplyser at Spiertta siida, som John Persen Porsanger (1885-1959) ifølge styret for distrikt 14A tilhørte på 1950-tallet, jf. punkt 8.6.2, i årene 1953-1957 hadde vinterbeite ved Galmmat sør for Karasjok kirkested, og kalvingsområde og sommerbeite på Spierttanjárga.

Ifølge Vorren krysset Spiertta siida under vårflyttingen Kárášjohka ved Riidonjárga og fulgte samme flyttlei som Iŋgos Máhte siida, jf. punkt 8.8.3, og flyttet nordover på vestsiden av Sávkadasjávri over den vestre delen av Gimešvárri, forbi vestenden av Gimešjávri, over Ádjatskáidi gjennom Govdavuopmi, forbi østenden av Váddevárri, over Márttosvárri og til Porsanger. På høsten krysset siidaen kommunegrensen mellom Porsanger og Karasjok ved Márttosvárri og flyttet sørover på østsiden av Geassájávri, over Ádjatskáidi, på østsiden av Gimešjávri og Gimešvárri frem til vel én kilometer nedenfor Sávkadasjohkas utløp ved Sávkadasjávri. Her hadde Spiertta siida leir rundt 1. januar da den flyttet over Kárášjohka til vinterbeitene. Om høsten hadde siidaen rasteplasser nord for kirkestedet ved Govdavuopmi og Sávkadasjohka.[100]

John Persen Porsangers sønn, John Johnsen Porsanger (1918-1967) (Per Iver Porsangers far), oppgir i sine reindriftsmeldinger for 1961 til 1963 distrikt 14 (Spierttanjárga) både som sommerbeite og høst- og vårbeite. Han har ikke utfylt rubrikken for vinterbeite i 1961, men oppgir distrikt 18 (Karasjok vinterbeite) som vinterbeite i 1962 og 1963. I 1964 oppgir han distrikt 14 som sommerbeite, og sier ikke noe om andre årstidsbeiter.[101] Per Iver Porsangers (1955-2017) reindriftsmeldinger for årene 1974 til 1978 gir, fordi meldingsskjemaene fra og med 1974 ikke lenger etterspør informasjon om bruksområder, ingen informasjon om hvilke områder han brukte, men det fremgår at han tilhørte reinbeitedistrikt 14A (Spierttagáisá).[102]

Ifølge A/L Bajos hadde Per Iver Porsangers siida (siida 12) i 1987/88 sommerbeite på Hálkavárri i distrikt 14A og vinterbeite øst for Karasjok-Lakselv-veien i området Gimešvárri-Šaldečohkat-Geassáčielgi-Geaďgejávri, i samme område som Nils Aslak N. Vuolab (1928-2005) og Nils Ove Vuolab (f. 1953) fra Buollánnjárgga siida.[103] Det fremgår ellers at Hálkavárri sommersiida som Per Iver Porsanger siida tilhørte, i desember 1987 fortsatt var i distrikt 17 (Karasjok vår- og høstbeite), og at siidaen etter reinskillingen, som normalt ble foretatt i slutten av november eller i begynnelsen av desember, var blant de vintersiidaene i Hálkavárri sommersiida som etter skillingen «*vender nordover … til vestsiden av flyttesystemet i distrikt 17*».[104]

Daværende reindriftsagronom Ivar Rushfeldt har opplyst at reinbeitedistrikt 14A i 1989 besto av tre sommersiidaer, og at Hálkavárri sommersiida vanligvis samler reinen i distrikt 14A i september og at hjorden trekker inn i distrikt 17 (Karasjok vår- og høstbeite) der den er frem til skillingen ved Sávkadas i november/desember. Ifølge Rushfeldt ble Hálkavárri sommersiidas reinhjord vanligvis skilt i fire vintersiidaer, der tre «*flytter til de syd-østligste delene av vinterbeitedistrikt 18*», og én «*oppholder seg i distrikt 17 om vinteren og til dels i 14A*».[105]

Reindriftsforvaltningen omtaler i høringsdokumentet til forslaget om nye distriktsgrenser i Polmak og Karasjok fra 2003 vinterbeitebruken til Hálkavárri sommersiida. Det sies ikke noe spesifikt om Per Iver Porsangers vintersiida (Perin siida), men det fremgår at etterkommerne etter «Ivvár-Pier siida» (Per Hans Iversen Utsi) (1925-1971) og «*Jovnna-Sámmol siida*» (Samuel Johnsen Utsi) (1928-1999) har «*vinterbeitet i nordlige deler av distrikt 17 og [i distrikt] 14A*

96 Erik Schytte Blix, *Karasjokslekter*, 2. utg. med tillegg (1989) s. 520.

97 Kirsti Strøm Bull, *Reinbyer i Finnmark på begynnelsen av 1900-tallet,* 2005 s. 172-173.

98 Tharald Frette, *Renbyer i Polmak 1932/33*, 1933 (renby nr. 4 i Spierttanjárga/Vuorjenjárga) (jnr. 16/1553-17).

99 Reindriftsforvaltningen, fortegnelse over fjellsamer i Karasjok reinsogn som har avgitt melding om reindrift i 1935, 1936 og 1950 og John Persen Porsanger, reindriftsmelding 1948 (jnr. 14/333-29).

100 Ørnulv Vorren, *Finnmarkssamenes nomadisme II*, 1962, s. 216-224.

101 John Johnsen Porsanger, Reindriftsmeldinger 1961-1964 (jnr. 14/333-29).

102 Per Iver Porsanger, Reindriftsmeldinger 1974-1978 (jnr. 14/333-29).

103 A/L Bajos, *Analyse og plan for organisering av utnyttelsen av beite- og driftsarealet i reinbeitedistrikt 17/18 i Karasjok høst, - vinter- og vårbeiter*, 1989 s. 22-23.

104 A/L Bajos, Op. cit., 1989 s. 16-17.

105 Ivar Rushfeldt, *Revurdering av høyeste antall rein for reinbeitedistriktene i Øst-Finnmark*, 1989 (jnr. 16/1553-26) s. 11.

i hele perioden fra 1989 til 2003», og at det ikke er funnet noe «*som tilsier at de har beitet i andre områder etter 1954*».[106]

Ifølge den versjonen av bruksreglene for Reinbeitedistrikt 17 som fylkesmannen godkjente 28. oktober 2016, er det som nevnt i punkt 8.2, satt av vinterbeite for tre siidaandeler (i distrikt 14A) som ikke flytter sør for Kárášjohka, deriblant Per Iver Porsanger (1955-2017). Det fremgår videre at Jomfrujávri med et areal på 78 km^2 er «*kjerneområde*» for vintersiidaen «*Petter S./Per Iver/Petter John/Aslak J*» [sic]. På bruksreglenes arealbrukskart er siidaen avmerket som «*Porsanger/Utsi*» og det fremgår at vinterbeiteområdet ligger øst for Karasjok-Lakselv-veien (E6) fra Gákkajávri i Porsanger og sørover til Idjajárvuovdi i Karasjok.[107]

8.6.4 Kommisjonens vurderinger

8.6.4.1 Innledning

Som fremholdt i punkt 8.6.1, overtok Mads Alexander Sara 1. april 2020 den siidaandelen som Per Iver Porsanger i Perin siida hadde frem til han døde i 2017. De skriftlige kildene viser at Perin siidas rettsforgjengeres bruk innenfor det kravsområdet reinbeitedistrikt 14A har angitt, i alle fall var påbegynt i 1911/12, jf. punkt 8.6.3. Sett i lys av at det ikke foreligger kilder som belyser rettsforgjengernes bruk i tiårene før 1911/12, er det dessuten godt mulig at bruken er eldre. Per John A. Anti (f. 1962) opplyste i november 2017 at Per Iver Porsanger de siste 10 årene før 2017 hadde helårsbeite i Porsanger kommune, og i oktober 2021 at Mads Alexander Sara etter at han vinteren 2020/21 hadde hatt sine rein i Rávnn' Áslat bártniid siida/Ássuorgga-buollán vintersiida, må begynne å bruke områdene mellom Skuvvanvárri og Idjajárvuopmi, jf. punkt 8.6.2. Dette er områder som Perin siida brukte før 2007.

Dette utløser for det første et spørsmål om Perin siida og rettsforgjengerne i løpet av den perioden deres bruk foregikk innenfor kravsområdet, har ervervet en særrett i form av en fortrinnsrett til beite i hele eller deler av området. Når brukens varighet i alle fall går tilbake til 1911/12, er det ved denne vurderingen nærliggende å ta utgangspunkt i reglene om alders tids bruk, jf. punkt 8.6.4.2. For det andre er det, dersom de har ervervet en særrett, spørsmål om retten er i behold og i dag tilkommer Mads Alexander Sara siida, jf. punkt 8.6.4.3.

8.6.4.2 Har Mads Alexander Sara siida fortrinnsrett til høst- og vinterbeite i kravsområdet?

(1.) Reglene om alders tids bruk stiller ikke opp et fast tidsvilkår, men 100 års bruk har i juridisk teori vært betegnet som «*en retningslinje i den samlede vurderingen av om alders tids bruk foreligger*».[109] Det har vært anført at 50-60 år kan være tilstrekkelig, men at 50 års bruk er «*klart i underkant av hva som gjennomgående kreves*».[110] Se også foran i punkt 6.3.3.2.

Det må ut fra sakens opplysninger legges til grunn at Barjjut/Porsanger-slekta i alle fall har brukt ulike deler av kravsområdet nord for Karasjok kirkested fra 1911/12 til 2007, først som vår- og høstbeite og senere som vinterbeite. Bruksreglene for Reinbeitedistrikt 17 som opprinnelig ble vedtatt i 2011, viser dessuten at det er avsatt vinterbeite i de nordvestlige delene av distrikt 17 for siidaandeler i distriktet som ikke flytter sør for Kárášjohka. Det fremgår at Per Iver Porsangers siidaandel var en av disse, jf. punkt 8.6.3.

Fra 2007 og til han døde i 2017 hadde imidlertid Per Iver Porsanger (Perin siida) ifølge Per John A. Anti helårsdrift i Porsanger kommune, og dermed ikke i den delen av distrikt 17 som ligger i Karasjok. Per John A. Anti har videre opplyst at Mads Alexander Sara fra vinteren 2021/22 må ha vinterbeite mellom Skuvvanvárri og Idjajávri, mens Mads Alexander selv har opplyst at han «også» har vinterbeite i områder som Perin siida brukte, jf. punkt 8.6.2.

En brukstid på snaut 100 år, fra 1911/12 til 2007, vil ofte være tilstrekkelig til å oppfylle *tidskravet* for alders tids bruk. Selv om 1911/12 er det første driftsåret som er omtalt i skriftlige kilder, er det som sagt foran, dessuten godt mulig at bruken går lengre tilbake. Når det gjelder perioden etter 2007 vil det dersom rettighetservervet *ikke* var fullført i 2007 og Mads Alexander Sara siida kan anses som rettsetterfølger etter Perin siida, være spørsmål om et mulig fristavbrytende bruksopphold fra da av og frem til 2021/22. Høyesteretts uttalelser i Selbu-dommen tilsier imidlertid at et bruksopphold av en slik varighet ikke nødvendigvis vil virke fristavbrytende etter reglene om alders tids bruk.[111] I dette tilfellet synes dessuten tidsvilkåret uansett å være oppfylt før bruksoppholdet fra og med 2007.

I løpet av den potensielle ervervsperioden endret imidlertid siidaens bruk seg fra vår- og høstbeitebruk til å omfatte høstbeite- og vinterbeitebruk. Det foreligger ikke sikre opplysninger om når dette skjedde. Ifølge styret for

106 Reindriftsforvaltningen, *Forslag til nye distriktsgrenser i Polmak og Karasjok*, 2003 (jnr. 16/1553-8) s. 32.

107 Områdestyret for reindrift i Øst-Finnmark, *Bruksregler for reinbeitedistrikt 17*, godkjent av Fylkesmannen i Finnmark 28. oktober 2016 (jnr. 16/1553-39) s. 3 og 5-6, og kart over beitegrenser i distrikt 17 Nord (jnr. 14/315-75).

108 Gunnar Eriksen, *Alders tids bruk*, 2. utg. (2008) s. 195.

109 Sjur Brækhus og Axel Hærem, *Norsk tingsrett*, 1964 s. 611.

110 Thor Falkanger, *Lokal sedvanerett – knyttet til fast eiendom*, [i] Tidsskrift for rettsvitenskap 2017 s. 68-69.

111 Rt. 2001 s. 769 (Selbu) på s. 789, 792-793 og 809. Se også foran i punkt 6.3.3.1.

distrikt 14A var imidlertid Per Iver Porsangers bestefar, John Persen Porsanger (1885-1959), på 1950-tallet i Spiertta siida, jf. punkt 8.6.2. Spiertta siida er rettsforgjengeren til Vuolábiid-Spiertta siida, og hadde vinterbeiter sør for Karasjok kirkested frem til 1963/64, jf. punkt 9.5.2 og 23.6.2, og brukte deler av det kravsområdet distrikt 14A har angitt nord for kirkestedet som vår- og høstbeite.

Det er etter dette sannsynlig at Perin siida rettsforgjengeres bruksendring i distrikt 17 fra vår- og høstbeitebruk til høst- og vinterbeitebruk fant sted noen år ut på 1960-tallet, og at dette kan ha hatt sammenheng med de bruksendringene som oppsto etter at det opprinnelige distrikt 14 Spierttanjárga ble delt i distrikt 14 Spierttanjárga og distrikt 14A Spierttagáisá, jf. foran i punkt 8.2. Et forhold som underbygger dette, er også at Per Iver Porsangers far, John Johnsen Porsanger (1918-1967) i sine reindriftsmeldinger for 1962 og 1963 oppgir å ha vinterbeite i distrikt 18 og dermed sør for Karasjok kirkested, men ikke i 1964, jf. punkt 8.6.3.

Spørsmålet ved den konkrete anvendelsen av tidsvilkåret etter alders tids bruk-reglene er derfor om rettsforgjengernes høst- og vårbeitebruk, kan legges sammen med den etterfølgende høst- og vinterbeitebruken. Slik kommisjonen ser det, kan det ikke generelt utelukkes at et område som en siida først har brukt som vår- og høstbeite og senere bruker som vinterbeite kan være gjenstand for erverv av en særrett til vinterbeite, eller motsatt. En slik bruksending kan være et utslag av at forutsetningene for bruken har endret seg, og være naturlig ut fra «*tida og tilhøva*». Dette må i alle fall gjelde om bruksendringen kan skje uten at andre blir fortrengt fra det aktuelle området, og det ikke har vært større opphold i bruken.

I likhet med det som gjelder for Nilut Piera bártnit (kapittel 14) og deres rettsforgjengeres bruk av området vest for Gárdin der det var et opphold på rundt 15 år mellom vår- og høstbeitebruken og vinterbeitebruken, kan det når det gjelder Perin siidas rettsforgjengere synes å ha vært et bruksavbrudd av en viss varighet på 1960- og 70-tallet. Det er også mulig at det var et bruksavbrudd på 1950-tallet, da John Persen Porsanger ifølge distrikt 14A var i Spiertta siida. Den flyttleia og de vår- og høstbeitene som Spiertta siida ifølge Vorren brukte på 1950-tallet, jf. punkt 8.6.3, er innenfor det kravsområdet distrikt 14A har angitt, men ligger noe øst for de områdene der Perin siidas rettsforgjengere hadde vår- og høstbeite før andre verdenskrig.

I Nilut Piera bártnit sitt tilfelle har kommisjonen tillagt bruksavbruddet fristavbrytende virkning, jf. punkt 14.6.3.2. Her var imidlertid ervervsgrunnlaget hevd og det var derfor som utgangspunkt ikke rom for bruksavbrudd over to år. For Mads Alexander Sara siidas forgjenger, Perin siida, er alders tids bruk det aktuelle ervervsgrunnlaget. Det er derfor rom for betydelig lengre bruksavbrudd enn ved hevd. Som fremholdt i punkt 6.3.3.1 la Høyesterett i Selbu-saken til grunn at et bruksavbrudd i en del av sakens tvisteområde på anslagsvis 25 år fra rundt 1885 til 1910 ikke var til hinder for at bruken før og etter avbruddet kunne ses i sammenheng.[112]

Sett i lys av at de opplysningene som foreligger om Perin siidas rettsforgjengeres beitebruk på 1950- og 60-tallet er relativt fragmentariske, kan det heller ikke uten videre legges til grunn at de overhodet ikke brukte de områdene nord for Karasjok kirkested som de brukte før andre verdenskrig, og som Perin siida brukte fra 1970-tallet og fremover. I Selbudommen poengterte Høyesterett at reindriftens egenart gjør at det må utvises varsomhet med «*å trekke slutninger av at man mangler konkrete opplysninger om samenes tilstedeværelse i et område*».[113]

John Johnsen Porsangers reindriftsmeldinger viser at han videreførte John Persen Porsangers reindrift etter at sistnevnte døde i 1959. Det bruksoppholdet som eventuelt var i årene mellom John Johnsen Porsangers siste arkiverte reindriftsmelding fra 1964 og Per Iver Porsangers første reindriftsmelding fra 1974, er for kortvarig til å virke fristavbrytende etter reglene om alders tids bruk. Videre tilsier de opplysningene fra distrikt 14A som er gjengitt i punkt 8.6.2 at Per Iver Porsanger etter at han overtok familiens reindrift hadde vinterbeite nord for Karasjok kirkested, fra 1970-tallet og frem til 2007, uten opphold av betydning.

Kommisjonen anser det etter dette sannsynliggjort at Perin siidas og rettsforgjengernes vår- og høstbeitebruk og høst- og vinterbeitebruk som samlet i alle fall omfatter perioden fra tidlig på 1900-tallet og frem til 2007, oppfyller tidsvilkåret etter reglene om alders tids bruk.

Dette gjelder imidlertid ikke i området vest for Karasjok-Lakselv-veien (E6). Distrikt 14A har vist til at Perin siida fra 1970-tallet og frem til 2007 hadde vinterbeite i dette området, jf. punkt 8.6.2, men det er ikke holdepunkter for at siidaens rettsforgjengere hadde vinterbeite der før på 1970-tallet, eller for at de i perioden fra rundt 1900 og frem til 1960-tallet hadde vår- og høstbeite også vest for veien (E6). Bruken av dette området har derfor ikke hatt tilstrekkelig varighet til å gi grunnlag for erverv av særlige rettigheter med grunnlag i alders tids bruk eller langhevd. Når siidaen ikke har hatt faste installasjoner vest for veien (E6) er heller ikke reglene om 20 års hevdstid i hevdsloven § 8 for bruk som vises ved en «*fast tilstelling*» aktuelle.

(2.) Om det *øst for veien* (E6) er grunnlag for erverv av særlig bruksrett/beiterett etter reglene om alders tids bruk

112 Rt. 2001 s. 769 (Selbu) på s. 809.
113 Rt. 2001 s. 769 (Selbu) på s. 792-793.

vil bero på om bruken har hatt tilstrekkelig *omfang og innhold*, og på hvilke deler av kravsområdet som eventuelt har vært gjenstand for slik bruk i hvilken periode.

Prinsippet i hevdsloven § 7 om at den som «*brukar eller har tingen som om han var bruktsrettshavar, hevdar bruksrett*» får også anvendelse ved alders tids bruk. Bruken må i innhold og omfang tilsvare den bruken som en bruksrettshaver ville ha utøvd. Er det spørsmål om erverv av en særrett i form av en fortrinnsrett til beite, må bruken reflektere dette. Som det er redegjort for i punkt 6.3.3.3, jf. punkt 6.3.2.2, er reglene om alders tids bruk mer fleksible enn hevdsreglene. Om ervervsvilkårene er oppfylt vil bero på et totalskjønn. Når det er spørsmål om erverv av reindriftsrelaterte rettigheter må dessuten anvendelsen av vilkårene tilpasses reindriftssamenes bruk. I Selbu-saken uttalte førstevoterende:[114]

> «Av konkrete momenter fremhever jeg særlig at reindriften er svært arealkrevende, og at arealbruken varierer fra år til år avhengig av vær, vind og beitenes beskaffenhet. Det kan således ikke kreves at reinen har beitet i et bestemt område hvert år. Både av denne grunn og på grunn av samenes nomadiske livsform kan avbrudd ikke hindre rettserverv selv om det har hatt atskillig lengde.»

Uttalelsen gjaldt en tvist mellom en reindriftspart og private grunneiere, men den er relevant også i saker om reindriftsinterne rettsforhold.[115] Blant annet må den innebære at et erverv av særlige rettigheter vis á vis andre reindriftsutøvere ikke nødvendigvis vil kreve større bruksintensitet enn det som er vanlig i reindriften eller at hele det området saken gjelder er brukt hvert år. Imidlertid vil et erverv av en slik rett forutsette at det er utøvd en bruk som har større omfang enn andre reindriftsutøveres bruk av området, jf. foran i punkt 6.3.6.

Kildene sannsynliggjør at Perin siidas og rettsforgjengernes beitebruk i det kravsområdet distrikt 14A har angitt, i hovedsak foregikk øst for dagens vei mellom Karasjok og Lakselv (E6). Dette området var lenge en sentral del av Barjjut/Porsanger-slektas tradisjonelle flyttesystem. De brukte området i forbindelse med flytting mellom vinterbeitene sør for Karasjok kirkested og vår- og sommerbeitene nord for kravsområdet. Dette bruksmønsteret later til å ha opphørt tidlig på 1960-tallet. Slekta sluttet da å flytte sør for kirkestedet, men videreførte bruken av områdene i distrikt 14A, og etablerte et bruksmønster med vinterbeite dels nord for kirkestedet i daværende distrikt 17 og dels i distrikt 14A. Dette vedvarte frem til 2007 da Per Iver Porsanger startet med helårsbeite i distrikt 14A.

Det er imidlertid ikke holdepunkter for at Perin siida og forgjengerne har brukt de østlige delene av det kravsområdet distrikt 14A har angitt, på en måte som kvalifiserer for erverv av en særrett. Flyttesystemet danner et viktig bakteppe for forståelsen av beitebruken over tid, og er ved siden av de øvrige kildene et viktig moment ved bevisvurderingen. Kravsområdets beliggenhet sett i lys av sommerbeitenes beliggenhet på Spierttagáisá og Spierttanjárga, tilsier at Perin siida og rettsforgjengerne i begrenset utstrekning brukte den østlige delen av kravsområdet, og at bruken i hovedsak foregikk nærmere Karasjok-Lakselv-veien.

Dette støttes også av den redegjørelsen for driftsmønsteret til reinbeitedistrikt 14A som er gjengitt i Høyesteretts dom i Rt. 1986 s. 1370 i erstatningssaken mellom distrikt 14A og staten for tap som følge av forsvarets virksomhet ved Garnisonen i Porsanger,[116] og i dommene fra Hålogaland lagmannsrett og Indre Finnmark tingrett i beiterettstvisten mellom distrikt 14A og distrikt 13.[117] Også det kartmaterialet som var vedlagt rettighetsmeldingen fra distrikt 14A trekker i denne retningen. Kartet viser distriktets flyttleier, gjerder, gammer, lávvuplasser og en nedbrent hytte. Alle lávvuplassene og tidligere og eksisterende faste installasjoner, ligger øst for Karasjok-Lakselv-veien (E6) og vest for Njárgasaš og Ástevárri.

Det er dermed ikke grunnlag for å konkludere med at Perin siida har ervervet særrett i *hele* det kravsområdet distrikt 14A har angitt. Siidaens bruk vest for Karasjok-Lakselv-veien (E6) har som sagt foran, ikke hatt tilstrekkelig varighet til å gi grunnlag for rettighetserverv med grunnlag i alders tids bruk. I de østlige delene av kravsområdet er det ikke holdepunkter for at bruken har hatt tilstrekkelig innhold og omfang, og heller ikke påkrevd varighet.

Derimot er det overveiende sannsynlig at Perin siidas rettsforgjengere i mesteparten av den perioden de hadde sommerbeiter på Spierttanjárga og Spierttagáisá og vinterbeiter sør for Karasjok kirkested, hadde vår- og høstbeiter i området mellom Karasjok-Lakselv-veien (E6) i vest og østover omtrent til Márttosvárri, Govdavuopmi, Ádjatskáidi, Gimešjávri, Gimešvárri og Sávkadasjávri. Det er også overveiende sannsynlig at bruken av disse områdene fortsatte etter at Perin siida på 1970-tallet tok i bruk vinterbeiter nord for kirkestedet, i kombinasjon med områder i distrikt 14A. Denne endringen kan riktignok ha medført at bruken ikke

114 Rt. 2001 s. 769 (Selbu) på s. 788-789.

115 Se for eksempel Hålogland lagmannsrett, dom 2. april 2013 (LH-2012-106514) og foran i punkt 6.3.3.3.

116 Rt. 1986 s. 1370 (Porsanger) på s. 1382-1385 (gjengivelse av herredsrettens skjønn).

117 Hålogaland lagmannsrett, dom 26. mars 2010 (LH-2009-133706) og Indre Finnmark tingrett, dom 10. juli 2009 (TINFI-2008-147006).

bare endret karakter fra vår- og høstbeitebruk til vinterbeitebruk, men at bruken fikk mindre geografisk utstrekning enn før, og nå i hovedsak forgikk øst for Karasjok-Lakselv-veien (E6) fra Idjajárvuovdi og nord-/nordvestover til Rivdnjesvadđa og Váddevárri.

Spørsmålet er derfor om dette gjør at bruksvilkåret for erverv av en særrett i form av en fortrinnsrett til beite med grunnlag i alders tids bruk i hele ervervsperioden bare er oppfylt i dette området, og ikke sør og øst for Idjajárvuovdi til Sávkadasjávri, Gimešjávri/Gimešvárri, Ádjatskáidi og Govdavuopmi, og heller ikke østover fra Váddevárri til Márttosvárri.

I de årene Per Iver Porsanger hadde vinterbeite fra Idjajárvuovdi og nordover hadde han imidlertid som del av Hálkavárri sommersiida høstbeite sørover til Sávkadas og Gimešvárri/Gimešjávri. Som det fremgår av punkt 8.6.3, opplyser Ivar Rushfeldt at Hálkavárri-siidaens bruksmønster på 1980-tallet var å drive hjorden samlet til Sávkadas der skillingen ble foretatt i november/desember. Etter dette fortsatte tre vintersiidaer sørover, mens den fjerde var «*i distrikt 17 om vinteren og til dels i 14A*». Denne siidaen må nødvendigvis etter skillingen ha flyttet nordover fra Sávkadas og dermed hatt høstbeite i distrikt 17 nord for Sávkadas.

Reindriftsforvaltningen nevner i høringsdokumentet fra 2003 ikke Perin siida blant de Hálkavárri-siidaene som hadde vinterbeite i distriktene 17 og 14A i perioden 1989 -2003. Sett i lys av sakens øvrige muntlige og skriftlige opplysninger, anser kommisjonen det likevel som overveiende sannsynlig at dette også gjaldt Perin siida, og at det bruksmønsteret Rushfeldt beskriver vedvarte i hele den perioden Perin siida hadde vinterbeite i distrikt 17.

Områdene østover mot Ádjatskáidi og Govdavuopmi, og området mellom Váddevárri og Márttosvárri, synes i mindre grad å ha vært brukt av Perin siida og rettsforgjengerne etter 1960-tallet. Det er imidlertid ingen fysiske skiller mellom disse områdene og de områdene Perin siida brukte fra 1970-tallet. Det er er derfor godt mulig at disse områdene ved behov har vært brukt som en randsone. Som nevnt over, har Høyesterett i Selbu-dommen poengtert at det må utvises varsomhet med «*å trekke slutninger av at man mangler konkrete opplysninger om [reindrifts]samenes tilstedeværelse i et område*».[118]

Ved vurderingen må det også ses hen til at reglene om alders tids bruk er mer fleksible enn hevdsreglene, og at det ikke er et absolutt tidskrav på nærmere 100 års bruk etter reglene om alders tids bruk, men at det vil bero på et totalskjønn om vilkårene er oppfylt.

Kommisjonen legger etter dette til grunn at Perin siidas og rettsforgjengernes bruk av området mellom Karasjok-Lakselv-veien (E6) i vest og østover omtrent til Márttosvárri, Govdavuopmi, Ádjatskáidi, Gimešjávri, Gimešvárri og Sávkadasjávri oppfyller bruksvilkåret etter reglene om alders tids bruk. Bruken har ikke vært eksklusiv, ettersom området eller deler av det også har vært brukt av de andre vintersiidaene i distrikt 14A, jf. nedenfor i punktene 8.7 til 8.10. Dette er imidlertid ikke til hinder for at bruksvilkåret for erverv av en fortrinnsrett som kan utnyttes under hensyntagen til de andre vintersiidaenes rettigheter i området, er oppfylt.

(3.) Rettighetserverv med grunnlag i alders tids bruk er også betinget av at bruken er utøvd i *aktsom god tro*. Bruken må bygge på en oppfatning om at bruken har grunnlag i en rettighet, og brukeren må ikke kunne bebreides for å ha hatt en slik oppfatning, jf. punkt 6.3.3.4.

Ved vurderingen av godtrokravet må det også ses hen til at det når tidsvilkåret og bruksvilkåret er oppfylt, gjelder en presumsjon for at også godtrovilkåret er oppfylt. Dette innebærer at det ikke er det forholdet at godtrokravet er oppfylt som må begrunnes særskilt, men at kravet ikke er oppfylt. Godtrokravet vil derfor gjennomgående måtte anses som oppfylt med mindre det foreligger konkrete holdepunkter for noe annet, jf. foran i punkt 6.4.2.

Etter det kommisjonen kan se, er det i dette tilfellet ingen slike holdepunkter. Perin siidas rettsforgjengeres bruk av området mellom Karasjok-Lakselv-veien (E6) og Márttosvárri, Govdavuopmi, Ádjatskáidi, Gimešjávri, Gimešvárri og Sávkadasjávri går langt tilbake i tid, og later ikke til å ha utløst protester fra andre reindriftsutøvere. Riktignok har både Vuolábiid-Spiertta siida (kapittel 9 og 23), Reinbeitedistrikt 13 (kapittel 10) og Rávdol siida (kapittel 13) hatt kritiske merknader til den geografiske utstrekningen av det kravsområdet distrikt 14A har angitt, jf. punkt 8.4.1, 8.4.2 og 8.4.3, men dette gjelder områder øst eller vest for det ovennevnte området.

Det må videre blant annet på grunnlag av Erik Solems beskrivelse av reindriftssamiske sedvaner gjengitt i punkt 8.5.1, legges til grunn at hver siida mente å ha en form for fortrinnsrett til sine tradisjonelle bruksområder. Rettsforgjengerne kan derfor ikke bebreides for å ha oppfattet det slik at de hadde en særrett i form av en fortrinnsrett til vår- og høstbeite i området i den perioden de hadde vinterbeite sør for Kárášjohka og vår- og høstbeite på Spierttagáisá/Spierttanjárga. Det er videre ingen holdepunkter for at bruksendringen fra vår- og høstbeitebruk til Perin siidas senere høst- og vinterbeitebruk i området, har utløst protester fra andre siidaer som har vært egnet til å trekke utøvernes aktsomme gode tro i tvil.

118 Rt. 2001 s. 769 (Selbu) på s. 792-793.

Perin siida og rettsforgjengerne har derfor oppfylt vilkårene for å erverve en fortrinnsrett til høst- og vinterbeite i de ovenfor omtalte områdene øst for Karasjok-Lakselv-veien (E6).

8.6.4.3 Kan Mads Alexander Sara siida anses som Perin siida sin rettsetterfølger?

Mads Alexander Sara overtok Per Iver Porsangers siidaandel 1. april 2020, og har etter det kommisjonen har fått opplyst fra 2021/22 hatt vinterbeite (blant annet) i de områdene Per Iver Porsanger hadde vinterbeite frem til 2007. Det har dermed vært et bruksavbrudd på rundt 15 år fra Perin siida i 2007 flyttet driften til områder i Porsanger kommune til Mads Alexander Sara overtok siidaandelen og begynte å bruke den nordlige delen av kravsområdet til distrikt 14A i Karasjok kommune. En slik periode med ikke-bruk er for kort til å gi grunnlag for rettighetsbortfall.

Hevdsloven § 3 åpner for at brukstiden til flere brukere kan legges sammen dersom de har utøvd bruk «*etter kvarandre i samanheng og overgangen mellom dei er lovleg*». Dette prinsippet gjelder også ved alders tids bruk.[119] Bestemmelsen regulerer situasjoner der overgangen mellom foregående og etterfølgende brukere skjer *før fullført* rettighetserverv.

I dette tilfellet har overgangen fra Per Iver Porsanger til Mads Alexander Sara skjedd *etter* at rettighetservervet var fullført. Situasjonen er derfor ikke omfattet av anvendelsesområdet for prinsippet i hevdsloven § 3. Den er mer sammenliknbar med en situasjon der en person arver eller kjøper en fast eiendom der den tidligere eieren i sin eiertid har ervervet en bruksrett på naboeiendommen med grunnlag i hevd eller alders tids bruk. I et slikt tilfelle vil den ervervede bruksretten følge uavkortet med til den nye eieren.

Kommisjonen kan ikke se at det vil stille seg annerledes ved overføring av siidaandeler innad i reindriften. I alle fall kan ikke det gjelde i et tilfelle som det foreliggende, der det ikke bare er en slektsmessig tilknytning mellom den nye siidaandelshaveren og den forrige, men der begge er etterkommere i nedadstigende linje etter samme person. Se foran i punkt 8.6.1 der det fremgår at Samuel Johnsen Utsi (Hoamma Sámmol) (1854-1925) var tippoldefar til Mads Alexander Sara og oldefar til Per Iver Porsanger.

Den retten som Perin siida og rettsforgjengerne har ervervet i området fra Karasjok-Lakselv-veien (E6) og østover til Márttosvárri, Govdavuopmi, Ádjatskáidi, Gimešjávri, Gimešvárri og Sávkadasjávri tilkommer derfor i dag Mads Alexander Sara siida. Se ellers oppsummeringen av kommisjonens konklusjoner i punkt 8.11.

119 Gunnar Eriksen, *Alders tids bruk*, 2. utg. (2008) s. 196.

8.7 Petter John Utsi siida

8.7.1 Sakens problemstilling og bakgrunn

Spørsmålet i saken er om Petter John Utsi siida med grunnlag i langvarig bruk har ervervet en fortrinnsrett til vinterbeite i det kravsområdet reinbeitedistrikt 14A har angitt nord for Karasjok kirkested.

Petter John Utsi (f. 1967) tilhører Stravnnjit/Utsi-slekta. Den første i slekta som er registrert med Karasjok (Ávjovárri) som bosted, er hans tipp-tipp-tippoldefar, Anders Nilsen Utse (ca. 1755-1842).[120] Stravnnjit/Utsi-slektas reindrift i Karasjok og Porsanger kan i skriftlige kilder spores tilbake til 1850-tallet. Petter John Utsis tippoldefar, Nils Josefsen Utsi (1816-1900) hadde ifølge amtmannens beitebruksoversikt for Karasjok for 1855 vinterbeite ved Anárjohka og sommerbeite på grensen mellom Porsanger og Karasjok.[121]

Nils Josefsen Utsis sønn, Samuel Nilsen Utsi (Hoammá Sámmol) (1854-1925), hadde reindrift innenfor det som nå er Reinbeitedistrikt 14A Spierttagáisá, frem til han døde. Hans sønner fortsatte med reindrift i dette området. Dette gjaldt også Petter John Utsis bestefar, John Samuelsen Utsi (1886-1959). John Samuelsen Utsis sønn, Samuel Johnsen Utsi (Jovnna Sámmol) (1921-2014), og sønnesønn, Petter John Utsi, videreførte reindriften i distrikt 14A.

Petter John Utsi siida er dermed femte generasjon i Stravnnjit/Utsi-slektas reindrift i kommunene Karasjok og Porsanger, og fjerde generasjon som har reindrift i områder som inngår i dagens Reinbeitedistrikt 14A Spierttagáisá. I disse områdene er suksesjonsrekken som følger: (i) Samuel Nilsen Utsi (Hoammá Sámmol) (1854-1925), (ii) John Samuelsen Utsi, (1886-1959), (iii) Samuel Johnsen Utsi (1921-2014) og (iv) Petter John Utsi (f. 1967).

8.7.2 Bemerkninger fra Petter John Utsi siida og Reinbeitedistrikt 14A Spierttagáisá

Petter John Utsi fortalte i intervju 8. oktober 2021 at han hadde hatt egen siida i tre år, og at siidaen har vinterbeite ved «*Gállovárri og Lássevárri, og øst for Idjajávri*». Siidaen hadde imidlertid ikke kunnet bruke disse områdene i 2020/21 for da hadde Iŋgosiid siida «*fått dispensasjon til å flytte nordover.*» Ifølge Petter John Utsi hadde hans siida som følge av dette hatt vinterbeite på Goasovárri (en fjellvidde noe sør for Børselv). Dette hadde ført til at siidaen fikk

120 Erik Schytte Blix, *Karasjokslekter*, 2. utg. med tillegg (1989) s. 511, og s. 512-513 når det gjelder opplysninger om fødsels- og dødsår for Anders Nilsen Utses etterkommere.

121 *Opgaver afgivne inden Vinterthinger for Karasjok i Aaret 1855 efter Anmodning fra Amtmanden i Finmarkens Amt*, 1855 (avskrift ved Finnmarkskommisjonen) (jnr. 14/315-138) s. 3 (reineier 44).

sammenblandinger med reinflokken til Vuolábiid-Spiertta siida (kapittel 9 og 23).[122]

Han sa at siidaens vinterbeiter ligger i Karasjok, bortsett fra at den nordligste delen av Lássevárri er i Porsanger. Siidaens vårbeiter er ved Silffarmohkki i Porsanger, sør for elva Bissojohka og langs elva til bygda Bissojohka (Børselv). Sommer- og høstbeitene er i Goasovárri i Porsanger. Petter John Utsi fortalte at hans far, Samuel Johnsen Utsi (Jovnna Sámmol) (1921-2014), hadde en gjeterhytte ved Gállovárri som brant ned. Han husket ikke når hytta ble bygd eller når den brant ned, men sa at det er lenge siden.[123]

Ifølge Petter John Utsi bruker han i dag omtrent de samme områdene som han brukte i de årene (2016/17 til 2018/19, jf. nedenfor) han var i Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida (kapittel 16), men at han da også flyttet sør for Kárášjohka til Dilljavárri. Han opplyste at han bruker omtrent de samme områdene som faren brukte. Petter John Utsi var imidlertid ikke sikker på hvordan det hadde vært de siste årene faren levde, men sa at faren da stort sett holdt til i Gágga-området i Porsanger, øst for Skuvvanvárri (Skoganvarre), og ikke flyttet til skogsområdet ved Idjajávri.[124]

På høringsmøtet 13. februar 2017 sa Kjell Magne Eira (f. 1969) i sin forklaring for *Reinbeitedistrikt 14A Spierttagáisá* at Ivvár Sámmol siida (Samuel Iversen Utsi) (1928-1999) som tilhørte distrikt 14A, hadde vinterbeite i kravsområdet nord for Karasjok kirkested, fra Idjajávri til Luostejohka i Porsanger. Han sa at Samuel Iversen Utsi ikke hadde etterkommere i reindriften, og at også Perin siida (nå Mads Alexander Sara siida, jf. punkt 8.6), brukte disse områdene.[125]

Lederen for distrikt 14A, Per John A. Anti (f. 1962), sa at Samuel Iversen Utsi (Ivvár Sámmol) var etterkommer av Samuel Nilsen Utsi (Hoammá Sámmol) (1854-1925). Samuel Iversen Utsi var søskenbarn til Petter John Utsis far, Samuel Johnsen Utsi (Jovnna Sámmol) (1921-2014). Ifølge Per John A. Anti hadde Ivvár Sámmol siida og Perin siida (Per Iver Porsanger) brukt områder på begge sider av veien (E6) mellom Karasjok og Lakselv som vinterbeite siden 1970-tallet. Han sa at Petter John Utsi hadde hatt vinterbeite sør for Karasjok kirkested i noen år, men at han i likhet med Perin siida, har brukt distriktets høst- og sommerbeiteområde på vinteren.[126]

I møte 26. juni 2017 opplyste styret for distrikt 14A at Stravnnjit/Utsi-slekta har vært i områder som i dag inngår i distriktet siden slutten av 1800-tallet. Aslak Mathis N. Eira (f. 1955) viste til at slekta kom fra Kautokeino, og at det er derfor Samuel Nilsen Utsi ble kalt Hoammá Sámmol. Styret fremholdt også at slektene Eira, Guttorm og Anti alle er i slekt med personene i Stravnnjit/Utsi-slekta, gjennom tidligere tiders ekteskapsinngåelser.[127]

Om de tre Gáisá-siidaene som Ørnulv Vorren beskriver beitebruken til i perioden 1953-1957 opplyste distriktsstyret at Iŋgos Máhte (Mathis Mathisen Eira) (1916-2005) siida er etterfulgt av Iŋgosiid siida, at Jovnna Sámmol siida er etterfulgt av Petter John Utsi siida og at Ivvár Piera siida ikke har etterkommere i reindriften. Ifølge styret ble Ivvár Piera siida etter at Per Hans Iversen Utsi (Ivvár Piera) døde i 1971 oppkalt etter hans bror, Samuel Iversen Utsi (Ivvár Sámmol) (1928-1999) som heller ikke har etterkommere i reindriften. Ifølge styret fortsatte imidlertid Perin siida (Per Iver Porsanger) å bruke de områdene som Ivvár Sámmol siida hadde brukt.[128]

Med henvisning til den norsk-svenske reinbeitekommisjonens opplysninger om at reinbeitedistrikt 14A midt på 1960-tallet var vår- og sommerbeitedistrikt for 10 husholdninger og at «*reinen holdes adskilt i 3 hjorder hele året*», jf. nedenfor i punkt 8.7.3, opplyste styret at det var tre siidaer i distrikt 14A på dette tidspunktet. Dette var de tre siidaene Vorren omtaler som «Gáisá-siidaer»; Ingos Máhte siida, Ivvár Piera siida og Jovnna Sámmol siida. Videre opplyste styret at husholdningene til Per Hans Iversen Utsi (Ivvár Piera), Samuel Iversen Utsi (Ivvár Sámmol) og Iver Samuelsen Utsi (Stravnnje Ivvár) (1899-1902) hadde vinterbeite i kravsområdet. Styret opplyste også at Ivvár Piera siida i 1964 besto av Per Hans Iversen Utsi (1925-1971) og Samuel Iversen Utsi (1928-1999) og at Jovnna Sámmol siida besto av Samuel Johnsen Utsi (Jovnna Sámmol) (1921-2014) og Iver Samuelsen Utsi (Stravnnje Ivvár), samt John Iver Johnsen Utsi (Jonneman-gánda) (1924-1996), John Larsen Anti (Rávnná Jovnna) (1920-1985) og Rasmus Johansen Utsi (Juvve Ráiku).[129]

Per John A. Anti sa i *intervju 22. januar 2020* at Petter John Utsi vintrene 2016/17, 2017/18 og 2018/19 tilhørte Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida, og at han vinteren 2019/20 skilte ut flokken sin i en egen siida og hadde vinterbeite lenger nordover.[130]

122 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med Petter John Utsi,* 8. oktober 2021 (jnr. 14/333-35) s. 2-3.

123 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 8. oktober 2021 (jnr. 14/333-35) s. 3-4.

124 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 8. oktober 2021 (jnr. 14/333-35) s. 5-6.

125 Finnmarkskommisjonen, *Referat fra høringsmøte*, 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91) s. 18-19

126 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91) s. 18-19 og 38-39. Se også s. 40.

127 Finnmarkskommisjonen, *Oppsummering av møte med styret for distrikt 14A*, 26. juni 2017 (jnr. 14/333-17) s. 4.

128 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 26. juni 2017 (jnr. 14/333-17) s. 6.

129 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 26. juni 2017 (jnr. 14/333-17) s. 12-13.

130 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med Per John A. Anti,* 22. januar 2020 (jnr. 14/333-24) s. 3.

8.7.3 Historiske (skriftlige) kilder

Ifølge amtmannens beitebruksoversikt for Karasjok fra 1855 hadde Petter John Utsis tippoldefar, Nils Josefsen Utsi (1816-1900), som var far til Samuel Nilsen Utsi (Hoammá Sámmol) (1854-1925), vinterbeite ved Anárjohka, samt at han hadde vært fire eller fem uker på finsk side, og sommerbeite på «*Fjeldet mellem Karasjok og Porsanger*».[131] Beskrivelsen av sommerbeiteområdet er for vag til at det kan fastslås mer presist hvor dette lå.

Det foreligger ingen opplysninger om Stravnnjit/Utsislektas beitebruk fra 1856 til 1910, men i 1911 var Hoammá Sámmol siida (Samuel Nilsen Utsi) i Sarvvesjohka sør for Stuorra Gágga om våren, i Børselv om sommeren og på Gákkanjunis om høsten. Ved nyttår 1912 var siidaen ved Nieiddaidvárri (vest for dagens vei (E6)), og 1. april 1912 i Skierrevárri, like sør for Gimešvárri. Hoammá Sámmol siida besto av Samuel Nilsen Utsi (1854-1925) selv, Anders Persen Utsi og Nils Nilsen Vuolab.[132] Sistnevnte var Samuels svigersønn.[133] Vinterbeitene nord for Karasjok kirkested, er innenfor det kravsområdet distrikt 14A har angitt.

I 1913/14 besto siidaen av de samme familiene som i 1911/12 og hadde vår- og sommerbeite i Porsanger ved Gákkanjunis og Gágga. Høstbeitingen var ved Gákkanjunis og på Rivdnjesvađđa. Rivdnjesvađđa er i Karasjok, øst for Karasjok-Lakselv-veien (E6) nær grensen mot Porsanger kommune. Ved nyttår var siidaen sørøst for Karasjok kirkested, ved Lávžejohka.[134]

I 1915/16 brukte Hoammá Sámmol siida Luoŋkenjárga i Soggovuotna (Lonkeneset i Østerbotn) i Porsanger som vårbeite, og Luostejohkas utspring i Porsanger som sommerbeite. Om høsten var hjorden til Samuel Nilsen Utsi (Hoammá Sámmol) ved Gákkanjunis i Porsanger og hjorden til Nils Nilsen Vuolab ved Márttosvárri på grensen mellom Karasjok og Porsanger. Vinterstid var siidaen samlet i Máretvuovdi ved Goššjohka sørøst for Karasjok kirkested. Siidaen besto av de samme familiene som i 1911/12 og 1913/14, samt familien til Samuel Nilsen Utsis sønn, John Samuelsen Utsi (1886-1959) (Petter John Utsis bestefar).[135]

Hoammá Sámmol siida brukte i 1917/18 Leavdnjavárri som vårbeite og Gákkasieđga (vest for Gákkaguolbba i Porsanger) som sommerbeite. Om høsten var siidaen ved Váddevárri på kommunegrensen mellom Karasjok og Porsanger, og om vinteren ved Leavdnjavárri. Siidaen besto av familiene til Samuel Nilsen Utsi (Hoammá Sámmol) og sønnen John Samuelsen Utsi.[136]

Samuel Nilsen Utsi var i 1923/24 i siidaen til Per Johannesen Utsi. Samuels sønner, Nils Samuelsen Utsi og John Samuelsen Utsi (1886-1959), tilhørte en siida som er benevnt som «*Nils Samuelsen Utsis by*». Faren og sønnene var i ulike siidaer, men brukte de samme områdene. Somrene 1923 og 1924 var de på Suonjirgáisá på kommunegrensen mellom Tana og Porsanger, og de hadde i 1924 vinterbeite i Iškorasvuopmi, sør for Karasjok kirkested.[137]

I 1929/30 var tre av Samuel Nilsen Utsis sønner i Stravdnji Niilás (Stravnnje Niillas) siida: Nils Samuelsen Utsi (Stravnnje Niillas), John Samuelsen Utsi (Stravnnje Jovnna) og Iver Samuelsen Utsi (Stravnnje Ivvár) (1899-1992). Somrene 1929 og 1930 var de i Suonjirgáisá. En fjerde sønn, Samuel Samuelsen Utsi (Stravnnje Sámmol) var i egen siida, med sommerbeite på Rásttigáisá i grenseområdene mellom Tana og Lebesby.[138] Kildene omtaler ikke vinterbeitebruken.

Ifølge Tharald Frette hadde «*Samuel S. Utsi by (Stravnjigánddaid-siida*)» (siidaen til Hoammá Sámmols sønner) også i 1932 sommerbeite på Suonjirgáisá. 1. april 1932 var siidaen ved Námmájohka. Høsten 1932 var den ved Govdajohkas utspring og ved nyttår 1933 ved Hárrejávri, øst for Karasjok-Lakselv-veien (E6), nordøst for Idjajárvuovdi.[139]

Ørnulv Vorrens beskrivelse av Karasjok-siidaenes beitebruk fra 1953 til 1957 har opplysninger om reindriften til Samuel Nilsen Utsi (Hommá Sámmol) sine sønnesønner, Samuel Johnsen Utsi (Jovnna Sámmol) (1921-2014) og Per Hans Iversen Utsi (Ivvár Piera) (1925-1971). Samuel Johnsen Utsi var sønn av John Samuelsen Utsi (Stravnnje Jovnna) (1886-1959) og Per Hans Iversen Utsi er sønn av Johns bror, Iver Samuelsen Utsi (Stravnnje Ivvár) (1899-1992).[140]

Vorren opplyser at siidaen til Per Hans Iversen Utsi (Ivvár Piera siida) som er benevnt som siida «*Y.1.b*» *hadde helårsbosted «ved Steinelva (Geađđejohka), der denne faller i Luostejohka*» (på Porsangersiden av kommunegrensen), og ikke har flyttinger fordi siidaen «*beiter hele året i området nord for og omkring bostedet.*» Siidaen til Samuel Johnsen

131 *Opgaver afgivne inden Vinterthinger for Karasjok i Aaret 1855 efter Anmodning fra Amtmanden i Finmarkens Amt*, 1855 (avskrift ved Finnmarkskommisjonen) (jnr. 14/315-138) s. 3 (reineier 44).

132 Kirsti Strøm Bull, *Reinbyer i Finnmark på begynnelsen av 1900-tallet,* 2005, s. 62-63.

133 Nils Nilsen Vuolab var ifølge Erik Schytte Blix, *Karasjokslekter*, 2. utg. med tillegg (1989) s. 512, gift med Samuel Nilsen Utsis datter Ellen Marit Samuelsdatter Utsi.

134 Kirsti Strøm Bull, *Reinbyer i Finnmark på begynnelsen av 1900-tallet,* 2005, s. 82-83.

135 Kirsti Strøm Bull, Op. cit., 2005 s. 118-119.

136 Kirsti Strøm Bull, Op. cit., 2005 s. 130-131.

137 Kirsti Strøm Bull, Op. cit., 2005, s. 156-157 og 162-163.

138 Kirsti Strøm Bull, Op. cit., 2005, s. 172-173 (Stravnji Sámmol) og 174-175 (Stravnji Niilás).

139 Tharald Frette, *Renbyer i Polmak 1932/33*, 1933 (renby nr. 5 i Spierttanjárga/Vuorjenjárga) (jnr. 16/1553-17).

140 Erik Schytte Blix, *Karasjokslekter*, 2. utg. med tillegg (1989) s. 512-517.

Utsi (Jovnna Sámmol siida) («*Y.1.c*») hadde ifølge Vorren vinterbosted ved Loktajávri «*ved nordenden av Stor-Kaggen* [Stuorra Gágga i Porsanger]. *Her har en bodd i telt.*»[141]

Av Vorrens beskrivelse fremgår det at hjordene til Ivvár Piera siida og Jovnna Sámmol siida var blandet i kalvingstiden, på sommerbeite og i springtiden om høsten. Kalvingen foregikk ved Leavdnjavárri nord for Porsangmoen, øst for Karasjok-Lakselv-veien. Etter kalvingen trakk dyrene opp til sommerbeitene ved Stuorra Gágga. I september trakk de sørover til Gákkanjunis der de var i springtiden. Omkring 15. november skilte siidaene ut sine rein ved Gákkanjunis. Ivvár Piera siida flyttet til Geađgejohka og Jovnna Sámmol siida til Loktajávri.[142]

De to siidaene hadde ifølge Vorren i 1953-57 vinter-beite i Porsanger. Omkring jul hadde Ivvár Piera siida hjorden ved Geađgejohka, og utover vinteren trakk den nordover på østsiden av Nedrevann og Lakselvdalen. Hjorden beitet også nord for Gákkajávri. Jovnna Sámmol siida hadde vinterbeiter fra Loktajávri og nordover mot Østerbotn i Porsangerfjorden. Ved juletider var hjorden ved Loktajávri før den trakk nordover til området mellom Brennelva og vestskråningen av Časkilvárri og Gussavárri, der den beitet resten av vinteren.[143]

Vorrens opplysninger tilsier at både Ivvár Pier siida og Jovnna Samuel siida i 1953-57 hadde helårsdrift i nåværende distrikt 14A, og dermed nord for kravsområdet i Karasjok. Dette samsvarer ikke fullt ut med reindriftsmeldingene til Samuel Johnsen Utsi (Jovnna Sámmol) (1921-2014). I 1955 oppgir han riktignok ulike områder i Porsanger både som sommerbeite (Gággagáisá), høst- og vårbeite (Skoganvarre) og vinterbeite (Leavdnjavárri), men i 1956 og 1957 da han hadde sommerbeite og høst- og vårbeite på Muŋkavárri, oppgir han vinterbeite fra Váddevárri til østsiden av Idjajávri. I 1950 oppgir han høst- og vårbeite på Váddevárri, mens sommerbeitene (Gággagáisá) og vinterbeitene (Luovosvárri og Leavdnjavárri) var i Porsanger.[144]

Dette tyder på at Samuel Johnsen Utsi i alle fall i noen av de årene Vorren omtaler, hadde høst- og vårbeite eller vinterbeite i kravsområdet nord for Karasjok kirkested, fra Idjajávri og østover til Ádjatskáidi og Váddevárri. Hans reindriftsmeldinger fra og med 1958 tyder på at dette har fortsatt, men en del av meldingene gir lite informasjon om beitebruken ut over å opplyse i hvilket reinbeitedistrikt eller i hvilken kommune beitingen forgikk.

Samuel Johnsen Utsi oppgir i 1958 at han hadde sommerbeite på Muŋkavárri, høst- og vårbeite på Váddevárri og vinterbeite i Idjavuopmi, som trolig er det området som i dagens kart betegnes som Idjajárvuovdi. Også i 1959 oppgir han å ha høst- og vårbeite på Váddevárri, mens han hadde sommerbeite i distrikt 14 og vinterbeite på Ádjatskáidi. Han oppgir i 1960 vinterbeite på Váddevárri, vår- og høstbeite på (Spiertta)gáisá, og sommerbeite i distrikt 14. I de tre følgende årene hadde han sommerbeite på Spierttagáisá. Høst- og vårbeiteområdet varierte mellom Spierttagáisá og distrikt 17 i 1961, Spierttagáisá i 1962 og Leavdnjavárri i 1963, der han også hadde vinterbeite i 1961 og 1962. Vinterbeiteområdet i 1963 var på «Jalgisvárri».[145] Med dette sikter han neppe til Jalgesvárri som ligger relativt langt vest for kravsområdet, men trolig til et område ved Jalgesvađđa, i den vestlige delen av kravsområdet.

Kommisjonen har ikke funnet Samuel Johnsen Utsis reindriftsmeldinger for årene 1964 til 1968. Fra 1969 til 1973 oppgir han stort sett å ha både sommerbeite og vår- og høstbeite i Børselv-området og vinterbeite i «Karasjok» uten å konkretisere nærmere, bortsett fra at han i 1971 oppgir Siffarmohkki (ved Børselv) som sommerbeite, Goasovárri (i Porsanger, noe sør for Børselv) som vår- og høstbeite og Jalgesvárri som vinterbeite.[146]

Den norsk-svenske reinbeitekommisjonen av 1964, opplyser at det da nyetablerte Reinbeitedistrikt 14A Spierttagáisá besto av ti husholdninger med vår- og sommerbeiter i distriktet. Det fremkommer at «r*einen holdes adskilt i 3 hjorder hele året*», og at familiene hadde høstbeite nord for Karasjok kirkested i distrikt 17 og vinterbeite sør for kirkestedet i distrikt 18 «*med unntak av en hjord som også har sitt vinterbeite i distrikt 17*». De familiene som hadde rein i denne hjorden (siidaen) hadde «*faste bosteder ved Laukavatn (Skoganvarre)*».[147]

Ifølge A/L Bajos hadde distrikt 14A i 1987/88 tre Stravdnji/Utsi-siidaer: Ivvár Sámmol siida (Samuel Iversen Utsi) (siida 11); John Iver J. Utsi siida (siida 13); og Jovnna Sámmol siida (Samuel Johnsen Utsi) (siida 15). Ivvár Sámmol siida hadde sommerbeite på Hálkavárri og vinterbeite ved Lássevárri og Gállovárri. Siidaen til John Iver J. Utsi (1924-1996) hadde sommerbeite på Hálkavárri og ved Čalbmelanrášša, og vinterbeite nord for Uhca Guorpmet. Jovnna Sámmol siida, som foruten Petter John Utsis far, Samuel Johnsen Utsi (Jovnna Sámmol), besto av Nils Samuelsen Utsi og Nils Anders A. Eira, hadde sommerbeite

141 Ørnulv Vorren, *Finnmarksamenes nomadisme II*, 1962 s. 218.
142 Ørnulv Vorren, Op. cit., 1962, s. 220-221.
143 Ørnulv Vorren, Op. cit., 1962, s. 225.
144 Samuel Johnsen Utsi, *Reindriftsmeldinger* 1950 og 1955 til 1957 (jnr. 14/333-29).
145 Samuel Johnsen Utsi, Reindriftsmeldinger 1958 til 1963 (jnr. 14/333-29).
146 Samuel Johnsen Utsi, Reindriftsmeldinger 1969 til 1973 (jnr. 14/333-29).
147 *Innstilling fra avgitt av den norsk-svenske reinbeitekommisjon av 1964*, 1967 (jnr. 14/333-5, vedlegg 5) s. 69-70.

ved Čalbmelanrášša og vinterbeite nord for distrikt 17 («*Davábeal distr. 17*») og ved Gákkanjunis i Porsanger.[148]

Av de nevnte områdene, er Lássevárri i den vestlige delen av kravsområdet til distrikt 14A, øst for Karasjok-Lakselv-veien like sør for grensen mellom Porsanger og Karasjok. Den nordre delen av (daværende) distrikt 17 omfatter også områder i grenseområdet mellom Porsanger og Karasjok. Stuorra Gállovárri er i kravsområdet øst for Karasjok-Lakselv-veien, like øst for Idjajávri. Uhca Guorpmet er sørvest i kravsområdet, øst for Karasjok-Lakselv-veien.

Som nevnt i punkt 8.6.3, opplyste Ivar Rushfeldt i 1989 at reinen til vintersiidaene i Hálkavárri sommersiida vanligvis ble samlet på Børselvfjellet i distrikt 14A i september, og at den var i distrikt 17 frem til den ble skilt ved Sávkadas i november/desember. Han skriver videre at tre Hálkavárri-siidaer har vinterbeite sørøst i distrikt 18, og at én «*oppholder seg i distrikt 17 om vinteren og til dels i 14A*». Om Čalbmelanrášša sommersiida, som Petter John Utsis far, Samuel Johnsen Utsi tilhørte i 1987/88, opplyser Rushfeldt at det er vanlig at sommerhjorden skilles i tre vinterhjorder, og at skillingen de siste årene før 1989 ble foretatt i sommerbeiteområdet (i distrikt 14A) i november, og at to av hjordene etter dette flyttet inn i distrikt 17 og oppholdt seg i området «[*Idjájávri*] – Karasjok» om vinteren.[149]

Ifølge reindriftsforvaltningens høringsdokument til forslaget om nye distriktsgrenser fra 2003 har etterkommerne etter Ivvár Piera siida (Per Hans Iversen Utsi) og Jovnna Sámmol siida (Samuel Johnsen Utsi som var Petter John Utsis far) hatt vinterbeite i de nordlige delene av distrikt 17 og i distrikt 14A i hele perioden fra 1989 til 2003. Reindriftsforvaltningen opplyser også at det ikke foreligger opplysninger som tilsier at de har hatt beite i andre områder etter 1954.[150] De nordlige delene av daværende distrikt 17 omfatter visse områder i Porsanger, men også den nordlige delen av det kravsområdet distrikt 14A har angitt i Karasjok kommune.

Bruksreglene for dagens Reinbeitedistrikt 17 (Karasjok øst) som ble vedtatt 29. november 2011 og godkjent av fylkesmannen 28. oktober 2016, opplyser som nevnt i punkt 8.2, at det er satt av vinterbeite i distrikt 17 for tre siidaandeler/siidaandelshavere (i distrikt 14A) som ikke flytter sør for Kárášjohka. Jomfrujávri med en utstrekning på 78 km^2 er betegnet som «*kjerneområde*» for vintersiidaen «*Petter S./Per Iver/Petter John/Aslak J*». På bruksreglenes arealbrukskart er siidaen avmerket som «*Porsanger/Utsi*» og med vinterbeiteområde øst for Karasjok-Lakselv-veien (E6) fra Gákkajávri i Porsanger og til Idjajárvuovdi i Karasjok.[151]

8.7.4 Kommisjonens vurderinger

8.7.4.1 Innledning

Den foregående gjennomgangen viser at Petter John Utsis rettsforgjengere har brukt ulike deler av det kravsområdet reinbeitedistrikt 14A har angitt nord for Karasjok kirkested i alle fall siden 1911/12. Sett i lys av at det i liten grad foreligger kilder som omtaler rettsforgjengernes beitebruk i perioden fra 1856 til 1910 er det dessuten ikke usannsynlig at bruken, i samsvar med det distrikt 14A har anført, jf. punkt 8.3 og 8.7.2, er en god del eldre enn 1911/12. Dette gjør det nærliggende å se hen til i reglene om alders bruk ved vurderingen av om Petter John Utsis rettsforgjengere innenfor kravsområdet har ervervet særrettigheter som i dag kan utnyttes av Petter John Utsi siida, men også langhevd kan være et aktuelt ervervsgrunnlag.

Når det gjelder rettsovergangen mellom de ulike slektsleddene, knesetter hevdsloven § 3 et prinsipp om at brukstiden til etterfølgende brukere kan legges sammen dersom de har utøvd bruk i sammenheng og overgangen mellom dem er «*lovleg*». Prinsippet gjelder også ved alders tids bruk.[152] Typiske eksempler på «lovleg» overgang er salg, gave og arv.[153]

Alminnelige generasjonsskifter innen reindriften der ett eller flere av barna videreforer foreldrenes siidadrift er «*lovleg*» overgang. I den foreliggende saken er suksesjonsrekken Samuel Nilsen Utsi (Hoammá Sámmol) (oldefar); John Samuelsen Utsi (Stravnnje Jovnna) (bestefar), Samuel Johnsen Utsi (Jovnna Sámmol) (far) og Petter John Utsi, jf. punkt 8.7.1. Vilkåret om «lovleg» overgang er følgelig oppfylt gjennom hele suksesjonsrekken.

De senere brukerne vil derfor få godskrevet forgjengernes brukstid så fremt bruken har vært utøvd i samme område, jf. at § 3 angir et vilkår om at de ulike brukerne av hevdsobjektet må ha utøvd bruk «*etter kvarandre i samanheng*» for at brukstiden skal kunne legges sammen. Om dette vilkåret er oppfylt, vil bero på den bruken som de ulike slektsleddene har utøvd. I tilfeller der rettsgrunnlaget er alders tids bruk og ikke hevd, vil det imidlertid være rom for lengre perioder med bruksavbrudd enn i hevdstilfellene, fordi kravet om

148 A/L Bajos, *Analyse og plan for organisering av utnyttelsen av beite- og driftsarealet i reinbeitedistrikt 17/18, Karasjok høst-/vinter-/vårbeiter,* 1989 s. 22-23.

149 Ivar Rushfeldt, *Revurdering av høyeste antall rein for reinbeitedistriktene i Øst-Finnmark*, 1989 (jnr. 16/1553-26) s. 10-11.

150 Reindriftsforvaltningen, *Forslag til nye distriktsgrenser i Polmak og Karasjok*, 2003 (jnr. 16/1553-8) s. 32.

151 Områdestyret for reindrift i Øst-Finnmark, *Bruksregler for reinbeitedistrikt 17*, godkjent av Fylkesmannen i Finnmark 28. oktober 2016 (jnr. 16/1553-39) s. 3 og 5-6, og kart over beitegrenser i distrikt 17 Nord (jnr. 14/315-75).

152 Gunnar Eriksen, *Alders tids bruk*, 2. utg. (2008) s. 196.

153 Sivillovbokutvalet, *Rådsegn 6 Om hevd*, 1961 s. 10 og 24.

sammenhengende bruk ikke er like strengt. Se ellers foran i punkt 6.3.3.5.

8.7.4.2 Har Petter John Utsi siida fortrinnsrett til vinterbeite i kravsområdet?

(1.) Det gjelder ikke et fast tidsvilkår ved alders tids bruk, men 100 års bruk har i juridisk teori vært betegnet som en retningslinje ved vurderingen av om vilkårene for rettserverv er oppfylt, mens en brukstid ned mot 50 år vil være helt i den nedre grensen og nødvendigvis vil måtte kompenseres av en mer omfattende og intensiv bruk enn når brukstiden ligger rundt 100 år. Se eller punkt 8.6.4.2 med videre henvisninger, og også foran i punkt 6.3.3.2.

I det foreliggende tilfellet viser som fremholdt i punkt 8.7.4.1, de skriftlige kildene at rettsforgjengerne til Petter John Utsi siida har brukt ulike deler av kravsområdet nord for Karasjok kirkested i alle fall siden 1911/12. De kildene som er gjennomgått i punkt 8.7.3, viser imidlertid at rettsforgjengernes bruk i denne perioden har vekslet mellom fire hovedtyper: (1) vår- og høstflytting gjennom kravsområdet med sommerbeite i nåværende distrikt 14A og vinterbeite sør for Karasjok kirkested; (2) vinterbeite i kravsområdet nord for kirkestedet og sommerbeite i grenseområdene mellom Porsanger og Tana; (3) helårsdrift i områder som inngår i nåværende reinbeitedistrikt 14A uten bruk av kravsområdet nord for Karasjok; og (4) vinterbeite i kravsområdet og i distrikt 14A og sommerbeite i distrikt 14A.

Hovedinntrykket er at forgjengerne tidlig på 1900-tallet brukte de vestlige delene av kravsområdet under vår- og høstflyttingen, så lenge de flyttet til vinterbeitene sør for kirkestedet frem til slutten av 1920-tallet. Etter dette har forgjengerne med noen avbrudd hatt vinterbeite nordvest i kravsområdet i kombinasjon med bruk av områder lenger nord.

Det kan når det gjelder dette blant annet vises til Ivar Rushfeldts opplysning fra 1989 om at Čalbmelanrášša sommersiida, som Petter John Utsis far, Samuel Johnsen Utsi, ifølge Bajos-rapporten tilhørte i 1987/88, vanligvis skilte sommerhjorden i tre vinterhjorder, og at skillingen de siste årene før 1989 ble foretatt i distrikt 14A i november, og at to av hjordene etter dette flyttet inn i distrikt 17 og var i området «[*Idjájávri*] – *Karasjok*» om vinteren. Videre uttalte reindriftsforvaltningen i 2003 at siidaen til Petter John Utsis far, Samuel Johnsen Utsi (Jovnna-Sámmol siida) har hatt vinterbeite nord i distrikt 17 og i distrikt 14A fra 1989 til 2003, og at det ikke er funnet noe som tilsier at den har beitet i andre områder etter 1954.

Bruksreglene for dagens Reinbeitedistrikt 17 tyder på at denne situasjonen i hovedsak har vedvart også etter 2003. Sett i lys av at det ifølge reindriftsforvaltningen ikke foreligger opplysninger som tilsier at han og rettsforgjengerne hadde vinterbeite andre steder enn i de nordlige delene av distrikt 17 og i distrikt 14A i perioden mellom 1954 og 2003, er det godt mulig at tidsvilkåret for langhevd om minst 50 års bruk i sammenheng er oppfylt. Det er verken holdepunkter for at vinterbeitebruken først startet i 1954 eller for at den tok slutt i 2003. Reindriftsmeldingene til Samuel Johnsen Utsi kan imidlertid tyde på at han i 1961 og 1962 hadde helårsbeite i distrikt 14A, slik at det er mulig at det i disse årene var et bruksavbrudd som kan ha virket fristavbrytende etter regelen i hevdsloven § 6 annet ledd.

Kommisjonen anser det imidlertid unødvendig å vurdere dette nærmere fordi det fremstår som overveiende sannsynlig at den samlede bruken av kravsområdet, som i tillegg til bruk som vinterbeite også har omfattet vår- og høstbeitebruk i ulike perioder, blant annet i en del av årene fra og med 1911/12, også oppfyller tidsvilkåret etter reglene om alders tids bruk.

De kildene som belyser bruken fra 1954 og fremover, tyder riktignok på at det i tillegg til 1961 og 1962, også var avbrudd i bruken nord for kirkestedet i 1955 og 1987/88, og ifølge Petter John Utsi også i noen av de siste årene Samuel Johnsen Utsi (Jovnna Sámmol) (1921-2014) var i reindriften, jf. punkt 8.7.2. Disse bruksavbruddene har imidlertid vært for kortvarige til å virke fristavbrytende etter reglene om alders tids bruk. At Petter John Utsi selv i tre vintre fra 2016/17 til 2018/19 var i Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida, får ikke betydning for vurderingen. Dette var etter at hans rettsforgjengeres eventuelle rettighetserverv var fullført. Dessuten hadde denne siidaen både i disse årene og i årene før og årene etter vinterbeite sør for Kárášjohka i områdene sørover mot Dilljavárri og Iškoras, jf. punkt 16.5, og vår- og høstbeite i distrikt 17 nord for Karasjok kirkested, jf. punkt 8.10.3.

(2.) For erverv av bruksrett ved alders tids bruk må *brukens innhold og omfang* tilsvare den bruken som en bruksrettshaver i et sammenlignbart område ville ha utøvd, jf. prinsippet i hevdsloven § 7. På grunn av den lengre brukstiden, er kravene ikke like strenge ved alders tids bruk som ved hevd. Det er også rom for lengre bruksavbrudd uten at rettighetservervet avbrytes. Når det er spørsmål om erverv av rett til reinbeite må dessuten kravene til brukens innhold og omfang tilpasses reindriftens bruk. Se det som i punkt 8.6.4.2 er sitert fra Selbu-dommen om at det ikke kan «*kreves at reinen har beitet i et bestemt område hvert år*» og at bruksavbrudd ikke kan hindre rettserverv «*selv om det har hatt atskillig lengde*».[154]

154 Rt. 2001 s. 769 (Selbu) s. 788-789.

Ved den konkrete vurderingen viste førstvoterende til at beitingen i randsonen hadde vært mindre intensiv enn i kjerneområdet, men at topografien tilsier at reien også hadde trukket vestover inn i randsonen, fordi terrenget ikke hadde noen naturlige hindringer. Førstvoterende konstaterte at dette «*reiser spørsmålet om beitingen i de vestlige områdene har hatt et tilstrekkelig omfang til å danne grunnlag for rettserverv ved alders tids bruk, eller om det må trekkes en grense i tvisteområdet i Essand*», og uttalte som talsperson for flertallet:[155]

> «Ved denne vurderingen må man etter min mening akseptere rettserverv med noe lavere beiteintensitet i yttersonen – randsonen – av de områdene hvor beitingen er tilstrekkelig intensiv til alene å kunne begrunne rettserverv ved alders tids bruk. I motsatt fall vil samene, om de skal unngå å gjøre seg skyldig i ulovlig beiting med de konsekvenser det har, bli presset tilbake fra de områdene hvor de tradisjonelt har beitet. Etter min mening kan man derfor ikke avskjære rettserverv ved alders tids bruk i denne randsonen fordi bruken i den har vært i underkant av hva som kreves for beiterett om randsonen vurderes isolert.»

Selbu-dommen gjaldt en tvist mellom en reindriftspart og en gruppe private grunneiere. De prinsippene som er uttrykt i dommen er imidlertid også relevante i reindriftsinterne saker. Blant annet må prinsippene innebære at det for erverv av beiterett innad i reindriften ikke kan kreves større bruksintensitet enn det som er vanlig i reindriften.

Det angitte kravsområdet grenser mot det som fremtrer som Petter John Utsi siidas sentrale bruksområder i reinbeitedistrikt 14A i Porsanger kommune. Imidlertid har også bruken av deler av kravsområdet i Karasjok kommune vært en viktig del av siidaens og forgjengernes bruks- og flyttemønster. Mer konkret dreier det seg om et område i den vestlige delen av kravsområdet øst for Karasjok-Lakselv-veien (E6) fra Rivdnjesvađđa og sørover til Uhca Guorpmet og derfra nordøstover til Geinnodatoaivi og Váddevárri.

Kommisjonen anser bruksvilkåret for erverv av en særlig bruksrett/beiterett som oppfylt i dette området etter reglene om alders tids bruk. Derimot foreligger det ikke tilstrekkelig holdepunkter for at siidaen og dens forgjengere har brukt områdene sør, øst og nordøst i det kravsområdet distrikt 14A har angitt, på en måte som kan gi grunnlag for erverv av rettigheter ut over den alminnelige reindriftsretten. Det gjelder også i områdene vest for veien (E6).

Når det gjelder det sistnevnte området og områdene i øst og nordøst, kan det vises til kommisjonens vurderinger av disse områdene i punkt 8.6.4.2 (2). Når det gjelder de sørlige områdene kan det vises til det som er sagt under vurderingen av tidsvilkåret i punkt 8.7.4.2 (1) Det er der vist til at Čalbmelanrášša siida som var den sommersiidaen Petter John Utsis far, Samuel Johnsen Utsi, tilhørte, i motsetning til Hálkavári siida som Perin siida tilhørte, i november/desember ikke skilte reinen ved Sávkadas, men i distrikt 14A. Det er derfor ikke holdepunkter for at Petter John Utsis siida i alders tid har brukt området fra Uhca Guorpmet til Sávkadas på en måte som oppfyller bruksvilkår for erverv av en særrett.

(3.) Erverv av bruksrettigheter med grunnlag i langvarig bruk er betinget av at bruken er utøvd i *aktsom god tro.* Dette kommer ved hevd til uttrykk ved at hevdsloven § 7 annet ledd gir regelen i § 4 første ledd om at den «*som veit at han ikkje eig tingen*» ikke vil nå frem med et krav om hevdserverv og at dette også gjelder den som «*ikkje veit det avdi han ikkje har vore så aktsam som han burde*» tilsvarende anvendelse ved hevd av bruksrett. Ved alders tids bruk er kravet om aktsom god tro slått fast i rettspraksis, jf. punkt 6.3.3.4.

Det må ved vurderingen av godtrokravet også ses hen til at det i saker der tidsvilkåret og bruksvilkåret er oppfylt, gjelder en presumsjon for at også godtrovilkåret er oppfylt. Det er dermed ikke det forholdet at godtrokravet er oppfylt som må begrunnes særskilt, men at kravet ikke er oppfylt. Dette innebærer at godtrokravet i praksis vil være oppfylt forutsatt at det ikke foreligger konkrete holdepunkter for noe annet, jf. foran i punkt 6.4.2.

Et forhold som kan gi grunnlag for slike holdepunkter er om andre reindriftsutøvere har hatt innsigelser mot bruken. I dette tilfellet har Reinbeitedistrikt 13 hatt innsigelser mot den østlige delen av det kravet distrikt 14A har fremsatt nord for Karasjok kirkested, jf. punkt 8.4.2, men ikke mot den delen av kravet som gjelder områder vestover mot Karasjok-Lakselv-veien. Også Vuolábiid-Spiertta siidas innvendinger synes å gjelde områder som ligger øst for de områdene Petter John Utsi og hans rettsforgjengere har brukt, jf. punkt 8.4.1.

Derimot har Rávdol siida (kapittel 13) hatt kritiske merknader til den vestlige delen av kravet. Disse merknadene synes imidlertid i første rekke å være knyttet til områdene på vestsiden av Karasjok-Lakselv-veien (E6), jf. punkt 8.4.3, der verken Petter John Utsis rettsforgjengere eller andre siidaer tilhørende distrikt 14A etter kommisjonens syn oppfyller tidsvilkåret og bruksvilkåret for erverv av særlige rettigheter med grunnlag i alders tids bruk eller hevd.

155 Rt. 2001 s. 769 (Selbu) på s. 815-816. Mindretallet var ikke uenig i at det kunne erverves beiterett også i randsonene, men la til grunn at vilkårene for slikt erverv ikke var oppfylt, jf. s. 830-831.

Når det gjelder den delen av kravsområdet som er lokalisert i området fra Karasjok-Lakselv-veien (E6), og østover til og med Váddevárri i nord og Uhca Guorpmet i sør, synes det ikke å ha vært fremsatt innsigelser av en art som har vært egnet til å bringe Petter John Utsi siidas rettsforgjengere i Jovnna Sámmol siida og dennes forgjengere ut av god tro.

Sett i lys av brukens varighet og det forholdet at den rådende rettsoppfatningen innen reindriften har vært at de ulike siidaene har fortrinnsrett til sine tradisjonelle bruksområder, må det derfor legges til grunn at godtrovilkåret er oppfylt for dette området. Se ellers kommisjonens tilsvarende vurderinger i punkt 8.6.4.2 og 8.8.4.2, og oppsummeringen av konklusjonene for de ulike siidaene nedenfor i punkt 8.11.

8.8 Iŋgosiid siida

8.8.1 Sakens problemstilling og bakgrunn

Spørsmålet i saken er om Iŋgosiid siida med grunnlag i langvarig bruk har ervervet en særrett i form av en fortrinnsrett til vår- og høstbeite i det kravsområdet reinbeitedistrikt 14A har angitt nord for Karasjok kirkested. Som nevnt i punkt 8.1, har siidaen 13. oktober 2016 opplyst at det kravet den tidligere hadde fremmet om rett til høst- og vårbeite nord for kirkestedet, kan behandles som en del av kravet fra distrikt 14A.[156] Siidaens krav om rett til vinterbeite sør for kirkestedet er behandlet i kapittel 21.

Ole Henrik Magga har fratrådt som inhabil ved behandlingen av den delen av kravet fra distrikt 14A som gjelder Iŋgosiid siida, på grunn av sitt svogerskap med Kjell Magne Eira som er siidaandelshaver i Iŋgosiid siida, jf. finnmarksloven § 46 og domstolloven § 106 nr. 2.

Iŋgos/Eira-slekta kommer opprinnelig fra Kautokeino. Nils Eriksen Eira (Eira-Niilas) (1866-1912) og Inger (Inga) Mathisdatter Gaup Eira (1863-1910) flyttet derfra til Finland i 1899 og senere til Karasjok. Han var bestefar til brødrene Nils Mathisen Eira (Iŋgos Niillas) (1911-1998) og Mathis Mathisen Eira (Iŋgos Máhtte) (1916-2005).

Foreldrene til Nils og Mathis Mathisen Eira, Gunhild Larsdatter Turi (1885-1929) og Mathis Nilsen Eira (Iŋgos) (1887-1930), døde begge før brødrene hadde fylt 20 år. En gang før andre verdenskrig begynte brødrene som drenger i siidaen til Ivar Andersen Joks (Ivvaraš) (1882-1961). Ivar Andersen Joks sin ektefelle, Risten Andersdatter Guttorm (1891-1948), var søster til Anders Andersen Guttorm (Bemmogánda) (1893-1979). Anders var normalt Ivar Andersen Joks (Ivvaraš) sin siidafelle. I 1940 giftet Nils Mathisen Eira (Iŋgos Niillas) seg med Anders Andersen Guttorms datter, Kirsten (1919-2007), og i 1949 giftet Mathis Mathisen Eira (Iŋgos Máhtte) seg med Ivar Andersen Joks sin datter, Ravna (1925-2014). De videreførte siidaen til Ivar Andersen Joks (Ivvaraš) innenfor rammen av Iŋgos Máhte siida. Normalt besto siidaen også av Mathis Mathisen Eiras svigerbror, Nils Iversen Joks (Ivvár Niigá) (1935-1982).[157]

Slekta til Mathis Mathisen Eira (Iŋgos Máhtte) sin svigerfar Ivar Andersen Joks (Ivvaraš), *Joks-slekta*, kan i Karasjok spores tilbake til Ivars tipp-tipp-tippoldefar, Per Jux. Hans sønnesønn, Anders Larsen Joks (1742-1817), er den første i familien som er registrert som reineier. Han var tippoldefar til Ivar Andersen Joks. Et av barna hans døde i juli 1790 og ble gravlagt på Måsøy kirkegård.[158] Dette tyder på at Anders Larsen Joks hadde sommerbeite i Måsøy-området. Trolig hadde også hans sønn, Ivars oldefar, Clemet Andersen Joks (1774-1833), sommerbeite på vestsiden av Porsangerfjorden, ettersom flere av hans barn er gravlagt i dette området.[159] Bestefaren til Ivar Andersen Joks, Lars Clemetsen Joks (1810-1887) later til å ha vært den første i slekta med sommerbeite øst for Porsangerfjorden. Se punkt 8.8.3.

Slekta til Nils Mathisen Eira (Iŋgos Niillas) sin svigerfar, Anders Andersen Guttorm (Bemmogánda), *Guttorm-slekta*, kan i Karasjok spores tilbake til Nils Nilsson Guttorm (1660-1751).[160] Han var Anders Andersen Guttorms tipp-tipp-tippoldefar. I amtmannens beitebruksoversikt for 1855 er Anders Andersen Guttorms bestefar, Anders Johnsen Guttorm (1813-1875), registrert med vinterbeiter ved Anárjohka og sommerbeite i Repparfjord.[161] Anders Andersen Guttorm er i 1911/12 registrert som del av Ivvaraš siida med sommerbeite innenfor det området som i dag utgjør Reinbeitedistrikt 14A Spierttagáisá.[162] Dette tyder på at Guttorm-familien tok i bruk sommerbeiter på østsiden av Porsangerfjorden en gang mellom 1855 og 1911.

156 Finnmarskommisjonen, *Samtale med Kjell Magne Eira og Tor Henrik Eira*, 13. oktober 2016 (jnr. 14/339-10) s. 7-8.

157 Opplysningene om fødsels- og dødsår, og eksteskapsinngåelser for personene i Iŋgos/Eira-slekta er hentet dels fra Erik Schytte Blix, *Karasjokslekter*, 2. utg. med tillegg (1989) s. 141, 182 og 238, og dels fra folkeregisteret.

158 Erik Schytte Blix, *Karasjokslekter*, 2. utg. med tillegg (1989) s. 235-236.

159 Erik Schytte Blix, Op. cit., 1989 s. 236.

160 De neste tre generasjonene er Jon Nilsson Guttorm (ca. 1693-1775), Pehr Johnsen Guttorm (1748-1828) og John Persen Guttorm (ca. 1773-1833), jf., Erik Schytte Blix, *Karasjokslekter*, 2. utg. med tillegg (1989) s. 170 og 172.

161 *Opgaver afgivne inden Vinterthinger for Karasjok i Aaret 1855 efter Anmodning fra Amtmanden i Finmarkens Amt*, 1855 (avskrift ved Finnmarkskommisjonen) (jnr. 14/315-138) s. 1 (reineier 16).

162 Kirsti Strøm Bull, *Reinbyer i Finnmark på begynnelsen av 1900-tallet,* 2005 s. 74-75.

8.8.2 Bemerkninger fra Iŋgosiid siida og Reinbeitedistrikt 14A Spierttagáisá

I notat 4. januar 2014 som kommisjonen mottok 20. mai 2014, skriver Iŋgosiid siida:[163]

> «Iŋgosiid-siida bærer navn etter en kvinne ved navn Inga; Inga Mathisdatter Gaup, som var ektefelle til Eira-Niilas, Nils Eriksen Eira, begge født i Kautokeino. Eira-Niilas tilpasset seg grensestengningene etter først å ha flyttet til Beldovuopmi i Nord-Finland, og deretter søker og får tillatelse til å bli overflyttet til Karasjok kommune på slutten av 1880-årene. Eira Niilas Máhtte/Mathis Nilsen Eira, født i Kautokeino 1887, ble kalt» Iŋgos», etter sin mor Inga. Han hadde også sin vintersiida ved Guorrasjohka sammen med sin far Eira-Niilas.»

Siidaen opplyser videre at søsknene Inga Mathisdatter Eira (Iŋgos Inga) (1910-1952), Nils Mathisen Eira (Iŋgos Niillas) (1911-1998), Mathis Mathisen Eira (Iŋgos Máhtte) (1916-2005), Lars Mathisen Eira (Iŋgos Lásse) (1920-1971), John Erik Mathisen Eira (Iŋgos Jovnna) (1922-2012) og Aslak Mathisen Eira (Iŋgos Áslat) (1925-2009) ble foreldreløse etter at moren døde i 1929 og faren i 1930. Det fremgår videre at Nils Mathisen Eira og Mathis Mathisen Eira på 1930-tallet var drenger hos ulike siidaer, blant annet hos Anders Andersen Guttorm (Bemmogánda), Nils Nilsen Vuolab (Čiske) og Iver Andersen Joks (Ivvaraš), mens de yngre søsknene ble værende hos storesøster Inga Mathisdatter Eira og svoger Aslak Aslaksen Sara.[164]

Notatet viser også til at Nils Mathisen Eira (Iŋgos Niillas/Nillá) under andre verdenskrig ble værende hos svigerfaren Anders Andersen Guttorm, og at mange mot slutten av krigen ikke flyttet sør for Karasjok kirkested. Mathis Mathisen Eira (Iŋgos Máhtte) og John Erik Mathisen Eira (Iŋgos Jovnna) flyktet til Sverige. Lars Mathisen Eira (Iŋgos Lásse) og Aslak Mathisen Eira (Iŋgos Áslat) var drenger hos enkelte siidaer i distrikt 13 og distrikt 15. Brødrenes rein ble stort sett værende hos eldstebroren, Nils Mathisen Eira (Iŋgos Niillas).[165]

Tor Henrik N. Eira (f. 1960) i Iŋgosiid siida opplyste i oversendelse 16. september 2019 at han har vinter- og høstbeite i Njárgasas (nordøst for Karasjok kirkested), og skriver:[166]

> «Dette området har Fylkesmannen i Finnmark midlertidig tildelt distrikt 13 Lagesduottar. Distrikt 14A har klaget på dette vedtaket, uten å få medhold. Videre fremkommer det i reindriftsmeldingen at undertegnede har hatt vinterbeite i Noaiddatvárri området, som er midlertidig tildelt til distrikt 16 vest. Siidaandelen [min] har oppgitt Noaiddatvarri og Njargasas som vinter-og høstbeite siden 1995. Tidligere innsendte meldinger om reindrift finnes lagret hos fylkesmannen i Finnmark.»

Styret for distrikt 14A opplyste i møte 26. juni 2017 at brødrene Mathis Mathisen Eira (Iŋgos Máhtte) og Nils Mathisen Eira (Iŋgos Niillas) var i samme siida. Siidaen var oppkalt etter Iŋgos Máhtte, men var en slektssiida. Kjell Magne Eira (f. 1969) fortalte at Iŋgos Máhtte giftet seg med Ravna Joks, datter til Ivar (Iver) Andersen Joks (Ivvaraš) (1882-1961). Iŋgos Niillas drev reindrift i det som i dag er distrikt 14A og var gift med Kirsten Andersdatter Guttorm (Bemmo Risten) (1919-2007). Hun var søster til Ivar Andersen Joks sin siidafelle, Anders Andersen Guttorm (Bemmogánda) (1893-1979). Fordi sønnene til Ivar Andersen Joks ikke videreførte hans reindrift, overtok svigersønnen Mathis Mathisen Eira (Iŋgos Máhtte) siidaledelsen, og siidaen ble kjent som Iŋgos Máhte siida. Anders Andersen Guttorm hadde ingen sønner, men datteren, Kirsten Andersdatter Guttorm, og svigersønnen Nils Mathisen Eira (Iŋgos Niillas) videreførte hans reindrift som del av Iŋgos Máhte siida. Ifølge Kjell Magne Eira er alle i distrikt 14A med slektsnavnet Eira etterfølgere av Iŋgos Máhte siida, både de som er i Iŋgosiid siida, og de som har reindrift der uten å være del av siidaen.[167]

8.8.3 Historiske (skriftlige) kilder

(1.) *Mathis Nilsen Eira (Iŋgos*) tilhørte i 1911/12 siidaen til faren, Nils Eriksen Eira (Eira-Niilas-siida).[168] Siidaen hadde vår- og sommerbeite på Boalonjárga i Måsøy kommune, og vinterbeite ved Cáskinjohka og Guorrasjohka. Nils Eriksen Eira døde i 1912, og Mathis Nilsen Eira (Iŋgos) var i egen siida i 1913/14. Siidaen hadde vår- og sommerbeite på Boalonjárga og høstbeite fra Kolvik (på vestsiden av Porsangerfjorden) til Mollešjohka. Ved nyttår 1914 var siidaen ved Beahcečieljohka, og 1. april ved Basevuovdi.[169]

163 Iŋgosiid siida, *Oversikt over beitebruk, notat av Aslak Mathisen N. Eira,* 4. januar 2014 (jnr. 14/339-7) s. 1.

164 Iŋgosiid siida, Op. cit., 4. januar 2014 (jnr. 14/339-7) s. 1-2.

165 Iŋgosiid siida, Op. cit., 4. januar 2014 (jnr. 14/339-7) s. 2.

166 Tor Henrik N. Eira, e-post til kommisjonen, 16. september 2019 (jnr. 14/333-21).

167 Finnmarkskommisjonen, *Oppsummering fra møte med styret for Reinbeitedistrikt 14A* (jnr. 14/333-17) s. 3. De som på møtetidspunktet i juni 2017 hadde slektsnavn Eira i distrikt 14A uten å tilhøre Iŋgosiid siida var Mahtte Aslat Sara Eira, Ivvar Ande Sara Eira, Nils Jovnna Eira og Ristin Ravna J. Eira. Disse tilhørte Rávnn' Áslat bártniid siida jf. nedenfor i punkt 8.9.

168 Kirsti Strøm Bull, *Reinbyer i Finnmark på begynnelsen av 1900-tallet*, 2005 s. 66-67.

169 Kirsti Strøm Bull, Op. cit., 2005, s. 78-79.

Våren og sommeren 1915 var siidaen på Boalonjárga, med høstbeite i Gásadatjohka, vest for Vuorji. Vinterbeite i 1915/16 var ved Guorrasjohka, nord for Basevuovdi. Siidaen hadde også i 1917/18, vår- og sommerbeite på Boalonjárga. Den hadde høstbeite ved Likčajávri, sørvest for Vuorji, og vinterbeite i Ráiti (Ráitejohka) ved Anárjohka. I 1923 og 1924 hadde siidaen sommerbeite på Boalonjárga og vinterbeite i 1924 ved Storfossen i Anárjohka. Sommeren 1929 var siidaen på Reinøya i Porsangerfjorden, og i 1930 på Magerøya.[170]

Kildene viser dermed at Mathis Nilsen Eira (Iŋgos) i årene 1911-1930 hadde vår- og sommerbeite på vestsiden av Porsangerfjorden, samt på Reinøya, og at vinterbeitene hovedsakelig var i Anárjohka-området. Mathis Nilsen Eira (Iŋgos) hadde følgelig ikke reindrift innenfor det kravsområdet distrikt 14A har angitt nord for Karasjok kirkested.

(2.) Bestefaren til *Ivar (Iver) Andersen Joks (Ivvaraš)*, Lars Clemetsen Joks, hadde ifølge amtmannens beiteoversikt fra 1855 vinterbeite ved Anárjohka, samt at han hadde vært fire eller fem uker på finsk side av grensen om vinteren, og sommerbeite «*Paa Fjeldet ved Børselv*».[171] Dette sannsynliggjør at han hadde vår- og sommerbeite innenfor nåværende distrikt 14A.

I 1911/12 besto siidaen til Iver Andersen Joks (Ivvaraš) av ham selv, broren Lars Andersen Joks, Anders Andersen Guttorm (Bemmogánda), Josef Nilsen Porsanger, Nils Johnsen Gaup og Anders Nilsen Guttorm. Våren, sommeren og høsten 1911 var det tre adskilte hjorder i siidaen. I kalvingstiden var Anders Andersen Guttorm (Bemmogánda), Anders Nilsen Guttorm og Josef Nilsen ved Suolojávri.[172] Iver (Ivvaraš) og Lars Andersen Joks, samt Nils Johnsen Gaup var i kalvingstiden på Márttosvárri på grensen mellom Porsanger og Karasjok kommune. Om sommeren hadde Bemmogánda (Anders Andersen Guttorm) og Ivvaraš (Iver Andersen Joks) felles hjord ved Luostejohkas utspring i dagens Porsanger kommune. Om høsten var de i Geaďgejávri i Karasjok i den vestlige delen av kravsområdet. Hjorden til Anders Nilsen Guttorm og Josef Nilsen Porsanger var i området fra Nieidajohka (Porsanger) til Uhca Guorpmet (Karasjok). Uhca Guorpmet er like øst for Karasjok-Lakselv-veien (E6). Ved nyttårstider var de tre hjordene samlet sør for Kárášjohka ved Iškoras. Tidlig i april var de ved Máreveaiskáidi, sør-øst for Iškoras.[173]

Ivvár-siida besto i 1913/14 av Ivar Andersen Joks (Ivvaraš), broren Lars Andersen Joks, Anders Andersen Guttorm (Bemmogánda) og Nils Johnsen Gaup. Om våren var siidaen ved Luostejohkas utspring (Porsanger), og om sommeren i Gáisá-områdene mot Børselv. I springtiden om høsten var siidaen i Idjajárvuovdi, like nord for Idjajávri. Ved nyttår var den sør for Kárášjohka i Heargejohka og tidlig i april ved Dilljavárri.[174]

I 1915/16 besto Ivvár-siida av brødrene Ivar Andersen Joks (Ivvaraš) og Lars Andersen Joks, Samuel Helander, Nils Johnsen Gaup, Josef Josefsen Joks og Karen Josefsen Joks. Siidaen hadde vår, sommer og høst i to adskilte hjorder. Våren 1915 var Ivvaraš (Ivar) og Lars Andersen Joks ved Gárdevuomejávri i Lebesby. Om sommeren var de i Gáissavuolesrohtu og om høsten ved Idjavuonjohkas utspring. Også disse stedene er i Lebesby kommune. Hjordene var samlet i en felles hjord om vinteren, ved Goššjohka («Cuonjegalddo ved Gorsjok»). Anders Andersen Guttorm (Bemmogánda) var i 1915/16 ikke i Ivvár-siida, men i Heaika-Biehtar-siida (Peter Henriksen Guttorm) sammen med sin far, Anders Andersen Guttorm d.e. (1846-1919). Denne siidaen var våren 1915 på Lovddeš vest for Adamsfjord i Lebesby kommune. Om sommeren var de ved Borsejohkas utspring i Tana kommune, nær grensen til Lebesby, og om høsten på Sáraskáidi ved Levajok i Tana kommune.[175]

I 1917/18 var Ivvaraš siida benevnt som Ande-Ivvar-siida. I tillegg til de to Joks-brødene Ivar (Ivvaraš) og Lars Andersen Joks besto den av Josef Josefsen Joks, Anders Andersen Guttorm (Bemmogánda) og faren Anders Andersen Guttorm senior. Siidaen hadde hele året én felles hjord. I kalvingstiden var den i Storfjordbotn innerst i Laksefjorden, i det som i dag er distrikt 14 Spierttanjárga. Om sommeren var de ved Stálogáisá sør for Storfjord, og i Gáissavuolesjohka øst for Stálogáisá om høsten. Vinterbeiteområdet var ved Geasságielas.[176]

Ande-Ivvar-siida besto i 1923/24 av Ivar (Ivvaraš) og Lars Andersen Joks, og brødrene Nils og Lars Johnsen Gaup. Sommerbeitet var ved Luostejohkas utspring, i et område som i dag ligger i distrikt 14A, og vinterbeitet i Gámehiseana sør for kirkestedet. Anders Andersen Guttorm (Bemmogánda) var i en egen siida sammen med Nils Andersen Guttorm. Somrene 1923 og 1924 var de ovenfor Storfjord i Laksefjorden og vinteren 1924 på Galmmatskáidi.[177]

170 Kirsti Strøm Bull, Op. cit., 2005, s. 114-115 (1915/16), 132-133 (1917/18), 156-157 (1923/24) og 174-175.

171 *Opgaver afgivne inden Vinterthinger for Karasjok i Aaret 1855 efter Anmodning fra Amtmanden i Finmarkens Amt*, 1855 (avskrift ved Finnmarkskommisjonen) (jnr. 14/315-138) s. 2 (reineier 35).

172 Det er usikkert om det siktes til Suolojávri i Porsanger nær grensen til Karasjok, eller til Suolojávri på Karasjok-siden av grensen. De to vannene ligger relativt nært hverandre, og innenfor samme flyttesystem.

173 Kirsti Strøm Bull, *Reinbyer i Finnmark på begynnelsen av 1900-tallet,* 2005, s. 74-75.

174 Kirsti Strøm Bull, Op. cit., 2005, s. 90-91.

175 Kirsti Strøm Bull, Op. cit., 2005 s. 108-109 (Heaika-Heaika-siida) og 112-113 (Ivvár-siida).

176 Kirsti Strøm Bull, Op. cit., 2005 s. 136-137.

177 Kirsti Strøm Bull, Op. cit., 2005, s. 160-161.

I 1929 og 1930 besto Ivvár-siida av brødrene Ivar (Ivvaraš) og Lars Andersen Joks. Den hadde sommerbeite i Hálkavárri. Det foreligger ikke annen informasjon om siidaens beitebruk i disse årene. Anders Andersen Guttorm (Bemmogánda) var nå tilbake i Heaika-Heaika siida, med sommerbeite på Čorgašnjárga (Nordkinnhalvøya), mellom Eidsfjord og Ifjord.[178]

I 1932/33 hadde Ivvár-siida vinterbeite ved «Ravdojavri», men det er usikkert hvilket vann det siktes til fordi flere vann i Karasjok og Porsanger har dette navnet. 1. april 1932 var flokken ved Luossajávri. Den hadde sommerbeite ved Hálkavárri (i nåværende distrikt 14A) og høstbeite i Silbávži ved Ástejohka.[179] Ástejohka er i kravsområdet nord for Karasjok kirkested.

I bevisopptak for Indre Finnmark tingrett 26. april 2007 fortalte Anders Samuelsen Utsi (Roncen Ánde) (1925-2017) at han tilhørte Gáisá-gruppen, men at han flyttet derfra i 1947. Han opplyste at Ivar Andersen Joks (Ivvaraš), Anders Andersen Guttorm (Bemmogánda), Nils Mathisen Eira (Iŋgos Niillas/Nillá), Mathis Mathisen Eira (Iŋgos Máhtte) og Nils Nilsen Vuolab (Čiske-Niillas) ble igjen i området. Han forklarte at reineierne i Muŋkavári siida i 2007 (Iŋgosiid siida) er etterkommere av de som var i området på 1940-tallet.[180]

Anders Andersen Guttorm (Bemmogánda) som i lange perioder var siidafellen til Ivar Andersen Joks (Ivvaraš) opplyser i sin reindriftsmelding for 1936 at han hadde sommerbeite i distrikt 14 (Spierttanjárga), høst- og vårbeite i distrikt 17 (Karasjok vår- og høstbeite), og vinterbeite i distrikt 18 (Karasjok vinterbeite). I 1955 oppgir han sommerbeite på Čorgašnjárga, høst- og vårbeite på Lágesduottar (Laksefjordvidda) og vinterbeite i Cáskin. I 1958 oppgir han Lágesduottar både som sommerbeite og høst- og vårbeite, og vinterbeite på «Voedavarri» (trolig Vuovdavárri).[181]

(3.) Ivvaraš siidas reindrift ble sent på 1940-tallet eller tidlig på 1950-tallet videreført innenfor Iŋgos Máhte siida. Ifølge styret for distrikt 14A besto siidaen på denne tiden av brødrene *Iŋgos Máhtte* (Mathis Mathisen Eira) (1916-2005) og Iŋgos Niillas (Nils Mathisen Eira) (1911-1998), og Iŋgos Máhttes svigerbror Nils Iversen Joks (Ivvár Niigá) (1935-1982).[182]

Ørnulv Vorrens beitebruksoversikt for 1953-57 viser at Iŋgos Máhte siida brukte deler av kravsområdet nord for Karasjok kirkested. Om våren fulgte siidaen følgende flyttlei gjennom kravsområdet på vei nordover etter å ha krysset Kárášjohka ved Riidonjárga: Vestsiden av Sávkadasjávri, over den vestre delen av Gimešvárri, forbi vestenden av Gimešjávri, over Ádjatskáidi, gjennom Govdavuopmi, forbi østenden av Váddevárri, over Márttosvárri og videre nordover på Porsangersiden av kommunegrensen. Under vårflyttingen hadde siidaen to rasteplasser i kravsområdet, ved Gimešvárri og Váddevárri.[183]

Om høsten fulgte Iŋgos Máhte siida omtrent samme flyttlei sørover. Høstflyttingen startet i slutten av oktober. Siidaens første høstleir var mellom Márttosvárri og «Cuobboročče». «Cuobboročče» er trolig i området Cuoppoávži-Cuoppogiellasat i Karasjok, nord for Márttosvárri og Goddevađđa. Her var siidaen i én til to uker, før den flyttet sørover til Govdavuopmi, der den slo leir for et par uker. Deretter flyttet siidaen videre langs omtrent samme vei som om våren, forbi østenden av Geassájávri, over Ádjatskáidi og Ádjatávži, og i en noe østligere retning enn om våren, forbi østenden av Gimešjávri, til sørenden av Gimešvárri. Her hadde de ifølge Vorren «*en leir ved en elv som går til Valjokka*». Siidaen flyttet videre sørover i begynnelsen av desember, forbi Sávkadasjávri til øst for Givdovárri der den igjen kom inn på vårflyttleia. Etter dette krysset siidaen Kárášjohka, og fortsatte sørover mot vinterbeitene langs samme trasé som om våren til de tok av sørvestover mot Bálggesvárri. Vorren opplyser at Iŋgos Máhte siida og Spiertta siida brukte samme flyttlei.[184]

Som nevnt i punkt 8.7.3, har den norsk-svenske reinbeitekommisjonen opplyst at distrikt 14A Spierttagáisá i 1964 besto av 10 husholdninger, med vår- og sommerbeiter i distriktet. Én av siidaene hadde vinterbeite nord for Karasjok kirkested.[185] Dette er i det kravsområdet distrikt 14A har angitt. I møte 26. juni 2017 (jnr. 14/333-17) opplyste styret for distriktet at det var Per Hans Iversen Utsi (Ivvár Piera) (1925-1971), Samuel Iversen Utsi (Ivvár Sámmol) (1928-1999) og Iver Samuelsen Utsi (Stravnnje Ivvár) (1899-1902) som i 1964 hadde vinterbeite nord for kirkestedet. Styret opplyste også at de ti husholdningene var fordelt på de tre siidaene som Vorren omtaler som Gáisá-siidaer: Iŋgos Máhte siida, Ivvár Piera siida og Jovnna Sámmol siida.

Reindriftsmeldingene til Lars Mathisen Eira (Iŋgos Lásse) (1920-1971) for 1962 og 1963 tyder på at han da var

178 Kirsti Strøm Bull, Op. cit., 2005, s. 170-171 (Heaika-Biehtar-siida) og 172-173 (Ivvár siida).

179 Tharald Frette, *Renbyer i Polmak herred 1932/33*, 1933 (renby nr. 3 i Spierttanjárga/Vuorjenjárga) (jnr. 16/1553-17).

180 Indre Finnmark tingrett, bevisopptak, 26. april 2007 (sak 07-012370TVI-INFI) s. 2-3.

181 Anders Andersen Guttorm, Reindriftsmeldinger 1936, 1955 og 1958 (jnr. 14/333-29).

182 Finnmarkskommisjonen, *Oppsummering av møte med styret for Reinbeitedistrikt 14A* (jnr. 14/333-17) s. 3 og 12.

183 Ørnulv Vorren, *Finnmarksamenes nomadisme II*, 1962, s. 216-219.

184 Ørnulv Vorren, Op. cit., 1962, s. 218 og 222-223.

185 Norsk-Svensk reinbeitekommisjon, *Innstilling*, 1967 s. 69-71.

i egen siida, i alle fall sommerstid. I 1962 oppgir han sommerbeite og høst- og vårbeite i distrikt 13 (Ifjordfjellet) og vinterbeite «*sør for Karasjok*». John Erik Mathisen Eira (Iŋgos Jovnna) (1922-2012) opplyser i sine reindriftsmeldinger for 1972 og 1973 at han hadde sommerbeite i distrikt 14A (Spierttagáisá), høst- og vårbeite i distrikt 17 (Karasjok høst- og vårbeite) og vinterbeite i distrikt 18 (Karasjok vinterbeite).[186] Dette kan kan tyde på at han i disse årene var i Iŋgos Máhte siida, men øvrige skriftlige og muntlige kilder tyder på at han på 1980- og 1990-tallet drev sammen med Petter N. Anti (f. 1947), Lars Anders Johannesen Anti (1936-2010) og senere i Rávnn' Áslat bártniid siida, før han flyttet tilbake til Iŋgosiid siida, jf. punkt 26.3 og 27.3.

Når det ellers gjelder reindriftsmeldinger for perioden 1969 til 1973 opplyser Mathis Mathisen Eira (Iŋgos Máhtte) (1916-2005) og Nils Mathisen Eira (Iŋgos Niillas/Nillá) (1911-1998) at de i disse årene hadde sommerbeite i distrikt 14A, høst- og vårbeite i distrikt 17 og vinterbeite i distrikt 18. Det samme gjelder Nils Mathisen Eiras sønner, Nils Nilsen Eira (f. 1943) i 1969 til 1973 og Anders Nilsen Eira (f. 1940) i 1969 og 1970, og Mathis Mathisen Eiras svigerbror, Nils Iversen Joks (1935-1982) fra 1969 til 1971, og sønn Iver M. Eira (1949-2001) i 1969 og 1971 til 1973.[187] Dette tyder på at de nevnte personene i årene mellom 1969 og 1973 brukte områder innenfor kravsområdet i forbindelse med flyttingen mellom vinterbeitene i distrikt 18 sør for Karasjok kirkested og sommerbeitene i distrikt 14A.

Det fremgår av rapporten fra A/L Bajos at Iŋgosiid siida i 1987/88 var delt i to vintersiidaer som begge tilhørte Muŋkavárri sommersiida. De besto av Nils Nilsen Eira (Iŋgos Niillas/Nillá) (siida 16) og John Erik N. Eira (Iŋgos Niillas John Erik), Tor Henrik N. Eira (Iŋgos Niillas Tor Henrik), Aslak Mathis N. Eira (Iŋgos Niillas Áilu), Iver M. Eira (Iŋgos Máhte Ivar) og John Henrik M. Eira (Iŋgos Máhte Jovnna) (siida 17).[188] De er alle etterkommere av brødrene Nils Mathisen Eira (Iŋgos Niillas/Nillá) og Mathis Mathisen Eira (Iŋgos Máhtte).

Rapporten viser at Iŋgosiid siidas flytting gjennom kravsområdet nord for Karasjok kirkested i 1987/88 fulgte en vestlig trasé. Etter å ha krysset Kárášjohka ved Riidonjárga flyttet siidaen nordvestover, over Beahcevárri til Vuohčučohkka og nordover like øst for Karasjok-Lakselv-veien (E6) til Stuora Guorpmet, videre til Doalpovárri og Gimešvárri, deretter nordover til Geassáčielgi og Váddevárri, og over grensen til Porsanger. Siidaen flyttet gjennom og brukte områder på begge sider av E6, mellom Stuora Guorpmet i Karasjok og Lávkajávri i Porsanger, og derfra videre nordover i Porsanger kommune, over Luovosvárri på østsiden av E6, og over Čeavrresjohka, til Ahkešvárri, nord for Skuvvanvárri (Skoganvarre).[189]

Daværende reindriftsagronom, Ivar Rushfeldt, har i 1989 opplyst at Muŋkavári siida som er den sommersiidaen Iŋgosiid siida tilhørte på 1980-tallet og fortsatt tilhører, vanligvis flytter inn i sommerbeiteområde i distrikt 14A i april/mai, og at høstflyttingen begynner i oktober og går gjennom distrikt 14A og 17 til Sávkadas der skillingen foretas i november/desember. Rushfeldt opplyser videre at to vinterhjorder flytter til distrikt 18 (sør for Karasjok kirkested) og at en hjord (vintersiida) «*har oppholdt seg i distrikt 17 om vinteren*», men det fremgår ikke hvilke av vintersiidaene i Muŋkavári siida dette gjelder.[190]

Reindriftsforvaltningen opplyser imidlertid i høringsdokumentet til forslaget om nye distriktsgrenser i Polmak og Karasjok fra 2003 med henvisning til «*Rushfeldts registreringer*» fra slutten av 1980-tallet, «*at Munkavárri (Iŋgosiid siida)*» da beitet fra Bálggesvárri og nordover til og med Idjajávri på begge sider av Karasjok-Lakselv-veien. Høringsdokumentet gir ellers ingen spesifikke opplysninger om beitebruken til Muŋkavári siida/*Iŋgosiid siida* ut over at vinterbeitebruken frem til 2003 foregikk i ulike områder sør for kirkestedet.[191]

Heller ikke bruksreglene for distrikt 17 gir spesifikke opplysninger om vår- og høstbeitebruken til Iŋgosiid siida eller andre siidaer som har vinterbeite i distriktet, ut over å vise til at grensene for høst- og vårbeitene er spesifisert på arealbrukskart.[192] Som nevnt i punkt 8.2, viser arealbrukskartet at vintersiidaene i distrikt 14A har vår- og høstbeiter i den vestlige delen av distrikt 17 nord for Karasjok, på østsiden av Karasjok-Lakselv-veien.

8.8.4 Kommisjonens vurderinger

8.8.4.1 Rettssuksesjon

Som det fremgår av punkt 6.3.3.5, er det en forutsetning for et rettighetserverv som pågår over lang tid og som involverer flere generasjoner av brukere, at bruken har vært utøvd

186 Lars M. Eira, reindriftsmeldinger 1962 og 1963 og John Erik M. Eira, reindriftsmeldinger 1972 og 1973 (jnr. 14/333-29).

187 Mathis M. Eira, Nils M. Eira, Nils N. Eira, Anders N. Eira, Nils I. Joks og Iver M. Eira, reindriftsmeldinger 1969-1973 (jnr. 14/333-29).

188 A/L Bajos, *Analyse og plan for organisering av utnyttelsen av beite- og driftsarealet i reinbeitedistrikt 17/18 i Karasjok høst, - vinter- og vårbeiter,* 1989 s. 23-24.

189 A/L Bajos, Op. cit., 1989 s. 23-24.

190 Ivar Rushfeldt, *Revurdering av høyeste antall rein for reinbeitedistriktene i Øst-Finnmark*, 1989 (jnr. 16/1553-26) s. 10-11.

191 Reindriftsforvaltningen, *Forslag til nye distriktsgrenser i Polmak og Karasjok*, 2003 (jnr. 16/1553-8) s. 30.

192 Områdestyret for reindrift i Øst-Finnmark, *Bruksregler for reinbeitedistrikt 17*, godkjent av Fylkesmannen i Finnmark 28. oktober 2016 (jnr. 16/1553-39) s. 4.

i sammenheng og at overgangen mellom brukerne er «*lovleg*». Dette prinsippet er uttrykt i hevdsloven § 3, men får også anvendelse ved alders tids bruk.[193]

Dagens Iŋgosiid siida kan godskrives forgjengernes brukstid dersom bruken har vært utøvd i sammenheng og overgangen fra den ene gruppen av brukere til den neste var «*lovleg*». Uttrykket «lovleg» er ikke knyttet til bruken, men til suksesjonen mellom forgjenger og etterfølger.[194] Typiske eksempler på lovlige overganger er salg, gave og arv.[195]

Spørsmålet om rettssuksesjon innad i reindriften kan tidvis være krevende å ta stilling til. Tradisjonell bruksovergang i reindriften ved generasjonsskifte fra foreldre til barn eller til andre slektninger, må imidlertid anses som «*lovleg*» overgang.

Iŋgosiid siida har vist til beitebruk utøvd av Mathis Nilsen Eira (Iŋgos), Iver Andersen Joks (Ivvaraš) og Iŋgos Máhte siida. Spørsmålet er imidlertid ikke bare om overgangen mellom brukerne/siidaene og frem til dagens utøvere i Iŋgosiid siida kan anses «*lovleg*», men også om det har vært tilstrekkelig sammenheng i bruken fra den ene generasjonen til den neste.

Mathis Nilsen Eira (Iŋgos) som var far til Mathis Mathisen Eira (Iŋgos Máhtte) og Nils Mathisen Eira (Iŋgos Niillas), hadde reindrift i Karasjok i rundt 30 år fra tidlig på 1900-tallet og frem til han døde i 1930. Han er bestefar og oldefar til flere av medlemmene i dagens Iŋgosiid siida. Han hadde vår- og sommerbeite vest for Porsangerfjorden og flyttlei vest for nåværende vei (E6) mellom Karasjok og Lakselv. Det angitte kravsområdet omfatter imidlertid i all hovedsak områder på *østsiden* av E6 nord for Karasjok kirkested. Iŋgosiid siidas bruks- og flyttemønster slik det er i dag, kan derfor ikke anses som en videreføring av Mathis Nilsen Eiras bruk. Hans bruk er derfor uten betydning for Iŋgosiid siidas eventuelle beiterett.

Det blir derfor spørsmål om Iŋgosiid siidas bruk er en videreføring av den bruken som Iver Andersen Joks (Ivvaraš) utøvde. Også han er bestefar og oldefar til flere av dagens reineiere i Iŋgosiid siida. Reindriften til Ivvaraš ble videreført av datteren, Ravna Iversdatter Joks og hennes mann, Mathis Mathisen Eira (Iŋgos Máhtte), innenfor rammen av Iŋgos Máhte siida. Videre ble reindriften til Anders Andersen Guttorm (Bemmogánda), som ofte var i samme siida som Ivvaraš, videreført av Anders' datter, Kirsten Andersdatter Guttorm og hennes mann Nils Mathisen Eira (Iŋgos Niillas/Nillá). Også dette skjedde innenfor rammen av Iŋgos Máhte siida, jf. punkt 8.8.3.

Spørsmålet om kvinner og menn har samme rettigheter ved rettsoverganger i reindriften har tidvis vært et tema under kommisjonens arbeid med reindriftssakene i Karasjok. Hovedinntrykket er at familiens reindrift normalt ble videreført av familiens sønn(er) eller nevø(er), og at døtrene flyttet til sine ektemenns siidaer/beiteområder, og dermed i prinsippet oppga rettigheter i foreldrenes beiteområder. Det finnes imidlertid også eksempler på at familiens reindrift ble videreført av en datter og hennes familie. Den lokale reindriftsinterne sedvanen skiller derfor ikke mellom menn og kvinner i denne relasjonen.

I den foreliggende saken må det legges til grunn at overgangen fra Iver Andersen Joks (Ivvaraš) og Anders Andersen Guttorm (Bemmogánda) til deres respektive døtre og svigersønner og videre til dagens utøvere i Iŋgosiid siida, må anses som «lovleg» overgang. De ulike brukernes brukstid kan dermed legges sammen forutsatt at bruken har foregått i samme område, uten større avbrudd. Fordi ervervsgrunnlaget i dette tilfellet er alders tids bruk, er det imidlertid rom for bruksavbrudd av atskilling lengde før ervervet avbrytes.

8.8.4.2 Har Iŋgosiid siida fortrinnsrett til vår- og høstbeite i kravsområdet?

(1). Som nevnt i punkt 8.6.4.2, gjelder det ikke noe fast tidsvilkår ved alders tidsbruk. 100 års bruk har i juridisk teori vært betegnet som «*en retningslinje i den samlede vurderingen av om alders tids bruk foreligger*»,[196] men har bruken hatt et visst omfang og intensitet kan det være rom for rettserverv også om brukstiden har vært kortere. Gjennomgående vil imidlertid 60-70 års bruk være i korteste laget, og 50 års bruk ansett som en nedre grense.

Kommisjonen anser det imidlertid på bakgrunn av de opplysningene det er redegjort for i det foregående sannsynliggjort at Iŋgosiid siidas reindrift i kravsområdet er en videreføring av beitebruk som har pågått sammenhengende i godt over 100 år, og i alle fall siden 1911/12 da Iver Andersen Joks (Ivvaraš) og Anders Andersen Guttorm (Bemmogánda), drev reindrift i en del av det kravsområdet distrikt 14A har angitt. Brukstidens lengde oppfyller dermed tidsvilkåret etter reglene om alders tids bruk, i alle fall i en del av området.

Dette gjelder imidlertid ikke området ved Njárgasaš som er lokalisert sørøst i det kravsområdet som distrikt 14A har angitt, og der Tor Henrik N. Eira (f. 1960) i Iŋgosiid siida som nevnt i punkt 8.8.2, har opplyst at han siden 1995 har hatt vinter- og høstbeite. Det foreligger ingen opplysninger om at noen av Iŋgosiid siidas rettsforgjenger har hatt beite

193 Gunnar Eriksen, *Alders tids bruk*, 2. utg. (2008) s. 196.
194 Borgar Høgetveit Berg, *Hevd*, 2005 s. 229.
195 Sivillovbokutvalet, *Rådsegn 6 Om hevd*, 1961, s. 10 og s. 24.

196 Gunnar Eriksen, *Alders tids bruk*, 2. utg. (2008) s. 195.

i dette området. Han har heller ikke noen faste installasjoner der. Tidsvilkåret etter hevdsreglene for et eventuelt erverv av en særlig bruksrett i form av en fortrinnsrett vil derfor være 50 års bruk, jf. hevdsloven § 8 første ledd. Med bruksstart i 1995 er dette ikke oppfylt.

(2). Ved vurderingen av *bruksvilkåret* etter reglene om alders tids bruk, må det ses hen til prinsippet i hevdsloven § 7 om at den som i full hevdstid «*brukar eller har tingen som om han var bruksrettshavar*» vil oppfylle vilkåret. Dette innebærer at bruken i innhold og omfang må tilsvare den bruken som en bruksrettshaver i et sammenliknbart område ville ha utøvd, jf. punkt 6.3.2.2 og 6.3.3.3. Den lengre brukstiden innebærer imidlertid at det stilles noe mindre strenge krav til brukens fasthet, intensitet og omfang enn ved hevd. Videre må den konkrete anvendelsen av bruksvilkåret i saker som gjelder beiterett for rein tilpasses reindriftssamenes bruk. Se det som i punkt 8.6.4.2 er sitert fra Selbu-dommen.[197]

Kommisjonen anser det sannsynliggjort at Iŋgosiid siidas og forgjengernes beitebruk innenfor kravsområdet i hovedsak har foregått øst for Karasjok-Lakselv-veien (E6) fra kirkestedet til kommunegrensen mellom Karasjok og Porsanger i nord og østover omtrent til Silbávži, Goddevađđa, Govdavuopmi, Ádjatskáidi, Gimešjávri, Gimešvárri og Sávkadasjávri.

I tillegg til det som fremgår av det materialet som er omtalt i punkt 8.8.3, er det ved vurderingen sett hen til at beliggenheten av Iŋgosiid siidas og forgjengernes vinter- og sommerbeiteområder tilsier at deres bruk i hovedsak har foregått i dette området. Vurderingen støttes også av den redegjørelsen for driftsmønsteret i distrikt 14A som er gitt i Rt. 1986 s.1370 og i Indre Finnmark tingretts og Hålogland lagmannsretts dommer i beiterettstvisten mellom distrikt 14A og distrikt 13; av det kartmaterialet kommisjonen har mottatt fra distrikt 14A; og av distriktsplanen for distrikt 17 Karasjok øst. Se omtalen av dette i punkt 8.6.4.2.

Kommisjonen anser det derfor sannsynliggjort at Iŋgosiid siida og rettsforgjengerne har brukt det ovenfor omtalte området på en måte som oppfyller bruksvilkåret etter alders tids bruk-reglene for erverv av en særrett i form av en fortrinnsrett.

Iŋgosiid siida har ifølge de opplysningene som i punkt 8.8.3 er gjengitt fra Bajos-rapporten og reindriftsforvaltningens høringsdokument fra 2003, i nyere tid også brukt områder vest for veien (E6). Bruken av disse områdene synes imidlertid verken å ha hatt slik varighet eller et slikt omfang at den kan gi rom for erverv av særlige rettigheter ved alders tids bruk. Det er heller ikke noe som tilsier at siidaen eller rettsforgjengere har brukt den østligste delen av det kravsområdet distrikt 14A har angitt på en måte som gir grunnlag for erverv av særlige rettigheter. Når det gjelder Njárgasaš kan det vises til det som er sagt under (1) umiddelbart over.

(3). Erverv av bruksrettigheter med grunnlag i alders tids bruk er i likhet med det som gjelder for hevd av bruksrett betinget av at bruken er utøvd i *aktsom god tro*. Dette følger av langvarig rettspraksis, jf. punkt 6.3.3.4. Ved den konkrete vurderingen av om kravet til aktsom god tro er oppfylt, gjelder det videre på samme måte som ved hevd en presumsjon for at kravet er oppfylt i de tilfellene der tidsvilkåret og bruksvilkåret er oppfylt, jf. punkt 6.4.2. Mer konkret innebærer dette at det gjennomgående vil måtte legges til grunn at godtrokravet er oppfylt med mindre det foreligger konkrete holdepunkter for noe annet.

Som nevnt i punkt 8.7.4.2 (3), kan det etter forholdene gi slike holdepunkter dersom andre reindriftsutøvere har hatt innsigelser mot bruken i løpet av ervervsperioden. Et annet forhold som kan gi slike holdepunkter er at det området der det er spørsmål om rettighetserverv, ble brukt av andre på det tidspunktet den potensielt rettsstiftende bruken tok til og rettighetspretendenten kjente til, eller burde kjent til dette.

I dette tilfellet er det etter det kommisjonen kan se, ingen slike holdepunkter. De innsigelsene Vuolábiid-Spiertta siida og distrikt 13 Lágesduottar har fremmet mot kravet fra distrikt 14A, jf. punkt 8.4.1 og 8.4.2, gjelder områder som ligger øst for det området der Iŋgosiid siidas og rettsforgjengernes høstbeitebruk og øvrige beitebruk oppfyller tidsvilkåret og bruksvilkåret for rettighetserverv med grunnlag i alders tids bruk.

Det er heller ikke noen holdepunkter for at rettsforgjengerne ikke var i god tro med hensyn til at de hadde rett til å bruke disse områdene da bruken tok til for godt over 100 år siden. Bruken har etter dette pågått i lang tid i sammenheng. Som fremholdt i punkt 8.6.4.2 har dessuten den interne reindriftssamiske sedvanen vært at hver siida hadde en fortrinnsrett til sine tradisjonelle bruksområder. Dette må både gjelde i de områdene der en siida var den mest markante brukeren, og i de områdene der siidaen utøvde bruk sammen med andre siidaer og der de ulike siidaene i fellesskap vil kunne erverve særrettigheter med grunnlag i bruk.

Iŋgosiid siida og rettsforgjengere må etter dette anses å ha vært i aktsom god tro med hensyn til at de hadde en særrett i form av en fortrinnsrett til høst og vårbeite i området fra kirkestedet til kommunegrensen mellom Karasjok og Porsanger i nord og østover omtrent til Silbávži, Goddevađđa, Govdavuopmi, Ádjatskáidi, Gimešjávri, Gimešvárri og Sávkadasjávri. Se ellers konklusjonsoppsummeringen i punkt 8.11.

197 Rt. 2001 s. 769 (Selbu) på s. 788-789.

8.9 Samuel John N. Anti og Petter N. Anti siida og Rávnn' Áslat bártniid/ Ássuorgge-Buollán vintersiida

8.9.1 Sakens problemstilling og bakgrunn

Saken reiser spørsmål om Samuel John N. Anti og Petter N. Anti siida og Rávnn' Áslat bártniid/Ássuorgge-Buollán vintersiida (heretter hovedsakelig omtalt som Rávnn' Áslat bártniid siida) med grunnlag i langvarig bruk har ervervet en særrett i form av en fortrinnsrett til vår- og høstbeite i det kravsområdet nord for Karasjok kirkested som reinbeitedistrikt 14A har angitt. De to siidaene har en sammenfallende historie i distrikt 14A, og siidaandelshaverne har felles forfedre. Kommisjonen har derfor behandlet spørsmålet om rettighetserverv for dem nord for kirkestedet samlet. De to siidaene har også oversendt egne rettighetsmeldinger om vinterbeiterett sør for kirkestedet. Disse er behandlet i kapittel 26 og 27.

Tre siidaer som hadde sommerbeite på Skáiddeduottar i daværende distrikt 16, deriblant forgjengerne til Samuel John N. Anti og Petter N. Anti siida og Rávnn' Áslat bártniid siida, fikk i 1971 lappefogdens tillatelse til å flytte til Reinbeitedistrikt 14A Spierttagáisá. Reindriftsforvaltningen omtaler i høringsdokumentet til forslaget om nye distriktsgrenser i Polmak og Karasjok fra 2003 dette på følgende måte:[198]

> «Ivvár Pier [Per Hans Iversen Utsi fra distrikt 14A] omkom i 1971, hvoretter reinen hans ble slaktet. Det samme år ga Lappefogden 3 reineiere fra Skáiddeduottar-siida (nåværende distrikt 16D) tillatelse til å flytte med ca. 600 dyr til Hálkavárri, som da bare hadde en reineier igjen.»

Hendelsen er også omtalt i Høyesteretts dom i Rt. 1986 s. 1370 i tvisten mellom distrikt 14A og staten om erstatning for tap som følge av forsvarets virksomhet ved garnisonen i Porsanger:[199]

> «På vårparten 1971 ble reinbruket til Per Iversen Utsi nedlagt p.g.a. hans død og en ny gruppe – Anti-gruppen – fikk tillatelse å flytte til distriktet. Sommeren 1971 flyttet den nye gruppen inn i skytefeltområdet ved Halkavarre.»

Både Samuel John N. Anti og Petter N. Anti siida og Rávnn' Áslat bártniid siida tilhører Mákket/Anti-slekta. Samuel John N. Antis og Petter N. Antis bestefar, John Larsen Anti (1865-1945), var bestefar til Aslak Larsen Anti (Rávnn' Áslat) (1922-1996), og oldefar til Aslaks sønner, Lars Aslaksen Anti (f. 1947), Aslak A. Andersen Anti (1949-2018) og Per John A. Anti (f. 1962) (Rávnn' Áslat bártnit). Mákket/Anti-slekta kan i Karasjok spores tilbake til reineier Nils Jonsen (Johansen) Anti (1731-1824). Han var tipp-tippoldefar til Samuel John N. Anti (f. 1951) og Petter N. Anti (f. 1947), og tipp-tipp-tippoldefar til sønnene til Aslak Larsen Anti (1922-1996).[200]

Rávnn' Áslat bártniid siida har også fire medlemmer fra Iŋgosat/Eira-slekta.[201] Kommisjonen har redegjort for Iŋgosat/Eira-slektas reindrift i punkt 8.8. Se også nedenfor i punkt 21.2 og 21.5.

8.9.2 Bemerkninger fra siidaene, Reinbeitedistrikt 14A Spierttagáisá og andre

Samuel John N. Anti og Petter N. Anti siida har opplyst at siidaens reindrift er en videreføring av reindriften til bestefaren, John Larsen Anti (1865-1945) og faren, Nils Johnsen Anti (1906-1962).[202] Som nevnt i punkt 8.9.1, var John Larsen Anti (Rávnná Jovnna) også oldefar til Rávnn' Áslat bártnit (Aslak Larsen Antis sønner). Følgelig er også sistnevntes reindrift en videreføring av John Larsen Antis reindrift, men i en annen forgreining.

På kommisjonens møte med styret for reinbeitedistrikt 14A 26. juni 2017 opplyste Samuel John N. Anti at de fra Anti-slekta som flyttet inn i distrikt 14A i 1971 også hadde vært i disse områdene under andre verdenskrig. Han viste også til at moren, Kirsten J. Anti (Jussá Risten) (1910-1989), tilhører Stravnnjit/Utsi-slekta på morssiden.[203]

Nils Johannes J. Anti (Biret Nillá) (f. 1929) og Samuel J. Anti (Biret Máret Sámmol) (f. 1943) drev frem til de pensjonerte seg reindrift i Skáiddeduottar. De fortalte i intervju 2. februar 2017 at de tilhørte Skáiddeduottar siida da faren til Samuel John og Petter N. Anti, Nils Johnsen Anti (Elle Nigá) døde i 1962. De fortalte også at Aslak Larsen Anti (Rávnn' Áslat) som sammen med siidaen til Samuel og Petter N. Anti flyttet fra Skáiddeduottar til reinbeitedistrikt 14A i 1971, flyttet til Hálkavárri sommerbeiteområde på

198 Reindriftsforvaltningen, *Forslag til nye distriktsgrenser i Polmak og Karasjok*, 2003 (jnr. 16/1553-8) s. 32. Reindriften til Per Hans Iversen Utsi (1925-1971) er omtalt i punkt 8.7.3 foran.

199 Rt. 1986 s. 1370 (Porsanger) på s. 1383.

200 Erik Schytte Blix, *Karasjokslekter*, 2. utg. med tillegg (1989) s. 41, 47, 52-53 og 59-60.

201 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med Per John A. Anti*, 13. oktober 2021 (jnr. 14/333-37) s. 3-6, samt notat fra telefonsamtale med Lasse Mahtte Anti, 23. august 2022 (jnr. 16/1323-32).

202 Finnmarskommisjonen, *Intervju med Samuel John N. Anti*, 10. januar 2019 (jnr. 14/335-21) s. 4 flg.

203 Finnmarkskommisjonen, *Oppsummering av møte med styret for distrikt 14A*, 26. juni 2017 (jnr. 14/333-17) s. 3 og 6.

begynnelsen av 1970-tallet, og at siidaen også skiftet til nye vinterbeiter etter flyttingen til Hálkavárri.[204]

8.9.3 Historiske (skriftlige) kilder

Johannes (Johan) Nilsen Anti (ca. 1789-levde i 1851, ukjent dødsår), tippoldefar til Samuel John N. Anti og Petter N. Anti og tipp-tippoldefar til Rávnn' Áslat bártnit,[205] er omtalt i Reenbete-Commissionens rapport av 1852. Sønnen, John Johannesen Anti (1816-1884), representerte faren og forklarte at de hadde beiteområder «*dels på norsk dels paa finlandsk Grund, det sidste ved Skethem-munningen (Skethemjok er Grændseelv) [Skiehččanjohka i Øvre Anarjohka nasjonalpark] et Par Mile ind i Finland. Han har efter Juul flyttet ind paa finlandsk Grund.*» Etter stengingen av grensen ville han «*holde sig til Vinteren mellem Karasjokelven og Grændseelven.*»[206]

Ifølge amtmannens beitebruksoversikt for 1855 hadde Johannes (Johan) Nilsen Anti vinterbeite «*ved Gosjok*» (Goššjohka), og sommerbeite på vestsiden av Porsangerfjorden «*paa Porsangernæsset, ved Smørfjord mellem denne og Revelsbotn [Revsbotn]*».[207]

Det fremgår av folketellingene fra 1865 og 1875 at *Lars Johannesen Anti* (1835-1923) som var oldefar til Samuel John N. Anti og Petter N. Anti, og tippoldefar til Rávnn' Áslat bártnit, drev reindrift, men ikke hvor driften foregikk.

Folketellingen fra 1900 viser at *John Larsen Anti* (1865-1945) som var bestefar til Samuel John N. Anti og Petter N. Anti, og oldefar til Aslak Larsen Antis sønner i Rávnn' Áslat bártniid siida, var reineier og hadde tilhold ved «Vucoljok» (Vuččoljohka), sør for Iškoras og vest for Goššjohka. Ifølge folketellingen fra 1910 holdt John Larsen Anti til ved Mássuorbmi, litt nordøst for Vuččoljohka der siidaen hans var i 1900.[208] Folketellingsmaterialet gir imidlertid begrenset informasjon om hvor vinterbeitingen foregikk, fordi det bare opplyses hvor de aktuelle personene var på selve folketellingsdagen i begynnelsen av desember, og da kan de fortsatt ha vært under flytting til andre områder.

John Larsen Anti tilhørte i 1911 vintersiidaen «*Maggi-bártniid siida*» sammen med sin far, Lars Johannesen Anti, og sine brødre Johannes Larsen Anti (1861-1942) og Per Larsen Anti (1860-1922) som var bestefar til John Per L. Anti (kapittel 24) og Aslak Johnsen Anti (Káre Jovn' Aslat) (kapittel 25). Også Peder (Per) Johannesen Guttorm (1861-1922) var i siidaen som rundt nyttår var ved «*Noaidakladdo*» (trolig Noaidatgeahčeláttu), og tidlig i april 1912 på Ráitevárri. Disse områdene er nord for Goššjohka. John Larsen Anti oppholdt seg i kalvingstiden våren 1911 i området Dilljajávri–Rávttošjohka vest for Porsangerfjorden. Han hadde sommerbeite ved Vuorjegáisá og høstbeite ved Rávdojávri i Liidnebeahcan, nord for Jergul.[209]

I 1913/14 var John Larsen Anti i egen vintersiida («*Maggi-Jovn-siida*») sammen med Aslak Aslaksen Utsi (1857-1920). Ved nyttår var Maggi-Jovn-siida ved Vuččoljohka og Rávotjohka, og i april 2014 ved Áibmevárri. Disse områdene ligger vest for Goššjohka. John Larsen Anti hadde vårbeite ved Dilljajávri–Rávttošjohka, og sommerbeite vest for Vuorjegáisá ved «Njakkavuobme», som trolig ligger i tilknytning til Njáhkájávri, Njáhkáskáidi og Njáhkájohka i Rávttošvuopmi (Stabbursdalen). Høstbeite hadde hadde han ved «Ravdojok» (Rávdojohka).[210] Dette er trolig nord for Jergul, i samme område som han brukten høsten 1911.

John Larsen Anti er også i 1915/16 i vintersiida («*Maggi-Jovn-siida*») sammen med Aslak Aslaksen Utsi, med vinterbeite i Noaidatjohka. Siidaens sørligste vinterbeiteplass var ved «Sarggejok» (Sáđgejohka). Disse områdene ligger vest for Goššjohka. Han hadde i 1915 vårbeite ved Njárggahuoš ved Østerbotn i Porsanger, sommerbeite ved Dilljohka på vestsiden av Porsangerfjorden og høstbeite ved Liidnebeahcanjávri nord for Jergul.[211]

Vinteren 1917/18 hadde siidaen til John Larsen Anti («*Maggi-Jovn-siida*») vinterbeite ved Basevuovdi. Hans sønn, Lars Johnsen Anti (1889-1958), og Aslak Aslaksen Utsi var i samme siida. De hadde vårbeite ved «Guodasavččе» (Goađášávži) som trolig ligger i tiknytning til Goađášjohka øst for Vuorji, sommerbeite ved Njáhkávuopmi som trolig er i Rávttošvuopmi (Stabbursdalen), og høstbeite ved Beatnatjávri nord for Jergul.[212]

I 1924 var John Larsen Antis siida benevnt som «*John Larsen Anti by*» og hadde vinterbeiter i Šuolggaskáidi ved Kárášjohka, vest for Iškoras. Siidaen besto i tillegg til ham av hans sønn, John Johnsen Anti (1891-1970), samt John Johansen Anti og Aslak Mathisen Eira (1890-1973). Som-

204 Finnmarkskommisjonen, *Bevissikringsintervju med Nils Johannes J. Anti og Samuel J. Anti*, 2. februar 2017 (jnr. 16/374-11) s. 11.

205 Erik Schytte Blix, *Karasjokslekter*, 2. utg. med tillegg (1989) s. 41.

206 Maria Askheimer og Kirsti Strøm Bull, *Konsekvensene for reindrifta etter grensestengingen mellom Norge og Finland, og relasjonen mellom de fastboende og flyttsamene: kommisjonsprotokollene fra 1852*, 1857 og 1909, 2005, s. 31-32 og 44.

207 *Opgaver afgivne inden Vinterthinger for Karasjok i Aaret 1855 efter Anmodning fra Amtmanden i Finmarkens Amt,* 1855 (avskrift ved Finnmarkskommisjonen) (jnr. 14/315-138) s. 1 (reineier 2).

208 Informasjonen fra folketellingene for 1900 og 1910 om personer og oppholdssted er funnet ved søk på nettstedet www.digitalarkivet.no. Søk på dette nettstedet gir ikke informasjon om oppholdssted i 1865 og 1875.

209 Kirsti Strøm Bull, *Reinbyer i Finnmark på begynnelsen av 1900-tallet*, 2005, s. 70-71.

210 Kirsti Strøm Bull, Op. cit., 2005, s. 88-89.

211 Kirsti Strøm Bull, Op. cit., 2005, s. 108-109.

212 Kirsti Strøm Bull, Op. cit., 2005, s. 140-141.

rene 1923 og 1924 var siidaen ovenfor Kistrand, på vestsiden av Porsangerfjorden. Sønnen Lars Johnsen Anti var i disse årene i siidaen til sin onkel, Johannes Larsen Anti (1861-1942), men med samme sommerbeiteområde som faren, «*opp fra Kistrand*». Han hadde vinterbeite sør for Karasjok kirkested ved Vuččoljohka.[213]

John Larsen Anti siida («*Maggi-Jovn-siida*») hadde i 1929 og 1930 sommerbeite på Skáiddeduottar (Vuorjenjárga). Det foreligger ikke opplysninger om øvrige årstidsbeiter. To av sønnene, Lars Johnsen Anti (1889-1958) og Nils Johnsen Anti (1906-1962) var også i siidaen.[214] Lars Johnsen Anti var far til Aslak Larsen Anti (1922-1996) og dermed bestefar til Aslaks sønner i Rávnn' Áslat bártniid siida. Nils Johnsen Anti var far til Samuel John N. og Petter N. Anti.

Siidaen til John Larsen Anti («*Maggi-Jovn-siida*») besto i 1932 i tillegg til ham av hans sønner, Lars Johnsen Anti, John Johnsen Anti, Nils Johnsen Anti, Johannes Johnsen Anti (1897-1964) og Samuel Johnsen Anti (1903-1989). Om våren var flokken vest for Ytre Billefjord og om sommeren i Billefjorddalen-Olderfjorddalen. I springtiden var siidaen nord for Máilejávri, ved Fáhttejohka. Dette er nesten på høyde med Uhca Guorpmet, men vest for Karasjok-Lakselv-veien (E6). Ved nyttår 1933 var siidaen ved Šuolggajávri mellom Iškoras og Kárášjohka.[215]

Ørnulv Vorrens beskrivelse av Karasjok-siidaenes beitebruk og flyttemønster i årene 1953-57 opplyser ikke hvilke familier/personer som var i de ulike siidaene. Samuel John N. Anti (f. 1951) sa imidlertid på høringsmøtet 15. februar 2017 at siidaen til hans familie og Skáiddeduottar siida «*har felles historie frem til [19]71*», hvoretter hans familie skilte ut sine rein og «*flyttet til Njuovččot og så dro vi østover til distrikt 14A.*»[216] Kommisjonen legger til grunn at Vorrens beskrivelse av Skáiddeduottars («W.6») beitebruk og flyttemønster også er dekkende for bruken til familiene til Lars Johnsen Anti og Nils Johnsen Anti. Vorren skriver blant annet:[217]

> «W.6 begynner sin vårflytting med hjorden fra Hareelven [Njoammeljohka] nord for Harevidden [Njoammelčearru], går mot nord rett over østenden av Aakryggen [Geasságielas], langs kildene til Gankallelven [Noaidatjohka] til en tar av øst for Raitevarre, går over vestenden av Kistefjeldet [Buortnavárri], på vestsida av Šuolgajokka, langs Šuolggaskaidde og ned på Karasjokka. Her har familie nr. 1 sitt vinterbosted og dens raider følger så med herfra. En fortsetter nedover langs [Karasjokka] til [Ássebákti] og tar der rett nordover langs vinterveien fram til Ravnastua. … På Ravnastua har man stabbur og herfra tar en med seg sommerutstyret. Oppholdet her kan vare opptil 1 uke.»

Den videre flyttingen gikk ifølge Vorren nordover via Rihtoaivi, Částenoaivi, Doggejohráhppát, over Stiipanjávri (Stiipanvárjávri), Beavkkehangielas og «Postvatnan» (som trolig ligger i tilknytning til Poastajohka og Poastagielas), Čearujogaš, Borgoaivi, og Bálggesoaivi. Deretter gikk flyttingen langs Giellanjávrrit, over Gámaoaivi og ned på Vuolit Rávttošjávri (Nordre Stabbursdalsvannet), til nordenden av vannet, og langs fjellene på vestsiden av Rávttošjohka (Stabbursdalelva) opp på fjellet og videre mot sommerbeitene.[218]

Vorren opplyser at høstflyttingen gikk langs samme flyttlei som om våren, og slik at siste del av flyttingen til vinterbeiteområdet gikk til østenden av Áibmečearru. Han beskriver Skáiddeduottar siidas vinterbeiteområde slik:[219]

> «Vinterbeiteområdet ligger fra og med Naalvidden [Áibmečearru], sørover og østover til Gošjokka og herredsgrensen mot Kautokeino, samt Harevidden [Njoammelčearru]. Først på vinteren beiter en Væiganmaras, så dreier en sørvestover langs [Gošjokka] og Muoidonjokka og beiter Muoidonvarre. Derpå trekker en nordover og beiter Naalvidden [Áibmečearru], der har man hjorden når vårflyttingen tar til.»

Nils Johnsen Anti (1906-1962) var far til Samuel John N. Anti og Petter N. Anti, og opplyser i brev 10. april 1946 til lappefogden at han hadde sommerbeite på Skáiddeduottar.[220]

I reindriftsmeldingen for 1956 oppgir han sommerbeite og høst- og vårbeite på Skáiddeduottar, og vinterbeite i «Karasjok». I 1960 er rubrikken for høst- og vårbeite ikke utfylt, men han oppgir sommerbeite i distrikt 16 (Vuorjenjárga) og vinterbeite ved Goššjohka. Han oppgir i 1961 sommerbeite i distrikt 16, vår- og høstbeite i distrikt 17 (Karasjok vår- og høstbeite) og vinterbeite i distrikt 18 (Karasjok vinterbeite). Etter at Nils Johnsen Anti døde i 1962 leverte hans enke, Kirsten J. Anti (1910-1989), familiens reindriftsmeldinger. Hun oppgir i årene 1962 til 1970 sommerbeite i distrikt 16,

213 Kirsti Strøm Bull, Op. cit., 2005, s. 154-157.
214 Kirsti Strøm Bull, Op. cit., 2005, s. 174-175.
215 Tharald Frette, *Renbyer i Polmak* 1932/33, 1933 (renby nr. 12 i Spierttanjárga/Vuorjenjárga (jnr. 16/1553-17). Frette har i nedtegnelsen skrevet «*nyttår 32*», men dette er trolig feilskrift for «nyttår 33».
216 Finnmarkskommisjonen, *Referat fra høringsmøte*, 15. februar 2017 (jnr. 14/315-105) s. 11-12. Se også s. 9.
217 Ørnulv Vorren, *Finnmarkssamenes nomadisme II*, 1962 s. 180-181.
218 Ørnulv Vorren, Op. cit., 1962 s. 181-182.
219 Ørnulv Vorren, Op. cit., 1962 s. 201 (høstflyttingen) og 208 (vinterbeiteområdet).
220 Nils Johnsen Anti, brev til lappefogden, 10. april 1946 (jnr. 14/335-35).

vår- og høstbeite i distrikt 17 og vinterbeite i distrikt 18, men opplyser at vinterbeitingen i 1970 fant sted i Njuovččot (i distrikt 18). I 1971, 1972 og 1973 opplyser hun at familien har sommerbeite i distrikt 14A (Spierttagáisá), vår- og høstbeite i distrikt 17, og vinterbeite i distrikt 18. Hennes sønn, Samuel John N. Anti (f. 1951) gir samme informasjon som sin mor i sin melding for 1973.[221]

Lars Johnsen Anti (1889-1958) var som nevnt foran, bestefar til Rávnn' Áslat bártniid (Aslak Larsen Antis sønner). Han oppgir i 1949, 1952 og 1953 «Vuordjegaisa» (i distrikt 16) som sommerbeite og «Biednakduottar» som høst- og vårbeite. Som vinterbeite oppgir han «Sargejok» i 1949 og «Iskurasvuobme» i 1952 og 1953. I 1955 oppgir han å ha sommerbeite i Skáiddeduottar, mens høst- og vårbeite, og vinterbeite var de samme som i 1952 og 1953. I 1956 har han ikke fylt ut rubrikken for høst- og vårbeite, men oppgir «Vuordjegaisa» som sommerbeite og «Gosjok» som vinterbeite. I 1957 oppgir han Skáiddeduottar som sommerbeite, «Biednakduottar» som høst- og vårbeite og «Aimecierro» som vinterbeite.[222]

Aslak Larsen Anti (1922-1996) oppgir i 1949 i likhet med faren «Vuordjegaisa» som sommerbeite, «Biednakduottar» som høst- og vårbeite og «Sargejok» som vinterbeite. I 1951 oppgir han samme sommerbeite i som i 1949, og vinterbeite i «Solgajok», mens han ikke har fylt ut rubrikken for høst- og vårbeite. Fra og med 1961 til og med 1970 oppgir han at sommerbeite i «Skáiddeduottar. Distrikt 16», høst- og vårbeite i distrikt 17, og vinterbeite i distrikt 18. I 1971 oppgir han å ha sommerbeite i distrikt 14A, høst- og vårbeite i distrikt 17 og vinterbeite i «distrikt 18». Også i 1972 oppgir han å ha sommerbeite i distrikt 14A, mens han ikke gir opplysninger om de øvrige sesongbeiteområdene. I 1973 oppgir han distrikt 14A både som sommerbeite og høst- og vårbeite, og at vinterbeitene var «s*yd for Karasjok*».[223]

Det fremgår dermed av reindriftsmeldingene at både Aslak Larsen Anti, som er far til Rávnn' Áslat bártniid, og Kirsten J. Anti, som er mor til Samuel John N. Anti og Petter N. Anti, fra og med 1971 har hatt sommerbeite i distrikt 14A.

Ifølge rapporten til A/L Bajos hadde Samuel John N. Anti og Petter N. Anti i 1987/88 sommerbeite ved Hálkavárri og vinterbeite sør for Karasjok kirkested fra Ruvvašjohka til Ássuorggebuollán, Guorrasvuovdi og til Cáskinjohka. I det kravsområdet distrikt 14A har angitt, utøvde de bruk fra Karasjok-Lakselv-veien (E6) og østover til omtrent Riidonjárga, Váddevárri og Márttosvárri. Deres vintersiida (siida 9) besto i tillegg til Samuel John N. Anti og Petter N Anti, av Lars Anders J. Anti, Kirsten J. Anti, Aslak Anders A. Anti, Lars A. Anti og Per John A. Anti,[224] De tre sistnevnte tilhører Rávnn' Áslat bártniid siida.

Om denne vintersiidaens høstflytting opplyser Bajos-rapporten at siidaen samme med de andre vintersiidaene i Hálkavárri sommersiida, flyttet sørover gjennom distrikt 17 der de samlet flokken «lengst sør i distrikt 17», og hvor reinskillingen ble foretatt ved Sávkadas i slutten av november eller begynnelsen av desember, hvorpå noen siidaer flyttet nordover, mens andre deriblant «siida 9» flyttet videre sørover til distrikt 18.[225]

Daværende reindriftsagronom, Ivar Rushfeldt, opplyste i 1989 at reinen tilhørende Hálkavárri sommersiida, som var sommersiidaen til forgjengerne til dagens Samuel John N. Anti og Petter N. Anti siida og Rávnn' Áslat bártniid siida, ble samlet på Børselvfjellet i distrikt 14A i september og at den «*trekker sørover og inn i distrikt 17*», der den oppholder seg til skilling blir foretatt ved Sávkadas i november/desember. Etter skillingen flytter tre hjorder videre sørover til distrikt 18, og én hjord flytter nordover til vinterbeiter i distrikt 17 og 14A. Rushfeldt opplyser for øvrig at det i november/desember hadde kommet en del klager på at rein tilhørende Hálkavárri sommersiida hadde kommet inn på dyrket mark «*på strekningen Valjohk-Karasjok*», og at en del rein hadde trukket over grensen til Finland i Tanadalen.[226]

Reindriftsforvaltningens høringsdokument til forslaget om nye distriktsgrenser for Polmak og Karasjok fra 2003 gir noe informasjon om bakgrunnen for at blant annet forgjengerne til Samuel John N. Anti og Petter N. Anti siida og Rávnn' Áslat bártniid siida, i 1971 flyttet til Reinbeitedistrikt 14A Spierttagáisá, jf. punkt 8.9.1, men gir ellers ingen konkret informasjon om siidaenes vår- og høstbeitebruk nord for Karasjok kirkested.[227]

Det gjør heller ikke bruksreglene for dagens Reinbeitedistrikt 17, ut over å opplyse at grensene for høst- og vårbeitene er spesifisert på arealbrukskart.[228] Dette kartet viser, som nevnt i punkt 8.2, at vintersiidaene i distrikt 14A har vår- og høstbeiter i den vestlige delen av distrikt 17 nord for Karasjok, på østsiden av Karasjok-Lakselv-veien (E6).

221 Reindriftsmeldinger, Nils Johnsen Anti og etterkommere, 1956-1973 (jnr. 14/335-35).

222 Lars Johnsen Anti, reindriftsmeldinger, 1949, 1952, 1953 og 1955 til 1957 (jnr. 16/1323-30).

223 Aslak Larsen Anti, reindriftsmeldinger, 1949, 1951 og 1961 til 1973 (jnr. 16/1323-30).

224 A/L Bajos, *Analyse og plan for organisering av utnyttelsen av beite- og driftsarealet i reinbeitedistrikt 17/18, Karasjok høst-/vinter-/vårbeiter,* 1989 s. 22 og 31.

225 A/L Bajos, Op. cit., 1989 s. 16-17.

226 Ivar Rushfeldt, *Revurdering av høyeste antall rein for reinbeitedistriktene i Øst-Finnmark*, 1989 (jnr. 16/1553-26) s. 11.

227 Reindriftsforvaltningen, *Forslag til nye distriktsgrenser i Polmak og Karasjok*, 2003 (jnr. 16/1553-8) s. 32.

228 Områdestyret for reindrift i Øst-Finnmark, *Bruksregler for reinbeitedistrikt 17*, godkjent av Fylkesmannen i Finnmark 28. oktober 2016 (jnr. 16/1553-39) s. 4.

8.9.4 Kommisjonens vurderinger

8.9.4.1 Innledning

De kildene som er gjennomgått i punkt 8.9.3 sannsynliggjør at Samuel John N. Anti og Petter N. Anti siida, og Rávnn' Áslat bártniid siida har brukt deler av det kravsområdet distrikt 14A har angitt siden 1971. Samuel John N. Anti (f. 1951) viste på kommisjonens møte med styret for distrikt 14A 26. juni 2017 til at de fra Anti-slekta som flyttet inn i distrikt 14A i 1971 også hadde vært i disse områdene under andre verdenskrig, jf. punkt 8.9.2.

Slektskap er imidlertid ikke alene tilstrekkelig for rettssuksesjon. Det må også være sammenheng i bruken for at en generasjon skal kunne godskrives tidligere generasjoners bruk, jf. hevdsloven § 3 der det fremgår at forutsetningen for at flere brukeres brukstid skal kunne legges sammen er at overgangen mellom brukerne er «*lovleg*» og at bruken av hevdsobjektet, som i dette tilfellet er et område der det har foregått reindrift, skjer i «*samanheng*».

I dette tilfellet har ikke forgjengernes bruk av kravsområdet hatt tilstrekkelig sammenheng før 1971. Brukstiden må derfor beregnes fra sommeren 1971 da Samuel John N. Anti og Petter N. Anti siidas og Rávnn' Áslat bártniid siidas forgjengersiidaer flyttet fra sine daværende sommerbeitene på Skáiddeduottar i daværende distrikt 16 til sommerbeiter i distrikt 14A, og begynte å bruke de vår- og høstbeitene de to siidaene bruker i dag.

Dette gir per 2022 en samlet brukstid på 51 år. Det har vært antatt at den nedre grensen ved alders tids bruk «*settes til ca. 50 år*»,[229] men 50 års bruk vil likevel som regel være «*klart i underkant av hva som gjennomgående kreves*».[230] Alders tids bruk er dermed lite aktuelt som ervervsgrunnlag. Kommisjonens videre vurdering vil skje på grunnlag av hevdsreglene.

8.9.4.2 Har de to siidaene fortrinnsrett til vår- og høstbeite i kravsområdet?

(1.) For hevd av bruksrett er tidsvilkåret 20 år dersom bruken vises ved en «*fast tilstelling*» og 50 år dersom det ikke er tilfellet, jf. hevdsloven § 8 første ledd, sammenholdt med § 7 annet ledd og § 2. Videre følger det av § 6 annet ledd at et bruksavbrudd på to år eller mer innebærer at et pågående hevdserverv stanser og eventuelt løper på nytt fra det tidspunktet bruken gjenopptas. Kravet om «*fast tilstelling*» innebærer at hevdspretendenten må ha hatt en fast innretning som er egnet til å gi et signal utad om at det pågår hevdsbruk, og innretningen må ha vært satt opp med dette som formål, jf. punkt 6.3.2.4.

I dette tilfellet foreligger det ingen informasjon om at Samuel John N. Anti og Petter N. Anti siida eller Rávnn' Áslat bártniid siida har hatt innretninger i form av gjeterhytter eller sperregjerder eller liknende, som oppfyller disse kriteriene hva gjelder det området siidaene har brukt som vår- og høstbeite nord for Karasjok kirkested. Et eventuelt hevdserverv vil derfor forutsette at bruken har pågått i minst 50 år i sammenheng.

Det foreligger ingen opplysninger om at siidaene eller deres rettsforgjengere etter at bruken tok til i 1971 har hatt fristavbrytende avbrudd i bruken. De har i hele perioden hatt sommerbeiter på Spierttagáisá i reinbeitedistrikt 14A og vinterbeiter sør for Karasjok kirkested i området innenfor det som tidligere var benevnt som reinbeitedistrikt 18 (Karasjok vinterbeite) og som i dag er benevnt som reinbeitedistrikt 17 (Karasjok Øst).

Dette innebærer i sin tur at de har hatt et bruksmønster som medfører at de i full hevdstid har brukt en del av det området som inngår i det kravsområdet distrikt 14A har angitt nord for Karasjok kirkested, og at tidsvilkåret ble oppfylt i 2021.

(2.) Det følger av hevdsloven § 7 at den som i full hevdstid «*brukar eller har tingen som om han var bruksrettshavar*» vil oppfylle bruksvilkåret. Brukens innhold og omfang må tilsvare den bruken som en bruksrettshaver i et sammenliknbart område ville ha utøvd, jf. punkt 6.3.2.2. Når det er spørsmål om hevdserverv av en særrett i form av en fortrinnsrett til vår- og høstbeite for rein, innebærer vilkåret at bruken i innhold og omfang må tilsvare den bruken innehaveren av en slik rett ville ha utøvd i et område med tilsvarende beskaffenhet.

I dette tilfellet tilsier sakens opplysninger at bruksvilkåret er oppfylt i området fra Karasjok-Lakselv-veien (E6) og østover til omtrent Riidonjárga, Váddevárri og Márttosvárri. De kildene som omtaler perioden fra 1971 og frem til tidlig på 1990-tallet tyder på at vår- og høstbeitebruken i hovedsak foregikk i dette området, jf. punkt 8.9.3. De beitebruksgrensene som ble trukket i forbindelse med utarbeidelsen av bruksreglene for distrikt 17 i 2011 tyder på at dette bruksmønsteret i hovedsak har fortsatt fra da av og frem til i dag.

Bruksvilkåret for erverv av en særrett i form av en fortrinnsrett er imidlertid ikke oppfylt i hele det kravsområdet distrikt 14A har angitt. Det kan riktignok ikke utelukkes at Samuel John N. Anti og Petter N. Anti siida og Rávnn' Áslat bártniid siida tidvis også har brukt vår- og høstbeiteområder utenfor det området som er omtalt umiddelbart over. For eksempel kan Ivar Rushfeldt opplysninger om at rein fra Hálkavárri sommersiida under høstflyttingen i november/desember hadde kommet inn på dyrket mark «*på strekningen Valjohk-Karasjok*», og også trukket over grensen til Finland

229 Gunnar Eriksen, *Alders tids bruk*, 2. utg. (2008) s. 190.

230 Thor Falkanger, *Lokal sedvanerett – knyttet til fast eiendom*, [i] Tidsskrift for rettsvitenskap 2017 s. 68-69.

i Tanadalen, jf. punkt 8.9.3, være en indikasjon på at siidaene også har brukt de østlige delene av kravsområdet.

Rushfeldts beskrivelse tyder imidlertid på at det dreier seg om unntakstilfeller og mer sporadisk og tilfeldig bruk. Det er ingen holdepunkter for at Samuel John N. Anti og Petter N. Anti siida og Rávnn' Áslat bártniid siidas bruk av den østlige delen av kravsområdet har hatt tilstrekkelig fasthet eller hatt et innhold og omfang som oppfyller bruksvilkåret for erverv av særrettigheter med grunnlag i hevd. Det foreligger heller ikke noen holdepunkter for at det har vært tilfellet i den delen av kravsområdet som ligger vest for Karasjok-Lakselv-veien (E6).

Kommisjonen legger etter dette til grunn at de to siidaenes bruk siden 1971 oppfyller bruksvilkåret for erverv av en særrett i form av en fortrinnsrett til vår- og høstbeite på østsiden av Karasjok-Lakselv-veien (E6) til omtrent en linje mellom Riidonjárga, Váddevárri og Márttosvárri.

(3.) For at det skal være grunnlag for erverv av en særrett i form av en fortrinnsrett til vår- og høstbeite i dette området, må bruken ha vært utøvd i *aktsom god tro*, jf. hevdsloven § 4 første ledd. Den bruken de to siidaene og deres forgjengere har utøvd, må ha skjedd på grunnlag av en oppfatning om at bruken hadde grunnlag i en underliggende særrett og ikke i tålt bruk. Videre må de ikke kunne bebreides for å ha hatt en slik oppfatning, jf. punkt 6.3.2.3.

Som fremholdt i punkt 6.4.2 gjelder det ved vurderingen av godtrokravet en presumsjon for at kravet er oppfylt dersom tidsvilkåret og bruksvilkåret er oppfylt. Dette innebærer at godtrokravet gjennomgående vil være oppfylt hvis det ikke foreligger konkrete holdepunkter som gir grunnlag for å trekke hevdspretendentens aktsomme gode tro i tvil.

Et forhold som må trekkes inn i vurderingen er at forgjengersiidaene flyttet inn i reinbeitedistrikt 14A sommeren 1971 etter tillatelse fra lappefogden. Hjemmelen for tillatelsen var § 12 i reindriftsloven av 1933 der første og annet ledd hadde følgende ordlyd:

> «For å opnå en hensiktsmessigere fordeling eller bedre ordning av reinbeitningen eller når det forøvrig ansees ønskelig kan lappefogden, eller i fylke hvor sådan ikke er ansatt, fylkesmannen, eller den han har bemyndiget, henvise flyttlapp med de under hans voktning værende rein til et annet reinbeitedistrikt innen reinsognet, eller hvor reinsogn ikke er opprettet, innen fylket enn det, hvor han oppholder sig eller hvortil han er meldt.
>
> Ved henvisning bør den som lengst har hatt beite for sine rein i reinbeitedistriktet fortrinsvis tillates å benytte det.»

Spørsmålet er om lappefogdens tillatelse til at de to siidaene kunne flytte inn i kravsområdet kan gi grunnlag for aktsom god tro med hensyn til at siidaene hadde en underliggende fortrinnsrett til området, og om den gode troen har vært til stede i hele hevdsperioden.

Et moment ved vurderingen er at synet på reindriftsrettens karakter var annerledes tidlig på 1970-tallet enn i dag. Høyesterett hadde riktignok i Brekken-dommen i Rt. 1968 s. 394 stadfestet at reindriftssamisk bruk kunne gi grunnlag for rettighetserverv ut over reindriftsloven, og i Altevann-dommen i Rt. 1968 s. 429, at reindriftsamisk beitebruk hadde ekspropriasjonsrettslig vern. Den rådende oppfatningen var likevel at reindriftsretten ikke gikk ut over det som til enhver tid fulgte av reindriftsloven, jf. foran i punkt 4.1.6.1.

I dag er det sikker rett at reindriftsforvaltningen ikke kan vedta en beitefordeling som krenker etablerte tinglige rettigheter. Denne oppfatningen gjorde seg imidlertid i liten grad gjeldende på 1970-tallet. Derfor kan det ikke legges til grunn at lappefogdens innflyttingstillatelse i seg selv var diskvalifiserende for god tro. Når innflyttingstillatelsen ble gitt av offentlige myndigheter og ikke av de reindriftsutøverne som i 1971 brukte områdene på østsiden av Karasjok-Lakselv-veien (E6) som vår- og høstbeite, kan det heller ikke legges til grunn at Samuel John N. Anti og Petter N. Anti siida og Rávnn' Áslat bártniid siida og deres forgjengersiidaer oppfattet situasjonen slik at tillatelsen var en form for «*tålt bruk*».

Det kan heller ikke uten videre legges til grunn at tillatelsen medførte noen krenking av etablerte tinglige rettigheter for de siidaene som i 1971 brukte de nevnte områdene i daværende distrikt 17 som vår- og høstbeite. Alle forhold tatt i betraktning fremstår det som mest sannsynlig at Samuel John N. Anti og Petter N. Anti siida og Rávnn' Áslat bártniid siida og deres forgjengere ved innflyttingen til distrikt 14A oppfattet situasjonen slik at de fikk andel i en underliggende rett til områdene i distrikt 14A. Det er også sannsynlig at deres oppfatning var at de også fikk andel i en underliggende rett til de områdene i daværende distrikt 17, som de øvrige siidaene i distrikt 14A hadde brukt og brukte under vår- og høstflyttingen. De kan vanskelig bebreides for å ha hatt en slik oppfatning.

Det forholdet at rettighetskravet fra reinbeitedistrikt 14A prinsipalt er fremmet på vegne av alle siidaene i distriktet, tyder for sin del på at den rådende rettsoppfatningen i distriktet er at alle siidaene i distriktet har like rettigheter innenfor den delen av kravsområdet i Karasjok kommune hvor distriktets siidaer har utøvd reindrift.

Reinbeitedistrikt 13 Lágesduottar som har fremmet krav som overlapper den østlige delen av rettighetskravet fra distrikt 14A, har gitt uttrykk for at de to siidaene ikke har

rettigheter i det kravsområdet distrikt 14A har angitt, jf. foran i punkt 8.4.2. Disse innvendingene synes imidlertid i første rekke å være knyttet til rettighetsforholdene der de to kravene overlapper hverandre. Overlappingen er imidlertid øst for det området hvor Samuel John N. Anti og Petter N. Anti siida og Rávnn' Áslat bártniid siidas bruk oppfyller tidsvilkåret og bruksvilkåret for erverv av en fortrinnsrett til vår- og høstbeite. Innvendingene fra distrikt 13 har derfor ikke et innhold som kan frata de to siidaene aktsom god tro.

Kommisjonen anser det etter dette overveiende sannsynlig at Samuel John N. Anti og Petter N. Anti siida og Rávnn' Áslat bártniid siida og forgjengersiidaene fra 1971 da de ble en del av reinbeitedistrikt 14A, har vært i aktsom god tro med hensyn til at de hadde samme rett til å bruke vår- og høstbeitene nord for Karasjok kirkested som de øvrige siidaene i distrikt 14A. Derimot kan de vanskelig ha vært i god tro med hensyn til at de hadde en sterkere rett til disse områdene enn de andre siidaene i distrikt 14A som har brukt dette området.

Vilkårene for erverv av fortrinnsrett til vår- og høstbeite er dermed oppfylt for Samuel John N. Anti og Petter N. Anti siida og Rávnn' Áslat bártniid siida i området fra Karasjok-Lakselv-veien (E6) og østover til omtrent en linje mellom Riidonjárga, Váddevárri og Márttosvárri. Se ellers punkt 8.11 der kommisjonens konklusjoner er oppsummert.

8.10 Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida

8.10.1 Sakens problemstilling og bakgrunn

Spørsmålet i saken er om Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida med grunnlag i langvarig bruk har ervervet en særrett i form av en fortrinnsrett til vår- og høstbeite i det kravsområdet reinbeitedistrikt 14A har angitt nord for Karasjok kirkested. Siidaen har også fremmet et selvstendig krav om rett til vår- og vinterbeite nord og sør for kirkestedet. Se kapittel 16.

Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida er etterfølger av Jovnnin Pier Jovnna siida. Dette var siidaen til foreldrene til siidaandelshaverne i Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida, brødrene Nils Aslak (f. 1967), Samuel Anders (f. 1970) og Johannes Mathis Guttorm (f. 1974). Deres mor, Magga Kirsten (Nilsdatter Utsi) Guttorm (f. 1932), er barnebarn av Samuel Nilsen Utsi (Hoammá Sámmol) (1854-1925) og opprinnelig fra Spierttagáisá. Faren, John Persen Guttorm (1935-2004), var fra Njeaiddán siida. John Persen Guttorm hadde sommerbeite i Njeaiddán, på vestsiden av Porsangerfjorden frem til han i 1972/73 fikk lappefogdens tillatelse til å flytte til distrikt 14A.

Tillatelsen hadde sin bakgrunn i at det var få reineiere igjen i Hálkavárri- og Čalbmelanrášša sommersiida i distrikt 14A etter at Per Hans Iversen Utsi (Ivvár Piera) døde i 1971. Foruten Jovnnin Pier Jovnna siida, fikk som nevnt i punkt 8.9.1 to siidaer tilhørende Anti-slekta tillatelse til å flytte til distrikt 14A i 1971/72.[231]

8.10.2 Bemerkninger fra Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida, Reinbeitedistrikt 14A og andre

8.10.2.1 Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida og Reinbeitedistrikt 14A Spierttagáisá

I rettighetsmeldingen 22. november 2013 viser Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida til bruk utøvd av Guttorm-brødrenes forfedre. På farssiden trekker de frem reindriften til faren, John Persen Guttorm (1935-2004), bestefaren, Per Johnsen Guttorm (1908-1963), og oldefaren, John Johannesen Guttorm (Jovnnin) (1869-1930), og på morssiden Samuel Nilsen Utsi (Hoammá Sámmol) (1854-1925) sin reindrift. Anført rettsgrunnlag er alders tids bruk. Guttorm-brødrene i Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida opplyser i rettighetsmeldingen at deres far var siidaens eneste aktive utøver fra 1960 til 1996 og at han flyttet til distrikt 14A i 1972/73.[232]

I intervju 23. november 2020 ga Nils Aslak Guttorm (f. 1967) opplysninger om siidaens bruk av Jalgesvađđa, nordvest for Karasjok kirkested. Han sa at siidaen hadde brukt selve Jalgesvađđa og Uhca Jalgesvađđa og Gárževárri helt frem til Kárášjohka om våren og om høsten fra foreldrene hans flyttet til distrikt 14A i 1972/73 og hvert år frem til 2010. Nils Aslak Guttorm ga ellers uttrykk for at rettighetene i Jalgesvađđa-området både har sitt grunnlag i bruken til farens slekt og morens slekt, og at bruken på morssiden av slekta er grunnlaget for siidaens rettigheter i område øst for Karasjok-Lakselv-veien (E6).[233]

Om bruken til forfedrene på morssiden (Stravnnjit/Utsi-slekta) fortalte Guttorm-brødrenes mor, Magga Kirsten (Nilsdatter Utsi) Guttorm (f. 1932) i intervju 19. januar 2017 at hennes foreldre/familie hadde sommerbeite i Hálkavárri i nåværende distrikt 14A, og at hun i yngre år var aktivt med i reindriften. Hun giftet seg med John Persen Guttorm (Jovnnin Pier Jovnna) i 1957, og de flyttet da til hans reinbeiteområde med sommerboplass i Njeaiddán og vinterboplass i Rávdojohka. Her drev de frem til 1973 da de flyttet tilbake til hennes foreldres beiteområder i distrikt 14A. De fikk ti barn og tre av sønnene har reindrift i Jovnnin

231 Reindriftsforvaltningen, *Forslag til nye distriktsgrenser i Polmak og Karasjok*, 2003 (jnr. 16/1553-8) s. 32.

232 Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida, Rettighetsmelding 22. november 2013 (jnr. 14/332-3) s. 3-5.

233 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med Nils Aslak Guttorm*, 23. november 2020 (jnr. 14/332-26) s. 1-5.

Pier Jovnna gánddaid siida. Hun fortalte at det på 1970-tallet var sammenblandinger i sommerbeiteområdet med Mákket/Anti-flokken (forgjengerne til Samuel John N. Anti og Petter N. Anti siida og Rávnn' Áslat bártniid siida) som på den tiden hadde kommet fra Skáiddeduottar til Hálkavárri: «*De var veldig mange, og det ble bare kaos*».[234]

Styret for distrikt 14A opplyste i møte 26. juni 2017 at Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siidas forgjengersiida, Jovnnin Pier Jovnna siida, kom til distriktet mellom 1972 og 1974 fra Njeaiddán sommerbeitedistrikt. Ifølge Samuel John N. Anti (f. 1951) kommer de reineierne som tilhører Guttorm-slekta i dagens distrikt 14A Spierttagáisá og distrikt 13 Lágesduottar, fra sommerbeiteområdet Gearretnjárga i Kvalsund. Samuel Anders J. Guttorm (f. 1970) som tilhører Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida, viste til at hans mor, Magga Kirsten (Nilsdatter Utsi) Guttorm, er barnebarn av Samuel Nilsen Utsi (Hoammá Sámmol) og at hun tilhører Stravnnjit/Utsi-slekta som har vært i de områdene som nå inngår i distrikt 14A siden slutten av 1800-tallet.[235]

8.10.2.2 Bemerkninger fra andre

Per John Samuelsen Utsi (Roncen Jovnna) (f. 1938) fra Báhkilskáidi siida (kapittel 15) fortalte i intervju 3. februar 2017 at da han var barn holdt hans familie til i Hálkavárri i dagens distrikt 14A. Om Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida sa han:[236]

> «De holder til i Halkavarri … hvor jeg er oppvokst … De hører ikke til i Halkavárri, de kommer fra Njeaiddán. De er som innflyttere, flytter litt rundt omkring. Nå har de flyttet inn på sommerbeite til Petter John Utsi i Bissojohka/Børselv. De har ikke hatt fast beiteplass, verken på sommeren eller vinteren.»

I intervju 11. desember 2020 sa Johannes Anders P. Guttorm (f. 1946) som har fremmet et krav som kommisjonen ikke har realitetsbehandlet på grunn av manglende rettslig interesse, jf. punkt 5.3 (4), at Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siidas rettsforgjengere flyttet fra Njeaiddán sommersiida til distrikt 14A i 1973, og at det høres merkelig ut at de i dag skal ha rettigheter vest for Karasjok-Lakselv-veien (E6). Johannes Anders P. Guttorm sa at han ikke kjenner til at Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida brukte dette området helt frem til 2010. Han var også skeptisk til at eksteskap skal gi grunnlag for rettigheter både på foreldrenes side og svigerfamiliens side.[237]

8.10.3 Historiske (skriftlige) kilder

8.10.3.1 Opplysninger om beitebruken til rettsforgjengerne på farssiden (Guttorm-slekta)

Guttorm-brødrenes oldefar, John Johannesen Guttorm (Jovnnin/Johán Jovnna) (1869-1930), var i 1911/12 i Johán Piera siida sammen med sine brødre, Per Johannesen Guttorm (Johán Piera) (1864-1927) og Anders Johannesen Guttorm (1863-1936).[238] I kalvingstiden var siidaen i «Guođkavarre» (ikke kartfestet) og sommerstid i «Guovčiola». Dette er trolig i Guovžilgáisá-området. I springtiden var siidaen ved Máilevađđa vest for Idjajávri, og ved nyttår på Goikenjavevárri, like sørvest for Iškoras. 1. april oppholdt siidaen seg ved Geaimmevárri.[239] Siidaens høstbeite ved Máilevađđa sannsynliggjør at dens bruksområder og flyttleier i 1911/12 var innenfor dagens vestlige flyttesystem.

John Johannesen Guttorm (Jovnnin) var i 1913/14 i egen siida. I kalvingstiden var siidaen ved Leavnnjašjávri vest for Skoganvarre/Skuvvanvárri, om sommeren i Jeagiloaivi-Vuorjegáisá (Vuorji), og om høsten på østsiden av Geaimmejávri vest for Karasjok-Lakselv-veien (E6). Vinterbeitene var i Báhkilskáidi sør for kirkestedet. 1. april var siidaen i Skáidegeahči.[240]

Siidaen til John Johannesen Guttorm var i kalvingstiden våren 1915 ved Lakselva vest for Karasjok-Lakselv-veien (E6), og om sommeren ved «Obbardæigaissa» (trolig Oppardasráššа, vest for Porsangmoen). Om høsten var siidaen ved Máilevađđa. Vintereren 1915/16 var den ved Geaimmejohka nord for Ássebákti. Våren 1917 var siidaen ved «Maillejokka» som trolig er i området ved Máilejávri og Máilevađđa, vest for Idjajávri. Om sommeren var siidaen på Vuorjegáisá, og vinteren 1917/18 i Háldi i Karasjok.[241]

Somrene 1923 og 1924 hadde siidaen sommerbeite på Vuorjenjárga (vestsiden av Porsangerfjorden). I 1923 benevnes sommerbeiteområdet som «Ráksavárri» på Vuorjenjárga. Vinteren 1924 var siidaen ved Vuoskkovárri.[242] Vuoskkovárri er nord for Karasjok, på høyde med Stuorra Guorpmet, men på vestsiden av Karasjok-Lakselv-veien (E6).

234 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med Magga Kirsten (Nilsdatter Utsi) Guttorm*, 19. januar 2017 (jnr. 14/332-11) s. 9-10.

235 Finnmarkskommisjonen, *Oppsummering av møte med styret for distrikt 14A*, 26. juni 2017 (jnr. 14/333-17) s. 4.

236 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med Per John Samuelsen Utsi,* 3. februar 2017 (jnr. 14/352-25) s. 14.

237 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med Johannes Anders P. Guttorm*, 11. desember 2020 (jnr. 14/353-24) s. 27-29.

238 Informasjonen om fødsels- og dødsår, se Erik Schytte Blix, *Karasjok-slekter*, 2. utg. (1989), s. 197-198 og 201.

239 Kirsti Strøm Bull, *Reinbyer i Finnmark på begynnelsen av 1900-tallet*, 2005, s. 64-65.

240 Kirsti Strøm Bull, Op. cit., 2005 s. 92-93.

241 Kirsti Strøm Bull, Op. cit., 2005 s. 116-117 (1915/16) og 132-133 (1917/18).

242 Kirsti Strøm Bull, Op. cit., 2005 s. 166-167.

For perioden fra John Johannesen Guttorm døde i 1930 og frem til 1946 har kommisjonen ikke funnet opplysninger om familiens reindrift i skriftlige kilder. Guttorm-brødrenes bestefar, Per Johnsen Guttorm (1908-1963) oppgir i sin reindriftsmelding for 1946 å ha sommerbeite i Njeaiddán, høstbeite i Savkŋovárri, vårbeite vest for Skuvvanvárri i Vuolanjunis, og vinterbeite sør for Karasjok på Báhkilvárri. I 1950 oppgir han sommerbeite i Njeaiddán, vårbeite i Vuolanjunis, høstbeite på Čáhppesvárri (vest for Karasjok-Lakselv-veien), og vinterbeite på Báhkilvárri. Også i 1953 oppgir han sommerbeite i Njeaiddán, mens han hadde høst- og vårbeite på Stiippanvárri, og vinterbeite på Nieiddaidvárri og i Vuoskkovuopmi (trolig ved Vuoskkojávri og Vuoskkovárri i Karasjok, vest for Karasjok-Lakselv-veien). I 1954 oppgir Per Johnsen Guttorm å ha sommerbeite på Vuorjegáisá og vinterbeite i Geaimmesuolo (vest for Karasjok-Lakselv-veien). I 1956 oppgir han Njeaiddán som sommerbeite, Vuorjeduottar som vår- og høstbeite, og Máilevađđa sørvest for Idjajávri som vinterbeite. I 1957 hadde han sommerbeite i Vuorjegáisá, og høst- og vårbeite i Vuoskkovuopmi.[243]

Per Johnsen Guttorms sønn, John Persen Guttorm (1935-2004), var far til Guttorm-brødrene. John Persen Guttorm oppgir i sin første egne reindriftsmelding i 1958 sommerbeite på «Varjegáisá» (Vuorjegáisá), høst- og vår-beite i Fáhttevárri, og vinterbeite i Vuoskkovuopmi. I 1960 oppgir han Njeaiddán som sommerbeite, «Varjegáisá» som høst- og vårbeite, og Vuoskkovuopmi som vinterbeite. I 1961 er rubrikken for vinterbeite ikke fylt ut, men han oppgir sommerbeite i Njeaiddán og høst- og vårbeite mellom Njeaiddán og Fáhttevárri. I perioden 1962-1972 oppgir han sommerbeite i distrikt 16 (Vuorjenjárga) i Porsanger, høst- og vårbeite i distrikt 17 (Karasjok høst- og vårbeite) i Karasjok nord for kirkestedet og vinterbeite i distrikt 18 (Karasjok vinterbeite) sør for kirkestedet. I 1973 oppgir han sommerbeite i distrikt 14A Spierttagáisá, høst- og vårbeite i distrikt 17 og vinterbeite i distrikt 18.[244]

Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida opplyser i rettighetsmeldingen 22. november 2013 at Per Johnsen Guttorm (1908-1963) som er bestefar til Guttorm-brødrene i Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida, er identisk med siida «*W.8.b*» (Juhvu-Biera siida) i Vorrens beitebruksoversikt.[245] Ifølge Vorren hadde siida W.8.b (Juhvu-Biera siida) vinterbeiter på vestsiden av Idjajávri og sørover til Karasjok (vest for Karasjok-Lakselv-veien). Her beitet siidaens hjord lengst sør den første delen av vinteren på Čáhppesvárri, Gárževárri og Stuorra- og Uhca Jalgesvađđa. Etter jul trakk flokken nordover til området vest for Idjajávri, og beitet fra Nieiddaidvárri og nordover. Ved flyttetider hadde flokken opphold ved Lemmájávri, sør for Máilevađđa.[246]

Om våren flyttet siidaen mot nordvest over Máilevađđa og Ciikojohka til møtet mellom Mievttajohka og Stiippanjohka, og over Guoppošjávri og Njárgajávri. Den krysset Leavnnjašjohka og kom frem til sommerleiren på nordsiden av Leavnnjašjohka-dalen. Vorren opplyser at siida W.8.b (Juhvu-Biera siida) og siida W.8.a (Bier-Juhvu-siida) hadde felles kalvingsplass omkring Girrabohki og frem til Stabbursdalen, samt østover mot Nedrevann. De to siidaene startet høstflyttingen fra sommerleiren over Leavnnjašjohka og videre over Guoppošvárri (Guoppošoaivi)-Mievttačohkka. Her skilte de hjordene. W.8.b (Juhvu-Biera siida) flyttet mot vinterbeitene over Gieddoaivi sør for Fáhttevárri, rett over Sánddoaivi og Máilevađđa, forbi Lemmájávri nord for Vuoskkovárri til vinterbeiteområdet i Leaibejávri, nordvest for Karasjok kirkested, vest for Karasjok-Lakselv-veien. Her hadde siidaen vinterbeite sammen med W.10 (Bier-Anti-siida).[247]

Ifølge Bajos-rapporten besto Jovnnin Pier Jovnna siida (siida 10) i 1987/88 av John Persen Guttorm (1935-2004). Siidaen hadde vinterbeite i Bálggesvárri, nord for Iškoras, og hørte til Hálkavárri sommersiida.[248] Om siidaens høstbeitebruk opplyser rapporten at siidaen sammen med de andre vintersiidaene i Hálkavárri sommersiida flyttet gjennom distrikt 17 til Sávkadas, der reinskillingen ble foretatt i månedsskiftet november/desember, og siidaen deretter flyttet videre sørover og begynte vinterbeitingen «*straks sør for Kárášjohka*.»[249]

Ivar Rushfeldts opplysninger om høstbeitebruken til vintersiidaene i Hálkavárri sommersiida på slutten av 1980-tallet, er omtalt i punkt 8.9.3. Det fremgår der at noen av vintersiidaene etter at skillingen var foretatt ved Sávkadas i november/desember flyttet videre sørover, mens andre flyttet nordover, og at rein tilhørende Hálkavárri sommersiida kan synes å vært noe øst for de tradisjonelle høstbeitene til distrikt 14A.[250]

Reindriftsforvaltningen opplyser i høringsdokumentet til forslaget om nye distriktsgrenser for Polmak og Karasjok

243 Per Johnsen Guttorm, reindriftsmeldinger 1946, 1950, 1953, 1954, 1956 og 1957 (jnr. 14/332-22).

244 John Persen Guttorm, reindriftsmelding 1958 og 1961 til 1973 (jnr. 14/332-22 og 14/332-29).

245 Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida, Rettighetsmelding 22. november 2013 (14/332-3) vedlegg 9.

246 Ørnulv Vorren, *Finnmarksamenes nomadisme II*, 1962 s. 208-209.

247 Ørnulv Vorren, Op. cit., 1962 s. 184 (vårflytting/sommerleir), 187 (kalvingsplass) og 203-204 (høstflytting/vinterbeite).

248 A/L Bajos, *Analyse og plan for organisering av utnyttelsen av beite- og driftsarealet i reinbeitedistrikt 17/18, Karasjok høst-/vinter-/vårbeiter*, 1989 s. 22.

249 A/L Bajos, Op. cit., 1989 s. 16-17.

250 Ivar Rushfeldt, *Revurdering av høyeste antall rein for reinbeitedistriktene i Øst-Finnmark*, 1989 (jnr. 16/1553-26) s. 11.

fra 2003 at en reineier (John Persen Guttorm) fra Njeaiddán siida, i 1972/73 fikk tillatelse til å flytte inn i Hálkavárri (distrikt 14A). Høringsdokumentet gir ellers visse opplysninger om denne reineierens vinterbeitebruk fra 1974 til 2003, men sier ikke noe spesifikt om hans vår- og høstbeitebruk.[251]

Heller ikke bruksreglene for dagens reinbeitedistrikt 17 har spesifikke opplysninger om høstbeitebruken til dagens Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida, ut over å opplyse at grensene for høst- og vårbeitene er spesifisert på arealbrukskart.[252] Dette kartet viser, som nevnt i punkt 8.2, at vintersiidaene i distrikt 14A har vår- og høstbeiter i den vestlige delen av distrikt 17 nord for Karasjok, på østsiden av Karasjok-Lakselv-veien (E6).

8.10.3.2 Opplysninger om beitebruken til rettsforgjengerne på morssiden (Stravnnjit/Utsi-slekta)

Guttorm-brødrene i Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida har som nevnt i punkt 8.10.2, også vist til bruk utøvd av forfedrene på morssiden (Stravnnjit/Utsi-slekta). Ifølge de eldre kildene var faren til brødrenes mor, Magga Kirsten (Nilsdatter Utsi) Guttorm (f. 1932), Nils Samuelsen Utsi (1890-1986), opprinnelig en del av farens siida (Hoammá Sámmol siida). Han hadde senere sin egen siida (Stravdnji-Niilas siida), men var i perioder også i samme siida som sine brødre (Stravdnji-gánddaid siida). Disse siidaene hadde i deler av årets driftssyklus opphold i det kravsområdet distrikt 14A har angitt nord for kirkestedet.[253]

Ifølge amtmannens beitebruksoversikt for Karasjok fra 1855 hadde oldefaren til Guttorm-brødrenes mor, Magga Kirsten (Nilsdatter Utsi) Guttorm (f. 1932), på hennes farsside, Nils Josefsen Utsi (1816-1900), vinterbeite ved Anárjohka og sommerbeite «*Paa Fjeldet mellem Karasjok og Porsanger*».[254]

Kildene for perioden fra 1911/12 til 1932/33 viser at Magga Kirsten (Nilsdatter Utsi) Guttorms bestefar, Samuel Nilsen Utsi (Hoammá Sámmol) (1854-1925), og hans sønner, blant annet Magga Kirstens far, Nils Samuelsen Utsi (Stravnnje Niillas) (1890-1986), hadde sommerbeite på østsiden av Porsangerfjorden. Kommisjonen har ikke funnet skriftlige kilder som belyser Nils Samuelsen Utsis beitebruk etter 1932. Det foreligger ingen opplysninger om slektas beitebruk i perioden mellom 1932 og 1953. Nils Samuelsen Utsi er ikke omtalt i Vorrens materiale som omhandler perioden 1953-1957, men Vorren omtaler siidaene til to av hans nevøer, Samuel Johnsen Utsi (Jovnna Sámmol) (1921-2014) og Per Hans Iversen Utsi (Ivvár Piera) (1925-1971). Se punkt 8.7.3.

8.10.4 Kommisjonens vurderinger

8.10.4.1 Rettssuksesjon

Som fremholdt blant annet i punkt 8.6.4.3, gjelder prinsippet i hevdsloven § 3 om at brukstiden til etterfølgende brukere kan legges sammen forutsatt at bruken har vært utøvd i sammenheng og overgangen mellom brukerne er «*lovleg*» både ved hevd og ved alders tids bruk.[255] Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida kan dermed godskrives forgjengersiidaenes brukstid dersom de har utøvd sammenhengende bruk av samme område, og overgangen mellom dem kan anses som «*lovleg*». Eksempler på «*lovleg*» overgang er blant annet salg, gave og arv.[256]

Eierforholdet til en reindriftssiida er ikke offisielt registrert og en siida er ofte ingen fast størrelse. Spørsmålet om rettssuksesjon i saker om reinbeiterett kan derfor noen ganger være vanskelig å avgjøre. Tradisjonell bruksovergang av beiteland som ledd i generasjonsskifte fra foreldre til barn, er imidlertid «*lovleg*» overgang.

Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida har vist både til den bruken Guttorm-brødrenes forfedre på farssiden og morssiden har utøvd. Farssiden, Guttorm-familien, har hatt reindrift i deler av det kravsområdet distrikt 14A har angitt siden 1972/73. Før dette hadde de beiteland på vestsiden av Porsangerfjorden og vest for nåværende vei (E6) mellom Karasjok og Lakselv. Etter at Guttorm-brødrenes foreldre giftet seg i 1957 og frem til 1972/73, hadde familie-siidaen reindrift i distrikt 16C Njeaiddán, jf. punkt 8.10.2.1. Den reindriften farssiden av slekta har utøvd i kravsområdet oppfyller dermed ikke tidsvilkåret etter reglene om alders tids bruk.

Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida har heller ikke noen faste installasjoner i området. Når bruken går tilbake til 1972/73 er det også usikkert om 50 års brukstid i hevdsloven § 8 første ledd var oppfylt da rapporten om reindriftsinterne rettsforhold i Karasjok ble offentligjort i desember 2022. Offentliggjøringen av rapporten er imidlertid ikke fristavbrytende. Har bruken før og etter

251 Reindriftsforvaltningen, *Forslag til nye distriktsgrenser i Polmak og Karasjok*, 2003 (jnr. 16/1553-8) s. 32.

252 Områdestyret for reindrift i Øst-Finnmark, *Bruksregler for reinbeitedistrikt 17,* godkjent av Fylkesmannen i Finnmark 28. oktober 2016 (jnr. 16/1553-39) s. 4.

253 Kirsti Strøm Bull, *Reinbyer i Finnmark på begynnelsen av 1900-tallet*, 2005, s. 62-63, 84-85, 118-119, og 134-135, 162-163 og 174-175, og Tharald Frette, *Renbyer i Polmak 1932/33*, 1933 (renby nr. 5 i Spierttanjárga/Vuorjenjárga (jnr. 16/1553-17)

254 *Opgaver afgivne inden Vinterthinger for Karasjok i Aaret 1855 efter Anmodning fra Amtmanden i Finmarkens Amt,* 1855 (avskrift ved Finnmarkskommisjonen) (jnr. 14/315-138) s. 3 (reineier 44).

255 Gunnar Eriksen, *Alders tids bruk*, 2. utg. (2008) s. 196.

256 Sivillovbokutvalet, *Rådsegn 6 Om hevd*, 1961 s. 10 og s. 24.

offentliggjøringen tilstrekkelig innhold og omfang til å være rettsstiftende, og er utøvd og utøves i god tro, vil et rettighetserverv derfor pågå også etter dette, jf. punkt 6.3.7.

Det er likevel grunn til å vurdere om Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida også kan anses som rettsetterfølger etter morssiden, Stravnnjit/Utsi-slekta. Denne slekta har hatt reindrift i deler av kravsområdet i alle fall siden 1911/12. Et eventuelt bekreftende svar vil derfor medføre at tidsvilkåret etter reglene om alders tids bruk kan være oppfylt.

Som fremholdt i punkt 8.8.4.1, må det legges til grunn at kvinner og menn har samme evne til å videreføre en families rettigheter til bestemte beiteområder. Spørsmålet blir imidlertid om Magga Kirsten (Nilsdatter Utsi) Guttorm (f. 1932) mistet retten til sin familiesiidas tradisjonelle beiteområder da hun etter å ha giftet seg med John Persen Guttorm i 1957 flyttet til hans beiteområder. Kirsti Strøm Bull har i sin sakkyndige utredning for kommisjonen om interne rettighetsspørsmål i reindriften omtalt spørsmålet på generelt grunnlag og skriver:[257]

> «Hvis en reineier gifter seg eller blir samboer og flytter sine rein over til ektefellens eller samboerens siida, mister vedkommende rettigheter i siidaen han eller hun flytter fra. I diskusjon om rett til beiteland, kan man se anført at dette er beiteland som oldeforeldrene benyttet. Selv om beitelandet fra gammelt av er benyttet av forfedre, kan man selv bare påberope seg denne gamle bruken hvis det går en siida-tilhørighet fra disse forfedre til den siida man selv i dag tilhører.»

Dersom denne tilnærmingen legges til grunn, kan Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida ikke anses som rettsetterfølgere av Stravnnjit/Utsi-slekta og godskrives dennes bruk av området nord for Karasjok kirkested. Siidaens reindrift blir da utelukkende en videreføring av reindriften til Jovnnin Pier Jovnna og hans forfedre, og brukstiden i kravsområdet må regnes fra 1972/73. Nils Oskal og Mikkel Nils Sara har imidlertid uttrykt et mer nyansert syn.[258] Slik kommisjonen ser det, vil det være for bastant å legge til grunn at Magga Kirsten (Nilsdatter Utsi) Guttorm med permanent virkning har mistet sine rettigheter i det kravsområdet distrikt 14A har angitt.

Det kan når det gjelder dette vises til at Nils Samuelsen Utsi (1890-1986) hadde seks sønner, men fire av sønnene døde som barn, og to etablerte seg som håndverkere og videreførte ikke reindriften. Alle hans fem døtre giftet seg med reineiere fra andre reinbeitedistrikter.[259] I motsetning til Magga Kirsten (Nilsdatter Utsi) Guttorms brødre ble de dermed værende i reindriften, men de giftet seg med reineiere som hadde reindrift andre steder. Etter det kommisjonen kjenner til, har i motsetning til Magga Kirsten (Nilsdatter Utsi) Guttorm, ingen av disse senere gjenopptatt reindriften i kravsområdet.

Hun må derfor anses å ha videreført farens vår- og høstbeitebruk i kravsområdet nord for Karasjok kirkested, og rettsovergangen fra Nils Samuelsen Utsis reindrift, via henne til ektemannen John Persen Guttorms reindrift må derfor anses som en «*lovleg*» rettsovergang.

For at den bruken som er utøvd av det foregående brukerleddet og det etterfølgende brukerleddet skal kunne legges sammen, må imidlertid bruken også ha vært utøvd i sammenheng. Fordi det i dette tilfellet var et opphold mellom den bruken Magga Kirsten (Nilsdatter Utsi) Guttorm utøvde som del av sin fars siida, og den bruken hun og John Persen Guttorm har utøvd etter at han flyttet til distrikt 14A i 1972/73, må det før det kan konkluderes foretas en nærmere vurdering av om bruksoppholdet hadde fristavbrytende virkning. Se nedenfor i punkt 8.4.10.2 (1).

8.10.4.2 Har Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida fortrinnsrett til vår- og høstbeite i kravsområdet?

(1.) Som nevnt over, går Stravnnjit/Utsi-slektas reindrift i deler av det som utgjør kravsområdet til distrikt 14A tilbake til minst 1911/12. Det kan heller ikke utelukkes at bruken går tilbake til slutten av 1800-tallet slik Samuel Anders J. Guttorm (f. 1970) sa på kommisjonens møte med styret for distrikt 14A 26. juni 2017, jf. punkt 8.10.2. Dette er tilstrekkelig til å oppfylle tidsvilkåret etter reglene om alders tids bruk, jf. punkt 6.3.3.2.

Spørsmålet er imidlertid om det i perioden før John Persen Guttorm (1935-2004) begynte å bruke en del av kravsområdet i 1972/73 har vært et *fristavbrytende* bruksopphold. De skriftlige kildene som er omtalt i punkt 8.10.3.2, etterlater en viss usikkerhet når det gjelder Nils Samuelsen Utsis (1890-1986) reindrift i årene etter 1932. Kommisjonen har ikke funnet noen av hans reindriftsmeldinger, og han er ikke omtalt i Vorrens materiale fra 1950-tallet. Imidlertid har hans datter, Magga Kirsten (Nilsdatter Utsi) Guttorm (f. 1932) i intervju 19. januar 2017 opplyst at hun var del av sin fars siida frem til hun i 1957 giftet seg med John Persen Guttorm, jf. punkt 8.10.2.1.

Det kan slik kommisjonen ser det ikke legges avgjørende vekt på de manglende opplysningene i de skriftlige kildene. Videre gir Vorrens opplysninger ofte begrenset informasjon om hvilke personer som tilhørte de ulike siidaene, ettersom

257 Kirsti Strøm Bull, *Finnmarkskommisjonen og interne rettighetsspørsmål i reindriften*, 2018 s. 19.

258 Nils Oskal og Mikkel Nils Sara [i] Kirsti Strøm Bull, Nils Oskal og Mikkel Nils Sara, *Reindriften i Finnmark. Rettshistorie 1852-1960*, 2001 s. 304-305.

259 Erik Schytte Blix, *Karasjokslekter*, 2. utg. med tillegg (1989), s. 514.

han ofte bruker geografiske betegnelser på siidaene, og ikke personnavn. Kommisjonen har dessuten ingen grunn til å betvile riktigheten av Magga Kirsten (Nilsdatter Utsi) Guttorms opplysninger, og legger derfor til grunn at Nils Samuelsen Utsi var i reindriften i alle fall frem til 1957 da Magga Kirsten (Nilsdatter Utsi) Guttorm giftet seg med John Persen Guttorm.

Det har dermed pågått bruk i sammenheng i alle fall i nærmere 50 år og kanskje rundt 60 år før 1957 og i nesten 50 år fra 1972/73 og frem til i dag, med et bruksopphold på rundt 15 år. Dette er et relativt langvarig opphold, men Høyesterett uttalte i Selbu-dommen at avbrudd i bruken når det er spørsmål om erverv av reindriftsrett med grunnlag i alders tids bruk ikke vil hindre rettserverv «*selv om det har hatt atskillig lengde*.»[260] I den konkrete vurderingen anså flertallet at et bruksavbrudd i en del av sakens tvisteområde på omtrent 25 år, fra rundt 1885 til 1910, ikke var til hinder for at bruken før og etter avbruddet kunne ses i sammenheng.[261] Mindretallet tok som fremholdt i punkt 6.3.3.1, ikke stilling til spørsmålet.

Dette ble uttalt i sak som gjaldt erverv av reindriftsrett på privateid utmarksgrunn, men prinsippet må også gjelde ved erverv av rettigheter internt i reindriften. Bruksavbruddet har derfor ikke hatt fristavbrytende virkning, slik at tidsvilkåret må anses oppfylt.

(2.) For at det skal være grunnlag for rettighetserverv med grunnlag i alders tids bruk må videre den utøvde bruken ha hatt et *visst innhold og omfang*, og tilsvare den bruken som en bruksrettshaver i et sammenlignbart område ville ha utøvd, jf. prinsippet i hevdsloven § 7. På grunn av den lengre brukstiden, er kravene ikke like strenge ved alders tids bruk som ved hevd, og når det er spørsmål om erverv av rett til reinbeite må dessuten kravene til brukens innhold og omfang tilpasses reindriftens bruk. Se det som i punkt 8.6.4.2 er sitert fra Selbu-dommen, om at det ikke kan «*kreves at reinen har beitet i et bestemt område hvert år*».[262]

De opplysningene som foreligger i saken gjør det overveiende sannsynlig at Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida og dens forgjengersiidaer både på morssiden og farssiden har utøvd en bruk som i innhold og omfang tilsvarer den bruken en reindriftsberettiget ville ha utøvd i et liknende område som kravsområdet nord for Karasjok kirkested. Det kan når det gjelder dette i det alt vesentlige vises til kommisjonens vurderinger av bruksvilkåret for de øvrige vintersiidaene i distrikt 14A som er vurdert i nærværende kapittel.

I likhet med det som gjelder for de andre vintersiidaene, er imidlertid bruksvilkåret heller ikke for Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida oppfylt i hele det kravsområdet distrikt 14A har angitt. Bruken synes på grunnlag av de kildene som er belyst i punkt 8.10.3 i første rekke å ha vært konsentrert om området mellom Karasjok-Lakselv-veien (E6) i vest og østover til omtrent en linje mellom Riidonjárga, Váddevárri og Márttosvárri.

(3.) Det følger av langvarig rettspraksis at erverv av bruksrettigheter med grunnlag i alders tids bruk i likhet med det som gjelder for hevd av bruksrett, er betinget av at bruken er utøvd i *aktsom god tro*, jf. punkt 6.3.3.4. Ved den konkrete vurderingen av om godtrokravet er oppfylt, gjelder det videre på samme måte som ved hevd en presumsjon for at kravet er oppfylt i de tilfellene der tidsvilkåret og bruksvilkåret er oppfylt, jf. punkt 6.4.2. Dette innebærer at det må foreligge konkrete holdepunkter for at rettighetspretendenten forsto eller burde forstått at bruken ikke hadde grunnlag i en rettighet, for at kravet ikke kan anses oppfylt.

I dette tilfellet er det etter hva kommisjonen kan se, ingen slike holdepunkter. Det forholdet at Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siidas forgjengersiida, Jovnnin Pier Jovnna siida, fikk lappefogdens tillatelse til å flytte til distrikt 14A i 1972/73, er ikke til hinder for den gode troen. Se kommisjonens vurdering i punkt 8.9.4.2 av det tilsvarende spørsmålet for Samuel John N. Anti og Petter N. Anti siida og Rávnn Áslat bártniid siidas vedkommende.

Videre synes de innsigelsene Reinbeitedistrikt 13 Lágesduottar har hatt mot kravet fra distrikt 14A i området nord for Karasjok kirkested å gjelde de østlige delene av kravsområdet, og ikke de delene av dette området der Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida oppfyller tidsvilkåret og bruksvilkåret for rettighetserverv med grunnlag i alders tids bruk.

Kommisjonen legger etter dette til grunn at Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida og rettsforgjengersiidaene oppfyller godtrokravet hva angår en rett til å bruke de aktuelle delene av det kravsområdet distrikt 14A har angitt på linje med andre utøvere i distrikt 14A som har brukt og bruker dette området. Den gode troen kan imidlertid vanskelig ha omfattet en sterkere rett til disse områdene enn de andre siidaene i distriktet.

Vilkårene for erverv av fortrinnsrett til vår- og høstbeite er dermed oppfylt for Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida fra Karasjok-Lakselv-veien (E6) og østover til omtrent en linje mellom Riidonjárga, Váddevárri og Márttosvárri. Se ellers punkt 8.11.

260 Rt. 2001 s. 769 (Selbu) på s. 788-789.
261 Rt. 2001 s. 769 på s. 809 (flertallet) og s. 829-830.
262 Rt. 2001 s. 769 (Selbu) s. 788-789.

8.11 Konklusjon

Perin siida og *Mads Alexander Sara siidas* rettsforgjengere har med grunnlag i alders tids bruk ervervet en fortrinnsrett til høst- og vinterbeite nord for Karasjok kirkested, fra østsiden av Karasjok-Lakselv-veien (E6) i vest til omtrent Márttosvárri, Govdavuopmi, Ádjatskáidi, Gimešjávri, Gimešvárri og Sávkadasjávri.

Petter John Utsi siida har med grunnlag i alders tids bruk ervervet en fortrinnsrett til vinterbeite nord for Karasjok kirkested, øst for Karasjok-Lakselv-veien (E6) og østover til og med Váddevárri i nord og Uhca Guorpmet i sør.

Iŋgosiid siida har med grunnlag i alders tids bruk ervervet en fortrinnsrett til vår- og høstbeite nord for Karasjok kirkested, øst for Karasjok-Lakselv-veien (E6), fra Karasjok kirkested til grensen mot Porsanger kommune, og østover til omtrent Silbávži, Goddevađđa, Govdavuopmi, Ádjatskáidi, Gimešjávri, Gimešvárri og Sávkadasjávri.

Samuel John N. Anti og Petter N. Anti siida og Rávnn' Áslat bártniid siida/ Ássuorgge-buollán vintersiida har med grunnlag i hevd, og Jovnnin *Pier Jovnna gánddaid siida* har med grunnlag i hevd ervervet en fortrinnsrett til vår- og høstbeite nord for Karasjok kirkested, fra østsiden av Karasjok-Lakselv-veien (E6) i vest, og østover til omtrent en linje mellom Riidonjárga, Váddevárri og Márttosvárri.

Konklusjonsområdene er illustrert på kartet i figur 8.11.1 og 8.11.2. Innholdet i begrepet «fortrinnsrett» er forklart i punkt 7.2.1. I de øvrige delene av det området kommisjonen har vurdert, har de respektive siidaene andel i den alminnelige reindriftsretten.

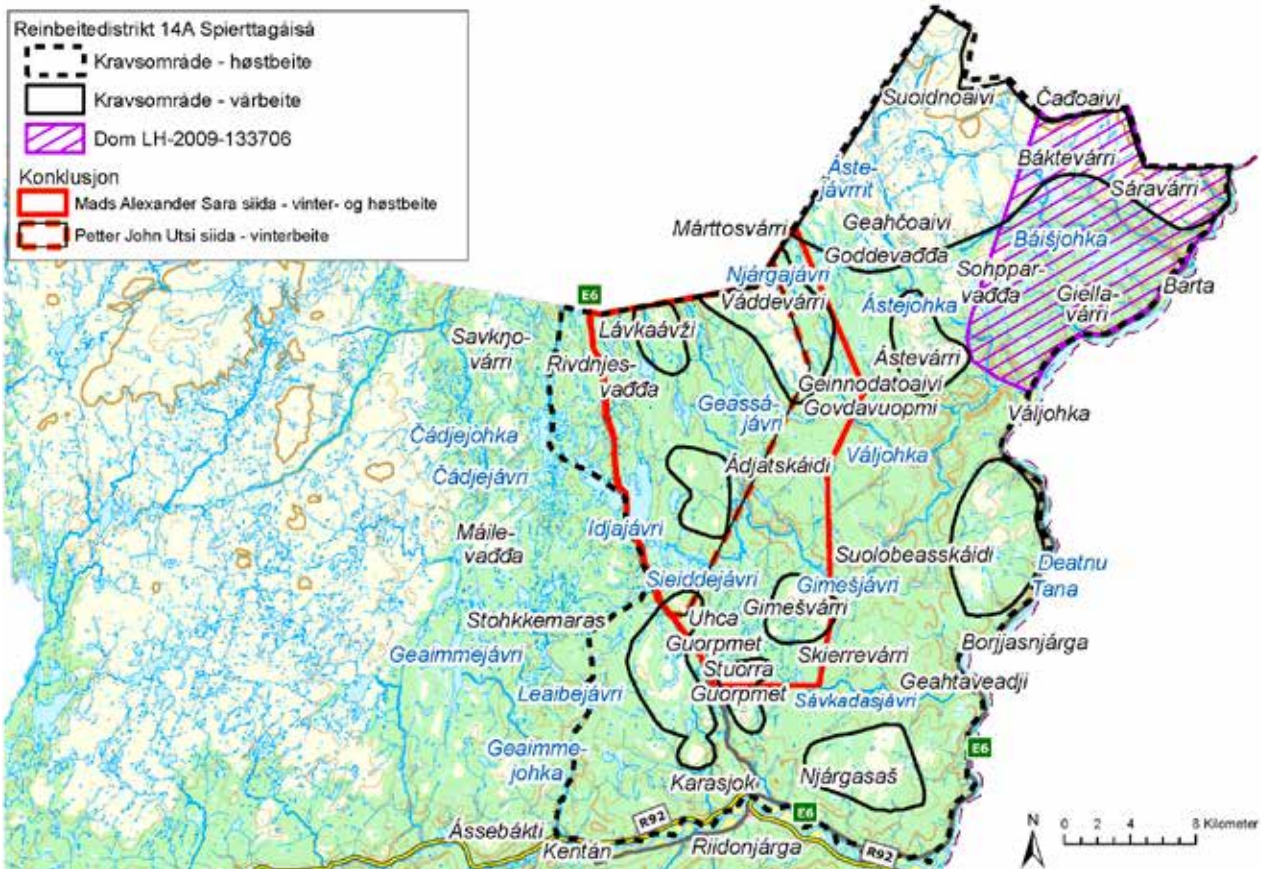

Figur 8.11.1

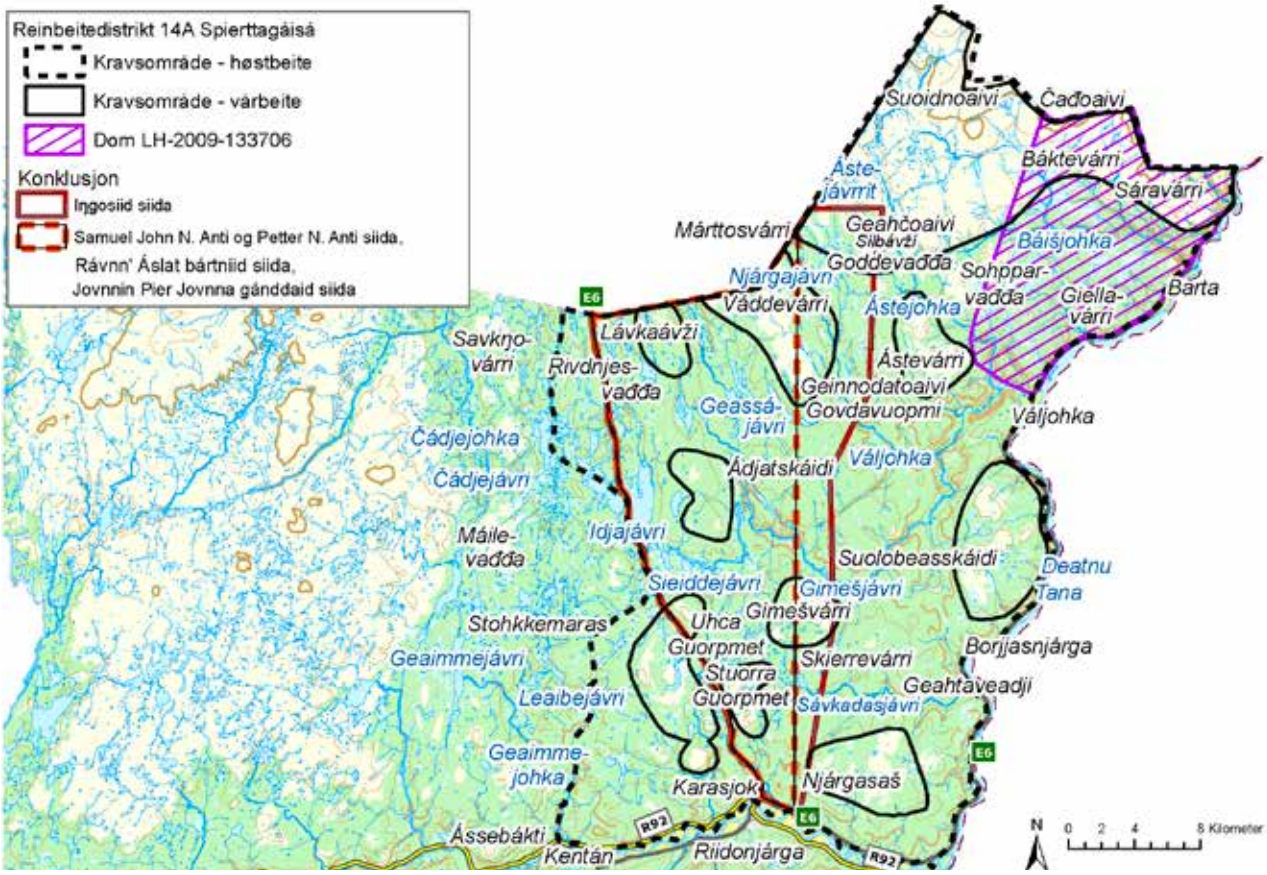
Reinbeitedistrikt 14A Spierttagáisá
Kravsområde - høstbeite
Kravsområde - várbeite
Dom LH-2009-133706
Konklusjon
Iŋgosiid siida
Samuel John N. Anti og Petter N. Anti siida,
Rávnn' Áslat bártniid siida,
Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida
Suoidnoaivi
Čađoaivi
Báktevárri
Sáravárri
Áste-
jávrrit
Márttosvárri
Geahčoaivi
Silbávži
Báišjohka
Njárgajávri
Goddevađđa
Sohppar-
vađđa
Giella-
várri
Barta
Váddevárri
Ástejohka
Lávkaávži
Savkŋo-
várri
Rivdnjes-
vađđa
Ástevárri
Geinnodatoaivi
Geassá-
jávri
Govdávuopmi
Váljohka
Čádjejohka
Čádjejávri
Ádjatskáidi
Váljohka
Máile-
vađđa
Idjajávri
Suolobeasskáidi
Deatnu
Tana
Sieiddejávri
Gimešjávri
Gimešvárri
Uhca
Stohkkemaras
Guorpmet
Borjjasnjárga
Geaimmejávri
Stuorra
Skierrevárri
Geahtaveadji
Leaibejávri
Guorpmet
Sávkadasjávri
Geaimme-
johka
Karasjok
Njárgasaš
Ássebákti
Kentán
Riidonjárga
E6
R92
N
0 2 4 8 Kilometer

Figur 8.11.2

9. VUOLÁBIID-SPIERTTA SIIDA (VÅR- OG HØSTBEITE)

9.1 Hva saken gjelder

Spørsmålet i saken er om Vuolábiid-Spiertta siida med grunnlag i langvarig bruk har ervervet en særrett i form av en fortrinnsrett til vår- og høstbeite i et område på vel 320 km^2 nord for Karasjok kirkested. Området er helt overlappet av høstbeitekravet til Reinbeitedistrikt 14A Spierttagáisá, og delvis overlappet av distriktets vårbeitekrav (kapittel 8). Det er også delvis overlapp med høst- og vårbeitekravet til Reinbeitedistrikt 13 Lágesduottar (kapittel 10). Se figur 9.1.

Rettighetsmeldingen ble oversendt av Reinbeitedistrikt 14 Spierttanjárga 30. mai 2011 på vegne av distriktets reineiere (jnr. 14/345-5). Den gjelder rett til tradisjonelle flyttleier og vår- og høstbeite nord for kirkestedet og vinterbeite sør for kirkestedet, samt slik bruksrett som inngår i den alminnelige reindriftsretten. Kravet om rett til vinterbeite er behandlet i kapittel 23.

Kommisjonen underrettet 5. august 2011 (jnr. 14/345-6) Reinbeitedistrikt 14 Spierttanjárga om at rettighetsmeldingen var mottatt og registrert, og avholdt 15. oktober 2013 et intervjumøte der distriktets representanter Thor Henrik Sara (f. 1955), Anny Vigdis Sara (f. 1954) og John Aslak Aslaksen Sara (f. 1960) redegjorde for kravet (jnr. 14/345-10, jf. 14/345-1 og 14/345-8).

Ved brev 4. desember 2013 (jnr. 14/345-9) fremholdt distriktet at de dokumentene det hadde oversendt kommisjonen må anses som sendt av Vuolábiid-Spiertta siida.

Vuolábiid-Spiertta siida var innkalt til høringsmøtet 13.-17. februar 2017 (jnr. 14/345-21), men kunne ikke delta, men kommisjonen avholdt bevisopptak med siidaen 13. mars 2018 (jnr. 14/345-29 og 14/345-32). Siidaen var representert ved Thor Henrik Sara, Anny Vigdis Sara, Ann-Brith Gaup (f. 1970), Gunhild Inga Gaup Sara (f. 1961), Per Pettersen Somby (f. 1944), Per Alf Nilsen Sara (f. 1958) og Siv Merethe Selnes Sara (f. 1973) (jnr. 14/345-33 og 14/345-35). De to sistnevnte ble også intervjuet 22. februar 2018 (jnr. 14/345-31). Saken er også belyst i intervjuer med Magga Kirsten Utsi Guttorm (f. 1932) 19. januar 2017, Nils Johannes J. Anti (f. 1929) og Samuel J. Anti (f. 1943) 2. februar 2017 (jnr. 16/374-11), Peter Henriksen Guttorm (f. 1991) 3. februar 2017 (jnr. 14/357-29) og Per John A. Anti (f. 1962) 13. oktober 2021 (jnr. 14/333-37).

Siidaen har også oversendt omfattende dokumentasjon for å underbygge kravet. Se oversendelser 20. september 2011 (jnr. 14/345-7), 14. april 2017 (jnr. 14/345-23), 27. mars 2018 (jnr. 14/345-34) og 19. februar 2020 (jnr. 14/345-65), og kommisjonens brev 17. februar 2016 (jnr. 14/345-13), 7. november 2017 (jnr. 14/345-26) og 19. april 2018 (jnr. 14/345-38).

Kommisjonen har henvendt seg til Reindriftsforvaltningen Øst-Finnmark/Fylkesmannen i Finnmark, og bedt om å få tilsendt dokumenter av betydning for utredningen av siidaens rettighetsmelding. Se kommisjonens brev 27. oktober 2016 (jnr. 14/345-19) og svar fra Reindriftsforvaltningen Øst-Finnmark 28. oktober og 14. november 2016 (jnr. 14/345-20 og 14/315-78) der det fremgår at alt arkivmateriale eldre enn 1989 er avlevert til Statsarkivet i Tromsø. Se også kommisjonens brev til Reindriftsforvaltningen Øst-Finnmark 4. juli og 31. oktober 2018 (jnr. 14/345-49 og 14/345-56) og svar derfra 30. juli og 2. november 2018 (jnr. 14/345-51 og 14/345-58).

Kommisjonen har fra statsarkivet blant annet innhentet lappefogdens brev av 11. desember 1968 (jnr. 14/345-57), diverse korrespondanse og dokumenter vedrørende delingen av daværende Reinbeitedistrikt 14 i 1963 (jnr. 14/345-69) og reindriftsmeldinger fra personer tilknyttet Vuolábiid-Spiertta siidas rettsforgjengere (jnr. 14/345-67). Som ledd i saksopplysningen har kommisjonen også innhentet dokumenter fra Indre Finnmark tingrett (jnr. 14/345-41), Norsk institutt for naturforskning (jnr. 14/345-43) og Finnmark jordskifterett (jnr. 14/345-63).

Ole Henrik Magga har fratrådt som inhabil ved behandlingen av Vuolábiid-Spiertta siidas vår- og høstbeitekrav fordi det er helt overlappet av høstbeitekravet fra Reinbeitedistrikt 14A Spierttagáisá, jf. punkt 7.2.3 og 8.1.

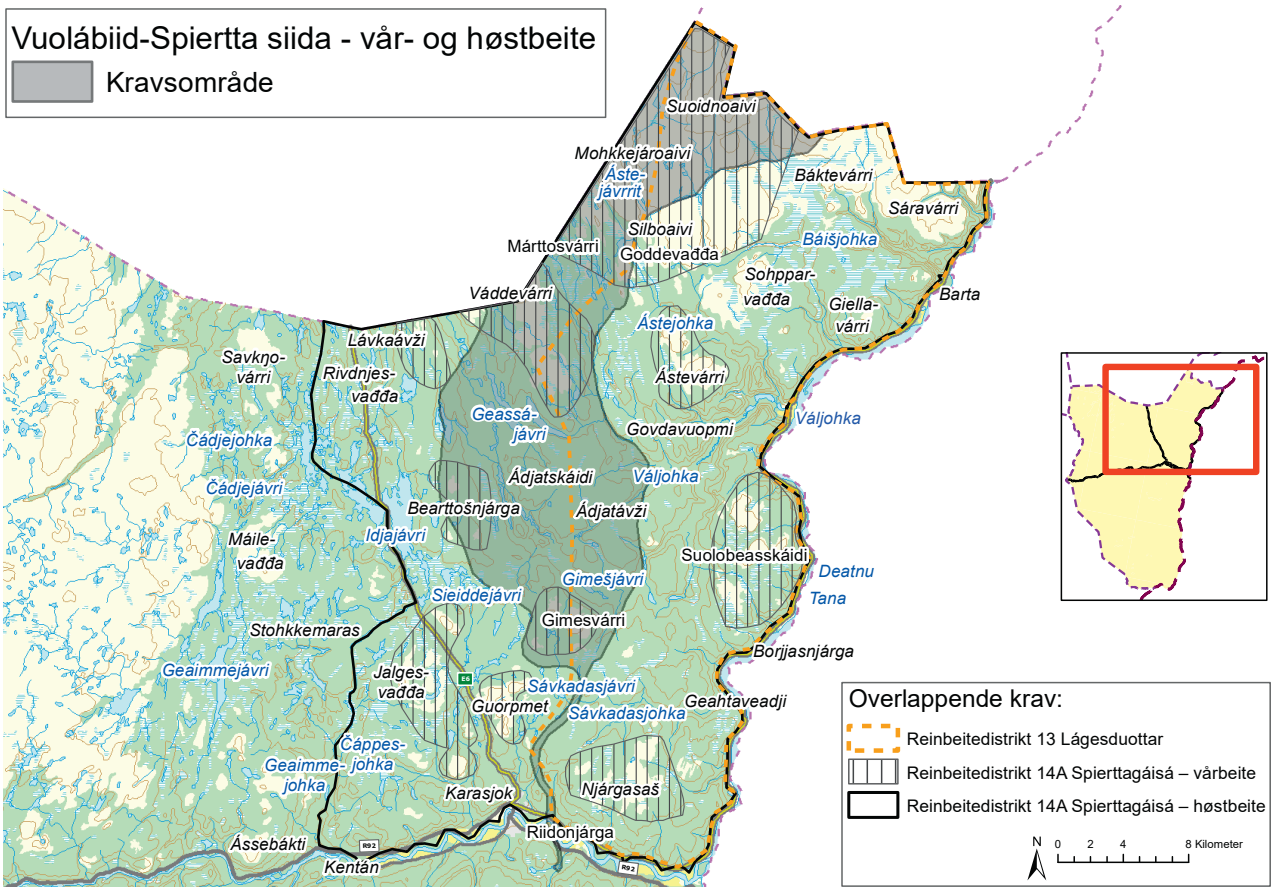

Figur 9.1

9.2 Nærmere om sakens bakgrunn

Alle reineierne i Vuolábiid-Spiertta siida tilhører Reinbeitedistrikt 14 Spierttanjárga. Distriktet er lokalisert på Spierttanjárga (Sværholthalvøya) mellom Porsangerfjorden og Laksefjorden, nord for fylkesvei 98 over Børselvfjellet. Det har et areal på 1649 km² fordelt mellom kommunene Porsanger, Lebesby og Nordkapp.[1] Spierttanjárga har trolig vært benyttet som sommerbeite så lenge det har vært drevet reindrift i Finnmark, men ble formelt etablert som sommerbeiteområde i 1892. Ved fylkesmannens forordning av 10. november 1934, gitt med hjemmel i §§ 2 og 3 i reindriftsloven av 1933, ble sommerbeiteområdet Spierttanjárga utvidet til også å gjelde områdene fra veien over Børselvfjellet og sørover til kommunegrensen mellom Porsanger og Karasjok.

Fylkesmannen vedtok 4. juni 1963 med virkning fra 1. januar 1964 å dele det daværende distrikt 14 Spierttanjárga i to, der distrikt 14 Spierttanjárga ligger på nordsiden av veien over Børselvfjellet, og distrikt 14A Spierttagáisá på sørsiden av veien. Også dette vedtaket var hjemlet i 1933-lovens §§ 2 og 3. Ved delingen av distrikt 14 ble det bestemt at rein fra det nye distrikt 14 Spierttanjárga skulle ha gjennomflyttingsland i det nye distrikt 14A Spierttagáisá.[2]

Fylkesmannens vedtak gir ingen begrunnelse for delingen, men i lappefogd Harald Alstads saksfremstilling 2. mai 1963 er det vist til et «flyttsamemøte» i Karasjok 5. april 1963 der det var enighet om at distriktet burde deles fordi det var oppført et sperregjerde (over Børselv-fjellet) som delte distriktet i to. I et brev 22. januar 1981 viser Alstad

1 Landbruksdirektoratet, *Ressursregnskap for reindriftsnæringen for reindriftsåret 1. april 2020 - 31. mars 2021*, Rapport 32/2021, 1. desember 2021, revidert 23. mars 2022 s. 84 (Tabell Øst-Finnmark reinbeiteområde).

2 Reinbeitedistrikt 14A Spierttagáisá, *Distriktsplan for reinbeitedistrikt 14A 2019* (jnr. 16/1553-37) s. 5.

også til at reineierne i det som da var distrikt 14 og distrikt 14A hadde lite driftsmessig med hverandre å gjøre.[3]

Områdestyret for reindrift i Øst-Finnmark vedtok bruksreglene for Reinbeitedistrikt 17 Karasjok øst (Kárášjoga nuorttabealli) 29. november 2011. De er senest godkjent av Fylkesmannen i Finnmark 28. oktober 2016.[4] Bruksreglenes siidaoversikt opplyser at «*Spierttanjárggasiida*» består av «*siidaandeler i distrikt 14*». Under omtalen av de ulike vintersiidaenes «*kjerneområde*» er det opplyst at Spierttanjárgasiidaens «*kjerneområde*» har et areal på 211 km^2 ved Mohkkejároaivi, nordøst i Karasjok kommune. Ifølge bruksreglenes arealbrukskart ligger dette «kjerneområdet» i grenseområdet mellom Karasjok, Porsanger og Tana kommune.[5]

Bruksreglene gir ingen opplysninger om hvem som har siidaandeler i Spierttanjárggasiida (Vuolábiid-Spiertta siida). Siidaen har opplyst at den per mars 2018 hadde følgende 12 siidaandelshavere: Per Nils Aslaksen Sara, John Aslak Aslaksen Sara, Britt Lill Sara, Per Alf Nilsen Sara, Thor Henrik Sara, Anny Vigdis Sara, Petter Nilsen Sara, Nils Fridtjof Sara, Eli May-Grete Sara, Rolf Utsi, Ann-Brith Gaup og Per Pettersen Somby. Siidaen har også opplyst at den vinteren 2017/2018 var delt i tre vintersiidaer. Per Alf Nilsen Sara tilhørte Gieddi-Leirpollen siida, de tre førstnevnte Breannjá-Brenna siida og de åtte sistnevnte Bissojohduottar siida.[6]

Per Pettersen Sombys siidandel har senere blitt avviklet.[7] Kommisjonen har også fått opplyst at Máhtte Aslat Sara Eira (f. 1992) har overtatt siidaandelen til Per Nils Aslaksen Sara.[8]

Vuolábiid-Spiertta siida har som det vil bli nærmere redegjort for i punkt 9.3, påberopt seg at deres rettsforgjengere har brukt kravsområdet nord for Karasjok kirkested i alle fall siden 1855 da Nils Olsen Vuolab (1816-1889) hadde vinterbeite ved Anárjohka og sommerbeite på Spierttanjárga. Nils Olsen Vuolabs reindrift ble videreført av hans sønn, Ole Nilsen Vuolab (1843-1914), og av Ole Nilsen Vuolabs barn Nils Olsen Vuolab (1875-1963), Aslak Olsen Vuolab (1882-1968), Ole Olsen Vuolab (1887-1978) og Berit Marie Olsdatter Vuolab (1891-1982). I slektsleddet etter disse ble reindriften videreført blant annet av Nils Olsen Vuolabs sønn, Ole Nilsen Vuolab (1916-1983), og av Berit Marie Olsdatter Vuolabs sønner, Nils Persen Sara (1914-2001) og Henrik Persen Sara (1930-2018). Nils Persen Sara var far til fem og Henrik Persen Sara var far til to av dagens siidaandelshavere i Vuolábiid-Spiertta siida, jf. nedenfor.[9]

Vuolab-familien etablerte trolig en gang mellom 1900 og 1910, driftsfellesskap i Spiertta siida med to greiner av Sara-familien. Per Persen Sara (1837-1912) flyttet med familien fra Kautokeino til Karasjok i 1888. Per Persen Saras eldre bror, Aslak Persen Sara (1831-1915) flyttet med familien fra Kautokeino til Karasjok vinteren 1905/06. De to Sara-brødrene drev reindrift i Spiertta siida i 1910. Det gjorde også Per Persen Saras sønn, Nils Persen Sara (1875-1960). En annen av Per Persen Saras sønner, Per Persen Sara jr. (1870-1903), var far til Elen Anne Persdatter Sara (1895-1976). Hun giftet seg i 1921 med Nils Nilsen Vuolab (1883-1984). Nils Nilsen Vuolab var sønn av Nils Olsen Vuolabs fetter, Josef Nilsen Vuolab (1846-1900), og far til Per Nilsen Vuolab (1923-1991) og Nils Aslak Nilsen Vuolab (1928-2005) som begge drev reindrift i Spiertta siida. Se nærmere nedenfor i punkt 9.5.1 og 23.6.1.

Aslak Persen Saras sønner, Aslak Aslaksen Sara (1871-1957), Mathis Aslaksen Sara (1875-1960) og Per Aslaksen Sara (1881-1944) drev også reindrift i Spiertta siida. Mathis Aslaksen Sara hadde to sønner som videreførte hans reindrift, Aslak Mathisen Sara (1911-1994) og Mathis Mathisen Sara (1913-1973). Per Aslaksen Sara giftet seg med Berit Marie Olsdatter Vuolab i 1913. De var foreldre til Nils Persen Sara (1914-2001) og Henrik Persen Sara (1930-2018), som i likhet med faren drev reindrift i Spiertta siida. Nils Persen Sara var far til Petter Nilsen Sara (f. 1950), Nils Fridtjof Sara (f. 1951), Anny Vigdis Sara (f. 1954), Thor Henrik Sara (f. 1955) og Per Alf Nilsen Sara (f. 1958) som er siidaandelshavere i Vuolábiid-Spiertta siida. Henrik Persen Sara var far til Britt Lill Sara (f. 1962) og Eli May-Grete Sara (f. 1976) som også er siidaandelshavere.

Aslak Aslaksen Sara var far til Per Aslaksen Sara (1907-1992) og Aslak Aslaksen Sara jr. (1908-1980) som også drev reindrift i Spiertta siida. Som nevnt over, var sistnevntes

3 Brev fra fylkesmannen 4. juni 1963, lappefogden 2. mai 1963 og reindriftsagronomen 21. januar 1981 (jnr. 14/345-69).

4 Kommisjonen har ved brev 25. mars 2022 og epost 20. april 2022 (jnr. 14/315-237) bedt om å få tilsendt en eventuell oppdatert versjon av bruksreglene. Reindriftsforvaltningen har i brev 4. juli 2022 antydet at henvendelsen vil kunne bli besvart «*innen 15.09.2022*» (jnr. 14/315-240).

5 Områdestyret for reindrift i Øst-Finnmark, *Bruksregler for reinbeitedistrikt 17*, godkjent av Fylkesmannen i Finnmark 28. oktober 2016 s. 3 (siidanavn) og 5-6 (kjerneområde og areal) (jnr. 16/1553-39). Se også kart (jnr. 14/315-75).

6 Reinbeitedistrikt 14 Spierttanjárga, brev til kommisjonen 27. mars 2018 (jnr. 14/345-34) s. 1, sammenholdt med kommisjonens brev 7. november 2017 (jnr. 14/345-26) s. 2. Se også Finnmarkskommisjonen, *Intervju med Per Alf Nilsen Sara og Siv Merethe Selnes Sara*, 22. februar 2018 (jnr. 14/345-31) s. 3.

7 Indre Finnmark tingrett, dom 4. juni 2018 (TINFI-2017-167820) og Høyesteretts ankeutvalg, kjennelse 27. februar 2019 (HR-2019-413-U).

8 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med Per John A. Anti*, 13. oktober 2021 (jnr. 14/337-37) s. 4-5.

9 Opplysningene om fødsels- og dødsår og slektsforhold mv. i dette avsnittet er i hovedsak hentet fra Erik Schytte Blix, *Karasjokslekter*, 2. utg. med tillegg (1989) s. 460-465 (Sara) og 530-536 (Vuolab).

sønn, Per Nils Aslaksen Sara (f. 1954) inntil relativt nylig siidaandelshaver i Vuolábiid-Spiertta siida, mens en annen av sønnene, John Aslak Aslaksen Sara (f. 1960), fortsatt er det.

Nils Persen Saras datter, Inga Ravna Nilsdatter Sara (1914-1998) var gift med Nils Persen Utsi (1909-1987) som også drev reindrift i Spiertta siida. Deres sønn, Rolf Utsi (f. 1949), var ifølge Vuolábiid-Spiertta siida siidaandelshaver per mars 2018. Nils Persen Saras søster, Marit Kirsten Persdatter Sara (1918-1995) var gift med Petter Klemetsen Somby (1912-1971). Både han og hans sønner Klemet Henrik Pettersen Somby (1941-2003) og Per Pettersen Somby (f. 1944) drev reindrift i Spiertta siida. Sistnevnte var som nevnt over, siidaandelshaver frem til juni 2018.

9.3 Bemerkninger fra Vuolábiid-Spiertta siida

I *rettighetsmeldingen* som ble oversendt 30. mai 2011 (jnr. 14/345-5) anfører styret for Reinbeitedistrikt 14 Spierttanjárga at reineierne i distriktet (Vuolábiid-Spiertta siida) har «*reinbeiterettigheter innenfor distriktets tradisjonelle reinbeiteområder innenfor Karasjok reinbeiteområder*». Det er vist til at distriktets årsmøte «*har anmodet distriktsstyret om å arbeide for at distriktets reineiere skal gis rett og mulighet til å flytte inn og videreføre bruken av distriktets sedvanerettslige høst- og vinterbeiteområder slik som tidligere*».[10]

Som dokumentasjon var det vedlagt 16 dokumenter. De fleste av disse gjelder siidaens vinterbeitekrav ved Anárjohka, jf. kapittel 23, men i vedlegg 1 er det generelt anført at:[11]

> «Dagens reineiere i distrikt 14 har opparbeidet seg sterke juridiske reinbeiterettigheter i reinbeiteområder som deres forfedre gjennom generasjoner har betraktet som sine tradisjonelle reinbeiteområder. Således er det ingen tvil om at dagens reineiere i RBD 14 har opparbeidet seg sterke juridiske rettigheter til fortsatt besittelse og bruk av reinbeiteressursene innenfor deres tradisjonelle reinbeiteområder som de har «arvet» etter sine forfedre, og at dette gjelder både innenfor høst-, vinter-, vår- og sommerbeiteområdene.»

I vedlegg 5 fokuserer distriktet i hovedsak på sedvanerettslige vinterbeiterettigheter opparbeidet med grunnlag i alders tids bruk sør for Karasjok kirkested, men også på rettigheter til vår- og høstbeite nord for kirkestedet. Distriktet viser til at Nils Olsen Vuolab (1816-1889) er tippoldefar og oldefar til dagens reineiere i distrikt 14 (Vuolábiid-Spiertta siida), og til at han ifølge rapporten til Reenbete-Commissionen av 1852 hadde vinterbeite ved Anárjohka, sør for Jorggástat. Blant de øvrige kildene som er omtalt i vedlegget er Kristian Nissens materiale fra 1911/12, Tharald Frettes materiale fra 1932/33 og Ørnulv Vorrens beskrivelse av distriktets vårflyttinger, kalvingsplasser, sommerbeiteområder, høstflyttinger og vinterbeiteområder fra 1953 til 1957.[12]

I *intervjumøtet 15. oktober 2013* fremholdt Thor Henrik Sara, Anny Vigdis Sara og John Aslak Aslaksen Sara at fylkesmannens deling av Reinbeitedistrikt 14 i distrikt 14 Spierttanjárga og distrikt 14A Spierttagáisá i 1963/64 gjorde at den tradisjonelle flyttleia til deres rettsforgjengere i Spierttanjárga-distriktet ble stengt. Dette har i sin tur medført at reineierne i Vuolábiid-Spiertta siida har måttet bruke sommerbeitene på Spierttanjárga «*gjennom store deler av året, fordi de har mistet høst og vinterbeiteområdene i Karasjok*». Ifølge siidaens representanter har de forsøkt å hevde egne rettigheter i disse områdene, men uten hell. De anførte at de siidaene som har tatt i bruk Vuolábiid-Spiertta siidas tradisjonelle beiteområder i Karasjok ikke kan ha vært i aktsom god tro om sin egen rett til områdene, fordi de har visst at Vuolábiid-Spiertta siida ikke lenger har kunnet bruke områdene på grunn av den stengte flyttleia.[13]

Det fremkom ellers at delingen av distrikt 14 i 1963/64 ikke var sluttpunkt for rettsforgjengernes bruk av høstbeitene nord for Karasjok kirkested. I 1965 hadde rettsforgjengerne vinterbeite på Lávžejohskáidi (sørøst for Iškoras) og brukte dermed vår- og høstbeitene under flyttingen til og fra området. For øvrig fremholdt Vuolábiid-Spiertta siidas representanter at siidaen og siidamedlemmene og ikke reinbeitedistriktet som sådan, er rettighetsbærere i reindriften.[14]

Siidaen oversendte *4. desember 2013* en liste over dokumenter som den anser som relevante for saken. I brevet er det også vist til at reineiere fra Spierttanjárga på 1700-1800 tallet ble omtalt som «*Vuolabii siida og Spiertta siida*» og fra 1900-tallet som Spiertta siida.[15]

I *brev 14. april 2017* anfører advokat Nils M. Utsi som da representerte Vuolábiid-Spiertta siida, at Spiertta siida har brukt de områdene kravet gjelder uten opphold fra 1700-tallet og frem til de ble «*utestengt*» ved fylkesmannens

10 Reinbeitedistrikt 14 Spierttanjárga, Rettighetsmelding/styremøteprotokoll 30. mai 2011 (jnr. 14/345-5) s. 1.

11 Reinbeitedistrikt 14 Spierttanjárga, Op. cit., 30. mai 2011 (jnr. 14/345-5) vedlegg 1 (brev 28. april 2009) s. 1.

12 Reinbeitedistrikt 14 Spierttanjárga, Op. cit., 30. mai 2011 (jnr. 14/345-5) vedlegg 5 s. 1-3 og 10-11. Se også vedlegg 8 (brev 23. januar 2006) s. 1-3 og 10-11.

13 Finnmarkskommisjonen, *Gjennomgang av rettighetsmelding*, 22. desember 2013 (jnr. 14/345-10) s. 7.

14 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 22. desember 2013 (jnr. 14/345-10) s. 8.

15 Vuolábiid-Spiertta siida, brev 4. desember 2013 (jnr. 14/345-9).

delingsvedtak i 1963/64. Som følge av dette har siidaen ervervet bruksrettigheter på grunnlag av alders tids bruk, og at de siidaene som i nyere tid har brukt områdene, ikke har vært i aktsom god tro med hensyn til at deres bruk var berettiget. Derfor kan de ikke ha ervervet rettigheter til områdene med grunnlag i hevd. Han viser også til at verken norsk rettspraksis, jf. Rt. 2000 s. 1578 (Seiland), eller samisk sedvanerett tillater at beiteområder der én siida har (særlige) rettigheter, tas i bruk av andre siidaer.[16]

Vedlagt advokat Utsis oversendelse fulgte også ulike dokumenter som belyser Spiertta siidas beitebruk nord for Karasjok kirkested. I tillegg til kopi av Vorrens beskrivelse av siidaens vår- og høstflyttinger i årene 1953-1957, var det vedlagt et utdrag av innstillingen til den norsk-svenske reinbeitekommisjonen av 1964 som omtaler siidaens flytting til og fra vinterbeitene, og et brev 10. februar 1973 fra lappefogd Harald Alstad til fylkesmannen i Finnmark. Bakgrunnen for brevet var at siidaen hadde søkt om beitetillatelse i et fredet område ved Jeagilvárri like sør for kirkestedet. Lappefogden anbefalte at fylkesmannen innvilget søknaden fordi siidaen tidligere har «*beitet om vinteren i distrikt 17 nord for Karasjok [kirkested], men der er det i år ikke beite grunnet isdannelse*», og fordi det er «*vanskelig for denne Børselvfjellhjorden å finne plass*» i vinterbeitene sør for kirkestedet, fordi andre hjorder «*har «okkupert» deres gamle beiteplass*».[17]

Per Alf Nilsen Sara (f. 1958) er siidaandelshaver i Vuolábiid-Spiertta siida og gift med Siv Merethe Selnes Sara (f. 1973). De fortalte i intervju 22. februar 2018 at brødrene Ole Nilsen Vuolab (1843-1914), Josef Nilsen Vuolab (1850-1926) og Nils Nilsen Vuolab (1856-1929) hadde sommerbeite på Spierttanjárga. Ifølge Per Alf Nilsen Sara skilte de tre Vuolab-brødrene lag rundt 1900, omtrent på den tiden Sara-brødrene, Aslak Aslaksen Sara (1871-1957), Mathis Aslaksen Sara (1875-1960) og Per Aslaksen Sara (1881-1944) flyttet fra Kautokeino til Karasjok og etablerte driftsfellesskap med Vuolab-familien på Spierttanjárga. Ifølge Per Alf var hans oldefar, Ole Nilsen Vuolab, den eneste av Vuolab-brødrene som ble igjen i reindriften, og Oles datter, Berit Marie Olsdatter Vuolab (1891-1982) var Per Alfs bestemor. Hun giftet seg med Per Aslaksen Sara i 1913.[18]

Per Alf Nilsen Sara opplyste at høstbeiteområdet nord for Karasjok kirkested var delt mellom siidaene i distrikt 13, 14 og 14A. Den midtre delen hørte til distrikt 14, den østre delen til distrikt 13, og den vestre delen til distrikt 14A. Han sa at siidaene ikke flyttet samtidig, men etter tur.[19]

I intervjuet omtaler han og Siv Merethe Selnes Sara også en hendelse i for noen år siden da andre reineiere tok kontroll over deres reinhjord nord for Karasjok mens de var under flytting mot vinterbeiteområdene, og deretter førte hjorden til skillegjerdeanlegget ved Sávkadas.[20]

Under *bevisopptaket 13. mars 2018* fortalte Anny Vigdis Sara om en annen hendelse da reineiere fra Lágesduottar i 1989 tok kontroll over Spiertta-hjorden og førte den til Sohpparvađđa der de solgte all umerket rein og lot salgsinntektene gå inn i reindriftsfondet, men myndighetene gikk mot at noen av midlene skulle tilbakeføres til Spiertta-siidaen.[21] Hun viste til at de ikke var blitt spurt om delingen av distrikt 14 i 1963, og at de følte seg sveket. Ifølge Anny Vigdis Sara ble delingen begrunnet med at det var satt opp et sperregjerde over Børselvfjellet i 1958, men reelt sett hadde delingen ikke sammenheng med gjerdet. Reineierne hadde ikke ønsket at gjerdet skulle dele distriktet og det var ikke til hinder for flyttingen, men myndighetene ønsket deling.[22]

Gunhild Inga Gaup Sara (f. 1961) sa at delingen førte til at siidaen ble presset ut av sine tradisjonelle områder av siidaer fra andre distrikter. Anny Vigdis Sara tilføyde at problemene for Spiertta siida ble forsterket av at flere reineiere som tidligere hadde hatt sommerbeite på vestsiden av Porsangerfjorden, fikk myndighetenes tillatelse til å flytte til distrikt 14A Spierttagáisá.[23]

Vuolábiid-Spiertta siida har, i likhet med distrikt 13 Lágesduottar og distrikt 14A Spierttagáisá, opplyst at de har brukt skillegjerdeanlegget ved Sávkadas. Ifølge Per Pettersen Somby (f. 1944) ble anlegget oppført på 1950-tallet. Anny Vigdis Sara sa at reindriftsmyndighetene bygde det for Spiertta siida slik at de kunne skille ut finsk rein som hadde blandet seg sammen med Spiertta-hjorden. Hun ga uttrykk for at skillegjerdeanlegget tilhører dem, selv om distrikt 14A Spierttagáisá har fornyet anlegget og nå påstår at det tilhører dem.[24]

Per Alf Nilsen Sara (f. 1958) fremholdt at reindriftsmyndighetene har «stoppet oss totalt» og viste til at de har blitt definert som helårsbeitedistrikt selv om de aldri har

16 Nils M. Utsi, *Melding om rettigheter for Spierttanjárga i Karasjok kommune*, 14. april 2017 (jnr. 14/345-23) s. 4-6.

17 Nils M. Utsi, Op. cit., (jnr. 14/345-23) vedlegg 7 (Vorren), 8 og 9 (lappefogdens brev 10. februar 1973).

18 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med Per Alf Nilsen Sara og Siv Merethe Selnes Sara*, 22. februar 2018 (jnr. 14/345-31) s. 5-6.

19 Finnmarkskommisjonen Op. cit., 22. februar 2018 (jnr. 14/345-31) s. 8.

20 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 22. februar 2018 (jnr. 14/345-31) s. 15.

21 Finnmarkskommisjonen, *Referat fra bevisopptak med Vuolábiid-Spiertta siida*, 13. mars 2018 (jnr. 14/345-35) s. 21.

22 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 13. mars 2018 (jnr. 14/345-35) s. 23-24.

23 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 13. mars 2018 (jnr. 14/345-35) s. 11.

24 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 13. mars 2018 (jnr. 14/345-35) s. 21.

vært enige i at de må være i sommerdistriktet hele året, og fortsatte:[25]

> «Og hver gang vi skriver reindriftsmeldingen, så understreker vi at vi ikke er et helårsbeitedistrikt, men … hvert år kommer det tilbake igjen, og de skriver vi er et helårsbeitedistrikt. (…). Jeg mener at myndighetene nesten har klart å ødelegge distriktet vårt. (…). De jobber med å fjerne oss fra vinterbeiteområdene, det er det de prøver på.»

Vuolábiid-Spiertta siidas representanter fremholdt at de ved flere anledninger etter 1964/65 har forsøkt å flytte til siidaens tradisjonelle vinterbeiter sør for Karasjok kirkested, men at andre reineiere og reindriftsmyndighetene har hindret dette. Blant annet fortalte de at de på slutten av 1960-tallet forsøkte å gjenoppta bruken av vinterbeitene, men at myndighetene assistert av politiet stoppet siidaen under høstflyttingen ved Dákteroavvi sør for Karasjok kirkested. Thor Henrik Sara (f. 1955) sa at de etter dette ble redde for å flytte til vinterbeiteområdene. De har forsøkt flere ganger, men uten hell fordi andre siidaer forhindret flytteforsøkene ved å sende egne reinhjorder i møte med Spiertta siidas hjord, med den følgen at Spiertta siida måtte snu og returnere nordover.[26]

I *brev 27. mars 2018* der Vuolábiid-Spiertta siida gir en del utfyllende kommentarer til de spørsmålene som var tema under bevisopptaket og blant annet viser til at siidaen sist brukte høstbeiteområdene nord for Karasjok i 2004, er den foran omtalte hendelsen der andre reindriftsutøvere tok kontroll over Spiertta-flokken omtalt slik:[27]

> «… vi var på flytting til vinterbeiteområdet vinteren 1989, men andre reineiere tok over vår flokk og førte den til gjerdet i Sohpparvađđa uten vår viten og vilje. Der tok de alle umerka rein og solgte dem, hvoretter oppgjøret ble sendt til Reindriftsforvaltningen i Karasjok. Reinbeitedistrikt 14 sendte krav til Reindriftsforvaltningen og områdestyret for reindrift om at oppgjøret skulle overføres til reinbeitedistrikt 14s konto da de var rettmessige eiere av umerket rein noe alle var innforstått med. Reinbeitedistrikt 14 fikk aldri oppgjøret selv etter flere purringer. De andre reineieres opptreden ved gjerdet var skammelig og skremmende. De trakk umerket rein inn i sine jorrier (stjal dem), og slapp de ut med sin egen flokk. For reineierne i reinbeitedistrikt 14 var opplevelsen skremmende og utilgivelig, og kom så overraskende at vi ikke fikk ringt politiet/reinpolitiet før reinen var sluppet ut igjen.»

Vuolábiid-Spiertta siida forteller også om to andre hendelser der de ble forhindret i å flytte til vinterbeitene. Ifølge siidaen måtte de i 1994 snu nordover fordi andre reineiere slapp sine flokker mot Spiertta-flokken like nord for Karasjok, mens de i 2004 var «*på vei mot vinterbeitene rett nord for Karasjok*» da de ble møtt av reindriftsmyndighetene og måtte avbryte flyttingen.[28]

Om de flyttleiene siidaen benyttet under vår- og høstflyttingene heter det:[29]

> «Vuolábiid-Spiertta siida har flyttet sin rein sør for Karasjok ved å benytte seg av ulike steder å flytte over Karasjok [elva] alt etter som hvordan forholdene har vært med elveisen, og hvor andre siidaer har oppholdt seg. Før 1911 kunne denne siidaen også flytte gjennom daværende distrikt 12. De har også tatt flyttinger ved å krysse vegen mellom Karasjok og Skoganvarre, videre krysse Karasjok ved Ballodievva og ta flytting slik. Siidaen har også foretatt flyttinger med rein over Karasjok [elva] ved strekningen Badjenjarga, gjennom det området hvor Sametinget står nå og videre [til] Oalgevárri og krysset vegen til Lakselv. Det foregikk både høst og vår. For øvrig har flyttingen foregått slik som beskrevet av Vorren og Nissen.»

Ifølge siidaen er deres flyttlei i dag stengt av et sperregjerde som Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida og Petter John Samuelsen Utsi fra distrikt 14A Spierttagáisá begynte å sette opp i 2016, med den følgen at disse har utvidet sitt sommerbeiteområde inn på Vuolábiid-Spiertta siidas flyttlei.[30]

I brevet anfører Vuolábiid-Spiertta siida at reineierne i Spiertta siida ikke deltok i den prosessen som ledet til delingen av distrikt 14 i 1963/64. Siidaen viser til at saken ble behandlet på et «flyttsamemøte» der de fleste deltakerne var reineiere fra vestsiden av Porsanger uten rettigheter i det berørte området.[31] For øvrig viser Vuolábiid-Spiertta siida til at reineierne i distrikt 14 heller ikke var «*invitert til å være med på Fløtten-utvalgets arbeid Reinbeiterettsutvalget for*

25 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 13. mars 2018 (jnr. 14/345-35) s. 16 og 17.

26 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 13. mars 2018 (jnr. 14/345-35) s. 12-16.

27 Reinbeitedistrikt 14 Spierttanjárga/Vuolábiid-Spiertta siida, brev 27. mars 2018 (jnr. 14/345-34) s. 1 og 2.

28 Reinbeitedistrikt 14 Spierttanjárga/Vuolábiid-Spiertta siida, brev 27. mars 2018 (jnr. 14/345-34) s. 2.

29 Reinbeitedistrikt 14 Spierttanjárga/Vuolábiid-Spiertta siida, brev 27. mars 2018 (jnr. 14/345-34) s. 4.

30 Reinbeitedistrikt 14 Spierttanjárga/Vuolábiid-Spiertta siida, brev 27. mars 2018 (jnr. 14/345-34) s. 5.

31 Reinbeitedistrikt 14 Spierttanjárga/Vuolábiid-Spiertta siida, brev 27. mars 2018 (jnr. 14/345-34) s. 1.

Øst-Finnmark på lik linje med de andre i Karasjok», og derfor ikke fikk gitt sine «innspill fullt ut.»[32]

9.4 Bemerkninger fra kravsfremsettere med overlappende krav

9.4.1 Reinbeitedistrikt 14A Spierttagáisá

Høstbeitekravet fra distrikt 14A Spierttagáisá (kapittel 8) overlapper Vuolábiid-Spiertta siidas vår- og høstbeitekrav nord for Karasjok kirkested. Representantene for distrikt 14A opplyste på kommisjonens intervjumøte 7. august 2014 at (Vuolábiid-)Spiertta siida har brukt området, men at bruken opphørte på 1970-tallet og at siidaen nå har helårsdrift på Spierttanjárga.[33]

Magga Kirsten Utsi Guttorm (f. 1932) er mor til siidaandelshaverne i Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida (kapittel 16) som er en av vintersiidaene i distrikt 14A (punkt 8.10). Hun fortalte i intervju 19. januar 2017 om reindriften til sine bestefedre på farssiden, Samuel Nilsen Utsi (Hoammá Sámmol) (1854-1925), og morssiden, Peder (Per) Pedersen (Persen) Utsi (Hoammáš Piera) (1858-1923). Hun opplyste at Peder Pedersen Utsis etterkommere i dag er i (Vuolábiid)-Spiertta siida, og at Peder om sommeren og høsten hadde felles reindrift med sin fetter, Samuel Nilsen Utsi. Ifølge Magga Kirsten hadde Peder opprinnelig sommerbeite på Spierttanjárga, men på slutten av 1800-tallet flyttet han til Hálkavárri og drev sammen med fetteren. Magga Kirsten Utsi Guttorm sa ikke noe om hvor de hadde vår- og høstbeite, men fortalte at fetternes flyttlei sørover gikk over Uhca Guorpmet og Jalgesvadđa og krysset Kárášjohka ved Bálodievvá og fortsatte til Iškoras, der de skilte lag. Magga Kirsten sa at Spiertta siida i dag har helårsdrift på Spierttanjárga. Etter det hun visste har de ikke flyttet sør for Kárášjohka siden 1972. Se også punkt 23.4.10.[34]

På *høringsmøtet 13. februar 2017* sa Per John A. Anti (f. 1962) fra distrikt 14A at Vuolábiid-Spiertta siidas avgrensning av vår- og høstbeitekravet er reindriftsmessig unaturlig.[35] I intervju 13. oktober 2021 opplyste han at Máhtte Áslat Sara Eira (f. 1992) som tilhørte vintersiidaen Rávnn' Áslat bártniid (kapittel 27, jf. punkt 8.9) i distrikt 14A, har flyttet til Spierttanjárga (Vuolábiid-Spiertta siida) og overtatt siidaandelen til sin morbror, Per Nils Aslaksen Sara (f. 1954).[36]

9.4.2 Reinbeitedistrikt 13 Lágesduottar

Vuolábiid-Spiertta siida og distrikt 13 Lágesduottar (kapittel 10) har delvis overlappende krav i den østlige delen av førstnevntes vår- og høstbeitekrav. På høringsmøtet 13. februar 2017, sa John Idar Anti (f. 1964) fra distrikt 13, at de ikke har noen kommentarer til kravet fra Vuolábiid-Spiertta siida.[37] Distriktet har senere gitt uttrykk for at navnet «*Vuolábiid-Spiertta siida*» er ukjent for dem, men at det i Reinbeitedistrikt 14 Spierttanjárga tidligere var flere reineiere med etternavnet Vuolab, blant annet Ole Nilsen Vuolab, Aslak Olsen Vuolab og Nils Olsen Vuolab. Distrikt 13 viste ellers til at de fleste av som i dag tilhører Spierttanjárga har Sara som etternavn, og at de opprinnelig hadde vinterbeiter «*sør for Sjusjavri – Gargoluoppal – finskegrensa (Kautokeino/Karasjok)*» i et område «*som i 1933/34 ble overført til Kautokeino.*»[38]

9.5 Historiske (skriftlige) kilder

9.5.1 Kilder frem til 1950-tallet

Nedenfor gis en oversikt over opplysninger i skriftlige kilder om Vuolábiid-Spiertta siidas rettsforgjengeres beite- og bruksmønster med fokus på deres vår- og høstbeitebruk i Karasjok kommune nord for Karasjok kirkested. Fordi vinterbeitenes lokalisering kan gi grunnlag for slutninger om rettsforgjengernes flyttemønster fra sommerbeitene til vinterbeitene, og dermed også om hvilke områder som ble brukt som beiteland under vår- og høstflyttingen, er også en del opplysninger om vinterbeitebruken omtalt. En bredere og mer samlet redegjørelse for kildenes opplysninger om vinterbeitebruken er inntatt nedenfor i punkt 23.6.

Sommerbeitebruken til Vuolábiid-Spiertta siidas rettsforgjengere kan i skriftlige kilder spores tilbake til 1855. En oversikt over reineiere i Karasjok i 1855 opplyser at Nils Olsen Vuolab (1816-1889) hadde sommerbeite på Spierttanjárga og vinterbeite ved Anárjohka. Hans tvillingbror Aslak Olsen Vuolab (1816-1889) hadde også vinterbeite ved Anárjohka, men sommerbeite på Kinnarodden på Nordkyn-halvøya.[39] Sommer- og vinterbeitenes beliggenhet tilsier at begge i 1855 brukte områdene nord for Karasjok kirkested under vår- og høstflyttingen.

Kommisjonen har ikke funnet skriftlige kilder som mer konkret belyser Vuolab-brødrenes bruks- og flyttemønster i

32 Reinbeitedistrikt 14 Spierttanjárga/Vuolábiid-Spiertta siida, brev 27. mars 2018 (jnr. 14/345-34) s. 5.

33 Finnmarkskommisjonen, *Gjennomgang av melding nr. 40 fra Reinbeitedistrikt 14A Spierttagáisá*, 28. oktober 2014 (jnr. 14/333-3) s. 6.

34 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med Magga Kirsten Utsi Guttorm*, 19. januar 2017 (jnr. 14/332-15) s. 9-10.

35 Finnmarkskommisjonen, Referat fra høringsmøte 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91) s. 24-25.

36 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med Per John A. Anti*, 13. oktober 2021 (jnr. 14/337-37) s. 4-5.

37 Finnmarkskommisjonen, Referat fra høringsmøte 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91) s. 14.

38 Reinbeitedistrikt 13 Lágesduottar, brev til kommisjonen 1. februar 2018 (jnr. 17/741-8).

perioden 1856-1909, men i en innstilling fremlagt i 1902, er de sammen med seks andre reineiere betegnet som Karasjoks «*i [18]70-aarene rigeste fjeldlapper*». Det fremgår at de omtalte reineierne hadde vinterbeite i ulike områder sør for Karasjok kirkested, blant annet ved Anárjohka, men det er ikke sagt noe om hvilke reineiere som brukte hvilke områder.[40]

Vuolab-familien i Spiertta siida etablerte etterhvert driftsfellesskap med to familier fra Sara-slekta. Per Persen Sara (1837-1912) flyttet med familien fra Kautokeino til Karasjok i 1888, mens hans eldre bror, Aslak Persen Sara (1831-1915), flyttet i 1905/06.[41] Som det er nærmere redegjort for i punkt 23.6.1, viser materiale utarbeidet på grunnlag av folketellingen i 1910 at Vuolab-familien og Sara-familiene, sammen med noen andre reineiere, da drev sammen i Spiertta siida. Siidaen hadde i 1910 samme bruksmønster som Nils Olsen Vuolab i 1855, med vinterbeite vest for Anárjohka og sommerbeite på Spierttanjárga. Dette gjør det nærliggende å anta at Spiertta siida brukte de samme vår- og høstbeitene nord før Karasjok kirkested som Nils Olsen Vuolab i 1855.

For perioden fra 1911 til 1917 er opplysningene om Spiertta siidas høstbeitebruk mer spesifikke. I 1911 hadde siidaen høstbeite i Báišjohgeahči (øverst i Báišjohka), mens den i 1913 hadde høstbeite ved Ástejohka. Høsten 1915 var siidaen delt i vintersiidaene «Bielle Niilas siida» som hadde høstbeite ved Ásterohči som ligger et sted langs Ástejohka, og «Bedari siida» som hadde høstbeite ved Báišjohka. I 1916/17 var Spiertta siida samlet hele driftsåret. Siidaen beitet høsten 1916 i Báišvuopmi, og høsten 1917 ved Ráksajohka.[42]

Områdene ved Báišjohgeahči og Báišvuopmi der Spiertta siida var høsten 1911 og høsten 1916 er like innenfor den østre grensen for Vuolábiid-Spiertta siidas vår- og høstbeitekrav. Det er mer usikkert om høstbeitene i 1915 da én gren av Spiertta siida var ved Báišjohka og en annen ved Ástejohka der hele siidaen var høsten 1913, er innenfor kravsområdet. De to elvene har begge sitt utspring innenfor kravsområdet, men derfra renner de øst-/sørøstover og størsteparten av elvestrekningene er utenfor kravsområdet. Ráksajohka der siidaen beitet høsten 1917 er en sideelv til Báišjohka, og er like utenfor kravsområdet, men den påfølgende vinteren var en del av siidaen blant annet på Váddevárri som ligger helt vest i kravsområdet. Se oversikten over siidaens vinterbeitebruk i punkt 23.6.1 der det også er gitt en oversikt over hvem som var siidamedlemmer i disse årene.

De skriftlige kildene fra årene mellom 1918 og 1932/33 gir ikke spesifikke opplysninger om vår- og høstbeitebruken. I de årene det foreligger opplysninger fra (1920/21, 1923/24, 1929, 1930 og 1932/33), hadde imidlertid Vuolábiid-Spiertta siidas rettsforgjengere i all hovedsak sommerbeite på Spierttanjárga, og vinterbeiter sør for Karasjok kirkested blant annet ved Iškorasvuopmi (1920/21) og Iškorasjohka og Goššjohka (1923/24). Vinterbeitingen foregikk i 1932/33 dels sør for (Cáskinjohka og Lávžejohka) og dels nord for kravsområdet (Čáhppesjohgeahči og Váljohka). I 1929 hadde alle Spierttasiidaene sommerbeite på Spierttanjárga og i 1930 hadde fire av dem det, mens en siida – Bienni Niilas siida (Nils Persen Sara) – var på Magerøya. For disse årene foreligger det ikke opplysninger om vinterbeitene. Se punkt 23.6.1 med videre henvisninger.

Kildene fra 1910 til 1932/33, tyder dermed på at Vuolábiid-Spiertta siidas rettsforgjengere i disse årene i all hovedsak hadde samme bruks- og flyttemønster som Nils Olsen Vuolab i 1855. Det eneste unntaket er 1930 da én av Spierttasiidaene hadde sommerbeite på Magerøya og dermed trolig var en del av det vestlige flyttesystemet med vår- og høstbeiter vest for kravsområdet.

9.5.2 Kilder fra 1950-tallet og fremover

Bortsett fra i enkelte reindriftsmeldinger, jf. nedenfor, finnes det få opplysninger om beitebruk og bruks- og flyttemønstre til de siidaene som hadde sommerbeite på Spierttanjárga fra 1932/33 og frem til Ørnulv Vorrens beskrivelse av beitebruken i årene 1953 til 1957. Vorren opplyser at daværende Reinbeitedistrikt 14 Spierttanjárga, som på dette tidspunktet ennå ikke var delt i distriktene 14 og 14A, i disse årene besto av fire siidaer. Tre av disse, Iŋgos Máhte siida (Y.1.a.); Ivvar Bier siida (Y.1.b.) og Jovnna Sámmol siida (Y.1.c.) hadde sommerbeite i områder som i dag inngår i Reinbeitedistrikt 14A Spierttagáisá («*Gaisa-sii'dâ*»), mens Spiertta siida (Y.2.) hadde sommerbeite på Spierttanjárga i dagens Reinbeitedistrikt 14 Spierttanjárga.[43]

Vorrens beskrivelse viser at Spiertta siidas vårflyttinger foregikk i den midtre delen av området mellom Karasjok-Lakselv-veien (E6) og Karasjok-Tana-veien (E6). Etter at

39 *Opgaver afgivne inden Vinterthinger for Karasjok i Aaret 1855 efter Anmodning fra Amtmanden i Finmarkens Amt*, 1855 (avskrift ved Finnmarkskommisjonen) (jnr. 14/315-138) s 3 og 4 (Aslak).

40 Innstilling fra Finnmarkskomiteen av 1901, avgitt 22. oktober 1902 (jnr. 14/288-18) s. 8.

41 Erik Schytte Blix, *Karasjokslekter*, 2. utg. med tillegg (1989) s. 460 (Aslak Persen Sara) og 465 (Per Persen Sara).

42 Kirsti Strøm Bull, *Reinbyer i Finnmark på begynnelsen av 1900-tallet*, 2005 s. 72-73 (1911), 80-81 (1913), 106-107 (1915) og 142-143 (1917) og Kristian Nissen, Karasjok herreds renbyer, 1916-1917 (siida nr. 4) (jnr. 16/1553-1).

43 Ørnulv Vorren, *Finnmarksamenes nomadisme II*, 1962, s. 216.

siidaen startet vårflyttingen nordover fra vinterbeitene ved Galmmat rundt 25. april, krysset den Kárášjohka ved Riidonjárga. Herfra fulgte de samme rute som Iŋgos Máhte siida, nordover på vestsiden av Sávkadasjávri, over den vestre delen av Gimešvárri, over Ádjatskáidi, gjennom Govdavuopmi, og nordvestover forbi østenden av Váddevárri, over til Porsanger ved Márttosvárri, forbi Suolojávri og over Vánššjohka. Fra Vánššjohka fortsatte Spiertta siida nordover til Børselva og videre til Spierttanjárga. Ifølge Vorren lå Spiertta siidas rasteplasser under vårflyttingen i Porsanger.[44]

Under høstflyttingen som startet i månedsskiftet november/desember, fulgte Spiertta siida omtrent samme rute som om våren. Siidaen krysset grensen mellom Karasjok og Porsanger ved Márttosvárri, og flyttet derfra på østsiden av Geassájávri, og noe lenger vest enn under vårflyttingen over Ádjatskáidi, forbi Ádjatávži, på østsiden av Gimešjávri og Gimešvárri, og videre til Sávkadasjohka og Sávkadasjávri. Vorren opplyser at Spiertta siida om høsten hadde to rasteplasser i Karasjok nord for kirkestedet, ved Govdavuopmi og Sávkadasjohka, og at siidaen hadde leir ved Sávkadasjávri til slutten av desember. Siidaen hadde et samlingsgjerde noe sør for leirplassen, som ble brukt ved salg av slakterein. Rundt 1. januar krysset siidaen over på sørsiden av Kárášjohka ved Riidonjárga, og videre «*til vinterleirplassen ved Galmmatjohka*».[45]

Alle stedsnavnene i området fra Kárášjohka til grensen mellom Karasjok og Porsanger som Vorren omtaler i sin beskrivelse av Spiertta siidas vår- og høstflyttinger fra 1953 til 1957, er innenfor området for Vuolábiid-Spiertta siidas vår- og høstbeitekrav. Vorrens opplysninger samsvarer også godt med det overordnede bildet som kildene gir av Spiertta siidas bruks- og flyttemønster i 1855 og i årene fra 1910 og frem til 1932/33.

Kommisjonen har innhentet en rekke *reindriftsmeldinger* fra reineiere som tilhørte Reinbeitedistrikt 14 Spierttanjárga også etter delingen av distriktet i 1963/64 og der de fleste er rettsforgjengere til de reineierne som ifølge Vuolábiid-Spiertta siida var siidaandelshavere i 2018.

Nils Nilsen Vuolab (1883-1984) oppgir at han i 1949 hadde sommerbeite på Spierttagáisá i daværende Reinbeitedistrikt 14, høst- og vårbeite i «Valjokvuobme», og vinterbeite på sørsiden av Kárášjohka. I 1950 oppgir han Spierttagáisá som sommerbeite, «*mellem Spiertagaisa og Karasjoktraktene*» som høst- og vårbeite og «*Karasjoktraktene*» som vinterbeite.[46] Dette tyder på at han i 1949 og 1950 ikke tilhørte den delen av det daværende distrikt 14 som hadde sommerbeite på Spierttanjárga, men den delen av distriktet som hadde sommerbeite på Spierttagáisá (det senere distrikt 14A).

Det samme gjelder, Ole Nilsen Vuolab (1916-1983). Han var oldebarn av Nils Olsen Vuolab (1816-1889) og oppgir i 1950 å ha sommerbeite i distrikt 14 på Luostegáisá i Porsanger og høst- og vårbeite i «Luostegáisáområdene». Han opplyser ikke noe om vinterbeite.[47]

Nils Nilsen Vuolabs sønner, Per Nilsen Vuolab (1923-1991) og Nils Aslak Nilsen Vuolab (1928-2005) synes derimot å ha vært i den delen av distrikt 14 som hadde sommerbeite på Spierttanjárga. Per Nilsen Vuolab oppgir både før og etter delingen av distrikt 14 i 1963/64 å ha sommerbeite i distrikt 14 Spierttanjárga. Dette fremgår av hans reindriftsmeldinger for årene 1961-1964 og 1969, der han opplyser å ha høst- og vårbeite i distrikt 17 (Karasjok høstbeite) og vinterbeite i distrikt 18 (Karasjok vinterbeite). Hans bror, Nils Aslak Vuolab (1928-2005), oppgir Spierttanjárga (distrikt 14) som sommerbeite i 1961-1967 og 1969-1972, og som høst- og vårbeite i 1964 og 1965. Han oppgir i 1960, 1962, 1963, 1966, 1967 og 1969-1972 distrikt 17 som høst- og vårbeiteområde, og distrikt 18 som vinterbeite. Også i 1965 oppgir han å ha vinterbeite i distrikt 18, mens han i 1964 oppgir «Karasjok» uten at angi hvor i Karasjok.[48]

Når det gjelder Sara-familien, opplyser Mathis Aslaksen Sara (1875-1960) at han i 1956 hadde sommerbeite og høst-/vårbeite i distrikt 14 «Spiertanjarg», og vinterbeite i Galmmat.[49]

Aslak Aslaksen Sara jr. (1908-1980) oppgir i 1952 Spierttanjárga som høst- og vårbeite. Det gjør han også i årene fra 1961 til 1973, med unntak av 1967, da han opplyser å ha høst- og vårbeite i distrikt 17. Ellers oppgir han vinterbeite sør før kirkestedet i 1952 (Galmmat) og 1967 (distrikt 18), mens han fra 1961 til 1966 og fra 1970 til 1973 oppgir vinterbeite i «Karasjok», men uten å spesifisere hvor i Karasjok. I 1968 hadde han vinterbeite utenfor Karasjok kommune (Spierttagáisá), mens vinterbeitingen i 1969 forgikk på Suoidnoaivi helt nord i distrikt 17.[50]

Per Aslaksen Sara (1907-1992) oppgir distrikt 17 som høst- og vårbeite og distrikt 18 som vinterbeite i samtlige av sine reindriftsmeldinger fra 1961 til 1973, bortsett fra i 1968

44 Ørnulv Vorren, Op. cit., 1962 s. 217-218.
45 Ørnulv Vorren, Op. cit., 1962 s. 223-224.
46 Nils Nilsen Vuolab, reindriftsmeldinger 1949 og 1950 (jnr. 14/345-67).
47 Ole Nilsen Vuolab, reindriftsmelding 1950 (jnr. 14/345-67).
48 Per Nilsen Vuolab, reindriftsmeldinger 1961-1964 og 1967-1969 og Nils Aslak Vuolab, reindriftsmeldinger 1960, 1962-1968 og 1969-1973 (jnr. 14/345-67).
49 Mathis Aslaksen Sara, reindriftsmelding 1956 (jnr. 14/345-67).
50 Aslak Aslaksen Sara, reindriftsmeldinger 1952 og 1961-1973 (jnr. 14/345-67).

da han ikke har fylt ut rubrikken for høst- og vårbeite, og også har latt rubrikken for vinterbeite stå tom.[51]

Nils Persen Sara (1914-2001) oppgir distrikt 14 Spierttanjárga som sommerbeite i hele perioden fra 1961 til 1973, mens han i 1961 og 1962 og tilsynelatende også i 1970 oppgir distrikt 17 som vår- og høstbeite og distrikt 18 som vinterbeite. I de øvrige årene (1963-1969 og 1971-1973) har han ikke fylt ut meldingsskjemaets rubrikker for høst- og vårbeite og vinterbeite.[52]

Henrik Persen Sara (1930-2018) hadde i likhet med sin bror, Nils Persen Sara, sommerbeite i distrikt 14 i hele perioden fra 1961 til 1973, men oppgir i motsetning til broren distrikt 17 som høst- og vårbeite i de fleste årene (1961-1966, 1968-1971 og 1973). Han har latt rubrikken for høst- og vårbeite stå tom i 1967 og 1972. For 1961-1971 og 1973 oppgir han distrikt 18 som vinterbeite. I meldingen for 1972 opplyser han ikke noe om vinterbeite.[53]

Aslak Mathisen Sara (1911-1994) oppgir «*Nordsiden av Karasjokka. Igjavuobme*» som høst- og vårbeite i 1956 og «*Nordsiden av Karasjok kirkested*» i 1957. Fra 1961 til 1973 varierer angivelsen av høst- og vårbeiteområdet mellom distrikt 17 (1961, 1962), Karasjok (1963), Spierttanjárga/distrikt 14 (1964, 1966, 1970 og 1973), «*Gaissene*» (1965), «*Børselvfjellet, distrikt 17*» (1967), nord for Karasjok (1971), «*Brennafjellet*» (1972) og ikke utfylt (1969). Vinterbeitene var i noen år sør for Karasjok kirkested (Galmmat i 1956 og Goššjohka-Galmmat i 1957, og i distrikt 18 i 1961, 1962 og 1968). I 1967 har han oppgitt «*Soinoaive, distrikt 18*» (Suoidnoaivi), mens han ellers har oppgitt Karasjok eller «*nord for Karasjok*» uten nærmere stedsangivelse (1963-1965, 1970 og 1973), områder utenfor Karasjok (1972) eller ikke oppgitt (1966, 1969 og 1971).[54]

Mathis Mathisen Sara (1913-1973), var bror av Aslak Mathisen Sara, og oppgir distrikt 17 som høst- og vårbeite i 1961-1963, 1966-1968 og 1972. Han har ikke fylt ut noe om høst- og vårbeite i 1969 og ser ut til å ha levert to meldinger datert 1970, der han i den ene oppgir «*Distrikt 17. Karasjok vinterbeite*» som høst- og vårbeite, og har latt rubrikken stå tom i den andre. I 1964 og 1965 oppgir han «*Distrikt 14*» som høst- og vårbeite. Vinterbeitingen foregikk stort sett i «*Distrikt 18. Karasjok vinterbeite*» (1961-1963 og 1966-1968 og 1972) eller i «*Karasjok*» (1964, 1965 og 1970), mens han for 1969 oppgir «*Distrikt 17 Karasjok, vinterbeite*».[55]

Nils Persen Utsi (1909-1987) var gift med Nils Persen Saras datter, Inga Ravna Nilsdatter Sara (1914-1998). Han oppgir i 1962, 1963 og 1969 at han hadde sommerbeite i distrikt 14 Spierttanjárga, høst- og vårbeite i distrikt 17 og vinterbeite i distrikt 18. Han oppgir distrikt 14 som både sommerbeite og høst-/vårbeite i 1964-1968 og 1970-1973, og at vinterbeitingen foregikk i «Karasjok», bortsett fra i 1964, da han oppgir «*Karasjok vinterbeite [distrikt] 18*». Hans sønn, Per Nilsen Utsi (1941-2021) oppgir i 1968 distrikt 14 som sommerbeite og distrikt 17 som høst-/vårbeite og vinterbeite.[56]

Petter Klemetsen Somby (1912-1971) var gift med Nils Persen Saras søster, Marit Kirsten Persdatter Sara (1918-1995). Han oppgir i 1961 å ha sommerbeite i distrikt 14, høst- og vårbeite i distrikt 17 og vinterbeite i distrikt 18, men synes fra 1962 til 1969 å ha hatt helårsbeite i distrikt 14. Hans sønn, Klemet Henrik Pettersen Somby (1941-2003) oppgir i 1968 distrikt 14 som sommerbeite og distrikt 17 som høst-/vårbeite og vinterbeite.[57]

Reindriftsmeldingene gir et noe sprikende bilde av hvor Vuolábiid-Spiertta siidas rettsforgjengere hadde høst- og vårbeite. Noen av dem synes også på 1950-tallet, i alle fall i enkelte år, å ha hatt både sommerbeite og høst- og vårbeite i datidens distrikt 14, som omfattet dagens distrikt 14 Spierttanjárga og distrikt 14A Spierttagáisá. Blant annet gjelder dette Mathis Aslaksen Sara i 1956. Andre, blant annet Per Aslaksen Sara og Henrik Persen Sara, synes også etter delingen av distrikt 14 i 1963/64, og frem til 1973 som er det siste året det er opplysninger fra, å ha fortsatt høst- og vårbeitebruken i Karasjok nord for kirkestedet og vinterbeitebruken i distrikt 18, men ikke like langt sør som på 1950-tallet og tidligere, jf. punkt 23.6.2.

Innstillingen fra den norsk-svenske reinbeitekommisjonen av 1964 ble lagt frem i 1967 og opplyser dette om høst- og vinterbeitebruken til reineierne i distrikt 14 Spierttanjárga:[58]

> «Høstbeitingen foregår sør for sperregjerdet over Børselvfjellet i distrikt 14 a – Spiertagaissa. Den sør-østlige del av distrikt 14 a Spiertagaissa, og den nord-østlige del av distrikt 17 – Karasjok høstbeite, utgjør vinterbeiteområde for gruppens rein.»

I brev til Fylkesmannen i Finnmark 10. februar 1973 anbe-

51 Per Aslaksen Sara, reindriftsmeldinger 1961-1973 (jnr. 14/345-67).

52 Nils Persen Sara, reindriftsmeldinger 1961-1973 (jnr. 14/345-67).

53 Henrik Persen Sara, reindriftsmeldinger 1961-1973 (jnr. 14/345-67).

54 Aslak Mathisen Sara, reindriftsmeldinger 1961-1973 (jnr. 14/345-67). Informasjonen i 1967-meldingen er tvetydig. Børselvfjellet ligger ikke i distrikt 17 og Suoidnoaivi ligger ikke i distrikt 18, men i distrikt 17.

55 Mathis Mathisen Sara, reindriftsmeldinger 1961-1970 og 1972 (jnr. 14/345-67).

56 Nils Persen Utsi, reindriftsmeldinger 1962-1973 og Per Nilsen Utsi, reindriftsmelding 1968 (jnr. 14/345/67).

57 Petter Kl. Somby, reindriftsmeldinger 1961-1971 og Klemet Henrik P. Somby, reindriftsmelding 1968 (jnr. 14/345-67).

58 *Innstilling avgitt av norsk-svenske reinbeitekommisjon av 1964*, 1967 s. 70 (jnr. 14/345-23, vedlegg 8).

faler lappefogden at «*Nils Persen Sara m/byfeller*» får innvilget omsøkt beitetillatelse i et fredet område ved Báhkilskáidi, og opplyser:[59]

> «Søkerne har for første gang på 10 år flyttet med sin reinhjord over i vinterbeitedistrikt 18 i Karasjok. De har tidl. beitet om vinteren i distr. 17 nord for Karasjok. Men der er det i år ikke beite grunnet isdannelse nærmere kysten, samt at det også er avbeitet av andre hjorder under flytting.»

Opplysningen om at Nils Persen Sara i 1973 for første gang på 10 år flyttet til distrikt 18 er forenlige med opplysningene i Nils Persen Saras reindriftsmeldinger bortsett fra at han i 1970 synes å oppgi distrikt 17 som høstbeite og distrikt 18 som vinterbeite. Reindriftsmeldingene tyder ellers på at flere andre reindriftsutøvere i distrikt 14 Spierttanjárga hadde høstbeite i distrikt 17 og vinterbeite i distrikt 18 i årene frem til 1973, selv om Nils Persen Sara ikke hadde det.

Ifølge rapporten til A/L Bajos besto Spierttanjárgga siida vinteren 1987/88 (siida 8) av Mathis P. Gaup, Per John Porsanger, Nils Persen Sara, Petter Sara, Nils Fritjof Sara, Tor Henrik Sara, Per Alf Sara, Henrik P. Sara, Britt Lill Sara, Per A. Sara, Per Nils A. Sara, John Aslak A. Sara og Nils A. Sara. Rapporten opplyser om situasjonen høsten/høstvinteren 1987 at Buollánnjárga-flokken (kapittel 28), hadde «*større sammenblandinger med vintersiida 6 Amund Persen Anti mfl. og Spiertanjárga*», og at skilling «*ble først foretatt i Sohparvađđa*».[60]

En oversikt over reinbeitebruken utarbeidet av Reindriftskontoret i Øst-Finnmark i 1989 opplyser at reineierne i distrikt 14 Spierttanjárga drev sammen hele året, men gir få spesifikke opplysninger om vår- og høstbeitebruken, ut over følgende opplysning:[61]

> «Over Børselvfjellet er det oppført et sperregjerde på grensen mellom distrikt 14 og 14A. I april/mai trekker/drives rein fra områdene sør for nevnte sperregjerde og inn i distrikt 14. Her foregår kalving, merking og slakting.»

Beitebruken til Reinbeitedistrikt 14 Spierttanjárga er også omtalt i Reindriftsforvaltningens høringsdokument til forslaget om nye distriktsgrenser i Polmak og Karasjok fra 2003. Det er ikke sagt noe spesifikt om høstbeitebruken, men det er opplyst at distriktet siden rundt 1960 har hatt vinterbeite blant annet i «distrikt 17», og dermed formodentlig også i området for høstbeitekravet. Det er også vist til at det av korrespondanse mellom Reindriftsadministrasjonen og Reindriftsagronomen i Øst-Finnmark fra november 1980 fremgår at områdestyret i et tidligere vedtak hadde gått mot at distrikt 14 skulle få vinterbeite i distrikt 17.[62]

Det finnes lite informasjon i skriftlige kilder om Reinbeitedistrikt 14 Spierttanjárgas bruk av Vuolábiid-Spiertta siidas kravsområde nord for Karasjok kirkested etter 1990. Som også nevnt i punkt 9.2, betegner imidlertid bruksreglene for Reinbeitedistrikt 17 Karasjok øst (Kárášjoga nuorttabealli) som så vidt vites sist ble godkjent i oktober 2016, et areal på 211 km2 rundt Mohkkejároaivi som «kjerneområde» for vintersiidaen «*Spierttanjárgasiida*» (distrikt 14).[63] Mohkkejároaivi er en ås nordøst i Karasjok kommune. Den ligger innenfor det tidligere distrikt 17 (Karasjok høstbeite), men utenfor siidaens kravsområde.

9.6 Kommisjonens vurderinger

9.6.1 Innledning. Forholdet til tidligere rettsavgjørelser

Vuolábiid-Spiertta siida har krevd rett til vår- og høstbeite, samt flytting med rein og slik bruksrett som ellers er tilknyttet den alminnelige reindriftsretten til blant annet uttak av trevirke og jakt, fangst og fiske innenfor reindriftslovens rammer. Erverv av beiterett i et område vil som hovedregel medføre at også de tilknyttede rettighetene er ervervet.[64] Det er derfor ikke påkrevd med en særskilt vurdering av spørsmålet om erverv av rett til flyttleier og tilknyttede rettigheter.

Redegjørelsen for Vuolábiid-Spiertta siidas anførsler i punkt 9.3 viser at disse er knyttet til at delingen av distrikt 14 i 1963/64 medførte at siidaen ikke lenger kunne flytte til siidaens tradisjonelle vinterbeiteområder i Anárjohkdalen, og at andre siidaer tok i bruk disse områdene. Dette førte i sin tur til en gradvis endring av bruken av kravsområdet nord for kirkestedet og sommerbeitene på Spierttanjárga. Områdene nord for kirkestedet ble ifølge siidaen tatt i bruk som vinterbeite og denne bruken pågikk i noe varierende omfang frem til slutten av 1980-tallet, men fra da av har Spierttanjárga i hovedsak blitt brukt som helårsbeite. Siidaen har også vist til at reindriftsmyndighetene var innforstått med

59 Øst-Finnmark lappefogdkontor, brev til Fylkesmannen i Finnmark, 10. februar 1973 (jnr. 14/345-23, vedlegg 9).

60 A/L Bajos, *Analyse og plan for organisering av utnyttelsen av beite- og driftsarealet i reinbeitedistrikt 17/18, Karasjok høst-/vinter-/vårbeiter,* 1989 s. 18 (høst/høstvinter) og 22 (siidamedlemmer, vinterbeite).

61 Ivar Rushfeldt, *Revurdering av høyeste antall rein for reinbeitedistriktene i Øst-Finnmark*, 1989 (jnr. 16/1553-26) 9-10.

62 Reindriftsforvaltningen, *Forslag til nye distriktsgrenser i Polmak og Karasjok,* 2003 (jnr. 16/1553-8) s. 28 og note 77.

63 Områdestyret for reindrift i Øst-Finnmark, *Bruksregler for reinbeitedistrikt 17*, godkjent av Fylkesmannen i Finnmark 28. oktober 2016 s. 3 og 5-6.

64 Se Høyesteretts uttalelser i Rt. 2001 s. 769 (Selbu) på s. 788.

at den har blitt presset ut av vinterbeitene og flere ganger har måttet avbryte flyttingen dit fordi andre siidaer forhindret dette, og anført at myndighetene har motarbeidet at siidaen gjenopptok sitt tradisjonelle bruks- og flyttemønster.

Kommisjonens vurderinger vil være knyttet til spørsmålet om Vuolábiid-Spiertta siidas rettsforgjengere hadde ervervet rettigheter i de områdene som er gjenstand for siidaens høst- og vårbeitekrav nord for Karasjok kirkested på det tidspunktet bruken tok slutt. Videre vil det måtte vurderes hvilken betydning det har at området ikke har vært gjenstand for jevnlig bruk fra siidaen eller rettforgjengerne på mer enn 30 år. De tilsvarende vurderingene når det gjelder vinterbeitekravet i Anárjohkdalen der perioden med ikke-bruk er vel 60 år, er inntatt i kapittel 23.

Ut fra de opplysningene som foreligger om brukstiden, er det nærliggende å vurdere vår- og høstbeitekravet etter reglene om alders tids bruk. Først er det imidlertid grunn til å kommentere forholdet til tidligere rettsavgjørelser om rett til reinbeite i kravsområdet nord for Karasjok.

Hålogaland lagmannsrett avsa i 2010 dom i en tvist mellom Reinbeitedistrikt 13 Siskkit Čorgaš ja Lágesduottar og Reinbeitedistrikt 14A Spierttagáisá om rett til reinbeite nord for Karasjok kirkested, der tvisteområdet så vidt overlapper Vuolábiid-Spiertta siidas høst- og vårbeitekrav ved Čađoaivi på grensen til Tana kommune. Anke til Høyesterett ble nektet fremmet med hjemmel i tvisteloven § 30-4. Lagmannsrettens dom er derfor rettskraftig.[66]
Fordi verken Vuolábiid-Spiertta siida eller distrikt 14 som siidaen tilhører, var part i saken legger dommen ingen begrensninger for kommisjonens vurdering av kravet fra Vuolábiid-Spiertta siida.

Finnmark jordskifterett avsa 11. september 2013 kjennelse i sak fremmet av Reinbeitedistrikt 13 Lágesduottar etter reindriftsloven § 59 fjerde ledd, med påstand om oppheving av høstbeitefordelingen i de dagjeldende bruksreglene for Reinbeitedistrikt 17 Karasjok Øst. Dette var blant annet begrunnet med en henvisning til ovennevnte lagmannsrettsdom. I tillegg til lederne for de siidaandelene som til sammen utgjør distrikt 13 Lágesduottar, var sakens parter Reinbeitedistrikt 14 Spierttanjárga ved Tor Henrik Sara og Reinbeitedistrikt 14A Spierttagáisá ved Kjell Magne Eira. Punkt 1 og 2 i jordskifterettens slutning lyder:[67]

> «1. Beitebruksreglene for rbd. 17 som er gjort gjeldende for rbd. 13 sine siidaandelsledere i høstbeiteområdet settes til side for det som angår avgrensningen av beitegrensene.
>
> 2. Jordskifteretten oppfordrer rbd. 17 til å behandle beitebruksreglene på nytt for den del som angår beitebruksgrensene i bruksreglene fordelt etter distriktsgrensene for rbd. 13».

Fordi jordskifterettens kjennelse er begrenset til å sette til de beitegrensene som var fastsatt i bruksreglene for Reinbeitedistrikt 17, og en anmodning om at distriktet behandler beitegrensene på nytt, har kjennelsen ingen rettskraftsvirkninger. Den setter derfor ingen begrensninger for kommisjonens utredning av rettighetsmeldingen fra Vuolábiid-Spiertta siida.

For øvrig har distrikt 17 i samsvar med jordskifterettens kjennelse fastsatt nye grenser for høst- og vårbeiter i distrikt 13, og spesifisert dette på arealbrukskart, jf. nedenfor i punkt 10.2.[68]

9.6.2 Har Vuolábiid-Spiertta siida fortrinnsrett til vår- og høstbeite nord for Karasjok kirkested?

9.6.2.1 Suksesjonsspørsmålet

Etter hevdsloven § 3 kan hevdstiden til etterfølgende hevdere legges sammen når bruken har vært sammenhengende og overgangen mellom dem er «*lovleg*». Hevd er fullført når hevdstiden etter hevdsloven §§ 2 eller 8 er fullført. Dette prinsippet gjelder også for rettighetserverv ved alders tids bruk.[69] Kravet om at rettsovergangen må være «*lovleg*» er ikke knyttet til rådighetsutøvelsen eller bruken som sådan, men til suksesjonen mellom forgjenger og etterfølger.[70] Salg, gave og arv er typiske eksempler på «*lovleg*» rettsovergang.[71]

Vuolábiid-Spiertta siida har blant annet vist til beitebruk utøvd av Nils Olsen Vuolab (1816-1889) på 1850-tallet og Spiertta siidas beitebruk fra 1910 og senere, jf. punkt 9.3.

Nils Olsen Vuolab var tippoldefar og oldefar til flere av dagens reineiere i Vuolábiid-Spiertta siida. De kildene som er omtalt i punkt 9.5.1 viser at Spiertta siida trolig en gang mellom 1900 og 1910 utviklet seg til et driftsfellesskap bestående av Vuolab- og Sara-familiene, og noen andre familier. Nils Olsen Vuolabs barnebarn, Berit Marie Olsdatter Vuolab (1891-1982) giftet seg i 1913 med Per Aslaksen Sara (1881-1944). De var besteforeldre og oldeforeldre til flere av dagens reineiere i Vuolábiid-Spiertta siida. Det er for

65 Hålogaland lagmannsrett, dom 26. mars 2010 (LH-2009-133706)
66 Høyesteretts ankeutvalg, beslutning 9. juli 2010 (HR-2010-1214-U).
67 Finnmark jordskifterett, 2000-2012-0019 Karasjok D 17 i Karasjok kommune (jnr. 14/345-63) s. 7.
68 Områdestyret for reindrift i Øst-Finnmark, Bruksregler for reinbeitedistrikt 17, vedtatt 29. november 2011, endret 19. april og 4. juli 2016, godkjent av Fylkesmannen i Finnmark 28. oktober 2016 (jnr. 16/1553-39) s. 4-5.
69 Gunnar Eriksen, *Alders tids bruk*, 2008 s. 196.
70 Borgar Høgetveit Berg, *Hevd*, 2005, s. 229.
71 Sivillovbokutvalet, *Rådsegn 6 Om hevd*, 1961 s. 10 og s. 24.

øvrig også en slekts- og driftsmessig tilknytning mellom Vuolab- og Sara-familiene gjennom Nils Nilsen Vuolab (1883-1984) sitt ekteskap med Elen Anne Persdatter Sara (1895-1976), jf. foran i punkt 9.2.

Kommisjonen anser etter dette Vuolábiid-Spiertta siidas bruk som en videreføring av Nils Olsen Vuolabs beitebruk på 1850-tallet, og Spiertta siidas beitebruk på 1900-tallet. Kravet om «*lovleg*» rettsovergang hva angår hans reindrift i kravsområdet, via 1900-tallets Spiertta siida og frem til utøvere i Vuolábiid-Spiertta siida på 1980-tallet er derfor oppfylt.

9.6.2.2 Tidsvilkåret

Tidsvilkåret for rettighetserverv med grunnlag i alders tids bruk er fleksibelt og vil også bero på omfanget av og intensiteten i den utøvde bruken. Det kan derfor ikke angis eksakt hvor lang brukstid som kreves, men det er generelt antatt at rundt 100 års bruk er «e*n retningslinje i den samlede vurderingen av om alders tids bruk foreligger*».[72] Se ellers foran i punkt 6.3.3.2.

I dette tilfellet foreligger det skriftlige kilder som tyder på at rettsforgjengernes bruk av kravsområdet nord for Karasjok kirkested i alle fall går tilbake til 1855 da Nils Olsen Vuolab (1816-1889) hadde vinterbeite ved Anárjohka og sommerbeite på Spierttanjárga, og etter alt å dømme brukte områdene nord for Karasjok kirkestedet under vår- og høstflyttingen.

Sett i lys av at de øvrige kildene som er gjennomgått i punkt 9.5.1 og 9.5.2 viser at rettsforgjengerne i så godt som samtlige år det finnes kilder for i perioden mellom 1910 og 1960 hadde sommerbeite på Spierttanjárga og vinterbeite i ulike områder sør for Karasjok kirkested, er det videre nærliggende å legge til grunn at rettsforgjengerne til dagens Vuolábiid-Spiertta siida hadde høst- og vårbeite i kravsområdet nord for Karasjok kirkested i det meste av perioden mellom 1855 og 1960. Et forhold som underbygger dette, er blant annet at Vuolábiid-Spiertta siidas kravsområde nord for Karasjok kirkested inngår naturlig i bruks- og flyttemønsteret for siidaer som har vinterbeite sør for Kárášjohka og sommerbeite på Spierttagáisá, Spierttanjárga og Indre Čorgaš/Lágesduottar (Laksefjordvidda).

Kildene for perioden fra 1911 til 1917 som har mer spesifikke opplysninger om høstbeitebruken enn de øvrige kildene, kan riktignok tyde på at rettsforgjengerne i noen av årene hadde høstbeite like øst for kravsområdet, men dette kan ikke tillegges fristavbrytende effekt. Som fremholdt i punkt 6.3.3.1, gir alders tids bruk rom for relativt langvarige bruksopphold. De stedene som er omtalt som høstbeiteområder mellom 1911 og 1917 ligger dessuten så nært kravsområdet at det er godt mulig at bruken også kan ha vært utøvd innenfor dette.

Når det gjelder brukens varighet, har Vuolábiid-Spiertta siida blant annet opplyst at noen av rettsforgjengerne i 1965 hadde vinterbeite på Lávžejohskáidi, sørøst for Iškoras, jf. punkt 9.3. Dette tilsier at deres ordinære bruk av området nord for Karasjok kirkested som vår- og høstbeite i alle fall pågikk frem til da. Videre viser rettsforgjengernes reindriftsmeldinger at flere av rettsforgjengerne synes å ha hatt vår- og høstbeite i distrikt 17 (Karasjok høstbeite) i relativt mange av årene mellom 1961 og 1973. Blant annet gjelder dette Per Aslaksen Sara (1907-1992), Henrik Persen Sara (1930-2018) og Mathis Mathisen Sara (1913-1973), jf. punkt 9.5.2.

Det kan dermed se ut til at bruksmønsteret med sommerbeite på Spierttanjárga og vinterbeite sør for Karasjok, og bruk av høst- og vårbeiteområde nord for kirkestedet for en del av utøverne ikke tok slutt i årene rundt delingen av daværende distrikt 14 i 1963/64, men i større eller mindre grad vedvarte frem til 1973, som er det siste året det foreligger reindriftsmeldinger fra.

Dette står i en viss kontrast til de opplysningene som i punkt 9.5.2 er gjengitt fra den norsk-svenske reinbeitekommisjonen av 1964. Kommisjonen opplyser i sin innstilling fra 1967 at utøverne i distrikt 14 Spierttanjárga ikke lenger hadde høstbeite i distrikt 17, men i det da relativt nyetablerte distrikt 14A Spierttagáisá, og vinterbeite i de nordøstlige delene av distrikt 17.

Sett i lys av at reindriftsmeldingene fra flere av de andre rettsforgjengerne er forenlige med høstbeite på Spierttagáisá og vinterbeite nord for Karasjok, er det imidlertid ikke grunn til å problematisere kontrasten nærmere. Det er heller ikke nødvendig å vurdere om den vinterbeitebruken som Vuolábiid-Spiertta siida og rettsforgjengerne har utøvd i området for vår- og høstbeitekravet fra rundt midten av 1960-tallet og frem til rundt slutten av 1980-tallet, kan legges sammen med den vår- og høstbeitebruken som fant sted før 1964/65.

Det fremstår som overveiende sannsynlig at Vuolábiid-Spiertta siidas rettsforgjengere i alle fall fra 1855 og frem til tidlig på 1960-tallet og for noen av rettsforgjengernes vedkommende i alle fall frem til 1973, brukte kravsområdet nord for Karasjok som vår- og høstbeite, uten langvarige bruksopphold. Kommisjonen legger derfor til grunn at tidsvilkåret etter alders tids bruk-reglene derfor i alle fall var oppfylt en gang på 1950-tallet, og kanskje også tidligere.

9.6.2.3 Bruksvilkåret

Prinsippet i hevdsloven § 7 om at den som «*brukar eller har tingen som om han var bruksrettshavar, hevdar bruksrett*», får også anvendelse ved alders tids bruk. Bruken må i innhold

72 Gunnar Eriksen, *Alders tids bruk*, 2. utg. (2008) s. 195.

og omfang tilsvare den bruken som en bruksberettiget til et sammenlignbart område ville ha utøvd, jf. punkt 6.3.3.3. Fordi det er spørsmål om erverv av en særrett i form av en fortrinnsrett til vår- og høstbeite, må derfor Spiertta siida i hele ervervsperioden ha brukt kravsområdet på en måte som tilsvarer den bruken innehaveren av en slik rett ville ha utøvd.

De skriftlige kildene fra rundt 1910 og fremover viser at Spiertta siida på den tiden hadde et bruks- og flyttemønster som var relativt likeartet med det Ørnulv Vorren beskriver for årene 1953-57, jf. punkt 9.5.1 og 9.5.2, og også nedenfor i punkt 23.6. Trolig var dette tilfellet også mellom 1855 og 1909. For denne perioden foreligger det ikke konkrete opplysninger i skriftlige kilder om siidaens beitebruk og flyttemønster, men det foreligger heller ikke holdepunkter for eller opplysninger om at siidaen i denne perioden brukte andre områder som vår- og høstbeite.

Kommisjonen anser det etter dette som overveiende sannsynlig at Vorrens beskrivelse av Spiertta siidas bruk av kravsområdet nord for Karasjok kirkested i tidsperioden 1953-57 som vår- og høstbeite er i samsvar med siidaens tradisjonelle beite- og bruksmønster, og at dette bruksmønsteret i alle fall vedvarte frem til noen år ut på 1960-tallet og for noen av rettsforgjengerne frem til minst 1973, og at det minst går tilbake til 1850-tallet.

Vuolábiid-Spiertta siida og rettsforgjengerne har imidlertid i denne perioden ikke vært alene om å bruke området for vår- og høstbeitekravet. Som fremholdt i punkt 9.6.2.2, inngår Vuolábiid-Spiertta siidas kravsområde nord for Karasjok kirkested naturlig i bruks- og flyttemønsteret for siidaer som har vinterbeite sør for Kárášjohka og sommerbeite på Spierttagáisá, Spierttanjárga og Indre Čorgaš/Lágesduottar (Laksefjordvidda). Tidligere brukte også Karasjoksiidaer med sommerbeite på Čorgašnjárga (Nordkinnhalvøya) som i dag er sommerbeite for Tanasiidaer, områdene nord for Karasjok.

Den vår- og høstbeitebruken som rettsforgjengerne til dagens Vuolábiid-Spiertta siida har utøvd i kravsområdet nord for Karasjok kirkested, som omfatter området fra Kárášjohka ved Riidonjárga, nordover på vestsiden av Sávkadasjávri, begge sider av Gimešvárri, Ádjatskáidi, Geassájávri, Váddevárri, Márttosvárri, Govdavuopmi, Sávkadasjohka, og tilbake til utgangspunktet ved Kárášjohka, har derfor ikke vært eksklusiv.

Bruksvilkåret for erverv av en eksklusiv bruksrett til området er derfor ikke er oppfylt. Rettsforgjengernes bruk av området som vår- og høstbeite har imidlertid hatt tilstrekkelig fasthet, og innhold og omfang til å oppfylle bruksvilkåret for erverv av en særrett i form av en fortrinnsrett til vår- og høstbeite i området fremfor siidaer som ikke har brukt det. En slik rett vil kunne utnyttes på linje med andre siidaer med tilsvarende rettigheter i området.

9.6.2.4 Godtrovilkåret

Erverv av bruksrett med grunnlag i alders tids bruk er betinget av at bruken er utøvd i aktsom god tro, punkt 6.3.3.4. I likhet med hevdstilfellene gjelder det en presumsjon for at godtrovilkåret er oppfylt når tidsvilkåret og bruksvilkåret er oppfylt, jf. punkt 6.4.2. Det er derfor det forholdet at godtrovilkåret ikke er oppfylt som må ha en særskilt begrunnelse, ikke at det er oppfylt. Videre vil det strengere kravet til brukstid i praksis senke aktsomhetsterskelen.

Mer konkret innebærer godtropresumsjonen at det må legges til grunn at godtrokravet er oppfylt, med mindre det foreligger holdepunkter for noe annet. I dette tilfellet er det vanskelig å se at det foreligger slike holdepunkter. Vuolábiid-Spiertta siidas rettsforgjengere har opplagt ment at de hadde rett til å bruke det området som inngår i siidaens kravsområde nord for Karasjok kirkested. Det er ikke noe som tilsier at de kan klandres for å ha oppfattet forholdene slik at deres bruk hadde grunnlag i en underliggende rettighet, og det synes ikke å foreligge omstendigheter som har kunnet bringe dem ut av deres gode tro før rettighetservervet var fullført på 1950-tallet.

Saken kunne ha stilt seg annerledes dersom nabosiidaer eller andre hadde protestert mot Spiertta siidas bruk av det nevnte området, men det er ingen indikasjoner på at slike protester har vært fremsatt i løpet av ervervsperioden. Manglene på slike indikasjoner er ikke det samme som at protester ikke har forekommet, men i dette tilfellet foreligger det tvert imot indikasjoner på at bruken har vært uimotsagt. De som representerte Reinbeitedistrikt 14A Spierttagáisá på intervjumøtet 7. august 2014 ga uttrykk for at Spiertta siida brukte området nord for Karasjok kirkested frem til 1970-tallet, mens Reinbeitedistrikt 13 Lágesduottar på høringsmøtet 13. februar 2017 ikke hadde kommentarer til Vuolábiid-Spiertta siidas krav, jf. punkt 9.4.1 og 9.4.2.

Disse utsagnene er av nyere dato. Det er imidlertid ikke grunn til å tro at saken stilte seg annerledes i den perioden Spiertta siida hadde vår- og høstbeite i kravsområdet nord for Karasjok kirkested. Videre vil uimotsagt bruk over tid gi grunnlag for en oppfatning om at bruken er et utslag av underliggende rett, og bruken vil kunne anses som «*det fysiske uttrykk for den hederlige manns omgang med tingen eller rettighetene, og vil supplere godtrovurderingen*».[73]

Kommisjonen legger etter dette til grunn at godtrovilkåret er oppfylt, og at Vuolábiid-Spiertta siidas rettsforgjengere har ervervet en særrett i form av en fortrinnsrett til vår- og høstbeite i kravsområdet nord for Karasjok kirkested med grunnlag i alders tids bruk. Det er ellers noe usikkert når rettservervet var fullført, men fordi det må legges

73 Gunnar Eriksen, *Alders tids bruk*, 2. utg. (2008) s. 240.

til grunn at ervervet i alle fall var oppfylt en gang på 1950-tallet, er det ikke nødvendig å gå nærmere inn på dette.

9.6.2.5 Betydningen av at Vuolábiid-Spiertta siida bare har brukt kravsområdet sporadisk etter 1989

Noen av Vuolábiid-Spiertta siidas rettsforgjengere brukte kravsområdet nord for Karasjok kirkested som vinterbeite frem til 1989, men siidaen har ikke brukt området etter dette, med unntak av at siidaen etter eget utsagn ved noen anledninger har flyttet gjennom området i forbindelse med et par avbrutte forsøk på å flytte til vinterbeitene sør for Karasjok, senest i 2004, jf. punkt 9.3. Bruken av området som vår- og høstbeite synes for noen av rettsforgjengernes vedkommende å ha tatt slutt i løpet av første halvdel av 1960-tallet, mens andre synes å ha fortsatt denne bruken i alle fall frem til 1973, jf. punkt 9.6.2.2.

Et spørsmål er derfor om bruksoppholdet kan ha ført til at den fortrinnsretten siidaens rettsforgjengere hadde ervervet med grunnlag i alders tids bruk har falt bort. Ved vurderingen må det ses hen til at en bruksrett, dersom den først er etablert, ikke vil falle bort «*ved den rene ikke-bruk av retten*.»[74] Skal Vuolábiid-Spiertta siidas bruksrett falle bort, må det derfor påvises et konkret bortfallsgrunnlag. De praktisk vanlige bortfallsgrunnlagene i norsk rett er klanderverdig passivitet, frihevd og mothevd, men i dette tilfellet er ingen av disse grunnlagene aktuelle.

Rettighetsbortfall som følge av klanderverdig passivitet forutsetter at rettighetshaveren kan bebreides for sin passivitet. Vuolábiid-Spiertta siida har ikke opptrådt passivt, men har ved flere anledninger etter at bruken tok slutt forsøkt å hevde sin rett til å flytte gjennom og bruke områdene nord for kirkestedet på vei til vinterbeitene. Siidaen har også fremlagt et omfattende skriftlig materiale for kommisjonen som viser at den ved en rekke tilfeller har gjort gjeldende overfor Reindriftsforvaltningen og andre aktører at den mener å ha rettigheter i området.

Frihevd er ikke aktuelt som bortfallsgrunnlag fordi det følger av ordlyden i hevdsloven § 10 at frihevd bare er aktuelt når frihevderen er grunneier eller hevder eiendomsrett.[75]

Mothevd innebærer at en bruksrett kan falle bort som følge av at andre bruker hevdsobjektet «*i strid med ein særleg rett*», jf. hevdsloven § 9. Forutsetningen for mothevd er imidlertid at de alminnelige hevdsvilkårene er oppfylt. Kravsområdet nord for Karasjok kan nok ha vært brukt av andre reindriftsutøvere på en måte som oppfyller bruksvilkåret for hevd av en (særlig) rett til reindrift i dette området. Imidlertid er det vanskelig å se at andre utøvere kan ha vært i aktsom god tro med hensyn til at de hadde en særlig rett til området til fortrengsel for Vuolábiid-Spiertta siida ettersom de nødvendigvis må ha kjent til at områdene nord for Karasjok var tradisjonell flyttlei og vår- og høstbeiteområde også for Vuolábiid-Spiertta siida.

9.6.2.6 Konklusjon

Vuolábiid-Spiertta siida har med grunnlag i alders tids bruk ervervet en fortrinnsrett til vår- og høstbeite på nordsiden av Kárášjohka, fra Kárášjohka ved Riidonjárga, nordover vest for Sávkadasjávri og på begge sider av Gimešvárri, over Ádjatskáidi og videre vest for Geassájávri, derfra langs vestsiden av Váddevárri til kommunegrensen mot Porsanger, langs kommunegrensen til Márttosvárri, derfra sørover til Govdavuopmi, og videre til og over Sávkadasjohka, tilbake til utgangspunktet ved Kárášjohka. Se kartet i figur 9.6. Innholdet i begrepet «fortrinnsrett» er forklart i punkt 7.2.1.

I de øvrige delene av området for vår- og høstbeitekravet har Vuolábiid-Spiertta siida andel i den alminnelige reindriftsretten.

74 Sjur Brækhus og Axel Hærem, *Norsk tingsrett*, 1964 s. 570. Se også Borgar Høgetveit Berg, *Hevd*, 2005 s. 62.

75 Borgar Høgetveit Berg, *Hevd*, 2005 s. 425.

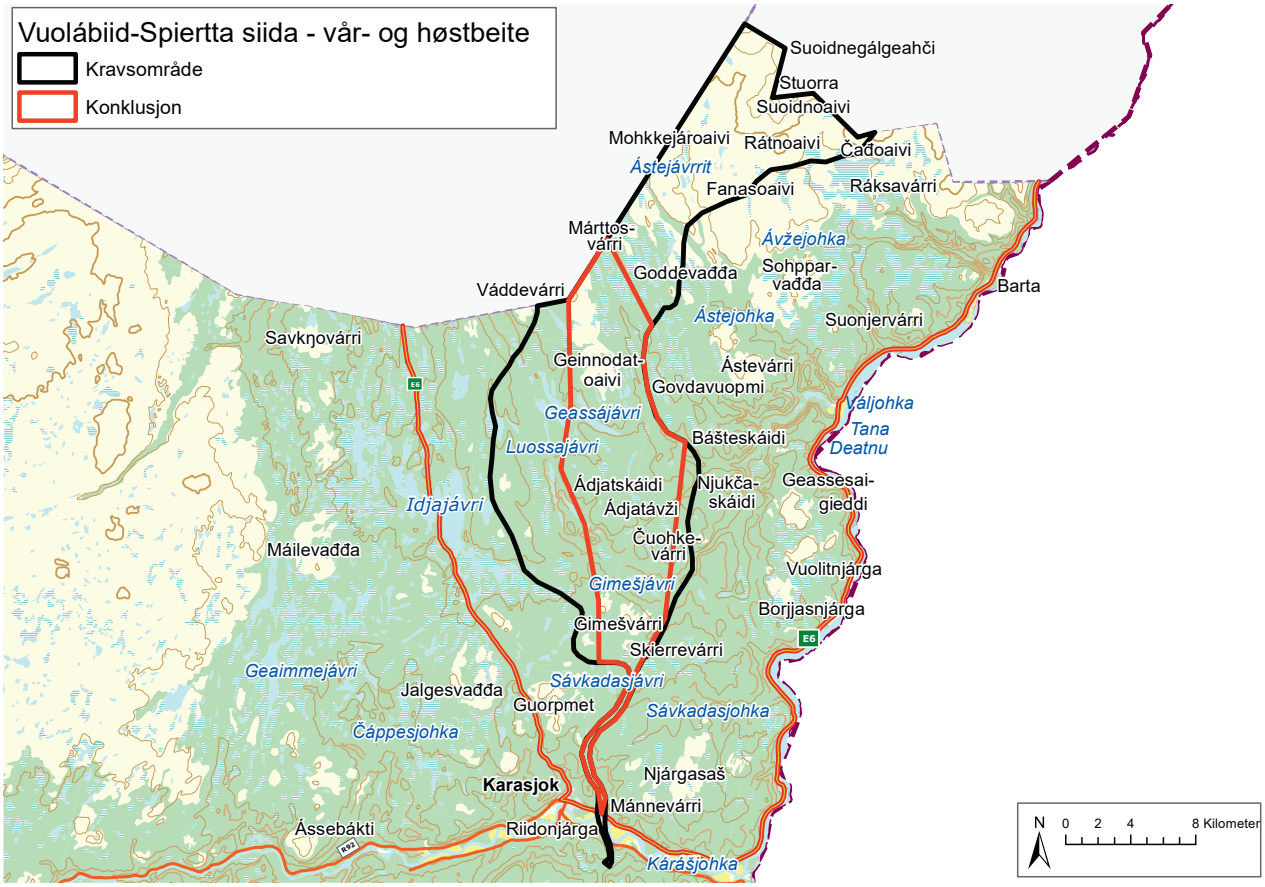
Vuolábiid-Spiertta siida - vår- og høstbeite
Kravsområde
Konklusjon
Suoidnegálgeahči
Stuorra
Suoidnoaivi
Mohkkejároaivi
Rátnoaivi
Čaðoaivi
Ástejávrrit
Fanasoaivi
Ráksavárri
Márttos-
várri
Ávžejohka
Goddevaðða
Sohppar-
vaðða
Barta
Váddevárri
Ástejohka
Suonjervárri
Savknovárri
Geinnodat-
oaivi
Ástevárri
Govdavuopmi
Váljohka
Geassájávri
Tana
Deatnu
Luossajávri
Báštesskáidi
Ádjatskáidi
Njukča-
skáidi
Geassesai-
gieddi
Idjajávri
Ádjatávži
Čuohke-
várri
Máilevaðða
Vuolitnjárga
Gimešjávri
Borjjasnjárga
Gimešvárri
Skierrevárri
Geaimmejávri
Sávkadasjávri
Jalgesvaðða
Guorpmet
Sávkadasjohka
Čáppesjohka
Njárgasaš
Karasjok
Mánnevárri
Ássebákti
Riidonjárga
Kárášjohka
N
0
2
4
8 Kilometer

Figur 9.6

10. REINBEITEDISTRIKT 13 LÁGESDUOTTAR

10.1 Hva saken gjelder

Saken reiser spørsmålet om reineierne tilhørende Reinbeitedistrikt 13 Lágesduottar har ervervet en særrett i form av en fortrinnsrett til vår- og høstbeite i distriktets kravsområde som omfatter om lag 660 km^2 i den nordøstre delen av Karasjok kommune. Kravsområdet er lokalisert i den østlige delen av området mellom Karasjok-Lakselv-veien (E6) og Karasjok-Tana-veien (E6) fra Karasjok kirkested og nordover til grensen mot Tana og Porsanger. Området er helt overlappet av høstbeitekravet og delvis overlappet av vårbeitekravet til Reinbeitedistrikt 14A Spierttagáisá (kapittel 8), og delvis overlappet av høst- og vårbeitekravet til Vuolábiid-Spiertta siida (Reinbeitedistrikt 14 Spierttanjárga) (kapittel 9). Se kartet i figur 10.1.

Reinbeitedistrikt 13 har for tiden fire vintersiidaer, som alle har fremmet separate vinterbeitekrav. Vintersiidaenes krav gjelder i motsetning til det kravet distrikt 13 har fremmet, ulike områder sør for Kárášjohka, og er behandlet i kapitlene 22 (Máhte Per Ánde siida), 24 (John Per L. Anti dálvesiida), 25 (Káre Jovn' Aslat siida) og 28 (Buollánnjárgga siida).

I brev 23. mars 2011 (jnr. 14/346-1) viste distrikt 13 til «*reindriftsstyrets vedtak i juni 2009 om at de midlertidige grenser fra 2004 mellom Reinbeitedistrikt 16 – Karasjok Vest og Reinbeitedistrikt 17 – Karasjok Øst ikke er faste grenser, og at beitegrensetvisten og beiterettigheter må avklares via Finnmarkskommisjonen*». Distriktet ba kommisjonen om å utrede beiterettigheter langs distriktsgrensen fra Idjajávri og sørover til finskegrensen.

Kommisjonen underrettet ved brev 5. august 2011 distrikt 13 om at meldingen var mottatt (jnr. 14/346-2). Etter å ha møtt distriktets representanter 10. oktober 2013 (jnr. 14/346-4) og vurdert saken, fremholdt kommisjonen i brev til distriktet 20. mai 2014 (jnr. 14/346-8, jf. 17/741-12) at dens mandat etter finnmarksloven § 29 er å kartlegge bruks- og eierrettigheter ervervet på grunnlag av langvarig bruk, og at vurdering av forvaltningsmessige vedtak, slik som fastsetting av distriktsgrenser faller utenfor. Distrikt 13 fikk samtidig underretning om at kommisjonen vil behandle rettighetsmeldingene fra distriktets fire vintersiidaer. Se foran i punkt 5.3 (1).

Ved epost 6. februar 2017 (jnr. 17/741-3) fremmet distrikt 13 krav om rett til høst- og vårbeite i det området som er beskrevet innledningsvis og kartfestet i figur 10.1. Kommisjonen ba i epost 7. februar 2017 distriktet om å beskrive kravsområdet, og inviterte distriktet til høringsmøtet om reindriftsinterne rettsforhold 13. til 17. februar 2017 (jnr. 17/741-4). Distriktet besvarte henvendelsen 7. februar 2017 (jnr. 17/741-5). På høringsmøtet avga Aslak Johnsen Anti (f. 1936), John Idar Anti (f. 1964), Piera Heaika T. Guttorm (f. 1991), Nils Mathis Gaup (f. 1968), Anders Persen Gaup (1933-2021) og Per Andersen Gaup (f. 1965) forklaring for distriktet (jnr. 14/315-91). Tilstedeværende representanter for kravsfremsettere med overlappende krav fikk anledning til å kommentere vår- og høstbeitekravet fra distrikt 13 (jnr. 14/315-91).

17. februar 2017 fremmet Reinbeitedistrikt 13 en endelig rettighetsmelding (jnr. 17/741-1) med krav om eiendomsrett eller særlig reinbeiterett/bruksrett i det angitte kravsområdet. Ved brev 6. mars 2017 (jnr. 17/741-2) bekreftet kommisjonen å ha mottatt meldingen. I sin første delrapport for felt 4 Karasjok konkluderte kommisjonen med at eiendomskravet ikke førte fram, men at det med grunnlag i alders tids bruk er etablert en alminnelig reinbeiterett på den grunnen i Karasjok som Finnmarkseiendommen (FeFo) i henhold til finnmarksloven § 49 har overtatt fra Statskog SF. De reindriftsutøverne som tilhører distrikt 13 har andel i denne retten.[1] Kommisjonen har ansett distriktets krav om vår- og høstbeiterett som et reindriftsinternt krav, og behandlet dette i det følgende.

Kommisjonen ba 27. oktober 2016 Reindriftsforvaltningen Øst-Finnmark om å oversende materiale av betydning for vurderingen av de spørsmålene om reindriftsinterne rettsforhold som kravet fra distrikt 13 reiser (jnr. 14/346-9). Reindriftsforvaltningen opplyste per telefon 28. oktober 2016 (jnr. 14/346-10), jf. brev 14. november 2016 (jnr.

1 Finnmarkskommisjonen, *Rapport felt 4 Karasjok bind 1*, 2019 kapittel 7, særlig s. 103-104, 215-216 og 218-219.

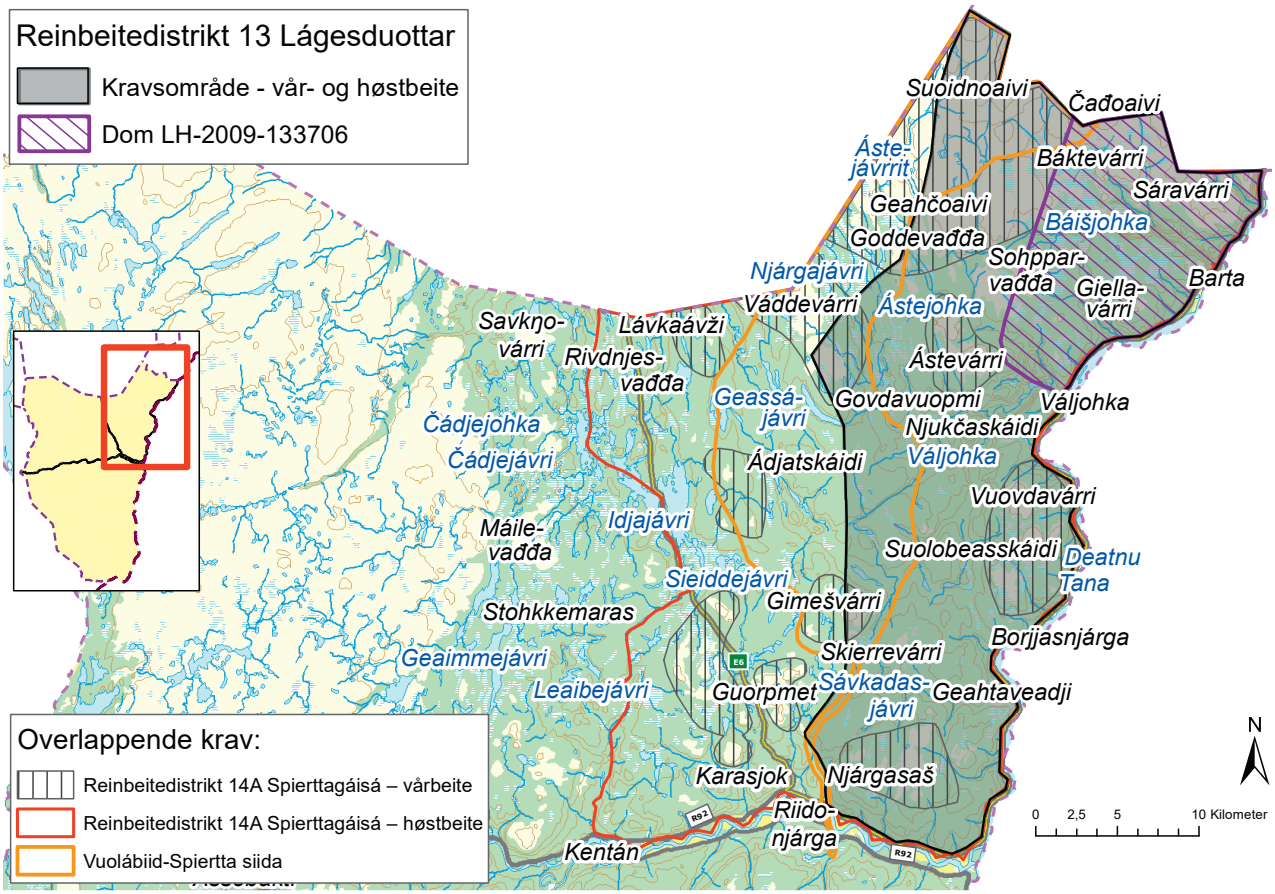

Figur 10.1

14/315-78), at deres historiske arkiv- og kartmateriale er avlevert til Statsarkivet i Tromsø. Kommisjonen har herfra innhentet arkiverte reindriftsmeldinger inngitt av rettsforgjengerne til dagens vintersiidaer i distrikt 13; Máhte Per Ánde siida (jnr. 14/370-36), Buollánnjárgga siida (jnr. 14/357-37), John Per L. Anti dálvesiida (jnr. 14/338-29) og Káre Jovn' Aslat siida (jnr. 14/337-31). Kommisjonen ba 16. juli 2020 (jnr. 17/741-18) reindriftsforvaltningen om informasjon om gjeterhytter på Sohpparvađđa i Karasjok tilhørende reindriftsutøvere i distrikt 13, og fikk svar 12. august 2020 (jnr. 17/741-20).

I løpet av utredningsprosessen har kommisjonen hatt kontakt med distriktets representanter for å få avklart utestående spørsmål. Se kommisjonens brev 23. januar 2018 (jnr. 17/741-7) og John Idar Antis svar 1. februar 2018 (jnr. 17/741-8), og intervjuer med Johannes Mathis Anti (f. 1950) 9. juli 2020 (jnr. 17/741-16) og med John Idar Anti (f. 1964) og Per Henrik Guttorm (f. 1971) 15. og 17. juli 2020 (jnr. 17/741-17). Distriktet har 19. februar 2020 oversendt distriktsplanen for 2019/2020 for Reinbeitedistrikt 17 Karasjok Øst (jnr. 17/741-15).

Kommisjonen har også intervjuet Anders Persen Gaup (Máhte Per Ánde) (1933-2021) 2. november 2015 (jnr. 15/897-36), Peter Henriksen Guttorm (Heaikka Biehtár) (f. 1941) 3. februar 2017 (jnr. 14/357-18) og Aslak Johnsen Anti (Káre Jovn' Aslat) (f. 1936) 23. februar 2016 (jnr. 14/337-8) og 26. februar 2018 (jnr. 17/741-9), som har drevet eller driver reindrift i distrikt 13.

Saken er også berørt i intervjuer med Per Alf Nilsen Sara (f. 1958) og Siv Merethe Selnes Sara (f. 1973) fra Vuolábiid-Spiertta siida 22. februar 2018 (jnr. 14/345-31), i bevisopptak med nevnte siida 13. mars 2018 (jnr. 14/345-35) og i oversendelse derfra 27. mars 2018 (jnr. 14/345-34).

Ole Henrik Magga har fratrådt som inhabil ved behandlingen av vår- og høstbeitekravet fra Reinbeitedistrikt 13 Lágesduottar fordi dette er helt overlappet av høstbeitekravet fremmet av Reinbeitedistrikt 14A Spierttagáisá, jf. punkt 7.2.3 og 8.1.

10.2 Nærmere om sakens bakgrunn

Reinbeitedistrikt 13 Lágesduottar omfatter et areal på 3192 km2 fra Rásttigáisá og nordover over Ifjordfjellet til Hopseidet (Nuorri) i kommunene Tana, Lebesby og Gamvik i området mellom Laksefjorden og Tanafjorden.[2] Distriktet er sommerbeite for reineiere som har vinterbeite i Reinbeitedistrikt 17 Karasjok øst. Se nedenfor i kapitlene 22, 24, 25 og 28.

Den delen av dagens distrikt 13 som ligger nord for fylkesvegen over Ifjordfjellet har trolig vært brukt som sommerbeite så lenge det har vært drevet reindrift i Finnmark. I 1892 ble områdene nord for Storfjorden i Laksefjorden og Vestertana betegnet som Čorgašnjárga og utlagt som sommerbeite for rein fra Polmak. I 1914 ble strekningen fra Hopseidet og sørover tillagt reineiere fra Karasjok. I 1934 ble distrikt 13 utlagt som sommerbeite for rein fra Karasjok reinsogn. Se foran i figur 3.5. Etter skilling av sommer-hjordene på Sohpparvađđa, nordøst i Karasjok kommune, flytter vintersiidaene i distrikt 13 til vinterbeitene sør for Karasjok kirkested.[3]

Områdene nord for kirkestedet mellom Karasjok-Lakselv-veien (E6) og Karasjok-Tana-veien (E6), er en naturlig del av flyttemønsteret for siidaer med sommerbeite i distrikt 13, og har i hovedsak blitt brukt som vår- og høstbeite, men i perioder også som vinterbeite for enkelte siidaer.

Ørnulv Vorrens materiale for perioden 1953-57 viser at tre vintersiidaer i disse årene hadde sommerbeite på Lágesduottar; Lemmoniid siida, Biehtár Heaikka siida og Juhána Piera siida. Ifølge Vorren hadde alle tre siidaene vinterbeite sør for Karasjok kirkested; Lemmoniid siida og Biehtár Heaikka siida sør og øst for Goššjohka, og Juhána Piera øst for Allamaras.[4]

Sistnevnte siida har i dag ingen etterkommere i reindriften. Lemmoniid siida er forgjengeren til dagens Máhte Per Ánde siida og Biehtár Heaikka siida er forgjengeren til dagens Buollánnjárgga siida. Flere reineiere fra Mákkiid siida i distrikt 16 i Karasjok reinsogn fikk i 1942 og 1944 tillatelse til å flytte på sommerbeite i distrikt 9 Čorgaš i Polmak reinsogn, men hadde fortsatt vinterbeite i Karasjok. De reineierne som da flyttet til distrikt 9 og senere til distrikt 13 Lágesduottar, er forgjengerne til dagens Káre Jovn' Aslat siida og John Per L. Anti dálvesiida i distrikt 13.

Bruksreglene for Reinbeitedistrikt 17 ble vedtatt 29. november 2011. De er senest stadfestet 28. oktober 2016.[5] Ifølge bruksreglene hadde Reinbeitedistrikt 13 da følgende siidaandelshavere fordelt på distriktets fire vintersiidaer; John Mahte J. Anti (f. 1996), Per Nils Ottar Anti (f. 1968), Kjell Asle Anti (f. 1972), John Idar Anti (f. 1964), John Magne Anti (f. 1984), Heidi Sara (f. 1971) og (Kirsten) Lisbeth Somby (f. 1966) i *Káre Jovn' Aslat siida* (i bruksreglene benevnt som «*Aslak J. Anti siida*»); Janice Guttorm (f. 1973), Per Henrik Guttorm (f. 1971), Piera Heaika T. Guttorm (f. 1991) og Lasse Andre Anti (f. 1987) i *Buollánnjárgga siida*; Maret Laila Anti (f. 1976) og Leif Ole Anti (f. 1969) i *John Per L. Anti dálvesiida*; og Inga N. Gaup (f. 1934), Nils Mathis Gaup (f. 1968), Per Andersen Gaup (f. 1965), Anders Andersen Gaup (f. 1963), Geir Ande Gaup (f. 1987) og Mats Ante Gaup (f. 1994) i *Máhte Per Ánde siida*.[6]

Dette samsvarer med en oversikt over siidaandelshavere i distrikt 13 som distriktet sendte til kommisjonen 17. februar 2017.[7] Distriktet har i november 2018 opplyst at Lasse Andre Anti ikke er siidaandelshaver i Buollánnjárgga siida, men i John Per L. Anti dálvesiida.[8]

Når det gjelder vår- og høstbeitene, ble bruksreglene for Reinbeitedistrikt 17 som nevnt blant annet i punkt 9.6.1, behandlet av Finnmark jordskifterett i en kjennelse avsagt 11. september 2013. Saken var reist av Reinbeitedistrikt 13 Lágesduottar etter reindriftsloven § 59 fjerde ledd, Den endte med at bruksreglene når det gjelder høstbeitegrensene for siidaene tilhørende distrikt 13 ble satt til side.[9] Styret for distrikt 17 har i samsvar med kjennelsen, fastsatt nye grenser for høst- og vårbeiter for distrikt 13 i bruksreglene, og gitt følgende beskrivelse:[10]

> «Fra Valjok elvemunningen og derifra nordover etter tidligere distrikt 12 grense frem til Livvasaicopma, derifra

2 Landbruksdirektoratet, *Ressursregnskap for reindriftsnæringen for reindriftsåret 1. april 2020 - 31. mars 2021*, Rapport 32/2021, 1. desember 2021, revidert 23. mars 2022 s. 84 (Tabell Øst-Finnmark reinbeiteområde) og 85 (kart).

3 Reindriftsadministrasjonen, *Reindriften i Finnmark – Lovgivning og distriktsinndeling – Forslag til ny distriktsinndeling i Finnmark*, 1994 s. 90-91.

4 Ørnulv Vorren, *Finnmarksamenes nomadisme II*, 1962 s. 226-234.

5 Kommisjonen har ved brev 25. mars 2022 og epost 20. april 2022 (jnr. 14/315-237) bedt om å få tilsendt en eventuell oppdatert versjon av bruksreglene. Reindriftsforvaltningen har i brev 4. juli 2022 antydet at henvendelsen vil kunne bli besvart «*innen 15.09.2022*» (jnr. 14/315-240).

6 Områdestyret for reindrift i Øst-Finnmark, *Bruksregler for reinbeitedistrikt 17*, godkjent av Fylkesmannen i Finnmark 28. oktober 2016 (jnr. 16/1553-39) s. 3.

7 Reinbeitedistrikt 13 Lágesduottar, Rettighetsmelding, 17. februar 2017 (jnr. 17/741-1), vedlegg 1.

8 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med leder i distrikt 13, John Idar Anti*, 14. november 2018 (jnr. 14/337-26).

9 Finnmark jordskifterett, 2000-2012-0019 Karasjok D 17 i Karasjok kommune (jnr. 17/741-11) s. 7.

10 Områdestyret for reindrift i Øst-Finnmark, *Bruksregler for reinbeitedistrikt 17*, godkjent av Fylkesmannen i Finnmark 28. oktober 2016 (jnr. 16/1553-39) s. 4-5. Se også arealbrukskart (jnr. 14/315-75).

sør-vestover langs høstbeite grensen for Rbd 14 til høyde 392 videre nordvestover langs samme beitegrense hovedflyttleien for rbd 13 (ved Njarajavri), derifra sørover og følger hovedflytteleien over Geinnodatoavi, videre over Mattit Gimesvarri og helt frem til Karasjohka-elva, og derifra østover etter Karasjohka til munningen Anarjohka og Deatnu, og videre nordover langs riksgrensen til Valjok-munningen».

10.3 Bemerkninger fra Reinbeitedistrikt 13 Lágesduottar

I *rettighetsmeldingen* 17. februar 2017 (jnr. 17/741-1), jf. epost 7. februar 2017 (jnr. 17/741-5), beskriver distrikt 13 kravsområdet som gjelder vår- og høstbeiter nord for Karasjok kirkested slik:

> «Fra nordøst i fra E6 i Ikkajohka og vestover langs kommunegrensa frem til Porsanger kommunegrense ved Suoidnegalgeahci, deretter sørover langs kommegrensa til Skuolfoaivi, deretter rett sørover til Ratkkoaivi, videre til Cuoppa-avzi, til Goddevadda, til Geinnodatoaivi, og deretter rett sørover til Geassajavri, til Gimesvarri, til Savkadas til Karasjok, og derifra østover langs Karasjokelva og nordover langs finskegrensa til utgangspunktet.»

Som begrunnelse viser distriktet til Hålogaland lagmannsretts dom 26. mars 2010 om beiteretten i tidligere distrikt 12 (LH-2009-133706), og anfører at det ved dommen ble fastslått at distrikt 13 har enerett til høst- og vinterbeiter i det området saken gjaldt.[11] Distriktet viser til at dommen gjaldt en del av det kravsområdet distriktet har angitt for kommisjonen, og anser den som «*sentral dokumentasjon*» for kravet. I meldingen er kravet også begrunnet med den beitebruken som forgjengerne til dagens siidaandelshavere- og medlemmer har utøvd.

På *høringsmøtet* 13. februar 2017 avga distriktets daværende leder, John Idar Anti (f. 1964), nestleder Nils Mathis Gaup (f. 1968), styremedlem Piera Heaika T. Guttorm (f. 1991), og utøverne Per Andersen Gaup (f. 1965), Anders Persen Gaup (Máhte Per Ánde) (1933-2021) og Aslak Johnsen Anti (Káre Jovn' Aslat) (f. 1936) forklaring på vegne av distriktet.[12]

John Idar Anti tilhører vintersiidaen Káre Jovn' Aslat siida, og fortalte at det kravsområdet for vår- og høstbeite som distrikt 13 har angitt, samsvarer med de bruksreglene fylkesmannen har godkjent, og med Lágesduottar-siidaenes bruk av områdene nord for Karasjok kirkested gjennom tidene. Når det gjelder deres rettigheter nord i kravsområdet i tidligere distrikt 12 (Leavvajohka), sa han at de hadde tatt spørsmålet «*helt til Høyesterett*». I de sørlige delene av kravsområdet har Lágesduottar-siidaene ifølge John Idar Anti hatt «*flytteveier, vinterbeite, vårbeite og høstbeite.*» Han sa at distrikt 13 ikke har «*søkt om tilleggsområder,.., eller søkt om hundre prosent*», og bekreftet at kravet nord for kirkestedet gjelder vår- og høstbeiter, men presiserte at noen av Lágesduottar-siidaene også har hatt vinterbeite i dette området.[13]

Nils Mathis Gaup tilhører vintersiidaen Máhte Per Ánde siida, og sa at slik han hadde forstått det, besto den siidaen som hadde brukt kravsområdet som vinterbeite av «*avdøde Biehtár Ánde [Anders Persen Guttorm], Odd Henriksen, Márgges-Ámmon [Amund Persen Anti], John Johnsen Anti, Klemet Henrik Somby, Nils Edvard Somby [og] Amund [Larsen] Anti.*» Ifølge Nils Mathis Gaup er ingen av disse siidaandelshavere i dag, men de hadde vinterbeite i kravsområdet i alle fall fra 1970-tallet og frem til rundt 2005 da siidaen ble avviklet. Han opplyste at kravsområdet nord for kirkestedet og nordøstover til Tana-grensen har vært høstbeite for Lágesduottar-siidaene siden tidlig på 1900-tallet, og muligens alt på 1800-tallet, og at området også har vært brukt som vårbeite. Nils Mathis Gaup fortalte at siidaene har skillegjerdeanlegg og hytter på Sohpparvadđa der de foretar skilling før de flytter til vinterbeitene. Han opplyste at de bruker hyttene også om våren, og sa at hvis han hadde forstått det riktig, hadde de brukt gjerdeanlegget «*siden like etter krigen*».[14]

På spørsmål om distriktet som sådan eller siidaene i distriktet er rettighetsbærere svarte Nils Mathis Gaup at retten til høstbeitene tilligger distriktet, og fortsatte:[15]

> «Slik har jeg alltid tenkt på denne saken. Vi har ikke lagt frem noen krav i siidaens navn [til høstbeiteområdet], for jeg har alltid sett på det som reinbeitedistriktets jobb. På høsten er vi et samlet reinbeitedistrikt, da har vi ikke skilt flokkene på barmark, så på høsten er alle på samme sted. Folk er ikke i de forskjellige siidaene da. Derfor er det naturlig at reinbeitedistriktet legger frem krav, sammen med informasjonen fra siidaene.»

11 Tidligere Reinbeitedistrikt 12 er inntegnet på figur 3.5 i rapportens kapittel 3.

12 Finnmarkskommisjonen, *Referat fra høringsmøte*, 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91) s. 5-17.

13 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91) s. 6-7.

14 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91) s. 7-9.

15 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91) s. 9.

Derimot ga han uttrykk for at alle er igjen siidaer om våren: «D*a kan det være annerledes, da kan det hende at hver siida må legge frem [egne krav]. Vi pleier ikke å være på samme vårbeiteområde, for da har vi allerede skilt flokkene. Jeg synes at det er naturlig at den enkelte siidaen legger frem [vårbeite] krav.*» Han antok likevel at dette kunne være vanskelig for «*alle bruker nemlig de samme områdene på våren. Siidaene flytter ikke samtidig fra vinterboplassene. Det er naturlig. Og siidaene bruker antakeligvis de samme beitene, de samme fjellene. Alle flytter gjennom omtrent de samme områdene når de flytter nordover [til sommerbeitene]*».[16]

Om varigheten av Lágesduottar-siidaenes og forgjengernes bruk av kravsområdet nord for kirkestedet opplyste Nils Mathis Gaup at hans far, Anders Persen Gaup (Máhte Per Ánde), ble del av siidaen til sin onkel og bestefar (Lemmoniid siida) etter at Anders Persen Gaup sin mor døde. Nils Mathis Gaup opplyste at Biehtár Heaikka siida (Henrik Petersen Guttorm) er forgjengeren til Buollánnjárgga siida, og at deres bruk trolig kan dokumenteres tilbake til 1800-tallet.[17]

Piera Heaika T. Guttorm (f. 1991) fra Buollánnjárgga vintersiida sa at hans forfedre (Heaikenat) «*alltid har vært i Lágesduottar om sommeren.*» John Idar Anti fortalte at hans siida, Káre Jovn' Aslat siida, og John Per L. Anti siida begynte å bruke kravsområdet nord for kirkestedet på 1950-tallet. Før dette hadde de sommerbeite på Čorgaš (Nordkinnhalvøya) og flyttet lenger vest, over Idjajávri. Aslak Johnsen Anti (Káre Jovn' Aslat) bekreftet dette: «*vi flyttet ved Idjajávri, sørover mot Jergul, til Skielgan og var hele vinteren i Gurbbeš, og noen ganger så langt sør som Gollevárri.*» Han opplyste at de flyttet til Lágesduottar da Čorgaš ble tillagt Polmak-siidaene, men at noen fra Karasjok reinsogn gikk over til Čorgaš.[18]

Om den bruken siidaene tilhørende distrikt 14A Spierttagáisá har utøvd i kravsområdet, sa John Idar Anti at de fleste av disse ikke kom til østsiden av Porsangerfjorden før på 1970-tallet. Hans sa at de pleide å bruke skogsområdet, men tilføyde: «*jeg mener at ulovlig beiting ikke danner grunnlag for rettigheter. Hvis du bevisst gjeter ulovlig i flere tiår og får rettigheter av den grunn, så virker det feil.*» Nils Mathis Gaup fremholdt at de anser deler av bruken til distrikt 14A som «*ulovlig*» *fordi 14A «holder reinflokken der fra august av. Det er før alle de bestemte tidspunktene, og det er heller ikke naturlig å komme til høstbeiteområdet allerede på sommeren.*»[19]

John Idar Anti bemerket at reineierne i distrikt 14A ikke bruker de vårbeiteområdene distriktet har avmerket, men at noen siidaer i distrikt 14A «*kanskje [er] i området rundt Ástevárri, men ikke lenger nord*». Per Andersen Gaup viste til at de vårbeitene distrikt 14A har avmerket, var vinterbeiter for Lágesduottar-siidaene på 1970-, 80- og 90-tallet. Han sa at Vuovdavárri tilhører familien til Amund Persen Anti (Márgges-Ámmon) (1946-2017), og at Ástevárri fortsatt brukes av sønnene til Henrik Petersen Guttorm (Biehtár Heaika) før de skiller flokkene og flytter sørover. Anders Persen Gaup opplyste at Lágesduottar-siidaene tidligere brukte Njárgasaš og Vuovdavárri.[20]

John Idar Anti ga ellers uttrykk for at distrikt 13 ikke hadde noen merknader til kravet fra Vuolábiid-Spiertta siida (distrikt 14), men sa at siidaen har brukt områdene og «*også de sør for Kárášjohka*.»[21] I brev 1. februar 2018 viser distrikt 13 vist til at «*Vuolábiid-Spiertta siida*» for dem er et ukjent navn, men at det i reinbeitedistrikt 14 Spierttanjárga tidligere var flere reineiere med etternavnet Vuolab; Ole Nilsen Vuolab, Aslak Olsen Vuolab, og Nils Olsen Vuolab. I brevet viser distrikt 13 også til at de fleste av dagens reineiere i distrikt 14 har Sara som etternavn, og at de opprinnelig hadde vinterbeiter «*sør for Šuoššjávri – Gargoluoppal – finskegrensa (Kautokeino/Karasjok) som i 1933/34 ble overført til Kautokeino.*»[22]

I brevet 1. februar 2018 gir distrikt 13 også visse utfyllende opplysninger om historikken til de siidaene som har tilhørt og tilhører distriktet. Distriktet viser også til at sammenblandingene av reinflokker fra Polmak og reinflokker tilhørende distrikt 13 «*i perioden 1957 til 1967/68*» gjorde at det var umulig å få skilt ut egne rein. Derfor var det i disse årene «*ingen flytting til vinterbeiteområdene*» sør for Karasjok kirkested, bortsett fra at «*noen fåtall*» siidaer fra distrikt 13 flyttet dit med «*mindre deler av en blandet reinflokk*».[23]

Johannes Mathis Anti (f. 1950) som på intervjutidspunktet var daglig leder for reinbeitedistrikt 13, ga i *intervju 9. juli 2020* opplysninger om Lágesduottar-siidaenes gjeterhytter ved Sohpparvađđa. Han opplyste at de fleste hyttene fortsatt er i bruk i reindriften, men at det ikke alltid er samsvar mellom hvem som er registrert som hytteeier, og hvem som er faktisk eier/bruker. Johannes var usikker på oppføringstidspunktet for hyttene.[24] Det fremgår imidlertid

16 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91) s. 9-10.

17 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91) s. 11.

18 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91) s. 11-12.

19 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91) s. 12-13.

20 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91) s. 13-14.

21 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91) s. 14.

22 Reinbeitedistrikt 13 Lágesduottar, Brev til kommisjonen, 1. februar 2018 (jnr. 17/741-8) s. 2.

23 Reinbeitedistrikt 13 Lágesduottar, Op. cit., 1. februar 2018 (jnr. 17/741-8) s. 2.

24 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med Johannes Mathis Anti*, 9. juli 2020 (jnr. 17/741-16) s. 2-13.

av matrikkelen at det er punktfester på de fleste av dem (gnr. 2, bnr. 1, fnr. 8, 10, 11, 12, 13, 17, 18, 19 og 20), og at punktfestene er registrert i tidsrommet fra 1980 til 1987.[25]

Vintersiidaene i Reinbeitedistrikt 13 har også gitt en del nærmere opplysninger om deres respektive vår- og høstbeitebruk. Disse opplysningene er i hovedsak gjengitt i underpunktene for de respektive vintersiidaene. Se punkt 10.6.2 (Máhte Per Ánde siida), intervju med Anders Persen Gaup (1933-2021) 2. november 2015; punkt 10.7.2 (Buollánnjárgga siida), intervju med Peter Henriksen Guttorm (f. 1941) 3. februar 2017; og punkt 10.8.2 (John Per L. Anti dálvesiida og Káre Jovn' Aslat siida), intervjuer med Aslak Johnsen Anti (f. 1936) 23. februar 2016 og 26. februar 2018. Se også intervjuer 15. juli 2020 med John Idar Anti (f. 1964) i Káre Jovn Áslat siida og 17. juli 2020 med Per Henrik Guttorm (f. 1971) i Buollánnjárgga siida om faste installasjoner i kravsområdet, jf. punkt 10.7.2 (Guttorm) og 10.8.2 (Anti).

10.4 Bemerkninger fra kravsfremsettere med overlappende krav

10.4.1 Reinbeitedistrikt 14A Spierttagáisá

Reinbeitedistrikt 14A Spierttagáisá (kapittel 8) har fremmet et høstbeitekrav som helt overlapper og et vårbeitekrav som delvis overlapper høst- og vårbeitekravet til Reinbeitedistrikt 13 Lágesduottar. Per John A. Anti (f. 1962) fra distrikt 14A kommenterte på høringsmøtet 13. februar 2017 Hålogaland lagmannsretts dom 26. mars 2010 om beiteretten i tidligere distrikt 12 (LH-2009-133706) som gjelder den nordøstlige delen av kravsområdet til distrikt 13. Han sa at distrikt 13 «*kun vant på de punktene som gjaldt beitetider, og ikke at man la bruken til grunn. Myndighetene kan bestemme andre beitetider, også for andre. Det er vår fortolkning av dommen.*» Han sa videre at distrikt 14A ikke godtar de bruksreglene som «*fylkesmannen nettopp har godkjent*» og som danner utgangspunktet for kravet fra distrikt 13. Per John A. Anti viste blant annet til at beitegrensene i bruksreglene er tegnet ved «*en strek gjennom et område hvor skogen er tett, og hvor det dermed er umulig å følge grensene.*»[26]

Han fant det uakseptabelt at grensen var trukket på bakgrunn av et flertallsvedtak i styret for Reinbeitedistrikt 17 (Karasjok øst), og ga uttrykk for at siidaene i distrikt 14A har beiterett i Idjavuopmi. Om Lágesduottar-siidaenes bruk av Idjavuopmi-området, sa han at de har dratt gjennom området under vår- og høstflyttingen, men at når disse siidaene har et «*skillegjerde i Sohpparvadda*» *har de «naturligvis ikke vært der særlig ofte i beitesammenheng*».[27]

10.4.2 Vuolábiid-Spiertta siida

Vår- og høstbeitekravet fra Vuolábiid-Spiertta siida (Reinbeitedistrikt 14 Spierttanjárga) (kapittel 9) overlapper den vestlige delen av vår- og høstbeitekravet til Reinbeitedistrikt 13. Per Alf Nilsen Sara (f. 1958) fra Vuolábiid-Spiertta siida sa i intervju 22. februar 2018 at han trodde at hans egen siida hadde sluttet å bruke området på 1970-80-tallet. Han fortalte at da han var i styret for distrikt 14 fra 2008 til 2011, var utgangspunktet at den østlige delen av høstbeiteområdet nord for Kárášjohka, fra Tana-elva og et stykke vestover tilhørte distrikt 13. Hans eget distrikt hadde området vest for dette, og Reinbeitedistrikt 14A Spierttagáisá området lenger vest. Per Alf opplyste ellers at distrikt 13 og 14A i dag har den samme flyttleia over Kárášjohka.[28]

I bevisopptak 13. mars 2018 karakteriserte Anny Vigdis Sara (f. 1954) høstbeitekravet fra distrikt 13 Lágesduottar som «ikke rett». Hun sa at distriktet hadde «*bygd opp store flokker for å kunne beslaglegge landområder*». Thor Henrik Sara (f. 1955) viste til at Čorgaš siida frem til 1970-tallet hadde brukt tvisteområdet i Hålogaland lagmannsretts dom 26. mars 2010 om beiteretten i tidligere Reinbeitedistrikt 12 (LH-2009-133706), og også områdene lenger sør til Vuovdavárri og Suoidneoaivi. Anny Vigdis Sara fortalte at en av hennes brødre hadde henvendt seg til retten og opplyst at ikke bare Čorgaš- og Lágesduottar-siidaene, men også Vuolábiid-Spiertta siidas rettsforgjengere hadde brukt tvisteområdet i saken. Han hadde fått til svar at siidaen ikke var part i saken og derfor måtte fremme et separat krav for å få sin rett vurdert.[29]

10.5 Kommisjonens vurderinger – fellesspørsmål

10.5.1 Rettslige problemstillinger

Kommisjonen har oppfattet kravet fra distrikt 13 slik at det gjelder rett til vår- og høstbeite som går ut over reindriftsutøvernes andel i den alminnelige reindriftsretten som er regulert i reindriftsloven. Spørsmålet er derfor om distriktets siidaer og deres rettsforgjengere med grunnlag i langvarig

25 Kartverket, Matrikkelnumre i Karasjok per 1. september 2015 (jnr. 14/315-21).

26 Finnmarkskommisjonen, *Referat fra høringsmøte*, 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91) s. 23 og 25.

27 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91) s. 24.

28 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med Per Alf Nilsen Sara og Siv Merethe Selnes Sara*, 22. februar 2018 (jnr. 14/345-31) s. 8.

29 Finnmarkskommisjonen, *Referat fra bevisopptak. Vuolábiid-Spiertta siida*, 13. mars 2018 (jnr. 14/345-35) s. 51-53.

bruk har ervervet en særrett i form av en fortrinnsrett eller eksklusiv rett til slik beite i hele eller deler av kravsområdet som omfatter rundt 660 km^2 nordøst for Karasjok kirkested.

Et spørsmål i forlengelsen av dette, er hvem som er subjekt for rettighetene. Kommisjonen har ved vurderingen av det tilsvarende spørsmålet i forbindelse med rettighetsmeldingen fra distrikt 14A Spierttagáisá, lagt til grunn at rettighetssubjektet ikke er distriktet som sådan, men distriktets siidaer og siidamedlemmer, jf. punkt 8.5.1.

Det kravet distrikt 13 har reist om vår- og høstbeiterett må vurderes på samme måte. Den eventuelle rettighetshaveren er ikke distriktet, men de siidaene som selv og sammen med sine rettsforgjengere, har utøvd rettsstiftende bruk. Det er i dag fire vintersiidaer i distriktet; Máhte Per Ánde siida, Buollánnjárgga siida, John Per L. Anti dálvesiida og Káre Jovn' Aslat siida. Kommisjonen vil i punktene 10.6 til 10.8 vurdere de nevnte siidaenes og deres rettsforgjengeres beitebruk i det kravsområdet distriktet har angitt, og ta stilling til om bruken gir grunnlag for rettighetserverv. Konklusjonene er oppsummert i punkt 10.9.

De opplysningene som foreligger om brukens varighet, gjør det nærliggende å vurdere spørsmålet om rettighetserverv for Máhte Per Ánde siida og Buollánnjárgga siida med grunnlag i reglene om alders tids bruk. For John Per L. Anti dálvesiida og Káre Jovn' Aslat siida er det på grunn av kortere brukstid mer nærliggende å ta utgangspunkt i hevdsreglene. Når det gjelder det nærmere innholdet i reglene om alders tids bruk og hevd, vises det til punkt 6.3.2, 6.3.3 og 6.3.6.

10.5.2 Forholdet til Hålogaland lagmannsretts dom av 26. mars 2010

Når det gjelder den nordre delen av kravsområdet, har distrikt 13 vist til Hålogaland lagmannsretts dom 26. mars 2010 (LH-2009-133706), jf. punkt 10.3. Dommen gjaldt en tvist mellom distrikt 13 Siskkit Čorgaš ja Lágesduottar og distrikt 14A Spierttagáisá om rett til reinbeite i et område der de to distriktene for kommisjonen har fremmet overlappende rettighetskrav. Se figur 10.1.

I dommen forkastet lagmannsretten anken fra distrikt 14A over tingrettens dom, og Høyesteretts ankeutvalg nektet å fremme distriktets anke for Høyesterett, jf. tvisteloven § 30-4.[30] Når det av tingrettens domsslutning fremgår at distrikt 14A «*har ingen beiterett*» i tvisteområdet,[31] er det rettskraftig avgjort at distrikt 14A ikke har beiterett i den delen av tvisteområdet i dommen som inngår i distriktets kravsområde for kommisjonen, jf. tvisteloven § 19-15. Kommisjonen har derfor besluttet ikke å vurdere den delen av rettighetskravet fra distriktene 14A som er omfattet av lagmannsrettens dom. Se redegjørelsen i punkt 8.5.2.

Fordi virkingen av lagmannsrettens dom er at reineierne i distrikt 13 har enerett til høst- og vinterbeite i sakens tvisteområde vis á vis reineierne i distrikt 14A, er det heller ikke grunn for kommisjonen til å vurdere hvilke rettigheter siidaene i distrikt 13 har utad i forhold til distrikt 14A. Dommen har imidlertid ikke rettskraftig avgjort hvilke rettigheter siidaer og distrikter som ikke var parter i saken mellom distrikt 13 og 14A har i sakens tvisteområde. Kommisjonen har derfor i kapittel 9 behandlet Vuolábiid-Spiertta siidas vår- og høstbeitekrav som overlapper tvisteområdet ved Čađoaivi, men konkludert med at Vuolábiid-Spiertta siida ikke har noen særrett i området.

Rettskraftvirkningen av lagmannsrettens dom berører heller ikke rettighetsforholdene innad blant siidaene i distrikt 13. Spørsmålet om deres rettigheter vis á vis hverandre i det som var tvisteområdet i dommen, vil derfor i prinsippet inngå i den vurderingen kommisjonen har gjort når det gjelder rettighetsforholdene for de enkelte siidaene, jf. punkt 10.6 til 10.8.

10.6 Máhte Per Ánde siida

10.6.1 Sakens problemstilling og bakgrunn

Saken reiser spørsmål om Máhte Per Ánde siida og dens rettsforgjengere med grunnlag i alders tids bruk har ervervet en særrett i form av en fortrinnsrett til vår- og høstbeite i hele eller deler av det kravsområdet Reinbeitedistrikt 13 Lágesduottar har angitt nordøst for Karasjok kirkested.

Máhte Per Ánde siida har fått navn etter Máhte Per Ánde (Anders Persen Gaup) (1933-2021). Slektas reindrift i kravsområdet tok til i 1867 da Anders Persen Gaups oldefar på morssiden, Henrik Andersen Guttorm (1840-1917) begynte å flytte med rein fra vinterbeitene sørøst i Karasjok til sommerbeitene på Spierttanjárga, jf. punkt 10.6.4.1. Datteren Berit Henriksdatter Guttorm (Heaikka Biret) (1870-1949) og hennes mann Klemet Mathisen Somby (Álet Lemet) (1868-1942) videreførte Henriks reindrift. De var Anders Persen Gaups besteforeldre. Deres reindrift ble videreført av hans mor Alette Klemetsdatter Somby (Lemet Álehttá) (1901-1944) og hennes mann Per Mathisen Gaup (1903-1995), og av morens brødre Klemet Klemetsen Somby (1909-1985), Peter Klemetsen Somby (1912-1971) og Jon Klemetsen Somby (1904-1981).[32]

30 Høyesterett, Ankeutvalg, beslutning, HR-2010-1214-U.

31 Indre Finnmark tingrett, dom 10. juli 2009 (TINFI-2008-147006).

32 Opplysninger om fødsels- og dødsår er i hovedsak hentet fra Erik Schytte Blix, *Karasjokslekter*, 2. utg. med tillegg (1989), blant annet s. 167 og 491-494.

Siidaen der også Anders Persen Gaup (Máhte Per Ánde) var medlem, ble på 1950-tallet omtalt som Lemmoniid siida. Han giftet seg i 1962 med Inga Nilsdatter Utsi (Stravnnje Nigá Ingá) (f. 1934). Deres tre sønner, Anders Andersen Gaup (f. 1963), Per Andersen Gaup (f. 1965) og Nils Mathis Gaup (f. 1968), og to sønnesønner, Geir Ande Gaup (f. 1987) og Mats Ante Gaup (f. 1994) er siidaandelshavere i Máhte Per Ánde siida.[33] Se også punkt 10.2 foran og punkt 22.2 nedenfor.

10.6.2 Bemerkninger fra Máhte Per Ánde siida

Anders Persen Gaup (Máhte Per Ánde) (1933-2021) fortalte i *intervju 2. november 2015* at han ble født på Lágesduottar (Laksefjordvidda), og at han vokste opp med åtte søsken, fire brødre og fire søstre. Foreldrene, Per Mathisen Gaup (1903-1995) og Alette Klemetsdatter Somby (1901-1944) giftet seg i 1925, og brukte de samme områdene som hennes foreldre, Klemet Mathisen Somby (1868-1942) og Berit Henriksdatter Guttorm (1870-1949), og deres tre sønner Peter Klemetsen Somby (1912-1971), Jon Klemetsen Somby (1904-1981) og Klemet Klemetsen Somby (1909-1985). Moren døde på Laksefjordvidda i 1944. Året etter flyttet faren til Polmak. Anders Persen Gaup og søsknene vokste opp hos slektninger på morssiden, besteforeldre, onkler og øvrig familie.[34]

Etter 1944 bodde/flyttet Anders Persen Gaup i ca. syv år med sin onkel, Peter Klemetsen Somby, bortsett fra noen vintre i evakueringsårene da han var i Sirma. Peter hadde siidadrift i Lágesduottar sammen med sine brødre, Klemet og Jon. Ifølge Anders Persen Gaup var også han selv, broren John Peter (f. 1938) og morens fetter, Henrik Petersen Guttorm (Biehtár Heaika) (1913-1963) med i siidaen. Anders fortalte at onklene sluttet i reindriften etter 1965, mens Henrik Petersen Guttorm og John Peter Persen Gaup flyttet til Buollánnjárgga. Selv ble Anders Persen Gaup værende i Lágesduottar, sammen med Mákkiid-siidaene (Anti). Han hadde i 2015 siidadrift der sammen med sine tre sønner og flere av barnebarna.[35]

Anders Persen Gaup opplyste at siidaen bruker de samme områdene som før, og at bestefaren på morssiden, Klemet Mathisen Somby (1868-1942), og hans svigerbror, Peter Henriksen Guttorm (Heaikka Biehtár) (1883-1940), også drev i disse områdene. Anders viste til at Ørnulv Vorren i beskrivelsen av beitebruken for 1953-1957 betegner siidaen til Klemet Klemetsen Somby som Lemmoniid siida, og sa at siidaen «*i gamle dager*» var kjent som Álet Lemet bártniid siida.[36]

Ifølge Anders Persen Gaup var Lemmoniid siidas flyttlei slik Vorren har beskrevet den, jf. punkt 10.6.4.1, den samme som besteforeldrene og foreldrene på morssiden benyttet. De brukte følgende flyttlei fra vinterbeitene til sommerbeitene: Lávžejohka, etter Iškorasjohka, Stuorra Dilljavárri, Dilljaskáidi, over Kárášjohka ved omtrent Ájonjárga/Rávnnaluhppu, Ádjatávži, Silboaivi/Silbaš, Báišvuopmi, Geaidnoskáidi, Dárjohka, Bohttoaivi, Guollegielas, Ánddábákoaivi, Gurteoaivi.[37]

Anders Persen Gaup fremholdt at han er den eneste som er «*igjen fra vår slekt i Lágesduottar*», og at han har overtatt beiterettighetene til besteforeldrene, Berit Henriksdatter Guttorm og Klemet Mathisen Somby, moren Alette Klemetsdatter Somby og onklene på morssiden av slekta. Slik han så det, har kvinner «samme rettigheter som menn i reindrifta».[38]

Han kom også inn på bakgrunnen for at en del reineiere tilhørende Mákkiid siida, som er rettsforgjengeren til John Per L. Anti dálvesiida og Káre Jovn' Aslat siida, på sluttet av 1950-tallet byttet sommerbeiter fra Ytre Čorgaš til Lágesduottar, jf. nedenfor i punkt 10.8.3.[39]

Anders Persen Gaup var for øvrig også en av informantene for Norsk Institutt for kulturminneforskning (NIKU) sin sakkyndige feltutredning for kommisjonen. Her ga han en generell beskrivelse av beitebruken i distrikt 13, og hvordan innflyttingen av Mákkiid-siida førte til endringer i beitebruken for de andre siidaene i distriktet. Han fortalte også om sin egen vinterbeitebruk sør for kirkestedet, og om de endringene som har skjedd etter 1958.[40]

10.6.3 Bemerkninger fra andre

Buollánnjárgga siida er i samme sommerbeitedistrikt som Máhte Per Ánde siida, og har når det gjelder sistnevntes vinterbeitekrav, anført at reindriftsrettigheter og bruksområder i henhold til samisk sedvane ble overført fra far til sønn. Anførselen har sin bakgrunn i at Máhte Per Ánde siida påberoper seg rettsforgjengere på morssiden av slekta, jf. punkt 22.3. Kommisjonen antar at innvendingen også gjelder spørsmålet om Máhte Per Ánde siida har rettigheter i kravs-

33 Reinbeitedistrikt 13 Lágesduottar, *Rettighetsmelding*, 17. februar 2017 (jnr. 17/741-1), vedlegg 1, s. 3.

34 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med Anders Persen Gaup*, 2. november 2015 (jnr. 15/897-36) s. 10-11.

35 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 2. november 2015 (jnr. 15/897-36) s. 11-12.

36 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 2. november 2015 (jnr. 15/897-36) s. 12.

37 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 2. november 2015 (jnr. 15/897-36) s. 12 og 15.

38 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 2. november 2015 (jnr. 15/897-36) s. 13 og 14.

39 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 2. november 2015 (jnr. 15/897-36) s. 12.

40 NIKU Oppdragsrapport 10/2013 s. 133-135.

området for vår- og høstbeite nord for Karasjok kirkested. Se ellers punkt 10.6.5.1 nedenfor.

Peter Henriksen Guttorm (Heaikka Biehtár) (f. 1941) sa i intervju 3. februar 2017 at Buollánnjárgga siidas forgjengersiida, Biehtár Heaikka siida, hadde sommerbeite sammen med Máhte Per Ánde siidas forgjengersiida, Lemmoniid siida. Ifølge Peter Henriksen Guttorm var forgjengersiidaene sammen i Polmak reinsogn, frem til de måtte forlate Čorgašnjárga.[41] Han sa at Lágesduottar-siidaene i perioden med sammenblandinger av reinflokkene fra Polmak og Karasjok fra slutten av 1950-tallet var i sommerbeiteområdet hele året, og at dette vedvarte i sju-åtte år.[42]

10.6.4 Historiske (skriftlige) kilder

10.6.4.1 Kilder frem til slutten av 1950-tallet

Anders Johnsen Guttorm (1813-ca. 1875) var bestefar til Anders Persen Gaup (Máhte Per Ánde) sin mormor, Berit Henriksdatter Guttorm (Heaikka Biret) (1870-1949). Ifølge amtmannens beitebruksoversikt fra 1855 hadde han vinterbeite ved Anárjohka og sommerbeite i Repparfjorden.[43]

Anders Johnsen Guttorms sønn, *Henrik Andersen Guttorm* (1840-1917) var Berit Henriksdatter Guttorms far og Anders Persen Gaups oldefar. Henrik opplyste i intervju med reindriftsinspektør Kristian Nissen 24. januar 1911 at han flyttet med foreldrene på Vuorjenjárga på vestsiden av Porsangerfjorden, til han i april 1867 giftet seg med Sara Samuelsdatter Magga (1847-1868). Hun var datter av Samuel Magga (1813-1872) som hadde sommerbeite på Spierttanjárga. Henrik Andersen Guttorm «*tok sine reinsdyr (ca. 100) med til sin svigerfars by og flyttet med han på Spierttanjárga på sommeren og i det sydøstlige Karasjok om vinteren.*» Etter at Sara Samuelsdatter Magga døde i 1868, giftet Henrik Andersen Guttorm seg i 1869 med Kirsten Johnsdatter Anti (1848-1932). Hun var datter av John Johannessen Anti (1816-1884), som trolig flyttet fra Vuorjenjárga til Spierttanjárga våren 1868, og som senere flyttet til Čorgašnjárga.

I intervjuet fortalte Henrik Andersen Guttorm at Čorgašnjárga ble forbeholdt reineiere fra Polmak, og at han flyttet til Utsjok i 1885 og hadde sommerbeite på fjellene mellom Tana og Utsjok. I 1888 flyttet han tilbake til Karasjok. Han hadde da vår- og sommerbeite på fjellene (gáisáene) vest for Tanaelva. Etter at hans datter Berit Henriksdatter Guttorm i 1894 giftet seg med Klemet Mathisen Somby, ble Henrik Andersen Guttorm fastboende og overlot sine rein i datterens og svigersønnens varetekt.[44]

Klemet Mathisen Somby (1868-1942) fortalte i intervju med Kristian Nissen 14. februar 1911 at han ble siidafelle med svigerfarens familie da han i 1894 giftet seg med Berit Henriksdatter Guttorm. De hadde kalvingsplass mellom Adamsfjord og Landersfjorden, og sommerbeite på Spierttagáisá øst for Porsangerfjorden, med Stálogáisá som midtpunkt. Slik flyttet siidaen i 1895, 1896 og 1897. Tidligere hadde Henrik Andersen Guttorm kalvingsland på gáisáene, men da Klemet Mathisen Somby ble del av siidaen tok de i bruk kalvingsland ved fjorden. Rundt 1897 flyttet Klemet Mathisen Somby til Vuorjenjárga/Magerøya. Henrik Andersen Guttorms rein ble med dit. Klemet flyttet senere tilbake til østsiden av Porsangerfjorden.[45] Fra 1911 til 1918 er han registrert med sommerbeite på Magerøya,[46] og i 1923/24 på Čorgašnjárga.[47]

På grunnlag av intervjuet med Henrik Andersen Guttorm utarbeidet Nissen et kart som viser flyttleiene mellom vinter- og sommerbeitene for de siidaene Henrik tilhørte.[48] Foreldrenes siida som Henrik Andersen Guttorm tilhørte frem til han giftet seg i 1867, hadde en flyttlei vest for dagens E6 mellom Karasjok og Lakselv, utenfor kravsområdet. Fra 1867 til 1869 var Henrik Andersen Guttorm i siidaen til sin første svigerfar, Samuel Magga, som hadde sommerbeite på Spierttanjárga. Denne siidaen krysset Kárášjohka og flyttet nordover over Váddevárri til Spierttanjárga.

Etter at Henrik Andersen Guttorm giftet seg på nytt i 1869 ble han del av siidaen til sin nye svigerfar John Johannessen Anti (1816-1884), som hadde sommerbeite på Čorgašnjárga. Ifølge Nissens kart hadde siidaen fra 1869 til 1885 en østlig flyttlei over Njárgasaš og nordover vest for Tanaelva. Flyttleia er omtrent den samme som det som ifølge Ørnulv Vorren var Lemmoniid siidas flyttlei i årene 1953 til 1957. Nissens kart viser også at Henrik etter at han returnerte fra Utsjok i 1888 der han hadde flyttet i tre år fra 1885, videreførte bruken av den østlige flyttleia frem til 1894.

41 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med Peter Henriksen Guttorm*, 3. februar 2017 (jnr. 14/357-18) s. 15.

42 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 3. februar 2017 (jnr. 14/357-18) s. 11

43 *Opgaver afgivne inden Vinterthinger for Karasjok i Aaret 1855 efter Anmodning fra Amtmanden i Finmarkens Amt,* 1855 (avskrift ved Finnmarkskommisjonen) (jnr. 14/315-138) s 3 (reineier 39).

44 Kristian Nissen, *Utskrift av intervju med Henrik Andersen Guttorm,* 24. januar 1911 (jnr. 14/315-138). Opplysningene om fødsels- og dødsår er hentet fra Erik Schytte Blix, *Kararsjokslekter*, 2. utg. med tillegg (1989) s. 41 og 173.

45 Kristian Nissen, *Utskrift av intervju med Klemet Mathisen Somby,* 11. februar 1911 (jnr. 14/315-138).

46 Kirsti Strøm Bull, *Reinbyer i Finnmark på begynnelsen av 1900-tallet*, 2005, s. 64-65, 86-87, 110-111, 138-139.

47 Kirsti Strøm Bull, Op. cit., 2005, s. 156-157.

48 Kristian Nissen, *Utskrift av intervju med Henrik Andersen Guttorm*, 24. januar 1911 (jnr. 14/315-138).

Etter at Henrik Andersen Guttorms datter i 1894 giftet seg med Klemet Mathisen Somby overtok Klemet siidadriften. Siidaens flyttlei etter 1894 er ikke kartfestet, men Vorrens beskrivelse av bruken på 1950-tallet tyder på at siidaen videreførte den østlige flyttleia etter 1894-1897. Lokaliseringen av Stálogáisá, som var siidaens kjerneområde sommerstid, gir grunnlag for en slik slutning.

Nissens kartfesting viser at Henrik Andersen Guttorms siida i perioden 1867-1897 gjennomførte vår- og høstflytting i en korridor mellom Tanaelva i øst og følgende vestlige grense fra Karasjok kirkested og nordover til kommunegrensen mellom Karasjok og Tana: Sávkadasjávri/Skierrevárri, over Váljohka, Sohpparjohka og Sohpparvađđa, over Báišjohka/Báišvuomegeahči, hvoretter de krysset kommunegrensen og fortsatte nordover over Leavvajohka mot Rásttigáisá.

Peter Henriksen Guttorm (Heaikka Biehtár) (1883-1940) var svigerbror til Klemet Mathisen Somby (1868-1942). Heaikka Biehtár siida er forgjengeren til Buollánnjárgga siida i distrikt 13. Anders Persen Gaup (Máhte Per Ánde) sin far, Per Mathisen Gaup (1903-1995), og bestefar, Mathis Mathisen Gaup (1875-1945), hadde i 1929 og 1930 sommerbeite mellom Ifjord og Eidsfjord på Indre Čorgaš i samme område som Heaikka Biehtár siida (Peter Henriksen Guttorm) og Álet Lemet siida (Klemet Mathisen Somby).[49] Mathis Mathisen Gaup og Per Mathisen Gaup hadde våren 1932 kalvingsområde i Ifjord-området.[50]

Ørnulv Vorren opplyser at distrikt 13 på 1950-tallet hadde tre siidaer med sommerbeite i Lágesduottar, Lemmoniid siida (Z.1.a), Biehtár Heaikka siida (Z.1.b) og Juhána Biera siida (Z.2). Sistnevnte avviklet reindriften i 1961 og har ingen etterfølgere,[51] mens Lemmoniid siida er forgjengeren til Máhte Per Ánde siida og Biehtár Heaikka siida er forgjengeren til Buollánnjárgga siida. Vorren beskriver siidaenes flyttleier og vår- og høstbeitebruk i årene 1953-1957. Det fremgår at de hadde omtrent samme flyttlei nord for Karasjok kirkested, og at de flyttet gjennom og brukte den østlige delen av området mellom Karasjok-Lakselv-veien (E6) og Karasjok-Tana-veien (E6).

Om de to siidaenes vårflytting skriver Vorren at de etter å ha krysset over på nordsiden av Kárášjohka flyttet til Njárgasaš, der flokkene beitet i en periode om beiteforholdene var gode. Herfra flyttet siidaene nordover til Skierrevárri, og over Vuovdavárri og Váljohka, der et alternativ var å følge Tanaelva og ta av ved Ikkájohka i grenseområdet mellom Karasjok og Tana, og gå opp på Sáraskáidi og nordover langs Sáraskáidi til munningen av Leavvajohka. Siidaene valgte dette for å komme fort frem dersom hjordene hadde beitet lenge på Njárgasaš. Det andre alternativet var å gå rett nordover fra Váljohka-munningen over Sohpparvađđa, Bárševárri og Ráksavárri, og langs Sáraskáidi på Tanasiden av kommunegrensen til munningen av Leavvajohka. Dette valgte siidaene dersom hjordene ikke hadde beitet lenge på Njárgasaš.[52]

Vorren opplyser at Lemmoniid siida hadde to rasteplasser innenfor kravsområdet til distrikt 13, i Njárgasaš og Váljohka.[53] Deretter flyttet siidaen nordover mot kalvingsområdet og sommerbeiteområdet på nesene sør for Hopseidet. Hjordene til Lemmoniid siida og Biehtár Heaikka siida var blandet i kalvingsområdet. Begge siidaene hadde sommerbosted i Ifjord.[54]

Ifølge Vorren var høstflyttleia til de to siidaene, hva gjelder strekningen innenfor kravsområdet nord for Karasjok kirkested, omtrent den samme som på våren. Etter at hjordene var kommet frem til Sáraskáidi oppholdt siidaene seg der i vel en uke, før de fortsatte sørover. Siidaene krysset over til Karasjok ved nordenden av Ráksavárri, over Báišjohka, Sohpparvađđa, Suonjevárri og deretter til Hárdobákti, like vest for Tanaelva, over munningen av Váljohka og rett opp på Vuovdavárri. Hvis de var så seint ute som ved juletider, beitet hjorden på Vuovdavárri til etter jul. Var de tidlig ute krysset siidaene Kárášjohka før jul. Fra Vuovdavárri flyttet de over Skierrevárri til Sávkadasjohka, der de hadde rasteplass. De krysset til sørsiden av Kárášjohka nedenfor Riidonjárga og derfra til Dilljavárri, og sørover mot vinterbeitene.[55]

10.6.4.2 Kilder som beskriver bruken fra 1960-tallet og fremover

Fra slutten av 1950-tallet til rundt 1966/67 var det store sammenblandinger mellom rein fra Karasjok Øst og Polmak. Ifølge Reindriftsforvaltningen flyttet i årene fra 1959 til 1966 bare to Lágesduottar-siidaer på vinterbeite i daværende distrikt 18 sør for Karasjok kirkested, Behtár-Ándde siida og Márgget-Jon Piera siida. Reindriftsforvaltningen har videre opplyst at tre Lágedsuottar-siidaer hadde vinterbeite sør for kirkestedet i årene 1970-1975, Behtár Ándde siida, Lemet Biehtar Lemet Heaikka siida og Káre Jovn' Aslat siida, men ikke Máhte Per Ánde siida.[56]

49 Kirsti Strøm Bull, *Reinbyer i Finnmark på begynnelsen av 1900-tallet,* 2005 s. 170-171.

50 Tharald Frette, *Renbyer i Polmak Herred 1932/33*, 1933 (renby nr. 4 og 5) (jnr. 16/1553-17).

51 Reinbeitedistrikt 13 Lágesduottar, brev til kommisjonen, 1. februar 2018 (jnr. 17/741-8).

52 Ørnulv Vorren, *Finnmarksamenes nomadisme II*, 1962 s. 227.

53 Ørnulv Vorren, Op. cit., 1962 s. 228.

54 Ørnulv Vorren, Op. cit., 1962 s. 226-227 og 229.

55 Ørnulv Vorren, Op. cit., 1962 s. 230.

56 Reindriftsforvaltningen, *Forslag til nye distriktsgrenser i Polmak og Karasjok*, 2003 (jnr. 16/1553-8) s. 23-24.

Reindriftsmeldingene til Anders Persen Gaup (Máhte Per Ánde) for perioden 1961 til 1973 gjør imidlertid at dette synes noe usikkert. Han opplyser at han hadde vinterbeite i distrikt 13 i 1961, men i 1962, 1963, 1967, 1969 og 1971 oppgir han distrikt 18 som vinterbeite, og i 1964, 1965, 1968, 1970, 1972 og 1973 «Karasjok» uten å spesifisere hvor i Karasjok. I 1966 leverte Anders Persen Gaup ikke skjema for reindriftsmelding, men sendte et brev til lappefogden, datert Sirma 24. mars, og kan derfor ha hatt vinterbeite i Sirma-området det året. Som vår- og høstbeite oppgir han distrikt 10 (Vestertana) i 1961, distrikt 13 (Lágesduottar) i 1967, distrikt 17 (Karasjok høstbeite) i 1963, 1969 og 1971 og «Ifjordfjellet» i 1964, 1965, 1968, 1972 og 1973. For 1962, 1966 og 1970 har han ikke gitt opplysninger om høstbeite.[57]

Dette tyder på at Máhte Per Ánde siida i motsetning til hva Reindriftsforvaltningen har opplyst, hadde vinterbeite sør for kirkestedet i alle fall i 1962, 1963, 1967, 1969 og 1971. I de årene han har oppgitt «Karasjok» som vinterbeite, kan det ikke trekkes slutninger om hvor i Karasjok beitingen fant sted. Reindriftsmeldingene tyder videre på at siidaen i noen av disse årene også hadde høst- og vårbeiter i distrikt 17 nord for Karasjok kirkested, og dermed innenfor kravsområdet.

Rapporten til A/L Bajos opplyser at Máhte Per Ánde siida (siida 5) våren 1986 fulgte følgende flyttlei for vårflyttingen nord for Karasjok: Etter å ha krysset Kárášjohka nedenfor Ájonjárga, oppholdt siidaen seg i flere døgn på Njárgasaš, og flyttet deretter nordover langs ruten: Sávkadasjohka – Skierrevárjeaggi – Gimešvárri – Reatkaskáidi – Ádjatskáidi – øst for Geassájávri – Nigáčomajávrrit, Geinnodatája, og videre mot sommerbeiteområdet. Om høsten samlet siidaen flokken på Geasságieleas og begynte flyttingen sørover. Siidaen passerte Skierrevárri og fortsatte til vinterbeiteområdet på Gámehiseana. Ifølge Bajos-rapporten brukte John Per L. Antis siida (siida 3) og Káre Jovn' Aslat siida (siida 4) omtrent den samme flyttleia.[58]

Daværende reindriftsagronom Ivar Rushfeldt omtaler i en rapport utarbeidet i 1989 vår- og høstbeitebruken i Reinbeitedistrikt 13 Lágesduottar. Det fremgår at vintersiidaene i distrikt 13 i desember (1988) foretok reinskilling ved Sohpparvađđa nordøst i Karasjok før flyttingen til vinterbeitene lenger sør, og at det ble foretatt ny skilling lenger sør ved Sávkadas. Videre tyder kartvedlegget til Rushfeldts rapport på at siidaene i distrikt 13 hadde høstbeite i den nordøstre delen av kravsområdet i daværende Reinbeitedistrikt 12, nord for Váljohka. Rapporten gir imidlertid i liten grad mer konkrete opplysninger om vår- og høstbeitebruken på siidanivå.[59]

Heller ikke reindriftsforvaltningens høringsdokument til forslaget om nye distriktsgrenser fra 2003 gir nærmere opplysninger om vår- og høstbeitebruken til de ulike vintersiidaene i distrikt 13 i 2003 og de umiddelbart foregående årene. Dokumentet opplyser at «*[e]nkelte vintersiidaer*» tilhørende distrikt 13 har beitet i Karasjok nord for kirkestedet i daværende distrikt 17 «*i lang tid*». Det foreliggende kartmaterialet viser at det dreier seg om den østlige delen av det kravsområdet distrikt 13 har angitt for vår- og høstbeitekravet, men det fremgår ikke hvilke siidaer det gjelder.[60]

Bruksreglene for Reinbeitedistrikt 17 som ble vedtatt av Områdestyret for reindrift i Øst-Finnmark 29. november 2011, og som senest er stadfestet av fylkesmannen 28. oktober 2016 opplyser at følgende siidaandelshavere i Máhte Per Ánde siida har gjeterhytter i Sohpparvađđa nord i området for vår- og høstbeitekravet: Inga Nilsdatter Gaup (f. 1934), Per Andersen Gaup (f. 1965) og Anders Andersen Gaup (f. 1968). Sistnevnte har ifølge bruksreglene to hytter der. Bruksreglene opplyser også at det er et slakte- og skillegjerdeanlegg i Sohpparvađđa.[61]

Reindriftsforvaltningen har for sin del opplyst at reineierne i Máhte Per Ánde siida har tre hytter i Sohpparvađđa. Anders Persen Gaups enke, Inga Nilsdatter Gaup, fester gnr. 2, bnr. 1, fnr. 13 der opprinnelig festekontrakt er datert 11. oktober 1983 med Anders Persen Gaup som part. Hans sønn, Anders Andersen Gaup, fester gnr. 2, bnr. 1, fnr. 18 der kontrakten ble inngått 9. oktober 1986 med Odd Arnulf Henriksen (1943-2022) som part og der festet ble overført til Anders Andersen Gaup ved reindriftsstyrets vedtak 20. januar 1997. Videre har Reindriftsforvaltningen 11. desember 2003 godkjent en gjeterhytte tilhørende en annen av Anders Persen Gaups sønner, Per Andersen Gaup.[62]

Det fremgår ikke av kontraktene/godkjennelsene når hyttene ble bygd, men de ligger i tilknytning til skillegjerdeanlegget i Sohpparvađđa. Dette ble etter det kommisjonen har kunnet bringe på det rene, bygd i forbindelse med reinsammenblandingene på 1960-tallet.

57 Anders Persen Gaup, Reindriftsmeldinger 1961-1973 (jnr. 14/370-36).

58 A/L Bajos, *Analyse og plan for organisering av utnyttelsen av beite- og driftsarealet i reinbeitedistrikt 17/18, Karasjok høst-/vinter-/vårbeiter,* 1989 s. 17 (høstflyttingen) og 30-31 (vårflyttingen), jf. s. 21.

59 Ivar Rushfeldt, *Revurdering av høyeste antall rein for reinbeitedistriktene i Øst-Finnmark*, 1989 (jnr. 16/1553-26), s. 8 og kartvedlegg (jnr. 16/1553-35), kart merket «D-17 Høstbeiting frem til desember».

60 Reindriftsforvaltningen, *Forslag til nye distriktsgrenser i Polmak og Karasjok,* 2004 (jnr. 16/1553-8) s. 25-26.

61 Områdestyret for reindrift i Øst-Finnmark, *Bruksregler for reinbeitedistrikt 17*, godkjent av Fylkesmannen i Finnmark 28. oktober 2016 (jnr. 16/1553-39) s. 7-8 og kart (jnr. 14/315-75).

62 Fylkesmannen i Troms og Finnmark, brev til kommisjonen 12. august 2020 (jnr. 17/741-20).

10.6.5 Kommisjonens vurderinger

10.6.5.1 Spørsmålet om rettssuksesjon - «lovleg» rettsovergang

Når et mulig rettighetserverv involverer flere etterfølgende brukere, åpner hevdsloven § 3 for at de ulike brukernes brukstid kan legges sammen når brukerne har utøvd bruk «*etter kvarandre i samanheng og overgangen mellom dei er lovleg*». Dette gjelder også når ervervsgrunnlaget er alders tids bruk.[63] Skal Máhte Per Ánde siida godskrives forgjengersiidaenes brukstid må derfor de ulike siidaene ha utøvd bruk i sammenheng, og overgangen mellom dem må være «*lovleg*». Som nevnt i punkt 6.3.3.5, er uttrykket «*lovleg*» ikke knyttet til bruken, men til suksesjonen mellom brukerne. Typiske eksempler på lovlige overganger er salg, gave og arv.

I reindriften er slektskap mellom forgjenger og etterfølger ofte utgangspunktet for rettighetsoverføring, men slektskap alene er ikke tilstrekkelig for rettssuksesjon. Siidaenes eierforhold er ikke offisielt registrert, og siidastrukturen kan endre seg i løpet av kort tid. Dette gjør at det i saker om reinbeiterett tidvis kan være vanskelig å ta stilling til suksesjonsspørsmålet.

Máhte Per Ánde siida har anført at Anders Persen Gaup (Máhte Per Ánde) er rettsetterfølgeren til hans besteforeldre på morssiden av slekta, Berit Henriksdatter Guttorm (Heaikka Biret) og Klemet Mathisen Somby (Álet Lemet), og til hans mor (Alette Klemetsdatter Somby) og onkler (blant annet Klemet Klemetsen Somby), jf. punkt 10.6.2.

Kommisjonens arbeid med reindriftsinterne saker i Karasjok gir inntrykk av at det vanlige har vært at en families reindrift har blitt videreført av sønnene eller nevøene, og at døtrene flyttet til ektefellenes beiteområder, og i prinsippet oppga retten til foreldrenes beiteområder. Det finnes imidlertid flere eksempler på at en families reindrift har blitt videreført av en datter og hennes familie. Derfor må det legges til grunn at kvinner og menn ifølge reindriftsintern sedvanerett, i motsetning til hva Buollánnjárgga siida har anført, jf. punkt 10.6.3, har samme evne til å erverve rettigheter innad i reindriften. Suksesjonsspørsmålet må følgelig avgjøres ut fra sakens faktum.

Dagens reindrift i Máhte Per Ánde siida er en videreføring av den reindriften oldefaren til Anders Persen Gaup (Máhte Per Ánde), Henrik Andersen Guttorm (1840-1917), etablerte nord for Karasjok kirkested i 1867. Henrik Andersen Guttorms reindrift i dette området har blitt videreført i to forgreininger. Den ene går via Anders Persen Gaups besteforeldre på morssiden og deres etterkommere til dagens Máhte Per Ánde siida. Dette fremkommer blant annet av Henrik Andersen Guttorms opplysning om at hans rein ble værende i siidaen til Máhte Per Ándes besteforeldre da han selv sluttet å flytte med flokken, en gang mellom 1894 og 1897, jf. punkt 10.6.4.1. Den andre forgreiningen går via Peter Henriksen Guttorm (Heaikka Biehtár) (1883-1940), som var bror av Anders Persen Gaups (Máhte Per Ánde) bestemor, Berit Henriksdatter Guttorm (Heaikka Biret) (1870-1949), og hans etterkommere til dagens Buollánnjárgga siida. Se punkt 10.7.5.1.

Kommisjonen legger etter dette til grunn at rettsovergangene fra Henrik Andersen Guttorm og frem til dagens Máhte Per Ánde siida når det gjelder reindriften i kravs-området nord for Karasjok kirkested, oppfyller kravet om «*lovleg*» rettsovergang.

10.6.5.2 Har Máhte Per Ánde siida fortrinnsrett til vår- og høstbeite i kravsområdet?

(1.) *Opplysningene* om brukens varighet tilsier at spørsmålet om rettighetserverv vurderes med grunnlag i reglene om alders tids bruk. Som fremholdt i punkt 6.3.3.2, opererer ikke disse reglene med et fast *tidsvilkår*, men 100 års bruk er «*en retningslinje i den samlede vurderingen av om alders tids bruk foreligger*». Den nedre tidsgrense er antatt å være «*ca. 50 år*».[64]

Det historiske kildematerialet viser at Henrik Andersen Guttorm (Máhte Per Ándes oldefar) begynte å bruke områdene nord for Karasjok kirkested under vår- og høstflyttingen i 1867 og at dette pågikk frem til en gang mellom 1894 og 1897, bortsett fra et avbrudd på 2-3 år i 1885-1887 da han holdt til i Utsjok. Henrik Andersen Guttorms reindrift ble i 1897 videreført av datteren Berit Henriksdatter Guttorm og svigersønnen, Klemet Mathisen Somby (Máhte Per Ándes besteforeldre). Omtrent samtidig byttet de sommerbeiter fra Čorgašnjárga til Vuorjenjárga/Magerøya. Her hadde de sommerbeiter frem til de en gang mellom 1919 og 1923 vendte tilbake til Čorgašnjárga, jf. punkt 10.6.4.1.

Perioden med sommerbeite på Vuorjenjárga/Magerøya varte derfor i ca. 22-26 år etter 1897. Disse områdene ligger vest for Porsangerfjorden og flyttingen dit skjedde langs en flyttlei vest for dagens vei mellom Karasjok og Lakselv (E6). Fordi områdene nord for Karasjok kirkested mellom Karasjok-Lakselvveien og Karasjok-Tanaveien (E6) er den naturlige flyttleia for reindriftsutøvere med sommerbeite øst for Porsangerfjorden (Spierttagáisá, Spierttanjárga, Čorgašnjárga og Lágesduottar), kan det utelukkes at Máhte Per Ánde siidas rettsforgjengere brukte kravsområdet nordøst for kirkestedet i den perioden de hadde sommerbeite på Vuorjenjárga/Magerøya.

63 Borgar Høgetveit Berg, *Hevd*, 2005 s. 229.

64 Gunnar Eriksen, *Alders tids bruk*, 2. utg. (2008) s. 190 og 195, jf. også s. 186-195.

Berit Henriksdatter Guttorm og Klemet Mathisen Sombys datter, Alette Klemetsdatter Somby (Máhte Per Ándes mor), giftet seg med Per Mathisen Gaup (Máhte Per Ándes far) i 1925, og drev reindrift i de samme områdene som hennes familie. Etter at Alette døde i 1944 flyttet Per Mathisen Gaup til Polmak. Anders Persen Gaup (Máhte Per Ánde) har forklart at han ble igjen og vokste opp i Lágesduottar, hos sine besteforeldre og onkler på morssiden. Her drev han først reindrift sammen med onklene i Lemmoniid siida, og videreførte senere bruken av områdene nordøst for Karasjok kirkested og i Lágesduottar i Máhte Per Ánde siida, jf. punkt 10.6.2.

Kommisjonen finner ingen grunn til å betvile dette, og legger til grunn at Máhte Per Ánde siida og siidaens rettsforgjengere har drevet reindrift i kravsområdet fra 1867 og frem til i dag, med ett bruksavbrudd fra 1885/86 til 1888 og ett fra rundt 1897 til en gang mellom 1919 og 1923. I tillegg hadde alle siidaene i distrikt 13 som nevnt i punkt 10.6.4.2, ufrivillige endringer i beite- og bruksmønstre i sju-åtte år fra slutten av 1950-tallet, som følge av sammenblandinger av reinflokker fra Karasjok Øst og Polmak. Reindriftsforvaltningens opplysninger kan også tyde på at noen siidaer, deriblant Máhte Per Ánde siida, hadde et bruksavbrudd i noen år på 1970-tallet. Anders Persens Gaups reindriftsmeldinger gjør imidlertid at dette er noe usikkert.

I Selbu-saken uttalte Høyesterett at reindriftsamenes ekstensive bruk og nomadiske driftsform gjør at «*avbrudd ikke [kan] hindre rettserverv selv om det har hatt atskillig lengde.*»[65]

Bruksavbruddene på 1880-tallet og 1970-tallet er derfor for kortvarige til å ha betydning. Heller ikke bruksendringene på 1960-tallet kan tillegges nevneverdig vekt. Sett i et alders tids bruk-perspektiv vedvarte situasjonen i ganske kort tid, og utøverne var i en tvangssituasjon. Avbruddet fra slutten av 1890-tallet til rundt 1920 står i en annen stilling. Det har imidlertid vært utøvd bruk i 100 år etter dette, og bortsett fra i disse årene, har bruken fra 1867 og frem til i dag preg av sammenheng i seks generasjoner fra Anders Persen Gaup (Máhte Per Ánde) sin oldefar, Henrik Andersen Guttorm, til flere av Anders Persen Gaups barnebarn. Tidsvilkåret er derfor oppfylt.

(2.) Prinsippet i hevdsloven § 7 om at den som «*brukar eller har tingen som om han var bruksrettshavar, hevdar bruksrett*», får også anvendelse ved alders tids bruk. Erverv av bruksrett forutsetter derfor at det er utøvd en bruk som i innhold og omfang tilsvarer den bruken en bruksrettshaver av et sammenliknbart område ville ha utøvd, jf. punkt 6.3.3.2. I saker som gjelder erverv av reinbeiterett må det «tas hensyn til de særlige forholdene innen reindriften», og kravene til brukens innhold og omfang må tilpasses reindriftssamenes bruk.[66]

De opplysningene som foreligger om den bruken Máhte Per Ánde siida og forgjengerne har utøvd, levner liten tvil om at bruken i innhold og omfang tilsvarer den bruken en reindriftsberettiget ville ha utøvd. Spørsmålet er imidlertid ikke om de har ervervet en alminnelig reindriftsrett, men om de har ervervet en særrett i form av en fortrinnsrett til vår- og høstbeite i kravsområdet vis á vis andre reindriftsutøvere. Erverv av en slik rett er ikke betinget av at bruken har hatt større intensitet eller omfang enn det som er vanlig i reindriften, eller at hele kravsområdet er brukt hvert år. Som fremholdt i punkt 6.3.6, vil imidlertid et slikt rettserverv være betinget av at det er utøvd en bruk som klart overstiger andre reindriftsutøveres bruk av området.

Den beskrivelsen Anders Persen Gaup (Máhte Per Ánde) har gitt av dagens flyttlei, er nokså sammenfallende med Kristian Nissens kartfesting av oldefarens flyttlei i perioden 1867-1897, Ørnulv Vorrens beskrivelse av Lemmoniid siidas flyttlei i 1953-57 og beskrivelsen i Bajos-rapporten av Máhte Per Ánde siidas flyttlei i 1987-88, jf. punkt 10.6.2 og 10.6.4.

Bajos-rapportens og Anders Persen Gaups beskrivelser omfatter imidlertid også Ádjatávži, Geassájávri, Nigáčomajávrrit og Silboaivi/Silbaš. Disse områdene ligger lenger vest enn de områdene som er omfattet av Nissens kartfesting og Vorrens beskrivelse. Dette sannsynliggjør at Máhte Per Ánde siidas rettsforgjengeres vår- og høstbeitebruk i alders tid i hovedsak fant sted i den *østlige delen* av kravsområdet nord for Karasjok kirkested. Nissens kartfesting av flyttleiene til Máhte Per Ánde siidas rettsforgjengere i perioden 1867-1897, er nokså sammenfallende med det beite- og bruksmønsteret Vorren beskriver for Lemmoniid siida på 1950-tallet. Anders Persen Gaup har opplyst at Lemmoniid siidas flyttlei, slik Vorren beskrev den, er den samme som Anders' foreldre og besteforeldrene på morssiden benyttet.

Nissens kart og Vorrens beskrivelse viser at forgjengersiidaene brukte en østlig flyttlei nord for kirkestedet. Dette peker i retning av at Máhte Per Ánde siida først i nyere tid har begynt å nyttiggjøre seg områder vest for den flyttleia Vorren beskriver. Det foreligger ingen opplysninger fra 1960- og 1970-tallet eller senere som bidrar til å redusere betydningen av Vorrens beskrivelse ved vurderingen av de interne rettsforholdene i reindriften i dette området.

Kommisjonen finner det derfor ikke sannsynliggjort at Máhte Per Ánde siidas bruk av områdene vest for det området Vorren beskriver, har vært tilstrekkelig langvarig eller har hatt et omfang som gir grunnlag for erverv av særlig beiterett/bruksrett på grunnlag av alders tids bruk.

65 Rt. 2001 s. 769 på s. 789. Se også 792-793.

66 Rt. 2001 s. 769 på s. 788-789.

I det området som er omfattet av Vorrens beskrivelse har derimot Máhte Per Ánde siida og rettsforgjengerne utøvd en bruk som med visse avbrudd har pågått siden 1867, og som oppfyller bruksvilkåret for erverv av særrett i form av en fortrinnsrett til vår- og høstbeite. Mer konkret gjelder det strekningen fra Kárášjohka og nordover langs vestsiden av Njárgasaš og Skierrevárri, over Váljohka (elva), Njukčaskáidi og Báštеskáidi, langs østsiden av Máttit Ástevárri, og videre nordover til Čađoaivi på grensen mot Tana, derfra østover langs kommunegrensen til Tanaelva, og sørover langs elva til utgangspunktet ved Kárášjohka.

De har imidlertid som det vil bli redegjort nærmere for i det følgende, ikke vært alene om å bruke dette området. Selv om bruksvilkåret for erverv av en eksklusiv rett dermed ikke er oppfylt, er dette imidlertid ikke til hinder for at Máhte Per Ánde siida i dag kan ha andel i særrett i form av en fortrinnsrett til vår- og høstbeite i området, som siidaen vil kunne utnytte sammen med og under hensyntagen til andre siidaer som har andel i en tilsvarende fortrinnsrett.

(3.) Erverv av særlig beiterett/bruksrett forutsetter også at bruken må ha vært utøvd i *aktsom god tro*. Bruken må bygge på en oppfatning om at bruken har grunnlag i en underliggende rettighet, og brukeren må ikke kunne bebreides for å ha oppfattet forholdene slik, jf. punkt 6.3.3.4.

I likhet med det som gjelder i hevdstilfellene er det en presumsjon for at godtrovilkåret er oppfylt når tidsvilkåret og bruksvilkåret er oppfylt, jf. punkt 6.4.2. Fordi brukens start ofte ligger betraktelig lenger tilbake i tid når ervervsgrunnlaget er alders tids bruk enn når ervervsgrunnlagt er hevd, vil presumsjonen ofte også ha større betydning. Jo lenger tilbake i tid man går, jo vanskeligere blir det å finne holdepunkter for hvilken rettsoppfatning bruksutøverne hadde på det tidspunktet bruken tok til, og den generelle antakelsen om at bruken er et fysisk uttrykk «*for den hederlige manns omgang med tingen eller rettigheten*» får større tyngde.[67]

I dette tilfellet går bruken av den østlige delen av kravsområdet for vår- og høstbeiterett tilbake til 1867. Selv om det etter dette har vært visse bruksavbrudd, der oppholdet fra slutten av 1890-tallet til 1920 er mest langvarig, er det ingen holdepunkter for at Máhte Per Ánde siida og rettsforgjengerne ikke har ment å en fortrinnsrett til å bruke dette området som vår- og høstbeite, eller for at de kan bebreides for å ha hatt en slik rettsoppfatning.

Saken kunne stilt seg annerledes dersom bruken hadde blitt møtt med protester fra nabosiidaene. I dette tilfellet har det vært en tvist om beiteretten i den nordøstlige delen av kravsområdet (i tidligere Reinbeitedistrikt 12) mellom Reinbeitedistrikt 14A Spierttagáisá og Reinbeitedistrikt 13 Lágesduottar. Som fremholdt i punkt 10.5.2, ble imidlertid utfallet av saken at det ble rettskraftig avgjort at distrikt 14A ikke har beiterett i tvisteområdet. Beiterettstvisten mellom distrikt 14A og distrikt 13 er derfor ikke egnet til å bringe siidaene i distrikt 13 ut av aktsom god tro med hensyn til deres fortrinnsrett, verken når det gjelder tvisteområdet for saken mellom de to distriktene, eller i det øvrige kravsområdet.

Videre har Vuolábiid-Spiertta siida (Reinbeitedistrikt 14) anført for kommisjonen at høstbeitekravet til distrikt 13 ikke er riktig, men siidaen har også fremholdt at den østlige delen av høstbeiteområdet nord for Kárášjohka tilhører distrikt 13, jf. punkt 10.4.2. Følgelig er heller ikke disse merknadene egnet til å bringe Máhte Per Ánde siida og rettsforgjengerne ut av aktsom god tro når det gjelder deres særrett i form av en fortrinnsrett til vår og høstbeite i den østlige delen av det kravsområdet distrikt 13 har angitt i området nord for Karasjok kirkested.

Vilkårene for erverv av en særrett i form av en fortrinnsrett til vår- og høstbeite i dette området er dermed oppfylt. Se ellers oppsummeringen av konklusjonen i punkt 10.9.

10.7 Buollánnjárgga siida

10.7.1 Sakens problemstilling og bakgrunn

Spørsmålet i saken er om Buollánnjárgga siida og rettsforgjengerne med grunnlag i alders tids bruk har ervervet en særrett i form av fortrinnsrett til vår- og høstbeite i hele eller deler av det kravsområdet Reinbeitedistrikt 13 Lágesduottar har angitt nordøst for Karasjok kirkested.

Kommisjonen har i punkt 10.6.5.1 lagt til grunn at den reindriften *Buollánnjárgga siida* og *Máhte Per Ánde siida* utøver i dag, begge har sitt utspring i den reindriften Henrik Andersen Guttorm (1840-1917) etablerte i kravsområdet i 1867. Henrik Andersen Guttorms sønn, Peter Henriksen Guttorm (Heaikka Biehtár) (1883-1940) er en av Buollánnjárgga siidas rettsforgjengere. Han var en yngre bror av Berit Henriksdatter Guttorm (Heaikka Biret) (1870-1949). Hun var Anders Persen Gaup (Máhte Per Ánde) sin mormor og en av Máhte Per Ánde siidas rettsforgjengere.

Henrik Andersen Guttorm sluttet i reindriften etter at Berit Henriksdatter Guttorm i 1894 giftet seg med Klemet Mathisen Somby (Álet Lemet), og overlot sine rein i deres varetekt. Rundt 1897 skiftet Berit Henriksdatter Guttorm og Klemet Mathisen Somby sommerbeiter fra Čorgašnjárga til Vuorjenjárga/Magerøya. Det er ikke kjent om Peter Henriksen Guttorm ble med søsteren Berit og hennes familie til Vuorjenjárga/Magerøya. Peter Henriksen Guttorm giftet seg i 1909 med Ravna Andersdatter Guttorm (1885-1940).

67 Gunnar Eriksen, *Alders tids bruk*, 2. utg. (2008) s. 240.

Hun var datter av Henrik Andersen Guttorms tidligere siidafelle, Anders Pedersen Guttorm (Piettar Ánde) (1850-1928).[68]

Reindriften til Peter Henriksen Guttorm (Heaikka Biehtár) ble videreført av hans sønn Henrik Petersen Guttorm (Biehtár Heaika) (1913-1963) og sønnesønner Peter Henriksen Guttorm (Heaikka Biehtár) (f. 1941) og Aslak Henriksen Guttorm (f. 1948), og deres etterfølgere. De som ifølge bruksreglene er siidaandelshaverne i Buollánnjárgga siida, Per Henrik Guttorm (f. 1971), Janice Guttorm (f. 1973) og Piera Heaika T. Guttorm (f. 1991), jf. punkt 10.2, er oldebarn av Peter Henriksen Guttorm (1883-1940).

10.7.2 Bemerkninger fra Buollánnjárgga siida og Reinbeitedistrikt 13 Lágesduottar

Som nevnt i punkt 10.6.3, har Peter Henriksen Guttorm (Heaikka Biehtár) (f. 1941) opplyst i intervju 3. februar 2017 at Buollánnjárgga siidas forgjengersiida, Biehtár Heaikka siida, hadde sommerbeite sammen med Máhte Per Ánde siidas forgjengersiida, Lemmoniid siida. Han sa at de to forgjengersiidaene var sammen i Polmak reinsogn, frem til de måtte forlate Čorgašnjárga.[69]

I intervjuet fortalte Peter Henriksen Guttorm også at Lágesduottar-siidaene i en periode på sju-åtte år fra slutten av 1950-tallet oppholdt seg i sommerbeiteområdet hele året, fordi det var store sammenblandinger mellom reinflokkene fra Polmak og Karasjok.[70] Om bruken av flyttleia nord for Karasjok kirkested opplyste han at de har hatt «*samme flyttevei hele tiden fra vinterbeiteområdet i Galmmat; under gáisáene, Borsi (Borsejohka), Gottetjávri, Beaskajávri og så til Lágesduottar/Laksefjordvidda*». Han sa videre at nå til dags «*flytter siidaene som hører til østre flyttevei sammen, og at reinskillingen skjer i Sohpparvađđa – og sånn var det før også.*»[71]

Per Henrik Guttorm (f. 1971) opplyste i intervju 17. juli 2020 at Buollánnjárgga siida, i motsetning til de andre vintersiidaene i Reinbeitedistrikt 13 Lágesduottar ikke har egne gjeterhytter ved skillegjerdeanlegget ved Sohpparvađđa, men at siidaen låner en hytte der når reinskillingen pågår. Han sa at siidaen bruker en gumpi (flyttbar hytte på meier) under reinflyttingen.[72]

Reinbeitedistrikt 13 har vist til at Buollánnjárgga siidas reindrift viderefører den beitebruken Peter Henriksen Guttorm (Heaikka Biehtár) (1883-1940) etablerte i kravsområdet nord for kirkestedet rundt 1900 og som han drev frem til 1940, og som sønnen Henrik Petersen Guttorm (Biehtár Heaika) (1913-1963) drev i perioden 1929 til 1963 og barnebarna Peter Henriksen Guttorm (Heaikka Biehtár) (f. 1941) fra 1957 til 2011, Aslak Henriksen Guttorm (Heaikka Áslat) (f. 1948) fra 1963 til 2012 og Inga Eldrid Guttorm (Heaikka Inga) (f. 1952) fra 1970 til 1988.[73]

10.7.3 Bemerkninger fra andre

Samuel John N. Anti (f. 1951) fra Reinbeitedistrikt 14A Spierttagáisá sa på høringsmøtet 13. februar 2017 at Guttormslekta opprinnelig ikke tilhørte Lágesduottar, men at den ble del av Lágesduottar da Henrik Andersen Guttorm (i 1869) giftet seg med John Johannesen Antis datter, Kirsten Johnsdatter Anti.[74]

10.7.4 Historiske (skriftlige) kilder

10.7.4.1 Kilder frem til slutten av 1950-tallet

Som også nevnt i punkt 10.6.4.1, viser amtmannens beitebruksoversikt fra 1855 at *Anders Johnsen Guttorm* (1813-ca. 1875) hadde vinterbeite ved Anárjohka og sommerbeite ved Repparfjorden.[75]

Reindriftsinspektør Kristian Nissen intervjuet Anders Johnsen Guttorms sønn, *Henrik Andersen Guttorm* (1840-1917) 24. januar 1911.[76] Henrik Andersen Guttorm fortalte at han, bortsatt fra i et par-tre år mellom 1885/86 og 1888 da han holdt til i Utsjok, benyttet beiteområder i Karasjok fra han i 1867 ble en del av siidaen til sin daværende svigerfar, Samuel Magga (1813-1872), og frem til han på 1890-tallet ble fastboende og overlot sine rein i datteren, Berit Henriksdatter Guttorm (Heaikka Biret) og svigersønnen, Klemet Mathisen Somby (Álet Lemet) sin varetekt. Se punkt 10.6.4.1 for en mer detaljert gjengivelse av de opplysningene som fremkommer i intervjuet.

Henrik Andersen Guttorms sønn, Peter Henriksen Guttorm (Heaikka Biehtár) (1883-1940) giftet seg i 1909 med datteren til farens tidligere siidafelle Anders Pedersen Guttorm (Piettar Ánde) (1850-1928), Ravna Andersdatter

68 Opplysningene om fødsels- og dødsår i dette underpunktet er i hovedsak hentet fra Erik Schytte Blix, *Karasjokslekter*, 2. utg. med tillegg (1989), blant annet s. 176-177 og 183.

69 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med Peter Henriksen Guttorm*, 3. februar 2017 (jnr. 14/357-18) s. 15.

70 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 3. februar 2017 (jnr. 14/357-18) s. 11.

71 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 3. februar 2017 (jnr. 14/357-18) s. 15-16.

72 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med John Idar Anti og Per Henrik Guttorm*, 15. og 17. juli 2020 (jnr. 17/741-17) s. 6-7.

73 Reinbeitedistrikt 13, *Rettighetsmelding*, 17. februar 2017 (jnr. 17/741-1), vedlegg 2. Distriktets rettsforgjengere.

74 Finnmarkskommisjonen, *Referat fra høringsmøte*, 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91) s. 26.

75 *Opgaver afgivne inden Vinterthinger for Karasjok i Aaret 1855 efter Anmodning fra Amtmanden i Finmarkens Amt*, 1855 (avskrift ved Finnmarkskommisjonen) (jnr. 14/315-138) s 3 (reineier 39).

76 Kristian Nissen, *Intervju med Henrik Andersen Guttorm*, 24. januar 1911 (jnr. 14/315-138).

Guttorm (1885-1940). Kristian Nissen intervjuet Anders Pedersen Guttorm 23. januar 1911.[77]

Anders Pedersen Guttorm fortalte at foreldrene, Per Johnsen Guttorm (1818-1875) og Ragnhild Andersdatter Joks (1827-ca. 1865), tidligere hadde sommerbeite på Vuorjenjárga, men at de så lenge han kunne huske, hadde hatt sommerbeite på Spierttanjárga. Han flyttet med dem frem til han giftet seg og flyttet til Vuorjenjárga,[78] og sa at han i 1910 bestemte seg for å søke nye sommerbeiteområder. Anders Pedersen Guttorm fortalte at siidaen ved påsketider var ved Njoammelčearru. Derfra trakk den langs Šuolggajohka til Kárášjohka, langs Kárášjohka til kirkestedet og etter Tanaelva til Leavvajohka, og derfra til fjells og over Borsejohkas øvre løp til Gáissavuolesjohka og Áttánjohka (Adamselva), forbi Váđasbákti og til Ifjord. Etter kalvingen flyttet de ovenfor Lebesby kirkested, og etter to-tre uker videre til Hopseidet. Anders Pedersen Guttorm sa at han var usikker på hvor han kunne flytte i de kommende årene fordi han hadde fått en bot på kr. 150 for å ha flyttet til Čorgašnjárga i 1910.

Som nevnt i punkt 10.6.4.1, utarbeidet Nissen på grunnlag av intervjuet med Henrik Andersen Guttorm et kart som viser flyttleiene mellom vinter- og sommerbeitene for de siidaene Henrik tilhørte.[79] Kartet viser at Henrik Andersen Guttorms siida i årene fra 1867 til 1897 gjennomførte vår- og høstflyttinger i en korridor mellom Tanaelva i øst og i vest i en linje fra Karasjok kirkested mot Sávkadasjávri/Skierrevárri, over Váljohka, Sohpparjohka og Sohpparvađđa, over Báišjohka/Báišvuomegeahči, og videre over kommunegrensen mellom Karasjok og Tana og nordover over Leavvajohka mot Rásttigáisá. Nissen kartfestet også Anders Pedersen Guttorms flyttlei i 1910. Også han brukte en østlig flyttlei. Vårflyttingen foregikk fra Šuolggajohka til Kárášjohka, og videre langs Kárášjohka og Tanaelva frem til Leavvajohka, og derfra til fjells.

I 1911/12 var Anders Pedersen Guttorms svigersønn, Peter Henriksen Guttorm (Heaikka Biehtár) (1883-1940) i samme siida som Anders. Sommerbeitene var på Čorgašnjárga «*fra Hopseidet og innover*». Om høsten var siidaen i Váđasbákti i Lágesduottar. Vinterbeitene var sør for kirkestedet ved Goššjohka og Njoammeljohgeahči (øvre Njoammeljohka). I 1913/14 oppholdt siidaen seg om sommeren på Ytre Čorgašnjárga og om vinteren i Ássuorgi og i Skielgan «*eller*» Muoidunvárri. I 1915/16 hadde Anders Pedersen Guttorm egen siida, men brukte de samme områdene som Peter Henriksen Guttorm. Sommerbeitene var «*nordenfor Ifjord*», høstbeitene ved Váđasbákti på Lágesduottar (Laksefjordvidda), og vinterbeitene i Ássuorgi. Sommeren 1917 var Peter Henriksen Guttorm og Anders Pedersen Guttorm på vestsiden av Tanafjorden på henholdsvis Johkannjárga og Goalsenjárga. Om høsten hadde de felles siida ved Váđasbákti og vinteren 1917/18 var de ved Anárjohka. Deres oppholdssted i 1923/24 der de var registrert som siidafeller i Heaika Biehtár siida, var Langfjordelva på Indre Čorgašnjárga om sommeren og Galmmat/Anárjohka vinterstid.[80]

Somrene 1929 og 1930 var Heaikka Biehtár siida på Indre Čorgašnjárga.[81] I april 1932 var siidaen ved Guorrasjohka. I kalvingstiden i mai var simlene i området fra Adamsfjord til Ifjord, og oksereinene ved Márddašjávri. Sommerbeite var på strekningen Ifjord – Lebesby – Hopseidet, og høstbeite ved Báišjohkas kilder. Ved årsskiftet 1932/33 var siidaen i Ássuorgi ved Anárjohka.[82]

Etter at Peter Henriksen Guttorm (Heaikka Biehtár) døde i 1940 videreførte sønnen Henrik Petersen Guttorm (Biehtár Heaikka) (1913-1963) farens reindrift i Biehtár Heaikka siida. Ifølge Ørnulv Vorren var Biehtár Heaikka siida (Z.1.b) én av tre vintersiidaer i Reinbeitedistrikt 13 Indre Čorgaš i årene 1953-1957. De to andre var Lemmoniid siida (Z.1.a.) og Juhána Biera siida (Z.2.). Vorren opplyser at de tre siidaene utgjorde Lágesduottar sommersiida.[83] Som nevnt i punkt 10.6.4.1, ble Juhána Biera siida avviklet i 1961, mens Lemmoniid siida er forgjengeren til Máhte Per Ánde siida. Biehtár Heaikka siida er forgjengeren til Buollánnjárgga siida.

Vorrens materiale viser at Lemmoniid siida og Biehtár Heaikka siida vår og høst fulgte samme flyttlei nord for Karasjok kirkested, og at de hadde rasteplasser i Njárgasaš og Váljohka.[84] Se ellers punkt 10.6.4 der de to siidaenes beitebruk under flyttingen er noe nærmere beskrevet.

10.7.4.2 Kilder som beskriver bruken fra 1960-tallet og fremover

Reindriftsforvaltningen opplyser som nevnt i punkt 10.6.4.2, i høringsdokumentet til forslaget om nye distriktsgrenser for Polmak og Karasjok fra 2003 at sammenblandingene av rein fra Polmak og Karasjok Øst fra slutten av 1950-tallet og frem til rundt 1966/67 gjorde at bare to Lágesduottar-siidaer

77 Kristian Nissen, *Intervju med Anders Persen (Pedersen) Guttorm*, 23. januar 1911 (jnr. 14/315-138). Nissen skriver Anders *Persen* Guttorm, men oppgitt fødselsdato (14. desember 1850) viser han intervjuet Anders Pedersen Guttorm.

78 Tidspunktet for ekteskapsinngåelsen er ukjent.

79 Kristian Nissen, *Utskrift av intervju med Henrik Andersen Guttorm,* 24. januar 1911 (jnr. 14/315-138).

80 Kirsti Strøm Bull, Op. cit., 2005 s. 70-71 (1911/12), 84-85 (1913/14), 120-121 (1915/16), 138-139 (1917/18) og 168-169 (1923/24).

81 Kirsti Strøm Bull, Op. cit., 2005 s. 170-171.

82 Tharald Frette, *Renbyer i Polmak herred* 1932/33, 1933 (renby nr. 1) (jnr. 16/1553-17).

83 Ørnulv Vorren, *Finnmarksamenes nomadisme II*, 1962 s. 226 flg.

84 Ørnulv Vorren, *Finnmarksamenes nomadisme II*, 1962 s. 226-231.

flyttet til vinterbeitene sør for Karasjok kirkested. Reindriftsforvaltningen opplyser også at tre Lágesduottarsiidaer flyttet sør for kirkestedet i årene 1970-1975.[85]

Buollánnjárgga siidas rettsforgjengere var ifølge reindriftsforvaltningen ikke blant de siidaene som fra rundt 1959 til 1966/1967 og fra 1970 til 1975 flyttet sør for kirkestedet. Reindriftsmeldingene til Henrik Petersen Guttorm (1913-1963) for 1961 til 1963, hans enke, Elen Nilsdatter Vuolab Guttorm (1913-1994) for 1964 til 1967 og 1969 til 1973, og deres sønn Peter Henriksen Guttorm (f. 1941) for 1968 til 1973 trekker imidlertid i motsatt retning. Med unntak av sistnevntes melding for 1968 der rubrikken for vinterbeite ikke er fylt ut, oppgir de i samtlige meldinger fra 1961 til 1973 at vinterbeiteområdet var i distrikt 18 og dermed sør for kirkestedet. Videre fremgår det av samtlige meldinger at vår- og høstbeiteområdet var i Karasjok, nord for kirkestedet i distrikt 17, med unntak av Elen Nilsdatter Vuolab Guttorms melding for 1967 der hun oppgir distrikt 13 Lágesduottar både som sommerbeite og vår- og høstbeite, men distrikt 18 som vinterbeite.[86]

Rapporten til A/L Bajos opplyser om høstflyttingen til Buollánnjárgga siida (siida 1) i 1987/88 at siidaen tidlig i november «*vil komme spredt beitende gjennom [daværende] distrikt 12, og inn i [daværende] distrikt 17 på flyttesystemets østkant*». Når de øvrige vintersiidaene i distrikt 13 som har kommet nordfra samme vei som Buollánnjárgga siida, og som rapporten omtaler som «*Idjavuondottar*»-siidaene, nærmer seg i begynnelsen av desember, «*bruker Buollánnjárga … å krysse Váljohka og flytte til Njargasaš*». Rapporten opplyser at det «*ble en del sammenblanding mellom Buollannjárga og Idjavuondottar*» og at de førstnevnte holdt seg ved Nieidajohka i påvente av at Idjavuonduottar-siidaene skulle gjennomføre skillingen.[87]

Om våren fulgte Buollánnjárgga siida samme flyttlei som Idjavuonduottar-siidaene; John Per L. Anti siida (siida 3), Káre Jovn' Aslat siida (siida 4), Máhte Per Ánde siida (siida 5) og Márgges-Ámmon siida (siida 6). De krysset Kárášjohka nedenfor Ájonjárga, og trakk nordover til Njárgasaš – Sávkadasjohka – Skierrevárjeaggi – Gimešvárri – Reatkaskáidi – Ádjatskáidi – øst for Geassájávri – Nigáčomajávrrit, Geinnodatája, og videre til sommerbeiteområdet.[88]

Som fremholdt i punkt 10.6.4.2, har daværende reindriftsagronom Ivar Rushfeldt opplyst at vintersiidaene i distrikt 13 i desember (1988) foretok reinskilling ved Sohpparvađđa nordøst i Karasjok. Når det gjelder Buollánnjárgga siida, som Rushfeldt omtaler som «Guttormgruppen», fremgår det at siidaen i september/oktober trekker sørover fra sommerbeiteområdet «*gjennom distrikt 13 og 12, og inn i distrikt 17*». Rushfeldt opplyser at det var sammenblandinger med andre vintersiidaer uten å spesifisere hvilke, og at siidaene har oppholdt seg sammen frem til skilling i desember ved Sávkadas, som er relativt langt sør i kravsområdet. Av det vedlagte kartmaterialet fremgår det at siidaene i distrikt 13 hadde høstbeite i daværende distrikt 12 fra Váljohka og nordover.[89]

Reindriftsforvaltningen opplyste i 2003 at enkelte vintersiidaer i distrikt 13 har beitet i daværende distrikt 17 nord for Karasjok kirkested «*i lang tid*»,[90] men gir ikke nærmere opplysninger om vår- og høstbeitebruken på siidanivå. Heller ikke bruksreglene for dagens Reinbeitedistrikt 17 gir slik informasjon, ut over en generell beskrivelse av vår- og høstbeiteområdet til siidaene tilhørende distrikt 13, jf. foran i punkt 10.2. Bruksreglene bekrefter også Per Henrik Guttorms opplysning om at Buollánnjárgga siida ikke selv eier gjeterhytter på Sohpparvađđa der skillingen av sommerhjordene foregår.

10.7.5 Kommisjonens vurderinger

10.7.5.1 Spørsmålet om rettssuksesjon - «lovleg» rettsovergang

Som fremholdt blant annet i punkt 10.6.5.1, statuerer hevdsloven § 3 et prinsipp om at brukstiden til etterfølgende brukere kan legges sammen dersom bruken har pågått i sammenheng og overgangen mellom brukerne er «*lovleg*». Prinsippet gjelder også ved alders tids bruk,[91] og innebærer at dagens Buollánnjárgga siida vil få godskrevet forgjengersiidaenes brukstid dersom de ulike siidaene har utøvd kontinuerlig bruk av samme område og overgangen mellom dem er «*lovleg*». Salg, gave og arv er eksempler på «*lovleg*» overgang. Se foran i punkt 6.3.3.5.

Alminnelige generasjonsskifter i reindriften der barna viderefører foreldrenes siidadrift oppfyller kravet til «*lovleg*» overgang. I dette tilfellet viser de skriftlige kildene at Peter Henriksen Guttorm (Heaikka Biehtár) (1883-1940) i alle fall fra 1911/12 da han var registrert i siidaen til sin sviger-

85 Reindriftsforvaltningen, *Forslag til nye distriktsgrenser i Polmak og Karasjok*, 2003 s. 21 og 23-24.

86 Henrik Petersen Guttorm, Reindriftsmeldinger 1961-1963, Elen N. Vuolab Guttorm Reindriftsmeldinger 1964-1967 og 1969-1973 og Peter Henriksen Guttorm, Reindriftsmeldinger 1968-1973 (jnr. 14/357-37).

87 A/L Bajos, A*nalyse og plan for organisering av utnyttelsen av beite- og driftsarealet i reinbeitedistrikt 17/18, Karasjok høst-/vinter-/vårbeiter,* 1989 s. 17.

88 A/L Bajos, Op. cit., 1989 s. 31 sammenholdt med s. 30. Se også s. 21

89 Ivar Rushfeldt, *Revurdering av høyeste antall rein for reinbeitedistriktene i Øst-Finnmark*, 1989 (jnr. 16/1553-26), s. 8 og kartvedlegg (jnr. 16/1553-35) kart merket «*D-17 Høstbeiting frem til desember*».

90 Reindriftsforvaltningen, *Forslag til nye distriktsgrenser i Polmak og Karasjok*, 2004 (jnr. 16/1553-8) s. 26.

91 Gunnar Eriksen, *Alders tids bruk*, 2. utg. (2008) s. 196.

far, Anders Pedersen Guttorm (Piettar Ánde), og frem til han døde i 1940, hadde siidadrift i kravsområdet nord for Karasjok kirkested, jf. punkt 10.7.4.1. Peter Henriksen Guttorms siidadrift er senere videreført av hans sønn, Henrik Petersen Guttorm (Biehtár Heaika) (1913-1963), barnebarn og oldebarn. De som ifølge bruksreglene er siidaandelshavere i Buollánnjárgga siida, Per Henrik Guttorm (f. 1971), Janice Guttorm (f. 1973) og Piera Heaika T. Guttorm (f. 1991), jf. punkt 10.2, er alle oldebarn av Peter Henriksen Guttorm.

Reindriften til Peter Henriksen Guttorm er dessuten en videreføring av den reindriften Peters far, Henrik Andersen Guttorm (1840-1917), drev nord for kirkestedet fra 1867 til en gang mellom 1894 og 1897, med unntak av et par-tre år fra 1885/86 til 1888. Se punkt 10.6.5.1 der kommisjonen har lagt til grunn at Henrik Andersen Guttorms reindrift i dette området ble videreført i én forgrening via datteren Berit Henriksdatter Guttorm frem til dagens Máhte Per Ánde siida, og én via sønnen Peter Henriksen Guttorm frem til dagens Buollánnjárgga siida. Rettsovergangene fra Henrik Andersen Guttorm og frem til dagens siidaandelshavere i Buollánnjárgga siida når det gjelder reindriften i kravsområdet nord for Karasjok kirkested, er derfor «*lovlege*».

10.7.5.2 Har Buollánnjárgga siida fortrinnsrett til vår- og høstbeite i kravsområdet?

(1.) Det fremgår av det foregående at Guttorm-slekta/familien har brukt områdene nord for Karasjok kirkested under vår- og høstflytting mellom vinterbeiter sør for kirkestedet og sommerbeiter på Čorgašnjárga og i Lágesduottar siden 1867, med et avbrudd på et par-tre år på 1880-tallet, og et avbrudd fra midten av 1890-tallet og noen år fremover. Spørsmålet er om dette gir grunnlag for erverv av særlig beiterett/bruksrett i kravsområdet nord for kirkestedet.

Brukstidens lengde gjør det nærliggende å ta utgangspunkt i alders tids bruk der det ikke gjelder et fast tidsvilkår, men der den nedre tidsgrensen er antatt å være «*ca. 50 år*» og hvor 100 års bruk er «*en retningslinje i den samlede vurderingen av om alders tids bruk foreligger*».[92]

De kildene som er omtalt i punkt 10.7.4.1, viser at Buollánnjárgga siida og dens rettsforgjengere i alle fall siden 1911/12 da Peter Henriksen Guttorm (1883-1940) var registrert med siidadrift i kravsområdet nord for kirkestedet sammen med svigerfaren, har drevet reindrift i dette området. I motsetning til hva reindriftsforvaltningen har opplyst, tyder videre reindriftsmeldingene til Henrik Petersen Guttorm (1913-1963), Elen Nilsdatter (Vuolab) Guttorm (1913-1994) og Peter Henriksen Guttorm (f. 1941) på at siidaen også i de fleste av de sju-åtte årene fra slutten av 1950-tallet da de fleste Lágesduottar-siidaene var i sommerbeiteområdet hele året, hadde vår- og høstbeite i distrikt 17 nord for Karasjok kirkested, jf. punkt 10.7.4.2. Det dreier seg dermed om minst 110 års bruk av vår- og høstbeiteområdene nord for kirkestedet uten avbrudd av betydning. Tidsvilkåret etter reglene om alders tids bruk må derfor anses oppfylt.

Det er derfor ikke nødvendig å vurdere betydningen av bruksavbruddet på 1880-tallet, som uansett er for kortvarig til å ha relevans ved alders tids bruk-vurderingen, og det trolig noe lengre bruksavbruddet fra Henrik Andersen Guttorm sluttet i reindriften en gang mellom 1894 og 1897 og frem til 1911/12 da Peter Henriksen Guttorm er registrert med siidadrift i kravsområdet. For øvrig ville heller ikke eventuelle bruksavbrudd fra slutten av 1950-tallet og sju-åtte år fremover, og i noen år på 1970-tallet hatt betydning for alders tids bruk-vurderingen, jf. foran i punkt 10.6.5.2.

(2.) Erverv av bruksrett med grunnlag i alders tids bruk, er betinget av at *bruken i innhold og omfang* tilsvarer den bruken en bruksretthaver ville ha utøvd i et sammenliknbart område. Prinsippet i hevdsloven § 7 om at den som bruker hevdsobjektet «*som om han var bruksrettshavar, hevder bruksrett*», får også anvendelse ved alders tids bruk, jf. punkt 6.3.3.2.

Buollánnjárgga siida og rettsforgjengerne har utvilsomt utøvd en bruk som tilsvarer innholdet og omfanget av den bruken en reindriftsberettiget ville ha utøvd. Saken gjelder imidlertid ikke erverv av andel i en alminnelig reindriftsrett, men erverv av en særrett i form av en fortrinnsrett til vår- og høstbeite i hele eller deler av kravsområdet, vis á vis andre reindriftsutøvere. Som fremholdt i punkt 6.3.6, vil erverv av en slik rett ikke nødvendigvis kreve at bruken har hatt større omfang eller intensitet enn det som er vanlig i reindriften, men det må være utøvd en bruk som klart overstiger andre reindriftsutøveres bruk av området.

De kildene som er omtalt i punkt 10.7.4.1 viser at beite- og bruksmønsteret til Buollánnjárgga siidas forgjengere var relativt fast fra 1867 til 1957. Kristian Nissens kartfestinger av flyttleiene til Henrik Andersen Guttorm i årene 1867-1897 og Anders Pedersen Guttorm i 1910, er sammenfallende med opplysningene om beite- og bruksmønsteret til Anders Pedersen Guttorm og Peter Henriksen Guttorm fra 1910 til 1940 og med Ørnulv Vorrens beskrivelse av beite- og flyttemønsteret til Biehtár Heaikka siida i 1953-57.

Det foreligger ingen opplysninger fra 1960- og 1970-tallet som endrer dette inntrykket. En del Lágesduottar-siidaer måtte riktignok i sju-åtte år fra slutten av 1950-tallet endre bruken på grunn av sammenblandinger med siidaer fra Polmak, men dette kan ikke tillegges vekt i nærværende

92 Gunnar Eriksen, *Alders tids bruk*, 2. utg. (2008) s. 190 og 195. Se også s. 186-195.

sammenheng. Bajos-rapporten tyder for sin del på at Buollánnjárgga siida i 1987/88 brukte en noe mer vestlig flyttlei, som delvis går gjennom det området som ifølge Vorren var flyttlei for Ingos Máhte siida og Spiertta siida i perioden 1953-1957.

På bakgrunn av de foreliggende kildene anser kommisjonen det likevel sannsynliggjort at Buollánnjárgga siida og forgjengersiidaenes beitebruk fra 1867 og frem til i dag i hovedsak har foregått i den østlige delen av det kravsområdet distrikt 13 har angitt nord for Karasjok kirkested.

Nissens kartmateriale fra 1911 og Vorrens beskrivelse av beitebruken for 1953-1957, viser at forgjengersiidaene nord for kirkestedet i hovedsak brukte en østlig flyttlei. Kildene viser videre at rettsforgjengerne til Buollánnjárgga siida drev reindrift i de samme områdene som rettsforgjengerne til Máhte Per Ánde siida. Vorren opplyser at Biehtár Heaikka siida (Buollánnjárgga siidas rettsforgjenger) og Lemmoniid siida (Máhte Per Ándes siidas rettsforgjenger) brukte samme flyttlei i 1953-1957, og at de hadde felles sommerhjord. Anders Persen Gaup (Máhte Per Ánde) forklarte i intervju 2. november 2015 at Lemmoniid siidas flyttlei, slik Vorren beskrev den, er den samme flyttleia som hans forfedre på morssiden av slekta (Guttorm-slekta) hadde brukt, jf. punkt 10.6.2. Bajos-rapporten viser at Buollánnjárgga siida og Máhte Per Ánde siida også på 1980-tallet brukte omtrent samme flyttlei, men nå noe lenger vest.

Bruken av denne mer vestlige traseen synes imidlertid først å ha tatt til i nyere tid, mest sannsynlig på 1980-tallet. Det foreligger ingen holdepunkter for at den er tatt i bruk tidligere. Kommisjonen finner det derfor ikke sannsynliggjort at Buollánnjárgga siidas bruk vest for det bruksområdet Vorren beskriver har vært tilstrekkelig langvarig eller hatt et omfang som gir grunnlag for erverv av særlig beiterett/bruksrett med grunnlag i alders tids bruk.

Derimot har Buollánnjárgga siida og rettsforgjengerne i det området som inngår i Vorrens beskrivelse av beitebruken til Biehtár Heaikka siida fra 1867 og frem til i dag, utøvd en bruk som i innhold og omfang oppfyller bruksvilkåret for erverv av en særrett i form av en fortrinnsrett til vår- og høstbeite i området. Mer konkret gjelder det området fra Kárášjohka og nordover langs vestsiden av Njárgasaš og Skierrevárri, over Váljohka (elva), Njukčaskáidi og Báštesskáidi, langs østsiden av Máttit Ástevárri, og videre nordover til Čađoaivi på grensen mot Tana, derfra østover langs kommunegrensen til Tanaelva, og sørover langs elva til utgangspunktet ved Kárášjohka.

Buollánnjárgga siida har imidlertid ikke vært de eneste som har brukt området som vår- og høstbeite, jf. blant annet foran i punkt 10.6.5.2 om Máhte Per Ánde siidas og rettsforgjengernes vår- og høstbeitebruk i området. Selv om bruksvilkåret for erverv av en eksklusiv rett dermed ikke er oppfylt, kan imidlertid Buollánnjárgga siida dersom også godtrovilkåret er oppfylt, ha andel i en særrett i form av en fortrinnsrett til vår- og høstbeite i området, som siidaen kan utnytte sammen med og under hensyntagen til andre siidaer som har andel i en tilsvarende fortrinnsrett.

(3.) Rettighetserverv med grunnlag i alders tids bruk er også betinget av at bruken er utøvd i *aktsom god tro*. Bruken må bygge på en oppfatning om at bruken har grunnlag i en rettighet, og brukeren må ikke kunne bebreides for å ha hatt en slik oppfatning, jf. punkt 6.3.3.4.

Ved vurderingen må det som nevnt i kommisjonens vurdering av Máhte Per Ánde siidas aktsomme gode tro i punkt 10.6.5.2 (3), ses hen til at det når tidsvilkåret og bruksvilkåret er oppfylt, gjelder en presumsjon for at også godtrovilkåret er oppfylt. Mer konkret innebærer presumsjonen at det ikke er det forholdet at godtrokravet er oppfylt som må begrunnes særskilt, men at kravet ikke er oppfylt. Godtrokravet vil derfor gjennomgående måtte anses som oppfylt med mindre det foreligger konkrete holdepunkter for noe annet, jf. foran i punkt 6.4.2.

I dette tilfellet foreligger det ingen slike holdepunkter. Både brukens varighet som går tilbake til 1867 uten bruksavbrudd av betydning, og brukens innhold og omfang tilsier at Buollánnjárgga siida og rettsforgjengerne har vært i aktsom god tro med hensyn til at de har en særrett i form av en fortrinnsrett til vår- og høstbeite i området nord for Karasjok kirkested, fra Kárášjohka og nordover langs vestsiden av Njárgasaš til Čađoaivi på grensen mot Tana, derfra østover langs kommunegrensen til Tanaelva og sørover langs elva tilbake til Kárášjohka.

Det er heller ikke noe som tyder på at andre reindriftsutøvere har hatt innsigelser eller har fremmet protester av en art som har vært egnet til å bringe Buollánnjárgga siida og rettsforgjengerne ut av aktsom god tro. Det kan når det gjelder dette, vises til kommisjonens vurderinger foran i punkt 10.6.5.2 (3) når det gjelder betydningen av tvisten mellom distrikt 13 og distrikt 14A om beiterett i tidligere distrikt 12, og Vuolábiid-Spiertta siidas anførsler.

Buollánnjárgga siida og rettsforgjengerne har derfor oppfylt vilkårene for erverv av en særrett i form av en fortrinnsrett til vår- og høstbeite i den østlige delen av kravsområdet til distrikt 13. Se ellers oppsummeringen av kommisjonens konklusjoner i punkt 10.9.

10.8 John Per L. Anti dálvesiida og Káre Jovn' Aslat siida

10.8.1 Sakens problemstilling og bakgrunn

Saken reiser spørsmål om John Per L. Anti dálvesiida og Káre Jovn' Aslat siida med grunnlag i hevd har ervervet en særrett i form av en fortrinnsrett til vår- og høstbeite i hele eller deler av det kravsområdet Reinbeitedistrikt 13 har angitt nordøst for Karasjok kirkested. Siidaene har felles historie i distrikt 13. Kommisjonen har derfor ansett det hensiktsmessig å behandle dem samlet.

Aslak Johnsen Anti (Káre Jovn' Aslat) (f. 1936) og John Per Larsen Anti (f. 1942) er søskenbarn. Aslak Johnsen Anti er sønn av John Persen Anti (1903-1993) og John Per Larsen Anti er sønn av John Persen Antis yngre bror, Lars Persen Anti (1906-1986). De to brødrenes rettsforgjengere i reindriften var deres far, Per Larsen Anti (1860-1922), og bestefar, Lars Johannesen Anti (1835-1923).[93]

Fylkesmannen avsatte i 1934 Ytre Čorgaš (Reinbeitedistrikt 9) på østsiden av Porsangerfjorden som sommerbeite for rein fra Polmak reinsogn. Fylkesmannen tillot i 1942 at også noen reineiere fra Anti-slekta som hadde sommerbeite på Vuorjenjárga (Reinbeitedistrikt 16) på vestsiden av Porsangerfjorden, kunne bruke Čorgašnjárga (Ytre Čorgaš) som sommerbeite. I 1944 fikk også brødrene John Persen Anti og Lars Persen Anti som inntil da hadde tilhørt Boalotnjárgga siida og hatt sommerbeite på Vuorjenjárga, slik tillatelse. De Anti-familiene som i 1942 og 1944 flyttet til Čorgašnjárga etablerte Mákkiid siida som en felles siida. Siidaen besto i tillegg til familiene til John Persen Anti og Lars Persen Anti av fem andre familier.

Vinteren 1958 bestemte fylkesmannen at Čorgašnjárga fra sommeren 1958 igjen skulle avsettes til rein fra Polmak reinsogn. Reineiere fra Karasjok med sommerbeite på Čorgašnjárga ble etter dette henvist til Johkannjárga (Digermulen) i Reinbeitedistrikt 10 Vestertana, mens John Persen Anti og Lars Persen Anti i 1958 flyttet til Reinbeitedistrikt 13 Lágesduottar.[94]

Lars Persen Antis reindrift har blitt videreført blant annet av hans sønner John Per Larsen Anti (f. 1942) og Amund Larsen Anti (f. 1952), og av John Per Larsens barn, Leif Ole Anti (f. 1969) og Maret Laila Anti (f. 1976), og av Amund Larsen Antis sønn, Lasse Andre Anti (f. 1987), i John Per L. Anti dálvesiida. John Persen Antis reindrift har blant annet blitt videreført av hans sønn Aslak Johnsen Anti (Káre Jovn' Aslat) (f. 1936) og av Aslak Johnsen Antis sønner, John Idar Anti (f. 1964), Per Nils Ottar Anti (f. 1968) og Kjell Asle Anti (f. 1972), og av John Idars sønn, John Mathe J. Anti (f. 1996), i Káre Jovn' Aslat siida. Se også punkt 10.2.

10.8.2 Bemerkninger fra John Per L. Anti dálvesiida og Káre Jovn' Aslat siida

Aslak Johnsen Anti (Káre Jovn' Aslat) (f. 1936) har i *intervjuer 23. februar 2016 og 26. februar 2018* opplyst at hans far, John Persen Anti (Káre Jovnna) (1903-1993), hadde sommerboplass og sommerbeite på vestsiden av Porsangerfjorden, før han i 1944 tok i bruk nye sommerbeiter på Čorgašnjárga, etter tillatelse fra fylkesmannen.[95] Ifølge Aslak Johnsen Anti besto siidaen på den tiden i tillegg til John Persen Anti, og hans to brødre Lars Persen Anti (Káre Lasse) (1906-1986) og Johannes Persen Anti (Káre Johanas) (1909-1949), av Per Johnsen Anti (Márgget Jovn Piera) (1911-1981), Per Nilsen Anti (Nigá Piera) (1917-1961), Lars Johannesen Anti (Jussá Lásse) (1895-1961), Johannes Johannesen Anti (Jussá Johanas) (1897-1984) og Nils Johannesen Anti (Jussá Niillas) (1902-1975). De tre sistnevnte var brødre. Siidaens medlemmer drev sammen hele året.[96]

Aslak Johnsen Anti opplyste at siidaen frem til 1956/57 både vår og høst fulgte en vestlig flyttlei (Rásttigáisá – Gárdin – Jergul – Dálabohki – Skielgan). Etter dette har de fulgt en østlig trasé der de etter å ha krysset Kárášjohka nedenfor Karasjok kirkested, flyttet videre nordover langs den samme flyttleia som de andre siidaene i distrikt 13 Lágesduottar. På 1970-tallet ble siidaen delt i to, én del med Aslak Johnsen Anti og broren John Anders Anti (f. 1940), som på 1980-tallet flyttet til Sirma og i dag tilhører Čorgaš reinbeitedistrikt, og den andre med John Per L. Anti.[97]

På spørsmål om det i 1956 eller 1957 hadde vært avholdt et møte der temaet var om noen av Anti-familiene kunne flytte til distrikt 13 Lágesduottar i forbindelse med at Ytre Čorgaš igjen skulle forbeholdes reineiere fra Polmak, sa Aslak Johnsen Anti at han hadde hørt om et møte i Sirma. Han uttrykte seg imidlertid forbeholdent med hensyn til hvem som deltok og hva møtet frembrakte:[98]

> «Det kan godt hende at Lemet Jovnna [Jon Klemetsen Somby], formann i Lágesduottar, ledet møtet. Lederne [i

93 Erik Schytte Blix, *Karasjokslekter*, 2. utg. med tillegg (1989) s. 47-49.

94 Datidens distriktsinndeling er illustrert i rapportens kapittel 3 (figur 3.5).

95 Finnmarkskommisjonen, *Intervjuer med Aslak Johnsen Anti*, 23. februar 2016 (jnr. 14/337-8) s. 7 og 28. februar 2018 (jnr. 17/741-9) s. 4.

96 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 23. februar 2016 (jnr. 14/337-8) s. 7. Opplysningene om fødsels- og dødsår er hentet fra Erik Schytte Blix, *Karasjokslekter*, 2. utg. med tillegg (1989) s. 44 og 47-52.

97 Finnmarkskommisjonen, *Intervjuer med Aslak Johnsen Anti*, 23. februar 2016 (jnr. 14/337-8) s. 7-8 og 28. februar 2018 (jnr. 17/741-9) s. 5-6.

98 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 28. februar 2018 (jnr. 17/741-9) s. 5.

> reinbeitedistriktet], var antagelig i alle fall på møtet, og det kan hende der var flere av våre folk [Anti-familiene] og av de som da var i Lágesduottar. Myndighetene må også ha vært til stede på møtet. Resultatet … var sikkert at vi kunne være i Lágesduottar. Jeg vet ikke om de ble enige seg imellom eller om det var myndighetene som bestemte. ... Det må ha vært myndighetene som ba [Anti-familiene] om å flytte dit. Men det kan godt hende at de ble enige seg imellom og myndighetene godtok det. Våre folk flytta inn i Lágesduottar da, og siden har vi vært der.»

John Idar Anti (f. 1964) fra Káre Jovn' Aslat siida ga i intervju 15. juli 2020 opplysninger om siidaens gjeterhytter i Sohpparvađđa. Hans egen hytte ble bygd i 2004 etter tillatelse fra reindriftsforvaltningen. Broren Kjell Asle Anti (f. 1972), hadde ifølge John Idar Anti overtatt hytta til deres far Aslak Johnsen Anti (f. 1936). Den ble bygd på slutten av 1970-tallet. John Idar fortalte videre at den hytta Heidi Sara (f. 1971) nå har, opprinnelig hadde tilhørt farens søskenbarn, John Johannesen Anti (1944-2009), og at den ble bygd på 1970- eller 1980-tallet. Heidi Sara var John Johannesen Antis fosterdatter og hun overtok både hytta og siidaandelen etter han.[99]

John Idar Anti ga også opplysninger om flere av de andre hyttene i Sohpparvađđa. Om hyttene til Máhte Per Ánde siida sa han at hytta til Per Andersen Gaup (f. 1965) ble bygd i 2004, og at Anders Andersen Gaup (f. 1968) har to hytter der, etter at han kjøpte hytta til Odd Henriksen (1943-2022) og senere overtok hytta til Amund Persen Anti (Márgges-Ámmon) (1946-2017). Ifølge John Idar ble disse hyttene oppført på 1980-tallet. Han fortalte også at Amund Larsen Anti (f. 1952) hadde en hytte i Sohpparvađđa som var blitt overført til Amunds sønn, Lasse Andre Anti (f. 1987), og at John Anders J. Anti (f. 1940) hadde hatt en hytte der som ble bygd rundt 1986/87 og som brant ned for 15-20 år siden, og rundt 2010 ble det satt opp en ny hytte omtrent på samme sted.[100]

10.8.3 Bemerkninger fra andre

Ingen kravsfremsettere eller parter har tilkjennegitt spesifikke synspunkter på Káre Jovn' Aslat siidas og John Per L. Anti siidas eventuelle rettigheter til vår- og høstbeite i kravsområdet nord for Karasjok kirkested. Vuolábiid-Spiertta siida og Buollánnjárgga siida har imidlertid kommentert de to siidaenes vinterbeitekrav sør for kirkestedet. Deres hovedpoeng er at Káre Jovn' Aslat siida og John Per L. Anti siida opprinnelig tilhørte det vestlige flyttesystemet i Karasjok, med sommerbeiter vest for Porsangerfjorden, og at de først på 1950-tallet fullt ut ble del av det østlige flyttesystemet, etter tillatelse fra reindriftsmyndighetene.[101]

Anders Persen Gaup (Máhte Per Ánde) fra Máhte Per Ánde siida opplyste i intervju 2. november 2015 at de to Anti-familiene rundt 1956/57 byttet sommerbeiter fra distrikt 9 Ytre Čorgaš til distrikt 13 Lágesduottar. Han sa at spørsmålet om reineiere fra Mákkiid siida (Anti) kunne flytte til distrikt 13 var tema på et møte i 1956 eller 1957 med John Klemetsen Somby (Lemet Jovnna) (1904-1981) som møteleder. Ifølge Anders Persen Gaup finnes det ingen protokoll fra møtet, men det ble enighet om at noen av reineierne fra Mákkiid siida kunne bli del av distrikt 13.[102]

Peter Henriksen Guttorm (Heaikka Biehtár) (f. 1941) fra Buollánnjárgga siida sa i intervju 3. februar 2017 at Lágesduottar-siidaene holdt til i sommerbeiteområdet hele året fra slutten av 1950-tallet og sju-åtte år fremover. Årsaken til dette var at det i disse årene var store sammenblandinger mellom reinflokkene fra Polmak og Karasjok. Se også punkt 10.7.2.

10.8.4 Historiske (skriftlige) kilder

Aslak Johnsen Antis opplysninger om beitebruken til forgjengerne til Káre Jovn' Aslat siida og John Per L. Anti siida, jf. punkt 10.8.2, bekreftes av de eldre skriftlige kildene. Disse viser at forgjengersiidaene i perioden 1911-1930 hadde sommerbeite vest for Porsangerfjorden.[104] Ifølge Ørnulv Vorren hadde Mákkiid siida, som foreldrene til Aslak Johnsen Anti og John Per L. Anti tilhørte fra midten av 1940-tallet, i årene 1953-1957 sommerbeite i distrikt 9 Ytre Čorgaš. Vorren opplyser at de før 1942 hadde sommerbeite i distrikt 16 Vuorjenjárga. Videre heter det:[105]

> «Deres flyttinger til og fra distrikt 9, Ytre Čorgaš har derfor ikke foregått i så mange år. Først i 1954 kan en si at deres flyttinger dit hadde stabilisert seg, slik at en fra da av kan regne med faste flytteveier. Inntil 1954 gikk deres flyttinger til dels langs de veier som byen tidligere hadde fulgt til Ravnastua. … Der tar en [nord-østover] over Geimejr. [Geaimmejávri] og Máileváđđa til Idjajávri som en

99 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med John Idar Anti og Per Henrik Guttorm*, 15. og 17. juli 2020 (jnr. 17/741-17) s. 1-3.

100 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 15. og 17. juli 2020 (jnr. 17/741-17) s. 3-5.

101 Finnmarkskommisjonen, *Referat fra bevisopptak. Vuolábiid-Spiertta siida*, 13. mars 2018 (jnr. 14/345-35) s. 52-53 og *Intervju med Peter Henriksen Guttorm*, 3. februar 2017 (jnr. 14/357-18) s. 11.

102 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med Anders Persen Gaup*, 2. november 2015 (jnr. 15/897-36) s. 12.

103 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med Peter Henriksen Guttorm*, 3. februar 2017 (jnr. 14/357-18) s. 11.

104 Kirsti Strøm Bull, *Reinbyer i Finnmark på begynnelsen av 1900-tallet,* 2005 s. 70-71, 88-89, 130-131 og 176-177.

105 Ørnulv Vorren, *Finnmarksamenes nomadisme II*, 1962 s. 235-236.

går tvers over og øst for vannet, der en kommer inn på den veien som nyttes etter 1954.»

Vorren fremholder at Mákkiid siida på 1950-tallet brukte en flyttlei vest for den flyttleia distrikt 13 bruker i dag. Siidaen krysset Kárášjohka ved Vullošnjárga. Derfra flyttet den nordover mot Uhca Čohkaš (nordvest for kirkestedet, ikke kartfestet), Uhca Jalgesvađđa (vest for Karasjok-Lakselv-veien) og over Karasjok-Lakselv-veien ved Uhca Guorpmet. Herfra trakk siidaen over Gállovárri og nordøstover gjennom Govdavuopmi, over Goddevađđa, nordover på Tana-siden av kommunegrensen og videre nordover vest for Leavvajohka mot sommerbeitene på Ytre Čorgaš.[106]

Om bruken på 1960-tallet har reindriftsforvaltningen som også nevnt i punkt 10.6.4.2 og 10.7.4.2, opplyst at reinsammenblandingene fra slutten av 1950-tallet og sju-åtte år fremover gjorde at bare to siidaer tilhørende distrikt 13 Lágesduottar flyttet til vinterbeitene sør for Karasjok kirkested i disse årene. John Per L. Anti siida var en av disse, men ikke Káre Jovn' Aslat siida.[107]

Dette samsvarer ikke med reindriftsmeldingene til Aslak Johnsen Anti (Káre Jovn' Aslat) som i hele perioden fra 1962 til 1973 oppgir å ha vår- og høstbeite i distrikt 17 (Karasjok høstbeite) nord for Karasjok kirkested, og vinterbeite i distrikt 18 (Karasjok vinterbeite) sør for kirkestedet.[108]

Derimot er reindriftsforvaltningens opplysninger om beitesituasjonen fra slutten av 1950-tallet og de påfølgende sju-åtte årene sammenfallende med John Per L. Antis reindriftsmeldinger. Han har riktignok ikke fylt ut rubrikkene for høst- og vårbeite og vinterbeite i 1962, men fra 1963 til 1967 hadde han vinterbeite sør for kirkestedet ved Iškoras (1963 til 1966) og ved Sarvvesčielgi drøyt 10 kilometer sørøst for Iškoras (1967). Som høst- og vårbeite oppgir han i disse årene Ifjordfjellet (1963), «Lagesduoddar» (1964 til 1966) og «Lagesduoddar 17» (1967). I 1968 og 1969 hadde han ikke vinterbeite sør for Karasjok kirkested, men på Sáraskáidi i Tana kommune, mens han som høst- og vårbeite oppgir Lágesduottar i 1968, og Indre Čorgaš i 1969.[109]

Når det gjelder perioden 1970 til 1975, opplyser reindriftsforvaltningen i høringsdokumentet fra 2003 at tre Lágesduottar-siidaer, Káre Jovn' Aslat siida, Lemet Biehtar Lemet Heaikka siida og Behtár Ánde siida, i disse årene hadde vinterbeite sør for kirkestedet i daværende distrikt 18, men ikke John Per L. Anti siida, jf. også punkt 10.6.4.2.[110]

Dette samsvarer med Aslak Johnsen Antis reindriftsmeldinger. Han oppgir distrikt 17 som høst- og vårbeite og distrikt 18 som vinterbeite i årene fra 1970 til 1973, jf. umiddelbart over. Reindriftsforvaltningens opplysninger samsvar derimot ikke med John Per L. Antis reindriftsmeldinger. Som høst- og vårbeite oppgir han i 1971 og 1973 distrikt 17, og i 1972 Ifjordfjellet, mens han ikke har utfylt rubrikken i 1970. Som vinterbeite oppgir han i 1970 Dilljavárri og Iškorasjohka, i 1972 Njaláhasskáidi og i 1971 og 1973 distrikt 18 (Karasjok vinterbeite) uten nærmere stedsspesifikasjon.[111] Dette tilsier at han hadde vinterbeite sør for kirkestedet i de nevnte årene. For 1974 og 1975 gir reindriftsmeldingene ingen opplysninger om hvor beitingen foregikk fordi meldingsskjemaene fra og med 1974 ikke etterspør slik informasjon.

Bajos-rapporten fra 1989 opplyser at John Per L. Anti siida (siida 3) høsten 1987 samlet reinen på Váddevárri, og at siidaen etter et nattopphold på Geassáčielgi fulgte samme flyttlei som Máhte Per Ánde siida (siida 5), jf. punkt 10.6.4.2. Etter et nytt opphold mellom Gimešvárri og Sávkadasjávri, krysset John Per L. Anti siida Kárášjohka og fortsatte til vinterbeitene. Det første nattoppholdet til Káre Jovn' Aslat siida (siida 4) under høstflyttingen var ved Váddevárri. Derfra flyttet siidaen over (Stuorra) Gállovárri til Stuorra Guorpmet og Sávkadas før flokken krysset Kárášjohka ved Rávnnáluhppu. Om vårflyttingen opplyser rapporten at John Per L. Anti siida og Káre Jovn' Aslat siida krysset Kárášjohka, og flyttet nordover via Sávkadasjohka – Skierrevárjeaggi – Gimešvárri – Reatkaskáidi – Ádjatskáidi – øst for Geassájávri – Nigáčomajávrrit – Geinnodatája, og videre til sommerbeitene. Ifølge rapporten er dette også flyttleia for Máhte Per Ánde siida (siida 5) og Buollánnjárgga siida (siida 1).[112] Se punkt 10.6.4 og 10.7.4.

Daværende reindriftsagronom, Ivar Rushfeldt, har som nevnt i punkt 10.6.4.2 og 10.7.4.2, opplyst at vintersiidaene i distrikt 13 i desember (1988) trakk sørover fra sommerbeitene gjennom (daværende) distrikt 12 og inn i distrikt 17, og foretok reinskilling ved Sohpparvađđa. Ifølge Rushfeldt ble ny skilling foretatt ved Sávkadas, relativt langt sør i kravsområdet. Disse opplysningene gjelder formodentlig også John Per L. Anti siida og Káre Jovn' Aslat siida. Rushfeldt opplyser også at reineierne i distrikt 13 på et vedlagt kart har «*tegnet inn hvordan de benytter områdene*». Inntegningen tyder på at vintersiidaene i distrikt 13 hadde

106 Ørnulv Vorren, *Finnmarksamenes nomadisme II*, 1962, s. 235-237.
107 Reindriftsforvaltningen, *Forslag til nye distriktsgrenser i Polmak og Karasjok*, 2003 s. 21 og 23.
108 Aslak Johnsen Anti, reindriftsmeldinger 1962-1973 (jnr. 14/337-31).
109 John Per L. Anti, reindriftsmeldinger 1962-1969 (jnr. 14/338-29).
110 Reindriftsforvaltningen, *Forslag til nye distriktsgrenser i Polmak og Karasjok,* 2003 (jnr. 16/1553-8) s. 24.
111 John Per L. Anti, reindriftsmeldinger 1970-1973 (jnr. 14/338-29).
112 A/L Bajos, *Analyse og plan for organisering av utnyttelsen av beite- og driftsarealet i reinbeitedistrikt 17/18, Karasjok høst-/vinter-/vårbeiter,* 1989 s. 17 (høstflytting) og 30 (vårflytting). Se også s. 21.

høstbeite i daværende distrikt 12 i den nordøstlig delen av kravsområdet, fra Váljohka og nordover.[113]

Som også nevnt i punkt 10.6.4.2 og 10.7.4.2 har reindriftsforvaltningen i 2003 opplyst at enkelte vintersiidaer i distrikt 13 har beitet i daværende distrikt 17 nord for Karasjok kirkested «i *lang tid*»,[114] men uten å spesifisere hvilke siidaer det gjelder. Sammenholdt med de øvrige opplysningene i saken, som viser at dagens fire vintersiidaer i distrikt 13 i relativt lang tid forut for 2003 hadde vinterbeiter sør for Kárášjohka, er det imidlertid nærliggende å anta at det dreier seg om siidaen til Amund Persen Anti (1946-2017), Márgges Ámmon siida, som ikke eksisterer i dag. For øvrig gir ikke høringsdokumentet nærmere informasjon om vår- og høstbeitebruken til siidaene i distrikt 13.

Bruksreglene for Reinbeitedistrikt 17 som senest er stadfestet 28. oktober 2016, gir heller ikke slik informasjon, bortsett fra å beskrive yttergrensene for vår- og høstbeiteområdet til siidaene i distrikt 13, jf. punkt 10.2. Som nevnt i punkt 10.6.4.2 opplyser bruksreglene at det er et «*slakte- og skillegjerdelanlegg*» i Sohpparvađđa nord i området for vår- og høstbeitekravet. Det fremgår videre at to personer med tilknytning til John Per L. Anti siida har gjeterhytter i området: John Per Larsen Anti (f. 1942) og Amund Larsen Anti (f. 1952); og at følgende fire siidaandelshavere i Káre Jovn' Aslat siida har gjeterhytter i Sohpparvađđa: John Idar Anti (f. 1964), Kjell Asle Anti (f. 1972), John Magne Anti (f. 1984) og Heidi Sara (f. 1971).[115]

Reindriftsforvaltningen har om John Per L. Anti siidas to gjeterhytter i Sohpparvađđa, opplyst at festekontrakten for John Per Larsen Antis hytte er utstedt 3. juli 1980 (gnr. 2 bnr. 1, fnr. 8), og at festekontrakten for Amund Larsens Antis hytte er datert 29. oktober 1987 (gnr. 2, bnr. 1, fnr. 12) og senere har blitt overført til hans sønn, Lasse Andre Anti.[116]

Om Káre Jovn' Aslat siidas gjeterhytter har reindriftsforvaltningen opplyst at Aslak Johnsen Anti fikk utstedt festekontrakt for gjeterhytte i Sohpparvađđa 9. september 1980 (gnr. 2, bnr. 1, fnr. 10) som 4. januar 2002 ble overført til Aslaks sønn, Kjell Asle Anti. Samme dag fikk også Berit Larsen Anti (f. 1934) utstedt festekontrakt (gnr. 2, bnr. 1, fnr. 11). Festet har senere blitt overført til hennes barnebarn, John Magne Anti (f. 1984). Ifølge reindriftsforvaltningen ble det i 1987 utstedt festekontrakt til John Anders J. Anti (gnr. 2, bnr. 1, fnr. 20) der hytta i dag er eid av Heidi Sara, mens John Idar Anti har fått godkjent en gjeterhytte 7. september 2004.[117]

Kontraktene/godkjennelsene opplyser ikke noe om når hyttene ble bygd, men i likhet med hyttene eid av ulike medlemmer av Máhte Per Ánde siida, jf. punkt 10.6.4.2, ligger de ved skillegjerdeanlegget i Sohpparvađđa. Dette ble etter det kommisjonen erfarer bygd i forbindelse med sammenblandingene av rein fra Polmak og Karasjok Øst på 1960-tallet.

10.8.5 Kommisjonens vurderinger

10.8.5.1 Innledning - brukens varighet

Det må på bakgrunn av de kildene som er omtalt i punkt 10.8.4 sammenholdt med de opplysningene Aslak Johnsen Anti (Káre Jovn Aslat) og Anders Persen Gaup (Máhte Per Ánde) har gitt, jf. punkt 10.8.2 og 10.8.3, legges til grunn at John Per L. Anti siida og Káre Jovn' Aslat siida, og deres forgjengersiidaer har hatt sommerbeite i distrikt 13 Lágesduottar siden 1958. Frem til 1944 hadde forgjengerne sommerbeite på Vuorjenjárga og tilhørte det vestlige flyttesystemet. Fra 1944 til 1957 hadde de sommerbeite på Čorgašnjárga, og fra 1958 i distrikt 13 Lágesduottar. Flyttleia mellom sommerbeitene og vinterbeitene ble delvis lagt om i 1956/57. Frem til da hadde forgjengersiidaene fulgt en vestlig flyttlei via Dálabohki, Jergul og Gárdin.

På slutten av 1950-tallet var det store sammenblandinger mellom rein fra Polmak og rein fra Karasjok Øst. Derfor flyttet ifølge reindriftsforvaltningen bare to vintersiidaer tilhørende Lágesduottar – Márgget-Jon Piera siida og Behtar-Ándde siida – til vinterbeitene sør for Karasjok kirkested mellom 1959 og 1966, jf. punkt 10.8.4. Se også det i punkt 10.8.3 omtalte intervjuet med Peter Henriksen Guttorm (f. 1941) i Buollánnjárgga siida der han forteller at Lágesduottarsiidaene i sju-åtte år fra slutten av 1950-tallet holdt til i sommerbeiteområdene hele året, og opplysninger om dette fra Reinbeitedistrikt 13 referert i punkt 10.3.

Reindriftsmeldingene til Aslak Johnsen Anti (Káre Jovn' Aslat) tyder imidlertid på at Káre Jovn' Aslat siida, i hele perioden frem til 1966/1967, og også i de følgende årene hadde vinterbeite sør for Karasjok kirkested i daværende distrikt 18, og vår- og høstbeite i distrikt 17 nord for kirkestedet. Meldingene gir ikke nærmere holdepunkter for hvor beitingen foregikk, men de tyder på at Káre Jovn' Aslat siida i disse årene brukte kravsområdet nord for Karasjok både vår og høst.

113 Ivar Rushfeldt, *Revurdering av høyeste antall rein for reinbeitedistriktene i Øst-Finnmark*, 1989 (jnr. 16/1553-26), s. 8 og kartvedlegg (jnr. 16/1553-35) merket «D-17 Høstbeiting frem til desember».

114 Reindriftsforvaltningen, *Forslag til nye distriktsgrenser i Polmak og Karasjok*, 2003 (jnr. 16/1553-8) s. 26.

115 Områdestyret for reindrift i Øst-Finnmark, *Bruksregler for reinbeitedistrikt 17,* godkjent av Fylkesmannen i Finnmark 28. oktober 2016 (jnr. 16/1553-39) s. 7-8.

116 Fylkesmannen i Troms og Finnmark, brev til kommisjonen, 12. august 2020 (jnr. 17/741-20).

117 Fylkesmannen i Troms og Finnmark, Op. cit., 12. august 2020 (jnr. 17/741-20).

Dette kan synes mer usikkert for John Per L. Anti dálvesiida. Bare i 1971 og 1973, og muligens også 1967 der imidlertid stedsangivelsen er noe tvetydig, oppgir John Per L. Anti å ha høst- og vårbeite i daværende distrikt 17. I de andre årene oppgir han områder utenfor distrikt 17 som vår- og høstbeite, blant annet Ifjordfjellet i 1963 og 1972 og Indre Čorgaš i 1969. Det kan også ha en viss formodning for seg at han i de årene han oppgir Lágesduottar som vår- og høstbeite (1964 til 1966 og 1968) hadde vår- og høstbeiter nord for kravsområdet i Karasjok. Han har imidlertid fra 1963 til 1973, med unntak av 1968 og 1969 da han hadde vinterbeite på Sáraskáidi i Tana kommune, oppgitt å ha vinterbeiter i daværende distrikt 18, ved Iškoras (1963 til 1966), Sarvvesčielgi (1967), Dilljavárri og Iškorasjohka (1970), Njaláhasskáidi (1972) og i distrikt 18 (1971 og 1973), jf. punkt 10.8.4. For å komme til disse områdene, må nødvendigvis siidaen ha passert gjennom områdene nord for Karasjok kirkested både under vårflyttingen og høstflyttingen.

Kommisjonen finner det derfor etter en samlet vurdering sannsynliggjort at John Per L. Anti siida og Káre Jovn' Aslat siida har brukt områdene nord for kirkestedet siden de i 1958 tok i bruk sommerbeiter i Reinbeitedistrikt 13 Lágesduottar. Det dreier seg dermed om en bruk av områdene nord for kirkestedet som per desember 2022 har pågått i nesten 65 år.

I juridisk teori har det vært antydet at 50-60 års brukstid kan være tilstrekkelig til å oppfylle tidsvilkåret etter reglene om alders tids bruk.[118] Gjennomgående er imidlertid 50 år ansett som «*klart i underkant*» av hva som kreves.[119] I det foreliggende tilfellet er det uansett ikke påkrevd å vurdere om alders tids bruk eller beslektede rettsgrunnlag som læren om festnede forhold er aktuelle ervervsgrunnlag, fordi det er mest nærliggende å anvende hevdsreglene.

10.8.5.2 Har John Per L. Anti dálvesiida og Káre Jovn Aslat siida fortrinnsrett til vår- og høstbeite i kravsområdet?

(1.) Ved vurderingen av *tidsvilkåret* må det tas utgangspunkt i at John Per L. Anti dálvesiida og Káre Jovn' Aslat siida og deres felles rettsforgjenger, Mákkiid siida, har hatt en østlig flyttlei mellom vinter- og sommerbeitene siden 1958. Det er på det rene at flere Lágesduottar-siidaer var forhindret fra å bruke vinterbeitene sør for kirkestedet i årene fra 1959 til 1966. Som det er redegjort for i punkt 10.8.5.1, må det imidlertid legges til grunn at både John Per L. Anti dálvesiida og Káre Jovn' Aslat siida i disse årene flyttet sør for Karasjok kirkested om vinteren, og at de brukte vår- og høstbeitene nord for kirkestedet under vårflyttingen og høstflyttingen.

For Káre Jovn' Aslat siida foreligger det heller ikke noen opplysninger om bruksavbrudd etter 1967. Reindriftsforvaltningens opplysninger om at Káre Jovn' Aslat siida (Aslak Johnsen Anti) var blant de Lágesduottar-siidaene som flyttet sør for kirkestedet i årene 1970 til 1975, samsvarer med Aslak Johnsen Antis reindriftsmeldinger for årene 1962 til 1973 der det fremgår at han i hele perioden hadde vår- og høstbeite i distrikt 17 og vinterbeite i distrikt 18. Kravet om 50 års brukstid i hevdsloven § 8 første ledd er derfor oppfylt for Káre Jovn' Aslat siida.

For John Per L. Anti siida var det derimot et bruksopphold i 1968 og 1969, da siidaen ifølge John Per L. Antis reindriftsmeldinger hadde vår- og høstbeite på Lágesduottar (1968) og på Indre Čorgaš (1969), og muligens også i 1970 da han ikke har fylt ut rubrikken for vår- og høstbeite i meldingsskjemaet. Et bruksopphold på to år eller mer vil avbryte et pågående hevdserverv, jf. hevdsloven § 6 annet ledd og foran i punktene 6.3.2.1 og 6.3.7.

John Per L. Antis reindriftsmeldinger fra 1970 og fremover tyder imidlertid på at han i motsetning til hva reindriftsforvaltningen har opplyst om årene 1970 til 1975 hadde vinterbeite sør for kirkestedet. Videre har han opplyst å ha høst- og vårbeite i distrikt 17 i 1971 og 1973, mens han i 1972 har oppgitt høstbeite lenger nord på Ifjordfjellet. Det mulige bruksoppholdet i 1972 er imidlertid for kortvarig til å ha fristavbrytende virkning, og enten brukstidens start settes til 1970 eller 1971 vil kravet om 50 års brukstid være oppfylt per desember 2022.

Dessuten ville det uansett vært uten betydning om 50 års-kravet ikke hadde vært oppfylt. Som det fremgår av punkt 10.8.4, har John Per L. Anti siida, i likhet med Káre Jovn' Aslat siida, hatt gjeterhytter ved Sohpparvađđa i den nordre delen av kravsområdet siden 1980-tallet. Gjeterhytter må i reindriftssammenheng anses som en «*fast tilstelling*» som innebærer at regelen om 20 års brukstid i hevdsloven § 8 første ledd, jf. § 7 første ledd får anvendelse.

Fordi dagens siidamedlemmer bruker det samme området nord for Karasjok kirkested som rettsforgjengerne og overgangen av reindriften til dem har skjedd som ledd i et alminnelig generasjonsskifte, er også kravet om «*lovleg*» rettsovergang i hevdsloven § 3 oppfylt.

(2.) Om *bruksvilkåret* ved hevd av bruksrett, bestemmer hevdsloven § 7 første ledd at hevdspretendenten må ha brukt hevdsobjektet «*som om han var bruksrettshaver*». Som fremholdt blant annet i punkt 6.3.2.2, innebærer dette at det må være utøvd en bruk som i innhold og omfang tilsvarer den bruken som en bruksrettshaver – i dette tilfellet en reindriftsberettiget – ville ha utøvd i et område med tilsvarende beskaffenhet.

118 Sjur Brækhus og Axel Hærem, *Norsk tingsrett*, 1964 s. 611.

119 Thor Falkanger, *Lokal sedvanerett – knyttet til fast eiendom,* [i] Tidsskrift for rettsvitenskap 2017 s. 68-69.

Kommisjonen anser det ikke tvilsomt at dette er oppfylt hva angår John Per L. Anti siidas og Káre Jovn' Aslat siidas bruk av områdene nord for Karasjok kirkested. Dette gjelder imidlertid ikke i hele det kravsområdet distrikt 13 har angitt. De historiske kildene og de opplysningene som ellers foreligger, sannsynliggjør at de to siidaene i det vesentlige har brukt de samme områdene nord for kirkestedet som de to andre vintersiidaene i distrikt 13 – Máhte Per Ánde siida og Buollánnjárgga siida. Blant annet fremgår det av rapporten fra A/L Bajos at alle siidaene som tilhørte distrikt 13 i 1987/88 brukte de samme flyttleiene, jf. punkt 10.8.4.

Det kan også vises til at Aslak Johnsen Anti (Káre Jovn' Aslat) har opplyst at Mákkiid siida og dens rettsetterfølgere John Per L. Anti siida og Káre Jovn' Aslat siida etter å ha krysset Kárášjohka, har flyttet videre nordover langs den samme flyttleia som de andre siidaene i distrikt 13 Lágesduottar, og at dette har pågått siden slutten av 1950-tallet, jf. punkt 10.8.2.

Som fremholdt i punkt 10.3, ga dessuten Nils Mathis Gaup på høringsmøtet 13. februar 2017 i sin partsforklaring for *Reinbeitedistrikt 13* uttrykk for at siidaene i distriktet om høsten alle er «*på samme sted*», og at utøverne «*ikke [er] i de forskjellige siidaene*». Om våren er «*alle i egne siidaer*», men også da bruker de ulike siidaene «*antakeligvis de samme beitene*» og alle «*flytter gjennom omtrent de samme områdene*» når de flytter nordover til sommerbeitene.

Kildematerialet sannsynliggjør at John Per L. Anti siidas og Káre Jovn' Aslat siidas beitebruk nord for Karasjok kirkested har vært sammenfallende med den bruken Máhte Per Ánde siida og Buollánnjárgga siida har utøvd. Bruken har i hovedsak funnet sted i den østlige delen av områdene nord for kirkestedet, mens bruken av områdene lenger vest er av nyere dato.

Et eventuelt erverv av en særlig beiterett/bruksrett vil derfor for John Per L. Anti siidas og Káre Jovn' Aslat siidas vedkommende være begrenset til området fra kirkestedet og nordover langs Tanaelva til grensen mot Tana, og fra Kárášjohka langs vestre del av Njárgasaš og nordover langs vestsiden av Skierrevárri, over Váljohka og langs østsiden av Ástevárri frem til Tana-grensen. Retten vil ikke være en eksklusiv rett, men en fortrinnsrett som de to siidaene kan utnytte sammen med de andre siidaene som har fortrinnsrett til området, men ikke til fortrengsel for disse.

(3.) Erverv av en særrett i form av en fortrinnsrett som nevnt over, forutsetter at bruken er utøvd i *aktsom god tro*, jf. hevdsloven § 4 første ledd. Bruken til John Per L. Anti siida og Káre Jovn' Aslat siida og rettsforgjengeren, Mákkiid siida, må ha skjedd på grunnlag av en oppfatning om at bruken hadde grunnlag i en underliggende rett og at bruken ikke var et utslag av tålt bruk. Videre er det krav om at de ikke må kunne bebreides for å ha hatt en slik oppfatning, jf. punkt 6.3.2.3.

Ved vurderingen av om godtrovilkåret er oppfylt, må det ses hen til at de aktuelle siidaene flyttet til distrikt 13 i 1958, etter tillatelse fra statlige myndigheter. Hjemmelen for tillatelsen var § 12 i reindriftsloven av 1933 der første og annet ledd hadde følgende ordlyd:

> «For å oppnå en hensiktsmessigere fordeling eller bedre ordning av reinbeitningen, eller når det for øvrig ansees ønskelig kan lappefogden, eller i fylke hvor sådan ikke er ansatt, fylkesmannen, eller den han har bemyndiget, henvise flyttlapp med de under hans voktning værende rein til et annet reinbeitedistrikt innen reinsognet, eller hvor reinsogn ikke er opprett, innen fylket enn det, hvor han oppholder sig eller hvortil han er meldt.
>
> Ved henvisning bør den som lengst har hatt beite for sine rein i reinbeitedistriktet fortrinsvis tillates å benytte det.»

Spørsmålet er om tillatelsen kan gi grunnlag for aktsom god tro med hensyn til at siidaene hadde en underliggende rett til å bruke områdene nord for kirkestedet, og om den gode troen har vært til stede i hele hevdsperioden. Ved vurderingen må det ses hen til at synet på reindriftsretten var annerledes da tillatelsen ble gitt på 1950-tallet enn i dag. Det er i dag sikker rett at myndighetene ikke kan vedta en beitefordeling i strid med etablerte tinglige rettigheter, men dette synet var lite fremherskende den gangen. Som fremholdt i punkt 4.1.6.1, var tvert imot den rådende oppfatningen at reindriftsretten ikke gikk ut over det som til enhver tid fulgte av reindriftsloven.

Ved vurderingen må det også ses hen til at det i 1956 eller 1957 later til å ha blitt avholdt et møte der det ble diskutert om noen av de reineierne fra Karasjok som siden 1942/1944 hadde hatt sommerbeite på Čorgašnjárga, skulle få flytte til distrikt 13 Lágesduottar etter at Čorgašnjárga fra og med 1958 igjen skulle forbeholdes reineiere fra Polmak. Ifølge Anders Persen Gaup (Máhte Per Ánde), ble det på møtet oppnådd enighet om at noen av reineierne fra daværende Mákkiid siida kunne flytte til distrikt 13, jf. punkt 10.8.3.

Slik kommisjonen ser det, kan det ikke legges til grunn at de aktuelle utøverne fra Mákkiid siida, har oppfattet innflyttingstillatelsen som en form for «*tålt bruk*». Alle forhold tatt i betraktning fremstår det som vel så sannsynlig at de oppfattet situasjonen slik at de fikk andel i en underliggende rett til områdene i distrikt 13. Sett i lys av det generelle synet på reindriftsretten på den tiden tillatelsen ble gitt, kan de heller ikke bebreides for å ha hatt en slik oppfatning.

Det foreligger heller ikke opplysninger som tilsier at dette ikke også gjelder for Mákkiid siidas rettsetterfølgere, John

Per L. Anti siida og Káre Jovn' Aslat siida, eller opplysninger som tilsier at disse på noe tidspunkt har blitt brakt ut av sin gode tro. Det kan når det gjelder dette, vises til kommisjonens vurderinger av det tilsvarende spørsmålet for de andre vintersiidaene i distrikt 13 i punkt 10.6.5.2 (3) (Máhte Per Ánde siida) og 10.7.5.2 (3) (Buollánnjárgga siida).

For øvrig kan det forholdet at vår- og høstbeitekravet fra distrikt 13 er fremmet på vegne av alle distriktets siidaer, tyde på at den rådende interne rettsoppfatningen er at alle siidaene i distriktet har like rettigheter i den delen av det angitte kravsområdet der de har drevet reindrift.

Kommisjonen legger derfor til grunn at Mákkiid siida og senere John Per L. Anti siida og Káre Jovn' Aslat siida har vært i aktsom god tro med hensyn til å ha *samme rett* til vår- og høstbeitene nord for Karasjok kirkested som de andre siidaene i distrikt 13. Derimot kan de ikke ha vært i god tro med hensyn til at de har en sterkere rett enn distriktets øvrige siidaer, eller med hensyn til at de har hatt særlige rettigheter i hele det området som inngår i distriktets krav.

Vilkårene for erverv av en særrett i form av en fortrinnsrett til vår- og høstbeite i den østlige delen av kravsområdet er dermed oppfylt også for John Per L. Anti siida og Káre Jovn' Aslat siida. Se oppsummeringen av kommisjonens konklusjoner i punkt 10.9.

10.9 Konklusjon

Máhte Per Ánde siida og Buollánnjárgga siida har med grunnlag i alders tids bruk ervervet en fortrinnsrett til høst- og vårbeite fra Kárášjohka og nordover langs vestsiden av Njárgasaš og Skierrevárri, over Váljohka (elva), Njukčaskáidi og Báštesskáidi, langs østsiden av Máttit Ástevárri, og videre nordover til Čađoaivi på grensen mot Tana, derfra østover langs kommunegrensen til Tanaelva, og sørover langs elva til utgangspunktet ved Kárášjohka. *John Per L. Anti siida og Káre Jovn' Aslat siida* har med grunnlag i hevd ervervet en fortrinnsrett til høst- og vårbeite i det samme området. Se kartet i figur 10.9. Innholdet i begrepet «fortrinnsrett» er forklart i punkt 7.2.1.

I de øvrige delene av kravsområdet har de respektive siidaene andel i den alminnelige reindriftsretten.

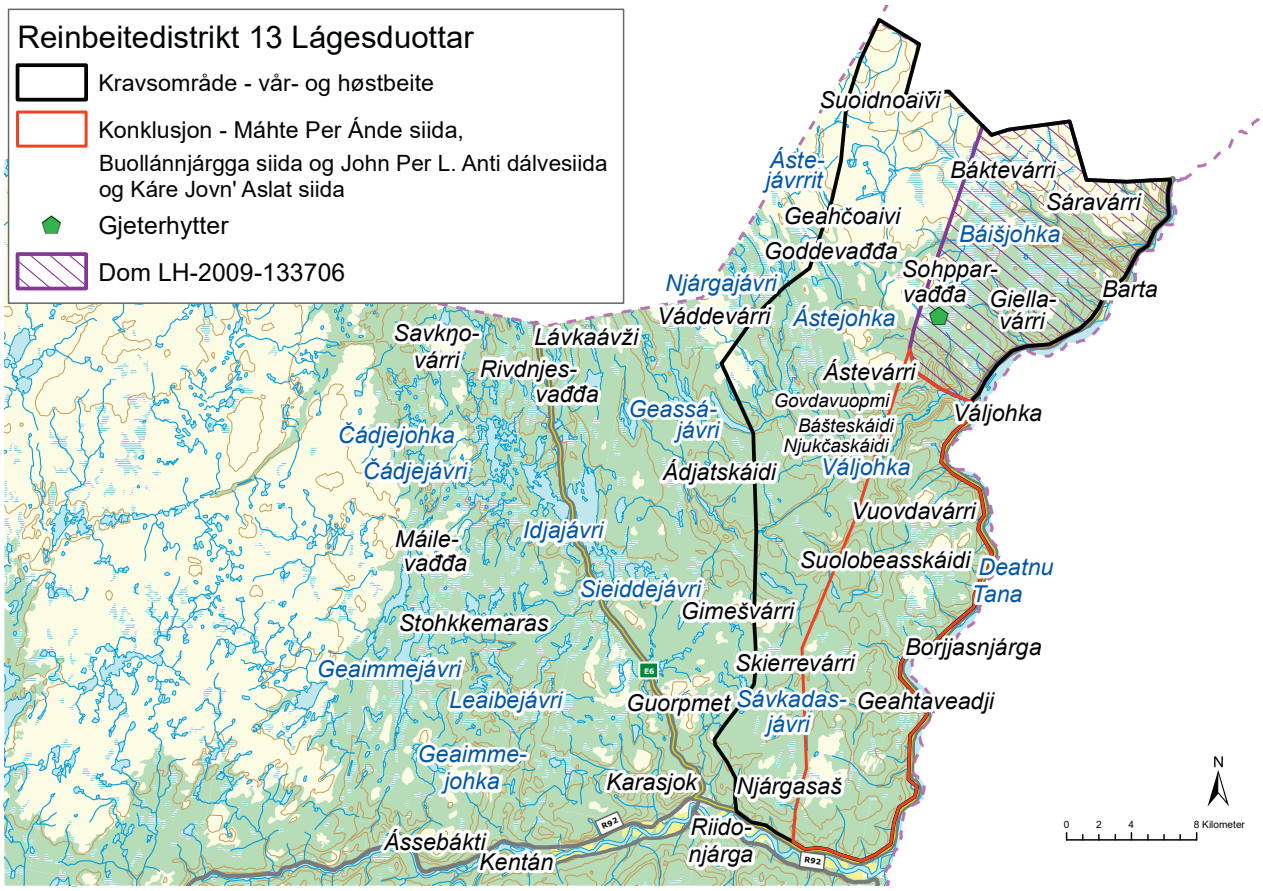

Figur 10.9

11. ÁIBMEJÁVRI DÁLVESIIDA (HØSTBEITE)

11.1 Hva saken gjelder

I rettighetsmelding datert 5. november 2011 (jnr. 14/356-7) fremmet «*Mikkel M. Kemi og Roncen Ándde Márgget/ Stiikonjárga-siida*» krav om beiterettigheter i siidaens tradisjonelle høstbeite- og vinterbeiteområder i Karasjok kommune. Vedlagt meldingen var et kart der området for vinterbeitekravet er inntegnet. Høstbeitekravet var ikke kartfestet.

I senere kontakt med kommisjonen har siidaen bedt om å bli benevnt som Áibmejávri dálvesiida. Siidaens høstbeitekrav gjelder et område på rundt 250 km^2 ved Sáđejávri, nord for Iešjohka. Se figur 11.1. Vinterbeitekravet gjelder vel 130 km^2 sør for Kárášjohka mellom Skielgan og Beaivvašgieddi, og er behandlet i kapittel 33. Det er delvis overlapp mellom siidaens høstbeitekrav og kravene fra Vintersiidagruppen Nils Anders J. Guttorm (kapittel 12), Rávdol siida (kapittel 13), Nilut Piera bártnit (kapittel 14) og Báhkilskáidi siida (kapittel 15).[1] De to sistnevnte kravene gjelder høstbeite. Rávdol siidas krav gjelder høst- og vinterbeite og kravet fra Vintersiidagruppen Nils Anders J. Guttorm gjelder vinterbeite.

Kommisjonen underrettet ved brev 18. januar 2012 Áibmejávri dálvesiida om at rettighetsmeldingen var mottatt og registrert (jnr. 14/356-8). På intervjumøte 14. oktober 2013 (jnr. 14/356-10) var siidaen representert ved Johan Mathis Kemi (f. 1974). Han er sønn av Mikkel M. Kemi (f. 1948) og Margit Anna (Utsi) Kemi (Roncen Ándde Márgget) (f. 1950).

Ved brev 17. januar 2014 (jnr. 14/356-11) ba kommisjonen siidaen om en tilbakemelding på om beskrivelsen av vinterbeiteområdet som ble gitt på intervjumøtet var nedtegnet riktig, samt en skriftlig beskrivelse og kartavmerking av høstbeiteområdet. Kommisjonen etterspurte også eventuelle bemerkninger til mulige overlappende krav og til andre siidaers bruk, samt informasjon om siidaens gjeterhytter og bruk av kravsområdet. I brev 24. oktober 2014 etterlyste kommisjonen svar på spørsmålene (jnr. 14/356-3). Mikkel Anders Kemi (f. 1973) besvarte spørsmålene i møte med kommisjonens sekretariat 20. november 2014 (jnr. 14/356-4) der han også overleverte en del dokumenter fra Riksarkivet (jnr. 14/356-5).

Kommisjonen ba ved brev 11. april 2016 (jnr. 14/356-14) Áibmejávri dálvesiida om å kartfeste høstebeiteområdet og om å oversende eventuelle kilder og informasjon som kan dokumentere siidaens bruk av høstbeite- og vinterbeiteområdet. Siidaen ble også bedt om å redegjøre for suksesjonsrekken og generasjonsoversikten for den delen av kravet som bygger på Utsi-familiens (Roncenat) bruk, og for hvem siidaen anser seg som etterfølger av.

Rettighetsmeldingen fra Áibmejávri dálvesiida ble behandlet på kommisjonens høringsmøter i Karasjok 13. og 17. februar 2017. Johan Mathis Kemi møtte og forklarte seg om høstbeitekravet 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91 s. 32-37 og 61-64). Han kunne ikke møte 17. februar 2017 da området for vinterbeitekravet skulle vært behandlet, men Margit Anna Kemi (f. 1950) var til stede og ga noen bemerkninger til kravet (jnr. 14/315-107 s. 67-68).

I møte med kommisjonens sekretariat 31. juli 2017 ga Mikkel M. Kemi, Margit Anna Kemi og Mikkel Anders Kemi ytterligere opplysninger om Áibmejávri dálvesiidas rettighetskrav (jnr. 14/356-24). De levert også skriftlig tilleggsinformasjon som blant annet besto av to kart der bruken til siidaens rettsforgjengere er inntegnet, og Johan Mathis M. Kemis klage vedrørende distriktsstyrets manglende fastsettelse av nye bruksregler etter at de opprinnelige bruksreglene ble tilsidesatt av Hålogaland jordskifteoverrett (jnr. 14/356-20).

Margit Anna Kemi leverte 23. august 2017 en rekke dokumenter vedrørende den historiske reindriften til siidaens rettsforgjengere (14/356-21), mens Mikkel Anders Kemi ga forskjellige tilleggsopplysninger i telefonsamtale 21. november 2018 (jnr. 14/356-30).

Kommisjonen opplyste i brev 11. desember 2018 at Káre Jovn' Aslat siida i november 2018 hadde utvidet sitt vinterbeitekrav til også å gjelde området Gurbeš og Skielgan, og ba siidaer med overlappende rettighetskrav i dette området, blant annet Áibmejávri dálvesiida, om å gi eventuelle

1 Opprinnelig var det også overlapp med krav fremsatt av Vintersiidagruppen Mathis P. Guttorm, men dette har senere blitt frafalt, jf. punkt 5.3 (3).

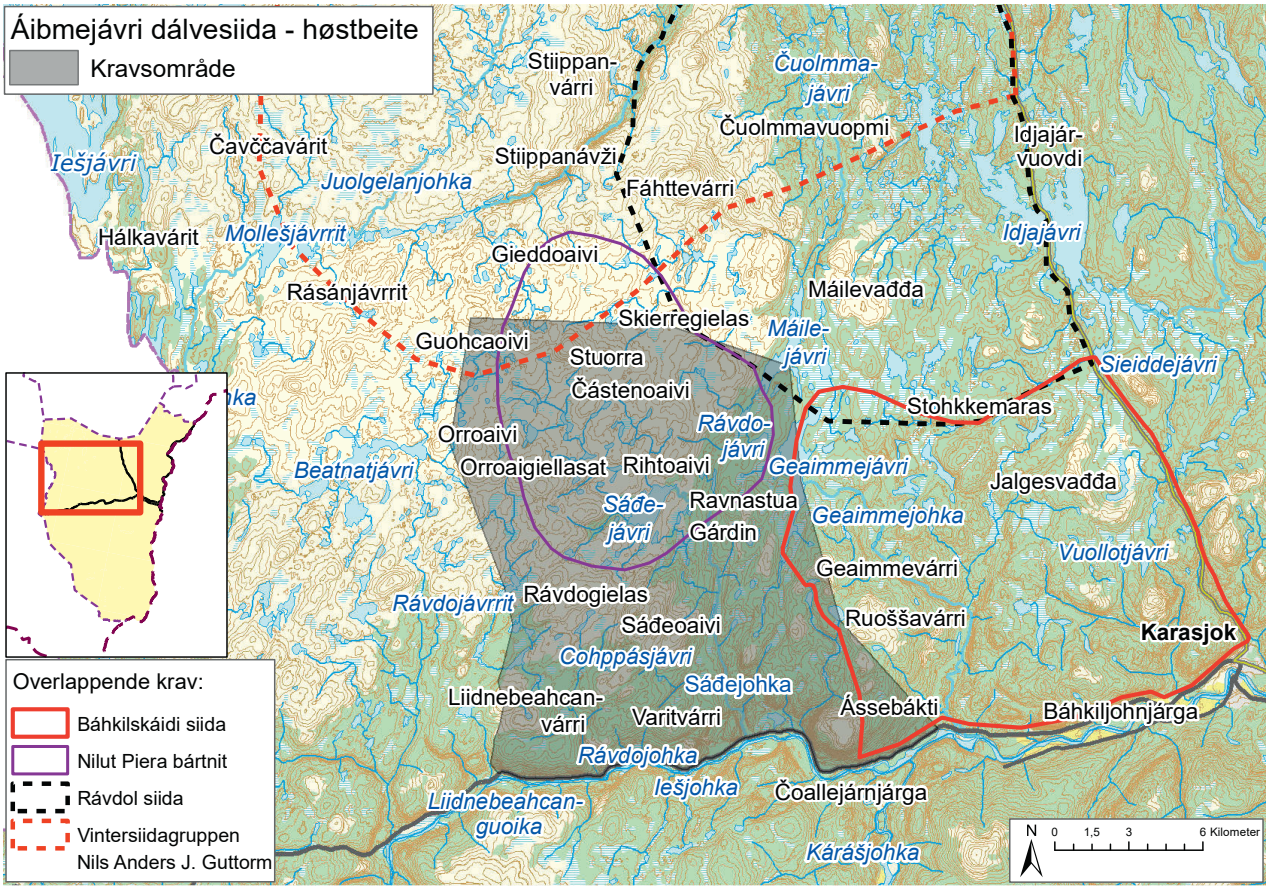

Figur 11.1

merknader innen 11. januar 2019 (jnr. 14/337-28). Áibmejávri dálvesiida besvarte ikke henvendelsen, men Mikkel Anders Kemi ga 5. august 2019 opplysninger om Áibmejávri dálvesiidas faste installasjoner i vinterbeiteområdet (jnr. 14/356-34).

Ved brev 27. oktober 2016 ba kommisjonen Reindriftsforvaltningen Øst-Finnmark om å oversende arkiv- og kartmateriale av betydning for utredningen av rettighetsmeldingene fra Áibmejávri dálvesiida og andre siidaer (jnr. 14/356-15). Reindriftsforvaltningen opplyste i telefonsamtale 28. oktober 2016 (jnr. 14/356-16), jf. også brev 14. november 2016 (jnr. 14/315-78) at arkivmateriale eldre enn 1989 er avlevert til Statsarkivet i Tromsø. I brevet var det også gitt en oversikt over ulike dokumenter som er utarbeidet i forbindelse med arbeidet med ny distriktsinndeling i Øst-Finnmark. Kommisjonen har fra statsarkivet innhentet en del av reindriftsmeldingene til siidaens rettsforgjengere (jnr. 14/356-42).

Kommisjonen anmodet 21. november 2018 Fylkesmannen i Finnmark, Reindriftsavdelingen om å oversende informasjon om Áibmejávri dálvesiidas gjeterhytter (jnr. 14/356-29). Reindriftsavdelingen besvarte henvendelsen 23. november 2018 (jnr. 14/356-31) og opplyste at siidaen har to gjeterhytter, en ved Rávotjohka og en ved Áibmejávri. Det var også vedlagt en del dokumenter angående hytta ved Rávotjohka.

Saken er i noen grad også belyst i kommisjonens intervjuer med Anders Aslak Andersen Somby (f. 1933) 4. august 2016 (jnr. 14/331-14), Nils Johannesen Anti (f. 1929) og Samuel Johannesen Anti (f. 1943) 2. februar 2017 (jnr. 16/374-11), Konrad Torolf Bjørnback (f. 1946) 7. juni 2018 (jnr. 14/358-14), Per Inge Johansen (f. 1987) 17. februar 2021 (jnr. 14/351-23), og Inger Anne Anti (f. 1964) 2. juni 2021 (jnr. 16/1355-23).

11.2 Nærmere om sakens bakgrunn

Áibmejávri dálvesiida tilhører Reinbeitedistrikt 16 Karasjok Vest (Kárášjoga oarjjabealli). I bruksreglene for distrikt 16 er siidaen («Áibmejávri siida») listet opp som en av distriktets 19 vintersiidaer, med Johan Mathis Kemi (f. 1974) som eneste siidaandelshaver.[2] Om sommeren og høsten er Áibmejávri dálvesiida en del av den sommersiidaen som bruksreglene omtaler som «*Máhkarávju siida*», som er én av ni sommersiidaer i distrikt 16. Siidaen har høstbeiter nord for Iešjohka i Karasjok kommune i området mellom Rávdojohkas utløp i Iešjohka og Ássebákti og nordover til Máilejávri og like nord for Ráidejohka.[3] Den sommersiidaen som Áibmejávri dálvesiida tilhører, har i ulike sammenhenger også vært benevnt som «*Máhkarávju ja Stiikonjárga siida*».[4] Siidaen har sommerbeiter på Máhkarávju (Magerøya) i Nordkapp kommune og på Stiikonjárga i Måsøy kommune.[5]

Áibmejávri dálvesiida har ifølge bruksreglene for distrikt 16 vinterbeiter ved Áibmejávri, mellom Beaivvašgieddi og Skielgan, sørvest i Karasjok kommune. Bruksreglene oppgir siidaens vinterbeiteareal til 69 km^2, men det er inntatt en merknad om at Hålogaland jordskifteoverrett har opphevet beitegrensene for Áibmejávri dálvesiida og at forslag til nye siidagrenser er under behandling hos Fylkesmannen i Finnmark.[6] Når det ellers gjelder Áibmejávri dálvesiidas vinterbeiteområder, vises det til kommisjonens vurderinger i kapittel 33.

Dagens siidaandelshaver i Áibmejávri dálvesiida, Johan Mathis Kemi, er sønn av Mikkel Mikkelsen Kemi (f. 1948, heretter: Mikkel M. Kemi) og Margit Anna Kemi (f. 1950). Mikkel M. Kemi har samme rettsforgjengere som Kemi-familien i Šalču siida (kapittel 34). Mikkel Johannesen Kemi (1862-1935) var oldefar både til dagens siidaandelshaver i Šalču siida, Nils Johan Kemi (f. 1972), og til Mikkel M. Kemi. Nils Johan Kemi og Mikkel M. Kemi har også felles farfar, Johannes Mikkelsen Kemi (1897-1975). Mikkel M. Kemis far, Mikkel Johannesen Kemi (1916-1963), var gift med Kirsten Ravna (Utsi) Kemi (1923-2015), og var bror til Nils Johan Kemis far, Johan Johannesen Kemi (1936-2007).

Kirsten Ravna (Utsi) Kemi var datter av Samuel Samuelsen Utsi (1896-1939) som var farfar til Johan Mathis Kemis mor, Margit Anna (Utsi) Kemi. Áibmejávri dálvesiida har anført bruken utøvd av rettsforgjengerne til Margit Anna Kemi som grunnlag for høstbeitekravet, jf. punkt 11.3. Hun var datter av Anders Samuelsen Utsi (Roncen Ánde) (1925-2017) og Elen Marit Johnsdatter (Anti) Utsi (Jovnnaš Elle) (1920-1996). Ekteparets og deres rettsforgjengeres høstbeitehistorikk er beskrevet i punkt 11.5.1, mens den nyere høstbeitehistorikken til Mikkel M. Kemi og Áibmejávri dálvesiida er omtalt i punkt 11.5.2.

11.3 Bemerkninger fra Áibmejávri dálvesiida

Mikkel M. Kemi anmodet i *rettighetsmeldingen 5. november 2011* Finnmarkskommisjonen om å bidra til sikring av Áibmejávri dálvesiidas reinbeiterettigheter innenfor dens «*tradisjonelle flytteleier og vårt tradisjonelle sommerbeite-/høstbeite og vinterbeiteområde*».[7]

På *intervjumøte 14. oktober 2013* fremholdt Áibmejávri dálvesiidas representant, Johan Mathis Kemi, at siidaen kan dokumentere at den har brukt høstbeite- og vinterbeiteområdene i Karasjok i over 100 år, og anførte alders tids bruk som rettsgrunnlag. Han opplyste også at sommersiidaen Stiikonjárgga siida og vintersiidaen Áibmejávri dálvesiida består av de samme personene, og ba om at siidaen benevnes som «*Áibmejávri dálvesiida (Stiikonjárga siida)*». For øvrig poengtere han at kravet gjelder bruksrettigheter (beiterett, samt rettigheter som normalt hører til reindriftsretten, blant annet flyttleier), og gikk en del nærmere inn på bruken av vinterbeiteområdet, jf. punkt 33.3, men uten å si noe konkret om bruken av høstbeiteområdet.[8]

I *møte med kommisjonens sekretariat 20. november 2014* beskrev Mikkel Anders Kemi (f. 1973) høstbeiteområdet slik: «*Fra Kentán/Ássebákti, langs Iešjohka og langs barmarksløype ved Liidnebeahcanvárri nordover til Rávdojávrrit, på vestsiden av Orroaivi til Guohcoaivi, videre over Skierregielas, via landtunga ved Máilejávri til Ruoššajávri og derfra til Kentán*».[9]

Johan Mathis Kemi sa på *høringsmøtet 13. februar 2017* at han har brukt et større høstbeiteområde enn kravsområdet, og at bare kjerneområdet er avmerket på kravskartet.

2 Reinbeitedistrikt 16, *Bruksregler*, godkjent av Fylkesmannen i Finnmark, 3. januar 2019 (jnr. 16/1553-33) s. 14-18.

3 Reinbeitedistrikt 16, Op. cit., 2019 (jnr. 16/1553-33) s. 7-10 (antall sommersiidaer) og 11-12, jf. s. 19 og *Beitegrenser i Rbd 16 Nord*, vedtatt 10. mai 2011 (høstbeiteområdet) (jnr. 14/315-75).

4 Reindriftsforvaltningen, *Forslag til nye distriktsgrenser i Polmak og Karasjok*, 2003 (jnr. 16/1553-8) s. 33.

5 Reinbeitedistrikt 16, Op. cit., 2019 (jnr. 16/1553-33) s. 8.

6 Reinbeitedistrikt 16 Op. cit., godkjent av Fylkesmannen i Finnmark, 3. januar 2019 (jnr. 16/1553-33) s. 14-18 (antall vintersiidaer) og *Vintersiidagrenser i Reinbeitedistrikt 16*, vedtatt av distriktsstyret 10. mai 2011 og godkjent av Områdestyret for Øst-Finnmark.

7 Mikkel M. Kemi, *Brev til kommisjonen/Rettighetsmelding*, 5. november 2011 (jnr. 14/356-7).

8 Finnmarkskommisjonen, *Gjennomgang av rettighetsmelding*, 23. desember 2013 (jnr. 14/356-10) s. 1-3.

9 Finnmarkskommisjonen, *Áibmejávri dálvesiida, tilleggsopplysninger,* 24. november 2014, (jnr. 14/356-4) s. 1.

Han sa at Máhkarávju siida ikke har brukt området, og at Stiikonjárgga siida har vært der fordi deres bestefar, Anders Samuelsen Utsi (Roncen Ánde) (1925-2017) hadde siida der. Ifølge Johan Mathis Kemi sluttet hans far, Mikkel M. Kemi, å bruke Magerøya (Máhkarávju) som sommerbeite i 1974 og slo seg ned på Stiikonjárga. Da begynte Mikkel M. Kemi å flytte sammen med svigerfaren Anders Samuelsen Utsi på høsten. De to hadde felles siida, men noen år hadde Mikkel M. Kemi sommerbeite på Magerøya, og var da ikke i samme siida som Anders Samuelsen Utsi.[10]

Johan Mathis Kemi fortalte at Anders Samuelsen Utsi var gift med Elen Marit Johnsdatter (Anti) Utsi og flyttet til Vuorji-området. Vuorji sommersiida har brukt områdene mye vår og høst. Det er grunnlaget for Áibmejávri dálvesiidas høstbeitekrav, som bygger på bruken til Johan Mathis' besteforeldre, Elen Marit Johnsdatter (Anti) Utsi og Anders Samuelsen Utsi.[11]

Videre forklarte Johan Mathis Kemi at Nils Anders J. Guttorms vintersiida (kapittel 12) bruker Áibmejávri dálvesiidas høstbeiteområde om vinteren, men han hadde ingen innvendinger mot Guttorm-siidaens krav. Til kravet fra Nilut Piera bártnit (kapittel 14) bemerket han at den siidaen pleier å komme til området når snøen begynner å legge seg. Hans egen siida kommer som regel når det fortsatt er barmark, og noen ganger drar de derfra veldig tidlig. Han hadde imidlertid ikke sett Nilut Piera bártnit der på barmark, og anså derfor sistnevnte siidas høstbeitekrav som et overlappende/konkurrerende krav.[12]

Johan Mathis Kemi opplyste også at hans siida hadde drevet sammen med Vuorji siida på slutten av 80-tallet, og at Vuorji siida, Jáhkenjárgga siida og Stiikonjárgga siida (Kemi siida), og som regel også Rávdol siida, har vært sammen i høstbeiteområdet når det har vært barmark. Dette førte noen ganger til sammenblandinger. Han opplyste at Kemi-familien på 1990- og 2000-tallet hadde vekslet mellom å ha sommerbeite på Magerøya (Máhkarávju) og på Stiikonjárga, og at alle som tilhørte Máhkarávju sommersiida i 2006/07 flyttet sammen til Sáđevuopmi (Sáđejávri–Sáđejohka) der Kemi-familien normalt holder til. Etter dette hadde ifølge Johan Mathis alle utøverne i Máhkarávju sommersiida brukt dette som høstbeiteområde, og han mente derfor at det var en tabbe å ta dem med.[13]

Johan Mathis Kemi fremholdt for øvrig at han synes det er veldig rart at Samuel Nilsen Utsi (Hoammá Sámmol) (1854-1925) sine etterkommere i Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida (kapittel 16) i øst skal fortrenge de etterkommerne som driver vest for Karasjok-Lakselv-veien (E6). Johan Mathis poengterte at hans familie er like mye etterkommere av Hoammá Sámmol som Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida, og at også hans familie har rettigheter på østsiden (av veien). De har ikke krevd noe i øst, men han mente de burde gjort det.[14]

I møte med kommisjonens sekretariat *31. juli 2017* sa Mikkel M. Kemi at han og Kemi-familien ikke har rettigheter i høstbeiteområdet, men at Utsi- og Anti-slekta har rettigheter der, og dermed også hans kone, Margit Anna Kemi, fordi hun er datter av Anders Samuelsen Utsi.[15]

11.4 Bemerkninger fra kravsfremsettere med overlappende krav og andre [16]

11.4.1 Rávdol siida

Rávdol siida (kapittel 13) har fremmet et høst- og vinterbeitekrav som tangerer/overlapper det nordøstre hjørnet av høstbeitekravet til Áibmejávri dálvesiida. Johan Aslak Eira (f. 1978) fra Rávdol siida sa på høringsmøtet 13. februar 2017 at området for Áibmejávri dálvesiidas høstbeitekrav er «*der hvor Máhkarávju siida er på høsten*». Ifølge Johan Aslak Eira kom Máhkarávju siida til området første gang i 2003. Han sa at selv om Máhkarávju siida, i motsetning til Áibmejávri dálvesiida og Nilut Piera bártnit, ikke har krevd rettigheter i området, er det «*per dags dato … Máhkarávju som er den egentlige brukeren*».[17]

11.4.2 Nilut Piera bártnit

Nilut Piera bártnit (kapittel 14) har fremmet et høstbeitekrav som overlapper den nordre delen av Áibmejávri dálvesiidas høstbeitekrav, fra Gárdin/Ravnastua og nordover.

På høringsmøtet 13. februar 2017 sa Klemet John P. Gaup (f. 1963) fra Nilut Piera bártnit at hans familie da han ble ferdig på skolen i 1979 hadde lavvuplass ved Částenoaivi, og at Kemi siida (Áibmejávri dálvesiidas rettforgjenger)

10 Finnmarkskommisjonen, *Referat fra høringsmøte*, 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91) s. 32-33 og 62-63.

11 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91) s. 32-33.

12 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91) s. 33-34.

13 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91) s. 35-36.

14 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91) s. 61 og 63-64.

15 Finnmarkskommisjonen, *Møtereferat, Áibmejávri dálvesiida*, 22. november 2017 (jnr. 14/356-24) s. 11.

16 Nord i Áibmejávri dálvesiidas høstbeitekrav er det et mindre overlapp med Vintersiidagruppen Nils Anders J. Guttorm (kapittel 12) sitt vinterbeitekrav. Sistnevnte har ikke kommentert Áibmejávri dálvesiidas krav.

17 Finnmarkskommisjonen, *Referat fra høringsmøte*, 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91) s. 50.

pleide å være ved Orroailáttu ved Sáđeoaivi, vest for Sáđoaivi. Ifølge Klemet John holdt Kemi-siidaen til ved ødestua mellom Mollešjohka og Gárdin/Ravnastua, og gjette i Sáđoaivi. Han sa at Máhkarávju siida ikke var der da, men lenger mot Molleš-området, men senere har Máhkarávju siida begynt å holde til ved Gárdin/Ravnastua. Klemet John husket ikke hvor Roncen Ánde siida (Anders Samuelsen Utsi) var, men sa at bare Kemi siida var ved Gárdin/Ravnastua, og ved Orroailáddot og vestover.[18]

11.4.3 Báhkilskáidi siida

Det er et mindre overlapp mellom høstbeitekravene fra Báhkilskáidi siida (kapittel 15) og Áibmejávri dálvesiida øst i sistnevntes kravsområde. Per John S. Utsi (f. 1938) fra Báhkilskáidi siida viste på høringsmøtet 13. februar 2017 til at Mikkel M. Kemi er gift med Anders Samuelsen Utsi (Roncen Ánde) sin datter Margit Anne, og at alle i *Roncen-slekta*, inkludert Johan Mathis M. Kemi, «*har holdt til der, de trenger det området. Máhkarávju skal ikke tvinge ham bort derfra. Det er helt feil at andre skal komme dit og fortrenge dem som har bodd der*».[19]

11.4.4 Per Inge Johansen

Per Inge Johansen (f. 1987) tilhørte tidligere Nils Anders J. Guttorms vintersiida (kapittel 12), som har fremmet et vinterbeitekrav som overlapper et mindre område i den nordre delen av Áibmejávri dálvesiidas høstbeitekrav ved Guohcoaivi. Han sa i intervju 17. februar 2021 at han nå har sin egen vintersiida, og at Áibmejávri dálvesiida har siidadrift ved «*Gárdin/Ravnastua og Sáđevuopmi*» og kommer dit om høsten «*straks det er mulig*». Per Inge Johansen sa at han tror det har vært situasjonen i lang tid, og at Áibmejávri dálvesiida også brukte områdene nordover til Guophcagurra. Han var imidlertid noe usikker på dette.[20]

11.5 Historiske (skriftlige) kilder

11.5.1 Høstbeitehistorikken til Margit Anna Kemis rettsforgjengere

Som det fremgår av punkt 11.3, er Áibmejávri dálvesiidas høstbeitekrav ikke basert på Mikkel M. Kemis rettsforgjengeres bruk, men på den bruken rettsforgjengerne til hans ektefelle, Margit Anna (Utsi) Kemi, har utøvd. Nedenfor omtales derfor ikke de førstnevntes reindrift, men bare Margit Anna Kemis rettsforgjengeres høstbeitebruk. I punkt 11.5.2 følger en redegjørelse for høstbeitebruken til Mikkel M. Kemi selv og Áibmejávri dálvesiida. Punkt 11.5.3 omhandler andre siidaers høstbeitebruk i området for Áibmejávri dálvesiidas høstbeitekrav.

Margit Anna Kemis tippoldefar, Nils Josefsen Utsi (1816-1900) var reineier. Han giftet seg i 1839 med Marith Samuelsdatter Måsø (1816-1860). Ett av deres seks barn var Margit Anna Kemis oldefar, Samuel Nilsen Utsi (Hoammá Sámmol).[21] Kommisjonen har ikke funnet noen opplysninger om høstbeitebruken til Nils Josefsen Utsi, jf. punkt 8.7.3.

Samuel Nilsen Utsi (1854-1925) var også reineier og giftet seg med Elen Johnsdatter Måsø (1861-1939). Et av deres seks barn, Samuel Samuelsen Utsi (Stravnji Sámmol), var farfar til Margit Anna Kemi. Samuel Nilsen Utsi hadde i perioden 1911-1917 høstbeite utenfor kravsområdet, jf. punkt 8.7.3. Kommisjonen har ikke funnet opplysninger om hans høstbeiteområde før 1910 og i perioden fra 1918 til han døde i 1925.

Samuel Samuelsen Utsi (1896-1939) var gift med Marit Andersdatter Guttorm (1985-1976) og var reineier. Et av deres åtte barn, Anders Samuelsen Utsi (Roncen Ánde), var far til Margit Anna Kemi. Høsten 1933 hadde siidaen til Samuel Samuelsen Utsi høstbeite ved Govdajohgeahči (Govdajohkas kilder/utspring).[22] Dette er utenfor kravsområdet.

Anders Samuelsen Utsi (Roncen Ánde) (1925-2017) giftet seg i 1949 med Elen Marit Johnsdatter (Anti) Utsi (1920-1996). Margit Anna (Utsi) Kemi (f. 1950) var et av deres seks barn. Ørnulv Vorren har beskrevet reinbeitebruken i Karasjok i årene fra 1953 til 1957, og omtaler Anders Samuelsen Utsis reindrift som én av to vintersiidaer under benevnelsen «*W.2.*»; «*Roan'cen-Anti-sii'dâ*» (Roncen Ándde siida) og «*Jakkunjarg-sii'dâ*». Disse utgjorde en felles sommersiida («Jakkunjarg-sii'dâ»). Ifølge Vorren besto «*W.2.*»

18 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91) s. 57-58.

19 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91) s. 72.

20 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med Per Inge Johansen,* 17. februar 2021 (jnr. 14/351-23) s. 25.

21 Opplysningene om slektshistorikk mv. i disse avsnittene er hentet fra Erik Schytte Blix, *Karasjokslekter*, 2. utg. med tillegg (1989) s. 511-515.

22 Tharald Frette, *Renbyer i Polmak Herred 1932/33*, 1933 (jnr. 16/1553-17).

av fire familier, der tre familier hadde vinterbosted på Karasjok kirkested og en på Bieskkenjárga.[23]

Ifølge Vorren startet «*W.2.*» høstflyttingen fra sommerbeitene ved Snefjordeidet rundt 25. august og flyttet sør for Snefjordvannet (Muorraljávri), over Ovlláščohkka. Siidaen kom østover på Gárdevárri og dreide sørvestover langs samme flyttlei som «*W.3.*» («*Boaloknjarg-sii'dâ*») og «*W.4.*» («*Mar'enjarg-sii'dâ*»). Vorren gir en detaljert beskrivelse av flyttetraseen og opplyser at «*W.2.*» hadde høstleirplass ved Mollešjohka fjellstue, før den flyttet østover mot Gárdin/Ravnastua, og sørover til Bieskkenjárga før den begynte vinterbeitingen ved Báhkilvárri rundt 30. november.[24] Av de stedene Vorren nevner, ligger sørenden av Orroaivi, Rávdogielas, Liidnebeahcanvárri og Liidnebeahcanjohka i den vestlige delen av området for Áibmejávri dálvesiidas høstbeitekrav. De øvrige stedene ligger utenfor.

Anders Samuelsen Utsi (Roncen Ánde) oppgir i sin reindriftsmelding for 1953 vinterbeite ved Njoammelčearru som er langt sør for høstbeitekravet, og vår- og høstbeite på Jáhkenjárga og på Čearru. Jáhkenjárga er i sommerbeitområdet langt nord for høstbeitekravet, mens Čearru er nordvest for høstbeitekravet. Hans meldinger for årene 1962 til 1973 gir ikke nærmere opplysninger om hvor han hadde høstbeitebruk, ut over at det fremgår at dette var i daværende Reinbeitedistrikt 17 (Karasjok høstbeite).[25] Distrikt 17 omfattet blant annet den nordvestlige delen av Karasjok kommune der området for Áibmejávri dálvesiidas høstbeitekrav er lokalisert. Det er derfor mulig at Anders Samuelsen Utsi i ett eller flere av disse årene hadde høstbeite i kravsområdet eller i deler av det. Distriktet omfattet imidlertid et langt større område enn kravsområdet, slik at det ikke kan sies noe sikkert om dette.

11.5.2 Høstbeitehistorikken til Mikkel M. Kemi/ Áibmejávri dálvesiida

Reindriftsmeldingene til Mikkel M. Kemis far, Mikkel Johannesen Kemi (1916-1963) for 1950, 1961 og 1962, og hans enke Kirsten Ravna (Utsi) Kemi (1923-2015) for 1964 til 1968, gir i likhet med de umiddelbart foran omtalte reindriftsmeldingene fra Anders Samuelsen Utsi, ingen informasjon om høstbeitebruken ut over at den foregikk i Reinbeitedistrikt 17. Det samme gjelder Mikkel M. Kemis reindriftsmeldinger for årene 1969 til 1973.[26]

Rapporten til A/L Bajos beskriver i 1987/88 flyttingen og høstbeiteområdet til Mikkel M. Kemi, Rávdol siida og Jáhkenjárgga siida som Anders Samuelsen Utsi (Roncen Ánde) tilhørte:[27]

> «-Jáhkenjárga begynner flyttingen fra sommerbeiteområdet 5.-10. september. De bruker mellom 1 og 2 uker på «flyttekorridoren» fram til høstbeiteområdet øst for Iešjávri.
> - Rávdol, unntatt Klemet M. Eira, begynner flyttingen fra sommerbeiteområdet ca. 20. september. Også de er i området øst for Iešjávri 1-2 uker etter flyttestart. For å få gjennomført slakting før flytting og utfra tidspunkt slakteriet hadde ledig kapasitet, måtte Rávdol foreta samling inn i beitehagen og følgelig begynne flyttingen på et tidspunkt da Skuohtanjárga hadde rein i Ráksavárri. Skuohtanjárga samlet sin rein unna flytteleien, og Rávdol flyttet deretter direkte fra sommerområdet til Skáiddajohka på en dag – en meget lang dagsetappe. Lengre opphold kan først gjøres ved Ceakkojohka, på Adnevárri og Livččačearru.
>
> I Čuolbmavuopmi blir det sammenblanding mellom Jáhkenjárga og Rávdol. Like etterpå ankommer også Mikkel Kemi's flokk (Stiikonjárga, Máhkarávju) og blandes sammen med denne flokken. For å holde reinen innenfor området, ble mobilgjerde benyttet som provisorisk stengsel. Mobilgjerde satt opp mellom vannene rundt området. (…)
>
> Flokken som har hatt høsttilhold i Čuolbmavuopmi, Rávdol/- Jáhkenjárga/Mikkel Kemi (Máhkarávju), krysser i månedsskiftet oktober/november islagte vann vestover mot Fáhtevárri, Gieddeoaivi, Stiipanávžegiera. Etterhvert som føreforhold og «vuohtáhat» tillater det, begynner reineierne å samle flokken opp på duottar-området. Deretter tas flokken inn i skillegjerde ved Gardin, ca. 10-15. november. En siida, 34, returnerer deretter til vinterbeiteområde i Čuolbmavuopmi-området. En siida, 37, flytter inn i distrikt 18, sør for Karasjok. To siidaer flytter rett sørover og inn i distrikt 18.»

Bortsett fra skillegjerdeanlegget ved Gárdin lå høstbeitene i 1987/88, utenfor kravsområdet.

I kartvedlegget til daværende reindriftsagronom Ivar Rushfeldts rapport fra 1989 om revurdering om høyeste reintall, er høstbeiteområdet til «*Stiikonjárga-gruppen*» inntegnet. Sett i lys av at Mikkel M. Kemi hadde sommerbeite på Stiikonjárga, er det trolig hans høstbeiteområde som er

23 Ørnulv Vorren: *Finnmarkssamenes nomadisme II*, 1962, s. 171-173.

24 Ørnulv Vorren: Op. cit., 1962, s. 195-196.

25 Anders Samuelsen Utsi, Reindriftsmeldinger, 1953 og 1962-1973 (jnr. 14/356-42).

26 Mikkel J. Kemi, Reindriftsmeldinger 1950, 1961 og 1962, Kirsten Ravna Kemi, Reindriftsmeldinger 1964-1968 og Mikkel M. Kemi, Reindriftsmeldinger, 1969-1973 (jnr. 14/356-42).

27 A/L Bajos, *Analyse og plan for organisering av utnyttelsen av beite- og driftsarealet i reinbeitedistrikt 17/18, Karasjok høst-/vinter-/vårbeiter,* 1989 s. 18-19.

inntegnet. Kartet viser at siidaen hadde høstbeiter ved Rávdogielas, Liidnebeahcanvárri, Orroaigiellasat og Stuorra Částenoaivi.[28] Dette er vest i kravsområdet.

Høsten 2006 vedtok styret for Reinbeitedistrikt 16 Karasjok Vest å nedsette Areal- og gjerdeutvalget (AG-utvalget) for å utrede og foreslå rammebetingelser for utøvelsen av den daglige reindriften i distriktet.[29] Som en del av arbeidet, arrangerte AG-utvalget forhandlingsmøter med de forskjellige nabosiidaene for å avklare beitebruken og fastsette beitegrenser mellom siidaene. Máhkarávju siida som Áibmejávri dálvesiida tilhørte, deltok 7. februar 2008 på to forhandlingsmøter om høstbeite, ett med Jáhkenjárgga siida og ett med Vintersiidagruppene Johannes A. P. Guttorm og Mahtis P. Guttorm/Njeaiddán siida.[30]

Det ble ikke inngått noen avtale på sistnevnte møte, men det ble inngått en avtale på møtet med Jáhkenjárgga siida, der Máhkarávju siida var representert ved Johan Mathis Kemi (f. 1974) og Mathis M. Somby (f. 1962), og Jáhkenjárgga siida ved Rasmus Nils R. Bær (f. 1950) og John Samuel P. Utsi (f. 1970). De ble enige om å korrigere høstbeitegrensen slik at den skulle følge sperregjerdet fra Ássebákti langs østsiden av Geaimmejohka til grensen for kulturminnefeltet, der gjerdet skulle krysse Geaimmejohka og følge elva nordover over Ruoššavárri og over Geaimmevárri til Geaimmejávri. Partene forutsatte at oppsetting av sperregjerder innenfor høstbeiteområdet ikke skulle hindre bruken av skillegjerdeanleggene i området, og at forholdene måtte legges opp slik at «*alle siidagruppene skal kunne komme til og uhemmet kunne bruke felles skillegjerder innenfor høstbeiteområdet*».[31]

Beskrivelsen av traseen for sperregjerdet mellom siidaenes høstbeiter, viser at den skulle gå i den østre delen av Áibmejávri dálvesiidas kravsområde.

Styret for Reinbeitedistrikt 16 vedtok 10. mai 2011 utkast til beitegrenser for siidaene i distriktet. Områdestyret godkjente reglene 27. oktober 2011. Bruksreglene har senere vært gjenstand for enkelte justeringer. Den gjeldende versjonen ble som nevnt i punkt 11.2, godkjent av Fylkesmannen i Finnmark 3. januar 2019. Både i den opprinnelige versjonen og i dagens versjon beskriver bruksreglene grensene for Máhkarávju siidas høstbeiteområde slik:[32]

> «I sør fra Iešjohka der Ravdojohka munner ut i Iešjohka og nedover langs Iešjokdalen til grensa til Jahkenjarga ved Ássebákti. Derfra nordover på vestsiden av traktorveien frem til Ruoššavárri (pkt 409) og derfra nordover til Geaimejávri ved Namahisjohka. Derfra vestover til Máilejávri pkt 326, derfra rett til pkt 327, derfra rett til pkt 431. Derfra følger Skuohtanjárga sin beitegrense frem til Rávdojohka munning til Iešjohka.»

Bruksreglene ble kartfestet av distriktsstyret 10. mai 2011, og er senere godkjent av det daværende Områdestyret for reindrift i Øst-Finnmark. Ifølge bruksreglene gjelder kartets grenser dersom det er avvik mellom de kartfestede beitegrensene og beitebeskrivelsen.[33]

Máhkarávju siidas høstbeiteområde etter bruksreglene omfatter området for Áibmejávri dálvesiidas høstbeitekrav, bortsett fra området lengst nord og vest. Ifølge bruksreglene omfatter høstbeitene til Máhkarávju siida hele Geaimmejávri, mens kravsområdet til Áibmejávri dálvesiida ikke omfatter den nordøstlige delen av Geaimmejávri.

Daværende siidaandelsleder i Áibmejávri dálvesiida, Mikkel M. Kemi, brakte 24. januar 2012 bruksreglene for høstbeiteområdet og vinterbeiteområdet inn for Finnmark jordskifterett, jf. reindriftsloven § 59 fjerde ledd. Følgende personer var oppgitt som parter: Mikkel M. Kemi for Áibmejávri dálvesiida; Reinbeitedistrikt 16 Karasjok Vest ved Nils Johan J. Gaup; Leif Anders Somby for Máhkarávju siida; Rasmus John Anti for Skáiddeduottar siida; og Anders Somby for Šalču siida. Rettsmøte ble avholdt 22. mai 2013 og kjennelse avsagt 14. juli 2013.[34]

For høstbeiteområdet la Mikkel M. Kemi ved Johan Mathis Kemi ned påstand om at jordskifteretten måtte fastslå at «*Máhkarávju siida ikke har rett til bruk av samme høstbeite som Kemi benytter ved Ravnastua*». Johan Mathis fremholdt at bruken innenfor Máhkarávju ja Stiikonjárgga siida over tid hadde endret seg, uten at distrikt 16 hadde hensyntatt dette ved utarbeidelsen av bruksreglene. Han viste til at det området rundt Ravnastua som Áibmejávri dálvesiida bruker som høstbeite, har sitt grunnlag i rettigheter Margit Anna Kemi har etter sin far Anders Samuelsen Utsi (Roncen

28 Ivar Rushfeldt, *Revurdering av høyeste antall rein for reinbeitedistriktene i Øst-Finnmark*, 1989, Kartvedlegg 2 Magerøya del 2 (jnr. 16/1553-26). Se også jnr. 16/1553-35.

29 Areal- og gjerdeutvalget (AG-utvalget), *Sluttrapport: Utkast til: Rammebetingelser for reindriftsnæringen i reinbeitedistrikt 16 – Karasjok vest* (jnr. 16/1553-12), 30. mai 2008 s. 2.

30 Areal- og gjerdeutvalget (AG-utvalget), Vedlegg 1 til: *Sluttrapport*, 30. mai 2008 s. 2.

31 Areal- og gjerdeutvalget (AG-utvalget), Vedlegg 1 til: *Sluttrapport: Utkast til: Rammebetingelser for reindriftsnæringen i reinbeitedistrikt 16 – Karasjok vest*, 30. mai 2008 s. 40-42.

32 Reinbeitedistrikt 16, Bruksregler, godkjent av Fylkesmannen i Finnmark, 3. januar 2019 (jnr. 16/1553-33) s. 12.

33 Reinbeitedistrikt 16, Op. cit., 2019 (jnr. 16/1553-33) s. 12 og *Beitegrenser i Rbd 16 Nord (kart),* vedtatt 10. mai 2011 av distriktsstyret, og godkjent av Områdestyret for Øst-Finnmark (jnr. 14/315-75).

34 Finnmark jordskifterett, *Rettsbok, Sak 2000-2012-0025*, 22. mai/14. juli 2013 (jnr. 14/356-2) s. 1-6.

Ánde). Tradisjonelt hadde de brukt området sammen med Jáhkenjárgga siida som Anders Samuelsen Utsi tilhørte. Johan Mathis Kemi anførte at Máhkarávju har brukt Mollešjohka-området og ikke har tradisjon for å være ved Ravnastua. Til tross for dette er Máhkarávju i beitebruksreglene gitt samme høstbeiteområde som Áibmejávri dálvesiida, og dette «*er ikke i tråd med opparbeidede rettigheter*».[35]

For distrikt 16 la Nils Johan Gaup ned følgende påstand vedrørende høstbeite:[36]

> «1. Mikkel M. Kemi kan ikke påberope seg Anders S. Utsi's beiterettigheter.
> (…)
> 5. Mikkel M. Kemi har ikke større rett enn øvrige i høstbeiteområdet definert i beitebruksreglene. Mikkel M. Kemi er siidaandelsleder i Máhkarávju siida og må bruke samme høstbeiteområde som andre innen Máhkarávju siida.»

Nils Johan Gaup fremholdt at distrikt 16 anser alle for å ha lik rett i høstbeiteområdet, og at ingen har eksklusiv rett til et bestemt område, men at distriktsstyret har vurdert det slik at det må fastsettes regler for når de ulike siidaene kan benytte seg av områdene. Han viste videre til at Mikkel M. Kemi 25. juni 2006 hadde søkt om overflytting til Reinbeitedistrikt 14 og at områdestyret avslo søknaden etter full høringsbehandling. Nils Johan Gaup viste også til at Mikkel M. Kemis redegjørelse for sin reindrift i brev 10. november 2006 avviker fra opplysninger gitt i jordskiftesaken. Til anførselen om at Mikkel M. Kemi hadde overtatt rettighetene etter sin svigerfar Anders Samuelsen Utsi, bemerket Nils Johan Gaup at staten hadde kjøpt Utsis driftsenhet i 1999 og at retten «*i beste fall*» måtte tilligge den siidaen Utsi hadde tilhørt. Etter distriktets syn ivaretar bruksreglene Mikkel M. Kemis beiterettigheter.[37]

Leif Anders Somby og Mathis Somby la på vegne av Máhkarávju siida ned påstand om at Áibmejávri dálvesiidas krav måtte avvises, og anførte at Stiikonjárga tidligere var høst- og vårbeite for Máhkarávju siida, og tilknyttet denne siidaen. De fremholdt også at områdene definert for høstbeiting i beitebruksreglene tidligere ikke har vært faste, og at Ørnulv Vorren har dokumentert at områdene har blitt brukt av ulike siidaer til ulike tider.[38]

Finnmark jordskifterett la i sin kjennelse 14. juli 2013 til grunn at de rettighetene Mikkel M. Kemi påberopte når det gjelder høstbeiteområdene «*ikke har en varighet og eksklusivitet som tilsier at han kan vinne frem med sin påstand*». Distriktsstyret kunne derfor «*regulere forholdene og bruken innen høstbeiteområdene til beste for distriktets brukere*». Av punkt 3 og 4 i jordskifterettens slutning fremgår det at beitebruksreglenes høstbeiteområde og flyttetider for Máhkarávju ja Stiikonjárga siida ikke skulle tilsidesettes.[39]

Dette er basert på at Mikkel M. Kemi etter jordskifterettens syn, ikke kunne utlede beiterett av Anders Samuelsen Utsis rett. Jordskifteretten viste til at Utsi var siidaandelshaver i Jáhkenjárgga sommersiida og Kemi i Máhkarávju sommersiida, og at Utsi hadde avviklet sin driftsenhet uten å overdra den til andre. En eventuell rett for Mikkel M. Kemi måtte derfor ha et selvstendig grunnlag, men jordskifteretten uttalte at i den perioden han mener å ha opparbeidet sine rettigheter, var Reinbeitedistrikt 17 et felles vår- og høstbeiteområde. Videre heter det:[40]

> «Etter rettens skjønn viser partenes redegjørelse at bruken av de ulike områdene varierte både i tid og rom. Videre kompliseres forholdene ytterligere ved at de ulike familiegruppene innenfor sommersiidaene gjennom høsten omstilte seg til nye grupperinger for vintersiidaene.»

Áibmejávri dálvesiida påanket 25. september 2013 jordskifterettens kjennelse. Ved brev 10. mars 2014 trakk siidaen deler av anken, slik at den gjenstående anken gjaldt kjennelsens punkt 3 (beitebruksregler for høstbeite) og 5 (flyttleier). Skáiddeduottar siida påanket kjennelsens punkt 1 og 2 om vinterbeiteområdet 18. oktober 2013,[41] jf. nedenfor i punkt 30.5.3.

Hålogaland jordskifteoverrett avsa kjennelse i saken 25. september 2014. Kjennelsen oppgir ankepartene Mikkel M. Kemi, Johan Mathis Kemi og Margit Anna Kemi for Áibmejávrri siida (anke I) og Mattis Aslak Eira og Nils Johannes O. Hætta for Skáiddeduottar siida (anke II). Som ankemotparter er oppgitt: Reinbeitedistrikt 16 ved Nils Johan J. Gaup; Máhkarávju siida ved Leif Anders Somby; Skáiddeduottar siida ved Rasmus John Anti og Nils Henrik J. Anti; og Šalču siida ved Anders Somby jr. og Mathis M. Somby.[42]

35 Finnmark jordskifterett, Op. cit., 22. mai/14. juli 2013 (jnr. 14/356-2) s. 4 og 7.
36 Finnmark jordskifterett, Op. cit., 22. mai/14. juli 2013 (jnr. 14/356-2) s. 4.
37 Finnmark jordskifterett, Op. cit., 22. mai/14. juli 2013 (jnr. 14/356-2) s. 8-9.
38 Finnmark jordskifterett, Op. cit., 22. mai/14. juli 2013 (jnr. 14/356-2) s. 5 og 9.
39 Finnmark jordskifterett, Op. cit., 22. mai/14. juli 2013 (jnr. 14/356-2) s. 15 og 17.
40 Finnmark jordskifterett, Op. cit., 22. mai/14. juli 2013 (jnr. 14/356-2) s. 14-15.
41 Hålogaland jordskifteoverrett, *Rettsbok sak 2900-2013-0008*, 20. mai/25. september 2014 (jnr. 14/356-2) s. 2-3.
42 Hålogaland jordskifteoverrett, Op. cit., 20. mai/25. september 2014 (jnr. 14/356-2) s. 1.

Hålogaland jordskifteoverrett stadfestet i det vesentlige jordskifterettens slutning, men kom med en tilleggsbemerkning angående flyttleier i slutningens punkt 2:[43]

> «1. Anken fra Mattis Aslak Eira og Nils Johannes O. Hætta medfører ikke endringer i jordskifterettens kjennelse. Jordskifterettens kjennelse punkt 1 og 2 stadfestes uten endringer.
>
> 2. Jordskifteoverretten setter ikke beitebruksreglene for flytting til side, men ber distriktsstyret sørge for at beitebruksreglene omfatter kart som viser flyttleier. For de flyttleier som er vist på utsnitt av kart inntatt ovenfor, må det gis særlige regler om at bruken er begrenset til vårflyttingen. For øvrig stadfestes jordskifterettens slutning punkt 4 og 5 uten endringer.
>
> 3. Beitebruksreglene vedrørende høstbeite settes ikke til side. Jordskifterettens slutning punkt 3 stadfestes uten endringer.»

Jordskifteoverrettens konklusjon om at beitebruksreglene som definerte utstrekningen av Máhkarávju siidas høstbeiteområde ikke skulle tilsidesettes, var basert på følgende vurdering:[44]

> «Slik jordskifteoverretten ser dette har Kemi, i alle fall de siste 20 årene tilhørt Máhkarávju ja Stiikonjárga siida. Høstbeiteområdet ved Sáđevuopmi/Ravnastua er i beitebruksreglene tildelt den siida som Kemi tilhører. Det er derfor ikke slik at beitebruksreglene medfører at Kemi mister sin rett til et beiteområde han hevder å ha brukt i lang tid. Det som er situasjonen er at Kemi må dele beiteområdet med øvrige siidaandelshavere i Máhkarávju ja Stiikonjárga siida.
>
> Jordskifteoverretten legger også vekt på at høstbeiteområdet ved Ravnastua er avhengig av gjerder for å kunne fungere. Det ble opplyst for jordskifteoverretten at gjerdet her ble oppført i 2003 og 2004, og at siidaandelshaverne i Máhkarávju ja Stiikonjárga siida, herunder også Kemi var med på å sette opp gjerdet.
>
> Jordskifteoverretten skal i en slik sak etter reindriftsloven § 59 se til at regler som «slår urimelig ut overfor enkelte, eller er i strid med rettigheter ervervet ved særskilt rettsgrunnlag» blir satt til side.
>
> Kemi hevder han har eksklusiv rett i forhold til de andre siidaandelshaverne i sin siida til å beite i det aktuelle området. Han mener ikke at han er den eneste som er berettiget til å beite i området, men at det i all hovedsak er utøvere fra Jáhkenjárga og Rávdol siida som kan beite her.
>
> Jordskifteoverretten har merket seg at siidaandelshaverne i Jáhkenjárga og Rávdol ikke har klaget på beitebruksreglene. Det er heller ikke anført at det er knapphet på beite i området. Kemi sin flokk vil derfor få tilstrekkelig med beite, selv om de andre andelshaverne i siidaen beiter der. I forhold til de historiske rettigheter Kemi påberoper seg, er resultatet av beitebruksreglene at han må finne seg i å dele høstbeitet med andre reineiere fra sin egen siida, i stedet for reineiere fra Jáhkenjárga og Rávdol.
>
> Ut fra den bruk Kemi har gjort av området ved Ravnastua, kan ikke retten konkludere med at han har rett til å beite eksklusivt på området i forhold til øvrige andelshavere i Máhkarávju ja Stiikonjárga siida. Jordskifteoverretten har merket seg at distriktet i beitebruksreglene skal sikre distriktets reineiere nødvendig tilgang til beite, men reglene må ikke være i strid med en siidas rettigheter etablert på særskilt grunnlag, jf. reindriftsloven § 59 første og annet ledd. Etter jordskifteoverretten sin oppfatning har distriktet løst spørsmålet om høstbeite i dette området på en tilfredsstillende måte. Dersom jordskifteoverretten skulle gi Kemi medhold i hans krav om eksklusivt høstbeite ved Ravnastua, måtte hele distriktets høstbeite inndeles på en ny måte for å gi plass til de mange siidaandelshaverne fra Máhkarávju ja Stiikonjárga siida som dermed ville stå uten høstbeite.
>
> Kemi må i stedet finne seg i at området ved Ravnastua er beiteområde for hele Máhkarávju ja Stiikonjárga siida, og at Kemi dermed ikke kan kreve at de andre andelshaverne ikke kan beite i området. Slik jordskifteoverretten ser dette er organiseringen av høstbeitet ikke slik at det slår urimelig ut overfor Kemi, eller i strid med ervervede rettigheter etter alders tids bruk. Jordskifteoverretten er derfor kommet til at beitebruksreglene vedrørende høstbeite ikke settes til side.»

11.5.3 Høstbeitehistorikken til andre siidaer i kravsområdet

Det fremgår av Ørnulv Vorrens beskrivelser som dekker årene fra 1953 til 1957 at Nilut-siidaene som er rettsforgjengerne til Nilut Piera bártnit (kapittel 14), i disse årene hadde høstbeite i området for Áibmejávri dálvesiidas høstbeitekrav. Vorren betegner disse siidaene som «*Niilu-sii'dâ*», «*Niilu-bardne-sii'dâ*» og «*Rawna-Niilu-sii'dâ*», og samlet som «*W.7.*». Vorren opplyser at siidaene hadde felles vintersiida og sommersiida.[45]

43 Hålogaland jordskifteoverrett, Op. cit., 20. mai/25. september 2014 (jnr. 14/356-2) s. 25.

44 Hålogaland jordskifteoverrett, Op. cit., 20. mai/25. september 2014 (jnr. 14/356-2) s. 23-24.

45 Ørnulv Vorren, *Finnmarksamenes nomadisme II,* 1962 s. 171–172.

Om høstbeiteområdet skriver han at siidaene begynte flyttingen fra sommerleiren ved Navkajohka i begynnelsen av august, bodde ved Áiroaivi en ukes tid, før de dro videre over Doggejohráhppát og Guohcoaivi. Videre beskrives høstflyttingen slik:[46]

> «Like sør for Guoccaoaivve er der en høstleirplass som delvis nyttes av W.7. og delvis av W.9.a. Hvis W.9.a. ikke er kommet hit, stopper W.7. og holder til her til springtida er slutt. (…). Er plassen allerede opptatt, flytter en videre rett sørover til Ravddogielas og har høstleirplass der til springtida er slutt.»

Ifølge Vorren hadde Nilut-siidaene høstleirplass og høstbeite sør for Guohcoaivi. Dette er i det nordøstlige hjørnet av kravsområdet. Den alternative høstleirplassen ved Rávdogielas er sørvest i kravsområdet. Han opplyser at siidaen flyttet over Orroaivi og østover til Gárdin/ Ravnastua etter springtiden, og slo leir ved Sáđejávri der de var til snøen kom. Dersom siidaen hadde høstleir ved Rávdogielas, flyttet den nordøstover til Sáđejávri. I begge tilfellene dro siidaen fra Sáđejávri til Gárdin/Ravnastua. Siidaen hadde dermed i 1953-1957 fire alternative høstrasteplasser innenfor området for Áibmejávri dálvesiidas høstbeitekrav, Guohcoaivi, Rávdogielas, Ravnastua/Gárdin og Sáđejávri.[47] De to sistnevnte ligger sentralt i kravsområdet.

Vorren opplyser også at «*Magga-Jown-Jownâ-sii'dâ*» og «*Magga-Jown-Jownâ-bardne-sii'dâ*» (W.9.a og W.9.b) som er rettsforgjengere til Rivkkároggi vintersiida (kapittel 20) noen ganger brukte deler av kravsområdet som høstbeiteområde i årene fra 1953 til 1957. De to siidaene hadde felles vinterbeite, og delte seg i to sommersiidaer: «*Magga-Jown-Jownâ-sii'dâ*» og «*Vuorje-siidâ*» og startet høstflyttingen fra sommerleiren ved Reavvojohka i slutten av august eller tidlig i september. Høstflyttingen gikk øst for «Duoddar-Rævovatnan» (Vuolit Gironjávri og Bajit Gironjávri), over Čearru til Čearujogaš sitt utspring. Hvis de hadde full kontroll på flokken, stoppet de og hadde høstleir der hele september og oktober, noen ganger også ut i november, og hvis ikke rastet de der. I begge tilfellene gikk de videre over Beavkkehangielas, passerte «Stipanvatnan» og over Guohcoaivi. Sør for Guohcoaivi stoppet de og rastet dersom de hadde høstleir lenger nord. Dersom de ikke hadde høstleir lenger nord, hadde de høstleir ved Guohcoaivi og flyttet videre først i november. De gikk deretter over Orroaivi og Rávdogielas til Cohppásjohka, der de hadde leir til siste halvdel av november.[48]

Av disse stedene ligger Guohcoaivi nordøst i området for Áibmejávri dálvesiidas høstbeitekrav, mens Orroaivi, Cohppásjohka og Rávdogielas ligger i den vestlige delen.

Ifølge rapporten til A/L Bajos brukte Láhtin siida i 1987/88 deler av kravsområdet som høstbeite. Rettsetterfølgerne til Nilut-siidaene, deriblant Nilut Pier bártnit (kapittel 14), tilhører Láhtin siida. Det gjør også etterkommerne av Klemet J. Guttorm (kapittel 17) og Gaup-familien i Mirkocáza siida (kapittel 18). Rapporten opplyser at Láhtin siida vanligvis flyttet til Likčačearru rundt 10.-15. oktober og gjette flokken der. Deretter flyttet siidaen østover mot Čearru og sørøstover mot Částenoaivi etter hvert som andre siidaer kom nordfra. I 1987 var imidlertid siidaen fortsatt i Atnevárri-området i oktober.[49] Částenoaivi (Stuorra Částenoaivi og Uhca Částenoaivi) ligger i kravsområdet. De øvrige områdene ligger utenfor.

Ifølge Bajos-rapporten brukte også Vuorji sommersiida som Rivkkároggi vintersiida (kapittel 20) tilhører, deler av kravsområdet som høstbeite i 1987/88. Dette gjelder særlig Sáđevuopmi.[50] Dette er trolig nær Sáđejohka som renner omtrent midt i den sørlige delen av kravsområdet. Vuorjisiidaen hadde dermed høstbeite lenger øst enn i 1953–1957.

Bruksreglene for Reinbeitedistrikt 16 ble vedtatt 10. mai 2011 og tillegger Njeaiddán siida den nordligste delen av kravsområdet, og Skuohtanjárgga siida den vestlige delen.[51]

11.6 Kommisjonens vurderinger

11.6.1 Innledning

Spørsmålet i saken er om Áibmejávri dálvesiida med grunnlag i langvarig bruk har ervervet en særrett i form av eksklusiv høstbeiterett eller en fortrinnsrett til høstbeite i det angitte kravsområdet. Som det er redegjort for i punkt 11.5.2, stadfestet Hålogaland jordskifteoverrett 25. september 2014 punkt 3 i Finnmark jordskifteretts kjennelse av 14. juli 2013. Med dette er det rettskraftig avgjort at beitebruksreglene angående høstbeiteområdet ikke tilsidesettes. Utstrekningen av det høstbeiteområdet Áibmejávri dálvesiida eventuelt har særlige rettigheter til, er imidlertid ikke rettskraftig avgjort, jf. tvisteloven § 19-15.

Det foreligger ingen opplysninger om at Áibmejávri dálvesiida og dens potensielle rettsforgjengere har brukt

46 Ørnulv Vorren, Op. cit., 1962 s. 202.
47 Ørnulv Vorren, Op. cit., 1962 s. 202–203.
48 Ørnulv Vorren, Op. cit., 1962 s. 171-172 og 204-205.
49 A/L Bajos, *Analyse og plan for organisering av utnyttelsen av beite- og drifts-arealet i reinbeitedistrikt 17/18, Karasjok høst-/vinter-/vårbeiter,* 1989 (jnr. 16/1553-10) s. 19.
50 A/L Bajos, Op. cit., 1989 s. 19.
51 Reinbeitedistrikt 16, *Beitegrenser i Rbd 16 Nord (kart*), vedtatt 10. mai 2011 av distriktsstyret, og godkjent av Områdestyret for Øst-Finnmark (jnr. 14/315-75).

kravsområdet før 1953, jf. punkt 11.5.1 og 11.5.2. Gitt at bruken startet i 1953 eller kort tid etter, vil brukstiden per 2022 nærme seg 70 år. Dette er over den antatte minstegrensen på 50 års bruk for alders tids bruk, men det finnes knapt noen eksempler fra rettspraksis på at brukstid på under 70 år har ført til rettighetserverv på dette grunnlaget.[52] Kommisjonen vil derfor ved vurderingen av kravet ta utgangspunkt i hevdsreglene.

Áibmejávri dálvesiida har som grunnlag for høstbeitekravet også påberopt seg bruken utøvd av Vuorji siida som Margit Anna Kemis mor, Elen Marit Johnsdatter (Anti) Utsi, tilhørte, jf. punkt 11.3. Vuorji-siidaens historiske høstbeitebruk er omtalt i punkt 11.5.3. Beitebrukshistorikken tilsier imidlertid at Elen Marit Johnsdatter (Anti) Utsi ble en del av siidaen til Anders Samuelsen Utsi (Roncen Ánde) etter at de giftet seg i 1949. Blant annet opplyser Vorren at Anders Samuelsen Utsi hadde egen siida før 1953 og i perioden 1953-1957, jf. punkt 11.5.1. Kommisjonen har derfor ved vurderingen av Áibmejávri dálvesiidas høstbeitekrav ikke ansett Vuorji siidas bruk som en del av den bruken Áibmejávri dálvesiida kan påberope seg.

11.6.2 Har Áibmejávri dálvesiida fortrinnsrett til høstbeite i kravsområdet?

Kommisjonen vil først ta stilling til om den anførte bruken er *tilstrekkelig langvarig* til å gi grunnlag for erverv av en eksklusiv beiterett eller en fortrinnsrett til høstbeite etter hevdsreglene. Hevdstiden for erverv av bruksrett til fast eiendom er 20 år dersom bruken viser seg ved en «fast tilstelling», og 50 år dersom det ikke er tilfellet, jf. hevdsloven §§ 2 og 8.

Ifølge Hålogaland jordskifteoverretts kjennelse 25. september 2014, har «*siidaandelshaverne i Máhkarávju ja Stiikonjárga siida*» og «*herunder også Kemi*» (Áibmejávri dálvesiida) oppført et sperregjerde i området ved Gárdin/Ravnastua «*i 2003 og 2004*», jf. punkt 11.5.2. Selv om et sperregjerde kan anses som en «*fast tilstelling*», jf. punkt 6.3.2.4, har det dermed stått i for kort tid til å gi 20-årsregelen anvendelse. Gjerdet er dessuten betegnet som et felles sperregjerde for alle siidaandelshaverne i sommersiidaen. Dets eksistens og bruken av det kan derfor ikke påberopes som grunnlag for erverv av en særrett til høstbeite i området av en siidaandelshaver (Kemi) på bekostning av de andre.

Det foreligger ingen opplysninger om andre faste tilstellinger i området. Spørsmålet om hevdserverv må derfor vurderes ut fra regelen om 50 års brukstid i hevdsloven § 8.

Áibmejávri dálvesiida har som det fremgår av punkt 11.3, som grunnlag for kravet også påberopt seg bruken utøvd av siidaen til Anders Samuelsen Utsi (Roncen Ánde) og Jáhkenjárgga sommersiida som Roncen Ánde siida tilhørte, med henvisning til at Mikkel M. Kemi hadde samdrift med Anders Samuelsen Utsi og Jáhkenjárgga sommersiida. Det fremgår av de skriftlige kildene og sakens øvrige opplysninger at Kemi i en del år var sammen med Anders Samuelsen Utsi og Jáhkenjárgga siida på høsten, men ikke hvert år. Slik kommisjonen ser det har derfor ikke Roncen Ánde siidas og Jáhkenjárgga siidas bruk, avgjørende betydning for spørsmålet om erverv av beiterett i området for Áibmejávri dálvesiidas høstbeitekrav.

De historiske kildene viser at Roncen Ánde siida/Jáhkenjárgga siida først og fremst hadde høstbeiteområde og høstleirplass ved Mollešjohka fjellstue i 1953-1957. Vorren opplyser riktignok at Roncen Ánde siida/Jáhkenjárgga siida flyttet over den vestlige delen av kravsområdet. Slik Vorren beskriver bruken har den imidlertid mer karakter av å være en flyttlei enn et høstbeiteområde, jf. punkt 11.5.1. Videre tyder Vorrens opplysninger på at «*Niilu-sii'dâ*», «*Niilu-bardnesii'dâ*» og «*Rawna-Niilu-sii'dâ*» (W.7) brukte kravsområdet som høstbeite i langt større grad enn Roncen Ánde siida/Jáhkenjárgga siida i disse årene. Ifølge Vorren brukte også «*Magga-Jown-Jownâ-sii'dâ*» og «*Magga-Jown-Jownâ-bardne-sii'dâ*» (W.9.a og W.9.b) deler av kravsområdet som høstbeiteområde i 1953-1957, jf. punkt 11.5.3.

Etter dette kan et mulig hevdserverv av en *særrett* til høstbeite for Áibmejávri dálvesiida i det angitte kravsområdet ikke ha startet i 1953, og heller ikke i 1957. Det foreligger ingen andre skriftlige kilder som gir mer konkrete opplysninger om Roncen Ánde siidas høstbeiteområde i 30-års perioden fra 1957 til 1987. Som det fremgår av punkt 11.5.1 og 11.5.2, har verken Anders Samuelsens Utsis, Mikkel Johannesen Kemis, Kirsten Ravna Utsi Kemis eller Mikkel M. Kemis reindriftsmeldinger for årene mellom 1961 og 1973 andre opplysninger om høstbeitingen enn at den skulle foregå i distrikt 17 (Karasjok høstbeite).

Johan Mathis Kemi sa på høringsmøtet 13. februar 2017 at hans far, Mikkel M. Kemi, begynte å bruke kravsområdet som høstbeite i 1974, jf. punkt 11.3. Det er godt mulig at det er korrekt. Johan Aslak Eira sa riktignok i sin forklaring for Rávdol siida på det samme høringsmøtet at det nå er Máhkarávju siida, og ikke Áibmejávri dálvesiida som «*er den egentlige brukeren*» av området for Áibmejávri dálvesiidas høstbeitekrav, men han sa samtidig at Máhkarávju siida kom til området første gang i 2003, jf. punkt 11.4.1. Det foreligger ellers klare holdepunkter for at rettsforgjengerne til dagens Áibmejávri dálvesiida brukte området langt tidligere enn i 2003. Blant annet fremgår det av Rushfeldt-rapporten at de brukte den vestlige delen av området i 1989. Dette

52 Gunnar Eriksen, *Alders tids bruk*, 2. utg. (2008) s. 190-195.

gjør det nærliggende å anta at Johan Aslak Eira siktet til den grenen innenfor dagens Máhkarávju sommersiida som var Kemi-familien i daværende Stiikonjárgga siidas motpart i den jordskiftesaken som er nærmere omtalt i punkt 11.5.2.

Det kan videre vises til at Klemet John P. Gaup i sin forklaring for Nilut Piera bártnit på høringsmøtet 13. februar 2017 sa at Kemi-siidaen på slutten av 1970-tallet holdt til i områdene ved Sáđoaivi og Sáđejávri, jf. punkt 11.4.2. Dette er relativt sentralt i området for Áibmejávri dálvesiidas høstbeitekrav. Per Inge Johansen (f. 1987) sa i intervju 17. februar 2017 at Áibmejávri dálvesiida har siidadrift ved «*Gárdin/Ravnastua og Sáđevuopmi*» og også bruker områdene nordover til Guophcagurra. Han trodde det hadde vært situasjonen i lang tid, jf. punkt 11.4.4.

Gitt at bruken startet i 1974, vil bruken per 2022 ha pågått i 48 år. Dette er ikke tilstrekkelig til å oppfylle 50-årskravet i hevdsloven § 8. Det er også noe usikkert om bruken startet i 1974 eller først noe senere, slik at det ikke uten videre kan legges til grunn at bruken startet da. Når tidsvilkåret ikke er oppfylt, er det ikke nødvendig å vurdere bruksvilkåret og godtrovilkåret. Áibmejávri dálvesiida har per desember 2022 ikke ervervet en særrett i form av en eksklusiv rett eller fortrinnsrett til reinbeite i området for høstbeitekravet.

Som fremholdt i punkt 6.3.7, har imidlertid avgivelsen av kommisjonens rapport ikke fristavbrytende effekt. Et hevdserverv kan derfor fortsette etter dette dersom vilkårene om brukens innhold og god tro er oppfylt. Kommisjonen vil imidlertid ikke gå nærmere inn på dette.

11.6.3 Konklusjon

Áibmejávri dálvesiida har i området for siidaens høstbeitekrav andel i den alminnelige reindriftsretten, men har ikke ervervet særrettigheter ut over dette.

12. VINTERSIIDAGRUPPEN NILS ANDERS J. GUTTORM

12.1 Hva saken gjelder

Saken reiser spørsmål om vintersiidagruppen Nils Anders J. Guttorm (Niilas Ándde siida) med grunnlag i langvarig bruk har ervervet en særrett i form av en fortrinnsrett til vinterbeite i et område på vel 440 km^2, fra grensen mellom Porsanger og Karasjok og sørover, på vestsiden av Karasjok–Lakselvveien (E6). Kravsområdet er delvis overlappet av kravsområdene angitt av Reinbeitedistrikt 14A Spierttagáisá (kapittel 8), Áibmejávri dálvesiida (kapittel 11), Rávdol siida (kapittel 13) og Nilut Piera bártnit (kapittel 14). Se kartet i figur 12.1.

Kommisjonen underrettet ved brev 25. mai 2012 siidaen om at meldingen var mottatt og registrert (jnr. 14/351-2). 14. oktober 2013 hadde kommisjonen et innledende intervjumøte der siidaen var representert ved Nils Anders J. Guttorm (f. 1954) og Per Inge Johansen (f. 1987) (jnr. 14/351-3 og 14/351-4). Ved brev 17. januar 2014 ba kommisjonen siidaen om nærmere opplysninger om blant annet overlappende beitebruk og flyttleier (jnr. 14/351-5). Siidaen besvarte henvendelsen ved brev 15. februar 2014 (jnr. 14/351-6) der den også redegjorde for egen beitebruk og vedla forskjellig skriftlig materiale for å underbygge kravet.

Kommisjonen ba ved brev 31. mars 2016 (jnr. 14/351-9, jf. jnr. 14/351-8) siidaen om en oversikt over hvilke tidligere brukere utøverne i dagens siida anser seg som etterfølgere av. Siidaen oversendte den etterspurte oversikten ved brev 9. mai 2016 (jnr. 14/351-10), og ga ved brev 8. januar 2017 opplysninger om dagens brukere og siidamedlemmer (jnr. 14/351-14).

Siidaen var innkalt til kommisjonens høringsmøte om interne rettsforhold i reindriften 13.–17. februar 2017, jf. brev 6. januar 2017 (jnr. 14/351-13), men hadde ikke anledning til å delta (jnr. 14/315-91). Nils Anders J. Guttorm har imidlertid gitt informasjon i intervjuer 11. januar 2021 (jnr. 14/351-22), 20. april 2021 (jnr. 14/351-25) og 12. juli 2021 (jnr. 14/351-28). Per Inge Johansen har gitt opplysninger i intervju 17. februar 2021 (jnr. 14/351-23).

Ved brev 19. februar 2021 (jnr. 14/351-24) ba kommisjonen siidaen om å kartfeste dens skillegjerdeanlegg og sperregjerder. Kommisjonen henvendte seg 3. september 2021 til Statsforvalteren i Troms og Finnmark, Reindriftsforvaltningen, Øst-Finnmark, med spørsmål om kartfesting av siidaens sperre- og skillegjerdeanlegg innenfor kravsområdet (jnr. 14/351-30). Statsforvalteren besvarte henvendelsen 6. september 2021 (jnr. 14/351-31). Videre ba kommisjonen ved brev 18. november 2021 (jnr. 14/351-32) Statsforvalteren om å klargjøre opplysningene i bruksreglene for Reinbeitedistrikt 16 om den arealmessige utstrekningen av siidaens vinterbeiteområde. Henvendelsen ble besvart 19. november 2021 (jnr. 14/351-33).

Kommisjonen har ellers ved brev 26. oktober 2016 (jnr. 14/351-11) bedt Reindriftsforvaltningen Øst-Finnmark om å oversende arkiv- og kartmateriale som kan ha betydning for utredningen av siidaens rettighetsmelding. Reindriftsforvaltningen opplyste per telefon 28. oktober 2016, jf. også brev 14. november 2016 (jnr. 14/351-12 og 14/315-78) at dokumenter eldre enn 1989 er avlevert til Statsarkivet i Tromsø (14/351-12 og 14/315-78). Ved utredningen av meldingen har kommisjonen derfor gjort søk i statsarkivet, og blant annet innhentet reindriftsmeldinger fra ulike tidsperioder (jnr. 14/351-20, 14/351-27 og 14/351-34).

12.2 Nærmere om sakens bakgrunn

Nils Anders J. Guttorms vintersiida tilhører Njeaiddán sommersiida, som har sommerbeite i Porsanger og vinterbeite på begge sider av grensen mellom Porsanger og Karasjok. Ifølge de gjeldende bruksreglene for Reinbeitedistrikt 16 Karasjok vest (Kárášjoga oarjjabealli) er Njeaiddán sommersiida én av ni sommersiidaer i distrikt 16.[1]

Bruksreglene lister opp 19 vintersiidaer i distriktet, og omtaler vintersiidaene i Njeaiddán sommersiida dels som «*Njeaiddán vintersiidaer*», og dels som «*Mollešjávri/Rivnnjesvađđa*». Ifølge bruksreglene er Nils Anders J. Guttorm, Per Johs. Guttorm, John Henrik Guttorm, Per

1 Reinbeitedistrikt 16, *Bruksregler for Reinbeitedistrikt 16 – Karasjok vest*, godkjent av Fylkesmannen i Finnmark, 3. januar 2019 (jnr. 16/1553-33) s. 6-10.

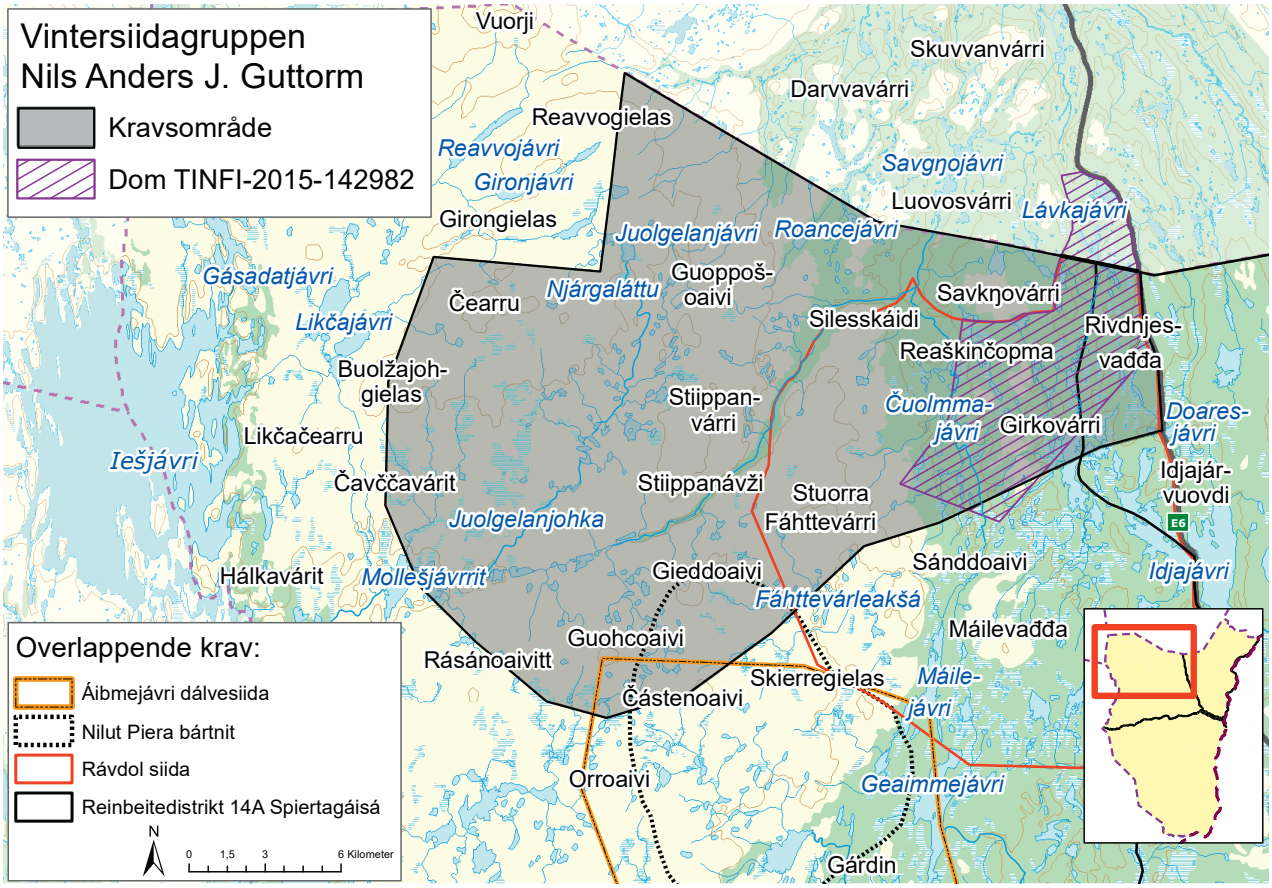

Figur 12.1

Inge Johansen og Ann Helen G. Johansen siidaandelshavere i Njeaiddán vintersiidaer. Det er inntatt en merknad om at vinterbeitegrensene mellom «*Rávdol siida og Njeaiddán vintersiidaer har vært oppe til rettsbehandling i sak 15-14982TVI-INFI*», og at forslag til nye grenser «*er under behandling hos Fylkesmannen i Finnmark*». Bruksreglene oppgir et areal på 1563 km² som Njeaiddán-siidaenes samlede vinterbeiteareal.[2] I brev til kommisjonen 19. november 2021 har imidlertid Statsforvalteren i Troms og Finnmark opplyst at denne arealangivelsen er feil.[3]

Bruksreglene bruker flertallsformen «*Njeaiddán vintersiidaer*», uten å oppgi antall. Den ovennevnte dommen ble avsagt av Indre Finnmark tingrett 21. november 2016 og viser til at det av «*utkastet til bruksregler for Njeaiddán sommersiida fra 2009 fremkommer at … siidaens reinflokk deles i 4 mindre vintersiidagrupper i månedsskiftet november/desember*».[4] I et vedlegg til rettighetsmeldingen har Nils Anders J. Guttorms vintersiida opplyst at Njeaiddán sommersiidas reinflokk blir skilt ut i tre–fire vintersiidaer.[5] Kommisjonen har fått opplyst at Njeaiddán sommersiida vinteren 2020/21 besto av tre vintersiidaer; Nils Anders J. Guttorm; Mathis P. Guttorm; og Per Inge Johansen/Ann Helen Guttorm Johansen.[6]

I tillegg til at antall vintersiidaer i Njeaiddán sommersiida har variert mellom tre og fire siden saken ble brakt inn for kommisjonen i februar 2012, har det også vært noe

2 Reinbeitedistrikt 16, Op. cit., 3. januar 2019 (jnr. 16/1553-33) s. 13 (beiteareal) og 18 (siidaandelshavere). Det reelle antallet vintersiidaer i distrikt 16 er høyere enn 19, fordi flere av vintersiidaene i distriktet har vært gjenstand for ytterligere oppdelinger uten at dette er reflektert i bruksreglene.

3 Statsforvalteren i Troms og Finnmark, Svar på henvendelse, 19. november 2021 (jnr. 14/351-33).

4 Indre Finnmark tingrett, Dom 21. november 2016 (TINFI-2015-142982) s. 6 (i utskrift av word-fil fra Lovdata).

5 Vintersiidagruppen Nils Anders J. Guttorm, Brev 11. desember 2011, vedlegg 1 til rettighetsmeldingen (jnr. 14/351-1).

6 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med Per Inge Johansen*, 17. februar 2021 (jnr. 14/351-23) s. 1-2.

variasjon med hensyn til hvem som har tilhørt Nils Anders J. Guttorms vintersiida.

Nils Anders J. Guttorm (f. 1954) opplyste i det nevnte vedlegget til rettighetsmeldingen at vintersiidaen i tillegg til hans egen siidaandel, besto av siidaandelene til hans brødre Per Johannes (f. 1958) og John Henrik (f. 1974).[7] På intervjumøtet 14. oktober 2013 sa siidaens representanter at den i tillegg til disse tre besto av Per Inge Johansen (f. 1987).[8] Ved brev 8. januar 2017 opplyste Nils Anders J. Guttorm at siidaen også besto av Ann Helen Guttorm Johansen (f. 1990).[9] Hun er Per Inges søster. Deres mor, Anna Ragnhild Guttorm Johansen (f. 1960) er gift med Alf Johansen (f. 1949), og søster av Guttorm-brødrene i vintersiidagruppen Nils Anders J. Guttorm.

I intervju 17. februar 2021 opplyste Per Inge Johansen, som sammen med Nils Anders J. Guttorm representerte siidaen på intervjumøtet 14. oktober 2013, at han og Ann Helen Guttorm Johansen, var i egen vintersiida.[10] Nils Anders J. Guttorm bekreftet dette i intervju 20. april 2021. Han og brødrene Per Johannes og John Henrik er siidaandelshavere i Nils Anders J. Guttorms vintersiida, og deres søstre Alette (f. 1967) og Ellen Rita (f. 1976), er siidamedlemmer.[11]

Guttorm-brødrene er etterkommere av Johannes Andersen Guttorm (1827-1903) (tippoldefar) i slektsleddene Per Johannesen Guttorm (1864-1927) (oldefar); Johannes Persen Guttorm (1892-1971) (bestefar) og Johannes Johannesen Guttorm (1934-1997) (far). Se ellers punkt 12.5.

12.3 Bemerkninger fra vintersiidagruppen Nils Anders J. Guttorm

Siidaen anfører i rettighetsmeldingen som kommisjonen mottok 6. februar 2012 (jnr. 14/351-1), at Nils Anders J. Guttorms forfedre har brukt siidaens angitte kravsområde «*i hvert fall i de siste 100 årene*», og at siidaen derfor har «*opparbeidet sterke juridiske beiterettigheter*» innenfor området. Yttergrensene for området er i et brev datert 10. desember 2011 som var vedlagt rettighetsmeldingen beskrevet på følgende måte: «*Doaresjávri – Sandoaive-jávri, nuorttabeale geddeoaivve – Gussoaiváí – Rásánoavvai – Juolgelanjoganjálmáii, og derfra nordover til Vuorji-sperregjerdet. Derfra nordover og inn på Njeaiddan siidas beiteområde.*»[12]

For å underbygge kravet viser Nils Anders J. Guttorm til Ørnulv Vorrens beskrivelse «*av mine forfedres reinbeiteområde*» i *Finnmarksamenes nomadisme II* (1962), A/L Bajos sin analyse av utnyttelsen av beite- og driftsarealet i daværende reinbeitedistrikt 17 og 18 (1989), og beskrivelsen av siidaens vinterbeiteområde i brev 29. januar 2007. Dette brevet er signert av Anna Ragnhild Guttorm Johansen (f. 1960) og Alf Johansen (f. 1949). Anna Ragnhild opplyser at hun og Alf har drevet selvstendig reindrift siden de giftet seg i 1983. Videre skriver hun:[13]

> «Fram til 1985 drev jeg i felles flokk med mine foreldre reindrift om vinteren i området syd og vest for Sangovann [Savgŋojávri]. (Rivnesvadda [Rivdnjesvadđa]-Girgovarre [Girkovárri], Coulbma [Čuolmma] og høyfjellet på begge sider av Stipanavzzi [Stiippanávži]). På grunn av bl.a. stort rovdyrpress valgte vi å flytte til områdene syd for Sjoussjavvre [Šuoššjávri]. Her hadde vi driftsfellesskap med Mattis A. Sara i en 10-års perioden. Vinteren 1998/99 sluttet vi å flytte sydover. Vi tok i bruk våre gamle beiteområder syd for Sangovann [Savgŋojávri]. (…) Fra vinteren 1999/2000 har vi vært i området syd for Sangovann [Savgŋojávri], slik det er beskrevet ovenfor. … De to siste årene har vi hatt driftsfellesskap med Johan Mattis Eira, Ravdol siida.»

I det ovennevnte brevet 10. desember 2011 opplyser Nils Anders J. Guttorm at siidaen i tillegg til hans egen siidaandel, består av siidaandelen til hans brødre Per Johannes J. Guttorm og John Henrik J. Guttorm. Han ber kommisjonen om bistand til å få avklart siidaens «*sedvanerettslige reinbeiterettigheter innenfor vårt tradisjonelle vinterbeiteområde innenfor Karasjok kommune*», og opplyser at siidaen har vinterbeiteområde dels i Karasjok og dels i Porsanger kommune.[14]

På *intervjumøtet 14. oktober 2013* representerte Nils Anders J. Guttorm (f. 1954) og Per Inge Johansen (f. 1987) siidaen. De opplyste at også sistnevnte var siidaandelshaver,

7 Vintersiidagruppen Nils Anders J. Guttorm, Brev 11. desember 2011, vedlegg 1 til rettighetsmeldingen (jnr. 14/351-1).

8 Finnmarkskommisjonen, *Gjennomgang av rettighetsmelding, Vintersiidagruppen Nils Anders J. Guttorm*, 28. desember 2013 (jnr. 14/351-4) s. 2.

9 Vintersiidagruppen Nils Anders J. Guttorm, Brev 8. januar 2017 (jnr. 14/351-14).

10 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med Per Inge Johansen*, 17. februar 2021 (jnr. 14/351-23) s. 2-3.

11 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med Nils Anders J. Guttorm*, 20. april 2021 (jnr. 14/351-25) s. 1-3.

12 Vintersiidagruppen Nils Anders J. Guttorm, brev 10. desember 2011, vedlegg 1 til rettighetsmelding (jnr. 14/351-1). Stedsnavnet «Sandoaive-jávri» er ikke kartfestet, men det er mulig at det siktes til Sánddájávri, like vest for Sánddoaivi.

13 Anna Ragnhild Guttorm Johansen, brev 29. januar 2007, vedlegg 3 til rettighetsmeldingen (jnr. 14/351-1).

14 Vintersiidagruppen Nils Anders J. Guttorm, brev 10. desember 2011, vedlegg 1 til rettighetsmelding (jnr. 14/351-1).

og oppga alders tids bruk som rettsgrunnlag for kravet. Mer konkret viste de til at familien har brukt kravsområdet i over 100 år, og at Nils Anders J. Guttorms far, Johannes Johannesen Guttorm (1934-1997), og bestefar, Johannes Persen Guttorm (1892-1971), sammen med bestefarens bror, Anders Persen Guttorm (1909-1990), som ikke hadde etterkommere, var forgjengere til dagens brukere. Nils Anders J. Guttorm opplyste at det har vært konflikt om bruken av deres vinterbeiteområde siden 1985, fordi Rávdol siida begynte å bruke deler av området. Han sa at det før dette var akseptert innad i reindriften at vinterbeiteområdet tilhørte deres siida.[15]

Under møtet fremkom det at siidaen ikke har gjeterhytte i kravsområdet, men at den bruker en flyttbar hytte på meier (gumpi) og disponerer en militærhytte der. Siidaen opplyste at den sør for Savkŋovárri har et skillegjerdeanlegg som ble oppført i 1973, og som brukes ved skilling og merking. Før 1973 hadde de gjerder i Rivdnjesvađđa, Ciikojohka og ved Stiippanávži.[16]

Ved *brev 15. februar 2014* signert av Nils Anders J. Guttorm og Per Inge Johansen, viste siidaen blant annet til at det aldri ble utarbeidet skriftlige avtaler om hvilke siidaer som skulle ha bruks- og beiterett innenfor hvilke områder, men at reindriftssamene tradisjonelt har respektert hverandres rettigheter innenfor de ulike siidaenes tradisjonelle beiteområder.[17]

Som dokumentasjon på hvilke områder siidaens rettsforgjengere har brukt, var det i brevet vist til Kristian Nissens nedtegnelser fra 1911/12, Ørnulv Vorrens beskrivelse av vinterbeitebruken til siidaene tilhørende Njeaiddán sommersiida i årene 1953 til 1957, rapporten til A/L Bajos fra 1989 og Reindriftsforvaltningens forslag til nye distriktsgrenser for Polmak og Karasjok fra 2003. Det var også vedlagt utdrag fra disse kildene, samt et notat datert 21. februar 2007 fra John Henrik Eira for reinbeitedistriktene 17, 13, 14 og 14A med innspill til Beiterettsutvalget for Øst-Finnmark. Notatet gir en bred omtale av vinterbeitebruken i Karasjok.[18]

I *brev 9. mai 2016* anfører siidaen at familien har brukt kravsområdet siden 1900 i rekkefølgen: (1) Johannes Andersen Guttorm (1827-1903); (2) Peder (Per) Johannesen Guttorm (1864-1927); (3) Johannes Persen Guttorm (1892-1971); (4) Johannes Johannesen Guttorm (1934-1997); og (5) Nils Anders J. Guttorm (f. 1954). Siidaen fremholder at alle dagens siidamedlemmer er etterkommere av Johannes Andersen Guttorm i rett nedstigende linje.[19]

Siidaen viser i *brev 8. januar 2017* til at følgende personer er dagens brukere: Nils Anders J. Guttorm, Per Johannes J. Guttorm, John Henrik J. Guttorm, Anne Helen Guttorm Johansen og Per Inge Johansen. Det var vedlagt tre kart som viser Njeaiddán sommersiidas bruk av områder i Karasjok siden 1954, og vist til at siidaen og forfedrene har brukt områdene siden 1910. For øvrig fremholdt siidaen at Ørnulv Vorren i *Finnmarksamenes nomadisme II*, 1962 (s. 171), betegner deres forgjengersiidaer som «*W.9.b*» (Bieraš-Biera siida) og «*W.8.a*» (Bier-Juhvu-siida).[20] I det ovenfor nevnte brevet av 15. februar 2004 påpeker siidaen at Vorren har skrevet disse navnene feil, og at de riktige navnene er Pieraš-Pier siida (W.9.b) og Pier-juvvin-siida (W.8.a), men at hans beskrivelse av deres driftsopplegg og flyttemønstre er korrekt.[21]

I *intervju 11. januar 2021* sa Nils Anders J. Guttorm at han mener at «*vår reinflokk skal kunne beite slik det er fastsatt i Indre Finnmark tingretts dom 21. november 2016 i saken mellom Njeaiddán siida og Rávdol siida (TIN-FI-2015-142982)*». Han fremholdt også at tingretten bestemte en form for felles beitebruk i det området saken gjaldt.[22]

Etter at Per Inge Johansen i intervju 17. februar 2021 hadde opplyst at han og søsteren nå hadde egen vintersiida, og ikke lenger tilhører Nils Anders J. Guttorms siida, jf. punkt 12.2, bekreftet Nils Anders J. Guttorm dette i *intervju 20. april 2021*. Han fremholdt at siidaens rettighetsmelding er fremmet på vegne av han selv og hans brødre Per Johannes og John Henrik, men opplyste at hans vintersiida og vintersiidaen til Per Inge Johansen er «omtrent i samme vinterbeiteområde», og at Njeaiddán sommersiida «*har felles vinterbeiteområde som går fra Rivdnjesvađđa og rundt Stiippanávži, vest og nord for Stiippanávži. Det er omtalt som fellesbeite, og det er også avgjort i retten at vi har fellesbeite der.*»[23]

15 Finnmarkskommisjonen, *Gjennomgang av rettighetsmelding fra vintersiidagruppen Nils Anders J. Guttorm*, 28. desember 2013 (jnr. 14/351-4) s. 2-3.

16 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 28. desember 2013 (jnr. 14/351-4) s. 4.

17 Vintersiidagruppen Nils Anders J. Guttorm, brev til kommisjonen 15. februar 2014 (jnr. 14/351-6) s. 1.

18 Vintersiidagruppen Nils Anders J. Guttorm, Op. cit., 15. februar 2014 (jnr. 14/351-6) s. 2-5 og vedlegg 1-6.

19 Vintersiidagruppen Nils Anders J. Guttorm, brev til kommisjonen 9. mai 2016 (jnr. 14/351-10).

20 Vintersiidagruppen Nils Anders J. Guttorm, brev til kommisjonen, 8. januar 2017 (jnr. 14/351-14).

21 Vintersiidagruppen Nils Anders J. Guttorm, brev til kommisjonen, 15. februar 2014 (jnr. 14/351-6) s. 2.

22 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med Nils Anders J. Guttorm*, 11. januar 2021 (jnr. 14/351-22) s. 2. Intervjuet måtte avbrytes på grunn av dårlig telefonforbindelse. Tingrettsdommen er nærmere omtalt i punkt 12.6.2.

23 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med Nils Anders J. Guttorm*, 20. april 2021 (jnr. 14/351-25) s. 1-4.

Han presiserte ellers at siidaen krever rettigheter (også) i det området som er behandlet i tingrettens dom 21. november 2016, og sa at «*hele Njeaiddán sommersiida skal kunne oppholde seg der i mørketida frem til reinskilling*» og «*har de rettighetene som er avgjort i retten.*»[24]

12.4 Bemerkninger fra kravsfremsettere med overlappende krav og andre

12.4.1 Reinbeitedistrikt 14A Spierttagáisá

Reinbeitedistrikt 14A Spierttagáisá (kapittel 8) har fremmet et krav som overlapper et mindre område i den østre delen av kravsområdet til Nils Anders J. Guttorms siida. I sin forklaring for distriktet på høringsmøtet 13. februar 2017 sa Per John A. Anti (f. 1962): «*Vi må se nærmere på det, og så kan vi utarbeide et dokument om det til dere. Vi må undersøke hvordan man har brukt områdene, om vi har brukt dem sammen, eller hvordan man gjorde det. Etter min viten har Ivvár Sámmol [Samuel Iversen Utsi] og Per [Per Iver Porsanger] brukt det så lenge jeg kan huske, fra 70-tallet.*»[26] Kommisjonen har ikke mottatt det bebudete dokumentet.

12.4.2 Áibmejávri dálvesiida

Áibmejávri dálvesiidas høstbeitekrav (kapittel 11) overlapper kravet fra Nils Anders J. Guttorms siida i et mindre område sør i sistnevntes kravsområde. På høringsmøtet 13. februar 2017 sa Johan M. Kemi (f. 1974) i sin forklaring for Áibmejávri dálvesiida at de «*har ingenting imot*» kravet fra Nils Anders J. Guttorms siida. Ifølge Johan M. Kemi har Áibmejávri dálvesiida høstbeite i området, mens Nils Anders J. Guttorms siida bruker det om vinteren.[27]

12.4.3 Rávdol siida

Kravene fra Nils Anders J. Guttorms siida og Rávdol siida (kapittel 13) overlapper hverandre i den østlige delen av førstnevntes kravsområde, fra Rivdnjesvađđa og vestover mot Stiippanvárri. På intervjumøte 8. august 2014 sa Johan Mathis Eira at da Rávdol siida tok i bruk siidaens kravsområde i Karasjok i 1971, brukte ingen andre siidaer området, bortsett fra at Nils Anders J. Guttorms siida, som inngår i Njeaiddán siida, var i den nordlige delen. Ifølge Johan Mathis var imidlertid Guttorm-siidaens kjerneområder vest for kravsområdet til Rávdol siida.[28]

Johan Aslak Eira (f. 1978) fra Rávdol siida sa på høringsmøtet 13. februar 2017 at tvistespørsmål «*mellom oss og Njeaiddán har vært i retten, og det er til en viss grad avklart. Vi har beiteområder nær hverandre, og overlappende beiteområder. … De har fire vintersiidaer som hver skal få utdelt beitemark. Hvis dette er beiterettighetene deres, så kommer de aldri til å bli fri for beitemark.*». På spørsmål om Nils Anders J. Guttorm da tilhørte Njeaiddán siida svarte han:[29]

> «Nils Anders J. Guttorm var en del av siidaen, ja. Han var i retten, eller han var ikke part selv, men hadde noen som representerte ham. Njeaiddán siida kommer ut, de har et høstgjerde som de kan være innenfor i en måned. Det er i Savgŋovárri, og der har de særskilte regler fordi de har fått tillatelse til å bygge gjerde. De kan bo der i en måned. De slipper flokken i november når snøen kommer. De har beiteområde der, Niilas Ánte siida, slik de har avmerket området på kartet, i to måneder. I desember skiller [også] de andre i Njeaiddán siida, Niilas Ánte [Nils Anders J. Guttorm] og brødrene hans, flokkene sine. De holder til der på vidda i januar og februar, og reiser til sommerboplassen i mars. Slik har de i alle fall gjort det i senere tid, i 10 til 20 år.»

Han bekreftet i intervju *13. juli 2021* de opplysningene Nils Anders J. Guttorm ga i intervjumøtet 14. oktober 2013, om at det hadde oppstått en beitekonflikt mellom Rávdol siida og Njeaiddán siida i 1985. Konflikten hadde ifølge Nils Anders sin bakgrunn i at Rávdol siida hadde begynt å bruke deler av Njeaiddán siidas vinterbeiteområde, jf. punkt 12.3. Johan Aslak Eira ga derimot uttrykk for at bakgrunnen for konflikten var at Njeaiddán siida i årene før 1985 hadde utvidet sitt høstbeiteområde i Porsanger ved Njuorjjoluovttvárri og Skuvvanvárri, og i 1985 hadde søkt om å få sette opp et sperregjerde enda lenger sør, fra sørsiden av Lávkajávri rundt Savkŋovárri til Savgŋojávri. Ifølge Johan Aslak fikk Njeaiddán siida i 1985 tillatelse til å sette opp et sperregjerde ved Savkŋovárri. Han sa videre at dette gjerdet fortsatt står selv om det hadde vært meningen at det bare skulle stå der «*i en måned mens flokken beitet*».[30]

24 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 20. april 2021 (jnr. 14/351-25) s. 4-5.

25 Nilut Piera bártnit (kapittel 14) har fremmet et krav som overlapper kravet fra vintersiidagruppen Nils Anders J. Guttorm i den søndre delen av sistnevntes kravsområde, man har ikke kommentert gruppens krav.

26 Finnmarkskommisjonen, *Referat fra høringsmøte*, 13. februar 2017 (jnr. 14/351-91) s. 40.

27 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91) s. 34.

28 Finnmarkskommisjonen, Gjennomgang av rettighetsmelding fra Rávdol siida, 27. oktober 2014 (jnr. 14/330-2) s. 2.

29 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91) s. 50-51.

30 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med Johan Aslak Eira*, 13. juli 2021 (jnr. 14/330-24) s. 1-2 og 4.

For øvrig fremholdt Johan Aslak at Njeaiddán siida ikke hadde protestert mot Rávdol siidas bruk på 1980-tallet:[31]

> «Det kom ikke noen protester der den gang, men våre folk – derimot – de protesterte da Njeaiddán siida brukte områdene sør for Stiippanávži. Den gang var det jo en stor sak som gikk ut på å finne løsninger, ettersom Vuorji siida hadde gjerdet inn store deler av fellesbeiteområdene. Det var [rundt 1976] nedsatt et arbeidsutvalg [Skoganvarre- eller Savkŋovárri-utvalget] som leverte en rapport (…). I det utvalget satt min onkel [fars eldre bror], Per Aslaksen Eira, og en reineier fra Njeaiddán siida; Juvvina Piera – Per Johannesen Guttorm. I tillegg var Šefin-Lávra; Lars Johnsen Anti med i det utvalget.»

Han ga et tvetydig svar på spørsmål om konflikten i 1985 gjaldt samme område som det som er behandlet i Indre Finnmark tingretts dom av 21. november 2016 (TIN-FI-2015-142982).[32] Johan Aslak Eira opplyste ellers at noe av grunnen til at Njeaiddán siida hadde begynt å bruke beiteområder lenger sørover, var at Vuorji siida i 1970 hadde satt opp et sperregjerde på vidda fra Stiippanávži og nordover ved Čearru. Dette hadde i sin tur innskrenket Rávdol siidas beiteområder. Han sa at Dárvvavárri tidligere var vinterbeiteområde for Rávdol siida.[33]

12.4.4 Per Inge Johansen

Per Inge Johansen (f. 1987) var en av Nils Anders J. Guttorms vintersiidas representanter på intervjumøtet 14. oktober 2013 og signerte sammen med Nils Anders J. Guttorm siidaens brev 15. februar 2014. I intervju 17. februar 2021 opplyste han at han ikke lenger tilhører siidaen, og at han er i en egen vintersiida, sammen med sin søster Ann Helen G. Johansen.[34]

I intervjuet sa han at hans foreldre, Anna Ragnhild Guttorm Johansen og Alf Johansen, opprinnelig hadde vinterbeite sammen med morfaren, Johannes Johannesen Guttorm (1934-1997), men at foreldrene etterhvert flyttet sør for Šuoššjávri. Her hadde de vinterbeite frem til rundt 1999/2000 da de kom tilbake til de områdene som morens familie tidligere hadde brukt «*sør og vest for Savgŋojávri, Rivdnjesvađđa, Girkovárri, Čuolmma og på begge sider av Stiippanávži*». Per Inge sa at de bruker de områdene «*den dag i dag*». Han opplyste at Nils Anders J. Guttorm ble igjen i deres tradisjonelle vinterbeiteområder da Per Inges foreldre tok i bruk de nye områdene sør for Šuoššjávri: «*Det var bare min mor og far som flytta med avdøde Bikku Áillu Máhtte [Mathis Aslaksen Sara] (1941-2008) til hans vinterbeiteområde.*»[35]

I tvistesaken mellom Mádijoga siida og reineiere i Reinbeitedistrikt 23 B Seainnus/Návggastat som Indre Finnmark behandlet i 2012, forklarte Alf Johansen at han hadde vinterbeite ved Čiekkavárri, sør for Šuoššjávri fra 1986 til 2000.[36] Dommen er omtalt i punkt 37.5.

12.5 Historiske (skriftlige) kilder

Gjennomgangen av kildene tar utgangspunkt i den suksesjonsrekken vintersiidagruppen Nils Anders J. Guttorm har oppgitt: (i) Johannes Andersen Guttorm (1827-1903) (tipp-oldefar); (ii) Per Johannesen Guttorm (1864-1927) (oldefar); (iii) Johannes Persen Guttorm (1892-1971) (bestefar); (iv) Johannes Johannesen Guttorm (1934-1997) (far); og (v) Nils Anders J. Guttorm (f. 1954).

Nils Anders J. Guttorms oldefar, Per Johannesen Guttorm fortalte i intervju med Kristian Nissen 26. januar 1911 at han alltid hadde hørt til i Karasjok. Av Nissens intervjureferat fremgår det at Per Johannesen Guttorm «*helt fra ungdommens aar indtil han giftet sig i 1893 og ennu i 2-3 aar altså til ca. 1895 flyttet … med sin far Johannes Persen Guttorm*»,[37] og vekselvis brukte sommerbeiter på Vuorjenjárga-siden og Spierttanjárga-siden av Porsangerfjorden, men ikke langt nordover. Per Johannesen Guttorm sa i intervjuet at de alt i alt skiftet sommerbeiteområde tre-fire ganger. Etter at han sluttet å flytte med faren, hadde han sommerbeite ytterst på Vuorjenjárga i to år, og tok i bruk sommerbeiter på Spierttanjárga-siden helt på begynnelsen av 1900-tallet, langs Østerbotn til (Stuorra) Guovžaávži. Senere begynte han å bruke sommerbeite lenger øst, ved Leavvajohka og Rásttigáisá, og så langt nord som til Áttánvuotna (Adamsfjord). Han opplyste at han i 1910 hadde sommerbeite i disse områdene.[38]

31 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 13. juli 2021 (jnr. 14/330-24) s. 7-8.

32 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 13. juli 2021 (jnr. 14/330-24) s. 3, sammenholdt med s. 2 og 6.

33 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 13. juli 2021 (jnr. 14/330-24) s. 3-4 og 5.

34 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med Per Inge Johansen*, 17. februar 2021 (jnr. 14/351-23) s. 2-3.

35 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 17. februar 2021 (jnr. 14/351-23) s. 14-18.

36 Indre Finnmark tingrett, Dom avsagt 31. august 2012 (11-148212TVI-INFI) s. 14-15 (jnr. 17/705-13, bilag 10).

37 I intervjuet med Kristian Nissen opplyste Per Johannesen Guttorm at farens navn var Johannes *Persen* Guttorm. I Erik Schytte Blix, *Karasjokslekter*, 2. utg. med tillegg (1989) s. 197 er faren omtalt som Johannes *Andersen* Guttorm.

38 Kristian Nissen, *Intervju med Per Johannesen Guttorm*, 26. januar 1911 (jnr. 14/315-138).

Om vinterbeitebruken sa Per Johannesen Guttorm at «*han har alltid benyttet samme vinterbeite og praktisk talt samme flytningsvei sønden for kirkestedet Karasjok*». I 1910 hadde han vinterbeite i Galmmatskáidi, til litt etter påske. Han fortalte at vårflyttingen skjedde langs Anárjohka og Deatnu (på elveisen), frem til Leavvajohka, og at han under høstflyttingen krysset Kárášjohka ved kirkestedet, og videre til Bálggesvárri, og derfra videre oppunder Iškoras, til Sarvvesčielgi, der siidaen var ved juletider. Derfra flyttet han sørover til Galmmatskáidi.[39]

Nissens kartmateriale viser at siidaen til Per Johannesen Guttorm i perioden 1895-1910 brukte de samme vinter. beitene sør for Kárášjohka; *Bálggesvárri, Sarvvesčielgi og Galmmatskáidi,* til tross for at sommerbeitene vekslet mellom vestsiden og østsiden av Porsangerfjorden.[40]

I 1911 hadde siidaen til Per Johannesen Guttorm sommerbeite ved «Guovčivla», i nærheten av Guovžilgáisá som hører til vestsiden av Porsangerfjorden. Ved nyttår 1912 var siidaen sør for Kárášjohka, i Goikenjavevárri vest for Iškoras. I april 1912 var den ved Geaimmevárri nord for Kárášjohka. Også i 1913 hadde siidaen sommerbeite på Guovživla (omkring Guovžilgáisá), og i tillegg på Vuorjegáisá. Om høsten var siidaen på Máilevađđa, ved nyttår 1914 på Báhkilvárri og 1. april 1914 ved Salču. I 1915/16 hadde siidaen sommerbeite i Dollejohka ovenfor Smiervuotna (Smørfjorden). Siidaens vinterbeite var i området «*Guossaája ved Kárášjohka*» (ikke kartfestet). I 1917/18 hadde siidaen sommerbeite i Vuorjegáisá, høstbeite ved Máilevađđa, og vinterbeite ved Ruostajávri (ikke kartfestet, men det finnes to vann i nærheten av Skoganvarre i Porsanger kommune med dette navnet). I 1923/24 hadde siidaen sommerbeite på Vuorjenjárga, og vinterbeite i Iškorasvuopmi, sør for Iškoras.[41]

Per Johannesen Guttorm døde i 1927. Hans sønn, Johannes Persen Guttorm som var Nils Anders J. Guttorms bestefar, var ved nyttår 1933 ved «Gæinojogašgæčče» (Geaidnojohkas kilder).[42] Det siktes med dette trolig til Geaidnojohka i Porsanger kommune.

Det fremgår av Johannes Persen Guttorms reindriftsmelding for 1946 at han dette året oppga «*Gáisa*» som sommerbeiteområde, «*Čearru*» som vår- og høstbeiteområde, og «*sydsiden av Iesjohka*» som vinterbeiteområde. Kommisjonen har ikke funnet andre av Johannes Persen Guttorms reindriftsmeldinger fra 1940-tallet, men for perioden frem til og med 1960 foreligger meldingene for 1951, 1952, 1954, 1956, 1958, 1959 og 1960. I de fire sistnevnte oppgir han å ha vinterbeite «på sydsiden av *Iskuras*», mens han i tre førstnevnte årene oppgir «Karasjok» som vinterbeite, men uten å angi nærmere hvor i Karasjok beitingen foregikk.[43]

Disse opplysningene stemmer godt med Ørnulv Vorrens materiale for årene 1953 til 1957 der siidaen er omtalt som «*Bier-Juhvu-siida*».[44] Vorren opplyser at siidaen som han dels benevner som «*W.8*» og dels som «*W.8.a*», hadde sommerleir i Porsanger på nordsiden av Leavnnjašjohka, og at høstflyttingen startet derfra tidlig i september. Flyttingen foregikk på nordsiden av fjellet Sánddoaivi og sørover til nordenden av Máilejávri der siidaen hadde «*leir inntil begynnelsen av desember*».[45] Disse områdene er nord for Kárášjohka, men siidaen hadde vinterbosted «*i Skoganvarre ved Øvrevatn*» i Porsanger kommune. Vinterbeitene var sør for Kárášjohka:[46]

> «Vinterbeiting tar til sør for Bakkelvarre ved [Gussajávri]. Omkring jul og i begynnelsen av januar beiter en ved Teltfjellet (Lavvarre) og Bálggesvárri. Herfra trekker en over Iškuras til Renoksevd. [Heargejávri] der en har vintervokteleir. Her beites hjorden resten av vinteren sørover til og med Šuolggavarre.
>
> Ved flyttetider om våren har en hjorden ved Renoksevd. [Heargejávri] og starter flyttingen herfra.»

Reindriftsmeldingene til Nils Anders J. Guttorms far, Johannes Johannesen Guttorm, har en del opplysninger om siidaens beiteområder på 1960- og 1970-tallet. I meldingene er Nils Anders J. Guttorm oppført som tilhørende foreldrenes siida. Meldingen for 1962 opplyser at siidaen hadde høst- og vårbeite «*omkring Saugonvand*» (Savgŋojávri) og vinterbeite «*syd for Karasjok*». I 1963 hadde siidaen høst- og vårbeite mellom Vuolanjunis og Stabbursnes og vinterbeite «*på fjellet syd for Skoganvarre*». I 1964 hadde siidaen høst- og vårbeite «*syd for Skoganvarre*», og vinterbeite «*syd for Karasjok*». I 1965, 1966 og 1967 hadde siidaen høst- og vårbeite nord for Karasjok kirkested i Reinbeitedistrikt 17 (Karasjok høstbeite), og vinterbeite sør for kirkestedet i distrikt 18 (Karasjok vinterbeite),[47] men det fremgår ikke hvor i distriktene beitingen foregikk.

Johannes Johannesen Guttorms reindriftsmeldinger for 1968 og 1969 har ikke latt seg oppspore i statsarkivet.

39 Kristian Nissen, Op. cit., 26. januar 1911 (jnr. 14/315-138).

40 Kristian Nissen, *Per Johannesen Guttorms beitebruk/flyttlei 1895-1910*, kart, 26. januar 1911 (jnr. 14/315-138).

41 Kirsti Strøm Bull, *Reinbyer i Finnmark på begynnelsen av 1900-tallet,* 2005, s. 64-65 (1911/12), 84-85 (1913/14), 116-117 (1915/16), 130-131 (1917/18) og s. 156-157 (1923/24).

42 Tharald Frette, *Renbyer i Polmak Herred 1932/33*, 1933 (jnr. 16/1553-17).

43 Johannes Persen Guttorm, Reindriftsmeldinger for en del år mellom 1946 og 1960 (jnr. 14/351-34).

44 Ørnulv Vorren, *Finnmarksamenes nomadisme II*, 1962, s. 171.

45 Ørnulv Vorren, Op. cit., 1962 s. 192 og 204.

46 Ørnulv Vorren, Op. cit., 1962 s. 208. Se også s. 183 der det er opplyst at vårflyttingen startet rundt 15. april og s. 204.

47 Johannes Johannesen Guttorm, Reindriftsmeldinger for 1962-67 (jnr. 14/351-20).

Meldingen for 1970 opplyser at siidaen hadde sommerbeite på «*gáisáene vest for Skoganvarre – distrikt 16*», høst- og vårbeite i Stiippanávži og vinterbeite ved Iešjohka. Også i 1971 hadde han sommerbeite på «*Vest-gáisáene*» og høst- og vårbeite i Stiippanávži, mens vinterbeitet var i Guškkesoaivi. Dette er nord for Kárášjohka, men utenfor kravsområdet. I meldingen for 1972 oppgis sesongbeiteområdene som distrikt 16 (sommer), distrikt 17 (høst- og vinter), og distrikt 18 (vinter). Meldingen for 1973 oppgir sommerbeite i Njeaiddán, høst- og vårbeite «syd for Skoganvarre» og vinterbeite nord for Iešjohka.[48]

A/L Bajos opplyser at Nils Anders J. Guttorm i 1987/88 tilhørte farens siida, og at siidaens vinterbeite var i Karasjok (Fáhttevárri, Girkovárri og Reaškinčopma) og Porsanger (Lávkajávri).[49]

Daværende reindriftsagronom Ivar Rushfeldt opplyser i en rapport fra 1989 at Njeaiddán sommersiida vanligvis deles i fire vinterhjorder (siidaer), og skriver videre:[50]

> «En av driftsenhetene flytter så til området sør for Sjuosjavre i distrikt 18 hvor han om vinteren har rein sammen med reineiere fra distrikt 15. De 3 andre beiter med rein om vinteren i distrikt 17, begrenset av områdene Karasjok, Ravnastua, Skoganvarre.
>
> Hvor de forskjellige driftsenhetene oppholder seg i distrikt 17 om vinteren er gjort av undertegnede [sic], og kan derfor være feil.»

Reindriftsforvaltningen gjengir i forslaget til nye distriktsgrenser for Polmak og Karasjok fra 2003 den ovenfor siterte beskrivelsen som Ørnulv Vorren har gitt av Johannes Persen Guttorms vinterbeitebruk i perioden fra 1953 til 1957. Videre heter det:[51]

> «I 1962 fikk Pier-Juvvin [Johannes Persen Guttorm] med sønner dispensasjon for beiting i fredete furuskogsområder ved Bieskkenjárga fjellstue. Dette kan tolkes dithen at siidaen fremdeles hadde vinterbeiter i distrikt 18. I den seinere tid har hele sommersiidaen [Njeaiddán sommersiida] nyttet vinterbeiter i distrikt 17, men det er usikkert når de sluttet å flytte inn i distrikt 18. (…)
>
> I 1989 beitet etterkommere av Pier-Juvvin i området rundt Gárdin/Ravnastua i distrikt 17. Siidaen er i dag fremdeles i distrikt 17, hvor flokken beiter fra Gárdin/Ravnastua, vestover til reinsognsgrensen og nordover til distriktsgrensen mot distrikt 16C. Hovedsakelig beiter siidaen i gamle fieski-områder, det vil si områder hvor beitende reinflokker tidligere har holdt til. Dette er grunnen til det store arealet de benytter.
>
> (…)
>
> I 2003 driver Njeaiddán sommersiida samlet hele året, unntatt en driftsenhet som har beitet for seg selv på et begrenset område nord for Idjajávri.
>
> Vintersiidaene fra Njeaiddán har gjennom de siste 40 årene hatt sine vinterbeiter i distrikt 17.»

Reinbeitedistrikt 16 nedsatte høsten 2006 Areal- og gjerdeutvalget (AG-utvalget) for å utrede og foreslå rammebetingelser for den daglige reindriften i distriktet.[52] Nils Anders J. Guttorms vintersiida deltok i egenskap av sin tilhørighet til Njeaiddán sommersiida på fire møter i regi av utvalget; 26. februar 2007 med vintersiidagruppen Johan Mathis Eira; 27. februar 2007 med Vuorji siida; 7. januar 2008 med Skáidán siida; og 7. februar 2008 med Rávdol siida.[53] Møtereferatene gir få opplysninger om bruken av de ulike områdene, og det ble på møtet med Johan Mathis Eiras vintersiida ikke oppnådd enighet om bruken av overlappingsområdet mellom siidaene. Derimot ble det oppnådd enighet på møtene med Vuorji siida og Skáidán siida.[54]

Også på møtet mellom Njeaiddán sommersiida og Rávdol siida ble det i utgangspunktet oppnådd enighet.[55] Enigheten ledet imidlertid ikke frem til at det ble inngått noen avtale, og etter at en arbeidsgruppe nedsatt av distrikt 16 hadde forslått å endre de interne beitegrensene i distriktet tok Rávdol siida ut stevning mot Njeaiddán siida 9. september 2015 med påstand om at sistnevnte var uberettiget til å beite i et område vest for E6, mellom Idjajávri og Lávkajávri.[56]

Indre Finnmark tingrett avsa dom i saken 21. november 2016. I dommen viser tingretten til at utkastet til bruksregler for Njeaiddán siida fra 2009 oppgir følgende område for

48 Johannes Johannesen Guttorm, Reindriftsmeldinger for 1970-1973 (jnr. 14/351-27).

49 A/L Bajos, *Analyse og plan for organisering av utnyttelsen av beite- og driftsarealet i distrikt 17/18*, 1989 s. 29.

50 Ivar Rushfeldt, *Revurdering av høyeste antall rein for reinbeitedistriktene i Øst-Finnmark*, 1989 (jnr. 16/1553-26) s. 16-17.

51 Reindriftsforvaltningen, *Forslag til nye distriktsgrenser i Polmak og Karasjok*, 2003 (jnr. 16/1553-8) s. 50.

52 Areal- og gjerdeutvalget, *Sluttrapport: Utkast til: Rammebetingelser for reindriftsnæringen i reinbeitedistrikt 16 –Karasjok vest*, 2008 s. 2 (jnr. 16/1553-12).

53 Areal- og gjerdeutvalget, *Vedlegg 1 til sluttrapport*, 2008 s. 2.

54 Areal- og gjerdeutvalget, Op. cit., 2008 s. 10-12 (Johan Mathis Eira), 16-18 (Vuorji siida) og 28-29 (Skáidán siida).

55 Areal- og gjerdeutvalget, Op. cit., 2008 s. 35-37.

56 Indre Finnmark tingrett, Dom 21. november 2016 (TIN-FI-2015-142982) s. 3 (i utskrift av word-fil fra Lovdata).

vintersiidaen til Nils Anders J. Guttorm: «*Fra sperregjerdet på Čearru og frem til Guohccaoaivi, og derfra rundt Fáhttevárri derfra til Čadjejávri og derfra til riksvei E6 like nord for Idjajávri*.»[57]

Om beitebruken til Njeaiddán siida mer generelt uttaler tingretten at siidaen, i likhet med Rávdol siida, har vinterbeite nord for Kárášjohka/Iešjohka. Videre bemerker retten:[58]

> «Om høsten er det en felles reinflokk som beiter nord for [siidaens] sperregjerde fra Stiipanjohka og østover mot E6. Etter at flokken slippes gjennom gjerdet tas flokken inn i skillegjerdet ved Gárdin/Ravnastua, der den deles i inn i flere vintersiidagrupper. Noen av disse gruppene har deretter beitet lengre mot nord, det vil si i retning tilbake mot det aktuelle sperregjerdet, der tvisteområdet er.»

12.6 Kommisjonens vurderinger

12.6.1 Innledning

Kommisjonen oppfatter kravet fra Nils Anders J. Guttorms vintersiida slik at det gjelder erverv av en særrett til vinterbeite for rein i det angitte kravsområdet. Dette omfatter også det området som Indre Finnmark tingrett behandlet i dommen av 21. november 2016 i saken mellom Rávdol siida og Njeaiddán siida. Dommens betydning for kommisjonens vurdering av rettighetsforholdene i det området tingretten behandlet, er kommentert i punkt 12.6.2.

Som det fremgår av punkt 12.2, har det vært en viss variasjon med hensyn til hvem som har tilhørt «*vintersiidagruppen Nils Anders J. Guttorm*» etter at kravet ble reist for kommisjonen i 2012. På dette tidspunktet opplyste siidaen at den besto av siidaandelshaverne Nils Anders J. Guttorm, Per Johannes J. Guttorm og John Henrik Guttorm. I 2013 og 2014 opptrådte også Per Inge Johansen som representant for siidaen i henvendelser til kommisjonen, og i 2017 opplyste Nils Anders J. Guttorm i brev til kommisjonen at også Per Inge Johansens søster, Ann Helen G. Johansen, tilhørte siidaen. I intervjuer med kommisjonen gjort i 2021 har imidlertid Per Inge Johansen og Nils Anders J. Guttorm opplyst at Johansen-søsknene har sin egen vintersiida, og ikke lenger tilhører siidaen til Nils Anders J. Guttorm. For øvrig omtaler Indre Finnmark tingrett i dommen av 21. november 2016 «*vintersiidaen til Nils Anders J. Guttorm*» og «*vintersiidagruppen Per Inge Johansen*» som to separate vintersiidaer.[59]

Nils Anders J. Guttorm har opplyst at Per Inge Johansen og Ann Helen G. Johansen bruker omtrent samme vinterbeiteområde som hans vintersiida, og at Njeaiddán sommersiida har «*felles vinterbeiteområde*» fra Rivdnjesvaďďa til områdene vest og nord for Stiippanávži, jf. punkt 12.3. Dette tilsvarer i grove trekk det kravsområdet Nils Anders J. Guttorms vintersiida har angitt. Når verken Per Inge Johansen og Ann Helen G. Johansen eller andre vintersiidaer i Njeaiddán sommersiida og heller ikke sommersiidaen selv, har fremmet egne krav, er imidlertid de følgende vurderingene i samsvar med § 5 i forskriften om kommisjonen og utmarksdomstolen begrenset til kravet fra Nils Anders J. Guttorms vintersiida. Kommisjonen har ikke vurdert de interne rettighetsforholdene mellom de siidaene som tilhører det bruksreglene for Reinbeitedistrikt 16 betegner som «*Njeaiddán vintersiidaer*».

Vintersiidagruppen Nils Anders J. Guttorm har angitt alders tids bruk som rettsgrunnlag, og har anført at den og rettsforgjengerne har brukt kravsområdet «*i hvert fall i de siste 100 årene*», jf. punkt 12.3. De kildene som er gjennomgått i punkt 12.5 og som dekker perioden fra 1895 og fremover, tyder imidlertid på at Nils Anders J. Guttorms oldefar, Per Johannesen Guttorm (1864-1927), og bestefar, Johannes Persen Guttorm (1892-1971), i all hovedsak hadde vinterbeite sør for Kárášjohka, blant annet rundt Iškoras. Et unntak er 1932 da sistnevnte hadde vinterbeite nord for Kárášjohka i Geaimmejogašgeahči (ved Geaimmejohkas kilder). Dette er imidlertid utenfor kravsområdet. Ellers hadde siidaen ifølge Johannes Persen Guttorms reindriftsmeldinger vinterbeite sør for Iešjohka i 1946, og i «Karasjok» i 1951, 1952 og 1954, men uten nærmere stedsangivelse.

Reindriftsmeldingene til faren, Johannes Johannesen Guttorm (1934-1997), viser at han fra 1962 til 1967 hadde vinterbeite «*syd for Karasjok*», bortsett fra i 1963 da han hadde vinterbeite «*syd for Skoganvarre*». Også i årene mellom 1970 og 1973 foregikk vinterbeitingen utenfor kravsområdet. Derimot opplyser flere av meldingene at han hadde vår- og høstbeite i kravsområdet. Dette gjelder meldingene for 1962 («*omkring Savgŋojávri*»), 1964 («*syd for Skoganvarre*»), 1970 og 1971 («*Stiippanávži*») og 1973 («*syd for Skoganvarre*»). Også meldingene for 1965, 1966, 1967 og 1972 kan tyde på at vår- og høstbeitingen foregikk i kravsområdet, ettersom de opplyser at han disse årene hadde høst- og vårbeite i reinbeitedistrikt 17, men uten å oppgi konkrete stedsnavn.

Det fremgår også av de eldre kildene at siidaens rettsforgjengere i alle fall periodevis brukte ulike områder nord for Kárášjohka som høstbeite. Blant annet hadde siidaen til Nils Anders J. Guttorms oldefar, Per Johannesen Guttorm, høstbeite ved Máilevaďďa i 1917, og det fremgår av Vorrens

57 Indre Finnmark tingrett, Op. cit., 21. november 2016 (TIN-FI-2015-142982) s. 6.

58 Indre Finnmark tingrett, Op. cit., 21. november 2016 (TIN-FI-2015-142982) s. 10-11.

59 Indre Finnmark tingrett, Op. cit., 21. november 2021 (TIN-FI-2015-142982) s. 6.

beskrivelse av beitebruken i årene 1953 til 1957 at bestefaren Johannes Persen Guttorm, hadde leir ved nordenden av Máilejávri «*inntil begynnelsen av desember*».

Også disse områdene er imidlertid utenfor kravsområdet, og kravet gjelder dessuten rett til vinterbeite. Selv om det for årene før 1973 mangler opplysninger for en del år, blant annet 1933 til 1952, med unntak av 1946, tyder de skriftlige kildene på at rettforgjengernes sammenhengende *vinterbeitebruk* tidligst kan ha startet i 1974. Som fremholdt i punkt 12.4.3, sa Johan Mathis Eira (f. 1951) fra Rávdol siida at Nils Anders J. Guttorms siida var i den nordlige delen av Rávdol siidas kravsområde da sistnevnte begynte å bruke området i 1971. Det er derfor mulig at Guttorm-siidaen kan ha brukt deler av dens kravsområde også før 1974, men det er uklart hvilket konkret område Johan Mathis Eira siktet til, og om bruken gjaldt vinterbeiter eller vår- og/eller høstbeiter. Han sa dessuten at Guttorm-siidaens kjerneområde på dette tidspunktet lå vest for kravsområdet til Rávdol siida, slik at det er usikkert hvor omfattende Guttorm-siidaens bruk var i disse årene.

Det kan dermed ikke helt utelukkes at siidaens sammenhengende vinterbeitebruk er noe eldre enn 1974. Brukstiden synes imidlertid uansett å ha hatt en varighet som gjør at hevdsreglene er et mer aktuelt grunnlag enn alders tids bruk for erverv av en eventuell særrett til vinterbeite for Nils Anders J. Guttorms vintersiida. Se nærmere i punkt 12.6.3.

12.6.2 Forholdet til Indre Finnmark tingretts dom 21. november 2016

Indre Finnmark tingretts dom 21. november 2016 i saken mellom Rávdol siida (saksøker) og Njeaiddán siida (saksøkte) gjaldt tvist om rett til reinbeite i den østre delen av det kravsområdet Nils Anders J. Guttorms vintersiida har angitt, vest for E6 mellom Idjajávri og Lávkajávri. Se kartet i figur 12.1. Tingretten beskriver tvisteområdet slik:[60]

> «øst for høyde 326 utenfor Njeaiddán Siida sin oppsamlingsgjerde sør av Sangovárri til Čuolmmaluoppal og Čuolmmajávri. Fra dette vann i rettlinje vestover til Stiipanávži langs Ciikojohka, over Sarvvesčopma til Fáhttevárráhpát. Fra Stiipanávži sørover til sør av Fáhttevárjávri og videre sørover til sørenden av Máilejávri over Fáhttevárleakši til Skierregielas og Luovosjeaggegielas.»

Rávdol siida la ned påstand om at reineierne i Njeaiddán siida «*kjennes uberettiget til all form for reinbeite*» innenfor tvisteområdet, og om at Rávdol siida frifinnes for Njeaiddán siidas motkrav. Det sistnevnte kravet gikk ut på at Njeaiddán siida hadde enerett til beite «*nord for en linje fra Sirebekken ved E6, rundt Girkovárri via Sarvesčopma og til Stuorra Fáhttevárri*». Tingretten beskriver i dommen dette området som «*temmelig identisk*» med tvisteområdet.[61]

Njeaiddán siida varslet ved hovedforhandlingens innledning at den trakk motkravet, og innledningsvis i tingrettens vurderinger bemerker retten at saken etter dette kun gjelder «*spørsmålet om Njeaiddán siida har beiterettigheter i tvisteområdet eller ikke*». Rávdol siida samtykket imidlertid ikke til at motkravet ble trukket, jf. tvisteloven § 18-4 (2), men krevde dom i medhold av tvisteloven § 9-7.[62] Den delen av domsslutningen som gjelder kravene lyder:[63]

> «1. Njeaiddán siida frifinnes for kravet om at de ikke har beiterett i tvisteområdet.
> 2. Rávdol siida frifinnes for kravet om at Njeaiddán siida har enerett til reinbeite i tvisteområdet.»

Dommen ble ikke anket. Den er dermed rettskraftig og bindene for sakens parter, jf. tvisteloven §§ 19-14 og 19-15. I domspremissene beskriver retten rettighetssituasjonen i tvisteområdet slik:[64]

> «Konsekvensene av dommen vil således være at det er fastslått at Njeaiddán siida har beiterett i området, men slik at det overfor Rávdol siida ikke gjelder en eksklusiv beiterett. Retten har ut fra dette ikke tatt stilling til omfanget av beiteretten i tvisteområdet, verken når det gjelder beiteretten til Njeaiddán eller Rávdol siida.»

Det er med dette rettskraftig avgjort at både Njeaiddán siida og Rávdol siida har reinbeiterettigheter i tvisteområdet, men beiterettens nærmere omfang er ikke avklart ut over at det er fastslått at ingen av de to siidaene har eksklusive rettigheter vis á vis den andre.

Dette vil også være styrende for kommisjonens vurdering. Tvisteloven § 19-15 (2) om at en rettskraftig avgjørelse av et krav «*uten realitetsbehandling [skal] legges til grunn i en ny sak*» gjelder riktignok ikke direkte for kommisjonen. Bestemmelsen uttrykker imidlertid et prinsipp som innebærer at kommisjonen legger til grunn at Njeaiddán siida som Nils Anders J. Guttorms vintersiida er en del av, har en ikke-eksklusiv beiterett i tvisteområdet.

60 Indre Finnmark tingrett, dom 21. november 2016 (TIN-FI-2015-142982) s. 3 (i utskrift av word-fil fra Lovdata).

61 Indre Finnmark tingrett, Op. cit., 21. november 2016 (TIN-FI-2015-142982) s. 7, 9 og 12

62 Indre Finnmark tingrett, Op. cit., 21. november 2016 (TIN-FI-2015-142982) s. 7, 10 og 12.

63 Indre Finnmark tingrett, Op. cit., 21. november 2016 (TIN-FI-2015-142982) s. 13.

64 Indre Finnmark tingrett, Op. cit., 21. november 2016 (TIN-FI-2015-142982) s. 12.

Tingretten tok ikke stilling til beiterettens omfang ut over at det fremgår at Njeaiddán siida ikke har en eksklusiv beiterett vis á vis Rávdol siida. Nils Anders J. Guttorms vintersiida tilhører Njeaiddán siida, men det var sistnevnte som var part i tingrettssaken. Njeaiddán siida ble frifunnet for Rávdol siidas krav om at den ikke hadde beiterett i tvisteområdet, og anket ikke den delen av tingrettens dom som frifant Rávdol siida for motkravet om at Njeaiddán siida har enerett til reinbeite i tvisteområdet. Det må derfor leggs til grunn at Njeaiddán siida har akseptert dette. Det er da lite hensiktsmessig å vurdere Nils Anders J. Guttorms vintersiidas nærmere beiterett i tvisteområdet med sikte på å kvantifisere omfanget av siidaens rett vis á vis Rávdol siida.

Dessuten kan det Nils Anders J. Guttorm sa i intervju 20. april 2021 om at han ønsket at siidaens krav skal avklares slik «retten har bestemt» og at Njeaiddán siida «*har de rettighetene som er avgjort i retten*», jf. punkt 12.3, tyde på at han ikke ønsker en slik kvantifisering.

Tingrettens dom berører ikke de øvrige delene av det kravsområdet vintersiidaen til Nils Anders J. Guttorm har angitt. Spørsmålet om siidaen i disse delene av kravsområdet har ervervet en særlig beiterett i disse områdene, vil derfor bli vurdert på vanlig måte.

12.6.3 Har vintersiidagruppen Nils Anders J. Guttorm fortrinnsrett til vinterbeite i kravsområdet?

12.6.3.1 Tidsvilkåret

Det følger av hevdsloven § 8 første ledd, sammenholdt med § 7 annet ledd og § 2 at tidsvilkåret for hevd av bruksrett er 20 års bruk «*i samanheng*» dersom bruken vises ved en «*fast tilstelling*», og ellers 50 år. Videre følger det av § 6 annet ledd at et hevdserverv vil stanse ved et bruksavbrudd på to år eller mer, og eventuelt løpe på nytt fra det tidspunktet bruken gjenopptas, jf. punkt 6.3.2.1.

Som nevnt i punkt 12.6.1, tyder de skriftlige kildene på at rettsforgjengerne til Nils Anders J. Guttorms vintersiida tidligst kan ha startet sin sammenhengende bruk av kravsområdet som vinterbeite i 1974. Den første kilden som forteller at de hadde vinterbeite i kravsområdet er rapporten til A/L Bajos der det fremgår at vinterbeitebruken til Johannes Johannesen Guttorm og Nils Anders J. Guttorm i 1987/88 foregikk i Fáhttevárri, Girkovárri og Reaškinčopma.

Det er mulig at de kan ha brukt kravsområdet som vinterbeite også før dette, jf. blant annet opplysningen fra Johan Mathis Eira om at Nils Anders J. Guttorms siida var i den nordlige delen av Rávdol siidas kravsområde i 1971, jf. punkt 12.4.3. Det vil trolig si i områdene østover fra Silesskáidi. I sitt høringsdokument til forslaget til distriktsgrenser for Polmak og Karasjok fra 2003 uttaler reindriftsforvaltningen etter først å ha uttalt at hele Njeaiddán sommersiida i «*den seinere tid*» har hatt vinterbeite i distrikt 17, men at det er usikkert når den sluttet «*å flytte inn i distrikt 18*», at «*vintersiidaene fra Njeaiddán … gjennom de siste 40 årene har hatt sine vinterbeiter i distrikt 17*», jf. punkt 12.5. Det fremgår imidlertid ikke hvilke av vintersiidaene som brukte hvilke områder i distrikt 17. Opplysningene gir heller ikke om de sammenholdes med Johan Mathis Eiras utsagn, tilstrekkelige holdepunkter for at vilkåret i hevdsloven § 8 først ledd, jf. §§ 7 annet ledd og 2, om 50 års bruk «*i samanheng*», er oppfylt. Til det er opplysningene om bruk tidlig på 1970-tallet for vage og usikre både når det gjelder hvor bruken foregikk og brukens innhold og omfang.

Et eventuelt hevdserverv vil etter dette være betinget av at Nils Anders J. Guttorms vintersiida og rettsforgjengerne har hatt én eller flere faste tilstellinger som er egnet til å gi et signal utad om at gruppen har utøvd sammenhengende vinterbeitebruk i kravsområdet, jf. punkt 6.3.2.4.

Siidaen har opplyst at den ikke har gjeterhytter i kravsområdet, men et «*reingjerde*» sør for Savkŋovárri, i den østre delen av området. Ifølge siidaen ble gjerdet oppført i 1973. Tidspunktet for oppføringen er ikke angitt i noen av de skriftlige kildene kommisjonen har gjennomgått, men det materialet reindriftsforvaltningen oversendte kommisjonen 6. september 2021 (jnr. 14/351-31) bekrefter gjerdets eksistens. Materialet viser at det går et gjerde som reindriftsforvaltningen betegner som et «*sperre- og skillegjerde*» på sørsiden av Savkŋovárri, og at gjerdet omtrent følger den grensen mellom høstbeitene og vinterbeitene til Njeaiddán siida som styret for Reinbeitedistrikt 16 vedtok 10. mai 2011 (jnr. 14/315-75).

Videre sa Johan Aslak Eira fra Rávdol siida i intervjuet 13. juli 2021 at Njeaiddán siida i 1985 hadde fått tillatelse til å sette opp et gjerde ved Savkŋovárri, og at dette gjerdet fortsatt står, selv om det hadde vært meningen at det bare skulle stå der «*i en måned mens flokken beitet*», og at dette var årsaken til at det i 1985 oppsto en beitekonflikt mellom siidaene, jf. punkt 12.4.3.

Det må etter dette legges til grunn at Njeaiddán siida i alle fall siden 1985 har hatt et gjerde på sørsiden av Savkŋovárri, og at dette har gitt et signal utad om at Nils Anders J. Guttorms vintersiida har utøvd vinterbeitebruk i alle fall i deler av det kravsområdet siidaen har angitt. Gjerdet må dermed anses som en «fast tilstelling» i hevdslovens forstand. At det opprinnelig kan ha vært ment som et midlertidig gjerde, endrer ikke denne vurderingen. Også innretninger som da de ble satt opp var ment å skulle stå i en kortere periode, vil kunne oppfylle hevdslovens krav til «*fast tilstelling*» dersom de blir stående og dermed rent faktisk får et permanent preg.[65]

65 Borgar Høgetveit Berg, *Hevd*, 2005 s. 379-380 og 382.

Gjerdet har også om det ble satt opp i 1985, og ikke i 1973 slik vintersiidagruppen Nils Anders J. Guttorm har anført, stått i betraktelig lengre tid enn de 20 årene som er påkrevd for å oppfylle tidsvilkåret for hevd av bruksrettigheter som vises ved en «fast tilstelling». Det er derfor ikke nødvendig for kommisjonen å gå nærmere inn på tidspunktet for oppføringen av gjerdet.

Det fremstår videre som overveiende sannsynlig at bruken i tilstrekkelig lang tid har pågått i sammenheng. I forslaget til nye distriktsgrenser uttalte riktignok Reindriftsforvaltningen at etterkommerne etter Nils Anders J. Guttorms bestefar, Johannes Persen Guttorm, i 1989 beitet fra Gárdin/Ravnastua og «*vestover til reinsogngrensen*», jf. punkt 12.5. Dette er sør og vest for kravsområdet. Reindriftsforvaltningen har imidlertid ikke kildebelagt utsagnet, og Bajos-rapportens opplysninger tyder på at vinterbeitebruken til Johannes sine etterkommere i 1987/88 foregikk lenger nord og i hovedsak innenfor kravsområdet. Utsagnet samsvarer heller ikke med Rushfeldts opplysninger om at Njeaiddán-siidaene i 1989 bortsett fra den siidaen som flyttet sør for Šuoššjávri (Alf Johansens siida), hadde vinterbeite mellom Karasjok, Ravnastua og Skoganvarre, og dermed nordøst for – og ikke vest for Gárdin/Ravnastua.

Reindriftsforvaltningens utsagn gir dermed ikke holdepunkter for at det rundt 1989 forelå et fristavbrytende bruksopphold, jf. hevdsloven § 6 annet ledd. Tidsvilkåret er derfor oppfylt.

12.6.3.2 Bruksvilkåret

Hevdserverv av en særlig bruksrett/beiterett forutsetter at det i full hevdstid, som i dette tilfellet er 20 år, er utøvd en bruk som i innhold og omfang tilsvarer bruken til innehaveren av en slik rett, jf. hevdsloven § 7 første ledd og foran i punkt 6.3.2.2. Det foreligger ingen opplysninger som tilsier at Nils Anders J. Guttorms vintersiida og dens rettsforgjengerne ikke har brukt kravsområdet på en måte som tilsvarer den bruken innehaveren av en alminnelig reindriftsrett med rett til å bruke området på linje med andre reindriftsberettigede, ville ha utøvd.

Tidspunktet for brukens start fremstår som noe usikkert. Fordi et eventuelt hevdserverv vil være knyttet til et en «*fast tilstelling*» i form av et sperregjerde, er det imidlertid den bruken som er utøvd *etter* at gjerdet ble oppført som er relevant ved vurderingen av bruksvilkåret. I dette tilfellet kan det ikke med sikkerhet sies når gjerdet ble oppført, men det har i alle fall stått siden 1985. Det som må vurderes, er dermed brukens omfang, intensitet og fasthet fra da av.

Kommisjonen anser det som overveiende sannsynlig at Nils Anders J. Guttorms siida og dens umiddelbare rettsforgjenger, Johannes Johannesen Guttorm (1934-1997), i full hevdstid (20 år) har brukt kravsområdet som vinterbeite, og også utnyttet andre ressurser der, eksempelvis brensel og emner, i den grad behovene i reindriften har nødvendiggjort dette.

De har imidlertid ikke vært alene om å drive reindrift i kravsområdet i hevdsperioden. Som det vil bli redegjort for i kapittel 13, har utøvere fra Rávdol siida brukt relativt store områder i den østlige delen av det kravsområdet Nils Anders J. Guttorms vintersiida har angitt. Videre uttalte reindriftsforvaltningen i høringsdokumentet til forslaget om nye distriktsgrenser fra 2003 at siidaen til etterkommerne etter Nils Anders J. Guttorms bestefar, Johannes Persen Guttorm, i hovedsak beiter «*i gamle fieski-områder, det vil si områder hvor beitende reinflokker tidligere har holdt til. Dette er grunnen til det store arealet de benytter*», jf. punkt 12.5.

Nils Anders J. Guttorms og rettsforgjengernes siidadrift i kravsområdet oppfyller etter dette ikke bruksvilkåret for erverv av en *eksklusiv bruksrett*. Dette er imidlertid ikke til hinder for at de kan ha ervervet en særrett til kravsområdet i form av en *fortrinnsrett* som de har del i på linje med andre som har brukt området og ervervet rettigheter til det. Kommisjonen anser det imidlertid ikke sannsynliggjort at de har brukt kravsområdet over så lang tid og på en slik måte at det gir grunnlag for erverv av særlig bruksrett/fortrinnsrett til *hele området*.

De kildene som er gjennomgått i punkt 12.5 tyder sammen med sakens øvrige opplysninger på at Guttormsiidaens vinterbeitebruk etter at kravsområdet ble tatt i bruk i hovedsak foregikk sør og sørvest for Savgŋojávri der dens skille- og sperregjerde er lokalisert.

Når det gjelder dette, kan det blant annet vises til at siidaens vinterbeitebruk ifølge Bajos-rapporten i 1987/88 foregikk i områdene Fáhttevárri, Girkovárri, Reaškinčopma og Lávkajávri. Dette er relativt sammenfallende med den beskrivelsen som Nils Anders J. Guttorms søster, Anna Ragnhild J. Guttorm Johansen og hennes mann Alf Johansen har gitt i det i punkt 12.3 omtalte brevet av 29. januar 2007. De opplyste at de frem til 1985 om vinteren drev i felles flokk med Anna Ragnhilds foreldre Johannes Johannesen Guttorm og Ravdna P. Guttorm, sør og vest for Savgŋojávri, Rivdnjesvađđa, Girkovárri, Čuolmma og på høyfjellet på begge sider av Stiippanávži. Anna Ragnhild og Alf Johansen skiftet deretter til nye vinterbeiter sør for Šuoššjávri der de var til rundt 2000. Deres sønn, Per Inge Johansen, har forklart at resten av familiesiidaen, herunder Nils Anders J. Guttorm, ble værende igjen og fortsatt hadde vinterbeite i de områdene hans foreldre var med på bruke frem til 1985, jf. punkt 12.4.4.

Det fremgår videre av utkastet til bruksregler for Njeaiddán siida fra 2009 at Nils Anders J. Guttorms vintersiida har vinterbeite fra sperregjerdet på Čearru frem til Guohcoaivi, derfra rundt Fáhttevárri og til Čadjejávri, og derfra til E6 like nord for Idjajávri.

De foreliggende kildene viser etter dette at siidaen til Nils Anders J. Guttorms foreldre, etter at de etablerte vinterbeitebruk nord for Kárášjohka opprinnelig hadde vinterbeite i den østlige delen av kravsområdet. Denne bruken har blitt videreført av Nils Anders J. Guttorms vintersiida, som i nyere tid også har begynt å bruke de vestlige delene av kravsområdet.

I de sistnevnte områdene kan det ikke anses sannsynliggjort at bruksvilkåret, og heller ikke tidsvilkåret, for erverv av en særrett til vinterbeite er oppfylt. Når det gjelder det området som Johansen-ekteparet opplyser at de brukte sammen med familien frem til 1985, og som familien fortsatte å bruke etter dette, har derimot Nils Anders J. Guttorms vintersiida og dens umiddelbare rettsforgjenger (foreldrenes siida) utøvd en bruk som oppfyller bruksvilkåret (og tidsvilkåret) for erverv av en særrett. Mer konkret gjelder dette området sør for kommunegrensen mellom Porsanger og Karasjok fra Karasjok–Lakselv-veien (E6) til Luovosvárri, og derfra sørover og vestover i områdene Silesskáidi, Stiippanvárri, Stiippanávži og Stuorra Fáhttevárri, samt et område mellom Girkovárri og Karasjok–Lakselv-veien (E6) ved Doaresjávri og Rivdnejsvađđa.

For ordens skyld bemerker kommisjonen at den ikke har vurdert rettighetsforholdene i det området som er omfattet av Indre Finnmark tingretts dom av 21. november 2016, jf. punkt 12.6.2.

12.6.3.3 Godtrovilkåret

Den følgende vurderingen gjelder den delen av kravsområdet der kommisjonen har lagt til grunn at Nils Anders J. Guttorms vintersiidas og rettsforgjengernes bruk oppfyller tidsvilkåret og bruksvilkåret, jf. den beskrivelsen som er gitt umiddelbart foran i punkt 12.6.3.2.

Erverv av en særlig bruksrett i form av en fortrinnsrett er betinget av at bruken har vært utøvd i aktsom god tro, jf. hevdsloven § 4 første ledd. Det vil si at Nils Anders J. Guttorms vintersiida og forgjengerne må ha brukt kravsområdet på grunnlag av en oppfatning om at de hadde en slik rett til kravsområdet, uten at de kan bebreides for å ha oppfattet situasjonen slik. Ved vurderingen gjelder det en presumsjon for at bruksutøveren er i god tro når tidsvilkåret og bruksvilkåret er oppfylt. Presumsjonen innebærer at godtrovilkåret normalt vil være oppfylt med mindre det foreligger konkrete holdepunkter for noe annet, jf. foran i punkt 6.3.2.3 og 6.4.2.

Som fremholdt i punkt 12.6.1, kan de skriftlige kildene tilsi at siidaens forgjengere tidligst kan ha begynt å bruke den aktuelle delen av kravsområdet som vinterbeite i 1974. Imidlertid fremgår det av reindriftsmeldingene at Johannes Johannesen Guttorms siida hadde vår- og høstbeite i kravsområdet på 1960-tallet, og de første årene på 1970-tallet, jf. punkt 12.5. En bruksendring fra vår- og høstbeite til vinterbeite kan være en naturlig bruksendring, og spesielt om den har kunnet skje uten at andre siidaer har blitt fortrengt fra de aktuelle områdene. Da bruksendringen skjedde, anså dessuten reindriftsmyndighetene områdene som fellesbeiter. Så sent som i 1994 uttalte reindriftsforvaltningen at «*distriktets reineiere i fellesskap er bærere av reindriftsretten innenfor eget distrikt, og at ingen individer eller grupper har særlige eller subjektive rettigheter.*»[66]

Dette synspunktet er ikke lenger rådende. Det er i dag sikker rett at en siida kan etablere særlige rettigheter til bestemte områder gjennom bruk i alders tid eller full hevdstid. Selv om denne oppfatningen i mindre grad gjorde seg gjeldende på 1970- og 1980-tallet, kan Nils Anders J. Guttorms vintersiida og dens rettsforgjenger (Johannes Johannesen Guttorms siida) ikke uten videre bebreides for at de har tatt i bruk det aktuelle området som vinterbeite, og for at de etter hvert har oppfattet situasjonen slik at de hadde en særrett i form av en fortrinnsrett til området.

Et forhold som kan gi holdepunkter for at godtrokravet ikke er oppfylt, er om andre har protestert mot bruken. Mens uimotsagt bruk kan gi grunnlag for en aktsom god tro om at bruken er et utslag av en underliggende rett,[67] vil bruk som har vært utøvd mot protester ikke uten videre gjøre det, og i alle fall ikke alt fra det tidspunktet bruken tok til. Også det forholdet at andre har utøvd bruk på tvers av hevdspretendentens bruk kan være egnet til å svekke den gode troen.

I dette tilfellet har Rávdol siida brukt den østlige delen av det kravsområdet Nils Anders J. Guttorms vintersiida har angitt siden tidlig på 1970-tallet. Se nedenfor i punkt 13.5.2, 13.5.3 og 13.6.2.1. Som det er redegjort for i punkt 12.6.2, jf. punkt 12.5, har de to siidaene også vært involvert i en tvist om beiterettighetene i en del av dette området, vest for E6 mellom Idjajávri og Lávkajávri. Saken endte med at ingen av partene nådde frem med sine påstander om at motparten ikke hadde rettigheter i tvisteområdet, og de synes i ettertid å ha akseptert dette.

Fordi det i det foreliggende tilfellet er spørsmål om erverv av fortrinnsrett til reinbeite og ikke eksklusiv rett, er det heller ikke noe i veien for at Nils Anders J. Guttorms vintersiida og rettsforgjengerne kan ha vært i aktsom god tro med hensyn til at den har et fortrinnsrett som eventuelt kan utnyttes sammen med andre siidaer med tilsvarende rett.

Et forhold som kan være egnet til å styrke den gode troen til reindriftsutøverne i Nils Anders J. Guttorms vintersiida og rettsforgjengerne, er også at Johan Mathis Eira i Rávdol siida på intervjumøtet 8. august 2014 sa at Nils Anders J.

66 *Reindriftsforvaltningen, Reindriften i Finnmark – lovgivning og distriktsinndeling – Forslag til ny distriktsinndeling i Finnmark*, 1994 s. 108.

67 Se for eksempel Gunnar Eriksen, Alders tids bruk, 2. utg. (2008) s. 240.

Guttorms siida hadde vært i den nordlige delen av Rávdol siidas kravsområde da Rávdol siida begynte å bruke dette området tidlig på 1970-tallet. Se punkt 12.4.3 der det også fremkommer at det rundt 1985 hadde oppstått en konflikt mellom Rávdol siida og Njeaiddán siida, som er sommersiidaen til Nils Anders J. Guttorms vintersiida, jf. også punkt 12.3. De to siidaene var uenige om årsaken til konflikten var at Rávdol siida hadde ekspandert nordover inn i Njeaiddán siidas vinterbeiteområde, eller om sistnevnte hadde utvidet sitt beiteområde sørover inn i Rávdol siidas vinterbeiteområde. Johan Mathis Eira sa i intervju 13. juli 2021 at mens Njeaiddán siida ikke hadde protestert mot Rávdol siidas bruk, hadde Rávdol siida protestert mot Njeaiddán siidas bruk av områdene sør for Stiippanávži.

Med unntak av områdene umiddelbart sør Stiippanávži, er imidlertid dette utenfor det området der Nils Anders J. Guttorms vintersiida oppfyller tidsvilkåret og bruksvilkåret. Videre synes forholdet mellom Rávdol siida og Njeaiddán siida, der Nils Anders J. Guttorms vintersiida inngår, i dag relativt avklart. Kommisjonen legger derfor til grunn at Guttorm-siidaen oppfyller godtrokravet for erverv av en særrett i form av en fortrinnsrett til vinterbeite i det området som er vurdert i nærværende underpunkt. Se ellers punkt 13.6.2.4 der kommisjonen har konkludert med at Rávdol siida har ervervet en fortrinnsrett med et tilsvarende innhold i en del av dette området.

12.6.3.4 Konklusjon

Kommisjonen har ikke vurdert rettighetsforholdene i det området som er omfattet av Indre Finnmark tingretts dom av 21. november 2016 (TINFI-2015-142982). Vest for dette området har Vintersiidagruppen Nils Anders J. Guttorm med grunnlag i hevd ervervet en fortrinnsrett til vinterbeite langs kommunegrensen til Luovosvárri, og derfra sørover i områdene Silesskáidi, Stiippanvárri, Stiippanávži og Stuorra Fáhttevárri. Siidaens rettighetserverv omfatter også et område mellom Girkovárri og Karasjok–Lakselv-veien (E6) ved Doaresjávri og Rivdnejsvađđa, øst for det området som er omfattet av tingrettsdommen. Se kartet figur 12.6. Innholdet i begrepet «fortrinnsrett» er forklart i punkt 7.2.1.

I de øvrige delene av kravsområdet har Nils Anders J. Guttorms vintersiida andel i den alminnelige reindriftsretten.

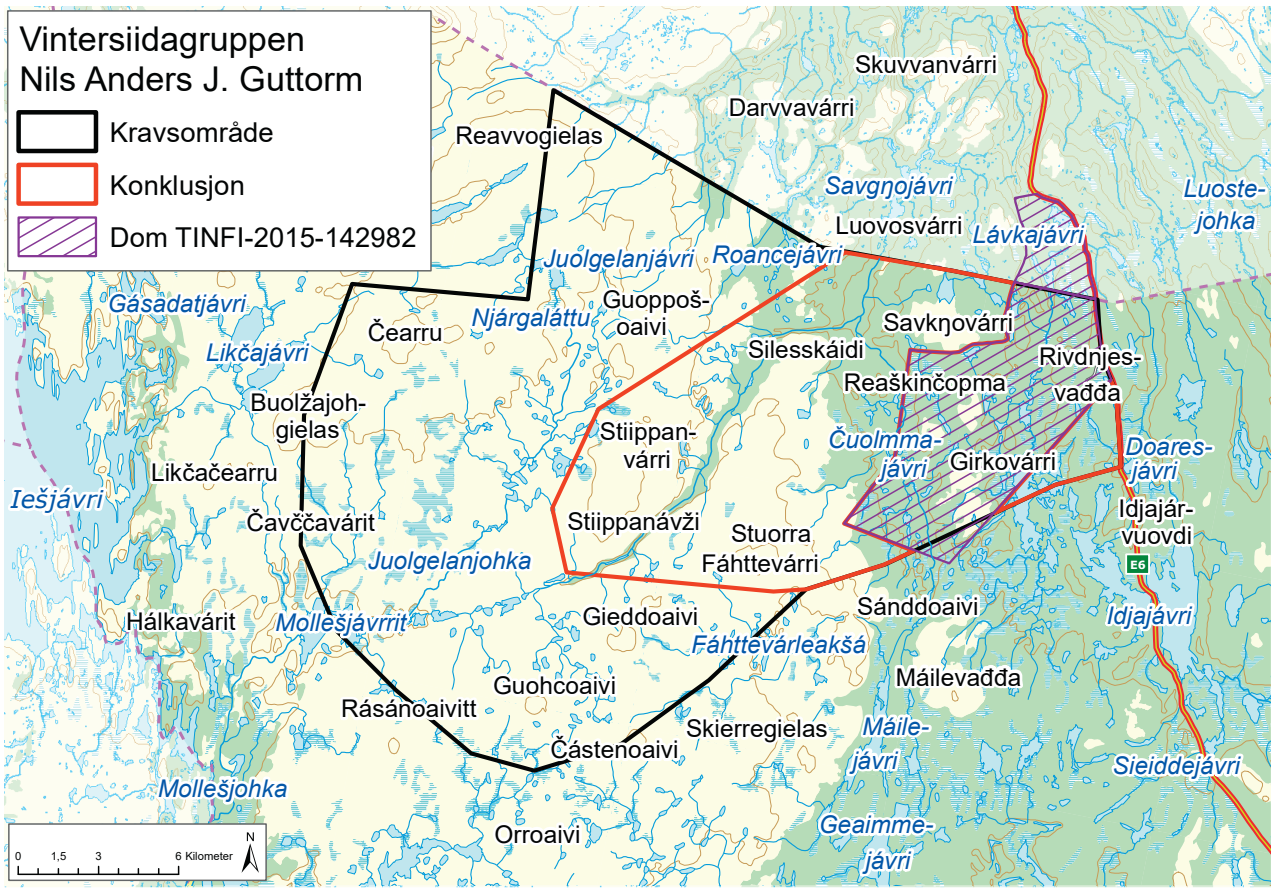

Figur 12.6

13. RÁVDOL SIIDA

13.1 Hva saken gjelder

Spørsmålet i saken er om Rávdol siida har ervervet en særrett i form av en fortrinnsrett til høst- og vinterbeite på vestsiden av E6 fra kommunegrensen mellom Porsanger og Karasjok til Stuorra Fáhttevárri i vest og Stohkkemaras i sør. Området utgjør snaut 270 km^2. Rávdol siidas kravsområde overlappes i større eller mindre grad av seks andre krav: Reinbeitedistrikt 14A Spierttagáisá (kapittel 8), Áibmejávri dálvesiida (kapittel 11), Vintersiidagruppen Nils Anders J. Guttorm (kapittel 12), Nilut Piera bártnit (kapittel 14), Báhkilskáidi siida (kapittel 15) og Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida (kapittel 16). Se figur 13.1.

Rettighetsmeldingen er datert 3. mars 2014 (jnr. 14/330-6). Den har flere vedlegg som omtaler beitebruken til siidaen og dens rettsforgjengere, blant annet materiale utarbeidet av Kristian Nissen, Ørnulv Vorren, A/L Bajos og Reindriftsforvaltningen.

Kommisjonen bekreftet 24. mars 2014 (jnr. 14/330-7) at meldingen var mottatt, og hadde 8. august 2014 et intervjumøte med Rávdol siidas representant Johan Mathis Eira (f. 1951). På møtet ga han utdypende opplysninger og justerte grensene for kravsområdet. Han kartfestet også siidaens gjeterhytter og gjerder i området (jnr. 14/330-1 og 14/330-2).

Etter intervjumøtet oversendte Rávdol siida referat fra et møte 7. februar 2008 i regi av Areal- og gjerdeutvalget i Reinbeitedistrikt 16 Karasjok vest, samt kopier av forskjellig korrespondanse fra 1960- og 1970-tallet mellom siidaen og reindriftsforvaltningen (jnr. 14/330-8). Kommisjonen mottok dette materialet 13. august 2014.

Siidaen har også oversendt et brev fra Karasjok kommune til Finnmarkseiendommen (FeFo) datert 23. mars 2009 angående registreringsbrev for punktfeste for reindriftshytte (gnr. 13, bnr. 1, fnr. 45), og brev fra FeFo til Statens kartverk 25. september 2008 om tinglysning av skjøte for reindriftshytte med vedlagt festekontrakt for gnr. 14, bnr. 1, fnr. 6 (jnr. 14/330-3 og 14/330-4). Kommisjonen mottok oversendelsene 6. november og 12. november 2014, og ba 22. september 2021 FeFo om å oversende ytterligere dokumenter angående gnr. 13, bnr. 1, fnr. 45. (jnr. 14/330-26). Dokumentene ble oversendt 23. september 2021 (jnr. 14/330-27).

Ved brev 27. oktober 2016 (jnr. 14/330-10) ba kommisjonen om å få tilsendt fra Reindriftsforvaltningen Øst Finnmark eventuelt arkiv- og kartmateriale av betydning for utredningen av Rávdol siidas rettighetsmelding. Henvendelsen ble besvart ved telefonsamtale 28. oktober 2016, jf. også brev 14. november 2016 (jnr. 14/350-11 og 14/315-78), der det blant annet er opplyst at alt arkivmateriale som er eldre enn 1989 ble overlevert til Statsarkivet i Tromsø i 2010. Herfra har kommisjonen blant annet innhentet reindriftsmeldinger fra 1960- og 1970-tallet, og dokumentasjon om siidaens gjeterhytter (jnr. 14/330-19). Kommisjonen ba ved brev 18. november 2021 (jnr. 14/330-28) Statsforvalteren i Troms og Finnmark om å avklare enkelte faktiske opplysninger. Henvendelsen ble besvart 19. november 2021 (jnr. 14/330-29).

9. januar 2017 (14/330-12) innkalte kommisjonen Rávdol siida til høringsmøtet om interne forhold i reindriften 13.–17. februar 2017 i Karasjok. Her representerte Johan Aslak Eira (f. 1978) siidaen (jnr. 14/315-99 og jnr. 14/315-91 s. 43-52 og 82-84). Han har også gitt opplysninger i intervjuer 2. og 13. juli 2021 (jnr. 14/330-23 og 14/330-24).

For øvrig har Per John A. Anti (f. 1962) i intervju 13. oktober 2020 (jnr. 14/333-30), Johannes Anders P. Guttorm (f. 1946) i intervju 11. desember 2020 (jnr. 14/353-24) og Nils Anders J. Guttorm (f. 1954) i intervjuer 20. april og 12. juli 2021 (jnr. 14/351-25 og 14/351-28) gitt opplysninger av interesse for behandlingen av Rávdol siidas rettighetsmelding.

Ole Henrik Magga har ikke deltatt ved behandlingen av den delen av meldingen som overlapper rettighetsmeldingen fra Reinbeitedistrikt 14A Spierttagáisá, jf. punkt 7.2.3 og 8.1.

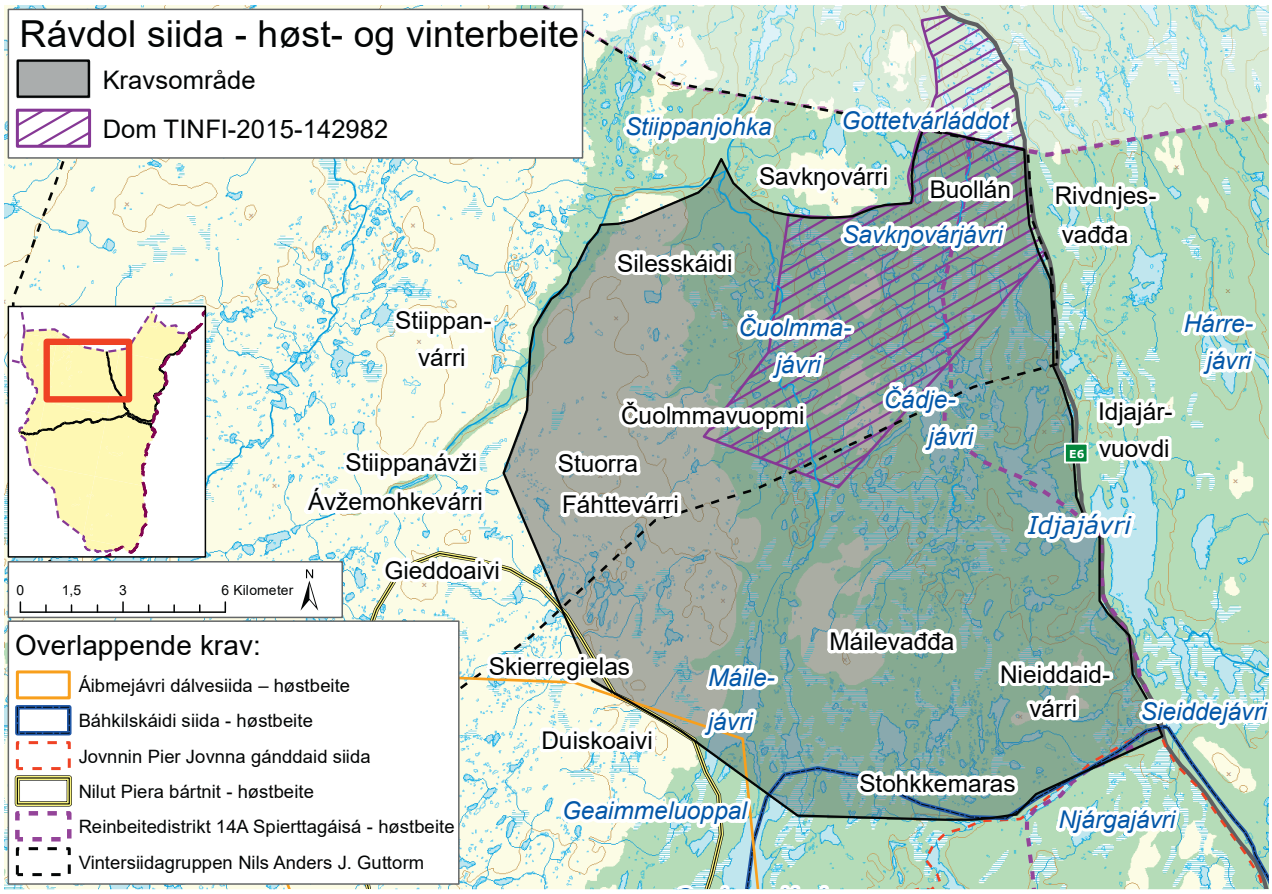

Figur 13.1

13.2 Nærmere om sakens bakgrunn

Rávdol siida tilhører Reinbeitedistrikt 16 Karasjok vest (Kárášjoga oarjjabealli). Navnet «Rávdol siida» viser til siidaens sommerbeiter rundt Rávdoljohka i Måsøy, Hammerfest og Porsanger kommuner. Siidaens utøvere driver etter det kommisjonen kjenner til, sammen hele året. De har høst- og vinterbeiter i Karasjok kommune, fra Stuorra Fáhttevárri og østover til E6 mellom Karasjok og Lakseelv, ved Rivdnjesvađđa i nord og Sieiddejávri i sør.[1]

De gjeldende bruksreglene for distrikt 16 ble stadfestet av Fylkesmannen i Finnmark 3. januar 2019 og opplyser at Johan Aslak Eira (f. 1978), Per Anders Eira (f. 1984) og Jon Mikkel Eira (f. 1991) er siidaandelshavere i Rávdol siida. Det fremgår at siidaen er én av distriktets ni sommersiidaer. Bruksreglene lister opp 19 vintersiidaer i distriktet, og har en merknad om at vinterbeitegrensene mellom «*Rávdol siida og Njeaiddán vintersiidaer har vært oppe til realitetsbehandling i sak 15-14982TVI-INFI*», *og* at nye grenser «*er under behandling hos Fylkesmannen i Finnmark*». Bruksreglenes tabell over de ulike vintersiidaenes beiteareal oppgir et areal på 1025 km² som Rávdol siidas vinterbeiteareal.[2] Statsforvalteren i Troms og Finnmark har imidlertid i brev til kommisjonen 19. november 2021 opplyst at arealberegningen i bruksreglene er feil når det gjelder Rávdol siidas vinterbeiteareal.[3]

Dagens siidaandelshavere er etterkommere av Mathis Aslaksen Eira (1890-1977) og Inger (Inga) Kristine Johansdatter Eira (1892-1980). Etter dem har driften vært utøvd i følgende slektsledd: (barn) Aslak Mathisen Eira

1 Reinbeitedistrikt 16, *Beitegrenser i Rbd 16 Nord,* 10. mai 2011 (jnr. 14/315-75).

2 Reinbeitedistrikt 16, *Bruksregler for Reinbeitedistrikt 16 – Karasjok vest*, godkjent av Fylkesmannen i Finnmark, 3. januar 2019 (jnr. 16/1553-33) s. 7 (sommerbeiter), 10 (høstbeiter), 13 (vinterbeite) og 18 (siidaandelshavere).

3 Statsforvalteren i Troms og Finnmark, svar på henvendelse, 19. november 2021 (jnr. 14/330-29).

(1922-2008), Anders Mathisen Eira (1926-2003), Karen Ravna Mathisdatter Eira (1929-2006) og Klemet Mathisen Eira (1932-2020); (barnebarn) Per Aslaksen Eira (1945-2010), Nils Anders Aslaksen Eira (1947-1997), Johan Mathis Aslaksen Eira (f. 1951) og Aslak Andersen Eira (f. 1963); og (oldebarn) Johan Aslak Eira (f. 1978), Per Anders Eira (f. 1984) og Jon Mikkel Eira (f. 1991). Se ellers punkt 13.5.

13.3 Bemerkninger fra Rávdol siida

Rávdol siida anfører i *rettighetsmeldingen 3. mars 2014* (jnr. 14/330-6) at siidaens reineiere gjennom lang tids bruk har opparbeidet seg «*sedvanerett til fortsatt bruk*» av det angitte kravsområdet som reinbeiteland. Siidaen fremholder videre at kravet gjelder høst- og vinterbeite i Karasjok, og anfører alders tids bruk og sedvanerett som rettsgrunnlag.

I et vedlegg til meldingen opplyser siidaen at kravet er fremmet fordi reineiere fra Njeaiddán siida har fremmet krav om at de har reinbeiterett i områder som Rávdol siida og dennes rettsforgjengere fra gammelt av har brukt som høst- og vinterbeite. Vedlegget gir ellers en beskrivelse av Rávdol siidas historiske bakgrunn og bruk, og viser blant annet til Kristian Nissens registering av «Finmarkens renbyer» i 1911/12, Ørnulv Vorrens beskrivelse av reindriften i Finnmark i årene 1953 til 1957, og reindriftsforvaltningens omtale og kartfesting av siidaens høst- og vinterbeitegrenser i 2003 og tidligere. På bakgrunn av dette skriver siidaen:[4]

> «Som det fremkommer i dette kartmaterialet, så var Rávdol-siidas høst- og vinterbeiteområde i 2003 i samsvar med det samme beiteområdet som Rávdol-siidas reineiere benyttet [på] 1950-tallet (jfr. Vorrens kart), og som også [er] i samsvar med det området som vi benytter i dag».

Siidaen anfører også at den beskrivelsen A/L Bajos har gitt i sin rapport fra 1989 av de ulike Karasjok-siidaenes høst- og vinterbeitebruk, bekrefter at den har benyttet «*samme område som sitt høst- og vinterbeiteområde som forfedrene til dagens reineiere i Rávdol-siida*», og at det er disse som har reinbeiterettighetene i siidaens «*tradisjonelle høst og vinterbeiteområde*».[5]

For øvrig opplyser Rávdol siida at den til en viss grad har måttet ta i bruk nye flyttleier etter at «*departementet ga tillatelse til Njeaiddán-siida å gjerde inn deler av området som Rávdol-siida fra tidligere har benyttet som sitt høst- og tidlig vårbeiteområde*.»[6]

På *intervjumøte 8. august 2014* beskrev Johan Mathis Eira (f. 1951) området for Rávdol siidas høst- og vinterbeitekrav på følgende måte:[7]

> «Fra nordsiden av Sieiddejávri og derfra litt sørover til Rámavuolesjávri, Geaimmejávri (nordenden), til Luovvejeaggielas, til Skierregielas, nordsiden av Gieddeoaivi, nordvest til Stiippanávži, Soupháš, følger Ávži nedover til Silisskáidi, vuorjeáidi (gjerde), følger gjerdet ned Stiippanjohka til Njeaiddáns ytre gjerde, følger gjerdet til grensen til Porsanger kommune (…), deretter går grensen langs Karasjok-Lakselv-veien til utgangspunktet Sieiddejávri.»

Han opplyste at Rávdol siida tok i bruk kravsområdet i Karasjok i 1971, og at ingen andre siidaer brukte området da, bortsett fra at Nils Anders J. Guttorms siida (kapittel 12) var i den nordlige delen. Guttorms kjerneområder var imidlertid ifølge Johan Mathis vest for kravsområdet. Han sa at Rávdol siida tok i bruk området i 1971 fordi reindriftsforvaltningen hadde besluttet at siidaens tradisjonelle høst- og vinterbeiter ved Skoganvarre i Porsanger skulle tildeles Njeaiddán siida og Vuorji siida som begge trengte større beiteområder. Rávdol siida hadde etter dette måttet ta i bruk dagens høst- og vinterbeiter i Karasjok, i stedet for de tradisjonelle høst- og vinterbeitene i Porsanger som siidaen hadde brukt i vel 60 år før 1971.[8]

Johan Mathis Eira opplyste at siidaen har to gjeterhytter i kravsområdet, og at han selv eier den eldste av hyttene. Den ligger ved Čádjejávri, og ble ifølge Johan Mathis bygd av hans onkel Anders Mathisen Eira (1926-2003). På intervjumøtet 8. august 2014 sa han at dette skjedde i 1971, mens han i telefonsamtale 27. oktober 2014 oppga 1973 som byggetidspunkt. Han fortalte videre at hans bror, Per Aslaksen Eira (1945-2010) bygde hytte ved Máilejávri i 1975. Den er nå eid av Johan Mathis sin sønn, Johan Aslak Eira (f. 1978). Johan Mathis fortalte ellers at Rávdol siida hadde «*to reingjerder*», et ved Máilevađđa og et ved Idjajávri.[9]

Til den delvis overlappende rettighetsmeldingen fra Nils Anders J. Guttorms vintersiida (kapittel 12) bemerket Johan Mathis at denne siidaen og Rávdol siida har hatt en avtale

4 Rávdol siida, *Sikring av beiteretten innenfor Rávdol siidas årstidsbeiteområder,* notat 25. februar 2014 (vedlegg til rettighetsmelding) (jnr. 14/330-6) s. 1-3.

5 Rávdol siida, Op. cit., 25. februar 2014 (jnr. 14/330-6) s. 3-4.

6 Rávdol siida, Op. cit., 25. februar 2014 (jnr. 14/330-6) s. 2.

7 Finnmarkskommisjonen, *Gjennomgang av melding nr. 43 fra Rávdol siida*, 27. oktober 2014 (jnr. 14/330-2) s. 2.

8 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 27. oktober 2014 (jnr. 14/330-2) s. 2 og 3.

9 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 27. oktober 2014 (jnr. 14/330-2) s. 2 og 3-4.

om overlappende bruk i den nordlige delen av Rávdol siidas kravsområde siden 2007, men at Guttorm-siidaens kjerneområde ligger vest for Rávdol siidas kravsområde.[10]

Han kommenterte også vintersiidagruppen Mathis P. Guttorms rettighetsmelding. Denne meldingen er senere trukket. Merknadene gjengis derfor ikke her, men Johan Mathis Eira opplyste at Máhkarávjju siida hadde tatt i bruk vintersiidagruppens områder i 2003, og at også Jáhkenjárgga siida (Báhkilskáidi siida, jf. kapittel 15) hadde begynt å bruke områdene.[11]

For øvrig fremholdt Johan Mathis Eira at grensen mellom Reinbeitedistrikt 16 og 17 har hatt alvorlige konsekvenser for Rávdol siida. Han fortalte at siidaen «*har redskapshus og reingjerde med lasteramp*» øst for grensen, og viste til at det tradisjonelle sperregjerdet mellom distriktene ligger på østsiden av E6 som er den naturlige beitegrensen. Distriktsgrensen var imidlertid satt vest for veien, og fratok dermed Rávdol siida store områder. Ifølge Johan Mathis fungerer ikke grensen i praktisk reindrift, men de er i dag tvunget til å respektere grensen fordi politiet håndhever den som en offentlig sanksjonert «bruksregel».[12]

På *høringsmøtet 13. februar 2017* viste Johan Aslak Eira (f. 1978) til at tippoldefaren, Aslak Eriksen Eira (1847-1902), «*flyttet rundt i Karasjok reinsogn på slutten av 1800-tallet*». Etter at Aslak døde, hadde hans barn, deriblant Johan Aslaks oldefar, Mathis Aslaksen Eira (1890-1977), videreført reindriften, som i sin tur ble videreført av Johan Aslaks bestefar, Aslak Mathisen Eira (1922-2008), og far, Johan Mathis Eira (f. 1951).[13]

Johan Aslak Eira fortalte om flere sperregjerder i og rundt Rávdol siidas kravsområde. Njeaiddán siida og Vuorji (Rivkkároggi) siida har høstbeitegjerder rundt sine områder, og det står et gjerde langs østsiden av E6. Han var usikker på om det sistnevnte gjerdet som ble satt opp på slutten av 1980-tallet var lovlig, men sa at det ikke var ment å være permanent. Ifølge Johan Aslak er det også et gjerde på sørsiden av Rávdol siidas beiteområde fra Sieiddejávri til Rámavuolesjávri og videre nord for Vuoskkovárri før det svinger mot Geaimmejávri. Han sa at dette området tilhører Rávdol siida og Jáhkenjárgga (Báhkilskáidi) siida, og at Rávdol siida har hatt midlertidige gjerder mellom enden av Geaimmejávri og Máilejávri, og fra sørenden av Máilejávri og opp til Luovvejeaggegielas, over Skierregielas og til Fáhttevárri. Det sistnevnte gjerdet hadde de imidlertid måttet fjerne.[14]

Ifølge Johan Aslak Eira ankommer Rávdol siida vanligvis kravsområdet midt i september, og bruker skogsområdene på høsten og i mørketiden, og høyfjellet og viddeområdene om vinteren. Han opplyste at Rávdol siida hadde brukt området fra slutten av 1960-tallet, og at siidaen før dette hadde vinterbeiter på nordsiden av Stiippanávži, øst for Darvvavárri og Čearru. På slutten av 1960-tallet ble det satt opp et gjerde fra Stiippanávži over Biedjogielas til Čearru og videre nordover, og et gjerde som stengte av en stor del av viddeområdet. Senere satte Njeaiddán siida opp et annet gjerde rundt Savgŋojávri. Dette la beslag på en enda større del av beiteområdet, og Rávdol siida ble flyttet til Idjavuopmi. Johan Aslak Eira sa videre:[15]

> «Det har gått nesten 50 år siden vi ble flyttet dit, men etter vår mening har vi opparbeidet beiterettigheter der, ettersom vi ikke har trengt oss tilbake til området hvor min bestefar, oldefar og andre bodde tidligere.»

Johan Aslak Eira viste til at det hadde vært en rettssak om beiterettigheter mellom Rávdol siida og Njeaiddán siida,[16] og at forholdet mellom siidaene nå «*til en viss grad*» er avklart. De har senere hatt beiteområder nær hverandre, og overlappende beiteområder. Han fortalte at Njeaiddán siida er i høstbeiteområdet ved Savgŋojávri i en måneds tid, og at Nils Anders J. Guttorms siida og de andre siidaene i Njeaiddán siida skiller flokkene i desember og at de deretter har flokkene på vinterbeite på viddene, før de drar til sommerbeiteområdet i mars. Ifølge Johan Aslak hadde de gjort dette de siste 10-20 årene. Han ga for øvrig uttrykk for at kravsområdet til Nils Anders J. Guttorms vintersiida (kapittel 12), som er en av vintersiidaene i Njeaiddán siida, er langt større enn det området Guttorm-siidaen har brukt.[17]

Med henvisning til at Reinbeitedistrikt 14A Spierttagáisá (kapittel 8) har anført at distriktet har vinterbeiterett fra Idjajávri og nordover, bemerket han at det er mulig at Samuel Iversen Utsi (Ivvár Sámmol) (1928-1999) hadde vært der, men at distriktet ikke hadde grunnlag for å kreve rettigheter i dette området etter at Utsis siida hadde avviklet driften. Johan Aslak Eira betegnet det videre som «*merkelig*» at distrikt 14A skulle ha rettigheter ved Jalgesvađđa fordi dette

10 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 27. oktober 2014 (jnr. 14/330-2) s. 4. Se også s. 2.

11 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 27. oktober 2014 (jnr. 14/330-2) s. 4.

12 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 27. oktober 2014 (jnr. 14/330-2) s. 5.

13 Finnmarkskommisjonen, *Referat fra høringsmøte*, 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91) s. 43.

14 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91) s. 45-46.

15 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91) s. 45 og 46-47.

16 Indre Finnmark tingrett avsa dom 21. november 2016 (TIN-FI-2015-14282). Se punkt 12.5, 12.6.2 og 13.6.1.

17 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91) s. 50-51. Se også s. 44-45.

er vest for det gjerdet distriktet satte opp på 1980-tallet på østsiden av E6 fra Oalgejohka ved Karasjok kirkested og nordover til Lávkajávri. Han fremholdt også at distriktsgrensen fra 2004 i realiteten var blitt trukket opp av distrikt 14A da distriktet hadde satt opp sperregjerdet fra Jalgesvađđa og nordover på 1980-tallet.[18]

Johan Aslak Eira hadde ingen merknader til kravet fra Nilut Piera bártnit (kapittel 14) ut over at det området siidaen hadde kartfestet «*er der hvor Máhkarávjju siida er på høsten*» og at det «*per dags dato*» er Máhkarávjju siida som er «den egentlige brukeren».[19]

Han sa at Rávdol siida og Báhkilskáidi (Jáhkenjárgga) siida (kapittel 15) har god kommunikasjon, og at Báhkilskáidi siidas bruk var akseptabel. Det hadde ifølge Johan Aslak stått et gjerde mellom beiteområdene som Rávdol siida hadde måttet rive et par ganger på grunn av protester, men gjerdet hadde fått stå da Báhkilskáidi siida satte det opp igjen.[20]

Til Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siidas krav (kapittel 16) bemerket Johan Aslak Eira at siidaen «i nyere tid» hadde flyttet med rein i Jalgesvađđa-området om våren. Derimot kunne han ikke huske å ha sett siidaen i Gárževárri-området etter 2009.[21]

I *intervju 2. juli 2021* opplyste Johan Aslak Eira at Anders Mathisen Eira (1926-2003) var bror av hans bestefar Aslak Mathisen Eira (1922-2008), og at Johan Aslaks oldefar, Mathis Aslaksen Eira (1890-1977) også hadde hatt to andre barn i reindriften, Klemet Mathisen Eira (1932-2020) og Karen Mathisdatter Eira (1929-2006). Hun hadde giftet seg med Per Johannesen Guttorm (1926-2007) i Njeaiddán siida. Anders Mathisen Eira hadde ikke noen etterkommere som fortsatt var i reindriften. Johan Aslak Eira hadde derfor kjøpt reinmerkene til Anders og en av hans døtre, for å overføre dem til sine barn.[22]

Johan Aslak Eira bekreftet i *intervju 13. juli 2021* opplysningene til Nils Anders J. Guttorm om at det hadde oppstått en beitekonflikt mellom Rávdol siida og Njeaiddán siida i 1985, men ga en annen beskrivelse av årsakene til konflikten som ifølge Nils Anders J. Guttorm hadde sin bakgrunn i at Rávdol siida hadde ekspandert nordover, jf. punkt 13.4.3.

Johan Aslak Eira sa at konflikten hadde sitt utspring i at Njeaiddán siida i årene før 1985 hadde utvidet sine høstbeiter i Porsanger ved Njuorjjoluovttvárri og Skuvvanvárri, og i 1985 hadde søkt om å få sette opp et gjerde enda lenger sør, fra sørsiden av Lávkajávri rundt Savkŋovárri til Savgŋojávri. Han fortalte at Njeaiddán siida hadde fått tillatelse til å sette opp et sperregjerde ved Savkŋovárri i 1985 og at dette fortsatt står, selv om det opprinnelig var meningen at det bare skulle stå der «*i en måned mens flokken beitet*».[23] For øvrig viste Johan Aslak Eira til at Njeaiddán siida ikke hadde protestert mot Rávdol siida bruk på 1980-tallet:[24]

> «Det kom ikke noen protester der den gang, men våre folk – derimot – de protesterte da Njeaiddán siida brukte områdene sør for Stiippanávži. Den gang var det jo en stor sak som gikk ut på å finne løsninger, ettersom Vuorji siida hadde gjerdet inn store deler av fellesbeiteområdene. Det var [rundt 1976] nedsatt et arbeidsutvalg [Skoganvarre- eller Savgŋovárri-utvalget] som leverte en rapport (…). I det utvalget satt min onkel [fars eldre bror], Per Aslaksen Eira, og en reineier fra Njeaiddán siida; Juvvina Piera – Per Johannesen Guttorm. I tillegg var Šefin-Lávra; Lars Johnsen Anti med i det utvalget.»

På spørsmål om konflikten i 1985 gjaldt samme område som er behandlet i Indre Finnmark tingretts dom av 21. november 2016 (TINFI-2015-142982), ga ikke Johan Aslak et entydig svar.[25] Han opplyste ellers at noe av grunnen til at Njeaiddán siida hadde begynt å bruke beiter lenger sørover, var at Vuorji siida 15 år før 1985 hadde gjerdet inn området fra Stiippanávži og nordover, ved Čearru, og at det i sin tur hadde innskrenket Rávdol siidas beiteområder. Johan Aslak fremholdt at Čearru og Darvvavárri tidligere var vinterbeite for Rávdol siida, og opplyste ellers at Rávdol siida hadde hatt et midlertidig sperregjerde på to-tre kilometer fra Máilejávri til Skierregielas som siidaen hadde måtte ta ned rundt 2011.[26]

18 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91) s. 48 og 83.

19 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91) s. 49-50. Se også s. 83.

20 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91) s. 83. Se også s. 52.

21 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91) s. 84.

22 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med Johan Aslak Eira*, 2. juli 2021 (jnr. 14/330-23) s. 1-4.

23 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med Johan Aslak Eira*, 13. juli 2021 (jnr. 14/330-24) s. 1-2 og 4.

24 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 13. juli 2021 (jnr. 14/330-24) s. 7-8.

25 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 13. juli 2021 (jnr. 14/330-24) s. 3, sammenholdt med s. 2 og 6.

26 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 13. juli 2021 (jnr. 14/330-24) s. 3-4 og 5.

13.4 Bemerkninger fra kravsfremsettere med overlappende krav og andre[27]

13.4.1 Reinbeitedistrikt 14A Spierttagáisá

Reinbeitedistrikt 14A Spierttagáisá (kapittel 8) har fremmet et høstbeitekrav som overlapper et relativt lite området i den østlige delen av Rávdol siidas kravsområde, på vestsiden av E6. I sin forklaring for distrikt 14A på høringsmøtet 13. februar 2017 sa Per John A. Anti (f. 1962) at Reindriftsstyret hadde satt en distriktsgrense rundt 2004 som skulle bestå frem til det hadde blitt utredet hvem som hadde rettigheter i de ulike områdene, og at Rávdol siida hadde begynt å bruke området etter at denne grensen var trukket. Per John fremholdt at distrikt 14A mener rettighetene tilhører dem og ikke Rávdol siida, og viste til at de var etterfølgere etter Samuel Nilsen Utsi (Hoammá-Sámmol) (1854–1925).[28] Han opplyste ellers at da distriktsgrensen ble fastsatt, begynte siidaene i vest å holde flokken på beite «*helt frem til E6, så vi satte også opp gjerde ved veien, ved den midlertidige grensa*».[29]

13.4.2 Áibmejávri dálvesiida

Høstbeitekravet fra Áibmejávri dálvesiida (kapittel 11) overlapper en mindre del av kravet fra Rávdol siida i den sørvestlige delen av sistnevntes kravsområde. På høringsmøtet 13. februar 2017 opplyste Johan M. Kemi (f. 1974) i sin forklaring for Áibmejávri dálvesiida at Stiikonjárgga siida, som er sommersiidaen til Áibmejávri dálvesiida, hadde brukt området på høsten sammen med Vuorji (Rivkkároggi) siida og Jáhkenjárgga (Báhkilskáidi) siida, og at også Rávdol siida pleier å være i området.[30]

13.4.3 Vintersiidagruppen Nils Anders J. Guttorm

Vintersiidagruppen Nils Anders J. Guttorm (kapittel 12) har fremmet et krav som overlapper den nordlige delen av kravet fra Rávdol siida. På *intervjumøte 13. oktober 2013* sa Nils Anders J. Guttorm (f. 1954) at hans vintersiida, som inngår i Njeaiddán (sommer)siida, har vinterbeite i dette området, men at det siden 1985 har vært en brukskonflikt der med Rávdol siida etter at også Johan Mathis Eira og hans sønner begynte å bruke deler av området. Ifølge Nils Anders var det i årene forut for 1985 akseptert at området tilhørte deres siidagruppe.[31]

Han fremholdt i *intervju 20. april 2021* at siidagruppens rettigheter måtte utredes «s*lik tingretten har bestemt*» i saken mellom Rávdol siida og Njeaiddán siida (TINFI-2015-142982, jf. punkt 12.6.2 og 13.5.3). Ifølge Nils Anders er det bestemt i dommen at hele Njeaiddán siida skal kunne oppholde seg i tvisteområdet i mørketiden frem til reinskillingen.[32]

Han viste i intervju *12. juli 2021* til at det hadde oppstått en beitekonflikt mellom Njeaiddán siida og Rávdol siida i 1985, fordi Rávdol siida hadde «*tatt noen områder*». Derfor kunne han ikke lenger ha flokken på beite der han hadde hatt beite før. På spørsmål om Njeaiddán siida hadde protestert, svarte han: «*Vi var jo ikke like påståelige som de. De presset seg inn på oss fra alle kanter, og vi gikk jo imot.*» Han sa at Njeaiddán siida og Rávdol siida hadde snakket om beitet på flere møter, men ikke blitt enige og at det derfor hadde blitt rettssak. Ifølge Nils Anders gjaldt uenigheten deres vinterbeiteområde ved Fáhttevárri. Han sa at konflikten startet da Rávdol siida hadde satt opp et ulovlig gjerde «*som myndighetene sørget for å få fjernet*», og at utfallet av rettssaken (TINFI-2015-142982, jf. punkt 12.6.2 og 13.5.3) ble at «*området skulle deles likt*» mellom Rávdol siida og Njeaiddán siida.[33]

13.4.4 Nilut Piera bártnit

Nilut Piera bártnit (kapittel 14) har fremmet et høstbeitekrav som overlapper en liten del av Rávdol siidas krav i den vestlige delen av sistnevntes kravsområde. På høringsmøtet 13. februar 2017 sa Mette A. Gaup (f. 1970) i sin forklaring for Nilut Piera bártnit at det ikke var konflikt mellom de to kravene, fordi de har forlatt området når Rávdol siida ankommer.[34]

13.4.5 Báhkilskáidi siida

Høstbeitekravet fra Báhkilskáidi siida (kapittel 15) overlapper et mindre område i den sørlige delen av kravet fra Rávdol siida. Anders Mathis Johannes Utsi (1976-2020) sa på høringsmøtet 13. februar 2017 at det ikke har «*vært noen problemer*» mellom de to siidaene, og opplyste at de har et gjerde mellom beiteområdene «*som fremdeles står*».[35]

27 Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida (kapittel 16) har fremmet et krav som så vidt overlapper Rávdol siidas krav i den sørøstre delen av sistnevntes kravsområde, men har ikke kommentert kravet fra Rávdol siida.

28 Finnmarkskommisjonen, *Referat fra høringsmøte,* 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91) s. 40.

29 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91) s. 75.

30 Finnmarkskommisjonen, *Referat fra høringsmøte*, 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91) s. 35.

31 Finnmarkskommisjonen, *Gjennomgang av melding fra Vintersiidagruppen Nils Anders J. Guttorm*, 28. desember 2013 (jnr. 14/351-4) s. 3.

32 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med Nils Anders J. Guttorm*, 20. april 2021 (jnr. 14/351-25) s. 4.

33 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med Nils Anders J. Guttorm*, 12. juli 2021 (jnr. 14/351-28) s. 1-5.

34 Finnmarkskommisjonen, *Referat fra høringsmøte*, 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91) s. 90.

35 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91) s. 70

13.4.6 Vintersiidagruppen Johannes Anders P. Guttorm

Vintersiidagruppen Johannes Anders P. Guttorm fremmet i 2012 et krav som kommisjonen ikke har realitetsbehandlet fordi gruppen avviklet sin reindrift i 2017, jf. punkt 5.3 (4).

I intervju 11. desember 2020 fortalte Johannes Anders P. Guttorm (f. 1946) at Rávdol siida begynte å bruke de områdene siidaen bruker i dag på 1970-tallet. Før dette hadde Rávdol siida høstbeite i Čearru, som er et viddeområde, men det var «*noen som satte opp gjerder*» i Rávdol siidas høstbeiteområde. Siidaen måtte derfor flytte ned i skogsområdene.[36]

13.5 Historiske (skriftlige) kilder

13.5.1 Kilder frem til tidlig på 1970-tallet

Ifølge Kristian Nissens opplysninger var Mathis Aslaksen Eira (1890-1977) som var oldefar til Eira-brødrene i dagens Rávdol siida, i 1911/12 i samme siida som sin bror Anders (1883-1918), «*Anders Aslaksen Eiras by (Anda-siida)*». Sommeren 1911 var siidaen ved Ráksavárri vest for Porsangerfjorden, høsten 1911 ved «Činojokka» (trolig Ciikojohka), ved nyttår 1912 ved «Leavdnjavuovdi» (ikke kartfestet) og rundt 1. april 1912 ved Luovosvárri.[37] Det finnes to fjell ved navn Luovosvárri. Begge ligger i Porsanger og dermed utenfor Rávdol siidas kravsområde.

Siidaen til Anders og Mathis er i 1913/14 betegnet «*Eiraguttenes by*». Høsten 1913 var siidaen ved Čearru, ved nyttår 1914 på Iešjohskáidi (Skáidi) og rundt 1. april på Loddenjárga. I 1915/16 var «*Eiraguttenes by*» ved «*Guođasavčče*» (ikke kartfestet) om høsten, og hadde vinterleirplass ved Roancejávri på Skáidi. Siidaen er i 1917/18 benevnt som «*Aslak Aslaksens Eiras by*», med høstbeite ved Vuolamuotki og vinterleir på Jalgesvađđa. I 1924 later en annen av Mathis Aslaksen Eiras brødre, Erik Aslaksen Eira (1886-1950) til å ha overtatt som siidaleder, men Mathis tilhørte fortsatt siidaen som hadde vinterbeite ved «*Nuorrojohka ved Karasjokka nedenfor Bævašgiedde*». Siidaen hadde i de årene mellom 1911 og 1924 det finnes opplysninger fra, i all hovedsak sommerbeiter ved Rávdol. Det var også tilfellet i 1929 og 1930. For disse årene foreligger det ingen opplysninger om høst- og vinterbeiteområder.[38]

Rettsforgjengerne til dagens utøvere i Rávdol siida synes dermed å ha hatt et relativt fast sommerbeiteområde i perioden mellom 1911 og 1930. Høst- og vinterbeitebruken foregikk derimot i ulike områder, og i hovedsak utenfor siidaens kravsområde i Karasjok.

Ørnulv Vorren benevner Mathis Aslaksen Eiras siida som «*W.1.a. Eira-Matti-sii'dâ*» (vinter) og «*Eira-Matti-sii'dâ*» og «*Rawdul-sii'dâ*» (sommer). Siidaen bestod i perioden 1953-1957 av tre familier. De bodde i Skoganvarre om vinteren, i Ruoššavággi (Russelvdalen) om våren og sommeren og ved Mievttajohka om høsten.[39] Vorrens fremstilling viser at høst- og vinterbeitene lå i Porsanger (Mievttajohka, Darvvavárri, Silbačohkka, Vuolitjávri, Vuođđojohka og Bajitjávri) og dermed nord for kravsområdet i Karasjok.[40]

Rávdol siidas reindriftsmeldinger for årene 1961 til 1973 viser at siidaen besto av Mathis Aslaksen Eira (1890-1977), og hans sønner Aslak Mathisen Eira (1922-2008), Klemet Mathisen Eira (1932-2020) og Anders Mathisen Eira (1926-2003). Etter hvert leverte også Aslaks sønner, Per Aslaksen Eira (1945-2010) og Nils Anders Aslaksen Eira (1947-1997) reindriftsmeldinger. Nedenfor omtales de meldingene som angir hvor høst- og vinterbeite «*aktes utøvet*».[41]

Mathis Aslaksen Eira oppgir høstbeiter vest for Skoganvarre og Darvvavárri (1962) i (daværende) reinbeitedistrikt 17 (1963, 1968, 1969 og 1970), ved Skoganvarre (1964) og vest for Skoganvarre (1967). Vinterbeitingen skulle foregå i distrikt 18, som er sør for Karasjok (1962, 1963, 1964, 1968 og 1969), vest for Skoganvarre (1967) og i distrikt 17 (1970).

Aslak Mathisen Eira oppgir høstbeite vest for Skoganvarre (1961, 1967 og 1970), i Kokelv (1964) og på Čearru (1962, 1971 og 1973). Som vinterbeiteområder oppgir han distrikt 18 (1962, 1968 og 1969), Savgŋojávri (1964), vest for Skoganvarre (1967), sør for Savgŋojávri (1970), Idjajávri og Skoganvarre (1971) og Fáhttevárri (1973).

Klemet Mathisen Eira oppgir høstbeite i distrikt 17 (1963, 1964, 1970, 1971 og 1972), i daværende distrikt 16 (1965) og på Stabbursnes (1973). Vinterbeitingen skulle foregå i distrikt 18 (1963, 1964, 1965 og 1972), i distrikt 17 (1970 og 1971) og ved Idjajávri (1973).

Anders Mathisen Eira skulle ha høstbeite i Darvvavárri (1962 til 1967), i Silesskáidi (1969), i distrikt 17 (1970), ved Fáhttevárri (1971 og 1973), og ved Silesskáidi og Savgŋojávri (1972). Vinterbeitingen skulle foregå ved Savkŋovárri (1962), sør for Vuorjegáisá (Čearru) ved

36 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med Johannes Anders P. Guttorm*, 11. desember 2020 (jnr. 14/353-24) s. 18-19.

37 Kirsti Strøm Bull, *Reinbyer i Finnmark på begynnelsene av 1900-tallet, 2005* s. 62-63.

38 Kirsti Strøm Bull, *Reinbyer i Finnmark på begynnelsene av 1900-tallet*, 2005 s. 88-89 (1913/14), 114-115 (1915/16), 146-147 (1917/18), 166-167 (1924) og 176-177 (1929 og 1930).

39 Ørnulv Vorren, *Finnmarksamenes nomadisme II*, 1962 s. 171–172.

40 Ørnulv Vorren, Op. cit., 1962 s. 174-175 (vårflytting), 185-186 (kalvingsplasser), 188 (sommerbeite), 193-195 (høstflytting, høstleir og springplasser) og 206 (vinterbeite og vinterbosteder).

41 Reindriftsmeldinger fra Rávdol siidas rettsforgjengere, 1961-1973 (jnr. 14/330-19).

Máilevađđa og Nieiddaidvárri (1971), og ved Máilevađđa (1972 og 1973).

Per Aslaksen Eira planla høstbeite i distrikt 17 (1965 og 1968) og på Čearru (1970 til 1973). Som vinterbeite oppga han distrikt 18 (1965 og 1968), Skoganvarre/Čearru (1966 og 1967), sør for Skoganvarre mot Karasjok (1970 og 1971), Skoganvarre omegn og sørover mot Máilevađđa (1972) og Fáhttevárri og omegn (1973).

Nils Anders Aslaksen Eira oppga høstbeite i Stabbursdalen (1969), sør for Savgŋojávri (1970), og Fáhttevárri (1971, 1972 og 1973). Han planla vinterbeite i Čearru (1969), ved Máilevađđa (1970), ved Idjajávri og Skoganvarre (1971) og vest for Idjajávri (1972 og 1973).

Av de her nevnte områdene er Máilevađđa, Fáhttevárri, Idjajávri, Nieiddaidvárri og Silesskáidi innenfor Rávdol siidas kravsområde. Savgŋojávri ligger like utenfor. Kravsområdet ligger også innenfor daværende distrikt 17, men dette omfatter et større område. Det er derfor godt mulig at beitingen kan ha foregått innenfor kravsområdet også i de årene distrikt 17 er oppgitt som høst- eller vinterbeiteområde.

Reindriftsmeldingene trekker likevel i retning av at Rávdol siidas bruk av kravsområdet som høst- og vinterbeite først fikk fasthet og kontinuitet fra tidlig på 1970-tallet, og at siidaen før dette stort sett hadde høst- og vinterbeite nord og nordvest for kravsområdet, og delvis også vinterbeite sør for kravsområdet. Dette er relativt sammenfallende med siidaens opplysninger om at den begynte å bruke kravsområdet i 1971, jf. punkt 13.3.

13.5.2 Kilder fra tidlig på 1970-tallet og frem til årtusenskiftet

Det fremgår av dokumentasjon kommisjonen har mottatt fra Rávdol siida at Anders Mathisen Eira (1926-2003) 7. februar 1973 søkte Finnmark jordsalgskontor om tomt til hytte til bruk om vinteren, og at søknaden 30. mars 1973 ble oversendt Karasjok kommune til uttalelse. Dokumentet har 10. april 1986 fått påtegnelsen «*uaktuell*» og 15. mai 1986 har signaturen «AS» ved jordsalgskontoret påtegnet: «*Finner ingenting på saka her ved kontoret*».[42] I brev 23. mars 2009 fra Karasjok kommune til Finnmarkseiendommen (FeFo) viser kommunen til FeFos rekvisisjon for kartforretning angående gnr. 13, bnr. 1 i Karasjok, og oversender registreringsbrev for gnr. 13, bnr. 1, fnr. 45 med Johan Mathis Eira (f. 1951) som fester.[43] Dette er et punktfeste mellom Máilevađajeaggi og Čádjejávri, sentralt i Rávdol siidas kravsområde.

Per Aslaksen Eira fikk 17. januar 1977 utstedt festekontrakt for en næringshytte i nordenden av Máilejávri ved utløpet av Fáhttejohka med virkning fra 1. januar 1976.[44] Også dette punktfestet (gnr. 14, bnr. 1, fnr. 6) er lokalisert sentralt i Rávdol siidas kravsområde. Hytta ble 29. september 2008 overført til Johan Aslak Eira.[45] Han er siidaandelshaver i Rávdol siida.

A/L Bajos opplyser at reindriftsutøverne i Rávdol sommersiida i 1987/88 var delt i tre vintersiidaer. En av disse (siida 33) bestod av Per Aslaksen Eira (1945-2010), Anders Mathisen Eira (1926-2003) og Ivar Aslak A. Eira (f. 1967). Sistnevnte er sønn av Anders Mathisen Eiras bror, Aslak Mathisen Eira (1922-2008). Siidaen var om vinteren i Máilevađđa, Fáhttevárri og Čuolmmavuopmi, og brukte dermed mye av Rávdol siidas kravsområde vinteren 1987/88, men områdene mot Porsangergrensen, og Savkŋovárri og Silesskáidi i nord, er ikke nevnt.[46]

En annen av Rávdol-vintersiidaene bestod av Klemet M. Eira (siida 34) og hadde vinterbeite i Leavdnjavárri og Njárggahuoš,[47] nord for Rávdol siidas kravsområde. Statsforvalteren i Troms og Finnmark har opplyst at Klemet M. Eiras siidaandel ble innløst og avviklet 31. mars 2009, og at den ikke har blitt overført til andre.[48]

I tillegg var faren til dagens siidaandelshavere i Rávdol siida, Johan Mathis Eira (f. 1951) i 1987/88 i Rávdol siida om sommeren, men han var i en vintersiida (siida 22) med vinterbeite i Hánnoaivi, Vuollošvárri, Stuorra Sádgejohka, Geassároavvi, Dápmotsuohkadas, Gieddevuovdi, Salčoskáidi og Salču.[49] Dette er sør for Kárášjohka og langt fra kravsområdet.

Om Rávdol sommersiidas høstflytting i 1987 opplyser Bajos-rapporten at hele siidaen bortsett fra Klemet M. Eira, begynte flyttingen til høstbeitene rundt 20. september, og oppholdt seg i området «*øst for Iešjávri 1-2 uker etter flyttestart*». Videre heter det:[50]

> «For å få gjennomført slakting før flytting og utfra tidspunkt slakteriet hadde ledig kapasitet, måtte Rávdol foreta samling inn i beitehagen og følgelig begynne flyttingen på et tidspunkt da Skuohtanjárga hadde rein i Ráksevárri. Skuohtanjárga samlet sin rein unna flytteleien,

42 Finnmark jordsalgskontor, *Saksmappe for søknad nr. 24/73*, udatert (jnr. 14/330-3).

43 Karasjok kommune, *Brev*, 23. mars 2009 (jnr. 14/330-3).

44 Finnmark jordsalgskontor, *Festekontrakt*, underskrevet 17. januar 1977 (jnr. 14/330-4).

45 Grunnbokblad for gnr. 14, bnr. 1, fnr. 6 (jnr. 14/330-18).

46 A/L Bajos, *Analyse og plan for organisering av utnyttelsen av beite- og driftsarealet i reinbeitedistrikt 17/18, Karasjok høst-/vinter-/vårbeiter,* 1989, (jnr. 16/1553-10) s. 26.

47 A/L Bajos, Op. cit., 1989 (jnr. 16/1553-10) s. 27.

48 Statsforvalteren i Troms og Finnmark, *Svar på henvendelse*, 19. november 2021 (jnr. 14/330-29).

49 A/L Bajos, Op. cit., 1989 (jnr. 16/1553-10) s. 24.

50 A/L Bajos, Op. cit., 1989 (jnr. 16/1553-10) s. 18.

og Rávdol flyttet deretter direkte fra sommerområdet til Skáiddajohka på en dag – en meget lang dagsetappe. Lengre opphold kan først gjøres ved Ceakkojohka, på Adnevárri og Livčačearru.»

Det fremgår av rapporten at flokkene til Rávdol siida og Jáhkenjárgga (Báhkilskáidi) siida blandet seg ved Čuolmmavuopmi, som er nordvest i siidaens kravsområde, og at Mikkel Kemi fra Stiikonjárgga og Máhkarávjju siida, like etter ankom Čuolmmavuopmi og blandet sin flokk med flokkene til Rávdol siida og Jáhkenjárgga siida. I månedsskiftet oktober/november flyttet siidaene de sammenblandede flokkene mot Fáhttevárri, Gieddoaivi og Stiippanávžegiera, før flokkene ble skilt ved Gárdin/Ravnastua rundt 10.-15. november. Etter dette dro det som etter alt å dømme er siidaen til Per Aslaksen Eira, Anders Mathisen Eira og Ivar Aslak A. Eira tilbake til Čuolmmavuopmi, mens de øvrige flyttet sørover (til distrikt 18).[51]

Ifølge Bajos-rapporten brukte en siida bestående av Johannes J. Guttorm, Nils Anders J. Guttorm, Per Anders P. Guttorm, Lilly Sofie Guttorm og Per Anders N. Guttorm (siida 47), i 1987/88 Fáhttevárri, Girkovárri, Reaškinčopma, Lávkajávri, samt Njeaiddán-området i daværende distrikt 16C.[52] Njeaiddán er ikke i Rávdol siidas kravsområde, mens de øvrige nevnte stedene er i den nordvestlige delen av siidaens høst- og vinterbeiteområde.

Bajos-rapporten opplyser også at Områdestyret 18. desember 1984 anbefalte at distrikt 16C fikk tillatelse til å gjerde inn et særskilt høstbeiteområde for Njeaiddán siida i distrikt 17. Gjerdet skulle gå fra: «*Vuorjesiidas gjerde ved Stuorragohppi langs Čuolbmajohka på sørsiden av Sávgnovárri mellom Buollanjávri og Gottetvárláddot, så langs Čádjajohka til Rásteluoppal.*»[53] Av Reindriftsagronomens saksfremlegg fremgår det at tillitsmannsutvalget (datidens betegnelse på distriktsstyret) i distrikt 16B som Rávdol siida tilhørte i 1984, hadde gått mot en tidligere søknad fra distrikt 16C om å utvide sistnevntes sommerbeiteområde, men at utvalget kunne gå med på at Skoganvarre ble innlemmet i distrikt 16C til slakteformål.[54]

Senere fikk Njeaiddán siida tillatelse av Jordsalgskontoret til å gjerde inn det aktuelle høstbeiteområdet, med henvisning til Landbruksdepartementets tillatelse av 5. mai 1987.[55] Gjerdet følger nordgrensen av Rávdol siidas kravsområde ved Savkŋovárri.[56]

Daværende reindriftsagronom Ivar Rushfeldt opplyser at Rávdol siida i 1988/89 startet flyttingen fra sommerbeitene mot vinterbeitene i oktober. I årene før 1988/89 hadde en driftsenhet (siida) begynt å skille i egen vintersiida før høstflyttingen, og hadde flyttet til Stabbursnes i Porsanger, og beitet derfra og innover i Porsangerfjorden og på Oldereidneset (Njárggahuoš). En annen siida hadde før 1988/89 blandet flokken sin med rein fra distrikt 15 og 16A og hatt vinterbeite i Salču. Resten av Rávdol sommersiida hadde vinterbeite ved Sieiddejávri, Geaimmejávri, Stiippanávži og Gottetoaivi i daværende distrikt 17.[57] Rávdol siida hadde dermed i 1988/89 høst- og vinterbeite innenfor det meste av kravsområdet.

Rushfeldts rapport opplyser at en driftsenhet fra Muŋkavári siida i distrikt 14A Spierttagáisá hadde vinterbeite delvis innenfor Rávdol siidas kravsområde i distrikt 17, mens de to andre hjordene i Muŋkavári siida hadde vinterbeite i distrikt 18 (sør for Iešjohka).[58] Rushfeldts originalkart viser at den vestligste delen av Muŋkavári siidas vinterbeiteområde lå vest for E6, fra Roggejávri ved Idjajávri, sørover langs Guvvajávri, deretter øst for Nieiddaidjávrrit og Rámavuolesjávri, og sørover derfra.[59] Denne delen av Muŋkavári siidas daværende vinterbeiteområde ligger innenfor Rávdol siidas kravsområde.

Videre opplyser Rushfeldt at tre vintersiidaer fra Njeaiddán siida i 1988/89 etter reinskillingen ved Gárdin/Ravnastua hadde vinterbeite i distrikt 17 «*begrenset av områdene Karasjok, Ravnastua, Skoganvarre*». Beskrivelsen dekker hele Rávdol siidas kravsområde.[60]

Per Aslaksen Eira søkte 8. juni 1999 Områdestyret for reindrift i Øst-Finnmark om å omdisponere sine gjeterhytter ved Russelv i tidligere Kvalsund kommune og ved Máilejávri i Karasjok. Bakgrunnen for søknaden var at han hadde avviklet sin reindrift. Rávdol siida vedtok 23. juli 1999 ikke å godkjenne at det skulle åpnes for at gjeterhytter skulle kunne omdisponeres til bruk som ordinære hytter, og uttalte at dersom «*Per A. Eira ønsker å kvitte seg med den aktuelle gjeterhytta, så må han tilby den aktuelle gjeterhytta til salg til*

51 A/L Bajos, Op. cit., 1989 (jnr. 16/1553-10) s. 19. Rapporten opplyser at siida 34 (Klemet M. Eira) dro tilbake til Čuolmmavuopmi, men dette er trolig en skrivefeil. Siida 34 hadde ifølge rapporten vinterbeite i Leavdnjavárri og Njárggahuoš, mens siida 33 (Per Aslaksen Eira, Anders Mathisen Eira og Ivar Aslak A. Eira) hadde vinterbeite ved Čuolmmavuopmi, jf. umiddelbart ovenfor, og rapportens s. 26.

52 A/L Bajos, Op. cit., 1989 (jnr. 16/1553-10) s. 29.

53 A/L Bajos, Op. cit., 1989 (jnr. 16/1553-10) s. 5.

54 Reindriftsagronomen, *Saksframlegg for sak 39/84*, 2. februar 1984 (jnr. 14/330-19).

55 Jordsalgskontoret, *Erklæring* (2532/87), udatert (jnr. 14/330-19).

56 Fylkesmannen i Finnmark, *Oversiktskart over gjerder på høstbeiteområdene i Reinbeitedistrikt 16*, 2018 (jnr. 14/352-39).

57 Ivar Rushfeldt, *Revurdering av høyeste antall rein for reinbeitedistriktene i Øst-Finnmark*, 1989 (jnr. 16/1553-26) s. 16.

58 Ivar Rushfeldt, Op. cit., 1989 (jnr. 16/1553-26) s. 10-11.

59 Ivar Rushfeldt, Op. cit., 1989 (jnr. 16/1553-26) s. 10-11 og kart (jnr. 16/1553-35) sammenholdt med Reindriftsforvaltningen, *Forslag til nye distriktsgrenser i Polmak og Karasjok*, 2003 (jnr. 16/1553-8) s. 29.

60 Ivar Rushfeldt, Op. cit., 1989 (jnr. 16/1553-26) s. 16–17.

en aktiv reindriftsutøver innenfor Ravdul-siida». Områdestyret avslo søknaden 15. november 1999.[61]

13.5.3 Kilder fra årtusenskiftet og senere

Reindriftsforvaltningen foreslo i 2003 nye distriktsgrenser i Polmak og Karasjok, og opplyste i høringsdokumentet at Rávdol siidas vinterbeiting avgrenses i øst av veien mellom Lakselv og Karasjok (E6) og at siidaen «i siste del av 1980-årene og i 2003» skilte i to vintersiidaer. Den ene hadde både i 1989 og 2003 vinterbeite på «halvøya utenfor Leavdnja/Lakselv» og «sør for Lavttejohka/Brennelv». Den andre brukte i siste del av 1980-årene «vinterbeitene mellom Kárášjohka og Bávttajohka (i vinterbeiteområdet til konas familie)», og flyttet senere til Rávdol siidas vinterbeiter vest for Idjajávri. Den førstnevnte siidaen er siidaen til Klemet M. Eira, og den andre er siidaen til Johan Mathis Eira (f. 1951). Han var gift med Inga Anna (Somby) Eira (1953-2005) som var datter av Mathis A. Somby (1927-2007) i Šalču siida, jf. kapittel 34.

Høringsdokumentet inneholder også et kart som viser Rávdol siidas bruk i 1954 (Vorren), 1987/88 (A/L Bajos), 1989 (Rushfeldt) og 2003. Kartet indikerer at siidaens bruksområde i 2003 var atskillig større enn det bruksområdet Bajos-rapporten viste for 1987/88.[63] Reindriftsforvaltningens kart fra 2003 samsvarer imidlertid ikke med Bajos-rapportens originalkart som viser at Rávdol siidas høst- og vinterbeiteområder også i 1987/88 strakte seg østover til E6, og dekket mesteparten av det området siidaen brukte i 2003.[64]

For øvrig hadde flere av vintersiidaene i Njeaiddán siida vinterbeite i Rávdol siidas kravsområde i 2003, nord for Idjajávri og i Čuolmmavuopmi, og i Uhca Fáhttevárri.[65]

Høsten 2006 nedsatte styret for Reinbeitedistrikt 16 et areal- og gjerdeutvalg (AG-utvalget) for å utrede og foreslå rammebetingelser for utøvelsen av reindriften i distriktet.[66] Utvalget avholdt i 2007 og 2008 forhandlingsmøter mellom siidaene i distriktet for å avklare beitebruk og beitegrenser i høst- og vinterbeiteområdene. Vintersiidagruppen Johan Mathis Eira (Rávdol siida) deltok på fire møter angående «*høstbeiteområdet innenfor RBD 16*».[67] Dette området ligger i hovedsak nordvest for Karasjok kirkested.

I kartvedlegget til AG-utvalgets sluttrapport har Johan Mathis Eira avmerket Rávdol siidas høst-, vinter- og vårbeiteområder. Områdene er innenfor en grense som går fra E6 ved nordenden av Lávkajávri, sørover til sørenden av Buollánjávri, vestover langs sørenden av Savkŋovárri til høyde 326, mot vest til Čuolmmajohka, langs Čuolmmajohka til Stiippanjohka og Vuorji siidas gjerde, langs gjerdet over Silesskáidi til Gorželuoppal og langs Stiippanjohka sørover til Fáhttevárráhppát, sør-sørøstover til Duiskoaivi, østover til Máilejávri og nordenden av Geaimmejávri, mot øst til Vuoskkovárláttu, Rámavuolesjávri og E6, og langs E6 tilbake til nordenden av Lávkajávri. Grensen mellom Rávdol siidas høst- og vinterbeiteområde går fra høyde 326 sør for Savkŋovárri og sørover forbi Čuolmmajávri og til Máilejávri. Høst- og vårbeitene er vest for denne grensen. Vinterbeitene er øst for grensen, og går frem til E6.

Johan Mathis Eira har også inntegnet området «*Njeaiddán overlapping ved flytting*». Dette er nordvest i Rávdol siidas avmerkede område, fra høyde 326 til Čuolmmajávris vestre bredd, mot Fáhttevárráhppát til grensen av Rávdol siidas område, og tilbake til høyde 326.[68]

Sluttrapportens kartvedlegg har også et kart som Njeaiddán siida har tegnet over sin høst- og vinterbeitebruk. Kartet viser at siidaen har felles høst- og vinterbeiteområde rundt Fáhttevárri i den vestlige delen av det området som Rávdol siida hadde avmerket. Videre har Nils Anders J. Guttorm et vinterbeiteområde nord for Sarvvesčopma, Girkovárjávri og Stuorra Čádjejávri i den nordlige delen av Rávdol siidas vinterbeiteområde. Njeaiddán siida har også avmerket at to siidaer i sør i hovedsak brukte områder sør for Rávdol siidas inntegnede grense, bortsett fra at Mathis P. Guttorm også brukte Namahisjohka og Máilejávri.[69]

Som det fremgår av punkt 12.5, jf. også punkt 12.6.2, behandlet Indre Finnmark tingrett i en dom avsagt 21. november 2016 et område innenfor Rávdol siidas kravsområde. Parter i saken var Rávdol siida (saksøker) og Njeaiddán siida (saksøkte). Tvisteområdet ligger vest for E6 mellom Idjajávri og Lávkajávri (se figur 13.1). Retten frifant Njeaiddán siida for Rávdol siidas krav om at den ikke har beiterett i tvisteområdet, og frifant Rávdol siida for Njeaiddán siidas motkrav om at sistnevnte hadde enerett til reinbeite i området.[70]

61 Områdestyret for reindrift i Øst-Finnmark, *Møtebok*, 15. november 1999 (jnr. 14/330-19).

62 Reindriftsforvaltningen, *Forslag til nye distriktsgrenser i Polmak og Karasjok*, 2003 (jnr. 16/1553-8) s. 44.

63 Reindriftsforvaltningen, Op. cit., 2003 (jnr. 16/1553-8) s. 44–45.

64 A/L Bajos, *Analyse og plan for organisering av utnyttelsen av beite- og driftsarealet i reinbeitedistrikt 17/18, Karasjok høst-/vinter-/vårbeiter,* 1989, kartvedlegg (jnr. 16/1553-10).

65 Reindriftsforvaltningen, *Forslag til nye distriktsgrenser i Polmak og Karasjok*, 2003 (jnr. 16/1553-8) s. 50-51.

66 Areal- og gjerdeutvalget (AG-utvalget), *Sluttrapport*: *Utkast til: Rammebetingelser for reindriftsnæringen i reinbeitedistrikt 16 – Karasjok vest*, 2008 (jnr. 16/1553-12) s. 2

67 Areal- og gjerdeutvalget (AG-utvalget), Op. cit., 2008 (jnr. 16/1553-12) s. 14.

68 Areal- og gjerdeutvalget (AG-utvalget), Op. cit., 2008, kartvedlegg (jnr. 16/1553-12).

69 Areal- og gjerdeutvalget (AG-utvalget), Op. cit., 2008 (jnr. 16/1553-12).

70 Indre Finnmark tingrett, Dom avsagt 21. november 2016 (TIN-FI-2015-142982) s. 13 (i utskrift fra lovdata).

I dommen som ikke ble anket, fremholder tingretten at det i Rávdol siidas utkast til bruksregler for 2011 fremkommer at siidaen har følgende høstbeiteområde:[71]

> «Fra riksvei E6 ved sørenden av Sieiddejávri og derfra … til Rámávuolesjávri, Vuoskovárláddu, Namahisjohka, Máilejávri, Duiskoaivi, Skierregielas, Ráhpesjávri, Stihpanávži, Vuorji-gjerdet, Njeaiddán-gjerdet og til nordenden av Buollánjávri, og derfra videre langs E6 til utgangspunktet ved Sieiddejávri.»

Videre viser tingretten til at det fremgår av bruksreglene at Rávdol siidas vinterbeitegrenser ikke er endelige, og at «siidaene skal forholde seg til sine tradisjonelle beiteområder». Tingretten fremholder også at bruksreglene oppgir at det i Rávdol siida «er to vintersiidaer, henholdsvis «*Idjajávri siida» ved Johan Mathis Eira med Idjavuopmi som beiteområde, og «Familien Klemet M. Eira» med holmene innerst i Porsangerfjorden som beiteområde*».

Om den generelle beitebruken til Rávdol siida, bemerker tingretten at siidaens driftsmønster innebærer at den «*om høsten bøyer av mot øst, fra øverst i Stabbursdalen og inn mot høstbeitene vest for E6, nord for Kárášjohka/Iešjohka*». Retten poengterer også at siidaen i motsetning til mange andre siidaer forblir der, «*i stedet for å trekke lengre inn i landet*.»[72]

Som nevnt i punkt 13.2, opplyser de gjeldende bruksreglene for Reinbeitedistrikt 16 at de beitegrensene distriktsstyret fastsatte 10. mai 2011 gjelder for Rávdol siida, men at forslag til nye vinterbeitegrenser mellom Rávdol siida og Njeaiddán vintersiidaer er under behandling hos Fylkesmannen som følge av Indre Finnmark tingretts dom 21. november 2016.[73]

De grensene distriktsstyret har fastsatt for Rávdol siidas beiteområder i Karasjok går grovt skissert fra E6 ved sørenden av Sieiddejávri, langs nordenden av Rámavuolesjávri til Vuoskkovárláttu, og til nordenden av Geaimmejávri, over Máilejávri til høyde 435 Skierregielas, og nordover til høyde 529 Stuorra Fáhttevárri, og mot nordøst til høyde 379 Sarvvesčopma og gjennom høyde 351 Girkovárri, til E6 ved Rivdnjesvađđa og langs E6 tilbake til utgangspunktet.[74] Dette området dekker det meste av Rávdol siidas kravsområde, men ikke de nordlige delene, som ifølge bruksreglene er vinterbeiteområde for Njeaiddán siida.[75]

Det fremgår ellers av bruksreglene at Rávdol siida har to gjeterhytter i kravsområdet, en ved Máilejávri tilhørende Johan Aslak Eira, og en ved Čádjejávri tilhørende Johan Mahtis Eira, og at siidaen ikke har fordelt vinter- og høstbeitegrenser for sine beiteområder.[76]

13.6 Kommisjonens vurderinger

13.6.1 Innledning

Som fremholdt blant annet i punkt 13.5.3, avsa Indre Finnmark tingrett dom 21. november 2016 i en tvist mellom Rávdol siida og Njeaiddán siida om reinbeiterett nordøst i Rávdol siidas kravsområde.[77] Dommen innebærer at begge har reinbeiterett i sakens tvisteområde, og at ingen av dem har eksklusive rettigheter på bekostning av den andre. Ingen av siidaene anket dommen. Fordi de med dette må anses å ha akseptert domsresultatet er det lite hensiktsmessig at kommisjonen vurderer rettighetsforholdene i dommens tvisteområde for å konkretisere omfanget av de to siidaenes rettigheter vis á vis hverandre. Se nærmere i punkt 12.6.2.

Tvisteområdet i tingrettens dom er derfor ikke omfattet av de følgende vurderingene. Dommen berører ikke de øvrige delene av Rávdol siidas kravsområde. Spørsmålet om siidaen har ervervet særlig beiterett i disse delene av kravsområdet, er derfor vurdert på vanlig måte.

Rávdol siida har anført at dens krav om høst- og vinterbeiterett i kravsområdet vest for E6 mellom Karasjok og Lakselv, har grunnlag i alders tids bruk, og at siidaen «*gjennom lang tids bruk*» har opparbeidet seg «*sedvanerett til fortsatt bruk*» av området. Siidaen har videre opplyst at dens bruk av kravsområdet i Karasjok tok til i 1971, jf. punkt 13.3.

Dette gjør at hevdsreglene er et mer aktuelt ervervsgrunnlag enn alders tids bruk. Den samlede brukstiden per 2022 på 51 år oppfyller riktignok den antatt nedre grensen på 50 år for alders tids bruk,[78] men det finnes ingen eksempler fra rettspraksis på at en brukstid på like over 50 år har gitt grunnlag for rettserverv etter reglene om alders tids bruk, jf. punkt 6.3.3.2. Brukstiden er derimot tilstrekkelig til å

71 Indre Finnmark tingrett, Op. cit., 21. november 2016 s. 6.

72 Indre Finnmark tingrett, Op. cit., 21. november 2016 s. 10.

73 Reinbeitedistrikt 16, *Bruksregler for Reinbeitedistrikt 16 – Karasjok vest*, godkjent av Fylkesmannen i Finnmark, 3. januar 2019 (jnr. 16/1553-33) s. 18, jf. s. 13.

74 Reinbeitedistrikt 16, *Beitegrenser i Rbd 16 Nord, 10. mai 2011* (jnr. 14/315-75).

75 Reinbeitedistrikt 16, Bruksregler for Reinbeitedistrikt 16 – Karasjok vest, godkjent av Fylkesmannen i Finnmark, 3. januar 2019 (jnr. 16/1553-33) s. 10 og 12, og Reinbeitedistrikt 16, Op.cit., 10. mai 2011 (jnr. 14/315-75).

76 Reinbeitedistrikt 16, Op. cit., 3. januar 2019 (jnr. 16/1553-33) s. 12 og 28.

77 Indre Finnmark, Dom avsagt 21. november 2016 (TIN-FI-2015-142982). Se også kommisjonens kartfesting av sakens tvistområde i figur 13.1 foran og nedenfor i punkt 13.6.

78 Gunnar Eriksen, *Alders tids bruk*, 2. utg. (2008) s. 190.

oppfylle tidsvilkåret på 50 år for såkalt langhevd etter hevdsloven § 8 første ledd. Dessuten har Rávdol siida flere faste installasjoner i kravsområdet, blant annet en hytte som har stått siden 1970-tallet. Følgelig er også reglene om hevd av bruksrett som har vist seg ved en «*fast tilstelling*» der det kreves 20 års brukstid, jf. hevdsloven § 8 første ledd, sammenholdt med § 7 annet ledd og § 2, aktuelle.

Kommisjonen vil derfor bygge vurderingen av om Rávdol siida har ervervet særlig beiterett i kravsområdet i form av en fortrinnsrett til høst- og vårbeite på hevdsreglene.

Når det gjelder *Rávdol siidas sammensetning* i hevdsperioden, fremgår det av Bajos-rapporten at Johan Mathis Eira – faren til dagens siidaandelshavere – på slutten av 1980-tallet ikke drev i Rávdol siida om vinteren, men hadde flokken i Salču-området. I 2003 hadde han ifølge reindriftsforvaltningen igjen tatt i bruk Rávdol siidas vinterbeiter vest for Idjajávri. Videre opplyser Bajos-rapporten at av de to vintersiidaene som på slutten av 1980-tallet tilhørte Rávdol sommersiida, drev siidaen til Per Aslaksen Eira, Anders Mathisen Eira og Ivar Aslak A. Eira i Rávdol siidas kravsområde vest for Idjajávri om vinteren, jf. punkt 13.5.2 og 13.5.3.

Som kommisjonen har redegjort for i punkt 6.3.8, er det siidaen som driftsfellesskap som er rettighetsbærer i de interne reindriftssakene, og ikke de enkeltpersonene som til enhver tid tilhører siidaen. At Johan Mathis Eira i noen år ikke brukte Rávdol siidas vinterbeiteområde er derfor uten betydning for vurderingen av om Rávdol siida har ervervet rettigheter i kravsområdet, dersom det ellers har vært kontinuitet i siidaens vinterbeitebruk i hevdsperioden.

13.6.2 Har Rávdol siida fortrinnsrett til høstbeite og vinterbeite i kravsområdet?

13.6.2.1 Tidsvilkåret

Som fremholdt i punkt 13.6.1, følger det av hevdsloven § 8 første ledd, jf. §§ 7 annet ledd og 2, at tidsvilkåret for hevd av bruksrett er 20 års bruk «*i samanheng*» dersom bruken har vist seg ved en «*fast tilstelling*», og 50 år dersom dette ikke er tilfellet. Gjeterhytter til bruk i reindriften er typiske eksempler på faste innretninger som gir et signal utad om at det foregår en bestemt bruk (reindrift), og som kan medføre at 20-årsregelen får anvendelse, jf. punkt 6.3.2.4.

Rávdol siida har to hytter i kravsområdet. Den best dokumenterte av disse ligger ved Máilejávri, i den sørvestre delen av kravsområdet. Johan Mathis Eira sa på intervjumøtet 8. august 2014 at hytta ble bygd i 1975, jf. punkt 13.3. De skriftlige kildene viser at det 17. januar 1977 er utstedt festekontrakt for punktfeste (gnr. 14, bnr. 1, fnr. 6) på næringshytte «*i nordenden av Mailejavri*» med virkning fra 1. januar 1976, med Per Aslaksen Eira (1945-2010) som fester. Ifølge bruksreglene for Reinbeitedistrikt 16 som sist er stadfestet i januar 2019, er Johan Aslak Eira innehaver av hytta, jf. punkt 13.5.2 og 13.5.3. Hytta har dermed stått i full hevdstid.

Det er videre ingen tvil om at den har gitt et signal utad om at den har vært utgangspunkt for reinbeitebruk, slik at det kravet som kan utledes av § 8 første ledd om at bruken må ha vist seg ved en «*fast tilstelling*», er oppfylt. Festekontrakten betegner hytta som «næringshytte», og bruksreglene for Reinbeitedistrikt 16 betegner den som «gjeterhytte». Dessuten anførte Rávdol siida da Per Aslaksen Eira i 1999 søkte om å omdisponere hytta til andre formål enn reindrift, at den i så fall måtte den selges til en aktiv reindriftsutøver i Rávdol siida, jf. punkt 13.5.2.

Siidaen har også en hytte ved Čádjejávri. Den tilhører Johan Mathis Eira og ligger noe lenger nord og øst i kravsområdet enn hytta ved Máilejávri, og er i likhet med denne betegnet som «gjeterhytte» i bruksreglene for distrikt 16. Som opplyst i punkt 13.3, har han oppgitt både 1971 og 1973 som byggeår. Dokumentene i hyttesaken viser at hans onkel Anders Mathisen Eira søkte om tomt til hytte til vinterbruk 7. februar 1973, men det fremgår ikke når hytta ble bygd. Det foreligger ikke festekontrakt, men festet er registrert som gnr. 13, bnr. 1, fnr. 45 med Johan Mathis Eira som fester, og ligger like sørvest for Čádjejávri, jf. punkt 13.5.2.

Fordi det er tilstrekkelig at én av hyttene oppfyller kravet til «*fast tilstelling*» i hevdsloven § 8 første ledd for at 20-årsregelen skal få anvendelse, er det ikke nødvendig å tidfeste nøyaktig når hytta ved Čádjejávri ble bygd. Det er heller ikke nødvendig å avklare hvor lenge siidaens gjerder i kravsområdet har stått, og om de kan anses som faste innretninger i hevdslovens forstand. Kommisjonen bemerker likevel at det ikke er holdepunkter for at hytta ved Čádjejávri er oppført betraktelig senere enn hva siidaen har anført. Det er derfor overveiende sannsynlig at også denne hytta har stått i betraktelig lenger tid enn 20 år.

Når det gjelder spørsmålet om det i tilstrekkelig lang tid har vært utøvd reinbeitebruk «*i samanheng*», tyder sakens opplysninger på at Rávdol siida har hatt sammenhengende høst- og vinterbeitebruk i mesteparten av kravsområdet etter at siidaen tok i bruk området som høst- og vinterbeite. Johan Mathis Eira sa på intervjumøtet 8. august 2014 at dette skjedde i 1971, jf. punkt 13.3. De i punkt 13.5.1 omtalte reindriftsmeldingene underbygger dette ved at det fremgår at datidens medlemmer i Rávdol siida begynte å bruke områdene ved Máilevađđa og vest for Idjajávri som høst- og vinterbeite tidlig på 1970-tallet, mens de tidligere hadde høst- og vinterbeite i Porsanger, og i noen grad også vinterbeiter lenger sør i Karasjok kommune.

For den delen av kravsområdet som går sørover fra Fáht-

tevárri, Čuolmmavuopmi og Čádjejávri og som i hovedsak ligger innenfor det området som ifølge bruksreglene er beiteområde for Rávdol siida, fremstår det videre som klart at det ikke har vært bruksavbrudd av betydning etter at bruken tok til. Tidsvilkåret for hevdserverv var derfor i denne delen av kravsområdet oppfylt midt på 1990-tallet, 20 år etter at gjeterhytta ved Máilejávri ble bygd.

Situasjonen er mer usikker *i den nordligste delen* av kravsområdet fordi opplysningene i Bajos-rapporten tyder på at ingen utøvere i Rávdol siida brukte Silesskáidi og områdene sør for Savkŋovárri vinteren 1987/88. Ifølge rapporten var siidaen ved Fáhttevárri og Čuolmmavuopmi om høsten, og én av vintersiidaene hadde vinterbeite ved Čuolmmavuopmi som er i den nordvestlige delen av kravsområdet, men ikke så langt nord som Silesskáidi og (sør for) Savkŋovárri, jf. punkt 13.5.2. Spørsmålet er derfor om det på 1980-tallet var et opphold i bruken på to år eller mer, slik at det i denne delen av kravsområdet løper en ny 20-års frist fra det tidspunktet bruken ble gjenopptatt i 1988/89, jf. hevdsloven § 6 annet ledd.

Fordi området fra Savkŋovárri og sørover inngår i tvisteområdet i Indre Finnmark tingretts dom av 21. november 2016 har kommisjonen ikke vurdert dette området, jf. punkt 13.6.1, men begrenset vurderingen til området fra Silesskáidi til Čuolmmavuopmi.

Det fremgår av de i punkt 13.5.1 omtalte reindriftsmeldingene at Anders Mathisen Eira, som var bror av bestefaren til Eira-brødrene i dagens Rávdol siida, Aslak Mathisen Eira, oppga Silesskáidi som høstbeiteområde i 1969 og 1972. Rushfeldt-rapporten opplyser at Rávdol siida i 1988/89 brukte et område avgrenset Sieiddejávri, Geaimmejávri, Stiippanávži og Gottetoaivi. Dette dekker så godt som hele kravsområdet. Også i 2003 og 2008 synes siidaen å ha brukt omtrent hele kravsområdet, mens den fra 2011 i samsvar med de da vedtatte bruksreglene, sluttet å bruke de nordlige delene. Se punkt 13.5.2 og 13.5.3.

Fordi reindriftsmeldingene har opplysninger om at utøvere fra Rávdol siida også brukte Silesskáidi før 1987/88, kan det ikke legges til grunn at siidaens bruk startet først i 1988/89.

Ved vurderingen av om det har vært et fristavbrytende bruksopphold, må det ses hen til at reindriftens egenart gjør at det kan være betydelige variasjoner fra år til år med hensyn til hvilke områder innenfor sine beiteområder en siida bruker. Dette gjør at det må foreligge relativt sikre holdepunkter for at et bruksavbrudd har den varigheten som kreves for at regelen i § 6 annet ledd skal få anvendelse, jf. Høyesteretts uttalelser i Selbu-dommen.[79] Uttalelsene fremkom riktignok i en sak der alders tids bruk var rettsgrunnlaget, men de uttrykker et prinsipp om hvilke beviskrav som må stilles i saker om erverv av reindriftsrelaterte rettigheter. Dette prinsippet må anvendes så langt det passer også i saker der rettsgrunnlaget er hevd.

Slik kommisjonen ser det, er det ikke tilstrekkelige holdepunkter for at det på slutten av 1980-tallet var et opphold i Rávdol siidas bruk av området mellom Silesskáidi til Čuolmmavuopmi som hadde fristavbrytende effekt. Det forholdet at Bajos-rapporten ikke har konkrete opplysninger om at siidaen brukte Silesskáidi-området vinteren 1987/88 er ikke tilstrekkelig, blant annet fordi omtalen her i hovedsak er begrenset til én vintersesong.

For øvrig har både Rávdol siida og Nils Anders J. Guttorm vintersiida som tilhører Njeaiddán siida, opplyst at det i 1985 oppsto en beitekonflikt mellom de to siidaene i den nordlige delen av Rávdol siidas kravsområde. Om dette var i områdene ved Silesskáidi er imidlertid usikkert ut fra de to partenes ellers nokså motstridende opplysninger om årsakene til konflikten og hvilke områder den mer konkret gjaldt, jf. punkt 13.3 og 13.4.3.

Kommisjonen legger derfor etter en helhetsvurdering til grunn at tidsvilkåret var oppfylt midt på 1990-tallet også i områdene fra Silesskáidi til Čuolmmavuopmi.

Dette er for øvrig uten betydning for den isolerte vurderingen av tidsvilkåret, som vil være oppfylt også om det forutsettes at det var et fristavbrytende opphold i Rávdol siidas bruk på slutten av 1980-tallet. I så fall vil tidspunktet for hevdstidens start bli forskjøvet fra midt på 1970-tallet til vinteren 1988/89, og fordi det i den påfølgende 20-årsperioden ikke synes å ha vært noe bruksopphold vil tidsvilkåret være oppfylt i 2008/09, vel to år før bruken tok slutt.

13.6.2.2 Bruksvilkåret

Ved vurderingen av bruksvilkåret er spørsmålet om rettighetspretendenten har brukt hevdsobjektet på en måte som tilsvarer den bruken en bruksrettshaver ville utøvd, jf. hevdsloven § 7 først ledd og punkt 6.3.2.2. For å erverve en særrett til reinbeite i form av en fortrinnsrett til kravsområdet, må dermed Rávdol siidas bruk i full hevdstid ha hatt samme innhold, omfang og fasthet som den bruken innehaveren av en slik særrett ville ha utøvd.

Når det mer konkret gjelder siidaens bruk, må det ut fra sakens opplysninger legges til grunn at siidaen i alle fall da gjeterhytta ved Máilejávri ble bygd i 1975, hadde etablert høstbeite i områdene ved Máilejávri sørvest i kravsområdet. Siidaens reindriftsmeldinger tyder på at vinterbeitingen i årene etter 1970 foregikk øst og sørøst i kravsområdet, ved Idjajávri, Máilevađđa og Nieiddaidvárri. Det foreligger ingen opplysninger som tilsier at Rávdol siidas bruk av de her nevnte områdene som høstbeite og vinterbeite etter dette

79 Rt. 2001 s. 769 på s. 789 og 792-793. Se også foran i punkt 6.3.3.1.

har avtatt i omfang. Riktignok kan det ha variert fra år til år hvor intensivt de ulike områdene har vært brukt, men dette vil typisk være et utslag av værmessige og andre ytre forhold, og har liten betydning ved vurderingen av om hevdsreglenes bruksvilkår er oppfylt.

Reindriftsmeldingene fra 1970 til 1973 tyder videre på at siidaen begynte å bruke Fáhttevárri i den vestligste og Silesskáidi i den nordvestligste delen kravsområdet som høstbeite i disse årene, jf. punkt 13.5.1. Bortsett fra at Bajos-rapporten ikke har opplysninger om at noen i Rávdol siida i 1987/88 brukte Silesskáidi, foreligger det ikke holdepunkter for at denne bruken tok slutt før fastsettelsen av beitegrensen mellom Rávdol siida og Njeaiddán siida i 2011. Som det fremgår av punkt 13.6.2.1, har ikke kommisjonen funnet tilstrekkelige holdepunkter for at det i årene før 1989 var et opphold i Rávdol siidas bruk av Silesskáidi som hadde fristavbrytende virkning etter hevdsloven § 6 annet ledd, og en brukstid fra 1989 til 2011 er uansett tilstrekkelig til å oppfylle kravet om 20 års bruk. Det foreligger videre ingen opplysninger som tilsier at bruken var mindre omfattende enn i resten av kravsområdet.

Kommisjonen anser det etter dette som sannsynliggjort at Rávdol siidas bruk av hele kravsområdet som høst- og vinterbeite i full hevdstid har hatt tilstrekkelig innhold, omfang og fasthet til å oppfylle bruksvilkåret for erverv av en fortrinnsrett til slik beitebruk. Når det gjelder den nærmere fordelingen mellom høstbeiter og vinterbeiter, foreligger det ikke holdepunkter for at den grensen Johan Mathis Eira avmerket i kartvedlegget til AG-utvalgets sluttrapport ikke er dekkende. Ifølge hans avmerking hadde siidaen høstbeiter vest for en grense som gikk fra høyde 326 sør for Savkŋovárri og sørover forbi Čuolmmajávri og til Máilejávri, mens vinterbeitene lå på østsiden av denne grensen, jf. punkt 13.5.3.

Rávdol siidas bruk av kravsområdet har imidlertid ikke vært eksklusiv. Blant annet har reindriftsutøvere fra Njeaiddán siida brukt store deler av området vinterstid. Ifølge Rushfeldt-rapporten brukte i 1988/89 tre siidaer tilhørende Njeaiddán (sommer)siida hele området som vinterbeite, mens Muŋkavári siida brukte den nordligste delen. Videre opplyser reindriftsforvaltningens forslag til nye distriktsgrenser i Polmak og Karasjok at Njeaiddán siida brukte store deler av de nordlige og vestlige områdene i 2003, og ifølge kartvedlegget til AG-utvalgets sluttrapport var dette situasjonen også i 2008. Se punkt 13.5.2 og 13.5.3.

Bruksvilkåret er følgelig ikke oppfylt for erverv av en eksklusiv bruksrett. Som nevnt over, oppfyller imidlertid Rávdol siidas bruk av kravsområdet i full hevdstid bruksvilkåret for erverv av en særrett i form av en fortrinnsrett til høst- og vinterbeite. Et hevdserverv av slik rett til hele eller deler av kravsområdet vest for E6 mellom Karasjok og Lakselv, vil dermed bero på om godtrovilkåret er oppfylt, og på i hvilke deler av området dette er tilfellet.

13.6.2.3 Godtrovilkåret

Godtrovilkåret er regulert i hevdsloven § 4 første ledd og gjelder også i saker om hevd av bruksrett, jf. § 7 annet ledd. Vilkåret innebærer at den som vet at den utøvde bruken ikke har grunnlag i en rettighet ikke erverver bruksrett, og at det samme gjelder den som «*ikkje har vore so aktsam som han burde etter tilhøva*». Spørsmålet er derfor om Rávdol siidas bruk av kravsområdet som høstbeite og vinterbeite for rein har vært utøvd på grunnlag av en rettsoppfatning om at siidaen hadde en fortrinnsrett fremfor andre siidaer til å utøve slik bruk i området, og om siidaen kan bebreides for å ha oppfattet forholdene slik, jf. punkt 6.3.2.3.

I de tilfellene der tidsvilkåret og bruksvilkåret er oppfylt, gjelder det en presumsjon for at også godtrovilkåret er oppfylt. Presumsjonen innebærer at godtrovilkåret normalt vil være oppfylt dersom det ikke foreligger konkrete indikasjoner på noe annet, jf. punkt 6.4.2.

Blant forhold som kan gi slike indikasjoner, er andres bruk av det området hevden gjelder, og at disse har protestert mot hevdspretendentens bruk. Uimotsagt bruk kan gi grunnlag for en beskyttelsesverdig rettsoppfatning om at bruken har grunnlag i en underliggende rett.[80] Over tid kan også denne oppfatningen bli styrket, for eksempel slik at en etterfølgende bruker kan være i aktsom god tro med hensyn til at bruken har grunnlag i en særrett, selv om det er mer usikkert om den opprinnelige brukeren var det.

I dette tilfellet har flere av Rávdol siidas nabosiidaer brukt deler av kravsområdet. Særlig gjelder dette Njeaiddán siida, og i noe mindre grad Muŋkavári siida, jf. punkt 13.6.2.2. Fordi saken gjelder erverv av fortrinnsrett til reinbeite og ikke eksklusiv rett, er det imidlertid ikke noe i veien for at Rávdol siida kan være i god tro med hensyn til at den har en fortrinnsrett som der det er aktuelt, kan utnyttes sammen med andre siidaer med en tilsvarende rett.

Johan Mathis Eira sa på intervjumøtet 8. august 2014 at ingen andre siidaer brukte kravsområdet da Rávdol siida tok det i bruk i 1971, bortsett fra at siidaen til Nils Anders J. Guttorm, som er en del av Njeaiddán siida, brukte de nordlige delene. Ifølge Johan Mathis var årsaken til Rávdol siidas bruksendring at lappefogden i Øst-Finnmark hadde besluttet at Rávdol siidas høst- og vinterbeiteområder i Porsanger skulle brukes av Njeaiddán siida og Vuorji siida, og som følge av dette måtte Rávdol siida ta i bruk områder i Karasjok, jf. punkt 13.3.

Kommisjonen har ikke funnet skriftlig dokumentasjon

80 Se for eksempel Gunnar Eriksen, *Alders tids bruk*, 2. utg. (2008) s. 240.

angående lappefogdens beslutning, og kjenner ikke til beslutningens nærmere innhold eller i hvilken form den ble gitt. Det er derfor usikkert om Rávdol siida fikk eksplisitt tillatelse til å flytte til dagens høst- og vinterbeiteområder etter at siidaens tidligere beiteområder ved Skoganvarre ble tatt i bruk av andre, eller om lappefogden begrenset seg til å henvise Rávdol siida til fellesbeitene i Karasjok.

Dette har imidlertid begrenset betydning for vurderingen av Rávdol siidas gode tro. Både da siidaen tidlig på 1970-tallet tok i bruk områdene i Karasjok og i de følgende tiårene, var det en utbredt oppfatning at områdene var fellesbeiteområder. I 1994 uttalte for eksempel reindriftsforvaltningen at «*distriktets reineiere i fellesskap er bærere av reindriftsretten innenfor eget distrikt, og … ingen individer eller grupper har særlige eller subjektive rettigheter*».[81]

Dette synspunktet er ikke lenger gangbart, og det er i dag anerkjent at en siida kan etablere særlige rettigheter ved bruk i alders tid eller full hevdstid. Oppfatningen kan ha vært annerledes på 1970-tallet, men det kan vanskelig gi grunnlag for å bebreide Rávdol siida for den gangen å ha tatt i bruk området vest for E6 mellom Karasjok og Lakselv som høst- og vinterbeite. Siidaens utøvere kan også vanskelig bebreides for etter hvert å ha oppfattet forholdene slik at de ikke bare hadde rett til å bruke området, men også hadde en særrett til å bruke det i form av en fortrinnsrett vis á vis siidaer som ikke har hatt høst- og vinterbeite der.

Et forhold som kan underbygge dette, er at Rávdol siida på 1970-tallet bygde i alle fall én, og trolig to gjeterhytter i kravsområdet, ved Máilejávri og Čádjejávri, jf. punkt 13.6.2.1 og også har bygd reingjerder ved Máilevađđa og Idjajávri. Slike disposisjoner kan være et utslag av en oppfatning om at man har en særrett til de områdene installasjonene er oppført i. Med dette har dessuten siidaen markert sitt nærvær i kravsområdet, og manglende protester fra nabosiidaene vil som nevnt over, kunne styrke dens gode tro. Særlig gjelder dette i kravsområdet fra Čuolmmavuopmi og Čádjejávri og sørover, der andre siidaers overlappende krav dessuten bare i liten grad strekker seg inn på Rávdol siidas kravsområde, jf. kartet i figur 13.1.

I *den nordlige delen* av kravsområdet fra Silesskáidi til Čuolmmavuopmi er situasjonen en noe annen. Som nevnt over, sa Johan Mathis Eira i intervjumøtet 8. august 2014 at (forgjenger)siidaen til Nils Anders J. Guttorm i Njeaiddán siida brukte den nordlige delen av kravsområdet da Rávdol siida tok dette i bruk i 1971, og ifølge bruksreglene for Reinbeitedistrikt 16 er disse områdene i dag vinterbeite for Njeaiddán siida.

Nils Anders J. Guttorm som tilhører Njeaiddán siida, sa i møte 13. oktober 2013 at det har vært konflikt om bruken av siidaens vinterbeiteområde siden 1985 og at dette hadde sammenheng med at Johan Mathis Eira og hans sønner i Rávdol siida hadde begynt å bruke deler av området, jf. punkt 13.4.3. Johan Mathis Eira har på sin side i intervju 13. juli 2021 fremholdt at årsaken til konflikten var at Njeaiddán siida hadde utvidet sitt beiteområde sørover inn i Rávdol siidas vinterbeiteområde. Dette hadde Rávdol siida ifølge Johan Mathis protestert mot, mens Njeaiddán siida derimot ikke hadde protestert mot Rávdol siidas bruk, jf. punkt 13.3.

Det fremgår videre av sakens skriftlige opplysninger at Johan Mathis Eira på slutten av 1980-tallet tilhørte Rávdol siida om sommeren, og at han om vinteren tilhørte en siida som hadde vinterbeite i Salču-området, som er sør for Kárášjohka på grensen mot Kautokeino.

Brukskonflikten med Njeaiddán siida kan dermed synes å ha sammenheng med at Rávdol siida har utøvd høstbeitbruk i et område der Nils Anders J. Guttorms vintersiida har vinterbeite. Det fremgår også av de opplysningene Johan Mathis Eira ga om Rávdol siidas beitebruk under AG-utvalgets arbeid i 2007 og 2008 at siidaen da hadde høstbeite fra Silesskáidi til Čuolmmavuopmi. Dette er vest for den høstbeitegrensen han kartfestet, jf. punkt 13.5.3.

Det forholdet at det har vært eller er en brukskonflikt i et område der en siida har vinterbeite og en annen høstbeite, vil ikke nødvendigvis bringe siidaene ut av god tro med hensyn til at de har underliggende rettigheter i området. Blant annet kan slike konflikter noen ganger være mer knyttet til brukens omfang enn til rettighetens eksistens. Protester fra en siida som har vinterbeite der en annen siida har høstbeite, vil heller ikke uten videre bringe sistnevnte ut av god tro om at den har fortrinnsrett til høstbeite i området (eller motsatt).

Det kan for øvrig vises til at Indre Finnmarks dom av 21. november 2016 gjelder et område umiddelbart øst for Silesskáidi og Čuolmmavuopmi. Dommen har med rettskraftig virkning avgjort at både Njeaiddán siida, som Nils Anders J. Guttorms vintersiida tilhører om sommeren, og Rávdol siida har reinbeiterett i tvisteområdet, men uten å vurdere nærmere om én av siidaene har sterkere rettigheter i området enn den andre, jf. punkt 13.6.1.

Kommisjonen har i punkt 12.6.3.4 konkludert med at Nils Anders J. Guttorms vintersiida i den nordlige delen av Rávdol siidas kravsområde har en ikke-eksklusiv fortrinnsrett til vinterbeite. Det samme gjelder den beiteretten Rávdol siida har i området. Når det ellers gjelder forholdet mellom de to siidaene, viser kommisjonen til nevnte underpunkt.

81 Reindriftsforvaltningen, *Reindriften i Finnmark – lovgivning og distriktsinndeling – Forslag til ny distriktsinndeling i Finnmark*, 1994 s. 108.

13.6.2.4 Konklusjon

Kommisjonen har ikke vurdert rettighetsforholdene i det området som er omfattet av Indre Finnmark tingretts dom av 21. november 2016 (TINFI-2015-142982). Utenfor dette området har Rávdol siida med grunnlag i hevd ervervet en fortrinnsrett til høst- og vinterbeite i områdene fra Silesskáidi og sørover til Čuolmmavuopmi, Stuorra Fáhttevárri og Máilejávri, og derfra østover til Stohkkemaras og Sieiddejávri og nordover på vestsiden av E6 mellom Karasjok og Lakselv til Rivdnejsvađđa. Se kartet i figur 13.6. Innholdet i begrepet «fortrinnsrett» er forklart i punkt 7.2.1.

I de øvrige delene av kravsområdet har Rávdol siida andel i den alminnelige reindriftsretten.

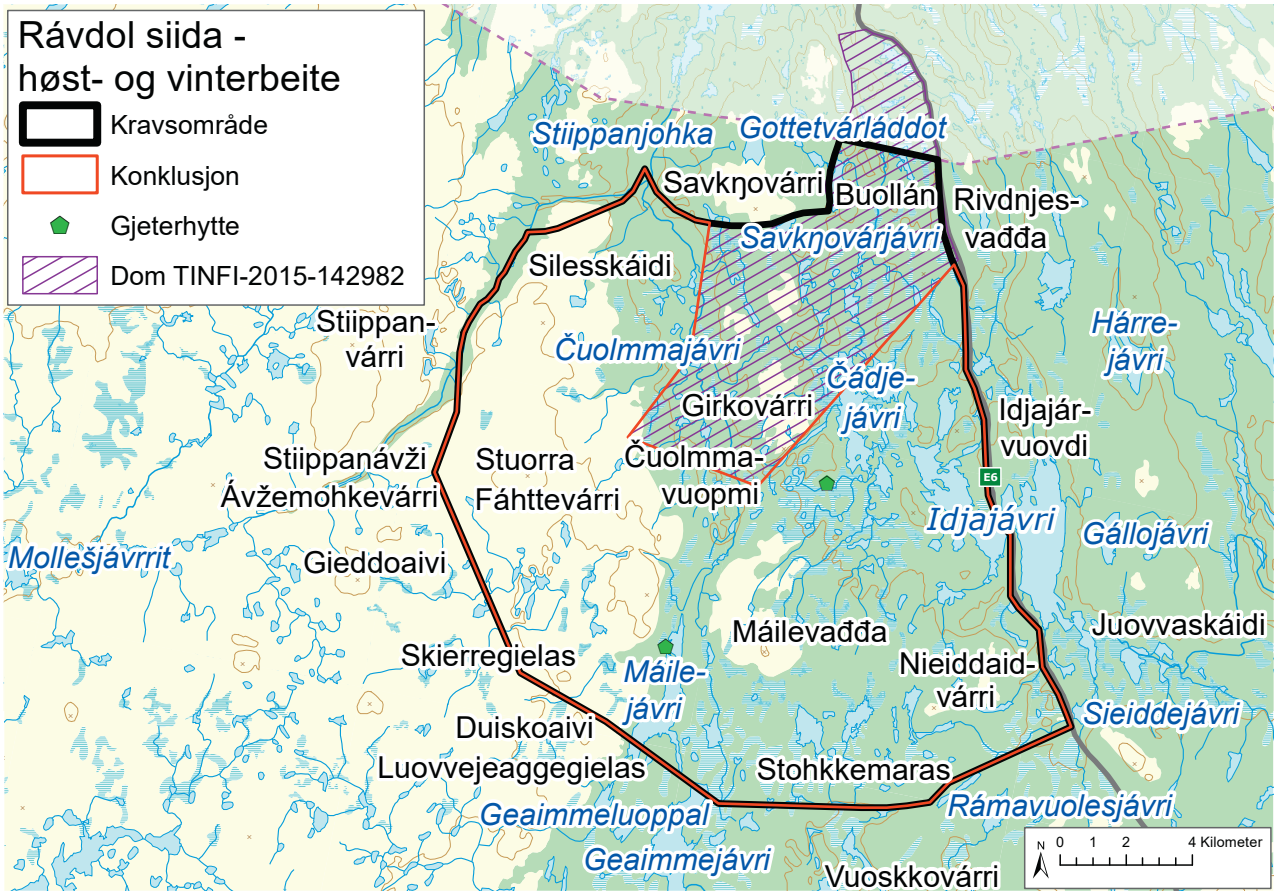

Figur 13.6

14. NILUT PIERA BÁRTNIT

14.1 Hva saken gjelder

Rettighetsmeldingen fra Nilut Piera bártnit er datert 28. desember 2015 (jnr. 16/20-1) og gjelder rett til høstbeite nord for Iešjohka i et område på noe under 110 km^2 nordvest for Gárdin/Ravnastua, og rett til vinterbeite i et område rundt Iškoras på snaue 130 km^2.

Høstbeitekravet overlapper delvis med krav fra Áibmejávri dálvesiida (kapittel 11), Vintersiidagruppen Nils Anders J. Guttorm (kapittel 12) og Rávdol siida (kapittel 13).[1] Vinterbeitekravet overlapper delvis med krav fra Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida (kapittel 16), Mirkocáza siida (kapittel 18), Báhkilskáidi siida (kapittel 19), Rivkkároggi vintersiida (kapittel 20), Iŋgosiid siida (kapittel 21), Máhte Per Ánde siida (kapittel 22) og Káre Jovn' Aslat siida (kapittel 25). Se figurene 14.1.1 og 14.1.2.

Kommisjonen bekreftet 18. januar 2016 (jnr. 16/20-2) at Nilut Piera bártnit sin rettighetsmelding var mottatt, og inviterte siidaen til et intervjumøte 3. mars 2016 i Karasjok. Siidaen hadde ikke anledning til å møte (jnr. 16/20-5), men dens representant Mette Anti Gaup (f. 1970) henvendte seg 4. mars 2016 (jnr. 16/20-4) til kommisjonen med spørsmål om hvordan saken ville behandles videre. Ved brev 16. mars (jnr. 16/20-3) og 28. april 2016 (jnr. 16/20-6) ba kommisjonen Nilut Piera bártnit om å kvalitetssikre kommisjonens kartfesting av kravsområdene, og om å oversende dokumentasjon på rettsforgjengernes bruk før 1954.

Kommisjonen innkalte 9. januar 2017 (jnr. 16/20-9) Nilut Piera bártnit til høringsmøtet i Karasjok 13.–17. februar 2017. Her var siidaen representert av Mette Anti Gaup, Klemet John P. Gaup (f. 1963) og ekteparet Nils Persen Gaup (f. 1953) og Ellen Marie Gaup (f. 1958). De avga forklaring 13. og 14. februar 2017 (jnr. 14/315-91 og 115), og overleverte opplysninger om siidaens rettsforgjengere og historie (jnr. 16/20-10). Mette Anti Gaup oversendte 24. mars 2017 (jnr. 16/20-12) ulike tilleggsopplysninger om siidaens bruk og et kart over vinterbeiteområdet.

Nils Persen Gaup ga i intervju 20. november 2018 (jnr. 16/20-17) blant annet opplysninger om siidaens bruk av gjerder og kommenterte noen av de overlappende kravene. Mette Anti Gaup, Ellen Marie Gaup og Nils Persen Gaup ga i intervju 7. august 2020 (jnr. 16/20-19) opplysninger om vinterbeitebruken på 1990-tallet og forholdet til nabosiidaen Nilut Lásse siida. Saken er også belyst i kommisjonens intervjuer med Lars Johnsen Anti (1928-2015) 4. august 2014 (jnr. 14/349-17), Per John Samuelsen Utsi (f. 1938) 3. februar 2017 (jnr. 14/352-25) og Per Inge Johansen (f. 1987) 17. februar 2021 (jnr. 14/351-23).

Kommisjonen henvendte seg til Reindriftsforvaltningen Øst-Finnmark 27. oktober 2016 (jnr. 16/20-7) og ba om å få oversendt arkiv- og kartmateriale av betydning for utredningen av kravet fra Nilut Piera bártnit. Reindriftsforvaltningen besvarte henvendelsen ved telefonsamtale 28. oktober 2016 (jnr. 16/20-8), jf. brev 14. november 2016 (jnr. 14/315-78), og opplyste blant annet at arkivmateriale eldre enn 1989 er oversendt til Statsarkivet i Tromsø. På spørsmål fra kommisjonen i brev 7. januar 2022 (jnr. 16/20-22) har Reindriftsforvaltningen ved Statsforvalteren i Troms og Finnmark i brev 7. mars 2022 (jnr. 16/20-23) også gitt opplysninger om Kirsten Berit (Guttorm) Gaups (1943-2000) siidatilhørighet på 1980-tallet.

Ved søk i Statsarkivet har kommisjonen blant annet funnet en del av forgjengersiidaenes reindriftsmeldinger fra 1960- og 1970-tallet, og innhentet materiale om skillegjerdeanlegg i kravsområdet og beitebruksdispensasjoner (jnr. 16/20-20).

Ole Henrik Magga har fratrådt som inhabil ved behandlingen av den delen av Nilut Piera bártnit sitt krav som overlapper kravet fra Reinbeitedistrikt 14A Spierttagáisá, jf. punkt 7.2.3 og 8.1.

1 Kravet overlappet opprinnelig også med et krav fremsatt av Vintersiidagruppen Mathis P. Guttorm, men dette kravet har senere blitt trukket og er derfor ikke behandlet av kommisjonen, jf. punkt 5.3 (3).

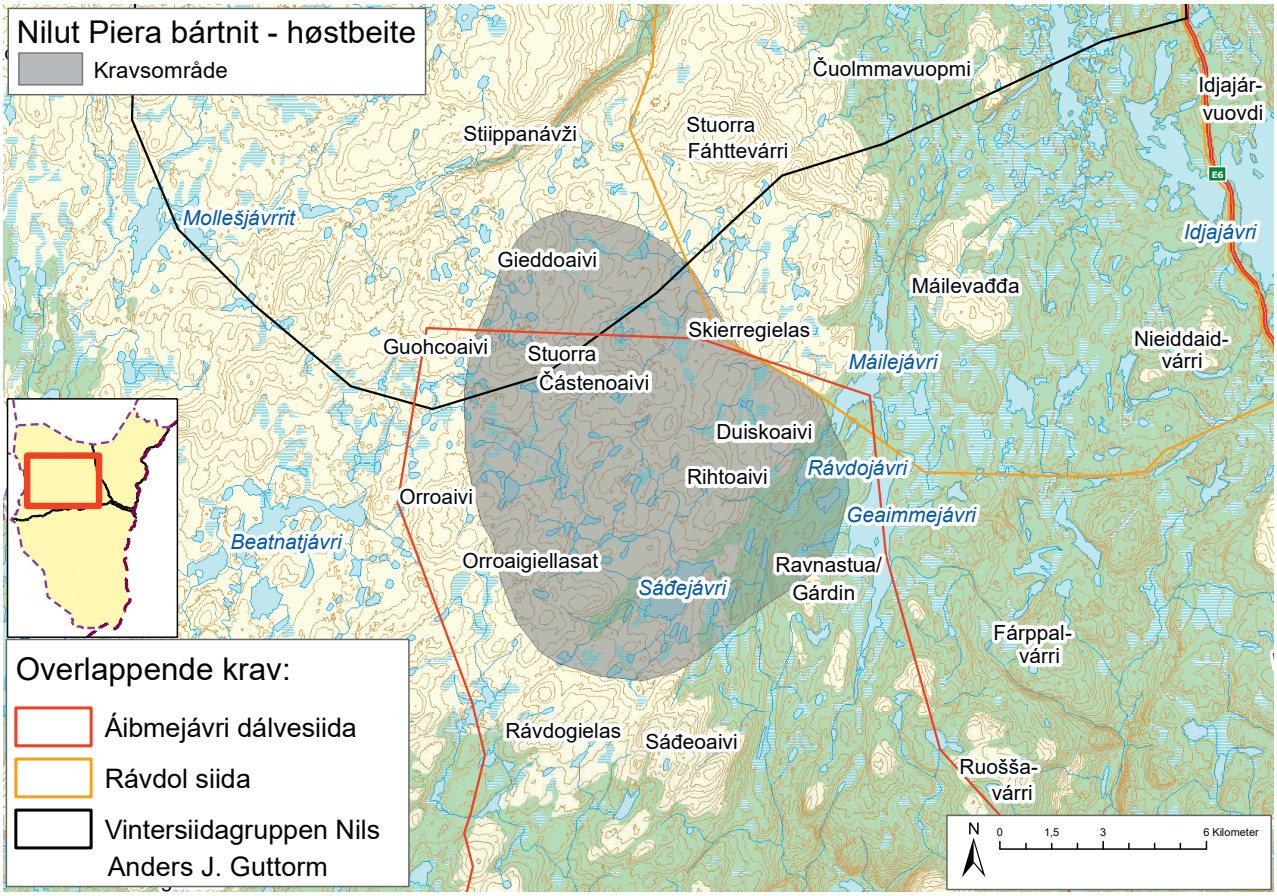

Figur 14.1.1

14.2 Nærmere om sakens bakgrunn

Nilut Piera bártnit er en vintersiida tilhørende Reinbeitedistrikt 16 Karasjok vest (Kárášjoga oarjjabealli). Den består av etterkommere av Per Nilsen Gaup (1924-2016). Hans samiske navn var Nilut Piera. Siidaen er også kjent som Nilut Piera bártniid siida, Niluhiid siida og Iškuras siida.

Bruksreglene for Reinbeitedistrikt 16 bruker navnet Iškuras siida og lister siidaen opp som én av distriktets 19 vintersiidaer. Ifølge bruksreglene har siidaen felles vinterbeiter med Iškorasvuomi siida. Det fremgår at deres vinterbeiteareal er 95 km², sørover fra Báhkiljávri over den vestre delen av Iškoras og omtrent til Vuččolčielgi. Bruksreglene opplyser at Nils Persen Gaup (f. 1953), Lars Persen Gaup (f. 1954) og Klemet John Persen Gaup (f. 1963) er siidaandelshavere i Iškuras siida (Nilut Piera bártnit), og at Klemet Larsen Gaup (f. 1958) og Anne Elle Gaup (f. 1983) er siidaandelshavere i Iškorasvuomi siida.[2]

Sistnevnte siida, der de to siidaandelshaverne er søskenbarn av de tre Gaup-brødrene, har ikke fremmet krav for kommisjonen. Begge siidaene er om sommeren en del av Láhtin siida, som er én av ni sommersiidaer i distrikt 16. Det fremgår av bruksreglene at Láhtin siida har sommerbeiter ved Rávttošjohka (Stabburselva), Dilljávrrit, Lávkaávži og Dilljohka i Porsanger, og at også høstbeitene i all hovedsak er i Porsanger,[3] jf. også punkt 14.5.3.

2 Reinbeitedistrikt 16, *Bruksregler for Reinbeitedistrikt 16 – Karasjok vest*, godkjent av Fylkesmannen i Finnmark, 3. januar 2019 (jnr. 16/1553-33) s. 13 (vinterbeiteareal og 16-17 (siidaandelshavere), sammenholdt med Reinbeitedistrikt 16, *Vintersiidagrenser i Reinbeitedistrikt 16* (kart) 10. mai 2011 (jnr. 14/315-75).

3 Reinbeitedistrikt 16, Op. cit., 3. januar 2019 (jnr. 16/1553-33) s. 9 (sommerbeite) og 10 (høstbeite).

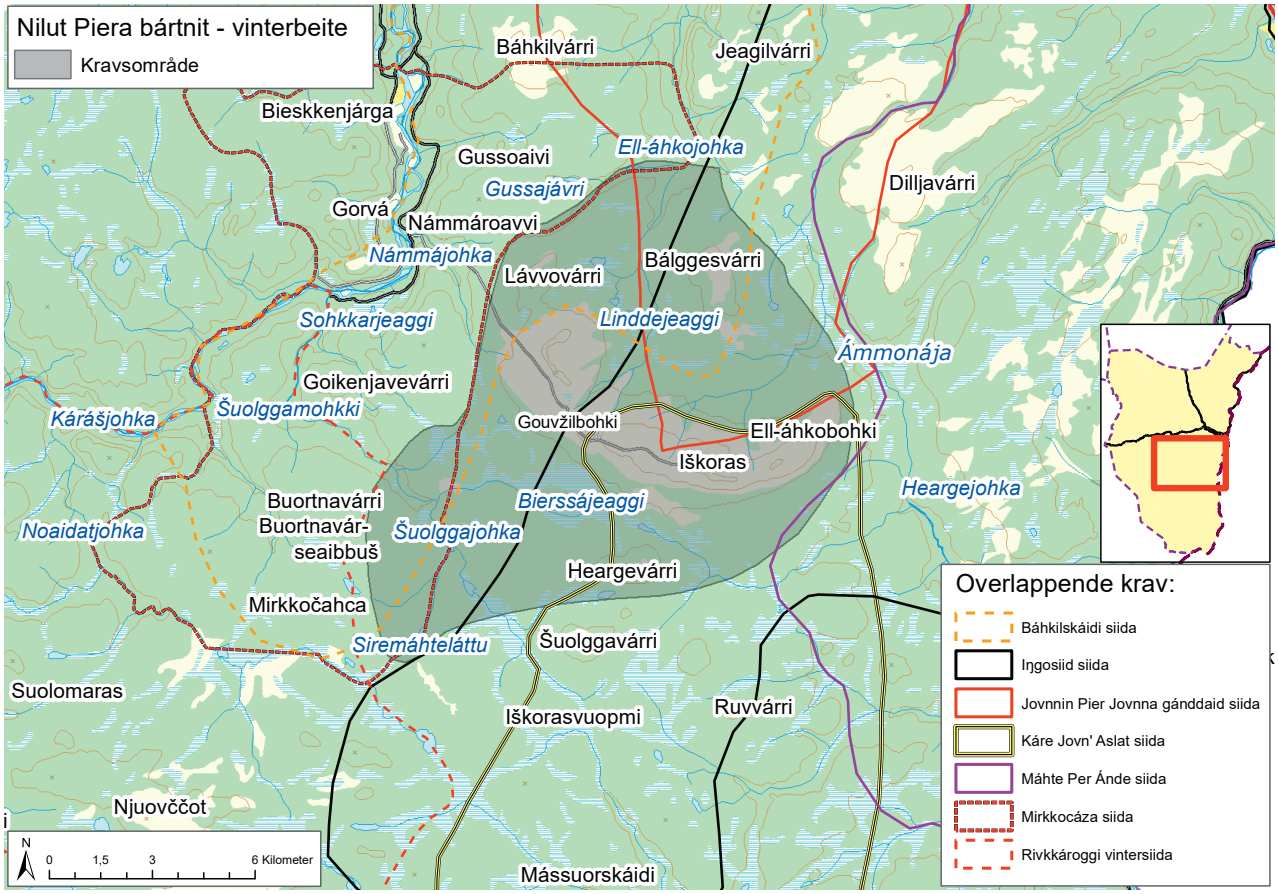

Figur 14.1.2

14.3 Bemerkninger fra Nilut Piera bártnit

Nilut Piera bártnit viser i *rettighetsmeldingen 28. desember 2015* til at de har blitt presset ut av siidaens tradisjonelle høstbeiteområder ved Gárdin/Ravnastua, og at høstbeitingen i dag foregår i et område hvor det går flyttlei. Siidaen anfører videre at dens tradisjonelle vinterbeiteområder i Iškoras-området er sterkt innskrenket på grunn av nabosiidaenes bruk. Som rettslig grunnlag for kravet viser siidaen til alders tids bruk og sedvanerett, og anfører at det dreier seg om en «*individuell og kollektiv bruksrett som er ervervet på grunnlag av bruk*».[4]

Rettighetsmeldingen hadde åtte vedlegg som dokumentasjon på siidaens bruk, blant annet et referat fra intervju gjort av Norsk institutt for kulturminneforskning (NIKU) i forbindelse med NIKUs utredning for Finnmarkskommisjonen,[5] et utdrag fra Ørnulv Vorrens bok *Finnmarksamenes nomadisme II*, som beskriver rettsforgjengernes bruk i årene 1953 til 1957, jf. nedenfor i punkt 14.5.2, og diverse korrespondanse fra årene 2008 til 2012.

I NIKU-intervjuet 8. februar 2012 opplyste Mette Anti Gaup (f. 1970) og Nils Persen Gaup (f. 1953) at deres rettsforgjenger, Nilohat-slekta, hadde høstbeite ved Gárdin, avgrenset av Guohcoaivi, Orroaivi, Rávdogielas, Sádejávri, Gárdin, Skierregielas og Gieddoaivi. Vinterbeitingen foregikk i området avgrenset av Goikenjavevárri, Šuolggamohkki, Buortnavárri, Noaidatjohka, Šuolggavárri, Ruvvárri, østsiden av Iškoras, Báhkilvárri, Námmávárri og Gussavárri. De viste til at dagens beitegrenser innskrenker siidaens opprinnelige beiteområde både i øst og vest, og at dette var til stor ulempe for dem. For øvrig opplyste de at siidaen hadde boplasser ved Šuolggamohkki, Siremáhtejávri, Noaidatjohka, Mirkkočahca, Sohkkarávži, Gárdinorda, Částenoaivi og

4 Nilut Piera bártnit, *Rettighetsmelding*, 29. desember 2015 (jnr. 16/20-1) s. 2–3..

5 Se NIKU Oppdragsrapport 10/2013.

Linddejeaggi, og at «*reingjerder som siidaen har brukt*» er ved Linddejeaggi, Linddejohka og Gárdin.[6]

I et tilleggsskriv til NIKU-intervjuet datert 15. april 2012 fremholdt de at foreldrene og besteforeldrene på farssiden tidligere brukte siidaens tradisjonelle beiteområder, og at Nils Larsen Gaup (Nilut-áddjá) (1892-1983) hadde hatt sommerbeite i Stabbursdalen i Porsanger og vinterbeite rundt Iškoras. De fremholdt at styret i Reinbeitedistrikt 16 som deres siida tilhører, hadde fastsatt dagens beitegrenser uten å ta hensyn til deres merknader, og at de var uenige i grensene. Deres tradisjonelle høstbeiteområde var ved Gárdin, men sent på 1990-tallet ble de av «*uforståelige grunner*» presset bort derfra, og nå «*har andre gjerdet inn disse beiteområdene og påstår de som sine*». For øvrig opplyste de at de hadde hatt et verddeforhold til oppsitterne på Ravnastua, først Julius Sverre Eriksen (1922-1983) og Inga Nilsdatter Eriksen (1920-2013), og senere deres sønn, Oskar Eriksen (f. 1957), og at siidaen i tillegg til de stedene som er nevnt i NIKU-intervjuet, også hadde brukt boplasser ved Skierregielas og Ráidejohka.[7]

Nilut Piera bártnit sine *høstbeitekrav* ble belyst på *høringsmøtet 13. februar 2017*. Mette Anti Gaup viste til Kristian Nissens materiale og sa at bruken til Nilut Piera bártnit sine rettforgjengere i alle fall går tilbake til 1911. Hun nevnte spesielt at Rávdna Nilsdatter Gaup som flyttet til Karasjok i 1905 sammen med sine fire barn, tilhørte Eira Niillas siida, og opplyste at hennes eldste sønn, Nils Larsen Gaup, var bestefar til dagens siidaandelshavere. Hun viste til at Ørnulv Vorren på 1950-tallet hadde benevnt deres siida som «*W.7. Niluhiid siida*».[8]

Mette Anti Gaup fortalte at siidaen hadde flyttet fra sommerbeitene til sitt tradisjonelle høstbeiteområde nordvest for Gárdin i august, og oppholdt seg der frem til Kárášjohka frøs til og kunne krysses. I 1978/79 hadde siidaen brukt området i september. På 1980-tallet hadde den flyttet til høstbeitene litt senere på høsten, men var der i en måneds tid før den krysset Kárášjohka. Nilut Piera bártnit brukte høstbeiteområdet også på slutten av 1990-tallet. Fordi det noen år hadde vært svært varmt i vinterbeiteområdet ved Iškoras, og de hadde blitt fortrengt derfra, hadde siidaen også måttet bruke høstbeiteområdet som vinterbeite.[9]

Etter at dagens Reinbeitedistrikt 16 ble etablert hadde siidaen mistet det tradisjonelle høstbeiteområdet som var blitt gjerdet inn av Máhkarávjju siida, og Nilut Piera bártnit ble henvist til andre høstbeiteområder. Dette har medført at de må ha flokken lenger på sommerbeite «*fordi det er andre siidaer på denne strekningen som har fortrinn*», og bruke kortere tid på flyttingen til vinterbeitene. Hun opplyste at siidaen i forbindelse med fastsettelsen av beitegrensene i distrikt 16 hadde fremholdt at den ikke aksepterte situasjonen, og krevd å få tilbakeført rettighetene til høstbeiteområdet, men at «*ingenting ble gjort*.»[10]

Nils Persen Gaup opplyste at det nye høstbeiteområdet ligger nord for det tradisjonelle området og at de hadde brukt det nye området fra tidlig på 2000-tallet. Mette Anti Gaup sa at siidaen sist hadde brukt de tradisjonelle høstbeitene «*rundt år 2003*», og anførte at 15 år uten bruk ikke kan medføre rettighetsbortfall. Hun beskrev deres beitesituasjon som dårlig fordi de ikke har høst- eller vinterbeiter der de kan stanse, og derfor må flytte rett fra sommerbeitene til vinterbeitene ved Iškoras. Ifølge Klemet John P. Gaup (f. 1963) er grunnen til dette at andre siidaer under høstflyttingen, stanser i det høstbeiteområdet Nilut Piera bártnit har fått tildelt etter dagens bruksregler. Som følge av dette er området nedtrakket når Nilut Piera bártnit kommer dit, og reinen stanser ikke på høstbeiteområdet når de slipper flokken.[11]

Mette Anti Gaup fortalte at Per Nilsen Gaup (Nilut Piera) (1924-2016) og hans bror, Lars Nilsen Gaup (Nilut Lásse) (1920-2006), hadde satt opp et skillegjerdeanlegg ved Gárdin for å skille ut rein de skulle selge. Det ble kalt «*Gárdingárdi*». Hun fortalte at Láhtin siida, Jáhkenjárgga siida, Vuorji siida og Njeaiddán siida også brukte skillegjerdeanlegget som stod mellom Rihtoaivi og Částenoaivi. Klemet John P. Gaup sa at de måtte rive gjerdeanlegget da «*Reinbeitedistrikt 16 ble dannet, da det nye gjerdet kom, Liidnebeahcan-gjerdet*». Han var usikker på byggetidspunktet for gjerdeanlegget ved Gárdin, men at det i alle fall var før 1979.[12]

Klemet John P. Gaup fortalte for øvrig at Nilut Piera bártnit sine rettsforgjengere før 1979 hadde hatt en teltplass ved Hávdedievvá, nordøst for Gárdin/Ravnastua i nærheten av noen mindre vann. Også Mette Anti Gaup viste til at rettsforgjengerne hadde hatt flere lavvuplasser i tregrenseområdet rundt Gárdin, blant annet ved Skierregielsas, Ráidejohka og Ellešmaras.[13]

6 NIKU, *Intervju med Mette Anti Gaup og Nils Persen Gaup*, 8. februar 2012 (jnr. 16/20-1, vedlegg 1) s. 1–2.

7 Mette Anti Gaup og Nils Persen Gaup, *Tilleggsskriv til NIKU-intervju*, 15. april 2012 (jnr. 16/20-1, vedlegg 8).

8 Finnmarkskommisjonen, *Referat fra høringsmøte*, 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91) s. 53-54 og 56.

9 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 13. februar 2017 (jnr. 14/351-91) s. 54 og s. 58-59.

10 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91) s. 54-55.

11 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91) s. 55 (Nils) og 88 (Mette og Klemet).

12 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91) s. 85-86.

13 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91) s. 54 (Mette) og 86-87 (Klemet John).

Om de overlappende kravene sa Klemet John P. Gaup at da han var ferdig på skolen i 1979, var Kemi siida (Áibmejávri dálvesiida, jf. kapittel 11) vanligvis ved Orroailáttu i nærheten av Sáđoaivi, vest for Sáđejávri. Han husket at siidaen gjette ved Gárdin/Ravnastua, Orroailáddot og vestover. Máhkarávju siida var derimot ikke i dette området, men i Molleš-området. Til kravet fra Vintersiidagruppen Nils Anders J. Guttorm (kapittel 12) bemerket Nils Persen Gaup at siidagruppen bruker området om vinteren, men ikke om høsten.[14]

For øvrig fremholdt Mette Anti Gaup at Nilut Piera bártnits rettsforgjengere og oppsitterne på Gárdin/Ravnastua hadde hatt et verddeforhold, og at oppsitternes etterkommere derfor er viktige kilder om rettsforgjengernes tilstedeværelse ved Gárdin om høsten.[15]

På *høringsmøtet 14. februar 2017* var temaet Nilut Piera bártnit sitt *vinterbeitekrav*. Mette Anti Gaup fortalte at siidaens rettsforgjengere i 1972 hadde skillegjerdeanlegg ved Sohkkarjeaggi, der de tok ut slakterein. De hadde også en innhegning ved Linddejeaggi, og en ved Guovžilbohki. Klemet John Gaup opplyste at innhegningen ved Guovžilbohki fortsatt står. De to viste også til at siidaens rettsforgjengere hadde hatt flere lavvoplasser i vinterbeiteområdet, blant annet ved Buortnavárri, i Mirkkočahca-området, ved Siremáhteláttu og nord for Iškoras ved Linddejeaggi og Lávvárri (Lávvovárri).[16]

Mette Anti Gaup poengterte ellers at også familien til Lars Nilsen Gaup (Nilut Lásse) (1920-2006) er etterkommere av Nilut Piera bártnit sine rettsforgjengere, og at de ikke har meldt inn krav selv om de fortsatt er i reindriften i Iškorasvuomi siida. Om Nilut Piera bártnit sitt forhold til denne siidaen, fortalte hun at de hadde muntlig avtale om at Iškorasvuomi siida skulle holde seg mot sør, mens Nilut Piera bártnit skulle holde seg lenger mot nord.[17]

Klemet John P. Gaup visste lite om bruken av den østre delen av området for vinterbeitekravet før 1972, men da han begynte i reindriften i 1979, pleide de å flytte til Báhkiljávri. Derfra trakk flokken mot Lávvárri (Lávvovárri) og Iškoras. Etter at de hadde vært i Bálggesvárri, brukte som regel Per John Samuelsen Utsi (f. 1938) og Nils Samuelsen Utsi (1934-2016) (Báhkilskáidi siida, jf. kapittel 19) området: «*de lånte Bálggesvárri når vår flokk dro*».[18]

Nils Persen Gaup fortalte i *intervju 20. november 2018* at siidaen ikke har hatt gjeterhytte i vinterbeiteområdet, men en mobil hytte på meier fra tidlig på 1990-tallet. Den står nord for Guovžilbohki nær Linddejeaggi, der siidaen tidligere hadde teltplass. Siidaen hadde også et skillegjerdeanlegg ved utspringet til Linddejohka. Det ble satt opp tidlig på 1960-tallet og stod til ut på 1970-tallet. Nils fortalte også at siidaen på 1980-tallet hadde hatt flere gjerdeanlegg ved Linddejeaggi, og at «*de sto til året etter*». Láhtin siida hadde satt opp et skillegjerdeanlegg nær Ravnastua på 1960-tallet. Det hadde Nilut Piera bártnit sine rettsforgjengere som medlemmer av Láhtin siida vært med på, og i 1970/71 satte staten opp et gjerdeanlegg på samme sted.[19]

Til Káre Jovn' Aslat siidas vinterbeitekrav (kapittel 25), bemerket Nils Persen Gaup at siidaen ikke hadde overlappende bruk med Nilut Piera bártnit, og at Iŋgosiid siida var deres nærmeste nabosiida i vinterbeiteområdet. Om kravet fra Mirkocáza siida (kapittel 18) sa han at denne siidaen ved Anna Ravna Gaup hadde krevd områder som hans bestefar, Nils Larsen Gaup (Nilut áddjá) (1892-1983), hadde brukt. Ifølge Nils Persen Gaup hadde bestefaren hatt siidadrift sammen med Anna Ravna Gaups far, Lars Larsen Gaup (1937-1966), ved Šuolggajohka, Šuolggavárri og Šuolggamohkki. Slik Nils Persen Gaup ser det, prøver Mirkocáza siida å fremstille det slik at de er de eneste som har hatt siidadrift i området, men det er ikke riktig.[20]

For øvrig bemerket han at distriktsgrensen fra 2004 har hatt store negative konsekvenser for Nilut Piera bártnit. Grensen går gjennom deres tradisjonelle vinterbeiteområde, og de hadde mistet «*en stor bit*» av dette som følge av grensesettingen.[21]

I *intervju 7. august 2020* opplyste Mette Anti Gaup at Iškoras siida (Nilut Piera bártnit) og Iškorasvuomi siida (Nilut Lásse siida) begge hadde vært i Niluhiid siida, og hatt felles områder. De siste 40 årene hadde siidaene vekslet mellom å drive sammen og hver for seg, men de siste ti årene hadde de drevet separat. Siidaene hadde ingen formell avtale om hvilke områder de skulle bruke, men «*det hadde blitt slik*» at de hadde forskjellige områder. Imidlertid hadde Nilut Lásse siida de senere årene trengt seg inn på Nilut Piera bártnit sine områder. Dette gjelder også Mirkocáza siida (kapittel 18) som dessuten hadde satt opp et sperregjerde i området. Hun var imidlertid usikker på den nøyaktige gjer-

14 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91) s. 57-58 og 89-90. Máhkrávju siida har ikke fremmet krav for kommisjonen.

15 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91) s. 57 og 88

16 Finnmarkskommisjonen, *Referat fra høringsmøte*, 14. februar 2017 (jnr. 14/315-115) s. 82–83.

17 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 14. februar 2017 (jnr. 14/315-115) s. 83-84 og 85-86.

18 Finnmarkskommisjonen, *Referat fra høringsmøte*, 14. februar 2017 (jnr. 14/315-115) s. 89.

19 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med Nils Persen Gaup*, 20. november 2018 (jnr. 16/20-17) s. 1–3.

20 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 20. november 2018 (jnr. 16/20-17) s. 3-4.

21 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 20. november 2018 (jnr. 16/20-17) s. 5.

detraseen. Det samme var Nils Persen Gaup og Ellen Marie Gaup som også var til stede under intervjuet.[22]

Mette Anti Gaup ble også spurt om å utdype det som kom frem på høringsmøtet i februar 2017 om at Nilut Piera bártnit noen år på 1990-tallet hadde brukt siidaens tradisjonelle høstbeiteområde vest for Gárdin/Ravnastua som vinterbeite. Hun sa at dette hadde vært tilfellet i «*et par vintre*» og maksimalt fem. Bakgrunnen var at det var begynt å bli trangt i det felles vinterbeiteområdet til Niluhiid siida. Derfor hadde Nilut Piera siida og Nilut Lásse siida funnet en løsning som medførte at Nilut Piera siida brukte dette området også om vinteren.[23]

14.4 Bemerkninger fra kravsfremsettere med overlappende krav og andre[24]

14.4.1 Áibmejávri dálvesiida

Áibmejávri dálvesiida har fremmet et høstbeitekrav (kapittel 11) som overlapper den sentrale og sørlige delen av høstbeitekravet fra Nilut Piera bártnit. På høringsmøtet 13. august 2017 sa Johan Mathis Kemi (f. 1974) dette om kravet fra Nilut Piera bártnit:[25]

> «Slik jeg ser det, er kravene overlappende. Etter det jeg vet om den siste tiden, jeg er over 40 år, og jeg begynte å flytte med reindrifta da jeg nettopp hadde begynt på skolen, og var med i disse områdene, så jeg har sett den siidaen, og de pleier å komme når snøen begynner å legge seg. For vår siida, Roncen Ánde og Stiikonjárga, kommer veldig tidlig. Vi kommer når det fortsatt er barmark, og noen ganger drar vi derfra veldig tidlig. Og jeg vet at de også har dratt til vinterbeiteområdet når det fortsatt er barmark, i begynnelsen av september. Og da kan også andre ha kommet etter dem til disse områdene. Jeg har ikke sett Nilut Piera bártnit der på barmark når jeg har vært der.»

Kemi sa at hans far hadde brukt området fra 1974, og at han selv hadde brukt det så lenge han kunne huske, iallfall fra begynnelsen av 1980-tallet av. Han opplyste videre at Nilut Piera bártnit ikke flytter dit før det er snø, og at «*man bruker å fortelle at de først pleier å komme til Částenoaivi og har reinen på beite der før de setter flokken i gjerdet*».[26]

14.4.2 Vintersiidagruppen Nils Anders J. Guttorm

Vintersiidagruppen Nils Anders J. Guttorm (kapittel 12) har fremmet et vinterbeitekrav som overlapper den nordlige delen av høstbeitekravet fra Nilut Piera bártnit. Per Inge Johansen (f. 1987) sa i intervju 17. februar at han nå er i egen siida, men at han tilhørte vintersiidagruppen tidligere. Han fremholdt at Nilut Piera bártnit sitt høstbeitekrav ligger innenfor vintersiidagruppens vinterbeiteområde, og at Nilut Piera bártnit «*ikke [er] i dette området i mørketida*», men at de flytter gjennom der på vei til vinterbeitene. Han sa at Nilut Piera bártnit har vært «*i de områdene*», men at de i dag har vinterbeite «*sør for [Karasjok]elva*».[27]

14.4.3 Rávdol siida

Rávdol siida (kapittel 13) har fremmet krav om høst- og vinterbeite som overlapper Nilut Piera bártnit sitt krav om høstbeite i øst. På høringsmøtet 13. februar 2017 anførte Johan Aslak Eira (f. 1978) i sin forklaring for Rávdol siida at det høstbeitekravet som Nilut Piera bártnit har avmerket på kart, er det området som Máhkarávju distrikt (orohat) bruker om høsten. Ifølge Johan Aslak hadde Máhkarávju distriktet begynt å bruke området for første gang i 2003, og det var «*per dags dato*» de som var de egentlige brukerne.[28] Han bemerket også at Nilut Piera bártnit hadde krevd områder som siidaen hadde i gamle dager, og anførte at dette kravet var bygget på det grunnlaget som ville gi siidaen størst utbytte.[29]

14.4.4 Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida

Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida (kapittel 16) har fremmet krav om vinterbeite som overlapper den nordøstlige delen av vinterbeitekravet fra Nilut Piera bártnit. Nils Aslak Guttorm (f. 1967) sa i sin forklaring for Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida på *høringsmøtet 13. februar 2017* at han ikke synes at andre enn hans onkel har rett til å bruke siidaens kravsområde. Han ga ingen spesifikke merknader til kravet fra Nilut Piera bártnit.[30]

22 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med Mette Anti Gaup m.fl.*, 7. august 2020 (jnr. 16/20-19) s. 2-7.

23 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med Mette Anti Gaup m.fl.*, 7. august 2020 (jnr. 16/20-19) s. 7-9.

24 I tillegg til de kravsfremsetterne som er omtalt i det følgende, har også Iŋgosiid siida (kapittel [21]), Máhte Per Ánde siida (kapittel [22]) og Káre Jovn' Aslat siida (kapittel [25]) fremmet vinterbeitekrav som overlapper vinterbeitekravet fra Nilut Piera bártnit. Ingen av disse har kommentert kravet fra Nilut Piera bártnit.

25 Finnmarkskommisjonen, *Referat fra høringsmøte*, 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91) s. 34.

26 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91) s. 35.

27 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med Per Inge Johansen*, 17. februar 2021 (jnr. 14/351-23) s. 2-3 og 23-24.

28 Finnmarkskommisjonen, *Referat fra høringsmøte*, 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91) s. 50.

29 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91) s. 83.

30 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91) s. 79.

14.4.5 Mirkocáza siida

Vinterbeitekravet til Mirkocáza siida (kapittel 18) overlapper Nilut Piera bártnit sitt vinterbeitekrav i vest. På *høringsmøtet 14. februar 2017* sa Anna Ravna Gaup (f. 1966) fra Mirkocáza siida at hennes far, Lars Larsen Gaup (1937-1966), frem til han døde var i samme siida som sin fetter, Per Nilsen Gaup (Nilut Piera) (1924-2016). Hennes mor, Kirsten Berit (Guttorm) Gaup (1943-2000), fortsatte i samme vintersiida som Per Nilsen Gaup frem til 1976/77, da hun flyttet til Vuoskkovuopmi. Der var hun frem til 1989, da hun begynte å drive sammen med sønnene til Rasmus L. Bær (Lásse Rásttoš) (1914-1979) i siidaen til Anna Ravna Gaups stefar, Samuel Anders Bær (f. 1946).[31]

Anne Ravna Gaup viste ellers til at to eldre informanter hadde bekreftet at Lars Larsen Gaup og Per Nilsen Gaup hadde vært i samme siida, og hatt beite langs Ráiteávži frem til Noaidatjohka. Siidaen til John Larsen Anti (Mákke Jovnna) (1928–2015), Rivkkároggi vintersiida (kapittel 20) hadde derimot ikke vært på nordsiden av Noaidatjohka.[32]

14.4.6 Báhkilskáidi siida

Báhkilskáidi siida (kapittel 19) har fremmet krav som overlapper den nordlige delen av Nilut Piera bártnit sitt vinterbeitekrav. Per John Samuelsen Utsi (Roncen Jovnna) (f. 1938) fra Báhkilskáidi siida fortalte i *intervju 3. februar 2017* at han og Nilut Piera bártnit sin rettsforgjenger, Nils Larsen Gaup (1892-1983) begge holdt til i Bálggesvárri og Iškoras.[33] Per John sa videre at «*vi [Báhkilskáidi siida] hadde hatt sammenblandinger [av reinflokkene] med Nilut [Piera bártnit] hvert år hvis vi ikke hadde hatt gjerde*».[34] Han selv og Nils Larsen Gaup hadde hatt overlappende beiteområder og hadde avtalt seg imellom når deres siidaer skulle bruke områdene, og at de ikke brukte dem samtidig: «*Slik gjorde vi det før, hadde overlappende bruk. Det var i gamle dager det, men ikke nå i moderne tid*.»[35]

På høringsmøtet 14. februar 2017 betegnet Per John Samuelsen Utsi det som «rart» at distriktsgrensen av 2011 var forskjøvet mot vest slik at Bálggesvárri nå «*hører til østsiden*». Slik var det ikke tidligere, da han selv og Per Nilsen Gaup (Nilut Piera) drev reindrift der.[36]

31 Finnmarkskommisjonen, *Referat fra høringsmøte,* 14. februar 2017 (jnr. 14/315-115) s. 64.

32 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 14. februar 2017 (jnr. 14/315-115) s. 71.

33 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med Per John Samuelsen Utsi*, 3. februar 2017 (jnr. 14/352-25) s. 9.

34 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 3. februar 2017 (jnr. 14/352-25) s. 11.

35 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 3. februar 2017 (jnr. 14/352-25) s. 13.

36 Finnmarkskommisjonen, *Referat fra høringsmøte*, 14. februar 2017 (jnr. 14/315-115) s. 36.

14.4.7 Rivkkároggi vintersiida

Rivkkároggi (Vuorji) vintersiida (kapittel 20) har fremmet krav som så vidt berører den vestlige delen av vinterbeitekravet fra Nilut Piera bártnit. Lars Johnsen Anti (1928-2015) fra Rivkkároggi vintersiida opplyste i *intervju 4. august 2014* at hans far og bestefar begge hadde brukt det samme vinterbeiteområdet som også hans etterkommere bruker i dag og at siidaen til «*Gaup, Nilut Piera og Nilut Lásse*» hadde vært nabosiidaen til Rivkkároggi vintersiida.[37]

Samuel John Larsen Anti (f. 1955) sa i sin forklaring for Rivkkároggi vintersiida på *høringsmøtet 14. februar 2017* at Per Nilsen Gaup (Nilut Piera) pleide å ha flokken på beite i Siremáhteája og Šuolggajohka, men at Nilut Piera bártnit nå driver nærmere Iškoras.[38]

14.4.8 Oskar Eriksen

Nilut Piera bártnit oversendte 24. mars 2017 (jnr. 16/20-12) tilleggsinformasjon som blant annet inneholdt en skriftlig bekreftelse datert 6. mars 2017 fra fjellstuevert ved Gárdin/Ravnastua, Oskar Eriksen (f. 1957). Eriksen bekrefter at familien Per Nilsen Gaup (Nilut Piera) og deres etterkommere har hatt høst- og vårbeite ved Gárdin/Ravnastua, og skriver:[39]

> «De hadde fast overnatting og opphold i lange perioder både vår og høst siden jeg kan huske som barn på 1960-tallet og fram til slutten av 1970-tallet/begynnelsen av 1980-tallet. Det var fam. Per Nilsen Gaup som først satte opp reingjerdet på Rihtoaivi (ca. 4 km nordvest for Ravnastua og som ble fjernet for 3 år siden [i 2014].
>
> Min far hadde eget reinmerke og hadde sytingsrein hos familien Per Nilsen Gaup.»

14.5 Historiske (skriftlige) kilder

14.5.1 Kilder til og med 1948

Nilut Piera bártnit sine forgjengere i Karasjok kan spores tilbake til tidlig på 1900-tallet. Gaup-brødrenes oldemor, Ragnhild (Ravdna) Nilsdatter Gaup (1871-1945), flyttet fra Kautokeino til Karasjok som enke i 1905.[40] I 1910 var hun i «*Vilddo-Lasses eller Ravnas by (Vilddon-sida daihe Čaba-Ravdna sida)*» med sine fem barn og 400 rein. Også Lars

37 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med Lars Johnsen Anti*, 4. august 2014 (jnr. 14/349-17) s. 7.

38 Finnmarkskommisjonen, *Referat fra høringsmøte,* 14. februar 2017 (jnr. 14/315-115) s. 53.

39 Oskar Eriksen, *Bekreftelse*, 6. mars 2017, oversendt ved epost fra Mette Anti Gaup, 24. mars 2017 (jnr. 16/20-12).

40 Erik Schytte Blix, *Karasjokslekter*, 2. utg. (1989) med tillegg s. 158 og 161.

Nilsen Gaup med familie og Nils Johnsen Gaup med hustru var i siidaen som 1. desember 1910 var i Ráigebákgorži.[41]

I 1911/12 var Ravdna Nilsdatter Gaup og fire av barna i «*Nils Eiras by (Eira Nilas siida)*». Siidaens beiteområder var ved Čorotjávri og Šuoššjávri (høsten 1911), Cáskinjohka (årsskiftet) og Guorrasjávri (1. april 1912). Hun var i 1913/14 i «*Ravnas by/Čaba Ravna sida*» sammen med sønnene Per Larsen Gaup (1890-1965), Nils Larsen Gaup (1892-1983) og Lars Larsen Gaup (1898-1942). Siidaen var høsten 1913 sør for Čorotjávri, ved nyttår ved Dápmotjohka og 1. april 1914 ved Mánabaijohka. I 1915/16 var hun og sønnene i Aslak Mikkelsen Saras siida («*Mikkal-Aslak-sida*»). Den var høsten 1915 ved Čorotjávri, og vinteren 1916 ved Mánabaijohka. Familien var i Hendrik Persen Hættas siida («*Juho Per Hendrik sida*») i 1916/17 og hadde høstbeite på Bastinvuopmi (i tidligere Kvalsund kommune) og vinterbeite ved Duoibiljohka. I 1917/18 var de i Mathis Nilsen Eiras siida («*Inga Mate sida*»). Den var høsten 1917 ved Likčajávri og vinteren 1918 ved Ráitejohka («*Raite ved Anarjokka*»). I 1921 hadde Ravdna Nilsdatter Gaup og sønnen Nils Larsen Gaup vinterbeite i Basevuovdi, og i 1924 ved Duoibiljohka, «*nedenfor Bæivasgiedde*».[42]

Ifølge Tharald Frettes nedtegnelser var Nils Larsen Gaup i 1932 i siida med to av sine fettere på farssiden, Lars Jonsen Gaup (Jovnna-Lásse) (1897-1972) og Jon Jonsen Gaup (1881-1953). Siidaen var i april i «*Haldeskogen*» (Háldevađđa), før den i kalvingstiden var i Njoaiddonjoaski, og hadde sommerbeite i Behtošorda i Stabbursdalen. Høsten (springtiden) 1932 var siidaen i Vuolanjunis og ved nyttår 1933 ved Sieiddejávri.[43]

Ingen av stedene som er nevnt i de årene frem til og med 1932 det finnes skriftlige kilder for, er innenfor områdene for Nilut Piera bártnit sitt høstbeite- og vinterbeitekrav. I 1948 oppga imidlertid Nils Larsen Gaup (1892-1983) å ha høst- og vårbeite i Njáhkávuopmi (ikke kartfestet) og Stiipanávžegeahči, og vinterbeite i «Nuoidak» (Noaidat).[44] Stiipanávžegeahči er innenfor området for høstbeitekravet, mens Noaidat er utenfor området for vinterbeitekravet.

41 Kristian Nissen, *Karasjoks renbyer 1910*, 1. desember 1910 (jnr. 16/1553-1) s. 6.

42 Opplysningene er i hentet fra Kirsti Strøm Bull, *Reinbyer i Finnmark på begynnelsen av 1900-tallet*, 2005 s. 66-67 (1911/12), 78-79 (1913/14), 112-113 (1915/16), 132–133 (1917/18) og 158–159 (1923/24), samt *Karasjok herreds renbyer 1916–1917*, 1917 (jnr. 16/1553-1) s. 9 og Politimester Ole Lie, *Mandtal over fjeldfinfamilier i Karasjok og Polmak*, 1920/21 (reineier nr. 17) (jnr. 16/1553-19).

43 Tharald Frette, *Renbyer i Polmak herred 1932/33,* 1933 (jnr. 16/1553-17) s. 9.

44 Nils Larsen Gaup, Reindriftsmelding 1948 (jnr. 16/20-20).

14.5.2 Kilder som beskriver bruken fra 1950-tallet til og med 1989

I reindriftsmeldingen for 1951 oppgir Nils Larsen Gaup at han hadde sommerbeite på Vuorjegáisá, og høst- og vårbeite i Suolovárri. Som vinterbeiteområde oppgir han «*Karasjok herred*».[45] Suolovárri er utenfor området for høstbeitekravet. *Ørnulv Vorren* har beskrevet slektas reindrift fra 1953 til 1957. Han benevner siidaen som «*W.7*» og angir tre siidanavn under W.7; «*Niilu-sii'dâ*», «*Niilu-bardne-sii'dâ*» og «*Rawna-Niilu-sii'dâ*». De tre siidaene hadde ifølge Vorren sommerbeite i daværende distrikt 16 Vuorjenjárga, vår- og sommerbosted ved Navkajohka, høstleir ved Guovvagurra (Guohcagurra) og vinterbosted i Karasjok.[46]

Det kan umiddelbart synes som om de tre siidanavnene Vorren nevner under W.7 er tre ulike siidaer, men navnene tyder på at det dreier seg om samme familiegruppe. Nils Larsen Gaup (1892-1983) sitt samiske navn var Nilut, og han var sønn av Ravna Nilsdatter Gaup. Dette tilsier at både «*Niilu-sii'dâ*» og «*Rawna-Niilu-sii'dâ*» viser til Nils Larsen Gaups siida. Navnet «*Niilu-bardne-sii'dâ*» viser trolig til én eller flere av Nils Larsen Gaups sønner.

Om høstbeitebruken opplyser Vorren at «W.7» startet flyttingen fra sommerleiren ved Navkajohka (i Stabbursdalen) tidlig i august, bodde ved Áirooaivi en ukes tid, og så dro videre over Doggejohráhppát og Guohcoaivi. Han beskriver den videre høstflyttingen slik:[47]

> «Like sør for [Guohcoaivi] er der en høstleirplass som delvis nyttes av W.7. og delvis av W.9.a. Hvis W.9.a. ikke er kommet hit, stopper W.7. og holder til her til springtida er slutt. […] Er plassen allerede opptatt, flytter en videre rett sørover til Ravddogielas og har høstleirplass der til springtida er slutt.»

Vorren opplyser at siidaen etter parringstiden flyttet over Orroaivi og østover til Gárdin/Ravnastua, og slo leir ved Sáđejávri der den oppholdt seg til snøen kom. Noen ganger hadde siidaen høstleir ved Rávdogielas. Da flyttet den nordøstover til Sáđejávri. Siidaen dro i begge tilfellene fra Sáđejávri til Gárdin/Ravnastua, og flyttet derfra langs samme trasé som under vårflyttingen til Ássebákti, over Báhkilvárri ved Sámmálčohkka, og deretter over Lávvovárri, tvers over Iškoras til Šuolggajávri, der siidaen hadde vintervokteleir og flokken var på vinterbeite. Ifølge Vorren hadde siidaen seks rasteplasser under høstflyttingen, ved Atnejávri, Áirooaivi,

45 Nils Larsen Gaup, Reindriftsmelding 1951 (jnr. 16/20-20).

46 Ørnulv Vorren, *Finnmarksamenes nomadisme II,* 1962 s. 171–172.

47 Ørnulv Vorren, Op. cit., 1962 s. 202.

Guohcoaivi (eller ved Rávdogielas), Sáđejávri og på Báhkilvárri.[48]

Høstleirplassen ved Sáđejávri er i den sørlige delen av området for høstbeitekravet. Guohcoaivi og Rávdogielas er like ved grensen til området. De tre andre stedene er utenfor.

Ifølge Vorrens kartmateriale var ingen andre siidaer innenfor Nilut Piera bártnit sitt angitte høstbeiteområdet, men siida W.9. brukte tidvis leirplassene ved Guohcoaivi og Rávdogielas. Siida W.9 er en fellesbetegnelse for «*W.9.a. Magga-Jown-Jownâ-sii'dâ / Magga-Jown-Jownâ-bardne-sii'dâ*» og «*W.9.b. Bierâš-Bierâ-sii'dâ*» som begge tilhørte Vuorji sommersiida.[49] Rivkkároggi vintersiida (kapittel 20) er en av deres etterfølgere.

Vorren skriver at Niilu siidas vinterbeiter var sør for Iškoras og omfattet Šuolggavárri, Goikenjavevárri og Buortnavárri, og at siidaen begynte vårflyttingen i Bierssá-ája der den flyttet nordover over Goikenjavevárri. Ifølge Vorren delte siidaen vinterbeiter med «*W.2. Roanc'en-Anti-sii'dâ/ Jakkunjarg-sii'dâ*», som er forgjengere til Báhkilskáidi siida (kapittel 15 og 19) og Mirkocáza siida (kapittel 18). Han opplyser at Niilu siidas og Roancen Anti/ Jakkenjárga siidas flokker beitet atskilt, men at de gikk «*om hverandre ettersom det er beite*».[50]

Det vinterbeiteområdet Vorren beskriver, ligger sør i området for Nilut Piera bártnit sitt vinterbeitekrav. Ifølge Vorren hadde også andre siidaer beite i deler av området i årene 1953 til 1957. «*W.8.a. Bier-Juhvu-sii'dâ*» hadde vinterbeite sør for Báhkilvárri ved Gussajávri, før siidaen rundt jul og i januar beitet ved Lávvovárri og Bálggesvárri, og trakk over Iškoras til Heargejávri, der vintervokterleiren var. Her beitet flokken resten av vinteren sørover til og med Šuolggavárri. Også «*Y.1.a. Iŋgâš Matti-sii'dâ», som tilhørte «Gaisa-sii'dâ*» om sommeren, var i området. Denne siidaen startet vårflyttingen fra østenden av Iškoras rundt 25. april, og startet vinterbeitingen i Bálggesvárri hvoretter beitingen foregikk rundt den østre delen av Iškoras og Heargejávri, og noen ganger sør til Ruvvárri.[51]

Nils Larsen Gaup (1892-1983) opplyser i sin reindriftsmelding for 1960 at han hadde sommerbeite i «*distrikt 16 - Vest gáisáene)*», høst- og vårbeite i «*distrikt 17 og 16*» og vinterbeite ved Iškorasvuopmi.[52] For 1961 til 1973 viser reindriftsmeldingene at Nilut Piera bártnit sine rettsforgjengeres sommersiida, Láhtin siida, i tillegg til Nils Larsen Gaup (1892-1983) besto av hans barn Lars Nilsen Gaup (Nilut Lásse) (1920-2006), Per Nilsen Gaup (Nilut Piera) (1924-2016) og Berit Nilsen Gaup (f. 1927). Kirsten Berit (Guttorm) Gaup (1943-2000) tilhørte siidaen i alle fall fra 1968, og trolig fra hun i 1964 giftet seg med Gaup-brødrenes fetter, Lars Larsen Gaup (1937-1966). Nils Larsen Gaup oppga vinterbeite ved Iškoras i 1961, mens Lars Nilsen Gaup oppga høstbeite i Beatnatduottar i 1961, 1963-1967 og 1969-1973, og vinterbeite ved Iškoras/Iškorasvuopmi i 1961-1967, 1969, 1972 og 1973. I de øvrige meldingene oppgir utøverne i Láhtin siida høstbeite i distrikt 17 (Karasjok høstbeite) og vinterbeite i distrikt 18 (Karasjok vinterbeite), men ikke noe mer spesifikt om hvor i disse reinbeitedistriktene beitingen fant sted.[53]

Av de konkret nevnte områdene betegner Beatnatduottar viddeområdene mellom Mollešjohka og Gárdin/Ravnastua. Bruken av dette som stedsangivelse i meldingene for 1961, 1963-1967 og 1969-1973 kan derfor tyde på at siidaen hadde høstbeite innenfor kravsområdet. Iškoras er sentralt i området for vinterbeitekravet, mens Iškorasvuopmi trolig er delvis innenfor og delvis sør for kravsområdet. Videre er siidaens høstbeitekrav innenfor tidligere distrikt 17 og vinterbeitekravet er innenfor tidligere distrikt 18. Det er derfor ikke usannsynlig at siidaens forgjengere brukte kravsområdene også i de årene meldingene bare opererer med disse stedsangivelsene, selv om dette ikke kan fastslås med sikkerhet.

Daværende Reinbeitedistrikt 16 som Láhtin siida tilhørte om sommeren, fikk i 1969 tillatelse av Finnmark Jordsalgskontor til å føre opp *skillegjerde ved Rihtoaivi*. Tillatelsen er stilet til distriktets daværende nestformann, Per Anders Sara.[54] Rihtoaivi er sentralt i Nilut Piera bártnits anførte høstbeiteområde, vel tre kilometer nordvest for Gárdin.

12. februar 1981 søkte Per Nilsen Gaups (Nilut Piera) sønn, Lars Persen Gaup (f. 1954), og Lars J. Anti (1928-2015) reindriftsagronomen i Øst-Finnmark om å sette opp et skillegjerdeanlegg ved Sáđejávri på vegne av Reinbeitedistrikt 16 C. Lars Persen Gaup var også da i Láhtin sommersiida, mens Lars J. Anti tilhørte Vuorji sommersiida. De begrunnet søknaden med at skillegjerdeanlegget ved Rihtoaivi var i dårlig stand og ulønnsomt å reparere, og med at det sto på høyfjellet der det var vanskelige værforhold. Områdestyret for Øst-Finnmark vedtok 25. juni 1982 å innvilge søknaden etter anbefaling fra reindriftsagronomen, forutsatt «*at andre reineiere også har bruksrett etter nærmere*

48 Ørnulv Vorren, Op. cit., 1962 s. 202-203.

49 Ørnulv Vorren, *Finnmarksamenes nomadisme I*, 1962 s. 69 («K 25») og Vorren, Op. cit. 1962 s. 171.

50 Ørnulv Vorren, *Finnmarksamenes nomadisme II*, 1962 s. 175 (vårflytting) og s. 208 (vinterbeite).

51 Ørnulv Vorren, *Finnmarksamenes nomadisme I,* 1962 s. 77 («K 29») og Vorren, Op. cit., 1972 s. 208 (W.8.a), 217 (Y.1.a vårflytting) og 225 (Y.1.a vinterbeite).

52 Nils Larsen Gaup, Reindriftsmelding 1960 (jnr. 16/20-20).

53 Reindriftsmeldinger fra Láhtin siidas medlemmer, 1961-1973 (jnr. 16/20-20).

54 Finnmark jordsalgskontor, *Erklæring*, 22. mai 1969 (jnr. 16/20-20).

avtale» og at nøyaktig plassering av gjerdet måtte fastsettes etter en nærmere prosess.[55]

Vedtaket ble ikke effektuert fordi det viste seg vanskelig å bygge der gjerdet var tiltenkt. Reinbeitedistrikt 16 C søkte derfor i 1984 om tillatelse til å oppføre et nytt skillegjerdanlegg ved Rihtoaivi.[56] Dette ble i 1987 solgt fra distrikt 16 C til distrikt 17 for kr. 133 850.[57]

Kirsten Berit (Guttorm) Gaup (1943-2000) var i Láhtin sommersiida etter at hun i 1964 giftet seg med Per Nilsen Gaups (Nilut Piera) fetter, Lars Larsen Gaup (1937-1966). Hun søkte i 1984 Områdestyret i Øst-Finnmark om å ha sine rein på vårbeite lenger enn det beitereglene tillot. I søknaden opplyste hun at området fra Atnevárri til Áirooaivi «*blir benyttet av vårt distrikt til vår- og høstbeite*».[58] Dette er i Porsanger, og utenfor området for Nilut Piera bártnit sitt høstbeitekrav. Reindriftsforvaltningen har opplyst at hun i 1983 og 1988 hadde egen vintersiida («*Kirsten Berit siida*») som begge årene beitet på nordsiden av Riksvei 72 «*nær Karasjok sentrum til Assebakti (Iesvarri og Ruossavarri)*» (sic), og at det ikke er grunn til å tro at hun i de mellomliggende årene «*har vært med andre siidaandeler*».[59]

Ifølge rapporten til A/L Bajos hadde siidaen til Per Nilsen Gaup (Nilut Piera) (1924-2016), og hans sønner Nils Persen Gaup (f. 1953), Lars Persen Gaup (f. 1954), Per Persen Gaup (f. 1958) og Klemet John Persen Gaup (f. 1963) (siida 41) i 1987/88 sommerbeite i Láhtin, og vinterbeite på vestsiden av Iškoras, og i Nammároavvi, Gussavárri, Gussoaivi og Báhkilvárri.[60] Iškoras er sentralt i området for Nilut Piera bártnits vinterbeitekrav. De øvrige områdene er utenfor kravsområdet. Av de fire Gaup-brødene som i 1987/88 var i siidaen, er tre (Nils, Lars og Klemet John) siidaandelshavere i dagens Nilut Piera bártniid siida, jf. punkt 14.2.

Ifølge Bajos-rapporten brukte i 1987/88 også andre siidaer deler av det området som inngår i Nilut Piera bártnit sitt vinterbeitekrav. Lars Nilsen Gaup (Nilut Lásse) (1920-2006) var bror av Per Nilsen Gaup og onkel til de som i dag har siidaandeler i Nilut Piera bártniid siida. Lars Nilsen Gaups siida (siida 40) hadde sommerbeite i Láhtin, og vinterbeiter i Mátta-Iškoras (sørsiden av Iškoras), Šuolggajeakkit og Bierssáskáidi. Dette er sør og sørvest i kravsområdet. To av Lars Nilsen Gaups sønner, Klemet Larsen Gaup (f. 1958) og John Anders Larsen Gaup (f. 1960), samt søsteren Berit Nilsen Gaup (f. 1927), var også siidamedlemmer.[61] Kommisjonen har ikke mottatt krav fra siidaen, som i bruksreglene for dagens Reinbeitedistrikt 16 er benevnt som «*Iškorasvuomi siida*», jf. punkt 14.2.

Når det ellers gjelder vintersiidaene i Láhtin sommersiida, opplyser Bajos-rapporten at siidaen til Kirsten Berit Gaup (1943-2000) (siida 38) hadde vinterbeite nord for riksvei 92 fra Karasjok kirkested til Ássebáhguolbba, og på Ruoššavárri og Iešvárri. Siidaen til Klemet Johannesen Guttorm (Juvvin-Lemet) (1925-2014) (siida 39), der også sønnene Johannes Klemetsen Guttorm (f. 1957) og Nils Anders Klemetsen Guttorm (f. 1961) var med, holdt til på den nordøstlige delen av Skáidi, som er området mellom Iešjohka og Kárášjohka frem til elvene møtes ved Ássebákti. John Lars R. Bærs siida (siida 37), som er rettsforgjenger til Mirkocáza siida (kapittel 18), hadde i 1987/88 vinterbeite blant annet ved Buortnavárseaibbuš.[62]

Det sistnevnte området er ved den sørvestre yttergrensen for Nilut Piera bártnit sitt vinterbeitekrav. De øvrige områdene ligger utenfor kravsområdet.

Bajos-rapporten opplyser også at vintersiidaene i Láhtin siida, «*vanligvis*» startet høstflyttingen til Likčačearru rundt 10.-15. oktober. Der var de frem til de flyttet østover mot Čearru og sørøstover mot Částenoaivi etter hvert som andre siidaer kom nordfra, men i 1987 var siidaene fortsatt ved Atnevárri i oktober.[63] Částenoaivi er sentralt i området for Nilut Piera bártnit sitt høstbeitekrav, og Atnevárri er lenger nord. Rapporten tyder på at Láhtin siida drev sammen om sommeren og høsten, frem til skillingen ved skillegjerdeanlegget på Rihtoaivi, der siidaen skilte i fire vintersiidaer. Gjerdeanlegget er i rapporten omtalt som «*Gárdingárdi*».[64]

Daværende reindriftsagronom i Øst-Finnmark, *Ivar Rushfeldt*, opplyste i 1989 at Láhtin siida, som er Nilut Piera bártnit sin sommersiida, i 1988 begynte å flytte fra Láhtin mot vinterbeitene i oktober/november. Det var vanlig at siidaen hadde flokken på høstbeite ved Atnevárri i rundt tre uker, før den dro videre og skilte flokken i skillegjerdeanlegget ved Rihtoaivi.[65] Láhtin siida bestod ifølge Rushfeldt i 1988/89 av tre vintersiidaer, der én ble igjen i distrikt 17

55 Områdestyret for Øst-Finnmark, Møtebok 138/82, *Reineiere fra distr. 16C-Syd – søknad om tillatelse til oppføring av reinskillegjerde ved Sadejavre*, 25. juni 1982 (jnr. 16/20-20).

56 Styret for Reinbeitedistrikt 16C, Særutskrift av møtebok, Sak 18/84, 12. februar 1984 (jnr. 16/20-20).

57 Reinbeitedistrikt 16 C, *Hovedutskrift – Årsmøte 1987 (sak 5/87)* s. 5, 4. april 1987 (jnr. 16/20-20).

58 Kirsten Berit Gaup, *Søknad om dispensasjon til å beite med ca. 500 rein i høst- og vårbeitedistriktet, Distrikt 17, i tidsrommet 1/6–20/6,* 26. april 1984 (jnr. 16/20-20).

59 Statsforvalteren i Troms og Finnmark, Svar på henvendelse, 7. mars 2022 (jnr. 16/20-23).

60 A/L Bajos, *Analyse og plan for organisering av utnyttelse av beite- og driftsarealet i reinbeitedistrikt 17/18, Karasjok høst-/vinter-/vårbeiter,* 1989 (jnr. 16/1553-10) s. 28.

61 A/L Bajos, Op. cit., 1989 (jnr. 16/1553-10) s. 28.

62 A/L Bajos, Op. cit., 1989 (jnr. 16/1553-10) s. 27.

63 A/L Bajos, Op. cit., 1989 (jnr. 16/1553-10) s. 19.

64 A/L Bajos, Op. cit., 1989 (jnr. 16/1553-10) s. 4.

65 Skillegjerdeanlegget i Rihtoaivi kalles gjerne *«Gárdingárdi» eller «skillegjerdet ved Ravnastua»*.

og to etter høstbeitingen flyttet til distrikt 18, til Skáidi og Iškoras.[66]

Høstbeitingen foregikk dermed utenfor området for Nilut Piera bártnit sitt høstbeitekrav, mens vinterbeitingen til den siidaen som flyttet til Iškoras og som etter alt å dømme er Nilut Piera bártnit sin forgjengersiida, forgikk innenfor det anførte vinterbeiteområdet.

Ifølge Rushfeldts rapport brukte også andre siidaer deler av området i 1988/89. Jáhkenjárgga siida er sommersiidaen til blant annet Mirkocáza siida (kapittel 18) og Báhkilskáidi siida (kapittel 15 og 19), og brukte noe av vestre Iškoras. Det samme gjaldt noen av siidaene i Reinbeitedistrikt 13 (Lágesduottar) (kapittel 10), uten at det fremgår hvilke.[67]

14.5.3 Kilder fra årtusenskiftet og fremover

Reindriftsforvaltningen opplyser i høringsdokumentet til forslaget om nye distriktsgrenser i Polmak og Karasjok i 2003 at mange reineiere i Láhtin sommersiida på 1990-tallet tok imot tilbud om omstilling. Dette reduserte reinbestanden kraftig, og hoveddelen av siidaen brukte områder nord for Kárášjohka, ved Iešvárri og Gárdin. Én av vintersiidaene fortsatte imidlertid å bruke «*de opprinnelige vinterbeitene ved Iškoras*», mens én blandet seg med Jáhkenjárgga siida i distrikt 16B. Reindriftsforvaltningen uttaler at Láhtin siidas bruk av vinterbeitene i tidligere Reinbeitedistrikt 18 ved Iškoras pågikk i alle fall «*fra ca. 1950 og til tidlig på 1990-tallet», og viser til at den «reduserte bruken de seinere årene*» kan ha sammenheng med at siidaen var liten og «*frykt for sammenblandinger*». Videre antyder Reindriftsforvaltningen at dersom Láhtin siida på grunn av dette har blitt «*fortrengt fra områder de rettmessig har hevd på, kan en neppe si at de nye brukerne handlet i «god tro» når områdene [ved Iškoras] ble tatt i bruk*».[68]

Om områdene nord for Karasjok kirkested (i tidligere distrikt 17), uttaler forvaltningen at den bruken Láhtin siida utøver i disse områdene «*i dag*» (det vil si i 2003) «*er fra midten av 1990-tallet*», og at siidaen derfor ikke har opparbeidet særlige rettigheter der.[69]

På kartillustrasjonen i høringsdokumentet er bruken til den vintersiidaen som fortsatt brukte områdene ved Iškoras i 2003, tegnet inn ved den midtre og vestlige delen av Iškoras, og rundt Bierssájeaggi og Heargejávri. Dette er sentralt i det anførte vinterbeiteområdet. Vinterbeitebruken til de andre vintersiidaene i Láhtin siida, er tegnet inn nordvest for området for vinterbeitekravet, og omfatter også deler av området for høstbeitekravet. Det fremgår ikke hvilken av vintersiidaene i Láhtin siida som fortsatte å bruke Iškoras som vinterbeite.[70]

Ifølge høringsdokumentet hadde også noen av vintersiidaene i distrikt 13 vinterbeite i Iškoras-området i 2003 (østsiden av fjellet og områder nord for fjellet). Videre brukte Jáhkenjárgga sommersiida, som vintersiidaene Mirkocáza siida (kapittel 18) og Báhkilskáidi siida (kapittel 15 og 19) tilhører, vestsiden av Iškoras og områdene rundt.[71]

Reindriftsstyret fastsatte 2. desember 2004 nye distriktsgrenser i Polmak og Karasjok, og grensen mellom det østlige og vestlige flyttesystemet. *Reinbeiterettsutvalget for Øst-Finnmark* ble nedsatt i 2006 for å utrede ulike spørsmål som oppsto i etterkant av dette.[72]

Utvalget drøftet forholdet mellom Niluhiid, som er det samiske navnet på Nilut Piera bártnit sin slekt, og Iŋgosiid siida (kapittel 21) på vestre Iškoras og sørvestover. Ifølge utvalget anførte Iŋgosiid siida at den hadde tatt området i bruk fordi det sto tomt mellom 1991 og 1994, mens Niluhiid siida anførte at den hadde brukt området siden 1953, men at siidaen på grunn av Iŋgosiid siidas inntrengen ikke hadde kunne bruke det etter 1994. Ifølge utvalget hadde Niluhiid siida «*vært i området*» før 1992, og Rasmus Bær i Jáhkenjárgga siida hadde tidligere brukt store deler av det. Utvalget hadde ikke «*tilstrekkelige holdepunkter*» for å konstatere om Niluhiid siida har rettigheter i området og «*i tilfelle*» hvor rettighetsgrensene går, og fant det unødvendig å utrede hvilke rettigheter Iŋgosiid siida måtte ha der.[73]

Høsten 2006 nedsatte styret for Reinbeitedistrikt 16 et *Areal- og gjerdeutvalg* (AG-utvalget) for å utrede og foreslå rammebetingelser for reindriftsnæringen i distriktet. Utvalget avholdt forhandlingsmøter mellom distriktets siidaer for at de skulle drøfte og inngå avtaler om beitebruk og beitegrenser.[74] Klemet Larsen Gaup (f. 1958) fra Nilut Lásse siida er fetter til dagens siidaandelshavere i Nilut Piera bártniid siida. Han representerte Láhtin siida som medlem i AG-utvalget med Nils Persen Gaup (Nilut Piera) som varamedlem.[75]

66 Ivar Rushfeldt, *Revurdering av høyeste antall rein for reinbeitedistriktene i Øst-Finnmark*, 1989 (jnr. 16/1553-26) s. 17.

67 Ivar Rushfeldt, Op. cit., 1989 (jnr. 16/1553-26) s. 7-9 (distrikt 13) og 15 (Jáhkenjárga).

68 Reindriftsforvaltningen, *Forslag til nye distriktsgrenser i Polmak og Karasjok*, 2003 (jnr. 16/1553-8) s. 46.

69 Reindriftsforvaltningen, Op. cit., 2003 (jnr. 16/1553-8) s. 46.

70 Reindriftsforvaltningen, Op. cit., 2003 (jnr. 16/1553-8) s. 47.

71 Reindriftsforvaltningen, Op. cit., 2003 (jnr. 16/1553-8) s. 23-25 (distrikt 13) og s. 42-43 (Jáhkenjárga).

72 Reinbeiterettsutvalget for Øst-Finnmark, *Utredning om reinbeiterettigheter på vinterbeitene i Karasjok*, 2008 (jnr. 16/1553-9) s. 3-4.

73 Reinbeiterettsutvalget for Øst-Finnmark, Op. cit., 2008 (jnr. 16/1553-9) s. 25-27.

74 Areal- og gjerdeutvalget, *Sluttrapport: Utkast til: Rammebetingelser for reindriftsnæringen i reinbeitedistrikt 16 – Karasjok vest*, 2008 (jnr. 16/1553-12) s. 2.

75 Areal- og gjerdeutvalget, Op. cit., 2008 Sluttrapport (jnr. 16/1553-12) s. 5.

Det ble avholdt et møte om høstbeitene 7. januar 2008 med deltakelse fra Láhtin siida, Skáidán siida og Boalotnjárgga/Márrenjárgga siida. Klemet Larsen Gaup, Ellen Marie Gaup (f. 1958) og Lars Persen Gaup (f. 1954) representerte Láhtin siida. Lars er siidaandelshaver i Nilut Piera bártniid siida. Ellen er gift med Nils Persen Gaup (f. 1953) som også er andelshaver i siidaen. På møtet krevde Láhtin siida å få tildelt høstbeite fra Navkajohka-munningen langs Stabburselva frem til Atnejohka-munningen og til Atnejávri, og å få gjerdet inn området som i all hovedsak ligger i Porsanger kommune. De andre siidaene godtok dette, forutsatt at gjerdet fikk porter i begge ender fordi det går en felles flyttlei i området. Dette ble enstemmig vedtatt.[76]

Láhtin siida forkastet imidlertid avtalen i siidamøte 2. februar 2008. I særutskriften fra møtet viser siidaen til at det området den hadde krevd som høstbeite, var dens «*tradisjonelle høstbeiteområde*». Dessuten fant ikke siidaen det riktig å inngå avtaler om beitebruken før de enkelte siidagruppene hadde utarbeidet og fastsatt bruksregler for sin siidagruppe.[77]

Lars Persen Gaup og hans fetter Klemet Larsen Gaup representerte Láhtin siida/Nilut siida i møte 5. februar 2007 med Vintersiidagruppen Per John Samuelsen Utsi/Nils Samuelsen Utsi (Báhkilskáidi siida, jf. kapittel 19). Kartvedlegget til AG-utvalgets sluttrapport viser at Lars avmerket siidaens bruksområde slik at det dekker deler av Linddejeaggi og Lávvovárri, vestre Iškoras og Bierssájeaggi, Bierssá-ája, Bierssáskáidi, Buortnavárseaibbuš, Siremáhteája og deler av Heargevárri sørvest for Iškoras. Kartet viser også at bruken til «Roncen siida» (Per John Samuelsen Utsi) overlapper bruken til Lars Persen Gaups siida ved Lávvovárri–Linddejeaggi.[78]

På møtet fremkom det at vintersiidagruppen Per John Samuelsen Utsi bruker området på førjulsvinteren, og at Per Nilsen Gaup (Nilut Piera) (1924-2006) sine rettsetterfølgere bruker det senere på vinteren, og at siidaene avtalte seg imellom når de er der. Det fremkom også at Bierssáskáidi er et overlappingsområde som rettsetterfølgerne til brødrene Per Nilsen Gaup og Lars Nilsen Gaup (Nilut Lásse) (1920-2006) bruker, og at de avtaler bruken seg imellom.[79]

Lars Persen Gaup møtte også til møte 7. mars 2008 med vintersiidagruppen John Lars Bær/Rasmus Nils Bær (Mirkocáza siida, jf. kapittel 18), men de sistnevnte møtte ikke.[80]

Fylkesmannen i Finnmark stadfestet 3. januar 2019 distriktsstyrets *bruksregler for Reinbeitedistrikt 16*. Som nevnt i punkt 14.2, omtaler bruksreglene Nilut Piera bártnit som Iškoras siida og opplyser at siidaen har felles vinterbeiter med Iškorasvuomi siida. Det fremgår at de beitegrensene distriktsstyret fastsatte 10. mai 2011 fortsatt gjelder. Kartbilaget til bruksreglene viser at de to siidaenes vinterbeiteområde ligger innenfor en grense som går fra toppen av Iškoras, nordover til Linddejeaggi og langs Linddejohka, og vestover mot Báhkiljávri, derfra mot sørvest langs vestsiden av Lávvovárri, og sørover mot Bierssá-ája, og forbi Buortnavárseaibbuš, før grensen svinger mot sør og går forbi toppen av Noaidatvárri til Vuččolčielgi. Derfra svinger grensen østover og går frem til grensen mot Reinbeitedistrikt 17 og følger distriktsgrensen nordøstover frem til utgangspunktet ved toppen av Iškoras.[81]

Om Nilut Piera bártnit sin høstbeitebruk, opplyser bruksreglene at den sommersiidaen de tilhører, Láhtin siida, er i høstbeiteområdet i oktober–november. Der er flokken samlet frem til desember da de ulike vintersiidaene skiller ut sine rein og flytter til de respektive vinterbeitene.[82] Det fremgår også at Giellanjohka er «*Láhtin-siidas sørligste grense for høstbeiteområde*».[83] Giellanjohka renner vestover fra Giellanjávrrit i det nordvestlige hjørnet av Karasjok snaut fem kilometer sør for Porsanger-grensen. Høstbeitene er dermed i all hovedsak lokalisert i Porsanger.

14.6 Kommisjonens vurderinger

14.6.1 Innledning

Spørsmålet i saken er om Nilut Piera bártnit har ervervet fortrinnsrett til vinterbeite i et område sør for Karasjok i tidligere Reinbeitedistrikt 18, jf. punkt 14.6.2, og fortrinnsrett til høstbeite i et område nord for Karasjok i tidligere distrikt 17, jf. punkt 14.6.3.

Nilut Piera bártnit (Iškoras siida) har ifølge bruksreglene for dagens distrikt 16 felles vinterbeiter med Nilut Lásse (Iškorasvuomi siida) som også tilhører Láhtin sommersiida, jf. punkt 14.2. Begge siidaene er etterfølgere av den siidaen Vorren på 1950-tallet omtalte som «Nilut siida», jf. punkt

76 Areal- og gjerdeutvalget, Op. cit., 2008, Vedlegg 1 Kopi av møteutskrifter (jnr. 16/1553-12) s. 31-33.

77 Areal- og gjerdeutvalget, Op. cit., 2008, Vedlegg 1 Kopi av møteutskrifter (jnr. 16/1553-12) s. 34. Se også Areal- og gjerdeutvalget, Op. cit., 2008, Sluttrapport (jnr. 16/1553-12) s. 19.

78 Areal- og gjerdeutvalget, Op. cit., 2008, Kartvedlegg (jnr. 16/1553-12).

79 Areal- og gjerdeutvalget, Op. cit., 2008, Vedlegg 1 Kopi av møteutskrifter (jnr. 16/1553-12) s. 44-47.

80 Areal- og gjerdeutvalget, Op. cit., 2008, Vedlegg 1 Kopi av møteutskrifter (jnr. 16/1553-12) s. 115.

81 Reinbeitedistrikt 16, Bruksregler for Reinbeitedistrikt 16 – Karasjok vest¸ godkjent av Fylkesmannen i Finnmark 3. januar 2019 (jnr. 16/1553-33) s. 13 og 16, og Reinbeitedistrikt 16, Vintersiidagrenser i Reinbeitedistrikt 16 (kart) 10. mai 2011 (jnr. 14/315-75).

82 Reinbeitedistrikt 16, Op. cit., 3. januar 2019 (jnr. 16/1553-33) s. 23.

83 Reinbeitedistrikt 16, Op. cit., 3. januar 2019 (jnr. 16/1553-33) s. 10.

14.5.2, og har dermed felles rettsforgjengere. De har i perioder drevet sammen også om vinteren, men ifølge Nilut Piera bártnit har de drevet i separate vintersiidaer de siste ti årene, jf. punkt 14.3. Fordi det er den enkelte siidaen som er rettighetsbærende, jf. punkt 6.3.8, og Nilut Lásse (Iškorasvuomi siida) ikke har fremmet krav for kommisjonen, er de følgende vurderingene begrenset til Nilut Piera bártnit sitt mulige rettighetserverv.

Nilut Piera bártnit har påberopt seg individuell og kollektiv bruksrett på bakgrunn av langvarig bruk, og vist til alders tids bruk og sedvanerett som rettslig grunnlag. Kommisjonen legger til grunn at det med individuell og kollektiv bruksrett siktes til rettigheter for siidaen og dens medlemmer, og at det er siidaen som sådan som er mulig rettighetsbærer.

Starttidspunktet for den potensielt rettsstiftende bruken er sentralt ved vurderingen av hvilket *rettsgrunnlag* det er hensiktsmessig å ta utgangspunkt i. De i punkt 14.5.1 omtalte kildene gir ingen holdepunkter for at Nilut Piera bártnit sine rettsforgjengere brukte noen deler av de anførte høstbeite- og vinterbeiteområdene før 1933. Vorrens nedtegnelser tyder imidlertid på at de hadde begynt å bruke i alle fall deler av områdene i 1953, jf. punkt 14.5.2. Videre har Reindriftsforvaltningen uttalt at Láhtin-siidaenes vinterbeitebruk ved Iškoras har pågått i alle fall «*fra ca. 1950*», jf. punkt 14.5.3. Det er derfor nærliggende å anta at bruken startet en gang mellom 1933 og 1952, og mest sannsynlig rundt 1950.

Per 2022 gir dette en brukstid på i overkant av 70 år. Dette er over den antatte nedre tidsgrensen for rettserverv etter reglene om alders tids bruk på 50 år.[84] Som fremholdt i punkt 6.3.3.2 finnes det imidlertid knapt noen eksempler fra rettspraksis på at brukstid ned mot 70 år har vært tilstrekkelig til å oppfylle tidsvilkåret for alders tids bruk. Kommisjonen anser derfor hevd som det mest aktuelle rettsgrunnlaget, og vil bygge vurderingen på hevdsreglene.

14.6.2 Har Nilut Piera bártnit fortrinnsrett til vinterbeite ved Iškoras?

14.6.2.1 Tidsvilkåret

Det må på grunnlag av Vorrens opplysninger legges til grunn at bruken til Nilut Piera bártnit sine rettsforgjengere i alle fall i deler av det anførte vinterbeiteområdet hadde startet i 1953. Sett i lys av Reindriftsforvaltningens uttalelse om at bruken har pågått i alle fall «*fra ca. 1950*», er det videre sannsynlig at bruken startet noen år før 1953. Fordi tidsvilkåret for langhevd er 50 års bruk «*i samanheng*», jf. hevdsloven § 8 første ledd, jf. §§ 7 annet ledd og 2, er det ikke nødvendig å gå nærmere inn på tidspunktet for brukens start, med mindre det mellom 1953 og 2003 har vært et bruksopphold på mer enn to år, jf. hevdsloven § 6 annet ledd. Denne bestemmelsen gjelder også i tilfeller der tidskravet er 50 år, jf. foran i punkt 6.3.2.1.

Nilut Piera bártnit har opplyst at de hadde et *opphold i bruken* av vinterbeitene ved Iškoras på 1990-tallet, og at de i disse årene brukte høstbeiteområdet vest for Gárdin som vinterbeite. Det er usikkert når oppholdet startet og hvor lenge det varte. Reindriftsforvaltningen har uttalt at Láhtin siidas bruk av vinterbeitene ved Iškoras pågikk frem til «*tidlig på 1990-tallet*», men at én av vintersiidaene i Láhtin siida «*nyttet de opprinnelig områdene ved Iškoras*» også på 1990-tallet, jf. punkt 14.5.3. Mette Anti Gaup sa på høringsmøtet 13. februar 2017 at Nilut Piera bártnit brukte høstbeiteområdet nord for Karasjok frem til 2003, men spesifiserte ikke om det var som høstbeite eller som vinterbeite. Hennes opplysning i intervjuet 7. august 2020 om at bruksoppholdet varte i «*et par vintre*», og ikke mer enn fem år, jf. punkt 14.3, tyder imidlertid på at det dreide seg om vinterbeitebruk, og at det var Nilut Lásse siida (Iškorasvuomi siida) og ikke Nilut Piera bártnit (Iškoras siida) som brukte vinterbeiteområdene ved *Iškoras*.

Dersom Nilut Piera bártnit sitt bruksopphold varte i to påfølgende vintersesonger eller mer, kan det medføre fristavbrudd etter hevdsloven § 6 annet ledd. I tilfeller der hevdsobjektet er fast eiendom eller rettigheter til fast eiendom vil imidlertid opphold bare regnes som fristavbrudd dersom hevderen mister rådigheten over (bruken av) eiendommen. Har hevderen «*friviljug … gjeve frå seg tingen gjennom ein rettsleg disposisjon*», for eksempel ved å leie den bort i noen år, vil vedkommende ikke ha tapt rådigheten.[85] Tilsvarende vil gjelde der siida A inngår en avtale med siida B om at siida B i noen år kan bruke området til siida A.

Spørsmålet er derfor om Nilut Piera bártnit sitt bruksopphold var et utslag av at de mistet rådigheten over vinterbeiteområdet ved Iškoras fordi Nilut Lásse siida begynte å bruke området *i strid med* Nilut Piera bártnit sin påståtte rett, eller om dette var en følge av en rettslig disposisjon for eksempel i form av en muntlig stilltiende avtale.

Nilut Piera bártnit har i intervjuet 7. august 2020 opplyst at bruksoppholdet hadde sammenheng med at det var for mye rein i det vinterbeiteområdet de brukte sammen med Nilut Lásse siida. De to siidaene hadde derfor funnet en løsning som gjorde at Nilut Piera bártnit brukte de tidligere høstbeiteområdene vest for Gárdin også om vinteren, jf. punkt 14.3.

84 Gunnar Eriksen, *Alders tids bruk*, 2. utg. (2008) s. 190.

85 Borgar Høgetveit Berg, *Hevd*, 2005 s. 348.

Sammenholdt med sakens øvrige opplysninger, tilsier dette at det forelå en form for avtale eller enighet mellom siidaene. Nilut Lásse siida er siidaen til Lars Nilsen Gaups etterkommere. Han var bror av Per Nilsen Gaup (Nilut Piera), og både Nilut Lásse siida og Nilut Piera bártnit er etterfølgere av den siidaen Vorren på 1950-tallet betegnet som «Nilut siida», jf. punkt 14.5.2. Dagens siidaandelshavere i de to siidaene er søskenbarn, jf. punkt 14.2, og siidaene har samarbeidet. Riktignok har Nilut Piera bártnit opplyst at siidaene de siste ti årene har drevet separat, men før dette vekslet de mellom å drive sammen og å drive hver for seg, jf. punkt 14.3. I bruksreglene for Reinbeitedistrikt 16 er de omtalt som to siidaer, men med vinterbeiteområde innenfor en felles beitegrense, jf. punkt 14.2 og 14.5.3.

Kommisjonen legger etter dette til grunn at Nilut Lásse siidas bruk av områdene ved Iškoras i de årene Nilut Piera bártnit brukte områdene vest for Gárdin var et utslag av at de to siidaene ble enige om hvem av dem som skulle bruke hvilke områder. Bruksoppholdet var derfor en følge av en rettslig disposisjon, og vil ikke ha fristavbrytende effekt etter hevdsloven § 6 annet ledd. Som følge av dette, er det ikke nødvendig for kommisjonen å gå nærmere inn på varigheten av bruksoppholdet eller å tidfeste oppholdet mer nøyaktig.

For øvrig fremgår det både av sakens muntlige og skriftlige materiale at bruken av deler av området for Nilut Piera bártnit sitt vinterbeitekrav har fortsatt også etter 2003. Det kan i tillegg til siidaens egne opplysninger, jf. punkt 14.3, blant annet vises til opplysninger gitt av representanter for Mirkocáza siida, Báhkilskáidi siida og Rivkkároggi vintersiida, jf. punkt 14.4.5, 14.4.6 og 14.4.7 og det skriftlige materialet som er gjennomgått i punkt 14.5.3.

Tidsvilkåret for langhevd på minst 50 års bruk i sammenheng må derfor anses oppfylt, men med forbehold om at dette ikke nødvendigvis gjelder i hele det området som inngår i Nilut Piera bártnit sitt vinterbeitekrav. Se nærmere om dette i punkt 14.6.2.2.

14.6.2.2 Bruksvilkåret

Det sentrale spørsmålet ved vurderingen av bruksvilkåret er om hevdspretendenten har brukt hevdsobjektet «*som om han var bruksrettshavar*», jf. hevdsloven § 7 første ledd. I saker som gjelder erverv av en mulig særrett i form av en fortrinnsrett til reinbeite i et område, må det derfor være utøvd en bruk som i omfang, innhold og fasthet tilsvarer en slik rett. Spørsmålet er dermed om Nilut Piera bártnit og rettsforgjengerne har brukt det området som er gjenstand for siidaens vinterbeitekrav som om de hadde en fortrinnsrett til vinterbeite i området.

Kildene viser at de har brukt området som vinterbeite i alle fall fra 1953 og trolig også noen år før, og at bruken med unntak av noen år på 1990-tallet, har pågått frem til i dag. Det har imidlertid vært en viss variasjon med hensyn til hvilke områder som har vært brukt.

Ifølge Vorren brukte rettsforgjengerne i årene 1953 til 1957 Šuolggavárri, Goikenjavevárri og Buortnavárri, like sør og vest for Iškoras i den sørlige delen av kravsområdet. Reindriftsmeldingene for årene 1961 til 1973 gir ofte nokså vage opplysninger fordi de bare har informasjon om at vinterbeitingen skulle foregå i «*distrikt 18*», men for noen år foreligger det spesifikke opplysninger om vinterbeite ved Iškoras og sørover til Iškorasvuopmi. Bajos-rapporten og senere kilder tyder på at det viktigste bruksområdet på 1980-tallet og frem til siidaen i noen år på 1990-tallet hadde vinterbeite ved Gárdin, var på vestre Iškoras og i områdene sør og nord for dette, blant annet Bierssájeaggi, Heargevárri, Linddejeaggi og Lávvovárri, jf. punkt 14.5.2 og 14.5.3. Det er videre sannsynlig at Nilut Piera bártnit og rettsforgjengerne også brukte områdene rundt disse områdene.

De har imidlertid ikke vært alene om denne bruken. De kildene som er omtalt i punkt 14.5.2 og 14.5.3 tyder på at det har vært overlappende bruk i grenseområdene mellom nabosiidaene. Dette understøttes også av bemerkningene fra siidaene Mirkocáza og Báhkilskáidi, jf. punkt 14.4.5 og 14.4.6. Blant annet synes Šuolggavárri, Goikenjavevárri og Buortnavárri å ha vært et overlappingsområde med Mirkocáza siida og Báhkilskáidi siida og deres rettsforgjengere. De ulike siidaene har også forklart at det har vært vanlig at de avtalte seg imellom hvor de respektive siidaene skulle oppholde seg innenfor overlappingsområdene.

Om områdene nord for Iškoras, sa Per John Samuelsen Utsi i sin forklaring for Báhkilskáidi siida på høringsmøtet 14. februar 2017 at Per Nilsen Gaup (Nilut Piera) hadde brukt Bálggesvárri, og at dette var et overlappingsområde mellom Báhkilskáidi siidas og Nilut Piera bártnit sine rettsforgjengere. Per John betegnet det som «rart» at distriktsgrensen hadde blitt forskjøvet slik at dette området nå «*hører til østsiden*», det vil si Reinbeitedistrikt 17 Karasjok øst og ikke distrikt 16 Karasjok vest, jf. punkt 14.4.6). På AG-utvalgets møte 5. februar 2007 fremkom det at Nilut Piera bártnit og Báhkilskáidi siida hadde en gjensidig forståelse av at Linddejeaggi–Lávvovárri var et overlappingsområde, og at områdene sør for Iškoras ved Bierssáskáidi var et overlappingsområde mellom Nilut Piera bártnit (vintersiidagruppen Per Nilsen Gaup) og Nilut Lásse siida (vintersiidagruppen Lars Nilsen Gaup), jf. punkt 14.5.3.

I tillegg til at det har vært overlapping i grenseområdene mellom Nilut Piera bártnit og nabosiidaene, har andre siidaer også brukt vestsiden av Iškoras som ligger sentralt i området for Nilut Piera bártnit sitt vinterbeitekrav, og som over er omtalt som siidaens kjerneområde. Blant annet fremgår det av Vorrens materiale at siida «*W.8.a. Bier-Juhvu-sii'dâ*» brukte store deler av området i årene 1953–1957, og at siida

«*Y.1.a. Iŋgâš Matti-sii'dâ*» brukte noe av området, jf. punkt 14.5.2. Videre opplyser Rushfeldt-rapporten at vintersiidaene tilhørende Jáhkenjárgga sommersiida (deriblant Mirkocáza siida og Báhkilskáidi siida, jf. kapittel 18 og 19), og siidaer tilhørende reinbeitedistrikt 13 brukte deler av vestsiden av Iškoras i 1988/89. Ifølge Reindriftsforvaltningen var dette tilfellet også i 2003, jf. punkt 14.5.2 og 14.5.3.

Det later dermed til å ha vært overlappende bruk i mye av kravsområdet i perioden for det eventuelle hevdservervet fra rundt 1950 og fremover. Bruksvilkåret er derfor ikke oppfylt for erverv av en eksklusiv vinterbeiterett i kravsområdet. Nilut Piera bártnits bruk av den sentrale delen av kravsområdet fra Heargevárri vestover til Bierssájeaggi, derfra nordover til Lávvovárri over vestre Iškoras, østover og rundt Bálggesvárri, og derfra sørover på østsiden av Linddejeaggi tilbake til Heargevárri, har imidlertid hatt en fasthet, og et innhold og omfang som oppfyller bruksvilkåret for erverv av en fortrinnsrett til vinterbeite i området.

Dette gjelder imidlertid ikke den delen av kravsområdet som omfatter østre Iškoras og områdene rundt. Det kan ikke utelukkes at Nilut Piera bártnit sine rettsforgjengere også har brukt dette området, men kommisjonen har ikke funnet opplysninger eller mottatt informasjon som kan underbygge at bruken her har hatt et innhold eller omfang, eller en varighet som kan gi grunnlag for erverv av *en særrett til vinterbeite* i form av en fortrinnsrett til vinterbeite.

14.6.2.3 Godtrovilkåret

Hevd av bruksrett forutsetter at bruken må ha vært utøvd i aktsom god tro i full hevdstid, jf. hevdsloven §§ 7 annet ledd og 4. Nilut Piera bártnit og rettsforgjengerne må dermed ha hatt en oppfatning om at de hadde en rett til å bruke området på en måte som samsvarer med den påberopte fortrinnsretten, og de må ikke kunne bebreides for å ha oppfattet situasjonen slik.

Fordi det sjelden vil foreligge objektive holdepunkter som kan danne utgangspunkt for den konkrete aktsomhetsvurderingen, er det ofte vanskelig å si noe sikkert om den gode troen ved brukens begynnelse. Ved vurderingen av godtrovilkåret gjelder det derfor i tilfeller der tidsvilkåret og bruksvilkåret er oppfylt, en presumsjon som innebærer at godtrokravet må anses oppfylt hvis det ikke foreligger holdepunkter for noe annet, jf. punkt 6.4.2.

Det foreligger ingen informasjon om rettsoppfatningen til Nilut Piera bártnit sine rettforgjengere da de tok i bruk områdene ved Iškoras som vinterbeite. Imidlertid er det ingenting som tyder på at de anså bruken som uberettiget, og det foreligger ingen holdepunkter for at de kan bebreides for å ha ansett sin vinterbeitebruk i området som berettiget. Det er heller ikke noe som tyder på at de fikk området anvist av reindriftsforvaltningen, eller på at de burde ha forstått at deres bruk av områdene var en form for «tålt bruk», og at det egentlig var andre siidaer som hadde (fortrinns)rett til disse.

Dette tilsier at siidaens rettsforgjengere var i aktsom god tro da hevdsbruken startet. Spørsmålet er videre om det senere har skjedd noe som har brakt dem ut av aktsom god tro før fullført hevdserverv, for eksempel protester fra andre reindriftsutøvere.

Flere av Nilut Piera bártnit sine nabosiidaer har forklart seg for kommisjonen. Blant annet har Per John Samuelsen Utsi opplyst at Báhkilskáidi siida (kapittel 19) og rettforgjengerne til Nilut Piera bártnit begge holdt til ved Báhkilvárri og Iškoras, og avtalte seg imellom hvilke områder de skulle bruke, jf. punkt 14.4.6. Videre fremgår det av Lars Johnsen Antis opplysninger at Rivkkároggi vintersiida (kapittel 20) anså Nilut Piera bártnit sin rettsforgjenger, Nilut siida, som sin nabosiida, jf. punkt 14.4.7. Det er derfor ikke noe som tyder på at nabosiidaene har protestert mot at Nilut Piera bártnit og rettsforgjengerne har brukt områdene ved Iškoras som vinterbeite. Utsagnene tyder tvert imot på at de mente bruken var rettmessig.

Dessuten har reindriftsforvaltningen i 2003 betegnet områdene ved Iškoras som de «*opprinnelige*» vinterbeitene til Láhtin siida, og fremholdt at dersom vintersiidaene har blitt «*fortrengt fra områder de rettmessig har hevd på*», vil de nye brukerne neppe ha vært i «god tro», jf. punkt 14.5.3. Nilut Piera bártnit er, og deres rettsforgjengerne var, en del av Láhtin siida. Uttalelsene viser at Nilut Piera bártnit sine rettsforgjengeres vinterbeitebruk i dette området var godt etablert på 1990-tallet. Da disse ifølge Reindriftsforvaltningen tok i bruk området «*i alle fall … fra ca. 1950*», synes det derimot ikke å ha vært andre etablerte brukere der.

Det må derfor legges til grunn at Nilut Piera bártnit og rettsforgjengerne oppfyller kravet om aktsom god tro gjennom hele hevdstiden, med hensyn til at de har en fortrinnsrett til vinterbeite ved Iškoras, i det området som er nærmere beskrevet i punkt 14.6.2.2.

14.6.3 Har Nilut Piera bártnit fortrinnsrett til høstbeite vest for Gárdin?

14.6.3.1 Nærmere om brukens varighet

Høstbeitekravet til Nilut Piera bártnit gjelder et område vest og nordvest for Gárdin. Nilut Piera bártnit og rettsforgjengerne har tilhørt og tilhører fortsatt Láhtin siida om høsten. Ved vurderingen av om Nilut Piera bártnit har ervervet en særrett i form av en fortrinnsrett til høstbeite i dette området, må det derfor også ses hen til bruken til Láhtin siida og dennes rettsforgjengere.

De skriftlige kildene gir ikke holdepunkter for at Láhtin siidas rettsforgjengere hadde høstbeite vest for Gárdin før 1933, jf. punkt 14.5.1. Nils Larsen Gaup oppgir imidlertid

i sin reindriftsmelding for 1948 at han hadde høstbeite blant annet i Stiipanávžegeahči som er innenfor området for høstbeitekravet, mens han i 1951 oppgir Suolovárri som høstbeiteområde, og det er utenfor kravsområdet. Vorrens materiale viser videre at rettsforgjengerne i perioden 1953–1957 brukte områder vest for Gárdin om høsten med Sáđejávri som kjerneområde. Dette tilsier at de i disse årene i alle fall brukte deler av det anførte høstbeiteområdet, og at bruken startet en gang mellom 1933 og 1948, men slik at det kan tenkes at den sammenhengende høstbeitebruken startet først noen år ut på 1950-tallet.

Reindriftsmeldingene tyder på at høstbeitebruken vest for Gárdin fortsatte på 1960 tallet og i første halvdel av 1970-tallet. Kildene fra midten av 1970-tallet til slutten av 1980-tallet er mer sporadiske. Oskar Eriksen som er oppvokst på Ravnastua, har imidlertid opplyst at familien til Per Nilsen Gaup (Nilut Piera) hadde høstbeite ved Gárdin/Ravnastua frem til «*slutten av 1970-tallet/begynnelsen av 1980-tallet*», jf. punkt 14.4.8.

Kirsten Berit (Guttorm) Gaup som da var i Láhtin siida, har i sin søknad fra 26. april 1984 om å ha reinflokken lenger på vårbeite enn det beitereglene åpnet for, gitt opplysninger som tyder på at vintersiidaene i Láhtin siida i 1984 hadde høstbeite i området fra Atnevárri til Áirooaivi i Porsanger Ifølge A/L Bajos hadde vintersiidaene i Láhtin siida «*vanligvis*» høstbeite blant annet ved Částenoaivi. Dette er i området for Nilut Piera bártnit sitt høstbeitekrav, men ifølge Bajos foregikk høstbeitingen i 1987 ikke i dette området. Også Rushfeldts opplysninger tyder på at høstbeitingen også i 1988 foregikk utenfor kravsområdet, jf. punkt 14.5.2.

Forhandlingsmøtet 7. januar 2008 mellom Láhtin siida, Skáidán siida og Boalotnjárgga siida i regi av AG-utvalget, viser at Láhtin siida også da hadde høstbeite i Atnevárri-området. Det fremgår dessuten av Láhtin siidas vedtak på siidamøtet 2. februar 2008 at siidaen anså dette området som sitt «*tradisjonelle høstbeiteområde*», jf. punkt 14.5.3.

Kommisjonen anser det etter dette som overveiende sannsynlig at Láhtin siidas, og dermed også Nilut Piera bártnit sine rettsforgjengeres bruk av områdene vest for Gárdin som høstbeite, tok slutt i første halvdel av 1980-tallet. Oskar Eriksen har som nevnt over, angitt «*slutten av 1970-tallet/begynnelsen av 1980-tallet*» som tidspunkt for brukens slutt.

Når Kirsten Berit Gaup i april 1984 opplyste at Láhtin siida hadde vår- og høstbeite ved Atnevárri og Áirooaivi i Porsanger, er det videre nærliggende å legge til grunn at siidaen i alle fall fra 1983 har hatt høstbeite i dette området, og at den ikke etter 1982 har hatt høstbeite vest og nordvest for Gárdin. Bajos-rapportens opplysninger om at siidaens høstbeitebruk «vanligvis» hadde foregått blant annet ved Částenoaivi, men at dette ikke var tilfellet i 1987, kan riktignok tyde på at høstbeitebruken vest for Gárdin kan ha pågått i ytterligere noen år etter 1982, men opplysningene er for vage til at dette kan legges til grunn.

Det er videre på det rene at flere av vintersiidaene i Láhtin siida brukte områdene vest for Gárdin på 1990-tallet, men da som vinterbeite og ikke som høstbeite. I 2003 uttalte reindriftsforvaltningen at «*hoveddelen av Láhtin siida*» etter omstillingene på 1990-tallet brukte områdene rundt Ieśvárri og Gárdin/Ravnastua som vinterbeite, og at bare én av vintersiidaene i Láhtin siida (trolig Nilut Lásse siida) brukte «*de opprinnelige områdene ved Iškoras*». Samme sted uttaler reindriftsforvaltningen også at den bruken Láhtin siida «*i dag*» (det vil si i 2003) utøver nord for Karasjok (i tidligere distrikt 17), «*er fra midten av 1990-tallet*», og at siidaen derfor ikke har opparbeidet særlige rettigheter der, jf. punkt 14.5.3.

Sett i lys av de i punkt 14.5.2 gjengitte opplysningene fra Vorren, reindriftsmeldingene og Bajos-rapporten om Láhtin siidas høstbeitebruk fra 1948 og til noe ut på 1980-tallet, må det legges til grunn at reindriftsforvaltningens uttalelse om bruk «*fra midten av 1990-tallet*» gjelder vinterbeitebruk og ikke høstbeitebruk. Det samme må gjelde Mette Anti Gaups uttalelse på høringsmøtet 13. februar 2017 om at siidaens bruk pågikk frem til «*rundt 2003*», selv om heller ikke hun spesifiserte om det dreide seg om høstbeite eller vinterbeite, jf. punkt 14.3.

Kommisjonen anser det på bakgrunn av det foregående som sannsynliggjort at Nilut Piera bártnit sine rettsforgjengeres høstbeitebruk vest for Gárdin tok slutt senest i 1982. Med mindre bruken har vist seg ved en «*fast tilstelling*», må den derfor ha startet senest høsten 1933, for å oppfylle tidsvilkåret for hevdserverv, jf. hevdsloven § 8 første ledd.

Det kan ikke fastslås sikkert når bruken av kravsområdet som høstbeite tok til, men de i punkt 14.5.1 omtalte kildene går frem til nyttår 1933, og tyder ikke på at rettsforgjengerne hadde høstbeite i noen del av kravsområdet før 1933. Høsten 1932 var de ved Vuolanjunis i Porsanger, og også i de årene det ellers finnes opplysninger om før 1932 foregikk høstbeitingen utenfor området for Nilut Piera bártnit sitt høstbeitekrav. Selv om kildene ikke gir opplysninger om hvilket område de brukte høsten 1933 og de følgende årene, fremstår det etter dette som mest sannsynlig at den sammenhengende høstbeitebruken av kravsområdet startet en gang etter 1933, og at 50-årskravet derfor ikke er oppfylt.

Et hevdserverv av særlig rett/fortrinnsrett til høstbeiterett i kravsområdet vil derfor være betinget av at siidaens vinterbeitebruk i området fra rundt midten av 1990-tallet og fremover, kan *legges sammen* med den høstbeitebruken som ble utøvd frem til tidlig på 1980-tallet, jf. punkt 14.6.3.2, eller av at bruken har vist seg ved en «*fast tilstelling*», jf. punkt 14.6.3.3.

14.6.3.2 Kan høstbeitebruken og vinterbeitebruken vest for Gárdin legges sammen ved anvendelsen av tidsvilkåret?

Som det fremgår av det foregående, hadde flere av vintersiidaene i Láhtin sommersiida, og deriblant også Nilut Piera bártnit sin forgjengersiida, vinterbeite vest for Gárdin på 1990-tallet.

Dette utløser et spørsmål om høstbeitebruken og vinterbeitebruken kan legges sammen ved anvendelsen av tidsvilkåret. Det må på bakgrunn av Vorrens opplysninger legges til grunn at den sammenhengende bruken av området som høstbeite i alle fall hadde startet høsten 1953. Opplysningene i Nils Larsen Gaups reindriftsmelding fra 1948 kan tyde på at bruken startet tidligere, men når han i meldingen for 1951 oppgir et område utenfor området for høstbeitekravet (Suolovárri) som høstbeiteområde, er dette usikkert. Videre tilsier Reindriftsforvaltningens opplysninger fra 2003 om at enheter tilhørende Láhtin siida «*i dag*» utøver (vinter) beitebruk i områdene nord for Karasjok (i tidligere distrikt 17), sammenholdt med Mette Anti Gaups utsagn om at bruken pågikk frem til «*rundt 2003*», at bruken tok slutt i 2003. Et bekreftende svar kan derfor medføre at kravet om 50 års bruk vil være oppfylt.

Slik kommisjonen ser det, kan det ikke generelt utelukkes at et område som en siida har brukt som høstbeite og der bruken endres til vinterbeitebruk, kan være gjenstand for erverv av en særrett til vinterbeite selv om området bare i en del av hevdstiden har vært brukt som vinterbeite. En slik bruksendring kan være en følge av at de ytre forutsetningene for bruken har endret seg, og samsvare med det som er naturlig ut fra «*tida og tilhøva*». Dette må i alle fall gjelde dersom endringen har skjedd uten at andre siidaer har blitt fortrengt fra å bruke området som vinterbeite og ikke har utløst protester som gir grunnlag for å trekke rettighetspretendentens gode tro i tvil, og der det ikke har vært nevneverdige opphold i bruken.

I dette tilfellet synes bruksendringen å ha skjedd uten at andre har blitt fortrengt og uten at bruksendringen har utløst protester. Sakens opplysninger tilsier imidlertid at bruken som høstbeite tok slutt tidlig på 1980-tallet, og at vinterbeitingen startet midt på 1990-tallet, jf. punkt 14.6.3.1, 14.5.2 og 14.5.3. Dette gir et bruksopphold på nærmere 15 år, og dermed vesentlig lenger enn de to årene som etter hevds-loven § 6 annet ledd avbryter et hevdserverv.

Kommisjonen har i punkt 14.6.2.1 lagt til grunn at Nilut Piera bártnits bruksopphold når det gjelder vinterbeiteområdene ved Iškoras, ikke har avbrutt hevdservervet fordi oppholdet sannsynligvis var et utslag av en stilltiende avtale/enighet med nabosiidaen, Nilut Lásse siida, og ikke av at sistnevnte utøvde bruk i strid med Nilut Piera bártnit sin rett.

Når det gjelder høstbeiteområdet ved Gárdin og den senere vinterbeitebruken av dette, er bruksoppholdet betydelig lengre, og da bruken ble gjenopptatt hadde den endret karakter fra høstbeitebruk til vinterbeitebruk. Det er heller ikke grunnlag for å anta at bruksoppholdet var utslag av en «*rettslig disposisjon*» ved at vintersiidaene i Láhtin sommersiida i noen år lot andre siidaer få bruke deres høstbeiter. Det er mer sannsynlig at det var en frivillig bruksstans som følge av at siidaene anså det mer hensiktsmessig at høstbeitingen foregikk lenger nord. Dessuten betegnet Láhtin siida i 2008 området fra Navkajohka-munningen til Atnejohka og Atnejávri i Porsanger som siidaens «tradisjonelle» høstbeiteområde, jf. punkt 14.5.3.

Kommisjonen legger etter dette til grunn at bruksoppholdet fra tidlig på 1980-tallet til rundt midten av 1990-tallet har vært fristavbrytende og at tidsvilkåret på 50 års bruk ikke er oppfylt. Et eventuelt hevdserverv vil derfor kreve at bruken har vist seg ved en «*fast tilstelling*».

14.6.3.3 Har bruken vist seg ved en «fast tilstelling»?

Det fremgår av sakens opplysninger at det har stått et skillegjerdeanlegg ved Rihtoaivi, om lag tre kilometer nordvest for Gárdin. Dette er sentralt i området for høstbeitekravet fra Nilut Piera bártnit. Spørsmålet er derfor om dette er en «*fast tilstelling*» som har gitt et signal utad om at Nilut Piera bártnit sine rettsforgjengere har hatt høstbeite i området, slik at tidsvilkåret kan settes til 20 år, jf. hevdsloven § 8 første ledd, sammenholdt med §§ 7 annet ledd og 2.

Nils Persen Gaup har forklart at skillegjerdeanlegget ved Rihtoaivi ble satt opp på 1960-tallet, jf. punkt 14.3. Oskar Eriksen har opplyst at det var familien til Per Nilsen Gaup (Nilut Piera) som satte opp gjerdeanlegget, og at det sto frem til 2014, jf. punkt 14.4.8. Dette understøtter at Per Nilsen Gaups siida brukte området på 1960-tallet og tidlig på 1970-tallet. Finnmark jordsalgskontors gjerdetillatelse av 22. mai 1969 er imidlertid stilet til daværende nestformann i Reinbeitedistrikt 16, Per Anders Sara, og gjerdet ble i 1987 solgt fra daværende distrikt 16C til daværende distrikt 17, jf. punkt 14.5.2. Disse forholdene tyder på at skillegjerdeanlegget var felles for hele daværende distrikt 16/16 C, og ikke forbeholdt for Nilut Piera bártnit sine rettsforgjengere eller for vintersiidaenene tilhørende Láhtin siida, som var én av tre sommersiidaer i distrikt 16C. De to andre var Vuorji siida og Njeaiddán siida.[86]

Skillegjerdeanlegget må anses som en installasjon som utad har signalisert at det har foregått høstbeitebruk i området vest for Gárdin. Spørsmålet er imidlertid om Nilut Piera bártnit kan påberope seg anlegget som grunnlag for at

86 Reindriftsforvaltningen, *Forslag til nye distriktsgrenser i Polmak og Karasjok*, 2003 (jnr. 16/1553-8) s. 46, 48 og 50.

de har ervervet en særrett til høstbeite i dette området til fortrengsel for andre siidaer som har vært med på å bruke anlegget.

For at en «*fast tilstelling*» skal forkorte hevdstiden fra 50 til 20 år, er utgangspunktet at hevderen må ha oppført tilstellingen.[87] Dette har sammenheng med at formålet med regelen om kortere hevdstid der bruken vises ved en «*fast tilstelling*» er at grunneieren lettere kan reagere og verne seg mot en synlig bruk enn mot en bruk som ikke er synlig.[88] Der hevdsobjektet er en fortrinnsrett eller særrett til reinbeite som går på bekostning av andre reindriftsberettigede i området, vil kravet om fast tilstelling være begrunnet i hensynet til at andre som driver reindrift i området lettere skal kunne oppdage og beskytte seg mot bruken.

Et skillegjerdeanlegg som er satt opp og brukes av flere siidaer i fellesskap vil ikke gi de øvrige siidaene et signal om at én av siidaene har brukt området i større utstrekning eller mer intensivt enn de andre. Én enkelt siida kan derfor ikke påberope seg anlegget som grunnlag for hevdserverv på bekostning av de andre siidaene som har brukt det.

I den foreliggende saken er det godt mulig at Nilut Piera bártnit sin rettsforgjenger, Per Nilsen Gaup (Nilut Piera), satte opp skillegjerdeanlegget ved Rihtoaivi, men det var Reinbeitedistrikt 16 som søkte Jordsalgskontoret om oppføring av gjerdet og det var distrikt 16C som senere overdro det til distrikt 17. Dette gjør det sannsynlig at gjerdet var et felles prosjekt for distrikt 16/distrikt 16C, og at de øvrige siidaene i distriktene ikke hadde grunn til å reagere på den bruken Nilut Piera bártnit sine rettsforgjengere utøvde med utgangspunkt i anlegget.

Også forklaringene til Mette Anti Gaup og Nils Persen Gaup tyder på at skillegjerdeanlegget ved Rihtoaivi var et fellesprosjekt. Mette Anti Gaup sa på høringsmøtet 13. februar 2017 at Láhtin siida, Jáhkenjárgga siida, Vuorji siida og Njeaiddán siida brukte anlegget. Nils Persen Gaup sa i intervju 20. november 2018 at Láhtin siida satte opp anlegget på 1960-tallet, og at Nilut Piera bártnit sine rettsforgjengere hadde vært med på dette, jf. punkt 14.3.

Dette innebærer at verken Láhtin siida, eller Nilut Piera bártnit som én av vintersiidaene i Láhtin siida, kan påberope seg skillegjerdanlegget ved Rihtoaivi som grunnlag for at regelen om 20 års hevdstid får anvendelse ved vurderingen av om de har ervervet en særrett til reinbeite vest for Gárdin på bekostning av andre siidaer som har brukt gjerdeanlegget.

Når gjerdeanleggstillatelsen ble utstedt i 1969 og anlegget ble overdratt fra distrikt 16C til distrikt 17 i 1987, er det dessuten uansett ikke sannsynliggjort at anlegget var eid av Láhtin siida/Nilut Piera bártnit sine rettsforgjengere i tilstrekkelig lang tid til at de kan påberope 20-års regelen. Det er dessuten overveiende sannsynlig at deres bruk av høstbeiteområdet vest for Gárdin tok slutt tidlig på 1980-tallet, slik at den høstbeitebruken som gjerdeanlegget har signalisert utad at har foregått, uansett ikke vil oppfylle tidskravet om 20 års bruk.

Kommisjonen har ikke funnet andre opplysninger som tilsier at siidaen har hatt andre faste installasjoner i området i den perioden den brukte området vest for Gárdin som høstbeite. Tidsvilkåret vil dermed være 50 års bruk i sammenheng, og når dette ikke er oppfylt, er det ikke nødvendig for kommisjonen å vurdere de øvrige hevdsvilkårene.

14.6.4 Konklusjon

Nilut Piera bártnit har med grunnlag i hevd ervervet en fortrinnsrett til vinterbeite til den vestre delen av Iškoras og områdene rundt, på strekningen fra Heargevárri vestover til Bierssájeaggi, derfra nordover til Lávvovárri over den vestre delen av Iškoras, østover og rundt Bálggesvárri, og derfra sørover på østsiden av Linddejeaggi tilbake til Heargevárri. Se kartet i figur 14.6. Innholdet i begrepet «fortrinnsrett» er forklart i punkt 7.2.1.

Nilut Piera bártnit har i det øvrige området for vinterbeitekravet og i området for høstbeitekravet andel i den alminnelige reindriftsretten.

87 Borgar Høgetveit Berg, *Hevd*, 2005 s. 375.
88 Borgar Høgetveit Berg, *Hevd*, 2005 s. 366.

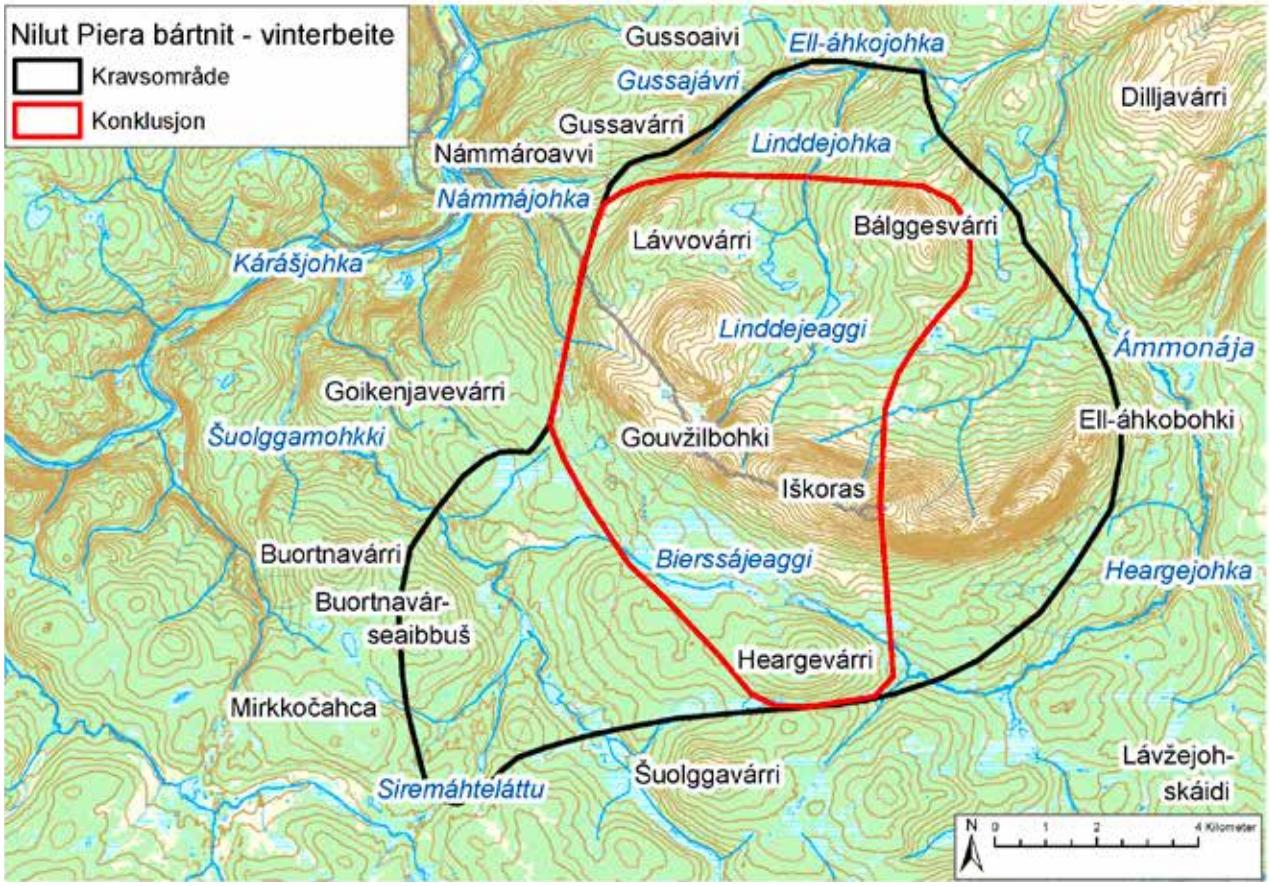
Nilut Piera bártnit - vinterbeite
Kravsområde
Konklusjon
Gussoaivi
Ell-áhkojohka
Gussajávri
Dilljavárri
Gussavárri
Linddejohka
Námmároavvi
Námmájohka
Bálggesvárri
Lávvovárri
Kárášjohka
Linddejeaggi
Ámmonája
Goikenjavevárri
Ell-áhkobohki
Šuolggamohkki
Gouvžilbohki
Iškoras
Buortnavárri
Bierssájeaggi
Heargejohka
Buortnavár-
seaibbuš
Heargevárri
Mirkkočahca
Lávžejoh-
skáidi
Šuolggavárri
Siremáhteláttu
N
0
1
2
4 Kilometer

Figur 14.6

15. BÁHKILSKÁIDI SIIDA (HØSTBEITE)

15.1 Hva saken gjelder

Rettighetsmeldingen fra Báhkilskáidi siida er datert 5. februar 2012 (jnr. 14/352-7) og gjelder høstbeite og vinterbeite. Høstbeitekravet gjelder Vuoskkovuopmi-området nord for Kárášjohka, og omfatter rundt 190 km². Det er behandlet umiddelbart nedenfor. Vinterbeitekravet er behandlet i kapittel 19. Báhkilskáidi siidas høstbeitekrav overlapper delvis med krav fra Reinbeitedistrikt 14A Spierttagáisá (kapittel 8), Áibmejávri dálvesiida (kapittel 11), Rávdol siida (kapittel 13), og Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida (kapittel 16). Se figur 15.1.

Kommisjonen bekreftet ved brev 25. mai 2012 (jnr. 14/352-8) til Báhkilskáidi siida at rettighetsmeldingen var mottatt og registrert. På intervjumøte 15. oktober 2013 (jnr. 14/352-11) var siidaen representert ved Per John S. Utsi (f. 1938) og John Samuel Utsi (f. 1970).

Ved brev 7. mars 2014 (jnr. 14/352-12) anmodet kommisjonen Báhkilskáidi siida om å redegjøre for siidaens forståelse av begrepet «*besittelse*» slik det er brukt i rettighets-

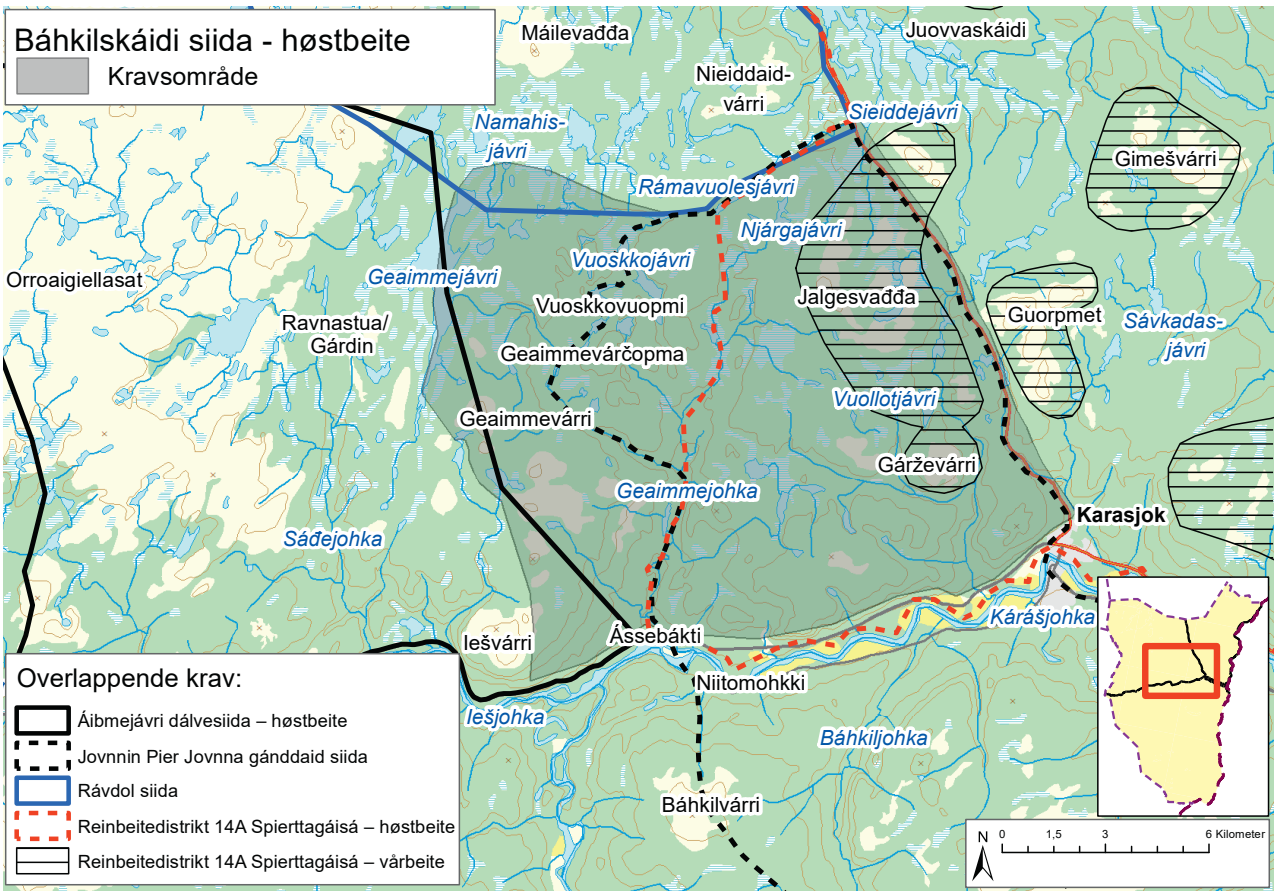

Figur 15.1

meldingen. Siidaen ble også bedt om å kommentere Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siidas bemerkninger til Báhkilskáidi siidas overlappende krav, og om å tilkjennegi synspunkter på ulike overlappende krav i vinterbeiteområdet og på den distriktsgrensen som ble fastsatt i 2004. Báhkilskáidi siida besvarte henvendelsen 20. mai 2014 (jnr. 14/352-13).

Kommisjonen kontaktet Báhkilskáidi siida ved brev 3. november 2014 (jnr. 14/352-2) for å få avklart Marit Anne Bærs siidatilhørighet. Báhkilskáidi siida opplyste ved 17. november 2014 (jnr. 14/352-4), jf. også telefonsamtale 25. november 2014 (jnr. 14/352-3), at hun tilhører Mirkocáza siida, men at hun i noen år før 2014 drev sammen med Báhkilskáidi siida.

Ved brev 11. april 2016 (jnr. 14/352-15) ba kommisjonen Báhkilskáidi siida om å oversende dokumentasjon som kunne sannsynliggjøre deres bruk av området for høstbeitekravet, samt å avklare enkelte spørsmål angående vinterbeitekravet. Siidaen besvarte spørsmålene ved brev 11. mai 2016 (jnr. 14/352-16), der arbeidsplanene for (daværende) Reinbeitedistrikt 16B for 1994 til 1996 og siidaens årsmøteprotokoll for 2005 var vedlagt. I tillegg viste siidaen til materiale utarbeidet av Tharald Frette, Ørnulv Vorren og A/L Bajos.

Kommisjonen stilte ved brev 27. oktober 2016 (jnr. 14/352-17) ytterligere spørsmål til Báhkilskáidi siida angående siidaens bruk av vinter- og høstbeiteområdene, og om hvem som er siidamedlemmer. Siidaen besvarte henvendelsen 9. januar 2017 (jnr. 14/352-20).

Báhkilskáidi siida ble ved brev 6. januar 2017 (jnr. 14/352-19) innkalt til høringsmøtet om interne forhold i reindriften i februar 2017. Her deltok Báhkilskáidi siida 13. februar der Per John Samuelsen Utsi (f. 1938) og Anders Mathis Utsi (1976-2020) forklarte seg om høstbeitekravet og 14. februar 2017 der de forklarte seg om vinterbeitekravet (jnr. 14/315-91 og 115). Før høringsmøtet gjorde kommisjonen 3. februar 2017 et bevissikringsintervju med Per John Samuelsen Utsi (jnr. 14/352-25, jf. jnr. 14/352-22 og 14/352-24). Etter høringsmøtet oversendte siidaen visse supplerende opplysninger ved epost 2. mars 2017 (jnr. 14/352-21).

Kommisjonen ba ved brev 14. desember 2018 (jnr. 14/352-20) Báhkilskáidi siida om eventuelle merknader til den delvis overlappende rettighetsmeldingen fra Nuorrojoga ja Ástevári siiddat (kapittel 35), som ble fremmet etter det nevnte høringsmøtet.

I intervju 8. juli 2020 (jnr. 14/352-36) fortalte John Samuel Utsi (f. 1970) om Báhkilskáidi siidas faste installasjoner, og opplyste at kommisjonens kartfesting av siidaens kravsområde ikke var korrekt. Han oversendte 13. august 2020 et justert kravskart (jnr. 14/352-37, jf. 14/352-35), og 9. oktober 2020 (jnr. 14/352-40) opplysninger om siidaens sperregjerde i høstbeiteområdet. Saken er også, særlig når det gjelder vinterbeitekravet, belyst i intervjuer med Magga Kirsten Guttorm (f. 1932) 19. januar 2017 (jnr. 14/332-15), John Mikkelsen Somby (f. 1934) (jnr. 17/261-22), Arvid Næss (f. 1961) 12. og 18. mai 2020 (jnr. 14/336-40 og 41), Nils Aslak Guttorm (f. 1967) 17. november 2020 (jnr. 14/332-24) og Johan Aslak Eira (f. 1978) 13. juli 2021 (jnr. 14/330-24).

Ved brev 27. oktober 2016 anmodet kommisjonen Reindriftsforvaltningen Øst-Finnmark om å oversende arkiv- og kartmateriale som kan ha betydning for utredningen av rettighetsmeldingen fra Báhkilskáidi siida (jnr. 14/352-17). Reindriftsforvaltningen opplyste i telefonsamtale 28. oktober 2016 (jnr. 14/352-18), jf. brev 14. november 2016 (jnr. 14/315-78), at arkivmateriale eldre enn 1989 er oppbevart i Statsarkivet i Tromsø. Herfra har kommisjonen innhentet en del av reindriftsmeldingene til siidaens rettsforgjengere for årene 1961 til 1973 (jnr. 14/352-32). Kommisjonen ba ved brev 28. september 2020 (jnr. 14/352-38) Reindriftsforvaltningen om å oversende eventuelle opplysninger om gjerder i Báhkilskáidi (Jáhkenjárga) siidas høstbeiteområde. Fylkesmannen i Troms og Finnmark besvarte henvendelsen ved brev 1. oktober 2020 (jnr. 14/352-39) og vedla en del arkivmateriale.

Ole Henrik Magga har ikke deltatt ved behandlingen av den delen av Báhkilskáidi siidas rettighetsmelding som overlapper rettighetsmeldingen fra Reinbeitedistrikt 14A Spierttagáisá, jf. punkt 7.2.3 og 8.1.

15.2 Nærmere om sakens bakgrunn

Báhkilskáidi siida er ifølge bruksreglene for Reinbeitedistrikt 16 Karasjok Vest (Kárášjoga oarjjabealli) én av distriktets 19 vintersiidaer.[1]

Om sommeren og høsten er Báhkilskáidi siida sammen med Mirkocáza siida (kapittel 18), en del av Jáhkenjárgga siida. Dette er en av de ni sommersiidaene i distrikt 16.[2] Jáhkenjárga sommersiida har sommerbeiter i Måsøy kommune. Høstbeitene er i Karasjok kommune fra kirkestedet og nordvestover forbi Vuoskkovuopmi. Vinterbeitene er sør for kirkestedet rundt Báhkilvárri og Gussajávri, og omfatter vel 75 km^2 ifølge bruksreglene.[3]

Báhkilskáidi siidas forgjengere i reindriften i Karasjok kan spores tilbake til 1855 og Nils Josefsen Utsi (1816-1900). Han var gift med Marith Samuelsdatter Måsø (1816-1860) og blant deres barn var Samuel Nilsen Utsi (Hoamma-

1 Reinbeitedistrikt 16, *Bruksregler*, godkjent av Fylkesmannen i Finnmark, 3. januar 2019 (jnr. 16/1553-33) s. 14-18.

2 Reinbeitedistrikt 16, Op. cit., 3. januar 2019 (jnr. 16/1553-33) s. 4

3 Reinbeitedistrikt 16, Op. cit., 3. januar 2019 (jnr. 16/1553-33) s. 7-8 (sommer), 12 og 19 (høst) og 13 og 17 (vinter).

Sámmol) (1854-1925). Samuel var gift med Elen Johnsdatter Måsø (1861-1939). Samuel Samuelsen Utsi (Stravnnje-Sámmol) (1896-1939) var et av deres barn. Han var gift med Marit Andersdatter Guttorm (1895-1976). Deres sønner Anders Samuelsen Utsi (Roncen Ánde) (1925-2017), Nils Samuelsen Utsi (Roncen Nigá) (1934-2016) og Per John Samuelsen Utsi (Roncen Jovnna) (f. 1938) var opprinnelig i samme siida, men etter hvert skilte Anders Samuelsen Utsi ut sin egen siida, og brukte et annet område enn brødrene.[4]

Per John Samuelsen Utsi var gift med Alette Johnsdatter (Guttorm) Utsi (1939-2008). Han er Báhkilskáidi siidas eldste medlem. Ifølge bruksreglene hadde siidaen per januar 2019 to siidaandeler.[5] De tilhørte Per John Samuelsen Utsis sønner, John Samuel Utsi (f. 1970) og Anders Mathis Utsi (1976–2020). Etter at Anders Mathis døde, har hans siidaandel vært gjenstand for privat skifte. Kommisjonen kjenner ikke til om skiftet er avsluttet.

15.3 Bemerkninger fra Báhkilskáidi siida

I det følgende redegjøres det i hovedsak for Báhkilskáidi siidas merknader angående siidaens høstbeitekrav. Siidaens merknader hva angår vinterbeitekravet, er gjengitt i punkt 19.3.

Báhkilskáidi siidas *rettighetsmelding* av 5. februar 2012 er sendt inn på vegne av Jáhkenjárga (sommer)siida, men det er senere presisert at kravet må anses fremmet av Báhkilskáidi siida, fordi det også har kommet inn krav fra Mirkocáza siida (kapittel 18), jf. nedenfor. Rettighetsmeldingen gir denne beskrivelsen av det rettslige grunnlaget for kravet:[6]

> «Gjennom våre forfedres bruk og besittelse av de samme landområder har vi ut ifra reindriftssamiske kultur og næringstradisjoner, samt ut ifra samisk rettsoppfatning opparbeidet oss sedvanerett etter alders tids bruk til fortsatt besittelse og bruk av de samme områder som vårt beiteland.»

Báhkilskáidi siida bemerker i et vedlegg til meldingen at Jáhkenjárga sommersiida de siste 40 årene «allerede 1. september» har begynt å flytte flokken til høstbeitene på grunn av begrensede høstbeiteressurser i sommerbeiteområdet. Siidaen opplyser at den etter noen dagers opphold i Hatterområdet (Háhttir), vanligvis «*har gjennomført høstflyttingen og føring av flokken direkte til siidaens tradisjonelle høstbeiteland i Vuoskkovuopmi-området i Karasjok*», og at flokken føres til de tradisjonelle vinterbeitene tidlig i desember. Videre heter det:[7]

> «Fra tidligere har det vært vanlig at Jáhkenjárgga-siidas reinflokk ble skilt ut i 2 vintersiidagrupper, nemlig Mirkocáza siida og Báhkilskáidde-siida. Men etter at reineierne i den andre vintersiidagruppen valgte å avvikle sin reindrift, så har Jáhkenjárgga-siidas gjenværende siidaandeler valgt å holde sin rein i en flokk i hele vinterhalvåret».

Vedlagt rettighetsmeldingen var også utdrag av reindriftsinspektør Kristian Nissens beskrivelse av «*Reindriften i Finmarken 1911-1915*» (s. 1 og 8), reindriftsforvaltningens forslag til ny distriktsinndeling i Finnmark fra 1994 (s. 76, 78, 80-81 og 94) og til nye distriktsgrenser i Polmak og Karasjok fra 2003 (s. 42-43), og fem utdrag fra Ørnulv Vorren, *Finnmarkssamenes nomadisme II*, 1962. Disse utdragene beskriver bruken til følgende siidaer:

(i) «*W.2. Roan'cen-Anti-sii'dâ/Jakkunjarg-sii'dâ*» (s. 171-175, 186, 188, 195-196 og 206), der førstnevnte (Roncen Ánde siida) er rettsforgjenger til Báhkilskáidi siida, og den andre trolig er rettsforgjenger til Mirkocáza siida; (ii) «*W.5.b. Allât-Jown-sii'dâ/Juhvu-Jown-sii'dâ*» (Álet Jovnna siida) (s. 179, 187, 189, 199 og 207-208), der John Johannesen Guttorm (Álet Jovnna) (1912-1995) var far til Alette Guttorm Utsi (Álet Jon Álehttá) (1939-2008) som var gift med Per John Samuelsen Utsi (f. 1938), som er det eldste medlemmet i Báhkilskáidi siida; (iii) «*Y.1.c. Jownâ-Sammul-sii'dâ*» (Jovnna Sámmol siida) (s. 216, 218-223 og 225), som var en del av reinbeitedistrikt 14 Spierttanjárga, og hørte til sommersiidaen Gaisa-sii'dâ; (iv) «*Z-2 Juhanâ-Bierâ-sii'dâ*» (Jovnnen Pier Jovnna) (s. 226-228 og 230-234); og (v) «*W.7. Niilu-sii'dâ/Niilu-bardne-sii'dâ/Rawna-Niilu-sii'â*» (s. 171-173, 182, 187, 191-192, 202-203 og 208).

Ifølge Báhkilskáidi siida dokumenterer Vorrens omtale av beitebruken til Roncen Ánde siida (W.2) og Álet Jovnna siida (W.5.b.) hvilke områder Báhkilskáidi siidas forgjengersiidaer brukte på 1950-tallet, mens Vorrens beskrivelse av beitebruken til Jovnna Sámmol siida (Y.1.c) dokumenterer bruken til Per John Samuelsen Utsis far, Samuel Samuelsen Utsi, før andre verdenskrig. Hensikten med å vedlegge Vorrens beskrivelser av beitebruken til «Juhanâ-Bierâ-sii'dâ» (Z.2) og «Niilu siida» (W.7) er å vise at rettsforgjengerne til

4 A/L Bajos, *Analyse og plan for organisering av utnyttelsen av beite- og driftsarealet i distrikt 17/18*, 1989 s. 27.

5 Reinbeitedistrikt 16, *Bruksregler, godkjent av Fylkesmannen i Finnmark*, 3. januar 2019 (jnr. 16/1553-33) s. 17.

6 Báhkilskáidi siida, *Rettighetsmelding*, 1. mars 2012 (jnr. 14/352-7).

7 Báhkilskáidi siida, *Vedlegg 1 til rettighetsmelding*, 1. mars 2012 (jnr. 14/352-7) s. 1.

to av de som har fremmet krav som overlapper Báhkilskáidi siidas krav, Nilut Piera bártnit (kapittel 14) og Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida (kapittel 16), på 1950-tallet brukte andre områder enn deres respektive kravsområder.[8]

John Samuel Utsi (f. 1970) og Anders Mathis Utsi (1976-2020) fra Báhkilskáidi siida sa på *intervjumøte 15. oktober 2013* at siidaen har brukt området for høstbeitekravet fra omtrent 1975, og at det ble tatt i bruk fordi ingen andre brukte det om høsten. På spørsmål om de hadde kommentarer til at andre siidaer har krevd rett til vinterbeite i området, ga de uttrykk for at de kjente lite til bruken av området vinterstid. De bemerket imidlertid at området er best egnet som høstbeite fordi det som regel er vanskelig å bruke om vinteren på grunn av snøforholdene.[9]

I brev til *17. november 2014* kommenterer Báhkilskáidi siida ved John Samuel Utsi forholdet til Mirkocáza siida, som 30. oktober 2013 oversendte sin egen rettighetsmelding signert av Anna Ravna Gaup og Marit Anne Bær, jf. punkt 15.4.4, og skriver:[10]

> «Báhkilskáidi siida har hatt siidadrift sammen med Marit Anna Bær og hennes brødre i de siste seks årene, og Marit Anna Bær har heller ikke vært i egen siida etter at én av brødrene hennes gikk bort i 2008. Anna Ravna Gaup sin siida har ikke tidligere vært en del av Mirkocáza siida, før hun de siste årene flyttet dit og begynte å ha siidadrift sammen med Bær-familien. Tidligere har Anna Ravna Gaups siida hatt siidadrift nord for Karasjok, i det området hvor avdøde Kirsten Biret Gaup hadde siidadrift. Fra senhøsten 2013 var alle tre siidaer samlet; Anna Ravna Gaup, Marit Anna Bær og Báhkilskáidi siida gjennom hele vinteren frem til vi flyttet til sommerbeiteområdene på våren.»

I *telefonsamtale 25. november 2014* fremhevet John Samuel Utsi det gode samarbeidet Báhkilskáidi siida de senere årene har hatt med Marit Anne Bær og Mirkocáza siida. Han opplyste at de to siidaene hadde brukt hverandres vinterbeiteområder i fellesskap i disse årene.[11]

I *brev 11. mai 2016*, jf. viser Báhkilskáidi siida til arbeidsplanene for (daværende) reinbeitedistrikt 16b (Jáhkenjárgga siida) fra 1994 som dokumentasjon på siidaens bruk av Vuoskkovuopmi-området nordvest for Karasjok kirkested som høstbeite siden 1975. Siidaen fremholder at Jáhkenjárga sommersiida «*har hatt felles høstbeiteområder med Karasjok distrikt 17 i områdene rundt Vuo[sk]kovuopmi*», og at de har skilt reinen i Gárdin. Videre heter det:[12]

> «Disse områdene har Jáhkenjárga-siida brukt i flere tiår, sammen med dagens Báhkilskáidi-siida (Roncen-Jovnna-siida), Roncen Ánde-, Roncen Nigá- og Bær siidaen. For øvrig kan man finne informasjon om høstbeitområdene i Statsarkivet i Troms. Ellers har Kirste Biret Gaup-siidaen i noen perioder vært sammen med Jáhkenjárgga siida på høstbeite i Vuo[sk]kovuopmi området.»

I brevet gir Báhkilskáidi siida også opplysninger om siidaens vinterbeitebruk, jf. punkt 19.3, og opplyser at Roncen Nigá siida tilhørte Báhkilskáidi siida. Som nevnt i punkt 15.2, er Roncen Nigá det samiske navnet til Nils Samuelsen Utsi (1934-2016). Han var bror av Anders Samuelsen Utsi (Roncen Ánde) (1925-2017) og Per John Samuelsen Utsi (f. 1938).

Per John Samuelsen Utsi (Roncen Jovnna) fortalte i *bevissikringsintervju 3. februar 2017* at Báhkilskáidi siidas høstbeiteområde strekker seg fra huset deres i Rávdojohka til Gárdin/Ravnastua og fra Geaimmejávri til Sieiddejávri og at det har vært slik i rundt 40 år.[13]

John Samuel Utsi (f. 1970) var bisitter under intervjuet. Han sa at Báhkilskáidi siida har vært alene i høstbeiteområdet, og at de som regel kom til området i september, mens Mirkocáza siida (kapittel 18) som regel kom dit senere på høsten. Ifølge John Samuel hadde imidlertid Mirkocáza siida ikke vært der de siste 10-15 årene: «*De er i sommerbeiteområdet helt til det blir vinter og scooterføre*». Han bemerket at Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida (kapittel 16) ikke er deres naboer, og at siidaen kom fra Njeaiddán og ikke hører til i Hálkavárri. For øvrig ga John Samuel uttrykk for at det i dag ikke er like mange reinsammenblandinger som tidligere, og at dette har sammenheng med at det er satt opp gjerder og med et mer effektivt sanksjonssystem.[14]

Under intervjuet ga de ellers uttrykk for at Johannes A. P. Guttorm ikke skulle ha fremmet rettighetsmelding for kommisjonen, fordi han har avviklet sin siidaandel. Derimot fremholdt de at Mathis P. Guttorm på intervjutidspunktet i 2017 fortsatt var reindriftsutøver, og at han brukte Báhkilskáidi siidas høstbeiteområde om vinteren, uten at

8 Finnmarkskommisjonen, *Gjennomgang av rettighetsmelding*, 23. januar 2014 (jnr. 14/352-11) s. 2-3.

9 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 23. januar 2014 (jnr. 14/352-11) s. 5

10 Báhkilskáidi siida, brev til kommisjonen, 17. november 2014 (jnr. 14/352-4).

11 Finnmarkskommisjonen, notat fra telefonsamtale, 25. november 2014 (jnr. 14/352-3).

12 Báhkilskáidi siida, brev til kommisjonen, 11. mai 2016 (jnr. 14/352-16) s. 1. Opplysningene er gjentatt i brev oversendt ved epost 9. januar 2017 (jnr. 14/352-20) s. 3 og i brev 1. mars 2017 (jnr. 14/352-21) s. 6-7.

13 Finnmarkskommisjonen, *Bevissikringsintervju med Per John Samuelsen Utsi*, 3. februar 2017 (jnr. 14/352-25) s. 13.

14 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 3. februar 2017 (jnr. 14/352-25) s. 13.

dette var til hinder for Báhkilskáidi siidas bruk. John Samuel bemerket at hele området nord for Karasjok kirkested egentlig er høstbeite, og at det oppstår konflikter for de siidaene som blir igjen der. Han viste spesielt til at det hadde vært en rettssak mellom Njeaiddán siida og Rávdol siida.[15]

På *høringsmøtet 13. februar 2017* opplyste Per John Samuelsen Utsi (f. 1938) at hans eldre bror Anders Samuelsen Utsi (Roncen Ánde) (1925-2017) var siidaleder i årene etter andre verdenskrig, og at siidaen da hadde hatt rein på beite «*forbi Čavččavárit, bak Mollešjávrrit på høsten, i august. Da dro vi til Gárdin/Ravnastua og Sáđoaivi*». Ifølge Per John brukte siidaen i disse årene også Idjavuopmi-området, i nærheten av Idjajávri.[16]

Anders Mathis Utsi (1976-2020) opplyste at Báhkilskáidi siida har en skriftlig avtale med Máhkarávjju siida om hvor sperregjerdet for høstbeitet skal gå. Ifølge Anders Mathis Utsi hadde Máhkarávjju siida satt opp gjerdet, som etter avtalen skulle følge traktorveien til Geaimmejávri, men gjerdetraseen avviker noe fra dette. For øvrig sa han at forholdet mellom Báhkilskáidi siida og Rávdol siida (kapittel 13) er uproblematisk og at de to siidaene har satt opp et gjerde mellom seg som fortsatt står. Derimot var han kritisk til høstbeitekravene fra Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida og Reinbeitedistrikt 14A Spierttagáisá, jf. punkt 8.10.[17]

Etter høringsmøtet oversendte Báhkilskáidi siida *1. mars 2017* et brev der siidaen blant annet gir følgende kommentar til høstbeitkravet fra Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida:[18]

> «Siidaen til Jovnnin Pier Jovnnas gutter gjør også krav på hele høstbeiteområdet til Jáhkenjárga i Vuo[sk]kovuopmi. Deres siida har ikke tradisjonelt hatt beiteområder i Vuo[sk]kovuopmi, men i Njeaiddán før de flyttet til Hálkavárri. Og nå har de flyttet til Čalbmelanrášša, der de har vært sammen med Jovnna Sámmol Petter Jovnna de to siste årene.»

Om kravet til distrikt 14A (kapittel 8) skriver Báhkilskáidi siida med henvisning til at distriktet har gjort krav på de østre delene av høstbeiteområdene til Jáhkenjárgga sommersiida, at reineierne i distrikt 14A ikke tradisjonelt har drevet reindrift i Vuoskkovuopmi på høsten og våren. Blant annet fremholder Báhkilskáidi siida at bortsett fra at en nå avviklet vintersiida i distrikt 14A («Rávnna Jovnna siida») tidligere hadde beiter nord for Kárášjohka fra Oalgevárri og nordover på Jalgesvađđa og Gárževárri, har ingen andre vintersiidaer i distriktet brukt disse områdene, og «*dermed har de ikke tradisjonelle rettigheter til området*.»[19]

I *intervju 8. juli 2020* fortalte John Samuel Utsi at siidaen har et gjerde rundt høstbeiteområdet fra Sieiddejávri til Rávdojohka. Første del av gjerdet ble ifølge John Samuel Utsi påbegynt for rundt 35 år siden, og senere ble det bygget «*litt etter litt*» frem til det var ferdig i 2009 eller 2010.[20] Han fortalte også at siidaen ved Niitomohkki på sørsiden av Kárášjohka har et skillegjerdeanlegg som brukes både når siidaen flytter sørover til vinterbeitene og når den flytter nordover om våren, og en flyttbar gumpi ved Geaimmejávri nord i høstbeiteområdet.[21]

For øvrig opplyste John Samuel at Vuoskkovuopmi er skogsområdet ved Vuoskkojávri og Vuoskkovárri. Han sa at dette er siidaens kjerneområde i brunsttiden, og at Jáhkenjárga (sommer)siida har brukt området «*gjennom alle tider*».[22] Ellers presiserte han at siidaens høstbeitekrav omfatter hele Geaimmevárri, og har senere oversendt et justert kravskart som også omfatter visse høstbeiteområder øst for E6 mellom Karasjok og Lakselv.[23]

Báhkilskáidi siida oversendte ved epost *9. oktober 2020* utfyllende informasjon om siidaens gjerde i høstbeiteområdet. Gjerdet går rundt høstbeitene i Vuoskkovuopmiområdet som siidaen betegner som «*et felles område for reinbeitedistrikt 16*», men som Jáhkenjárga (sommer)siida har brukt «*i mange titalls år*». Om gjerdehistorikken heter det:[24]

> «Gjerdet er opprinnelig satt opp av siidaens medlemmer; familiene til Roncen Jovnna [Per John Samuelsen Utsi], Roncen Niigá [Nils Samuelsen Utsi], Roncen Ánde [Anders Samuelsen Utsi] og Roncen Elle [Elen Samuelsdatter Utsi] en gang på 1980-tallet. Etter at

15 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 3. februar 2017 (jnr. 14/352-25) s. 13-14. Mathis P. Guttorm har senere frafalt sitt rettighetskrav, mens kommisjonen ikke har behandlet kravet fra Johannes A. P. Guttorm på grunn av manglende rettslig interesse, jf. foran i punkt 5.3.

16 Finnmarkskommisjonen, *Referat fra høringsmøte*, 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91) s. 66-68.

17 Finnmarkskommisjonen, Op. cit. (jnr. 14/315-91) s. 69-70.

18 Báhkilskáidi siida, brev til kommisjonen, 1. mars 2017 (jnr. 14/352-21) s. 6.

19 Báhkilskáidi siida, Op. cit., 1. mars 2017 (jnr. 14/352-21) s. 7. I brevet (s. 7-8) har siidaen også merknader til kravene fra Vintersiidagruppen Johannes Anders P. Guttorm og Vintersiidagruppen Mathis P. Guttorm, men fordi kommisjonen ikke har behandlet disse kravene, jf. punkt 5.3] omtales ikke disse merknadene her.

20 Finnmarkskommisjonen, *Telefoninterviju med John Samuel Utsi*, 8. juli 2020 (jnr. 14/352-36) s. 9-10.

21 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 8. juli 2020 (jnr. 14/352-36) s. 10-12.

22 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 8. juli 2020 (jnr. 14/352-36) s. 12-13.

23 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 8. juli 2020 (jnr. 14/352-36) s. 14-15, og Báhkilskáidi siida, *Justerte kravskart*, mottatt 13. august 2021 (jnr. 14/352-36)

24 Báhkilskáidi siida, brev 7. oktober 2020, oversendt ved epost 9. oktober 2020 (jnr. 14/352-40) s. 1.

> familien til Roncen Ánde sluttet med reindrift på 1990-tallet, har familiene til Roncen Jovnna, Roncen Niigá og Roncen Elle vedlikeholdt og fornyet gjerdet. Fra 2010 har Anders Mathis Johannes P. Utsi og John Samuel Utsi vedlikeholdt og fornyet gjerdet, etter at familien til Roncen Elle sluttet med reindrift og Marit Anna Bær etterlot noen titalls rein til siidaen.»

Báhkilskáidi siida viser ellers til at den har en avtale med Máhkarávjju siida som ligger til grunn for valg av trasé for grensegjerde mellom de to siidaene, og som ikke samsvarer med det som fremgår av bruksreglene for Reinbeitedistrikt 16. Ifølge Báhkilskáidi siida har den ikke fått klager «*på at gjerdet er til hinder for noen*». Siidaen har likevel opplevd at «a*ndre siidaer prøver å innskrenke Báhkilskáidi/Jáhkenjárgga siidas høstbeiteområde*», og opplyser at den har påpekt dette i en uttalelse som er sendt til distrikt 16.[25]

15.4 Bemerkninger fra kravsfremsettere med overlappende krav og andre

15.4.1 Áibmejávri siida

Áibmejávri siidas høstbeitekrav (kapittel 11) overlapper et mindre område i den vestre delen av Báhkilskáidi siidas høstbeitekrav. En del av grunnlaget for kravet er bruken til Per John Samuelsen Utsis bror Anders Samuelsen Utsi (Roncen Ánde) (1925-2017). Margit Anna (Utsi) Kemi (f. 1950) fra Áibmejávri siida har opplyst at hennes far, Anders Samuelsen Utsi, hadde brukt området etter at han i 1948 giftet seg med hennes mor, Elen Marit (Anti) Utsi (1920-1996), og at familien til hennes mann, Mikkel M. Kemi (f. 1948), hadde brukt det siden 1800-tallet.[26]

15.4.2 Rávdol siida

Rávdol siida (kapittel 13) har fremmet krav om høst- og vinterbeite umiddelbart nord for Báhkilskáidi siidas høstbeitekrav. Det er overlapp mellom de to kravene ved Namahisjávri.

På høringsmøtet 13. februar 2017 sa Johan Aslak Eira (f. 1978) i sin forklaring for Rávdol siida at det i et område som tilhører dem og Jáhkenjárga sommersiida, som er betegnelsen på den sommersiidaen Báhkilskáidi siida tilhører, går et gjerde fra Sieiddejávri til Rámavuolesjávri og videre mot Vuoskkovárri og Geaimmejávri. Han sa at Rávdol siida også har hatt et midlertidig sperregjerde mellom Geaimmejávri og Máilejávri, og opplyste at Jáhkenjárgga siida bruker grenseområdene mot Rávdol siida som høst- og mørketidsbeite. Johan Aslak Eira hadde ellers ingen merknader til Báhkilskáidi siidas krav, og tilføyde:[27]

> «Vi har hatt ganske god kommunikasjon, og bruken har vært akseptabel fra begge sider. Det har stått et gjerde der. Noen ganger har vi i Rávdol siida revet det etter å ha mottatt klager, men så satte Jáhkenjárgga siida det samme gjerdet opp igjen, og da kom det ingen klager».

I intervju 13. juli 2021 sa han at Rávdol siida ikke har noe permanent sperregjerde i dette området, og opplyste at Jáhkenjárgga siidas gjerde «*går sør for våre områder*».[28]

15.4.3 Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida og Reinbeitedistrikt 14A Spierttagáisá

Kravet fra Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida (kapittel 16) overlappes nord for Kárášjohka fullt ut av Báhkilskáidi siidas høstbeitekrav. Det er også betydelig overlapp mellom de to siidaenes vinterbeitekrav sør for Kárášjohka. Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida har fremsatt kritiske merknader til Báhkilskáidi siidas vinterbeitekrav, jf. punkt 19.4.2, men har i mindre grad hatt merknader til Báhkilskáidi siidas høstbeitekrav.

I brev 22. november 2013 anfører imidlertid Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida at Báhkilskáidi siida har lagt fram «*misvisende dokumentasjon*». Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida viser til at Báhkilskáidi siida har vedlagt sin rettighetsmelding to utdrag fra Ørnulv Vorren, F*innmarkssamenes nomadisme* (1962), som ikke underbygger Báhkilskáidi siidas krav.

Det ene utdraget beskriver bruken til «*Z.2 Juhanâ-Bierâ-sii'dâ*». Ifølge Báhkilskáidi siida er dette siidaen til John Persen Guttorm (1935-2004) (Jovnnin Pier Jovnna), som er far til utøverne i dagens Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida. Báhkilskáidi siida har anført at utdraget viser at John Persen Guttorm på 1950-tallet brukte andre områder enn det kravsområdet hans sønner har angitt, jf. punkt 15.3. Ifølge Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida er imidlertid «*Juhanâ-Bierâ*» en «*helt annen person*» enn John Persen Guttorm. Det andre utdraget beskriver bruken til «*Y.1.c. Jownâ-Sammul-sii'dâ*» (Jovnna Sámmol siida) og er ifølge Báhkilskáidi siida vedlagt for å belyse beitebruken til siidaens

25 Báhkilskáidi siida, Op. cit., 9. oktober 2020 (jnr. 14/352-40) s. 1-2.

26 Finnmarkskommisjonen, *Gjennomgang av rettighetsmelding fra Áibmejávri siida*, 17. oktober 2014 (jnr. 14/356-1) s. 4. Ifølge folkeregisteret ble ekteskapet mellom Anders Samuelsen Utsi og Elen Marit (Anti) Utsi inngått 18. april 1949, mens Per John Samuelsen Utsi har opplyst at ekteskapet ble inngått i 1955 (jnr. 14/352-25 s. 9).

27 Finnmarkskommisjonen, *Referat fra høringsmøte*, 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91) s. 45, 52 og 83.

28 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med Johan Aslak Eira*, 13. juli 2021 (jnr. 14/330-24) s. 5.

rettsforgjenger Samuel Samuelsen Utsi. Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida fremholder at beskrivelsen av Jovnna Sámmol siidas bruk på 1950-tallet viser at den ikke har tilknytning til det området Báhkilskáidi siida hevder at den har tilknytning til, men at siidaen brukte et «*helt annet område langt nord for Karasjok*».[29]

Reinbeitedistrikt 14A (kapittel 8) har krevd rett til høstbeite og vårbeite i samme område som Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siidas høstbeitekrav. Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida tilhører distrikt 14A om sommeren og høsten, og har opplyst at siidaens høstbeitekrav kan behandles som en del av distriktets krav, jf. punkt 16.1, samt punkt 8.1 og 8.9. Distrikt 14A har ikke hatt spesifikke merknader til høstbeitekravet fra Báhkilskáidi siida.

15.4.4 Mirkocáza siida

Mirkocáza siida (kapittel 18) og Báhkilskáidi siida tilhører som nevnt i punkt 15.2, Jáhkenjárga sommersiida. I rettighetsmeldingen 30. oktober 2013 som er innsendt av Anna Ravna Gaup og Marit Anne Bær, opplyser førstnevnte at hennes mor Kirsten Berit Guttorm Gaup (1943-2000), brukte Vuoskkovuopmi-området «*til slutten av 1989/1992, da Jáhkenjárgga siida begynte å anvende min mors og onklers vinterbeiter som høstbeite*». Dette gjorde at moren måtte innlede vintersiidafelleskap med Bær-familien i Mirkocáza siida, og selv «*begynne å bruke Vuoskkovuopmi som høstbeite for ikke å miste rettigheter til området*».[30]

Fordi Báhkilskáidi siida i sin rettighetsmelding av 5. februar 2012 hadde opplyst at Marit Anne Bær tilhørte deres siida, ba kommisjonen henne i brev 3. november 2014 (jnr. 14/336-3) om å redegjøre for sin siidatilhørighet. Hun presiserte i brev 13. november 2014 at hun i likhet med sine brødre Rasmus Nils Bær og Samuel Anders Bær tilhører Mirkocáza siida, og at dette har vært hennes siidatilhørighet siden 1970. Videre skriver hun:[31]

> «At John Samuel P. Utsi prøver å få meg som sin vintersiidafelle, kommer av at vi, de to siste årene etter vår bror John Lars R. Bærs plutselige bortgang i 2010, og på grunn av ekstreme vintre, av praktiske årsaker har vært i samme vintersiida som Utsi de siste vintrene. Men dette betyr på ingen måte at vi har etablert en felles vintersiida med familien John Samuel P. Utsi.»

Mirkocáza siida har i brev 3. juli 2017 opplyst at hele Jáhkenjárga sommersiida, bestående av vintersiidaene Báhkilskáidi siida og Mirkocáza siida, sammen har brukt Vuoskkovuopmi som høstbeite siden 1980-tallet, og oversendt et kart der høstbeiteområdet er avmerket.[32]

15.5 Historiske (skriftlige) kilder

15.5.1 Kilder til og med 1933

Det kan på bakgrunn av redegjørelsen i punkt 15.2 oppstilles følgende suksesjonsrekkefølge fra Nils Josefsen Utsi (1816-1900) og frem til dagens Báhkilskáidi siida: (i) Nils Josefsen Utsi (1816-1900) og Marith Samuelsdatter Måsø, tippoldeforeldre; (ii) Samuel Nilsen Utsi (Hoamma-Sámmol) (1854-1925) og Elen Johnsdatter Måsø (1861-1939), oldeforeldre; (iii) Samuel Samuelsen Utsi (Stravnnje-Sámmol) (1896-1939) og Marit Andersdatter Guttorm (1895-1976) besteforeldre; (iv) Per John Samuelsen Utsi (Roncen Jovnna) (f. 1938) og Alette Johnsdatter (Guttorm) Utsi (1939-2008), foreldre; og (v) John Samuel Utsi (f. 1970) og Anders Mathis Utsi (1976-2020). Videre var blant annet Per John Samuelsen Utsis brødre, Anders Samuelsen Utsi (Roncen Ánde) (1925-2017) og Nils Samuelsen Utsi (Roncen Nigá) (1934-2016) involvert i driften, og det samme er flere av Per Johns barn, søsken og søskenbarn.

Den følgende gjennomgangen er basert på opplysninger om de ovennevntes beitebruk i foreliggende skriftlige kilder, og fokuserer i hovedsak på kildenes opplysninger om høstbeitebruken. Når det gjelder vinterbeitebruken vises det til gjennomgangen i punkt 19.5.

Som nevnt i punkt 15.2, tilhører Báhkilskáidi siida i dag Jáhkenjárga sommersiida. De skriftlige kildene tyder på at dette har vært tilfellet i alle fall siden 1953. Det er også usikkert når navnet «Báhkilskáidi siida» ble tatt i bruk. I kildematerialet er siidaen og dens rettsforgjengere blant annet også omtalt som Hoamma-Sámmol siida, Stravnjeganda-siida, Jáhkenjárgga siida, Utsi (siida) og Roncen Ánde siida. Det sistnevnte navnet har sammenheng med at Samuel Samuelsen Utsis etterkommere kalles «Roncenat» på samisk.

Ifølge en oversikt over reineiere i Karasjok fra 1855 var Nils Josefsen Utsi (Niels Josephsen Utzi) (1816-1900) på «*Paa Fjeldet mellem Karasjok og Porsanger*» om sommeren og «*ved Enare Elv*» vinteren.[33] Hans sønn, Samuel Nilsen Utsi (Hoamma-Sámmol) (1854-1925), var ifølge reindriftsinspektør Kristian Nissen ved «*Raiggejavre*» 1. desember 1910. Det fremgår at «*Hoamma-Samuels by (H.-S sida)*» bestod av to familier; Samuel Nilsen Utsi med familie og syv barn, og John Larsen Turi med hustru og hans far Lars

29 Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida, brev til kommisjonen, 22. november 2013 (jnr. 14/352-10) s. 1.

30 Mirkocáza siida, *Rettighetsmelding*, 30. oktober 2013 (jnr. 14/336-11) s. 2.

31 Mirkocáza siida v/Marit Anne Bær, brev 13. november 2014 (jnr. 14/336-4)

32 Mirkocáza siida v/Marit Anne Bær, brev 3. juli 2017 (jnr. 14/336-24).

A. Turi. Navnet «*Raiggejavre*» finnes ikke på nyere kart, men Nissen har kartfestet siidaens oppholdssted til å være like vest for Idjajávri.[34] Det er derfor mulig at det dreier seg om Roggejávri som ligger i området for Rávdol siidas krav, nord for Báhkilskáidi siidas høstbeitkrav. I området for det sistnevnte kravet hadde to andre siidaer ifølge reindriftsinspektøren tilhold i 1910. «*Lave-Pers by (Lave-Per siida)*» var ved Jalgesvađđa, og «*Johan-Pers by (J-P. siida)*» ved Iešvárri.[35]

I springtiden (høsten) 1911 oppholdt Samuel Nilsen Utsis siida seg i Gákkanjunis. Dette er utenfor Báhkilskáidi siidas anførte høstbeiteområde. Foruten Samuel og familien, hadde siidaen Nils Nilsen Vuolab med familie og Anders Persen Utsi som medlemmer. Ved årsskiftet 1911/12 var siidaen ved Nieiddaidvárri. Rundt 1. april 1912 holdt den til ved Skierrevárri.[36]

I 1913/14 besto siidaen av de samme familiene/husholdningene som i 1911/12, men det er spesifisert at også Samuels sønner, John Samuelsen Utsi (1886-1959) og Nils Samuelsen Utsi (1890-1896) var i siidaen. Høsten 1913 var Samuel Nilsen Utsis husstand i Rivdnjesvađđa. Siidaens andre husstand, Nils Nilsen Vuolab med familie og Anders Persen Utsi, var i Gákkanjunis. Siidaen var samlet ved årsskiftet 1913/14 i Lávžejohka, og rundt 1. april 1914 ved Gákkajávri.[37] Ingen av de nevnte stedene ligger i området for Báhkilskáidi siidas høstbeitkrav.

I tillegg til de husholdningene som var i siidaen i 1913/14, var i 1915/16 også Samuel Nilsen Utsis sønn, John Samuelsen Utsi med kone og barn, oppført som en egen husholdning i «*Samuel Nilsen Utsis by/Hoamma-Sámmol siida*». Høsten 1915 var Samuel og John i Gákkanjunis. Nils Nilsen Vuolabs husholdning var i «*Moartašvarre*» (ikke kartfestet). Vinteren 1916 hadde de felles oppholdssted i Máretvuovdi ved Goššjohka.[38] Ingen av de nevnt stedene er innenfor området for Báhkilskáidi siidas anførte høstbeitekrav.

I 1916/17 hadde husholdningene i Hoamma-Sámmols siida samlet drift høsten 1916 da siidaen var ved Váddevárri, og vinteren 1917 da den, i likhet med vinteren 1916, var ved Máretvuovdi.[39] Også i 1917/18 hadde Hoamma-Sámmol siida samlet drift hele året. Høsten 1917 var siidaen ved Váddevárri slik som høsten før, og vinteren 1918 ved Leavdnjavárri.[40]

I 1921 hadde Samuel Nilsen Utsi («*Homma-Samuel*») vinterbeite i Iškorasvuopmi. Det hadde også sønnen, Samuel Samuelsen Utsi («*Strovnje-Samuel*») (1896-1939), som var far til Per John Samuelsen Utsi (Roncen Jovnna) og bestefar til John Samuel Utsi i dagens Báhkilskáidi siida. Samuels to andre sønner, Nils Samuelsen Utsi og John Samuelsen Utsi var dette året registrert med vinterbeite i området «*Karasjok-Skoganvarre*».[41]

Samuel Samuelsen Utsi var i 1923/24 i Nils Nilsen Vuolabs siida. Den var vinteren 1924 ved Idjavuopmi nær Idjajávri, og hadde sommerbeite på Suonjirgáisá både i 1923 og 1924. Nils Samuelsen Utsi hadde egen siida i 1923/24, der også John Samuelsen Utsi var med. De hadde sommerbeite samme sted som Nils Nilsen Vuolab, og vinterbeite i Iškorasvuopmi.[42]

Ifølge Tharald Frette nedtegnelser besto Samuel Samuelsen Utsis siida («*Stravnje-ganda-sida*») i 1932/33 i tillegg til Samuels egen enhet, av hans tre brødre, John Samuelsen Utsi (1886-1959), Ivar Samuelsen Utsi (1899-1992) og Nils Samuelsen Utsi (1890-1986), og en femte bror, Per Samuelsen Utsi drev sammen med sistnevnte. Frette opplyser at siidaen i april 1932 holdt til i Námmájohka. Dette er sentralt i området for Báhkilskáidi siidas vinterbeitekrav. Høsten 1932 var Samuel og brødrene ved utspringet av Govdajohka nær grensen mot Porsanger kommune, og ved årsskiftet 1932/33 ved Hárrejávri, øst for Idjajávri.[43] Begge stedene er utenfor området for høstbeitekravet.

15.5.2 Kilder som beskriver bruken fra 1950-tallet til og med 1989

Ørnulv Vorren navngir i sin beskrivelse av beitebruken til Karasjok-siidaene i årene fra 1953 til 1957 de to vintersiidaene som tilhørte Jáhkenjárga sommersiida som «*Roan'cen-Anti-sii'dâ*» (Roncen Ánde siida) og «*Jakkunjarg-sii'dâ*» (Jáhkenjárgga siida).[44] Roncen Ánde var det samiske navnet til Anders Samuelsen Utsi (1925-2017) som var bror av Per John Samuelsen Utsi (Roncen Jovnna) i dagens Báhkilskáidi siida. Den vintersiidaen Vorren omtaler som «Roan'cen-

33 *Opgaver afgivne inden Vinterthinget for Karasjok i Aaret 1855* (Kommisjonens transkripsjon s. 3) (jnr. 14/352-32).
34 Kristian Nissen, *Karasjoks renbyer 1910* (renby nr. 3), 1. desember 1910 (jnr. 14/352-32).
35 Kristian Nissen, Op. cit., 1910 (renby nr. 5 og 6) (jnr. 14/352-32).
36 Kirsti Strøm Bull, *Reinbyer i Finnmark på begynnelsen av 1900-tallet,* 2005 s. 62-63.
37 Kirsti Strøm Bull, Op. cit., 2005 s. 82-83.
38 Kirsti Strøm Bull, Op. cit., 2005 s. 118-119.
39 Kristian Nissen, Karasjok herreds renbyer i 1916/17 (renby nr. 10) (jnr. 14/352-32).
40 Kirsti Strøm Bull, *Reinbyer i Finnmark på begynnelsen av 1900-tallet,* 2005 s. 130-131.
41 Politimester Ole Lie, *Mandtal over fjeldfinfamilier i Karasjok og Polmak*, 1920/21 (reineier nr. 58, 60, 61 og 62) (jnr. 14/352-32).
42 Kirsti Strøm Bull, *Reinbyer i Finnmark på begynnelsen av 1900-tallet,* 2005 s. 162-163.
43 Tharald Frette, *Renbyer i Polmak herred 1932/33*, 1933 (jnr. 16/1553-17) s. 7.
44 Ørnulv Vorren, *Finnmarksamenes nomadisme II*, 1962 s. 171-173.

Anti-sii'dâ» er dermed forgjenger til Báhkilskáidi siida, mens «Jakkunjarg-sii'dâ» er forgjenger til dagens Mirkocáza siida (kapittel 18).

Ifølge Vorren drev vintersiidaene Jáhkenjárgga siida og Roncen Ánde siida, som han omtaler som «*W.2*», sammen hele perioden. Vorren beskriver siidaens høstflytting, høstleir og springplasser. Siidaen hadde høstleirplass ved Mollešjohka fjellstue. Flyttleia er omtalt slik:[45]

> «Derfra tar en mot øst, går langs vinterveien mot Ravnastua, over Sæissongielas, Navllesaioaivve og over østenden av Bædnagvatnan til sørenden av Orro-oaivve. Her dreier en mot sør over Ravddogielas, går over Lidnebæccanvarre, ned langs Lidnebæccanjokka, over Jiešjokka, opp i Bæjalgnavarre. Her tar en av østover, passerer Goattejr. samt Doiggisvađđa og kommer endelig fram til Beskenjarg ved Karasjokka. Her har en av familien sitt vinterbosted. Hjorden føres opp i Bakkelvarre og begynner sin vinterbeiting ca. 30/11.»

For øvrig opplyser Vorren at vinterbeitingen foregikk fra Báhkilvárri og sørover til Šuolggajohka, Goikenjavevárri, Šuolggaskáidi og Buortnavárri, jf. nedenfor i punkt 19.5.1. Vorrens opplysninger viser at høstbeitingen til rettsforgjengerne til Báhkilskáidi siida i årene fra 1953 til 1957 foregikk vest for området for siidaens høstbeitekrav. Derimot foregikk vinterbeitingen innenfor siidaens anførte kravsområde når det gjelder vinterbeite.

Av de reindriftsmeldingene som kommisjonen har funnet for perioden fra 1961 til 1973 som er sendt inn av brødrene Nils, Per John og Anders Samuelsen Utsi, fremgår det at de oppga daværende Reinbeitedistrikt 17 (Karasjok høstbeite) som høstbeiteområde.[46] Báhkilskáidi siidas høstbeitekrav ligger innenfor tidligere distrikt 17. Det er derfor mulig at siidaens forgjengere har brukt kravsområdet som høstbeite i perioden 1961-1973.

Det fremgår av rapporten til A/L Bajos fra 1989 at Anders Samuelsen Utsi (Roncen Ánde) (1925-2017) i 1987 var i egen siida med sønnene Samuel Per Utsi (f. 1950), John Anders Utsi (f. 1951) og datteren Marit Berit Utsi (f. 1953). Denne siidaen hadde fortsatt sommerbeite sammen med Jáhkenjárga sommersiida, mens vinterbeitene var i områdene fra Áibmečearru og Rávotčohkka og vestover mot grensen til Kautokeino, utenfor Báhkilskáidi siidas anførte vinterbeitkrav. Siidaen til Anders Samuelsen Utsis brødre, Per John Samuelsen Utsi (f. 1938) og Nils Samuelsen Utsi (Roncen Nigá) (1934-2016), hadde vinterbeiter ved Báhkilskáidi, Dákteroavvi og Jeagilvárri.[47] Se ellers nedenfor i punkt 19.5.1.

Bajos-rapporten beskriver også det vestlige flyttesystemet høsten og høstvinteren 1987, og opplyser at «*Jáhkenjarga begynner flyttingen fra sommerbeiteområdet 5.–10. september. De bruker mellom 1 og 2 uker på 'flytte-korridoren' fram til høstbeiteområdet øst for Iešjavri.*» Det fremgår at flere siidaer ble sammenblandet dette året:[48]

> «I Čuolbmavopmi blir det sammenblanding mellom Jáhkenjárga og Rávdol. Like etterpå ankommer også Mikkel Kemi's flokk (Stiihkonjárga, Máhkarávju) og blandes sammen med denne flokken. For å holde reinen innenfor området, ble mobilgjerde benyttet som provisorisk stengsel. Mobilgjerde ble satt opp mellom vannene rundt området.»

Skillingen og flyttingen til vinterbeiteområdet er beskrevet på følgende måte:[49]

> «Flokken som har hatt høsttilhold i Čuolbmavuopmi, Rávdol/–Jáhkenjárga/Mikkel Kemi (Máhkarávju), krysser i månedsskiftet oktober/november islagte vann vestover mot Fáhtevárri, Gieddeoaivi, Stiipanávžegiera. Etterhvert som føreforhold og 'vuohtáhat' tillater det, begynner reineierne å samle flokken opp på duottar-området. Deretter tas flokken inn i skillegjerde ved Gardin, ca. 10–15. november. En siida, 34, returnerer deretter til vinterbeiteområde i Čuolbmavuopmi-området. En siida, 37, flytter inn i distrikt 18, sør for Karasjok. To siidaer flytter rett sørover og inn i distrikt 18.»

Dette viser at Jáhkenjárga sommersiida, og herunder rettsforgjengerne til Báhkilskáidi siida, i 1987 hadde høstbeiter nordvest og vest for områder for sistnevntes høstbeitekrav.

I 1989 avga daværende reindriftsagronom Ivar Rushfeldt en revurdering av høyeste reintall for Øst-Finnmark, der han blant annet beskriver høstbeitebruken til Báhkilskáidi siidas sommersiida, Jáhkenjárgga siida. Det fremgår at siidaens beiteområde er «*delt i et sommer- og høstområde med et sperregjerde som går fra Slåtten til Snøfjord*», og at flyttingen sørover til (daværende) reinbeitedistrikt 17 startet i august/september. Videre heter det:[50]

45 Ørnulv Vorren, Op. cit., 1962 s. 196.

46 Reindriftsmeldinger fra Nils, Per John og Anders Samuelsen Utsi, 1961-1973 (jnr. 14/352-32).

47 A/L Bajos, *Analyse og plan for organisering av utnyttelsen av beite- og driftsarealet i distrikt 17/18*, 1989 s. 27.

48 A/L Bajos, Op. cit., 1989 s. 18.

49 A/L Bajos, Op. cit., 1989 s. 19.

50 Ivar Rushfeldt, *Revurdering av høyeste antall rein for reinbeitedistriktene i Øst-Finnmark*, 1989 (jnr. 16/1553-26) s. 15.

«Noen ganger har skilling vært foretatt umiddelbart etter at flokken er kommet frem til området Mollisjohk, og andre ganger i november før flyttingen sørover til distrikt 18 skulle begynne.

I september/oktober har flokken beitet i området Ravnastua, Nattvann, Karasjohka, jfr. vedlagte kartkopi. Når isen har lagt seg på elvene har flokken vært skilt i gjerdet ved Ravnastua, og flytting til vinterbeitene i distrikt 18 er foretatt. Det vanlige har vært at sommerhjorden er skilt i 4 vinterhjorder.

I de tilfellene hvor skilling har vært foretatt i Mollisjohkgjerdet når flokken har kommet dit om høsten, har en gruppe oppholdet seg i området Iesjavre før flytting til distrikt 18 kunne gjennomføres. De andre har flyttet til området Ravnastua – Nattvann.»

Rapporten opplyser ellers at Jáhkenjárgga siidas bruk av Nattvann-området (Idjajávri) har ført til sammenblandinger med Rávdol siida (kapittel 13). Mens Rávdol siida «*alltid*» hadde brukt dette området som høst- og vinterbeite, var Jáhkenjárgga siidas bruk «*av 'nyere dato'*».[51]

15.5.3 Kilder fra årtusenskiftet og fremover

Reindriftsforvaltningen redegjør i høringsdokument til forslaget om nye distriktsgrenser i Polmak og Karasjok fra 2003 for vinterbeitebruken til hver enkelt sommersiida, og der Jáhkenjárga sommersiidas vinterbeitebruk er beskrevet under omtalen av distrikt 16B, men hvor siidaens høstbeitebruk ikke er nærmere omtalt.[52] Se ellers nedenfor i punkt 19.5.

Reindriftsforvaltningen Øst-Finnmark ga i brev 4. januar 2005 en oversikt over statusen på gjerder og anlegg Karasjok, herunder hvilke gjerder som fantes i de forskjellige reinbeitedistriktene. Det fremgår her at Jáhkenjárgga siida hadde et «*midlertidig*» gjerde ved Geaimmejávri.[53] Det er ikke opplyst noe om oppførelsestidspunkt eller gjerdetrasé, men Geaimmejávri ligger ved den vestlige grensen av Báhkilskáidi siidas anførte høstbeitekrav.

Høsten 2006 nedsatte styret for Reinbeitedistrikt 16 et utvalg, Areal- og gjerdeutvalg (AG-utvalget) som skulle utrede og foreslå rammebetingelser for utøvelsen av reindriften i distriktet.[54] Hver av de ni sommersiidaene i distriktet var i utvalget representert med ett medlem med personlig varamedlem. For Jáhkenjárga sommersiida var Rasmus Nils Bær (f. 1950) ordinært medlem og Anders Mathis Utsi (1976-2020) varamedlem.[55]

Som ledd i arbeidet holdt AG-utvalget forhandlingsmøter med de ulike nabosiidaene for å avklare beitebruken og fastsette beitegrensene mellom siidagruppene. Jáhkenjárgga siida deltok på to møter som berørte høstbeiteområdene. Vintersiidagruppen Per John S. Utsi/Nils S. Utsi/John Samuel Utsi var innkalt til tre møter som berørte vinterbeiteområdene.[56]

Jáhkenjárgga siida var representert ved John Samuel Utsi (f. 1970) og Rasmus Nils Bær i forhandlingsmøte 27. februar 2007 med vintersiidagruppen Johan Mathis Eira og vintersiidagruppene Johannes A. P. Guttorm (f. 1946) og Mathis P. Guttorm (f. 1959), som begge tilhørte Njeaiddán siida. Det fremkom at partene var uenige om området som Jáhkenjárgga siida brukte som høstbeiteområde.[57] Kartet som var vedlagt AG-utvalgets sluttrapport viser at Johannes A. P. Guttorm og Mathis P. Guttorm hadde vinterbeiter delvis innenfor det området der Báhkilskáidi siida har reist krav om høstbeiterett.[58]

Av sluttrapporten fremgår det at de to vintersiidagruppene anførte at Jáhkenjárgga siidas høstbeitebruk medførte at deres vinterbeiter ble tråkket ned, mens Jáhkenjárgga siida argumenterte med at den hadde hevd på Vuoskkovuopmi-området fordi siidaen hadde benyttet det «*om høsten siden 1980-tallet*». Utvalget viste også at det hadde mottatt brev fra Anna Ravna Gaup (f. 1966) der hun med henvisning til en samarbeidsavtale med Jáhkenjárgga siida anførte at det var hennes siida (Mirkocáza siida) som hadde beiterettighetene «*innenfor Vuoskkovuopmi*», og opplyste at hun hadde sagt opp avtalen og ville benytte Vuoskkovuopmi som vinterbeite.[59]

På møte i regi av AG-utvalget 7. februar 2008 var Jáhkenjárgga siida representert av Rasmus Nils Bær og John Samuel Utsi, og Máhkarávjju siida av Johan Mathis Kemi (f. 1974) og Mathis Somby (f. 1962). Johan Mathis Kemi tilhører i dag Áibmejávri siida (kapittel 11 og 33) og Mathis Somby tilhører Šalču siida (kapittel 34). Jáhkenjárgga siida og Máhkarávjju siida ble enige om å justere beitegrensen i høstbeiteområdet og at traseen for sperregjerdet mellom siidaene skulle gå fra Ássebákti og langs østsiden av Geaimmejohka frem til kulturminnefeltet. Derfra skulle gjerdet krysse Geaimmejohka og følge elva videre nordover over Ruoššavárri langs eksisterende traktorspor over

51 Reindriftskontoret i Øst-Finnmark, Op. cit., 1989 s. 15.

52 Reindriftsforvaltningen, *Forslag til nye distriktsgrenser i Polmak og Karasjok,* 2003 s. 42 og 43.

53 Reindriftsforvaltningen Øst-Finnmark, *Status på gjerder og anlegg i Karasjok*, 4. januar 2005 (jnr. 14/352-39) s. 3.

54 Areal- og gjerdeutvalget (AG-utvalget), *Sluttrapport: Utkast til: Rammebetingelser for reindriftsnæringen i reinbeitedistrikt 16 – Karasjok vest*, 30. mai 2008 (jnr. 16/1553-12) s. 2.

55 Areal- og gjerdeutvalget, Op. cit., 30. mai 2008 (jnr. 16/1553-12) s. 5.

56 Areal- og gjerdeutvalget, Op. cit., 30. mai 2008 (jnr. 16/1553-12) Vedlegg 1 s. 2-5.

57 Areal- og gjerdeutvalget, Op. cit., 30. mai 2008 (jnr. 16/1553-12) Vedlegg 1 s. 13-15.

58 Areal- og gjerdeutvalget, Op. cit., 30. mai 2008 (jnr. 16/1553-12) Kartvedlegg.

59 Areal- og gjerdeutvalget, Op. cit., 30. mai 2008 (jnr. 16/1553-12) s. 17.

Geaimmevárri frem til Geaimmejávri. Det ble også forutsatt at oppsetting av sperregjerder ikke skulle «*hindre bruken av skillegjerdene innenfor høstbeiteområdene*», og at forholdene måtte «*legges opp slik at alle siidagruppene skal kunne komme til og uhemmet kunne bruke felles skillegjerder innenfor høstbeiteområdet*».[60]

Jáhkenjárgga siidas høstbeiteområde er i kartvedlegget avmerket med en grense fra Ássebákti nordvestover til sørenden av Geaimmejávri, langs østsiden av Geaimmejávri nordover til Namahisjohka, vestover forbi Vuoskkovárláttu til Sieiddejávri og frem til distriktsgrensen.[61] Området omfatter mesteparten av Báhkilskáidi siidas anførte høstbeiteområde.

Styret for Reinbeitedistrikt 16 som Báhkilskáidi siida tilhører, fastsatte 10. mai 2011 interne beitegrenser i distriktet. Det fremgår at Báhkilskáidi siidas sommersiida, Jáhkenjárgga siida, har høstbeite innenfor en grense som går fra Ássebákti langs Kárášjohka til Karasjok kirkested, langs E6 nordover til Sieiddejávri, vestover til Namahisjohka og sørover langs Geaimmejohka til utgangspunktet ved Ássebákti.[62] Området dekker mesteparten av Báhkilskáidi siidas høstbeitekrav. De grensene som ble fastsatt i 2011 ble videreført i de reviderte beitebruksreglene av 26. oktober 2018, både når det gjelder høstbeiter og vinterbeiter.[63]

Fylkesmannen i Finnmark utarbeidet i 2018 et kart over gjerder i høstbeiteområdene i Reinbeitedistrikt 16. På kartet er det blant annet inntegnet et gjerde som går fra Ássebákti nordvestover til sørenden av Geaimmejávri, og der den søndre delen av gjerdetraseen går litt øst for grensen for Báhkilskáidi siidas kravsområde, og litt vest for siidaens beitegrense ifølge bruksreglene for distrikt 16. Et annet gjerde går fra nordenden av Geaimmejávri østover til Sieiddejávri etter en trasé litt nord for siidaens beitegrense, omtrent langs grensen for siidaens kravsområde. I oversendelsesbrevet til kommisjonen 29. september 2020 opplyser fylkesmannen at Jáhkenjárgga siida i 2004/2005 ble pålagt å fjerne gjerdet, men at dette ikke ble gjort og at Områdestyret for Øst-Finnmark ikke senere har fulgt opp saken.[64]

60 Areal- og gjerdeutvalget, Op. cit., 30. mai 2008 (jnr. 16/1553-12) Vedlegg 1 s. 40-42.

61 Areal- og gjerdeutvalget, Op. cit., 30. mai 2008 (jnr. 16/1553-12) Kartvedlegg.

62 Reinbeitedistrikt 16, *Beitegrenser i Rbd 16 Nord*, 10. mai 2011 (jnr. 14/315-75).

63 Reinbeitedistrikt 16, *Bruksregler for Rbd 16 – Karasjok vest*, 26. oktober 2018 (jnr. 14/315-191) s. 10 og 17.

64 Fylkesmannen i Troms og Finnmark, *Opplysninger om skillegjerdet rundt Jáhkenjárgga siidas høstbeiteområde*, brev 29. september 2020 (jnr. 14/352-39) med kartvedlegg («Høstbeiter rbd 16 med midlertidige gjerder»).

15.6 Kommisjonens vurderinger

15.6.1 Innledning

Spørsmålet i saken er om Báhkilskáidi siida, som om sommeren og høsten er en del av Jáhkenjárgga siida, har en særlig beiterett i det anførte høstbeiteområdet. Fordi retten til et reinbeiteområde i utgangspunktet ligger til siidaen som sådan, jf. punkt 6.3.8, vil den eventuelle rettighetsbæreren i dette tilfellet vil være Jáhkenjárgga siida, og Báhkilskáidi siida vil ha del i rettighetene så lenge siidaen inngår i Jáhkenjárgga siida. Kommisjonen vil derfor ved vurderingen ta utgangspunkt i Jáhkenjárgga siidas bruk av det området saken gjelder.

Báhkilskáidi siida har anført alders tids bruk som rettsgrunnlag og vist til samisk rettsoppfatning og sedvanerett, og har opplyst kommisjonen om at høstbeiteområdet har vært brukt fra rundt 1975, jf. punkt 15.3. Det foreligger ikke kilder som tyder på at Báhkilskáidi siida eller andre enheter tilhørende Jáhkenjárgga siida brukte området før 1975. På høringsmøtet 13. februar 2017 sa riktignok Per John Samuelsen Utsi at siidaens rettsforgjengere i årene etter andre verdenskrig hadde høstbeiter «*forbi Čavččavárit, bak Mollešjávrrit*» og at de dro «*til Gárdin/Ravnastua og Sáđoaivi*». Ifølge Per John Samuelsen Utsi brukte de også Idjavuopmiområdet. Disse områdene ligger imidlertid nord for området for Báhkilskáidi siidas høstbeitekrav.

Per 2022 er dermed ikke tidsvilkåret for langhevd på 50 år oppfylt, jf. hevdsloven § 8. Brukstiden er også for kort til at alders tids bruk er et aktuelt rettsgrunnlag, jf. punkt 6.3.3.2.

Siidaen har imidlertid vist til at den har gjerde rundt høstbeiteområdet. Et aktuelt ervervsgrunnlaget er derfor reglene om hevd av bruksrettigheter som vises ved en «*fast tilstelling*», der tidskravet er 20 års bruk, jf. hevdsloven § 8 første ledd, sammenholdt med § 7 annet ledd og § 2. Før vurderingen av dette vil imidlertid kommisjonen knytte noen merknader til spørsmålet om rettssuksesjon, og hvilke siidaers bruk dagens Báhkilskáidi siida kan påberope seg som grunnlag for et eventuelt rettighetserverv i høstbeiteområdet.

Etter at Jáhkenjárga sommersiida tok området i bruk som høstbeite, har suksesjonen innad i Báhkilskáidi-delen av siidaen gått fra Per John Samuelsen Utsi (f. 1938) til hans sønner John Samuel Utsi (f. 1970) og Anders Mathis Utsi (1976-2020) og de øvrige utøverne i siidaen, jf. punkt 15.2. Dette har skjedd ved at foreldregenerasjonens siidadrift er videreført av neste slektsledd, og må anses som «*lovleg*» rettsovergang, jf. hevdsloven § 3.

Báhkilskáidi siida har imidlertid også påberopt seg bruken til de siidaene Ørnulv Vorren i sin beskrivelse av beitebruken i årene 1953-1957 omtaler som «*Allât-Jown-sii'da*» (siida W.5.b) og «*Jownâ-Sammul-sii'da*» (siida Y.1.c), jf.

punkt 15.3. Dersom det kan konstateres «*lovleg*» rettsovergang mellom disse siidaene og dagens Báhkilskáidi siida, kan også langhevd, og eventuelt også alders tids bruk være aktuelle ervervsgrunnlag.

John Johannesen Guttorm (Álet Jovnna) (1912-1995) var far til Alette (Guttorm) Utsi (1939-2008). Hun var gift med Per John Samuelsen Utsi og mor til John Samuel Utsi i Báhkilskáidi siida. Som påpekt i punkt 6.3.3.5, vil beiterettigheter i reindriften typisk bli overført fra en generasjons siidadeltakere til den neste.[65] Derfor er det i prinsippet ikke noe i veien for at Báhkilskáidi siida kan ha utledet rettigheter fra Álet Jovnna siida ved at John Johannesen Guttorms reindrift har blitt videreført av datteren og blitt en del av reindriften i Báhkilskáidi siida gjennom hennes ekteskap med Per John Samuelsen Utsi. Dette vil imidlertid være betinget av at John Johannesen Guttorms reindrift ikke ble videreført av andre enn datteren og av at Álet Jovnna siida drev reindrift i området for Báhkilskáidi siidas høstbeitekrav.

Det fremgår av Vorrens beskrivelse av beitebruken fra 1953 til 1957 at Álet Jovnna siida i disse årene hadde sommerbeite sammen med andre siidaer i Skuohtanjárgga sommersiida, og høstbeite i områdene ved østenden av «*Bednagvatnan*». Dette stedsnavnet brukes ikke på nyere kart, men Vorrens kartfesting tyder på at det dreier seg om østenden av Beatnatjávri, vel 11 km øst for Mollešjohka,[66] og rundt 15 km vest for grensen for Báhkilskáidi siidas høstbeitekrav. Vorren beskriver ikke grensene for Álet Jovnna siidas høstbeiteområde, men dette tyder likevel på siidaens beitebruk foregikk utenfor området for Báhkilskáidi siidas høstbeitekrav. Videre hadde John Johannesen Guttorm også andre barn enn Alette som ble reineiere, blant annet sønnene Johannes (f. 1944) og Mathis Mikkel (f. 1956).[67]

Kommisjonen har heller ikke funnet informasjon som tyder på at Álet Jovnna siida og Báhkilskáidi siidas rettsforgjengere på noe tidspunkt var i samme siida. Dagens medlemmer av Báhkilskáidi siida kan derfor ikke utlede rettigheter av Álet Jovnna siidas bruk.

Når det gjelder Jovnna Sámmol siida, har Báhkilskáidi siida anført at Vorren beskriver Samuel Samuelsen Utsi (Stravnnje-Sámmol) (1896-1939) sin beitebruk i tiden før andre verdenskrig, jf. punkt 15.3. Samuel var far til Per John Samuelsen Utsi (Roncen Jovnna).

Vorrens beskrivelser gjelder imidlertid årene 1953-1957, da Jovnna Sámmol siida (Y.1.c) tilhørte Reinbeitedistrikt 14 Spierttanjárga og sommersiidaen Gáisá-siida, og hadde høstbeite ved «Goadohkjohka» (Geaďgejohka).[68] Dette er i den nordøstre delen av Karasjok kommune i grenseområdene mot Porsanger, og utenfor området for Báhkilskáidi siidas høstbeitekrav. Dessuten er det lite sannsynlig at den siidaen Vorren benevner som «*Jownâ-Sammul-sii'da*» er siidaen til Samuel Samuelsen Utsi. Hans samiske navn er ikke Jovnna Sámmol, men Stravnnje-Sámmol, og han døde i 1939. Følgelig kan Báhkilskáidi siida heller ikke påberope seg Jovnna Sámmol siidas bruk som grunnlag for sitt høstbeitekrav.

15.6.2 Har Báhkilskáidi siida fortrinnsrett til høstbeite i kravsområdet?

15.6.2.1 Tidsvilkåret

Báhkilskáidi siida har for kommisjonen anført at den har brukt området for det anførte høstbeitkravet (Vuoskkovuopmi-området) siden 1975, jf. punkt 15.3. Av AG-utvalgets sluttrapport omtalt i punkt 15.5.3, fremgår det imidlertid at Jáhkenjárgga siida viste til at den hadde benyttet Vuoskkovuopmi «*om høsten siden 1980-tallet*». Det kan også vises til at Anna Ravna Gaup i Mirkocáza siida har opplyst at hennes mor Kirsten Berit Guttorm Gaup, brukte Vuoskkovuopmi som vinterbeite «*til slutten av 1989/1992, da Jáhkenjárgga siida begynte å anvende min mors og onklers vinterbeiter som høstbeite*», jf. punkt 15.4.4.

Når det gjelder de skriftlige kildene fra slutten av 1980-tallet, fremgår det av Bajos-rapporten at Jáhkenjárgga siida i 1987 hadde høstbeite i Čuolmmavuopmi et stykke nord for Vuoskkovuopmi. Ivar Rushfeldt opplyser at siidaen i september og oktober 1988 var i området Gárdin/Ravnastua–Idjajávri–Kárášjohka, jf. punkt 15.5.2. Disse opplysningene kan tyde på at Jáhkenjárgga siida ikke brukte Vuoskkovuopmi som høstbeite i 1987, men at den gjorde det 1988. Vuoskkovuopmi er sentralt i det området Rushfeldt beskriver.

Sett i lys av at det i dag er oppført et sperregjerde som stort sett følger de beitegrensene for siidaens høstbeiteområde som styret for Reinbeitedistrikt 16 fastsatte i mai 2011, jf. punkt 15.5.3, fremstår det videre som overveiende sannsynlig at Jáhkenjárgga siida i alle fall har hatt sammenhengende høstbeite i området siden slutten av 1980-tallet.

Fordi brukstiden uansett om bruken startet i 1975 eller senere, er for kort til å gi grunnlag for rettighetserverv etter reglene om langhevd, er det imidlertid ikke nødvendig å estimere et mer presist tidspunkt for brukens start. Grunnlaget for et eventuelt rettighetserverv vil som nevnt i punkt 15.6.1, være reglene om 20 års brukstid for hevd av bruksrettigheter som vises ved en «*fast tilstelling*», jf. hevdsloven

65 Se for eksempel Hålogaland lagmannsrett, dom 2. april 2013 (LH-2012-106514).

66 Ørnulv Vorren, *Finnmarkssamenes nomadisme II*, 1962 s. 199 og *Finnmarksamenes nomadisme I*, 1962 s. 65 (kart K25).

67 Erik Schytte Blix, *Karasjokslekter*, 2. utg. med tillegg (1989), s. 180.

68 Ørnulv Vorren, *Finnmarksamenes nomadisme II*, 1962 s. 216.

§ 8 første ledd, sammenholdt med §§ 7 annet ledd og 2. Dette forutsetter at sperregjerdet rundt Jáhkenjárgga siidas høstbeiteområder har hatt et permanent («fast») preg, og at det har stått oppført i full hevdstid, jf. punkt 6.3.2.4.

John Samuel Utsi sa i intervju 8. juli 2020 at gjerdet, som går fra Ássebákti til Geaimmejávri og derfra østover til Sieiddejávri, ble påbegynt for rundt 35 år siden, det vil si rundt 1985, og at det ble bygget litt etter litt frem til det ble ferdigstilt i 2009 eller 2010, jf. punkt 15.3. Johan Aslak Eira omtalte i sin forklaring for Rávdol siida på høringsmøtet 13. februar 2017 den delen av gjerdet som går gjennom grenseområdet mellom Rávdol siidas og Báhkilskáidi siidas beiteområder. Han sa at Rávdol siida noen ganger hadde revet gjerdet «*etter å ha mottatt klager*». Derimot hadde det ikke kommet klager etter at Jáhkenjárga satte «*det samme gjerdet opp igjen*», men han sa ikke når dette skjedde, jf. punkt 15.4.2.

Den vestlige delen av gjerdet er omtalt i reindriftsforvaltningens brev av 4. januar 2005 der det er opplyst at Jáhkenjárgga siida har et «*midlertidig gjerde*» ved Geaimmejávri, men heller ikke her er det sagt noe om oppførelsestidspunktet. Denne delen av gjerdet var også et tema på AG-utvalgets møte 7. februar 2008 mellom Máhkarávjju siida og Jáhkenjárgga siida, der siidaene diskuterte gjerdetraseen, uten å ta opp tidspunktet for oppføringen, jf. punkt 15.5.3.

De skriftlige kildene fra 1980-tallet som det er vist til i punkt 15.5.2, har ingen informasjon om sperregjerdet. Deres omtale av Jáhkenjárgga siidas beitebruk kan imidlertid gi visse antydninger om når gjerdet ble påbegynt. Som nevnt foran, opplyser Bajos-rapporten at Jáhkenjárgga siida i 1987 hadde høstbeite i Čuolmmavuopmi. Siidaen var imidlertid ikke alene om dette, men beitet sammen med Rávdol siida og Mikkel M. Kemi fra Máhkarávjju siida/Áibmejávri dálvesiida. Dette kan indikere at byggingen av sperregjerdet ikke hadde startet. Dagens sperregjerde følger beitegrensen mellom de siidaene som hadde høstbeite i samme område i 1987, og Čuolmmavuopmi er nord for Jáhkenjárgga siidas høstbeiter i Vuoskkovuopmi.

I tillegg til den forannevnte opplysningen om at Jáhkenjárgga siida i september og oktober 1988 var i området Gárdin/Ravnastua–Idjajávri–Kárášjohka, opplyser Ivar Rushfeldt at siidaens bruk av området ved Idjajávri «*har ført til sammenblandinger*» med rein fra Rávdol siida. Dette kan tyde på at det i 1988 ikke var oppført sperregjerde i grenseområdet mellom Rávdol siida og Jáhkenjárgga siida, fra Geaimmejávri og østover til Sieiddejávri.

Dette er imidlertid ikke uforenlig med siidaens opplysning om at gjerdet ble påbegynt rundt 1985 og at det ble gradvis bygget ut frem til det var fullført i 2009 eller 2010. Selv om Jáhkenjárgga siida ikke synes å ha brukt Vuoskkovuopmi som høstbeite i 1987 fordi den da var lenger nord, kan det heller ikke utelukkes at en del av gjerdet ble påbegynt noen år tidligere. Fordi hevdstiden først begynner når området blir tatt i bruk,[69] og det uansett er overveiende sannsynlig at det i dag er betraktelig lenger tid enn 20 år siden gjerdet ble påbegynt, er det imidlertid ikke nødvendig å tidfeste et mer nøyaktig tidspunkt for byggestart.

Ut fra opplysningene i saken, kan det ellers synes noe usikkert om gjerdet, i alle fall de første årene etter at det ble oppført kan anses som en «*fast tilstelling*» i hevdslovens forstand.

At reindriftsforvaltningen i det ovennevnte brevet fra 2005 betegner gjerdet som «*midlertidig*» kan imidlertid ikke trekkes dit hen at gjerdet ikke kan anses som en «*fast tilstelling*». Det er ikke uvanlig at «midlertidige» gjerder som var ment å skulle stå i noen år, har blitt stående og blitt permanente gjerder. Heller ikke det forholdet at Jáhkenjárgga siida og nabosiidaen i vest, Máhkarávjju siida, på møtet i AG-utvalget 7. februar 2008 diskuterte valg av gjerdetrasé, kan medføre at gjerdet mellom siidaene ikke kan anses som en «*fast tilstelling*».

Når det gjelder den nordlige delen av sperregjerdet, fra Geaimmejávri og østover til Sieiddejávri, i grenseområdet mellom Jáhkenjárgga siida og Rávdol siida, har Johan Aslak Eira fra Rávdol siida, som nevnt over, sagt at Rávdol siida hadde revet gjerdet noen ganger, men at det hadde blitt stående etter at Jáhkenjárgga siida satt opp gjerdet på nytt. Fylkesmannen har i brev til kommisjonen 29. september 2020 opplyst at Jáhkenjárgga siida ble pålagt å fjerne gjerdet i 2004/2005, men at dette senere ikke har blitt fulgt opp, jf. punkt 15.5.3.

Selv om det etter dette er noe usikkert når gjerdet ble oppført, legger kommisjonen etter en helhetsvurdering av de foreliggende opplysningene til grunn at både denne delen av gjerdet og den vestlige delen av det i dag har stått oppført og hatt et tilstrekkelig permanent preg i godt over 20 år. Følgelig er hevdslovgivningens krav til «*fast tilstelling*» gjennom hele hevdstiden og tidsvilkåret i hevdsloven § 8 første ledd, jf. §§ 7 annet ledd og 2 oppfylt.

15.6.2.2 Bruksvilkåret

Det følger av hevdsloven § 7 første ledd at en rettighetspretendent for å erverve bruksrett må ha utøvd bruk «*som om han var bruksrettshaver*». Dette innebærer at bruken må samsvare med det som ville vært naturlig for en bruksberettiget i et tilsvarende område, og korrespondere med den retten som påstås ervervet, jf. punkt 6.3.2.2. Spørsmålet i det følgende er derfor om Báhkilskáidi siida som del av Jáhkenjárgga siida har ervervet en særrett i form av en

69 Borgar Høgetveit Berg, *Hevd*, 2005 s. 370-371.

fortrinnsrett eller eksklusiv rett til høstbeite i Vuoskkovuopmi-området vis á vis andre siidaer.

Det vil fordre at siidaen i hevdsperioden har brukt området som om den hadde fortrinnsrett til høstbeite der. Dette må i det minste innebære at den har brukt området klart mer enn andre siidaer. Erverv av eksklusiv høstbeiterett vil være betinget av at siidaens bruk har vært *eksklusiv eller dominerende* sammenliknet med andre siidaers bruk, jf. punkt 6.3.6.

Det kan ikke fastsettes et eksakt tidspunkt for når siidaens bruk av høstbeiteområdet tok til, jf. punkt 15.6.2.1, men det er ingenting som tyder på at det de siste drøye 30 årene har vært bruksavbrudd av betydning. De skriftlige kildene som er gjennomgått i punkt 15.5 tyder sammenholdt med siidaens egne opplysninger, jf. punkt 15.3, heller på at siidaen i denne perioden har brukt området hver høst, og at siidaen i disse årene i alle fall har brukt den sentrale delen av høstbeitekravsområdet ved Vuoskkovuopmi betraktelig mer enn andre.

Derimot har det i grenseområdene i vest mot Máhkarávju siida og i nord mot Rávdol siida vært overlappende bruk. Som fremholdt i punkt 15.4.2, har Rávdol siida betegnet den nordligste delen av Báhkilskáidi siidas høstbeitekrav som et fellesområde for dem og Jáhkenjárgga siida. Se også redegjørelsen for Rávdol siidas beitebruk i kapittel 13. Ivar Rushfeldt opplyser at det i 1988 var sammenblandinger mellom rein fra Jáhkenjárgga siida og Rávdol siida ved Idjajávri der Rávdol siida ifølge Rushfeldt «*alltid*» har hatt høst- og vinterbeite og Jáhkenjárgga siidas bruk «*er av 'nyere dato'*», jf. punkt 15.5.2. Dette er uten betydning for vurderingen av bruksvilkåret fordi Idjajávri er utenfor Báhkilskáidi siidas anførte høstbeitekrav.

Kommisjonen har videre lagt til grunn at Jáhkenjárgga siidas nabosiida i øst, Jovnnin Pier Jovnna ganddáid siida (kapittel 16), i årene mellom 1953 og 2010 har brukt Jalgesvađđa og Gárževárri i den østlige delen av området for Báhkilskáidi siidas høstbeitekrav på en måte som har gitt grunnlag for erverv av en fortrinnsrett til vinterbeite i området. Retten er fortsatt i behold, selv om siidaen ikke har brukt området etter 2010. Se nedenfor i punktene 16.6.2.2 og 16.6.2.4. Fordi retten ikke er eksklusiv, er den imidlertid ikke til hinder for at (også) Báhkilskáidi siida kan ha andel i en fortrinnsrett til høstbeite i området.

Når det gjelder kjerneområdet for Jáhkenjárgga siidas høstbeitebruk i Vuoskkovuopmi-området, har Anna Ravna Gaup i Mirkocáza siida vist til at hennes mor, Kirsten Berit Guttorm Gaup, brukte dette som vinterbeite frem til «*slutten av 1989/1992*». Ifølge Anna Ravna Gaup innledet moren da vintersiidafellesskap med Mirkocáza siida og tok selv i bruk Vuoskkovuopmi som høstbeite for ikke å miste rettigheter der, jf. punkt 15.4.4. Mirkocáza siida hører i likhet med Báhkilskáidi siida til i Jáhkenjárgga siida om sommeren og høsten, men hadde ifølge John Samuel Utsi ikke hatt høstbeite i Vuoskkovuopmi de siste 10-15 årene før 2017, jf. punkt 15.3.

Det forholdet at andre siidaer har vinterbeite i et område er dessuten ikke i seg selv til hinder for at en siida som har brukt området om høsten kan erverve fortrinnsrett eller eksklusiv rett til høstbeite der. Derfor kan det heller ikke være til hinder for et eventuelt rettighetserverv for Báhkilskáidi siida til høstbeitebruk i Vuoskkovuopmi-området at vintersiidaene til Johannes A. P. Guttorm og Mathis P. Guttorm tidligere hadde vinterbeite i området slik det fremkom på AG-utvalgets møte 27. februar 2017, jf. punkt 15.5.3.

En annen sak er imidlertid at dersom en siida har særlige rettigheter til høstbeite og en annen siida har særlige rettigheter til vinterbeite i det samme området, må de respektive rettighetene utnyttes slik at det ikke oppstår unødvendig eller urimelig skade eller ulempe for den andre rettighetshaveren, jf. prinsippet i servituttloven § 2. Se også reindriftsloven § 63.

Det må etter dette legges til grunn at Jáhkenjárgga siidas bruk av høstebeiteområdet nord for Kárášjohka fra Ássebákti til Geaimmejávri og derfra østover til Sieiddejávri og sørover til Karasjok kirkested og vestover til utgangspunktet ved Ássebákti oppfyller bruksvilkåret for erverv av en fortrinnsrett til å bruke området som høstbeite. Mens det i randsonene og en del innover, har vært noe overlappende bruk med nabosiidaene, synes høstbeitebruken i det sentrale bruksområdet rundt Vuoskkovuopmi å ha vært mer eksklusiv, i alle fall om høstbeitebruken til de to vintersiidaene innenfor Jáhkenjárgga siida, Báhkilskáidi siida og Mirkocáza siida vurderes samlet. Erverv av eksklusiv bruksrett er imidlertid betinget av at siidaen har vært i aktsom god tro om at dens bruk har grunnlag i en slik rett, jf. nedenfor i punkt 15.6.2.3.

15.6.2.3 Godtrovilkåret

Godtrovilkåret medfører at rettighetspretendenten må ha en oppfatning om at bruken har grunnlag i en underliggende rettighet. Videre må vedkommende ikke kunne bebreides for å ha trodd at dette var tilfellet, eller for ikke å ha undersøkt om bruken hadde et slikt grunnlag dersom han eller hun hadde en oppfordring til å gjøre slike undersøkelser, jf. hevdsloven §§ 7 annet ledd og 4 først ledd og foran i punkt 6.3.3.4. Videre gjelder det i tilfeller der de øvrige hevdsvilkårene er oppfylt en presumsjon for god tro, som innebærer at rettighetspretendenten vil bli ansett å ha vært i god tro, dersom det ikke er forhold som taler imot, jf. punkt 6.4.2.

Báhkilskáidi siida har for kommisjonen anført at den tok i bruk Vuoskkovuopmi-området som høstbeite rundt 1975 fordi ingen andre siidaer brukte området om høsten,

jf. punkt 15.3. Som nevnt i punkt 15.5.3, har Jáhkenjárgga siida, som Báhkilskáidi siida tilhører om sommeren og høsten, ifølge AG-utvalget opplyst at den tok i bruk området som høstbeite på 1980-tallet. Andre opplysninger kan tyde på at høstbeitbruken tok til på slutten av tiåret, jf. punkt 15.5.2. Uavhengig av om bruken startet i 1975 eller på 1980-tallet, foreligger det imidlertid ingen holdepunkter for at andre siidaer brukte Vuoskkovuopmi som høstbeite på det tidspunktet Jáhkenjárgga siida begynte å bruke området på denne måten.

Dette gjør det nærliggende å anta at siidaen i alle fall var i aktsom god tro med hensyn til at den hadde rett til å bruke området som høstbeite, og at den gode troen også kan ha omfattet en fortrinnsrett til høstbeite. Imidlertid fremgår det av AG-utvalgets materiale at det var uenighet mellom vintersiidaene til Johannes A. P. Guttorm og Mathis P. Guttorm på den ene siden og Jáhkenjárgga siida på den andre om bruken av Vuoskkovuopmi-området. Utvalget opplyser at Anna Ravna Gaup, som i dag er i Mirkocáza siida, hadde henvendt seg til utvalget og opplyst at hennes siida er den egentlige rettighetshaveren til området, jf. punkt 15.5.3.

Disse innvendingene må ses i lys av at de er fremsatt av reindriftsutøvere/siidaer som har hatt vinterbeite i området, og selv om de to vintersiidaene viste til at Jáhkenjárgga siidas høstbeitebruk gikk ut over deres vinterbeitebruk ved at beiteområdet ble tråkket ned, synes de ikke å ha bestridt at Jáhkenjárga har rett til høstbeite i området. Deres innvendinger synes å gjelde måten Jáhkenjárga har utnyttet sin høstbeiterett på, og ikke rettens eksistens.

Anna Ravna Gaups anførsler om at retten til Vuoskkovuopmi egentlig tilhører hennes siida, har trolig sammenheng med at hennes mor Kirsten Berit Guttorm (1943-2000) og onkler tidligere brukte Vuoskkovuopmi som vinterbeite. Se foran i punkt 15.4.4 der det også fremgår at Anna Ravna Gaup selv begynte å bruke området som høstbeite, og at hun i dag tilhører Mirkocáza siida, som er en del av Jáhkenjárgga siida om sommeren og høsten. Hennes anførsler er derfor ikke uten videre egnet til bringe Jáhkenjárgga siida ut av aktsom god tro med hensyn til at siidaen har en fortrinnsrett til høstbeite i Vuoskkovuopmi-området.

Kommisjonen legger etter dette til grunn at Jáhkenjárgga siida har vært i aktsom god tro i full hevdstid med hensyn til at siidaen har en særrett i form av en *fortrinnsrett til høstbeite* i området. Et annet spørsmål er om siidaens aktsomme gode tro også omfatter en *eksklusiv høstbeiterett* i området. De foreliggende innvendingene mot Jáhkenjárgga siidas bruk av Vuoskkovuopmi har som det fremgår av det foregående, etter kommisjonens syn ikke fratatt siidaen aktsom god tro når det gjelder dens fortrinnsrett til dette området som høstbeite. Innvendingene har imidlertid større tyngde når det gjelder en eksklusiv rett, og gjør det i alle fall usikkert om siidaens aktsomme gode tro også omfatter en slik rett.

Videre har Báhkilskáidi siida i brev til kommisjonen 11. mai 2016, jf. brev oversendt ved epost 9. januar 2017 og 1. mars 2017, uttalt at Jáhkenjárga sommersiida «*har hatt felles høstbeiteområder med Karasjok distrikt 17 i områdene rundt Vuo[sk]kovuopm*i». Báhkilskáidi siida har også opplyst at siidaen til Kirste Biret Gaup (Kirsten Berit (Guttorm) Gaup) i perioder har vært «sammen med Jáhkenjárgga siida på høstbeite» i dette området.[70] Se punkt 15.3 der det også fremgår at Báhkilskáidi siida 9. oktober 2020 betegnet Vuoskkovuopmi som et «*felles område for reinbeitedistrikt 16*» selv om Jáhkenjárgga siida har brukt det «*i mange titalls år*».

Dette kan tyde på at Jáhkenjárgga siida ikke har vært alene om å bruke Vuoskkovuopmi som høstbeite, selv om siidaen har brukt området klart mer enn andre til dette formålet. Det viktige i nærværende sammenheng er imidlertid at opplysningene gjør at det ikke kan legges til grunn at siidaens aktsomme gode tro korresponderer med en eksklusiv høstbeiterett.

15.6.2.4 Konklusjon

Báhkilskáidi siida har med grunnlag i hevd ervervet en fortrinnsrett til høstbeite fra Ássebákti og nordover til Geaimmejávri og derfra østover til Sieiddejávri og sørover til Karasjok kirkested og vestover langs Kárášjohka til utgangspunktet ved Ássebákti. Se figur 15.6. Innholdet i begrepet «fortrinnsrett» er forklart i punkt 7.2.1.

I de øvrige delene av området for høstbeitekravet har Báhkilskáidi siida andel i den alminnelige reindriftsretten.

70 Kirsten Berit (Guttorm) Gaup var søster av Nils Anders J. Guttorm (kapittel 12).

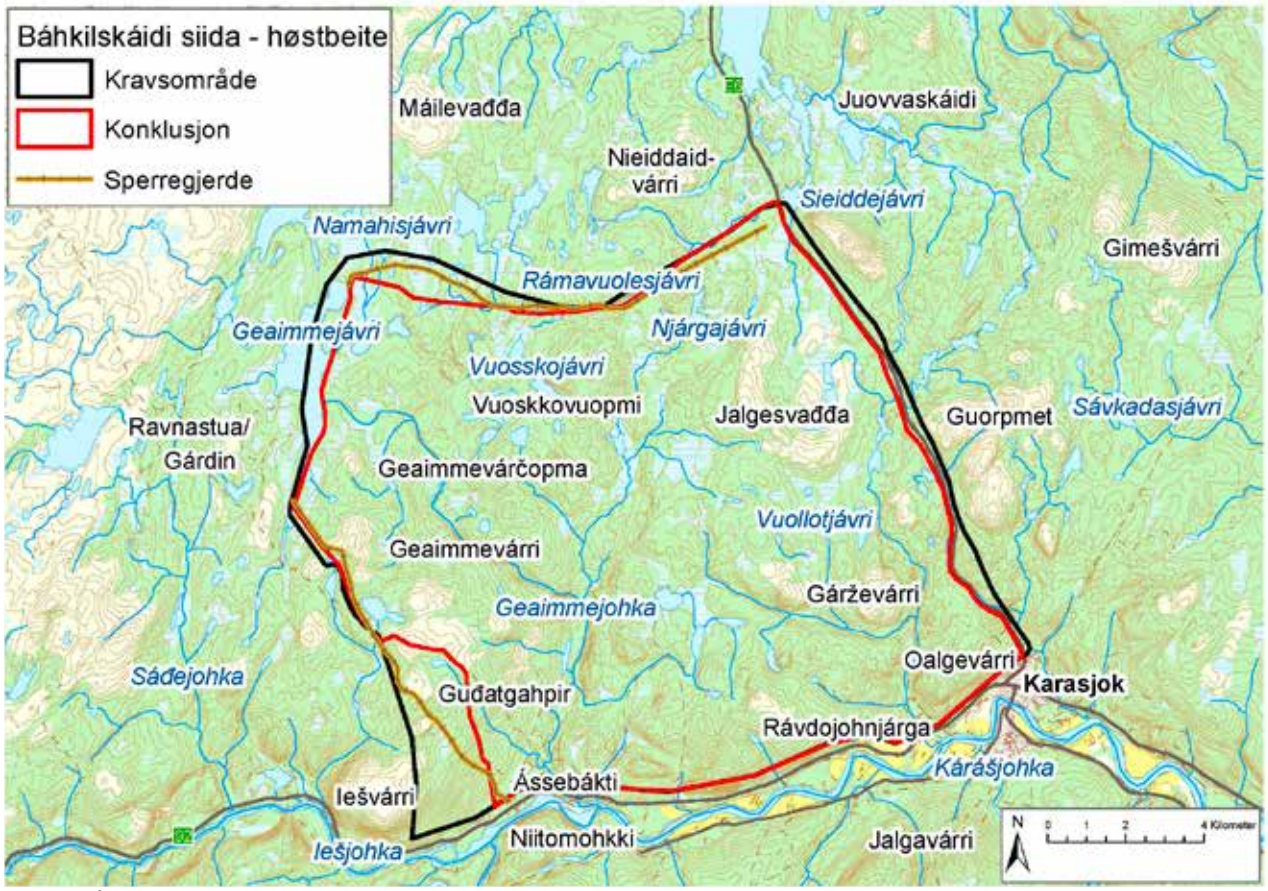
Báhkilskáidi siida - høstbeite
Kravsområde
Konklusjon
Sperregjerde
Máilevađđa
Juovvaskáidi
Nieiddaid-
várri
Sieiddejávri
Namahisjávri
Gimešvárri
Rámavuolesjávri
Geaimmejávri
Njárgajávri
Vuosskojávri
Vuoskkovuopmi
Jalgesvađđa
Guorpmet
Sávkadasjávri
Ravnastua/
Gárdin
Geaimmevárčopma
Vuollotjávri
Geaimmevárri
Gárževárri
Geaimmejohka
Oalgevárri
Karasjok
Sáđejohka
Guđatgahpir
Rávdojohnjárga
Kárášjohka
Ássebákti
Iešvárri
Iešjohka
Niitomohkki
Jalgavárri
N
0 1 2 4 Kilometer
Figur 15.6

16. JOVNNIN PIER JOVNNA GÁNDDAID SIIDA (VINTERBEITE)

16.1 Hva saken gjelder

Saken reiser spørsmål om Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida med grunnlag i langvarig bruk har ervervet en særrett i form av fortrinnsrett til vinterbeite i kravsområdet som omfatter rundt 290 km^2, dels nordvest for Karasjok kirkested og dels sørover fra kirkestedet til Iškoras.

Ved rettighetsmelding 22. november 2013 (jnr. 14/332-3) krevde siidaen rett til høst-, vinter- og vårbeite med grunnlag i alders tids bruk. På intervjumøte 7. august 2014 (jnr. 14/332-2) begrenset siidaen sitt selvstendige krav til vårvinter- og vinterbeite, og opplyste at høstbeitekravet kan behandles som del av kravet fra Reinbeitedistrikt 14A Spierttagáisá. Høstbeitekravet er derfor behandlet foran i punkt 8.10. Nord for Kárášjohka er det overlapp mellom siidaens krav om vårvinter- og vinterbeite og krav fremmet av Reinbeitedistrikt 14A Spierttagáisá (kapittel 8), Rávdol siida (kapittel 13) og Báhkilskáidi siida (kapittel 15 og 19).[1] Sør for Kárášjohka overlappes vinterbeitekravet av krav fremmet av Vuolábiid-Spiertta siida (kapittel 9), Nilut Piera bártnit (kapittel 14), Mirkocáza siida (kapittel 18), Iŋgosiid siida (kapittel 21), Máhte Per Ánde siida (kapittel 22) og Káre Jovn' Aslat siida (kapittel 25). Se figur 16.1.

Kommisjonen underrettet ved brev 20. februar 2014 Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida om at rettighetsmeldingen var mottatt (jnr. 14/332-4). På kommisjonen intervjumøte 7. august 2014 representerte Samuel Anders Guttorm (f. 1970) siidaen (jnr. 14/332-1 og 14/332-2). Ved brev 11. april 2016 anmodet kommisjonen siidaen om å redegjøre nærmere for den delen av kravet som omfatter Dilljavárri, og tilkjennegi eventuelle synspunkter på overlappende rettighetskrav (jnr. 14/332-6). Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida besvarte henvendelsen 13. mai 2016, og ga blant annet en utfyllende beskrivelse av bruken av Dilljavárri (jnr. 14/332-7).

Ved brev 27. oktober 2016 ba kommisjonen Reindriftsforvaltningen Øst-Finnmark om å oversende arkiv- og kartmateriale som kan være av betydning for utredningen av siidaens rettighetsmelding (jnr. 14/332-8). Fylkesmannen, Reindriftsavdelingen Øst, har i telefonsamtale 28. oktober 2016 og ved brev 14. november 2016, opplyst at arkivmateriale eldre enn 1989 er oppbevart i Statsarkivet i Tromsø (jnr. 14/332-9 og 14/332-13). Herfra har kommisjonen blant annet innhentet reindriftsmeldinger fra siidaens rettsforgjengere (jnr. 14/332-22 og 14/332-29). Kommisjonen ba ved brev 19. november 2020 (jnr. 14/332-25) Reindriftsavdelingen hos Fylkesmannen i Troms og Finnmark om å oversende John Persen Guttorms reindriftsmeldinger for årene 1969 til 1972. Henvendelsen ble besvart 26. november 2020 (jnr. 14/332-27).

Magga Kirsten (Nilsdatter Utsi) Guttorm (f. 1932) er mor til siidaandelshaverne i Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida og ga opplysninger i intervju 19. januar 2017 (jnr. 14/332-15). På høringsmøtene 13., 14. og 16. februar 2017 møtte hun og sønnene Nils Aslak Guttorm (f. 1967) og Samuel Anders Guttorm (f. 1970) for siidaen og avga forklaring (jnr. 14/332-18). Kommisjonen har senere intervjuet Nils Aslak Guttorm 15. november 2018 (jnr. 14/332-20), 17. november 2020 (jnr. 14/332-24), 23. november 2020 (jnr. 14/332-26) og 25. juni 2021 (jnr. 14/332-30).

Saken er også belyst i intervjuer med Anders Persen Gaup (Máhte Per Ánde) (1933-2021) 2. november 2015 (jnr. 15/897-36), Per John Samuelsen Utsi (f. 1938) 3. februar 2017 (jnr. 14/352-22), Per John A. Anti (f. 1962) 13. oktober 2020 (jnr. 14/333-30) og 13. oktober 2021 (jnr. 14/333-37), og Johannes Anders P. Guttorm (f. 1946) 11. desember 2020 (jnr. 14/353-24).

Ole Henrik Magga har fratrådt som inhabil ved behandlingen av den delen av Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siidas krav som overlapper kravet fra Iŋgosiid siida og Reinbeitedistrikt 14A Spierttagaisá, jf. punkt 7.2.3, 8.1 og 21.1.

1 Det var opprinnelig også overlapp med krav fremmet av vintersiidagruppen Johannes Anders P. Guttorm og vintersiidagruppen Mathis P. Guttorm. Kommisjonen har ikke behandlet det førstnevnte kravet på grunn av manglende rettslig interesse, mens det sistnevnte kravet er frafalt, jf. punkt 5.3(3) og (4).

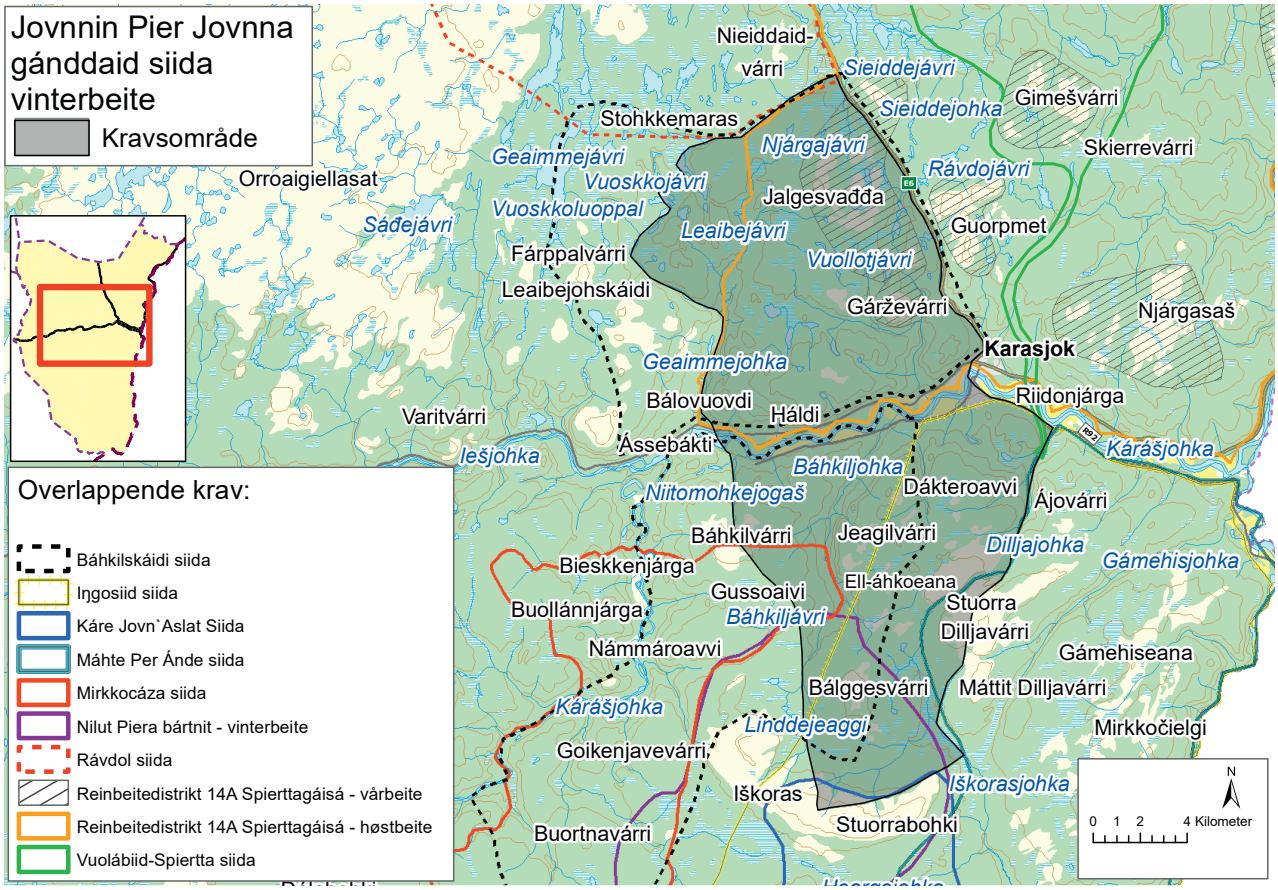

Figur 16.1

16.2 Nærmere om sakens bakgrunn

Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida er én av seks vintersiidaer som om sommeren tilhører Reinbeitedistrikt 14A Spierttagáisá, jf. kapittel 8, og reinbeitedistrikt 17 Karasjok øst (Kárášjoga nuorttabealli) om vinteren. De andre fem er Iŋgosiid siida, Samuel John N. Anti og Petter N. Anti siida, Rávnn' Áslat bártniid/Ássuorgge-Buollán siida, Mads Alexander Sara siida og Petter John Utsi siida. De tre førstnevnte har oversendt egne vinterbeitekrav, jf. kapittel 21, 26 og 27, hvorav kravet fra Iŋgosiid siida delvis overlapper kravet til Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida, jf. punkt 16.1.

Reinbeitedistrikt 14A omfatter 2003 km², hovedsakelig i Porsanger kommune, fra Luostegorži og nordover til Bissojohka (Børselv). Reinbeitedistrikt 17 har et areal på 2433 km2 og er i det alt vesentlige lokalisert i den østre delen av Karasjok kommune.[2] Fire av vintersiidaene i reinbeitedistrikt 14A, deriblant Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida, har vinterbeiter sør for Karasjok kirkested og høst- og vårbeiter i Karasjok kommune nord for kirkestedet. De andre tre er Iŋgosiid siida, Samuel John N. Utsi og Petter N. Utsi siida og Rávnn' Áslat bártniid siida/Ássuorgge-Buollán vintersiida. De to vintersiidaene som har vinterbeiter nord for Karasjok kirkested, dels i distrikt 14A og dels i distrikt 17, er Mads Alexander Sara siida og Petter John Utsi siida.[3]

Ifølge bruksreglene for Reinbeitedistrikt 17 Karasjok øst som ble vedtatt 29. november 2011 og som etter det kommisjonen kjenner til, senest er stadfestet 28. oktober 2016,[4] hadde Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida (i bruksreglene benevnt som «*Samuel Anders Guttorm siida*»)

2 Landbruksdirektoratet, *Ressursregnskap for reindriftsnæringen for reindriftsåret 1. april 2020 - 31. mars 2021*, Rapport 32/2021, 1. desember 2021, revidert 23. mars 2022 s. 84 (Tabell Øst-Finnmark reinbeiteområde) og 85 (kart).

3 Områdestyret for reindrift i Øst-Finnmark, *Bruksregler for reinbeitedistrikt 17*, godkjent av Fylkesmannen i Finnmark 28. oktober 2016 (jnr. 16/1553-39) s. 5-6 og vedtatte beitegrenser i distrikt 17 sør (jnr. 14/315-75).

4 Kommisjonen har ved brev 25. mars 2022 og epost 20. april 2022 (jnr. 14/315-237) bedt om å få tilsendt en eventuell oppdatert versjon av bruksreglene. Reindriftsforvaltningen har i brev 4. juli 2022 antydet at henvendelsen vil kunne bli besvart «*innen 15.09.2022*» (jnr. 14/315-240).

siidaandelshaverne Nils Aslak Guttorm (f. 1967), Samuel Anders Guttorm (f. 1970), Johannes Mathis Guttorm (f. 1974) og Petter John Utsi (f. 1967).[5] Sistnevnte var i Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida i tre vintre fra og med 2016/17 til og med 2018/19, men har fra 2019/20 hatt egen vintersiida med vinterbeiter fra Idjajávri og nordover, jf. foran i punkt 8.7. De tre førstnevnte var per oktober 2021 fortsatt siidaandelshavere i Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida.[6]

Bruksreglene opplyser at Bálggesvárri er siidaens «*kjerneområde*» vinterstid og at området har en utstrekning på 109 km². Av bruksreglenes tilhørende arealbrukskart, fremgår det at området er lokalisert fra Kárášjohka og sørover til Iškoras.[7] Siidaandelshaverne i Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida tilhører Hálkavárri siida om sommeren. Dette er én av tre sommersiidaer i distrikt 14A Spierttagáisá. De to andre er Muŋkavári siida og Čalbmelanrášša siida.

Kommisjonen har i punkt 8.10.4.1, jf. også punkt 8.10.1 og 8.10.3 lagt til grunn at Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida, som består av brødrene Nils Aslak (f. 1967), Samuel Anders (f. 1970) og Johannes Mathis Guttorm (f. 1974), er rettsetterfølgere både av den reindriften som er utøvd på farssiden og morssiden av slekta. Siidaens vinterbeitekrav er imidlertid, som det vil bli redegjort for i punkt 16.3, basert på den beitebruken som farssiden av slekta har utøvd.

På farssiden har Guttorm-brødrene videreført reindriften til sin oldefar, John Johannesen Guttorm (Jovnnin/Johán Jovnna) (1869-1930), og bestefar, Per Johnsen Guttorm (Jovnnin Piera) (1908-1963). Sistnevntes reindrift ble videreført av brødrenes far, John Persen Guttorm (Jovnnin Pier Jovnna) (1935-2004). John Persen Guttorm tilhørte Njeaiddán siida og giftet seg i 1957 med Magga Kirsten (Nilsdatter Utsi) Guttorm (f. 1932). Hun hørte til distrikt 14A Spierttagáisá og er barnebarn av Samuel Nilsen Utsi (Hoammá Sámmol) (1854-1925) og datter av Nils Samuelsen Utsi (1890-1986). Ekteparet hadde sommerbeite i Njeaiddán på vestsiden av Porsangerfjorden frem til de i 1972/73 fikk tillatelse av lappefogden til å flytte til Reinbeitedistrikt 14A Spierttagáisá, jf. nedenfor i punkt 16.5. De drev reindrift i Jovnnin Pier Jovnna siida som er Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siidas rettsforgjenger.

5 Områdestyret for reindrift i Øst-Finnmark, *Bruksregler for reinbeitedistrikt 17*, godkjent av Fylkesmannen i Finnmark 28. oktober 2016 (jnr. 16/1553-39) s. 3.

6 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med Per John A. Anti,* 13. oktober 2021 (jnr. 14/333-37) s. 6-7.

7 Områdestyret for reindrift i Øst-Finnmark, *Bruksregler for reinbeitedistrikt 17,* godkjent av Fylkesmannen i Finnmark 28. oktober 2016 (jnr. 16/1553-39) s. 5-6, og arealbrukskart, beitegrenser i distrikt 17 sør (jnr. 14/315-75).

16.3 Bemerkninger fra Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida

Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida krever i *rettighetsmeldingen 22. november 2013* rett til høst-, vinter- og vårbeite med grunnlag i alders tids bruk,[8] og har senere informert kommisjonen om at høstbeitekravet kan behandles som en del av kravet fra distrikt 14A Spierttagáisá, jf. punkt 16.1.

I rettighetsmeldingen angir siidaen at kravsområdet for vårvinter- og vinterbeite strekker seg fra Sieiddejohnjálbmi (Sieiddejohkas munning) i nord til Vuoskkojávri og Vuoskkoluoppal, og videre på vestsiden av Geaimmejohka til Kárášjohka. Derfra følger grensen for kravsområdet flyttleia langs Niitomohkejogaš til Báhkilvárri, og Linddejeaggi, og «*deretter langs dagens midlertidige grense mellom distrikt 17 og distrikt 16 via Iškoras til Iškorasjohka. Deretter går grensen ved flytteveien over Stuorra Dilljavárri, langs Dilljajohka til Kárášjohka. Kárášjohka begrenser området til Karasjok sentrum, deretter følger grensen bilveien til Seaidejohka.*»[9]

Siidaen har betegnet kravsområdet nord for Kárášjohka som Jalgesvađđa og området på sørsiden som Bálggesvárri/Jeagilvárri. Dette er ifølge siidaen «*kjerneområdet innenfor der forfedrenes siidaer har hatt beiteområder*», og det er vist til at kravsområdets yttergrenser følger «*naturlige geografiske grenser og mye brukte flytteveier*».[10]

Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida redegjør for slektas beitebruk fra 1914 og fremover. For perioden 1914-1960 omtaler siidaen bruken til Guttorm-brødrenes forfedre både på farssiden (Guttorm-slekta) og morssiden (Utsi-slekta). For årene etter 1960 beskrives bruken til faren, John Persen Guttorm (Jovnnin Pier Jovnna siida) og Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siidas egen bruk.

Når det gjelder årene fra *1914 til 1923*, viser siidaen til beitebruken til Guttorm-brødrenes oldefar på farssiden, John Johannesen Guttorm (1869-1930), og deres mors farfar, Samuel Nilsen Utsi (1854-1925), og morfar Per Persen Utsi (1858-1923). Det fremgår av de kildene siidaen har oversendt at John Johannesen Guttorm hadde vinterbeite sør for Kárášjohka i Goikenjavevárri (1911/12) og Báhkilskáidi (1913/14); og nord for Kárášjohka i Geaimmejohka (1915/16), Háldi (1918) og Vuoskkovárri (1924). Samuel Nilsen Utsi hadde vinterbeite sør for Kárášjohka i Lávžejohka sørøst for Iškoras (1913/14), Máretvuovdi sør for Goššjohka (1915/16) og Iškorasvuopmi (1924). Per Persen Utsi hadde

8 Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida, *Rettighetsmelding*, 22. november 2013 (jnr. 14/332-3) s. 5.

9 Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida, Op. cit., 22. november 2013 (jnr. 14/332-3) s. 1.

10 Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida, Op. cit., 22. november 2013 (jnr. 14/332-3) s. 1-2.

vinterbeite sør for Kárášjohka i Heargedievvá sør for Iškoras (1914) og Šuolggajeaggi sørvest for Iškoras (1916).[11]

Siidaen opplyser om perioden fra *1926 til 1960* at Guttorm-brødrenes bestefar på morssiden, Nils Samuelsen Utsi (1890-1986), fra 1926 til 1946 hadde rein på beite blant annet på Jalgesvađđa nord for Kárášjohka. Bestefaren på farssiden, Per Johnsen Guttorm (1908-1963), hadde i 1945/46 vinterbeite ved Báhkiljohka sør for Kárášjohka. Det er også vist til at Per Johnsen Guttorm og hans bror Mathis Johnsen Guttorm (1903-1974) i mars 1952 fikk tillatelse av fylkesmannen til å beite i et fredet område i Bálovuovdi og omkring Geaimmejohka (nord for riksvei 92). Med henvisning til at den siidaen Ørnulv Vorren omtaler som siida W.8.b (Juhvu-Biera-sii'da) er Per Johnsen Guttorms siida (Jovnnin Piera siida), er det videre anført at Per Johnsen Guttorm i årene 1953-1957 hadde tidlig vinterbeite på Jalgesvađđa og Gárževárri, nord for Kárášjohka.[12]

Ifølge Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida drev John Persen Guttorm (Jovnnin Pier Jovnna) (1935-2004) som eneste aktive utøver i siidaen mellom 1960 og 1996. Han brukte i hele perioden Jalgesvađđa nord for Kárášjohka. Sør for Kárášjohka brukte siidaen «*området vest for Diljajohka helt til Kárášjohka*», og fra rundt 1967 også Dákteroavvi, Ráitevárri, Ell-áhkoeana og Bálggesvárri. Furuskogen og Jeagilvárri ble først brukt jevnlig etter at fredningen av områdene ble opphevet i 1985, men siidaen fikk i 1974 tillatelse til å la reinen beite i dette området, og den beitet der også et annet år før 1985 etter at Amund P. Anti hadde overlatt sin beitetillatelse til John Persen Guttorm.[13]

For å dokumentere bruken i den perioden John Persen Guttorm var siidaleder har Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida oversendt skjemaer for reintelling (1983, 1989, 1991, 1994), skjema for obduksjon av reinkadaver (1996), søknad om tilskudd til reinfôring (1992), politianmeldelse angående hunder som jaget reinflokken (1992), beitetillatelse (1974) og advarsel for ulovlig reinbeiting (1985). Mye av dokumentasjonen gjelder kravsområdet sør for Kárášjohka. Siidaen anfører at den har blitt presset ut av deler av dette området ved at vintersiidaer fra distrikt 16 «*kom til området tidlig på vinteren før vår siida kom frem*» *og at dette presset «vår siida … lenger øst*».[14]

Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida opplyser at den fra 1996 til 2011 brukte Jalgesvađđa nord for Kárášjohka årlig til høst- og vårbeite, men mindre enn før fordi siidaen «*har blitt presset bort av siidaer i D16*». Enkelte år ble området brukt sammen med andre etterkommere av Per Johnsen Guttorm. Om høsten brukte siidaen Jalgesvađđa og området sørøstover til Gárževárri etter at reinen var skilt i Sávkadas, og før siidaen flyttet sør for Kárášjohka. Om våren flyttet siidaen over Kárášjohka og beitet nordover til Jalgesvađđa før den flyttet til sommerbeitene i distrikt 14A. Sør for Kárášjohka brukte siidaen Dákteroavvi, Jeagilvárri, Heargevárri, Ell-áhkoeana, Bálggesvárri, Stuorra Dilljavárri, Uhca Dilljavárri og vest for Dilljajohka helt til Kárášjohka.[15]

Om bruken etter *2011* opplyser Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida at den har forholdt seg til grensen mellom distrikt 16 (Karasjok vest) og distrikt 17 (Karasjok øst) som områdestyret vedtok 21. juli 2011. Etter dette har siidaen holdt reinen i det området som er tildelt distrikt 17, og ikke brukt Jalgesvađđa. Også på Bálggesvárri og Jeagilvárri sør for Kárášjohka har siidaen holdt reinen i det området den har fått tildelt i bruksreglene for distrikt 17. Siidaen opplyser at den her har benyttet et midlertidig gjerde for å hindre sammenblandinger, og skriver:[16]

> «Siidaen informerte om gjerdet i forbindelse med utarbeidelse av bruksregler for D17, men gjerdet er ikke tatt med i disse. (…). Gjerdet hindrer siidaer som kan flytte over Iesjohka/Karasjohka tidlig på vinteren i å flytte forbi den midlertidige grensen. Det har lenge vært et problem for oss at siidaer fra D16 flytter inn i «vårt» område før vi kan flytte dit. (…). Gjerdet har også hatt god effekt for å hindre sammenblandinger med rein fra D16 i løpet av vinteren.»

I et vedlegg til rettighetsmeldingen anfører Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida med henvisning til at Jeagilvárri var fredet mot reinbeite fra 1935 til 1986, at Báhkilskáidi siidas påstand om at siidaen har historiske rettigheter til dette området, ikke er riktig. Ifølge Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida er også en del av den dokumentasjonen som Báhkilskáidi siida (kapittel 15 og 19) har lagt frem for å underbygge sitt krav irrelevant, blant annet Ørnulv Vorrens omtale av beitebruken til siidaene Y.1.a («Iŋgâs-Matti-sii'dâ») og Y.1.c («Jownâ-Sammul-sii'dâ»).[17]

11 Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida, Op. cit., 22. november 2013 (jnr. 14/332-3) s. 4-5 og vedlegg 10.

12 Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida, Op. cit., 22. november 2013 (jnr. 14/332-3) s. 4 og vedlegg 9 og 12.

13 Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida, Op. cit., 22. november 2013 (jnr. 14/332-3) s. 3-4.

14 Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida, Op. cit., 22. november 2013 (jnr. 14/332-3) s. 3 og vedlegg 4-2, 4-3, 4-4, 4-5, 4-6 og 4-7 (reintellinger), 5 (obduksjonsskjema), 6 (politianmeldelse), 7 (søknad om fôringstilskudd),8 (advarsel for ulovlig beiting) og 11 (beitetillatelse).

15 Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida, Op. cit., 22. november 2013 (jnr. 14/332-3) s. 2-3.

16 Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida, Op. cit., 22. november 2013 (jnr. 14/332-3) s. 2.

17 Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida, *Innspill angående dokumentasjon fremlagt i melding 26*, 22. november 2013 (jnr. 14/332-3) s. 1-2.

På *intervjumøte 7. august 2014* begrenset Samuel Anders Guttorm (f. 1970) Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siidas selvstendige krav til vårvinter- og vinterbeite, og opplyste at høstbeitekravet kan behandles som del av kravet fra Reinbeitedistrikt 14A Spierttagáisá. Han ga for øvrig opplysninger om siidaandelshavere og suksesjonsrekken i siidaen, og fremholdt at siidaen har brukt området for vårvinter- og vinterbeitekravet siden 1911, og viste til den informasjonen om siidaens og rettsforgjengernes bruk som er inntatt i rettighetsmeldingen.

Samuel Anders Guttorm hadde ingen innvendinger mot kravet fra Reinbeitedistrikt 14A Spierttagáisá og viste til at Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida «*er en del av dette kravet*». Han sa at grensen mellom distrikt 16 og 17 ikke bør gå langs Karasjok-Lakselv-veien (E6), men lenger vest i samsvar med hva distrikt 14A har anført i sin rettighetsmelding, og at grensen har krenket siidaens tradisjonelle rettigheter. For øvrig var Samuel Anders Guttorm kritisk til kravene fra Báhkilskáidi siida (kapittel 15 og 19), Iŋgosiid siida (kapittel 21) og Máhte Per Ánde siida (kapittel 22). Han sa at disse siidaene (også) har lagt inn krav på områder som de ikke har brukt.[19]

I *brev 13. mai 2016* gir Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida utfyllende opplysninger om sin egen bruk av området vest for Dilljavárri, mellom Kárášjohka og Iškoras:[20]

> «Dilljavárri har blitt brukt over svært lang tid, og brukes fortsatt, som flyttevei av mange siidaer. Det gjør selvfølgelig at mange siidaer kan vise til opphold her. Normalt brukes Dilljavárri som en reell flyttevei der siidaene ikke har lengre opphold, men ulike forhold har medført at enkelte siidaer har hatt noe lengre opphold der enkelte år.
>
> Som mange andre flytteveier så går også denne flytteveien gjennom et område som brukes som vinterbeite av andre siidaer. Dilljavárri har over lang tid vært brukt av vår siida som vinterbeite, og brukes fortsatt. Det er selvfølgelig en utfordring at flokken må holdes unna området når andre flokker skal flytte der, men det er ikke til hinder for at området er verdifullt vinterbeiteområde i perioder av vinteren.»

Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida fremholder videre at den i rettighetsmeldingens vedlegg 4-4, 4-5, 4-7, 6 og 7 har dokumentert sin bruk av Dilljavárri i 1983, 1991, 1992 og 1993, og til at reindriftsforvaltningens forslag til nye distriktsgrenser for Polmak og Karasjok fra 2003 viser at John Persen Guttorm («*reineieren som kom fra Njeaiddán siida*») ifølge Bajos-rapporten og Rushfeldt-rapporten hadde vinterbeite fra Bálggesvárri og nordover i årene 1987-1989.[21]

I brevet kommenterer Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida også Báhkilskáidi siidas og Iŋgosiid siidas konkurrerende/overlappende bruk av området vest for Dilljavárri.[22] Se punkt 19.4.2 når det gjelder forholdet til Báhkilskáidi siida, og punkt 21.4.1 når det gjelder forholdet til Iŋgosiid siida.

Guttorm-brødrenes mor, Magga Kirsten (Nilsdatter Utsi) Guttorm (f. 1932) fortalte i *intervju 19. januar 2017* at hun er datter av Nils Samuelsen Utsi (Hoamma Sámmol Niillas) (1890-1986) og Inga Persdatter Utsi (Hoammáš Per Iŋgá) (1903-1987). Foreldrenes sommerboplass var Hálkavárri i nåværende distrikt 14A, som også hennes morsslekt tilhører. Hun fortalte at hun giftet seg med John Persen Guttorm (1935-2004) i 1957, og at tre av sønnene Nils Aslak, Samuel Anders og Johannes Mathis Guttorm er i reindriften i dag. Hun opplyste at familiens vinterboplass er i Rávdojohka i Karasjok der de bygde hus på 1960-tallet.[23]

Ifølge Magga Kirsten (Nilsdatter Utsi) Guttorm hadde hennes bestefar, Samuel Nilsen Utsi (Hoammá Sámmol) (1854-1925) og hans fetter Peder (Per) Pedersen (Persen) Utsi (Hoammáš Piera) (1858-1923) flyttlei over Uhca Guorpmet og Jalgesvađđa, over Kárášjohka ved Bálodievvá, og over Báhkilvárri til Iškoras. De to skilte lag på vinterbeite. Samuel Nilsen Utsi ble igjen på Iškoras, mens Per Persen Utsi fortsatte til Máretvuovdi. Hun fortalte at Per Persen Utsis etterkommere hører til (Vuolábiid)-Spiertta siida, som har helårsdrift på Spierttanjárga (distrikt 14) og ikke har flyttet sør for Kárášjohka siden 1972.[24]

Magga Kirsten (Nilsdatter Utsi) Guttorm opplyste at Per Persen Utsi tok i bruk Hálkavárri som sommerbeite på slutten av 1800-tallet, og at hun selv er fjerde, og sønnene femte generasjon i området. Etter at hun giftet seg med John Persen Guttorm i 1957, brukte de hans sommerbeiteområde i Njeaiddán frem til de i 1973 flyttet til hennes foreldres beiteland i Hálkavárri i distrikt 14A. Da «*barna var små*» hadde de Magga Kirsten (Nilsdatter Utsi) Guttorms bror, John Persen Guttorm, som dreng. I 1963 gjette han og hennes svigerbror, Mathis Johnsen Guttorm (Jovnnin Pier

18 Finnmarkskommisjonen, *Gjennomgang av rettighetsmelding*, 26. oktober 2014 (jnr. 14/332-2) s. 7-8.

19 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 26. oktober 2014 (jnr. 14/332-2) s. 8-9.

20 Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida, *Tilbakemelding knyttet til rettighetskrav,* 13. mai 2016 (jnr. 14/332-7) s. 2.

21 Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida, Op. cit., 13. mai 2016 (jnr. 14/332-7) s. 2.

22 Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida, *Tilbakemelding knyttet til rettighetskrav*, 13. mai 2016 (jnr. 14/332-7) s. 1-2.

23 Finnmarkskommisjonen, *Bevissikringsintervju med Magga Kirsten (Nilsdatter Utsi) Guttorm*, 19. januar 2017 (jnr. 14/332-15) s. 8- 10.

24 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 19. januar 2017 (jnr. 14/332-15) s. 9.

Máhtte) (1903-1974), reinflokken sør for Iškoras «i *Šuolggavárri-området*.» Hun husket dette fordi det en vårvinterdag hadde kommet bjørnunger til leirplassen, og etter dette hadde de to reingjeterne tatt ned lavvoen og dratt av gårde.[25]

I intervjuet fortalte Magga Kirsten (Nilsdatter Utsi) Guttorm at hennes foreldre hadde vinterbeite i det samme området som sønnene hennes driver i nå, og at også hun og John Persen Guttorm hadde vinterbeite i dette området. Hennes sønn, Nils Aslak Guttorm (f. 1967), var til stede under intervjuet. Han sa at «*vi har prøvd å drive i samme område som vår avdøde far. Vi har ikke vært andre steder*». Etter at dagens distrikt 16 ble etablert, har de imidlertid ikke lenger kommet seg over på vestsiden av Karasjok-Lakselv-veien (E6), selv om de tradisjonelt har brukt områdene på begge sider av veien. Nils Aslak Guttorm opplyste at 2010 var det siste året de brukte vårvinterbeitelandet, og at de tidligere brukte områdene fra Jalgesvađđa og nordover om vårvinteren. Han sa at de drev sammen med farens bror, Johannes Anders P. Guttorm (f. 1946), på vestsiden av E6, mens høstbeitene er øst for Karasjok-Lakselv-veien, «*og slik har det vært, også for distrikt 14A.*»[26]

På *høringsmøtet 13. februar 2017* gjentok Nils Aslak Guttorm at kravet om rett til høstbeite omfattes av kravet fra distrikt 14A.[27] Han sa at faren, John Persen Guttorm, og bestefaren, Per Johnsen Guttorm, holdt til i Njeaiddán og Jalgesvađđa og hadde vinterbeite både på nordsiden og sørsiden av Kárášjohka. Han viste til at familien brukte kravsområdet nord for Kárášjohka (Jalgesvađđa) fra 1970-tallet, som er så langt tilbake han kan huske, og frem til 2010. Med henvisning til det skriftlige materialet siidaen har oversendt til kommisjonen, fremholdt han at de brukte området også før 1970-tallet. Nils Aslak Guttorm fortalte at onkelen, Johannes Anders P. Guttorm (f. 1946), som har sluttet i reindriften, tilhørte farens siida (Jovnnin Pier Jovnna siida). Han bemerket at onkelen har rett til å bruke siidaens kravsområde nord for Kárášjohka, men ikke noen av de andre som har overlappende krav i dette området.[28]

Når det gjelder kravsområdet sør for Kárášjohka (Jeagilvárri/Bálggesvárri), fremholdt Samuel Anders Guttorm (f. 1970) på *høringsmøtet 14. februar 2017* at morssiden av slekta (Utsi) «*er på sørsiden av Iškoras og i Máretvuovdi, og der har vi ikke vært så lenge jeg kan huske. Vi krever ikke rettigheter der nå, men vi har rettigheter der*». Han presiserte at området for siidaens vinterbeitekrav er basert på den bruken som er utøvd på farssiden av slekta.[29]

Nils Aslak Guttorm (f. 1967) viste til at det er naturlig at grensen for kravsområdet går langs flyttleia. Han forklarte at de har måttet endre flytteleia etter at distriktsgrensen ble trukket langs Karasjok-Lakselv-veien, og at de nå må flytte over Kárášjohka nedenfor Karasjok kirkested. Etter at de har krysset elva beiter flokken der vinterbeiteområdet starter, og sørover til foten av Iškoras. Ifølge Nils Aslak Guttorm flyttet forgjengersiidaen i årene fra 1935 til 1986 da det var forbud mot reinbeiting i Jeagilvárri og furuskogen, på sørsiden av Jeagilvárri og gjette sørover derfra. De hadde imidlertid brukt Jeagilvárri noen ganger på 1970- og 80-tallet etter tillatelse fra myndighetene. Etter at forbudet opphørte i 1986 har de brukt Jeagilvárri jevnlig.[30]

Samuel Anders Guttorm sa at kravsområdets vestgrense fra Báhkilvárri til Iškoras er naturlig fordi flyttleia går der, og at Báhkilskáidi siida har presset dem lenger og lenger østover, selv om de ikke hører til så langt øst.[31] Magga Kirsten (Nilsdatter Utsi) Guttorm opplyste at hennes far og bestefar hadde oppholdt seg i og brukt områdene Ruvvárri, Šuolggavárri og Heargevárri.[32]

På *høringsmøtet 16. februar 2017* fremholdt Nils Aslak Guttorm at de har dokumentasjon på at siidaen har brukt Bálggesvárri. Han viste til at de har hatt flere gjerdeanlegg der, og til at det ble utført reintellinger der flere ganger på 1980-tallet. Samuel Anders sa at kravet fra Iŋgosiid siida tar utgangspunkt i bruken til Iŋgos Máhte siida, og at denne siidaen først kom sør for Kárášjohka midt på 1980-tallet, og tidligere var en del av andre siidaer eller hadde vinterbeite nord for Kárášjohka. Til kravet fra Nilut Piera bártnit sa han at «*vi har gjett der fredelig side om side*». Han hadde heller ikke noen innvendinger mot kravet fra Káre Jovn' Aslat siida.[33]

I *intervju 15. november 2018* opplyste Nils Aslak Guttorm at Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida ikke har gjeterhytter i kravsområdet, men en gumpi som trekkes med snøscooter etter hvor reinflokken er. Han sa at siidaen hadde hatt skillegjerdeanlegg ved Bálggesvárseaibbuš, Bálggesvárri, Uhca Dilljavárri og Ell-áhkoeana. Med unntak

25 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 19. januar 2017 (jnr. 14/332-15) s. 10.

26 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 19. januar 2017 (jnr. 14/332-15) s. 9 og 11-12.

27 Finnmarkskommisjonen, *Referat fra høringsmøte,* 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91) s. 76.

28 Finnmarkskommisjonen, *Referat fra høringsmøte*, 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91) s. 77-79.

29 Finnmarkskommisjonen, *Referat fra høringsmøte*, 14. februar 2017 (jnr. 14/315-115), s. 75-76.

30 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 14. februar 2017 (jnr. 14/315-115), s. 74-75 og 76-77.

31 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 14. februar 2017 (jnr. 14/315-115) s. 75 og 78.

32 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 14. februar 2017 (jnr. 14/315-115), s. 79.

33 Finnmarkskommisjonen, *Referat fra høringsmøte*, 16. februar 2017 (jnr. 14/315-106) s. 47-48.

av Dilljavárri-gjerdeanlegget som har stått lenge, men som nå er falleferdig, var gjerdeanleggene ikke permanente. Ifølge Nils Aslak Guttorm var det hans far, John Persen Guttorm, som bygde dem. Faren hadde også bygd et gjerdeanlegg nord for Kárášjohka, i Uhca Guorpmet. Det ble brukt på 1970-80-tallet, men har nå falt ned.[34]

Nils Aslak Guttorm sa i *intervju 17. november 2020* at siidaen fører opp sine gjerdeanlegg «*på snødekt mark og tar ned igjen samme dag som vi er ferdig [med å bruke de]*». Gjerdeanleggene er derfor ikke er permanente, selv om det kanskje kan finnes noen stolper og tau-biter der de har stått. Ifølge Nils Aslak Guttorm har siidaen ikke i nevneverdig grad satt opp slike midlertidige skillegjerdeanlegg etter at faren rundt årtusenskiftet sluttet i reindriften.[35]

I intervjuet ga Nils Aslak Guttorm også opplysninger om siidaens sperregjerde sør for Kárášjohka. Han var ikke sikker på når det ble oppført, men antok at det var «*før 15 år siden*» (rundt 2005). Ifølge Nils Aslak Guttorm foreligger det ikke gjerdetillatelse, men gjerdet ble oppført i samarbeid med Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siidas nabosiida, Báhkilskáidi siida (Per John Samuelsen Utsi). Han opplyste at gjerdet er 7-8 kilometer langt og at det går langs den grensen som de og nabosiidaen har fastsatt «*fra husene/boligfeltet i Báhkiljohka, oppover langs elva Báhkiljohka og helt til munningen av Ell-áhkoája [kilden]*» (Ell-áhkojohka). Han visste ikke hvorfor sperregjerdet ikke er nevnt som et eksisterende anlegg i bruksreglene for Reinbeitedistrikt 17. Ifølge Nils Aslak Guttorm ble distriktet informert om gjerdet under arbeidet med bruksreglene. Han antok at det gjerdet bruksreglene omtaler som et nytt «*planlagt fast sperregjerde*» i Báhkiljohka for «*Jovn-Piera-Jovna-barniid siida*» er identisk med deres eksisterende gjerde.[36]

Nils Aslak Guttorm sa at familiens bruk av Jalgesvađđa nord for Kárášjohka går tilbake til tidlig på 1900-tallet og pågikk frem til våren 2010, da ledere for distrikt 16 ringte ham og med henvisning til den nye grensen mellom distrikt 16 og distrikt 17 sa at de ville «*jage meg bort med bistand fra politiet*». Det hadde ikke endret bruken at foreldrene byttet sommerbeiter fra Njeaiddán i distrikt 16 til Hálkavárri i distrikt 14A Spierttagáisá. Nils Aslak Guttorm beskrev bruken slik: «*Når vi hadde reinskilling i mørketiden så flyttet vi først til Jalgesvađđa og var der til jul. Så i januar flyttet vi over elva til Jeagilvárri eller sør for [Kárášjohka] hvor vi var i et par måneder før vi flyttet tilbake til Jalgesvađđa, og så videre til sommerbeiteområdet.*» Han fortalte at de tidligere flyttet over Kárášjohka ved Vullošnjárga der det nye slakteriet ble bygd på 1980-tallet. Etter dette måtte de «*flytte via Sávkadas, over Stuorra Guorpmet, og så til Jalgesvađđa*».[37]

Nils Aslak Guttorm sa at farfaren og faren hadde brukt Iškoras-området på samme måte som Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida bruker det i dag. Besteforeldrene brukte områder på begge sidene av Báhkiljohka, og foreldrene hadde fortalt at de brukte Iškoras og områdene rundt Bálggesvárri. «*Jeagilvárri var fredet mot reinbeite, og mine foreldre brukte å ha en lavvo på den siden så ikke [reinflokken] trakk til det fredete området.*» Nils Aslak Guttorm beskrev sin egen bruk av Iškoras slik:[38]

> «Jeg bruker ikke å slippe [reinflokken] helt opp til vidda, jeg bruker å holde igjen [flokken]. Når vi ferdes [gjeter flokken] her, så slipper vi [flokken] sørover og holder igjen først ved Iškoras [fjellet]. ... ved Iškoras-bohkki driver vi [reinflokken] tilbake [nordover]. ... Så langt sør som hit gjeter vi flokken før vi holder igjen, driver den tilbake. ... Der driver vi flokken tilbake, og der går alltid grensa.»

I *intervju 23. november 2020* opplyste Nils Aslak Guttorm at siidaen etter at foreldrene flyttet til Hálkavárri i 1972/73 brukte «*selve Jalgesvađđa og områdene rundt Jalgesvađđa*» og områdene sørover, inkludert Uhca Jalgesvađđa og Gárževárri, og helt til Kárášjohka. Fra 1972/73 og frem til og med 2010 hadde de brukt områdene hvert år om våren, og i mørketiden før jul, eller etter jul før de flyttet sør for Kárášjohka. Nils Aslak Guttorm visste ikke hvorfor Bajos-rapporten, jf. punkt 16.5, ikke bekrefter slik beitebruk i 1987/88. Han var imidlertid «*helt sikker*» på at de brukte området da også «*både i mørketiden og på våren.*»[39]

Nils Aslak Guttorm ga i *intervju 25. juni 2021* opplysninger om Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siidas skillegjerdeanlegg i kravsområdet nordvest for Karasjok kirkested på vestsiden av Karasjok-Lakselv-veien (E6). Han sa at siidaen i noen år på 1980-tallet hadde hatt et skillegjerdeanlegg ved Gárževárri, som hans far, John Persen Guttorm satte opp om vinteren og tok ned på vårvinteren. Ifølge Nils Aslak Guttorm sto skillegjerdeanlegget på samme sted hver vinter, og det ble også brukt av andre, blant annet deres onkel, Johannes Anders P. Guttorm (f. 1946). Han var noe usikker på om siidaen også hadde hatt et skillegjerdeanlegg

34 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med Nils Aslak Guttorm*, 15. november 2018 (jnr. 14/332-20) s. 1-5.

35 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med Nils Aslak Guttorm*, 17. november 2020 (jnr. 14/332-24) s. 5-6.

36 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 17. november 2020 (jnr. 14/332-24) s. 1-4.

37 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 17. november 2020 (jnr. 14/332-24) s. 7-9.

38 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 17 november 2020 (jnr. 14/332-24) s. 9-11.

39 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med Nils Aslak Guttorm*, 23. november 2020 (jnr. 14/332-26) s. 2-3.

ved Vuollotjávri litt nord for Gárževárri slik siidaen hadde avmerket i kartvedlegget til rettighetsmeldingen, men antok at de hadde hatt et gjerde der ved én anledning på slutten av 1980-tallet.[40]

Han sa at siidaen også hadde hatt et skillegjerdeanlegg ved Jalgesvađđa, som ble satt opp og tatt ned hvert år. Siidaen hadde brukt dette på vårvinteren i noen år på 1970-tallet, i de årene de hadde vært i samme siida som John Iver Johnsen Utsi (Jonneman-gánda) (1924-1996). Ifølge Nils Aslak Guttorm står verken dette gjerdeanlegget eller anlegget ved Gárževárri i dag, «*men man kan vel finne restene hvis man leter litt*». Han fortalte at siidaen på 1970- og 80-tallet også hadde et gjerdeanlegg i Uhca Guorpmet som én gang ble brukt i forbindelse med reinskillingen, men mest for å skille ut rein for salg. Også dette gjerdet ble tatt ned og satt opp hvert år.[41]

16.4 Bemerkninger fra kravsfremsettere med overlappende krav og andre[42]

16.4.1 Reinbeitedistrikt 14A Spierttagáisá

Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siidas krav overlapper kravet fra distrikt 14A (kapittel 8) nord for Kárášjohka. På *intervjumøte 7. august 2014* ga representantene for distrikt 14A, deriblant Samuel Anders Guttorm (f. 1979) fra Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida, uttrykk for at de ikke har innvendinger mot kravet, og viste til at siidaen tilhører distriktet.[43]

16.4.2 Vuolábiid-Spiertta siida

Vår- og høstbeitekravet fra Vuolábiid-Spiertta siida (kapittel 9) overlapper et lite område helt nord i Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siidas kravsområde sør for Kárášjohka. I brev 27. mars 2018 anfører Vuolábiid-Spiertta siida at ingen siidaer i Reinbeitedistrikt 14A Spierttagáisá, og dermed heller ikke Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida, «*har langvarig bruk av vinterbeitene de gjør krav på*».[44]

16.4.3 Rávdol siida

Rávdol siida (kapittel 13) har nord for Kárášjohka fremmet krav om rett til høstbeite og vinterbeite i et område som berører Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siidas krav i nordenden av sistnevntes kravsområde. På høringsmøtet 13. februar 2017 sa Johan Aslak Eira (f. 1978): «*Jovnnin Pier Jovnnas siida har jo også i nyere tid flyttet med rein i Jalgesvađđa-området på våren. Sist jeg husker å ha sett dem i Gárževárri-området var i 2009, det er jeg sikker på.*»[45] Johan Aslak Eira hadde også visse merknader til at Reinbeitedistrikt 14A Spierttagáisá, som Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida har tilhørt siden 1972/73, har fremmet et krav som også omfatter områder vest for Karasjok-Lakselv-veien (E6), inkludert i Jalgesvađđa.[46] Se punkt 8.4.3.

16.4.4 Nilut Piera bártnit

Nilut Piera bártnit sitt vinterbeitekrav er behandlet i kapittel 14 og overlapper kravet fra Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida sør for Kárášjohka, fra Iškoras og nordover til like nord for Bálggesvárseaibbuš. På høringsmøtet 14. februar 2017 sa Ellen M. Gaup (f. 1958) i forklaringen for Nilut Piera bártnit at hun husker at Jovnnin Pier Jovnna siida var i Jeagilvárri i 1981.[47]

16.4.5 Báhkilskáidi siida

Kravet fra Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida overlappes nord for Kárášjohka fullt ut av Báhkilskáidi siidas høstbeitekrav (kapittel 15). Sør for Kárášjohka overlapper Báhkilskáidi siidas vinterbeitekrav (kapittel 19) den vestre delen av Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siidas krav. I brev 13. mai 2014 skriver Báhkilskáidi siida at Jovnnin Pier Jovnna opprinnelig tilhørte Njeaiddán siida som hadde og har vinterbeiter nord for Iešjohka/Kárášjohka, fra Sieiddejávri og nordvestover. Báhkilskáidi siida viser til at Jovnnin Pier Jovnna på 1970-tallet flyttet fra Njeaiddán sommersiida til Hálkavárri sommersiida i distrikt 14A Spierttagáisá og begynte å bruke områder sør for Kárášjohka, fra Dákteroavvi og sørvestover som vinterbeite. Videre heter det:[48]

> «Etter hvert begynte han også å la sine rein trekke seg inn på Jeagilvárri og Báhkiljohka-området, og således inn på det området som utgjør Jáhkenjárgga siidas tradisjonelle vinterbeiteområde. Etter at sønnene hans vokste opp og

40 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med Nils Aslak Guttorm*, 25. juni 2021 (jnr. 14/332-30) s. 2-6.

41 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med Nils Aslak Guttorm*, 25. juni 2021 (jnr. 14/332-30) s. 6-9.

42 Vintersiidagruppen Mathis P. Guttorm (jnr. 14/344) fremmet i sin tid et krav som overlappet kravet fra Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida nord for Kárášjohka, men har senere trukket kravet, jf. punkt 5.3 (3). Vintersiidagruppen har ikke kommentert kravet fra Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida.

43 Finnmarkskommisjonen, *Gjennomgang av rettighetsmelding fra RBD 14A Spierttagáisá*, 28. oktober 2014, (jnr. 14/333-3) s. 6.

44 Vuolábiid-Spiertta siida, *Brev til kommisjonen*, 27. mars 2018 (jnr. 14/345-34) s. 2.

45 Finnmarkskommisjonen, *Referat fra høringsmøte*, 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91) s. 84.

46 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 13. februar 2017 (jnr. 14/315-91) s. 48-49.

47 Finnmarkskommisjonen, *Referat fra høringsmøte*, 14. februar 2017 (jnr. 14/315-115) s. 81.

48 Báhkilskáidi siida, *Brev til kommisjonen*, 13. mai 2014 (jnr. 14/352-13) s. 2.

begynte å delta aktivt i den daglige reindrifta, så begynte Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida å presse seg stadig lenger inn på Jáhkenjárga siidas tradisjonelle vinterbeiteområder, og den situasjonen skapte en omfattende beitekonflikt mellom de to vintersiidagruppene fra midten av 1980-tallet. Situasjonen ble ytterligere forverret da Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida satte opp et ulovlig sperregjerde langs foten av Dákteroavvi/Jeagilvárri og videre oppover Báhkiljohka-dalen frem til Ell-áhkoeana. Dette sperregjerdet står oppført den dag i dag, og dette har ført til at Jáhkenjárga siida er blitt fratatt/frarøvet et stort område av sitt opprinnelige lovmessige vinterbeiteområde. For ordens skyld finner vi grunn til å opplyse om at vi har ved flere anledninger henvendt oss til reindriftsforvaltningen og har klaget på oppsettet av det aktuelle sperregjerdet i området.»

Per John Samuelsen Utsi (Roncen Jovnna) (f. 1938) fra Báhkilskáidi siida sa i intervju 3. februar 2017 at Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida har flyttet seg lenger og lenger sør, og at de nå er helt under Iškoras. De to siste årene hadde siidaen «*hatt med seg en ny nabo, Petter John Utsi, og det har ført til ytterligere press på området. Han hører til Bissojohka/Børselv, hans far har holdt til der året rundt med reinflokken.*»[49]

16.4.6 Mirkocáza siida

Mirkocáza siidas krav (kapittel 18) overlapper Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siidas krav i et mindre område mellom og øst for Báhkilvárri og Báhkiljávri, sør for Kárášjohka. Siidaens representant, Rasmus N. Bær (f. 1950), ga på høringsmøtet 14. februar 2017 uttrykk for at Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siidas krav ikke berører Mirkocáza siida.[50]

16.4.7 Iŋgosiid siida

Kravet fra Iŋgosiid siida (kapittel 21) overlapper kravet fra Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida fra Kárášjohka og sørover til Iškoras. På intervjumøte 13. oktober 2016 viste Iŋgosiid siida til at kravet fra Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida ligger innenfor det området sistnevnte siida har fått avsatt i dagens bruksregler. Ifølge Iŋgosiid siida hadde Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida tidligere reinbeite nord for Kárášjohka, på Jalgesvađđa-siden vest for Karasjok-Lakselv-veien (E6). Etter nyttår kom de over Kárášjohka. De var nær Karasjok kirkested i furuskogen og Jeagilvárri, men midt på 1980-tallet kom de «*over Kárášjohka, og senere helt til Iškoras.*» Iŋgosiid siida fremholdt at Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida kom sør for Kárášjohka fordi de ikke fikk fortsette å bruke områdene vest for E6 etter at veien ble gjort til grense mellom distrikt 16 og 17.[51]

På høringsmøtet 14. februar 2017 sa Kjell Magne Eira (f. 1969) i sin forklaring for Iŋgosiid siida at han kan ikke huske at Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida har vært så langt sør som deres kravsområde går, og at «*jeg har ikke hørt at de var så langt sør i begynnelsen.*» Han viste til at Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida har opplyst at siidaens mørketidsbeiter er på nordsiden av Kárášjohka, og at de tidligere krysset Kárášjohka mye senere på vinteren.[52]

16.4.8 Máhte Per Ánde siida

Máhte Per Ánde siidas krav (kapittel 22) overlapper kravet fra Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida i et lite område nord og vest for Stuorra Dilljavárri og Máttit Dilljavárri. I intervju 2. november 2015 sa Anders Persen Gaup (Máhte Per Ánde) (1933-2021) at Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida var deres nabosiida.[53] Per Andersen Gaup (f. 1965) sa i sin forklaring for Máhte Per Ánde siida på høringsmøtet 14. februar 2017 at han kan ikke huske at Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida «*noen gang har brukt Stuorra Dilljavárri*.»[54]

16.4.9 Káre Jovn' Aslat siida

Kravsområdet til Káre Jovn' Aslat siida (kapittel 25) strekker seg fra Iškoras og sørover til Galmmat og overlapper så vidt sørspissen av Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siidas krav ved Iškoras. I intervju 23. februar 2016 sa Aslak Johnsen Anti (Káre Jovn' Aslat) (f. 1936): «*Jovnnin Pier Jovnna gánddat har kommet nordfra, fra gáisáene. Gubben selv Jovnnin Piera har aldri [vært] sør for Kárášjohka. Han brukte å bo i fjellene nord for Karasjok tettsted. De kom først til Bissojohka/Børselv, og der har de hytte. De kom også vestfra.*»[55]

16.4.10 Per John A. Anti

Per John A. Anti (f. 1962) er leder for Reinbeitedistrikt 14A Spierttagáisá, som er Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siidas sommerbeitedistrikt. Han opplyste i intervju 13. oktober 2020 at siidaen i Norsk institutt for naturforsknings rapport fra 2002 (NINA oppdragsmelding 750: 2002) om Hálkavárri

49 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med Per John Samuelsen Utsi*, 3. februar 2017 (jnr. 14/352-22) s. 10.

50 Finnmarkskommisjonen, *Referat fra høringsmøte*, 14. februar 2017 (jnr. 14/315-115) s. 66-67.

51 Finnmarkskommisjonen, *Oppsummering av samtale med Iŋgosiid siida*, 13. oktober 2016 (jnr. 14/339-10) s. 6.

52 Finnmarkskommisjonen, *Referat fra høringsmøte*, 14. februar 2017 (jnr. 14/315-115) s. 112.

53 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med Anders Persen Gaup*, 2. november 2015 (jnr. 15/897-36) s. 15.

54 Finnmarkskommisjonen, *Referat fra høringsmøte,* 14. februar 2017 (jnr. 14/315-115) s. 103.

55 Finnmarkskommisjonen, *Bevissikringsintervju med Aslak Johnsen Anti*, 23. februar 2016, (jnr. 14/337-8) s. 9.

skytefelt er omtalt som «*Jeagilvár-siida*», og at siidaen både i 2002 da rapporten ble utgitt, og i 2020 hadde beite fra like sør for Karasjok kirkested og sørover til Iškoras.[56]

16.4.11 Johannes Anders P. Guttorm

Johannes Anders P. Guttorm (f. 1946) er bror av John Persen Guttorm (1935-2004) og onkel til Guttorm-brødrene i Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida. Han fremmet i 2012 et krav på vegne av «*Vintersiidagruppen Johannes Anders P. Guttorm*» som overlapper Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siidas krav nordvest for Karasjok kirkested, men er ikke lenger aktiv i reindriften. Kommisjonen har ikke behandlet kravet på grunn av manglende rettslig interesse, jf. punkt 5.3 (4).

I intervju 11. desember 2020 opplyste Johannes Anders P. Guttorm at da hans far, Per Johnsen Guttorm (1908-1963) døde, videreførte flere av sønnene farens reindrift, blant annet John Persen Guttorm, Henrik Mathis Persen Guttorm (1949-2011) og Per Erik Persen Guttorm (1939-1979). Johannes fortalte at han selv begynte i reindriften i 1966, og at John Persen Guttorm flyttet østover fra Njeaiddán sommersiida til Čalbmelanrášša sommersiida i Reinbeitedistrikt 14A i 1973.[57]

Johannes Anders P. Guttorm ga uttrykk for at John Persen Guttorm (Jovnnin Pier Jovnna) hadde vært med på å videreføre farens siidadrift frem til han flyttet til Čalbmelanrášša i 1973, men at Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida i dag ikke kan anses som en videreføring av farens siidadrift fordi siidaen (i motsetning til faren) har vinterbeite sør for Kárášjohka. Han tok et visst forbehold når det gjelder Jalgesvađđa-området nord for Kárášjohka. Johannes Anders P. Guttorm ga imidlertid uttrykk for at det høres rart ut om det ikke skulle påvirke Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siidas rettigheter i dag at deres far i sin tid flyttet fra Njeaiddán sommersiida, og sa at han ikke kjenner til at siidaen brukte Jalgesvađđa-området helt frem til 2010 slik siidaen har anført.[58]

56 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med Per John A. Anti*, 13. november 2020 (jnr. 14/333-30) s. 4.

57 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med Johannes Anders P. Guttorm*, 11. desember 2020 (jnr. 14/353-24) s. 6-9.

58 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 11. desember 2020 (jnr. 14/353-24) s. 10-11 og 27-29.

16.5 Historiske (skriftlige) kilder

Som nevnt i punkt 16.3, presiserte Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida på høringsmøtet 14. februar 2017 at siidaens vinterbeitekrav er basert på beitebruken på farssiden av slekta, og ikke bruken på morssiden. Den følgende redegjørelsen er derfor begrenset til beitebruken til Guttorm-brødrenes oldefar, John Johannesen Guttorm (1869-1930); bestefar, Per Johnsen Guttorm (1908-1963); og far, John Persen Guttorm (1935-2004), samt siidaens egen bruk. Se også punkt 8.10.3.1 foran, som utfyller fremstillingen nedenfor.

John Johannesen Guttorm tilhørte i 1911/12 siidaen til sin bror, Per Johannesen Guttorm. Høsten 1911 var siidaen i Máilevađđa vest for Idjajávri, ved nyttår 1912 i Goikenjavevárri vest for Iškoras og 1. april 1912 i Geaimmevárri nord for Ássebákti. I 1913/14 hadde John Johannesen Guttorm egen vintersiida, med vinterbeite i Báhkilskáidi. Høsten 1913 var siidaen på østsiden av Geaimmejávri, og i april 1914 i Skáidegeahči på sørsiden av Iešjohka ved Ássebákti. Siidaen var i 1915/16 i Máilevađđa om høsten, og hadde vinterbeite ved Geaimmejohka. I 1917 hadde siidaen vårbeite ved Máilejohka, høstbeite i Nieiddaidvárri vest for dagens Karasjok-Lakselv-vei. Vinteren 1918 var siidaen i Háldi på nordsiden av Kárášjohka, og vinteren 1924 i Vuoskkovárri.[59]

Ifølge en oversikt utarbeidet av lappefogden hadde Per Johnsen Guttorm i 1935 og 1936 sommerbeite i daværende distrikt 16, høst- og vårbeite i distrikt 17 og vinterbeite i distrikt 18, men det er ikke spesifisert hvor i distriktene beitingen foregikk. I reindriftsmeldingen for 1946 oppgir Per Johnsen Guttorm Njeaiddán som sommerbeite. Han opplyser at høstbeite «*aktes utøvet*» i «*Savnjavarist*» (Savkŋovárri), vinterbeite i Báhkilvárri og vårbeite i Vuolanjunis.[60]

Av beitetillatelse utstedt 7. mars 1952 fremgår det at Per Johnsen Guttorm og hans bror Mathis Johnsen Guttorm (1903-1974) fikk tillatelse til reinbeite i fredet område i Bálovuovdi og omkring Geaimmejohka (nord for Kárášjohka) frem til utløpet av mars.[61] I reindriftsmeldingen for 1953 oppgir Per Johnsen Guttorm å ha sommerbeite i Njeaiddán, vår- og høstbeite i Stiippanvárri, og vinterbeite i Vuoskkovárri og Nieiddaidvárri. I 1954 oppgir han sommerbeite på Vuorjegáisá og vinterbeite i Geaimmesuolu,

59 Kirsti Strøm Bull, *Reinbyer i Finnmark på begynnelsen av 1900-tallet,* 2005 s. 64-65 (1911/12), 92-93 (1913/14), 116-117 (1915/16), 132-133 (1917/18) og 166-167 (1924).

60 Lappefogden, *Fortegnelse over de fjellsamer i Karasjok reinsogn som har avgitt melding om reindrift,* 1935 og 1936 og Per Johnsen Guttorm, Reindriftsmelding 1946 (jnr. 14/332-22).

61 Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida, *Rettighetsmelding* 22. november 2013 (jnr. 14/332-3) vedlegg 12.

men opplyser ikke noe om høst- og vårbeite. I 1956 oppgir han sommerbeite i Njeaiddán, vinterbeite i Máilevađđa, og vår- og høstbeite i Vuorjeduottar, mens han i 1957 oppgir Vuorjegáisá som sommerbeite, «*Vusgovuomis ja en nu vidasæbu*» (i Vuoskkovuopmi og så videre) som vår- og høstbeite. Rubrikken for vinterbeite er ikke utfylt.[62]

Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida har fremholdt at «*Juhvu-Biera-sii'da*» (W.8.b) i Ørnulv Vorrens materiale,[63] er siidaen til Per Johnsen Guttorm (Jovnnin Piera siida), jf. punkt 16.3. Også Johannes Anders P. Guttorm (f. 1946), som er bror av Guttorm-brødrenes far, John Persen Guttorm, har vist til at siida W.8.b i Vorrens materiale er siidaen til Per Johnsen Guttorm.[64]

Vorren opplyser at siida W.8.b i årene 1953-57 startet vårflyttingen ved Leaibejávri rundt 30. april, og at den hadde vintervokterleir på sørsiden av vannet. Siidaen hadde felles vinterflokk med «*Bier-Anti-siida*» (W.10), og hadde vinterbosted på Skoganvarre. Videre skriver Vorren:[65]

> «Vinterbeiteområdet ligger på vestsiden av Nattvd. (Igjajr.) [Idjajávri] og sørover til Karasjokka (K. 30). Her beiter en lengst sør den første del av vinteren på Svartfj. (Čappisvr.) [Čáhppesvárri], Trangfj. (Garžževr.) [Gárževárri], Stuorra- og Uhca-Jalggisvađđa.
>
> På etterjulsvinteren trekker en nordover til området vest for Nattvd., og beiter her fra og med Pikefjeldet (Nieidavarre) [Nieiddaidvárri] og nordover. Ved flyttetider har en hjorden ved Lemmavn. (K. 25) [Lemmájávri]. Der skiller en ut W.10's dyr og starter vårflyttingen herfra.»

Fra og med 1958 er siidaens reindriftsmeldinger signert av Per Johnsen Guttorms sønn, John Persen Guttorm. Han oppgir i 1958 sommerbeite på Vuorjegáisá (Vuorji), vår- og høstbeite i Fáhtteduottar (omkring Fáhttevárri) og vinterbeite i Vuoskkovuopmi (omkring Vuoskkojávri). Også i 1960 oppgir han vinterbeite i Vuoskkovuopmi, mens vår- og høstbeitene var på Vuorjegáisá og sommerbeitene i Njeaiddán. I 1961 er rubrikken for vinterbeite ikke utfylt, men Fáhttevárri er oppgitt område for høstbeitingen og Njeaiddán som vår- og sommerbeite. I reindriftsmeldingene fra og med 1962 til og med 1972 oppgir han vinterbeite i distrikt 18 sør for Kárášjohka, og at sommerbeitene var i distrikt 16 og høst- og vårbeitene i distrikt 17, i hovedsak uten nærmere stedsangivelse. I meldingen for 1973 opplyser John Persen Guttorm å ha vinterbeite i distrikt 18, sommerbeite i distrikt 14A og høst og vårbeite i distrikt 17.[66]

Reindriftsforvaltningen viser i høringsdokumentet til forslaget til nye distriktsgrenser for Polmak og Karasjok fra 2003 til at en reineier fra Njeaiddán siida i 1972/73 fikk tillatelse til å flytte til Hálkavárri, og skriver om denne reineieren (John Persen Guttorm):[67]

> «Reineieren som kom fra Njeaiddán siida har beitet sør for Kárášjohka etter at han flyttet til Hálkavárri. Dette dokumenteres av dispensasjonsøknad om beiting på Jeagilvárri i 1974. Ifølge Bajos og Rushfeldt har han vinterbeitet i området Bálggesvárri og nordover. I 2003 beitet han i tillegg i Jeagilvárri-området.»

I sitatet viser reindriftsforvaltningen til A/L Bajos som har opplyst at John Persen Guttorm (Jovnnin Pier Jovnna siida) i 1987/88 hadde vinterbeite «*Lulábeal Kárášjoga Bálggesvárri*»,[68] sør for Kárášjohka. Kartmaterialet til rapporten viser at vinterbeiteområdet til Jovnnin Pier Jovnna siida (siida 10) strakte seg fra Jeagilvárri og sørover til Bálggesvárri. Vestgrensen gikk langs den vestlige foten av Bálggesvárri til den vestlige foten av Jeagilvárri, og østgrensen vest for Stuorra Dilljavárri og Uhca Dilljavárri. Iŋgos Nilla-Nilla siidas (siida 16) bruk overlappet Jovnnin Pier Jovnna siidas bruk i Bálggesvárri. I nord var det overlapp i deler av Jeagilvárri mellom Jovnnin Pier Jovnna siidas beiteområde og området som siidaen til Nils Samuelsen Utsi og Per John Samuelsen Utsi (siida 36) brukte. I vest var det overlapp med Nilut Piera siida (siida 41) som hadde vinterbeite på vestre Iškoras, og i Námmároavvi, Gussavárri, Gussoaivi og Báhkilvárri.[69]

Reindriftsforvaltningen viser i sitatet også til at opplysninger gitt av daværende reindriftsagronom, Ivar Rushfeldt, samsvarer med opplysningene til A/L Bajos om at John Persen Guttorms siida hadde vinterbeite fra Bálggesvárri og nordover. Kilden for opplysningen er Rushfeldts rapport om revurdering av reintallet i Øst-Finnmark fra 1989, der Rushfeldts kartmateriale viser at siidaen da var lokalisert i området fra Bálggesvárri og Jeagilvárri sør for Kárášjohka og nordover til Idjajávri på begge sider av Karasjok-Lakselv-veien (E6), og slik at

62 Per Johnsen Guttorm, Reindriftsmeldinger 1953, 1954, 1956 og 1957. (jnr. 14/332-22).

63 Ørnulv Vorren, *Finnmarksamenes nomadisme II*, 1962 s. 171.

64 Vintersiidagruppen Johannes Anders P. Guttorm, *Rettighetsmelding*, 6. februar 2011 (jnr. 14/353-3) vedlegg 3.

65 Ørnulv Vorren, *Finnmarksamenes nomadisme II*, 1962 s. 184, 204 og 208-209.

66 John Persen Guttorm, Reindriftsmeldinger 1958 til 1973 (jnr. 14/332-22 og 14/332-29).

67 Reindriftsforvaltningen, *Forslag til nye distriktsgrenser for Polmak og Karasjok*, 2003 (jnr. 16/1553-8) s. 32.

68 A/L Bajos, *Analyse og plan for organisering av utnyttelsen av beite- og driftsarealet i distrikt 17/18*, 1989 (jnr. 16/1553-10) s. 22.

69 A/L Bajos, Op. cit., 1989 (jnr. 16/1553-10) s. 22, 23, 27 og 28, samt kart, nytegning ved Finnmarkskommisjonen (jnr. 16/1553-10).

området på vestsiden av veien blant annet omfatter deler av Jalgesvađđa.[70]

Den versjonen av bruksreglene for Reinbeitedistrikt 17 som fylkesmannen godkjente 28. oktober 2016 opplyser som nevnt i punkt 16.2, at Bálggesvárri er kjerneområdet til Samuel Anders Guttorm siida (Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida), og at området har en utstrekning på 109 km². Under bruksreglenes oversikt over «*nye planlagte faste sperregjerder*» er Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida («*Jovn-Piera-Jovna-barniid siida*») oppført med et gjerde i Báhkiljohka. I kartet som viser siidaenes beitegrenser, strekker siidaens vinterbeiter seg fra Kárášjohka og sørover til den nordlige delen av Iškoras. I øst går beitegrensen vest for Stuorra Dilljavárri, mellom Uhca- og Stuorra Dilljavárri, langs Dilljajohka til Kárášjohka i nord, og i vest sørover fra Kárášjohka langs Báhkiljohka til Linddejohka, og langs Linddejohka til Iškoras.[71]

16.6 Kommisjonens vurderinger

16.6.1 Innledning

Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida har krevd rett til vinterbeite i Jalgesvađđa-området på nordsiden av Kárášjohka, og i Jeagilvárri-Bálggesvárri-området sør for Kárášjohka. I sine oversendelser til og forklaringer for kommisjonen har siidaen tidvis også brukt andre betegnelser enn vinterbeite, blant annet mørketidsbeite og vårvinterbeite. Kommisjon har imidlertid ikke oppfattet siidaen slik at den har fremmet spesifikke krav for de ulike beitetypene, men lagt til grunn at kravet gjelder særrett i form av en fortrinnsrett til vinterbeite, samt de bruksrettighetene som ellers er tilknyttet til den alminnelige reindriftsretten, jf. reindriftslovens kapittel 3.

Er det først ervervet reinbeiterett på et areal innenfor det samiske reinbeiteområdet, vil ervervet med mindre det er holdepunkter for noe annet, også omfatte de tilknyttede rettighetene til blant annet jakt, fiske og uttak av trevirke til ulike formål.[72] Kommisjonen har derfor ikke ansett det nødvendig å vurdere spørsmålet om erverv av tilknyttede rettigheter særskilt.

I rettighetsmeldingen og andre oversendelser har Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida gitt opplysninger om beitebruken både på morssiden (Utsi) og farssiden (Guttorm) av slekta. På høringsmøtet 14. februar 2017 presiserte imidlertid siidaen at vinterbeitekravet er fremmet på grunnlag av beitebruken på farssiden, jf. punkt 16.3. Kommisjonens vurderinger er derfor basert på det som foreligger av opplysninger om farssidens bruk.

Siidaen har påberopt seg bruk som går tilbake til 1911, og som er utøvd i følgende slektsledd: (i) John Johannesen Guttorm (1869-1930), (ii) Per Johnsen Guttorm (1908-1963), (iii) Jovnnin Pier Jovnna siida (John Persen Guttorm) (1935- 2004) og (iv) Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida (Nils Aslak, Samuel Anders og Johannes Mathis Guttorm). Det dreier seg om alminnelige generasjonsskifter der sønnene har videreført fedrenes siidadrift. Rettsovergangene oppfyller dermed kravet til «*lovleg*» rettsovergang, jf. prinsippet i hevdsloven § 3. Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida kan derfor påberope seg forgjengersiidaenes bruk som grunnlag for et eventuelt rettighetserverv, såfremt bruken har vært utøvd i samme område, jf. kravet i hevdsloven § 3 om at hevdsbruken må være utøvd i «*samanheng*».

16.6.2 Har Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida fortrinnsrett til vinterbeite i kravsområdet?

16.6.2.1 Innledning

I rettighetsmeldingen har Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida vist til alders tids bruk. Sakens opplysninger gjør imidlertid at også hevd kan være et aktuelt ervervsgrunnlag.

Som det er redegjort for i punkt 6.3.3.2, gjelder det ingen eksakt grense for hvor lang brukstid som kreves etter reglene om alders tids bruk, men rundt 100 års bruk er ansett som «e*n retningslinje i den samlede vurderingen av om alders tids bruk foreligger*».[73] Det har vært anført at 50-60 år kan være tilstrekkelig,[74] men 50 års bruk er gjennomgående «*klart i underkant*» av hva som kreves.[75] For hevd av bruksrett er tidsvilkåret 20 års bruk i sammenheng dersom bruken har vist seg ved en «*fast tilstelling*», jf. punkt 6.3.2.4, og 50 års sammenhengende bruk dersom det ikke er tilfellet, jf. hevdsloven § 8 første ledd, sammenholdt med § 7 annet ledd og § 2.

Etter hevdsloven § 6 annet ledd vil et bruksavbrudd på to år eller mer som hovedregel medføre at et pågående hevdserverv stanser, og eventuelt løper på nytt fra det tidspunktet bruken gjenopptas. Reglene om alders tids bruk åpner for betraktelig lengre bruksavbrudd uten at ervervet avbrytes.

70 Ivar Rushfeldt, *Revurdering av høyeste antall rein for reinbeitedistriktene i Øst-Finnmark,* 1989 (jnr. 16/1553-26) s. 10-11, samt ledsagede kartmateriale, kart 4 (jnr. 16/1553-35).

71 Områdestyret for reindrift i Øst-Finnmark, *Bruksregler for reinbeitedistrikt 17*, godkjent av Fylkesmannen i Finnmark 28. oktober 2016 (jnr. 16/1553-39) s. 5-6 og 8, og kart beitegrenser D17 sør (jnr. 14/315-75).

72 Rt. 2001 s. 769 (Selbu) på s. 788.

73 Gunnar Eriksen, *Alders tids bruk*, 2. utg. (2008) s. 195.

74 Sjur Brækhus og Axel Hærem, *Norsk tingsrett*, 1964 s. 611.

75 Thor Falkanger, *Lokal sedvanerett – knyttet til fast eiendom*, [i] Tidsskrift for rettsvitenskap 2017 s. 68-69.

Det kan ikke angis noen eksakt grense, men i Selbu-saken la Høyesterett til grunn at et bruksavbrudd på rundt 25 år i perioden fra 1885 til 1910 ikke var til hinder for at bruken før og etter avbruddet kunne ses i sammenheng.[76] Se også foran i punkt 6.3.3.1.

De opplysningene som foreligger for kommisjonen, viser at Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida og forgjengerne har vekslet mellom vinterbeitebruk sør og nord for Kárášjohka, mens det siidaen har betegnet som vårvinter- og mørketidsbeitebruk i hovedsak fant sted nord for Kárášjohka. Kommisjonen vil i punkt 16.6.2.2 vurdere spørsmålet om erverv av fortrinnsrett nord for Kárášjohka i det området siidaen har betegnet som Jalgesvađđa, og i punkt 16.6.2.3 om det er ervervet fortrinnsrett sør for Kárášjohka i området Jeagilvárri-Bálggesvárri.

16.6.2.2 Området nord for Kárášjohka (Jalgesvađđa)

(1.) Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siidas kravsområde nord for Kárášjohka ligger i dag i Reinbeitedistrikt 16 (Karasjok vest) og dermed ikke i Reinbeitedistrikt 17 (Karasjok øst) som er det vinterbeitedistriktet siidaen tilhører. Distriktsgrensen er imidlertid ikke nødvendigvis sammenfallende med den bruken de ulike siidaene har utøvd over tid, og kan derfor ikke anses som en rettighetsgrense. Den får derfor ikke betydning for kommisjonens vurdering.

Siidaen har i kartvedlegget til rettighetsmeldingen avmerket fire gjerder i kravsområdet nord for Kárášjohka. I intervju 25. juni 2021 opplyste Nils Aslak Guttorm (f. 1967) at det dreide seg om fire skillegjerdeanlegg (ved Gárževárri, Vuollotjávri, Jalgesvađđa og Uhca Guorpmet), som var blitt satt opp på samme sted og tatt ned hvert år, og som bare hadde vært i bruk i relativt få år, jf. punkt 16.3. Når anleggene ble satt opp på samme sted hvert år, kan det ikke utelukkes at de vurdert isolert kan anses å oppfylle kravet i hevdsloven § 8 første ledd om «*fast tilstelling*», men det fremstår som klart at ingen av skillegjerdeanleggene har stått oppført i full hevdstid.

Det foreligger ingen andre opplysninger om at Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida eller rettsforgjengerne har hatt faste installasjoner i kravsområdet nord for Kárášjohka. Et eventuelt hevdserverv for siidaen i dette område vil derfor forutsette minst 50 års bruk, jf. hevdsloven § 8.

(2.) Når det gjelder *brukens varighet*, går Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida og forgjengernes beitebruk nord for Kárášjohka i alle fall tilbake til 1911/12.

For perioden fra da av og frem til og med 1952, har de kildene som er omtalt i punkt 16.5, opplysninger om forgjengernes beitebruk i 1911/12, 1913/14, 1915/16, 1917/18, 1924, 1935, 1936, 1946 og 1952. For 1924, 1935, 1936 og 1952 har kildene ikke spesifikke opplysninger om mørketids- og vårvinterbeiter. I de andre årene foregikk denne beitingen nord for Kárášjohka, men utenfor kravsområdet, i Geaimmevárri (1911/12), Geaimmejávri (1913/14), Máilevađđa (1915/16), Nieiddaidvárri og Máilejohka (1917/18) og Vuolanjunis (1946).

Det kan ikke utelukkes at forgjengerne har hatt mørketids-, vinterbeite eller vårvinterbeite i kravsområdet nord for Kárášjohka i flere av de årene mellom 1911 og 1952 som det ikke finnes kilder for, og også i år der kildene ikke gir spesifikke opplysninger om beitebruken. De manglende opplysningene om slik beitebruk gjør imidlertid at det ikke kan anses sannsynliggjort at bruken i denne perioden hadde en fasthet og et innhold som gir grunnlag for erverv av *særlig beiterett*.

For årene 1953 til 1957 opplyser Ørnulv Vorren at Guttorm-brødrenes bestefar, Per Johnsen Guttorm (1908-1963), hadde mørketids-, vinter- og vårvinterbeite innenfor kravsområdet nord for Kárášjohka, blant annet ved Gárževárri og Jalgesvađđa. Per Johnsen Guttorm oppgir i sin reindriftsmelding for 1953 at siidaens høst- og vårbeitebruk «*aktes utøvet*» i Stiippanvárri, mens han i meldingen for 1956 oppgir Vuorjeduottar som område for «*høst- og vårbeite*». Disse områdene er nord for Kárášjohka, men utenfor Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siidas kravsområde. Det samme gjelder de områdene John Persen Guttorm (1935-2004) oppgir som høst- og vårbeiteområder i meldingene for 1958 (Fáhtteduottar), 1960 (Vuorjegáisá) og 1961 (Fáhttevárri).

Det er imidlertid ikke gitt at det er noen motsetning mellom reindriftsmeldingene og Vorrens opplysninger. Meldingsskjemaenes rubrikk for «*vår- og høstbeite*» vil ikke nødvendigvis fange opp beiting som foregår sent på høsten i mørketiden frem til jul, eller på ettervinteren. De omtalte reindriftsmeldingene er dessuten innlevert mellom februar og april, og vil når det gjelder vår- og høstbeite gi informasjon om hvor beitingen er planlagt å foregå («*aktes utøves*»), og ikke nødvendigvis om hvor den faktisk har foregått. Når det gjelder vinterbeite, gjør derimot innleveringstidspunktet det sannsynlig at meldingene opplyser hvor beitingen faktisk foregikk.

De muntlige forklaringene sannsynliggjør at John Persen Guttorm (Jovnnin Pier Jovnna siida) fortsatte å bruke Jalgesvađđa i mørketiden og på vårvinteren også etter at han i 1972/73 byttet sommerbeiter fra Njeaiddán til Hálkavárri i distrikt 14A Spierttagáisá, og at hans sønner videreførte denne bruken i Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida. De har forklart at bruken pågikk til og med våren 2010, jf. punkt 16.3. Johan Aslak Eira fra Rávdol siida har opplyst at Jovnnin

76 Rt. 2001 s. 769 på s. 809.

Pier Jovnna siida også i nyere tid flyttet med rein ved Jalgesvađđa og Gárževárri, og at han sist hadde sett dem der i 2009. Iŋgosiid siida har forklart at Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida brukte områder på Jalgesvađđa-siden av Karasjok-Lakselv-veien, jf. punkt 16.4.3 og 16.4.7.

Når opplysningene fra Rávdol siida og Iŋgosiid siida langt på vei støtter Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siidas opplysninger, kan det ikke tillegges avgjørende betydning at Johannes Anders P. Guttorm i intervju 11. desember 2020 sa at han ikke kjente til at Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida hadde brukt Jalgesvađđa-området helt frem mot 2010, jf. punkt 16.4.11.

De skriftlige kildene viser at siidaens rettsforgjengere også har hatt vinterbeite i kravsområdet nord for Kárášjohka, blant annet i 1915/16 (Geaimmejohka, på grensen av kravsområdet), 1918 (Háidi) og 1924 (Vuoskkovárri). Også i 1911/12, 1913/14, 1935, 1936, 1946 hadde de vinterbeiter nord for Kárášjohka, men utenfor kravsområdet, og trolig også i 1956 da Per Johnsen Guttorm i reindriftsmeldingen oppga Máilevađđa som vinterbeiteområde, jf. punkt 16.5. Reindriftsmeldinger for perioden 1962 til 1973 viser at rettsforgjengerne i disse årene i hovedsak hadde vinterbeite sør for Kárášjohka, og det har vært tilfellet også etter 1973.

Dette får imidlertid ikke betydning for vurderingen av tidsvilkåret. Kommisjonen legger på bakgrunn av de foreliggende opplysningene til grunn at Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida og rettsforgjengerne har brukt Jalgesvađđa-området i mørketiden og på vårvinteren fra 1953 til 2010 uten avbrudd av betydning. Deres bruk av kravsområdet nord for Kárášjohka har følgelig hatt tilstrekkelig varighet og kontinuitet til å oppfylle kravet om 50 års bruk i hevdsloven § 8.

(3.) Ved vurderingen av *bruksvilkåret* må det tas utgangspunkt i hevdsloven § 7 første ledd om at erverv av bruksrett forutsetter at det er utøvd en bruk som tilsvarer den bruken en bruksrettshaver ville ha utøvd i et sammenliknbart område. Den retten som eventuelt er ervervet vil tilsvare den bruken som faktisk er utøvd, og ikke være mer omfattende enn dette, jf. punkt 6.2.2.2.

Det må ut fra sakens opplysninger legges til grunn at bruken fra 1953 til 2010 i alle fall tilsvarer bruken til innehaveren av en rett til mørketids- og vårvinterbeite i et tilsvarende område, og dermed oppfyller bruksvilkåret for erverv av en fortrinnsrett til slikt beite. Om den øvrige vinterbeitebruken vurdert isolert gir grunnlag for rettighetserverv, synes mer usikkert.

Det kan imidlertid gi lite rimelige resultater å knytte vurderingen av bruksvilkåret for strengt opp til de ulike årstidsbeitene. Over tid vil en siidas bruk av et område kunne endres blant annet som følge av værmessige og klimatiske forhold. Det forholdet at et område i noen år har vært brukt som beite i mars/april, i andre år i november/desember, og i atter andre år i januar/februar, vil derfor ikke i seg selv være diskvalifiserende for rettighetserverv, men kan være resultat av en naturlig utvikling i samsvar med «*tida og tilhøva*».

Se også Høyesteretts uttalelser i Selbu-dommen om at reindrift er en ekstensiv bruksform der også mindre intensiv bruk kan gi grunnlag for rettighetserverv, og at det må vises varsomhet med å trekke slutninger om ikke-bruk på grunnlag av manglende konkrete opplysninger om reindriftens tilstedeværelse i et område.[77] Dette ble uttalt i en sak om erverv av reindriftsrett på privateid utmarksgrunn. Som Hålogaland lagmannsrett la til grunn i tvisten om rett til beite i Reinbeitedistrikt 5 C (Sør-Varanger vinterbeite), må imidlertid de særlige forholdene Høyesterett trakk frem i Selbu-dommen, også tas i betraktning i reindriftsinterne beiterettstvister.[78]

I det foreliggende tilfellet dreier det seg om et område som fra 1953 til 2010 har vært brukt jevnlig som beite i mørketiden i perioden frem mot jul, og som vårvinterbeite, og i noen år også som mer ordinært vinterbeite. Kommisjonen legger derfor etter en samlet vurdering til grunn at den bruken Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida og rettsforgjengerne har utøvd nord for Kárášjohka oppfyller bruksvilkåret for erverv av en særrett i form av en fortrinnsrett til mørketids-, vinter- og vårvinterbeite. Dette gjelder imidlertid ikke i hele kravsområdet nord for Kárášjohka, men fra Sieiddejohka i nord, sørover på vestsiden av Karasjok-Lakselv-veien (E6) til Kárášjohka i sør, vestover langs elva til omtrent Háldi, derfra nordover til Čáhppesvárri, Leaibejávri og Njárgajávri, frem til Sieiddejohjeaggi, og derfra østover til E6.

(4.) Erverv av en fortrinnsrett av den typen som er nevnt over, forutsetter at bruken har vært utøvd i aktsom god tro, jf. hevdsloven § 7 annet ledd, jf. 4 første ledd. Dette innebærer at utøverne i Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida og deres forgjengere må ha brukt det området der tidsvilkåret og bruksvilkåret er oppfylt på grunnlag av en oppfatning om at de hadde en fortrinnsrett til vinterbeite i dette området, og de må ikke kunne bebreides for denne oppfatningen. Ved vurderingen gjelder det en presumsjon for at hevderen er i god tro når tidsvilkåret og bruksvilkåret er oppfylt. Presumsjonen innebærer at rettighetspretendenten vil bli ansett å ha vært i god tro dersom det ikke er holdepunkter for noe annet, jf. punkt 6.4.2.

77 Rt. 2001 s. 769 på s. 789 og 792-793. Se også foran i punkt 6.3.3.1.

78 Hålogaland lagmannsrett, dom 2. april 2013 (LH-2012-106514) s. 17 (i utskriften fra lovdata). Se også punkt 6.3.3.3.

I dette tilfellet er det slik kommisjonen ser det, ingen slike holdepunkter. Bruken synes i all hovedsak å ha vært utøvd uten innsigelser. For eksempel har Báhkilskáidi siida som har et krav om høstbeite som overlapper Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siidas kravsområde nord for Kárášjohka, i liten grad hatt innvendinger mot sistnevntes bruk av dette området. Derimot har siidaen vært kritisk til Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siidas vinterbeitekrav sør for Kárášjohka, og vist til at Jovnnin Pier Jovnna siidas tradisjonelle vinterbeiteområder var nord for Kárášjohka, jf. punkt 16.4.5.

Báhkilskáidi siida har dessuten i brev 11. mai 2016 opplyst at Jáhkenjárgga siida, som Báhkilskáidi siida er en del av om sommeren og høsten, tidligere «*har hatt felles høstbeiteområder med Karasjok distrikt 17, i områdene rundt Vuotkovuopmi*» (Vuoskkovuopmi). Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida er én av siidaene som har vinterbeite i distrikt 17. I brevet sier ikke Báhkilskáidi siida noe om Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siidas høstbeitebruk, men anfører at Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida har fortrengt dem fra vinterbeitene ved Jeagilvárri sør for Kárášjohka.[79]

Heller ikke ellers synes det å ha vært fremsatt særlige innsigelser mot Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siidas og rettsforgjengernes bruk av kravsområdet nord Kárášjohka. De merknadene andre siidaer har hatt til Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siidas rettighetskrav, er i likhet med det som gjelder for Báhkilskáidi siida, i hovedsak knyttet til kravsområdet sør for Kárášjohka. Se blant annet foran i punkt 16.4.8 (Máhte Per Ánde siida) og 16.4.9 (Káre Jovn' Aslat siida). Johan Aslak Eira fra Rávdol siida har riktignok gitt uttrykk for skepsis til at Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida kan ha rettigheter på begge sider av Karasjok-Lakselv-veien, men sa samtidig at Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida hadde brukt område på vestsiden også i nyere tid, og senest i 2009, jf. punkt 16.4.3.

Kommisjonen legger etter dette til grunn at også godtrokravet er oppfylt, og at hevdsvilkårene derfor er oppfylt fra Sieiddejohka i nord, sørover på vestsiden av Karasjok-Lakselv-veien (E6) til Kárášjohka i sør, vestover langs elva til omtrent Háldi, derfra nordover til Čáhppesvárri, Leaibejávri og Njárgajávri, frem til Sieiddejohjeaggi og derfra østover til E6.

At Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida etter 2010 har forholdt seg til fastsatte bruksregler og beitegrenser og ikke brukt området de siste drøye 10 årene, er uten betydning. Dette kan ikke i seg selv anses som en oppgivelse av eller fraskrivelse av retten, og perioden med ikke-bruk er uansett for kortvarig til at bortfallsgrunnlag som mothevd og passivitet er aktuelle.

79 Báhkilskáidi siida, *Brev til kommisjonen*, 11. mai 2016 (jnr. 14/352-16) s. 1 (høstbeite) og 3-4 (vinterbeite). Se også foran i punkt 15.3.

16.6.2.3 Området sør for Kárášjohka (Jeagilvárri-Bálggesvárri)

(1.) Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siidas kravsområde sør for Kárášjohka strekker seg i nord-sør retningen fra Kárášjohka og sørover til den nordre delen av Iškoras, og i vest-øst retningen fra Báhkilvárri/Gussajávri til Uhca- og Stuorra Dilljavárri, jf. kartet i figur 16.1.

Siidaen har opplyst at den i dette området har et 7-8 km langt sperregjerde vest for Jeagilvárri, som går fra bebyggelsen i Báhkiljohka sørover langs Báhkiljohka til munningen av Ell-áhkojohka. Se punkt 16.3 der det også fremgår at siidaen har opplyst at den i de årene John Persen Guttorm (1935-2004) hadde driftsansvaret hadde flere midlertidige skillegjerdeanlegg sør for Kárášjohka. Sperregjerdet ble oppført rundt 2005 og har eksistert i for kort tid til at regelen om 20 års hevdstid får anvendelse. Skillegjerdeanleggene ble ifølge siidaen satt opp ved behov og tatt ned etter bruk, og er også uten betydning for hevdstiden. Slike midlertidige gjerdeanlegg kan med mindre de har vært oppført på samme sted, ikke anses som faste installasjoner i hevdslovens forstand, jf. punkt 6.3.2.4, og det foreligger uansett ikke holdepunkter for at de har vært brukt i full hevdstid.

Ifølge siidaen har den også et falleferdig skillegjerdeanlegg ved Dilljavárri, men det har ikke lykkes kommisjonen å fremskaffe informasjon om når gjerdet ble oppført, eller hvor lenge det var i bruk. Derfor kan heller ikke dette gjerdeanlegget gi grunnlag for hevdstid på 20 år. Et eventuelt erverv av fortrinnsrett til vinterbeite for Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida sør for Kárášjohka, vil dermed være betinget av at det er utøvd bruk i minst 50 år, jf. hevdsloven § 8 første ledd. For rettserverv med grunnlag i alders tids bruk er som nevnt i punkt 16.6.2.1, henimot 100 års brukstid en retningslinje i den samlede vurderingen, men det vil være rom for betraktelig lengre bruksavbrudd enn de to årene hevdsloven § 6 annet ledd åpner for.

(2.) De skriftlige kildene viser at Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siidas forgjengere fra 1911 og fremover har hatt vinterbeiter vekselvis sør og nord for Kárášjohka. Frem til 1973 har kildene tre konkrete stedshenvisninger til vinterbeite sør for Kárášjohka; Goikenjavevárri i 1911/12, Báhkilskáidi i 1913/14 og Báhkilvárri i 1946. Goikenjavevárri er vest for Iškoras og utenfor kravsområdet. Báhkilskáidi er innenfor kravsområdets vestre del. Báhkilvárri ligger vest i kravsområdet, men delvis utenfor. For de øvrige årene mellom 1911 og 1973 der det foreligger opplysninger om vinterbeitebruk sør for Kárášjohka (1935, 1936 og 1962-1973) er «*distrikt 18*» angitt som vinterbeiteområde uten nærmere stedshenvisning, jf. punkt 16.5.

Kildene for disse årene har ingen referanser til bruk av *selve Iškoras*. Heller ikke det materialet siidaen har oversendt og som har forskjellige opplysninger om bruk i årene mellom 1974 og 1996 har konkrete referanser til Iškoras. Dette gir ikke grunnlag for sikre slutninger om ikke-bruk, men taler mot at det er utøvd bruk med tilstrekkelig varighet til å oppfylle tidsvilkåret for erverv av særlig bruksrett ved Iškoras, etter reglene om alders tids bruk eller langhevd.

Magga Kirsten (Nilsdatter Utsi) Guttorm fortalte i intervju 19. januar 2017 at familien da «*barna var små*» hadde flokken ved Šuolggavárri, sør for Iškoras og dermed utenfor kravsområdet. Hun viste til at broren og svogeren i 1963 hadde brutt opp fra Šuolggavárri og dradd nordover med reinflokken forbi Rávdojohka der familien bygde hus på 1960-tallet, men ga ingen nærmere tidsangivelse, jf. punkt 16.3. Sett i lys av at barna til Magga Kirsten (Nilsdatter Utsi) Guttorm og John Persen Guttorm er født mellom 1955 og 1974, siktet hun trolig til 1960- og kanskje også 1970-tallet. Sønnen Nils Aslak Guttorm var bisitter under intervjuet og sa at han og brødrene hadde prøvd å drive i samme område som faren. I intervju 17. november 2020 opplyste Nils Aslak Guttorm at han har brukt og bruker Iškoras og Iškorasbohki, og at foreldrene hadde fortalt at de brukte Iškoras og områdene rundt Bálggesvárri, jf. punkt 16.3.

Forklaringene tyder på at Jovnnin Pier Jovnna siida i alle fall periodevis hadde vinterbeite sør for Iškoras frem til og med 1963 og kanskje også senere, men at de etter hvert etablerte vinterbeitebruk lenger nord, i området Iškoras–Iškorasbohki–Bálggesvárri. Det er usikkert når dette skjedde, men i høringsdokumentet til forslaget til nye distriktsgrenser for Polmak og Karasjok fra 2003 opplyser reindriftsforvaltningen at John Per L. Anti dálvesiida i perioden 1959-1966 hadde vinterbeite fra Iškoras og nordover mot Jeagilvárri.[80] Dette trekker i retning av at Jovnnin Pier Jovnna siida ikke kan ha startet bruken av områdene ved Iškoras før en gang etter 1966.

Det kan når det gjelder dette også vises til at Nilut Piera bártnit har opplyst at Jovnnin Pier Jovnna siida var i Jeagilvárri, og til Iŋgosiid siidas forklaring om at Jovnnin Pier Jovnna siida tidligere som regel hadde vinterbeite nord for Kárášjohka og at de midt på 1980-tallet kom over elva «*og senere helt til Iškoras*», jf. punkt 16.4.4 og 16.4.7. Det fremstår derfor som overveiende sannsynlig at bruken av Iškoras ikke hatt tilstrekkelig varighet og sammenheng til å oppfylle tidsvilkåret for erverv av særlig beiterett med grunnlag i alders tids bruk eller langhevd.

80 Reindriftsforvaltningen, *Forslag til nye distriktsgrenser i Polmak og Karasjok*, 2003 (jnr. 16/1553-8) s. 21.

Heller ikke når det gjelder den østre delen av kravsområdet, ved *Uhca- og Stuorra Dilljavárr*i, har kildene for perioden 1911 til 1973 opplysninger om at Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siidas rettsforgjengere brukte disse områdene som vinterbeite. Siidaens oversendelse av materiale som belyser beitebruken i perioden fra 1974 til 1996, jf. punkt 16.3, omfatter blant annet skjemaer for reintelling som viser bruk av Dilljavárri i 1983 (Svenskebakken sør for Kárášjohka), 1991 (Dilljavárri), 1992 (Dilljaávži) og 1994 (Dilljavárri). Dette er imidlertid ikke tilstrekkelig til å sannsynliggjøre at bruken av Uhca- og Stuorra Dilljavárri har pågått lenge nok til å oppfylle tidsvilkåret for alders tids bruk eller langhevd, jf. også Anders Persen Gaups forklaring gjengitt i punkt 16.4.8 om at han ikke kan huske at de «*noen gang har brukt Stuorra Dilljavárri.*»

(3.) Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida har når det gjelder Bálggesvárri som ifølge dagens bruksregler for reinbeitedistrikt 17 er siidaens kjerneområde vinterstid, og strekningen nordover til det tidligere fredede området ved Jeagilvárri, oversendt et skjema datert 14. februar 1989 som viser at John Persen Guttorm da hadde reintelling ved Bálggesvárri. Den dokumentasjonen siidaen ellers har oversendt for perioden 1974 til 1996 omhandler vinterbeitebruk andre steder enn Bálggesvárri. Ifølge Bajos-rapporten og det tilhørende kartmaterialet, strakk imidlertid vinterbeiteområdet til Jovnnin Pier Jovnna siida i 1987/88 seg fra Bálggesvárri og nordover til den vestlige foten av Jeagilvárri. Videre opplyser reindriftsforvaltningen i høringsdokumentet til forslag om nye distriktsgrenser i Polmak og Karasjok at siidaen på slutten av 1980-tallet beitet «*i området Bálggesvárri og nordover*» og i 2003 «*i tillegg*» i Jeagilvárri-området, jf. punkt 16.5.

Kommisjonens anser det derfor sannsynliggjort at Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida og dens rettsforgjenger Jovnnin Pier Jovnna siida, har hatt sammenhengende vinterbeitebruk i området rundt Bálggesvárri i alle fall fra 1987 og frem til i dag. Det vil si i minst 35 år.

Det kan ikke utelukkes at de har brukt Bálggesvárri-området også før 1987. Kildene fra perioden fra 1911 til 1973 har ingen konkrete opplysninger om det, og det foreligger ikke kilder som dekker perioden fra 1974 til 1986, blant annet fordi skjemaene for reindriftsmeldinger i 1974 fikk en utforming der det ikke lenger bes om opplysninger om hvor siidaenes sesongbeitebruk skulle foregå. Jovnnin Pier Jovnna siida hadde imidlertid tidvis vinterbeite sør for Kárášjohka også før flyttingen fra Njeaiddán til Hálkavárri i distrikt 14A Spierttagáisá i 1972/73, og noe av bruken kan ha foregått ved Bálggesvárri. Blant annet har Nils Aslak Guttorm som nevnt over, i intervju 17. november 2020, opplyst at foreldrene har fortalt at de hadde vinterbeite ved Iškoras og rundt Bálggesvárri.

For at tidsvilkåret i hevdsloven § 8 første ledd om 50 års bruk skal være oppfylt, må imidlertid foreldrene i tillegg til bruken etter 1987, ha hatt sammenhengende vinterbeitebruk i området i minst 15 år før dette. Selv om det må vises tilbakeholdenhet med å legge avgjørende vekt på manglende opplysninger om bruk, gjør mangelen på opplysninger for denne perioden likevel at det ikke kan legges til grunn at det har vært utøvd sammenhengende bruk i full hevdstid.

Når det gjelder det tidligere fredede området ved *Jeagilvárri*, viser det materialet Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida har oversendt at Jovnnin Pier Jovnna siida fikk dispensasjon til å bruke dette området fra 12. februar til 1. mai 1974. Videre fremgår det at siidaen 27. mars 1985 fikk skriftlig advarsel fra politiet for å ha beitet i fredet område, herunder Jeagilvárri. Fredningen skriver seg tilbake til 1935, og ble opphevet ved forskrift 29. januar 1985 nr. 183 (i kraft 21. mars 1985).

Reindriftsforvaltningens utsagn i høringsdokumentet til forslaget om nye distriktsgrenser for Polmak og Karasjok om at John Persen Guttorms siida i 2003 «*i tillegg*» til Bálggesvárri og nordover, beitet i Jeagilvárri, gir inntrykk av at siidaen en gang mellom slutten av 1980-tallet og 2003 utvidet beiteområdet til også å omfatte Jeagilvárri. Kartmaterialet til A/L Bajos og Rushfeldt tyder imidlertid på at Jeagilvárri var en del av siidaens beiteområde også på slutten av 1980-tallet, og at det ikke skjedde noen utvidelse, jf. punkt 16.5. Siidaen har også selv opplyst at den etter at fredningen ble opphevet, årlig har hatt vinterbeite i Jeagilvárri, jf. punkt 16.3. Kommisjonen anser dette sannsynliggjort, men brukstiden er for kort til å oppfylle tidsvilkåret om 50 års bruk.

Det foreligger få opplysninger om bruken *nord for Jeagilvárri*. Báhkilskáidi siida har imidlertid anført at Jovnnin Pier Jovnna siida etter flyttingen til distrikt 14A Spierttagáisá i 1972/73 begynte å bruke områder sør for Kárášjohka, fra Dákteroavvi og sørvestover, og etterhvert også Jeagilvárri og Báhkiljohka. Ifølge Báhkilskáidi siida medførte dette at det fra midten av 1980-tallet oppsto «*en omfattende beitekonflikt*» mellom Jovnnin Pier Jovnna siida og Báhkilskáidi siida/Jáhkenjárgga siida, fordi førstnevnte trengte inn på sistnevntes «*tradisjonelle vinterbeiteområde*», og dette har fortsatt etter at John Persen Guttorms sønner begynte å delta i reindriften. Per John Samuelsen Utsi fra Báhkilskáidi siida har vist til at Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida har «*flyttet seg stadig lenger og lenger sørover «og nå er de helt under Iškoras*», jf. punkt 16.4.5.

Som nevnt over, foreligger det også opplysninger om at siidaens rettforgjengere i 1913/14 hadde vinterbeite i Báhkilskáidi og i 1946 i Báhkilvárri, som er rundt sju kilometer vest for Jeagilvárri, og delvis utenfor kravsområdet. Fraværet av opplysninger om bruk av disse områdene både fra 1915 til 1945 og fra 1947 til 1971/72 gjør imidlertid at det må legges til grunn at rettsstiftende sammenhengende bruk av den delen av kravsområdet som ligger i området fra Kárášjohka og sørover til grensen for det tidligere fredede området i Jeagilvárri først kan ha startet i 1972/73. Også det er imidlertid usikkert, og det kan ikke legges til grunn at tidsvilkåret for langhevd var oppfylt i området nord for det tidligere fredede området Jeagilvárri da kommisjonen i desember 2022 offentliggjorde nærværende rapport.

Dette tidspunktet har imidlertid som fremholdt i punkt 6.3.7, ikke fristavbrytende effekt. Et eventuelt rettighetserverv vil derfor kunne fortsette også etter dette og eventuelt bli fullført på et senere tidspunkt forutsatt at vilkårene om brukens omfang og innhold og aktsom god tro har vært oppfylt i hele bruksperioden. Dette gjelder ikke bare området mellom Kárášjohka og Jeagilvárri, men også de øvrige delene av kravsområdet sør for Kárášjohka der tidsvilkåret for rettighetserverv per i dag ikke er oppfylt.

16.6.2.4 Konklusjon

Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida har med grunnlag i hevd ervervet en fortrinnsrett til vinterbeite nord for Kárášjohka, fra Sieiddejohka i nord, sørover på vestsiden av Karasjok-Lakselv-veien (E6) til Kárášjohka i sør, vestover langs elva til omtrent Háldi, derfra nordover til Čáhppesvárri, Leaibejávri og Njárgajávri, frem til Sieiddejohjeaggi og derfra østover til E6. Se kartet i figur 16.6. Innholdet i begrepet «*fortrinnsrett*» er forklart i punkt 7.2.1.

I de øvrige delene av kravsområdet har Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida andel i den alminnelige reindriftsretten.

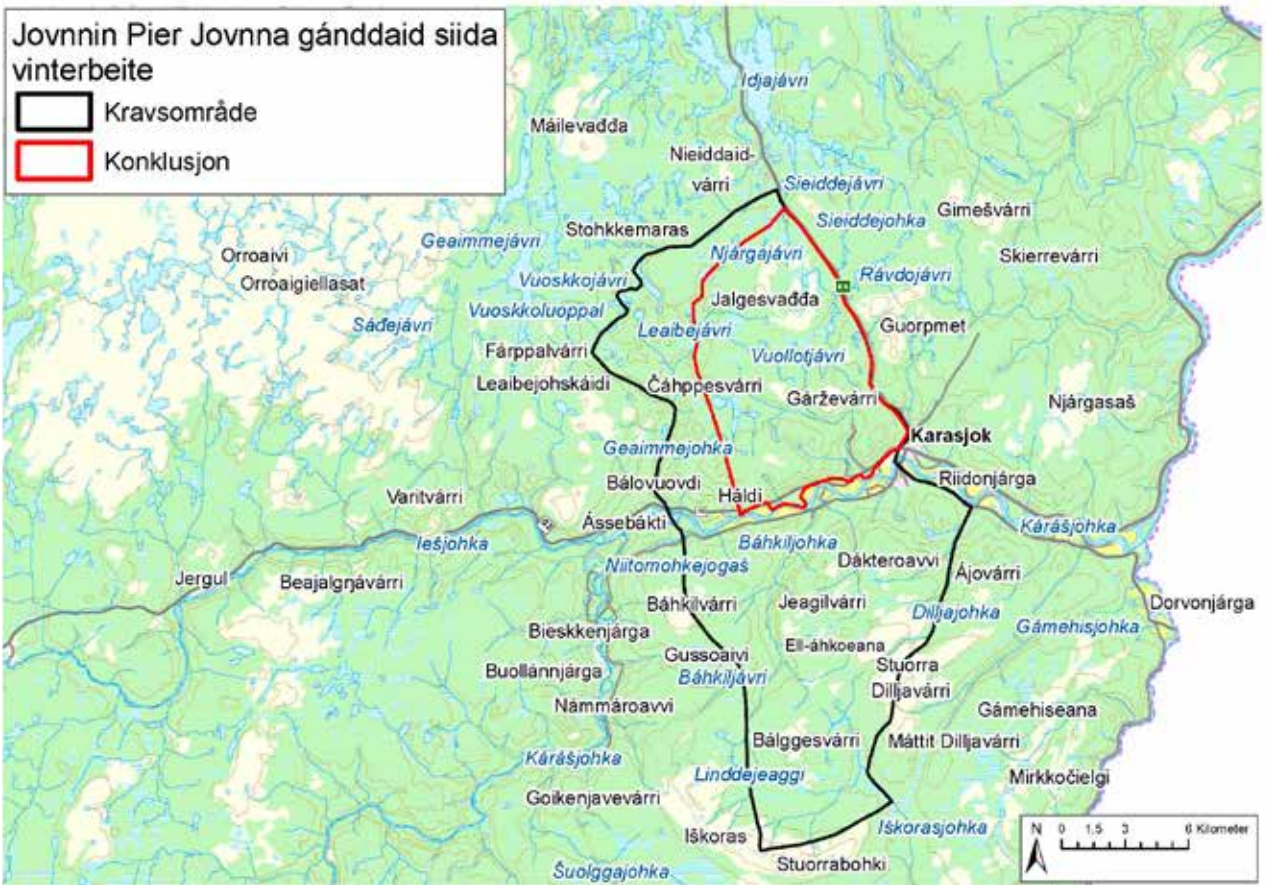
Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida vinterbeite
Kravsområde
Konklusjon
Idjajávri
Máilevađđa
Nieiddaid-
várri
Sieiddejávri
Sieiddejohka
Gimešvárri
Stohkkemaras
Geaimmejávri
Orroaivi
Orroaigiellasat
Njárgájávri
Skierrevárri
Vuoskkojávri
Rávdojávri
Jalgesvađđa
Vuoskkoluoppal
Sáđejávri
Leaibejávri
Guorpmet
Fárppalvárri
Vuollotjávri
Leaibejohskáidi
Čáhppesvárri
Gárževárri
Njárgasaš
Karasjok
Geaimmejohka
Bálovuovdi
Háldi
Riidonjárga
Varitvárri
Ássebákti
Kárášjohka
Iešjohka
Báhkiljohka
Niitomohkejogaš
Dákteroavvi
Ájovárri
Jergul
Beajalgŋávárri
Báhkilvárri
Jeagilvárri
Dilljajohka
Dorvonjárga
Gámehisjohka
Bieskkenjárga
Ell-áhkoeana
Gussoaivi
Stuorra
Buollánnjárga
Báhkiljávri
Dilljavárri
Nammároavvi
Gámehiseana
Bálggesvárri
Máttit Dilljavárri
Kárášjohka
Linddejeaggi
Mirkkočielgi
Goikenjavevárri
Iškoras
Iškorasjohka
Stuorrabohki
Šuolggajohka
N
0 1,5 3 6 Kilometer

Figur 16.6

17. ETTERKOMMERE AV KLEMET JOHANNESEN GUTTORM

17.1 Hva saken gjelder

Saken gjelder spørsmålet om etterkommere av Klemet Johannesen Guttorm (Guttorm-etterkommerne) har ervervet en særrett i form av en fortrinnsrett til vinterbeite i et område på vel 136 km^2 på den østlig delen av Iešjohskáidi mellom Iešjohka og Kárášjohka. Kravsområdet strekker seg fra Skáidegeahči i nærheten av Ássebákti vestover langs Iešjohka til Sámmolašnjavvi, derfra sørover mot Bajit Bikkábiretvárri, Roancejávri, Bearttošjávri, Geaidnojogaš, Šuolggasavu og Goikenjavvi; og nordover tilbake til Skáidegeahči. Kravsområdet er delvis overlappet av krav fremsatt av Mirkocáza siida (kapittel 18), Nuorrojoga ja Ástevári siiddat (kapittel 35) og familiene Eira og Sara (kapittel 36). Se kart i figur 17.1.

I melding mottatt 2. desember 2011 (jnr. 14/371-1) fremsatte Marit Guttorm Graven (f. 1951) på vegne av Guttorm-etterkommerne krav om særlig bruksrett til vinterbeiteområdet. Hun fremsatte også krav om eiendomsrett til en gammeplass og særlig bruksrett til to mindre utmarksområder nord for Jergul. De sistnevnte kravene er behandlet i punkt 11.12 i kommisjonens rapport for felt 4 Karasjok som ble offentliggjort 11. desember 2019.

Marit Guttorm Graven presiserte i samtale med kommisjonens sekretariat 2. februar 2012 visse sider av rettighetsmeldingen. Kommisjonen oversendte 23. mars 2012 (jnr. 14/371-2) forslag til kartfesting av kravsområdet og notat fra samtalen til henne, og ba om tilbakemelding dersom hun hadde rettelser. Hun oversendte forskjellige tilleggsopplysninger og dokumenter 21. mars 2012 (jnr. 14/371-3) og 12. april 2012 (jnr. 14/371-4).

Kommisjonen intervjuet Marit Guttorm Graven 11. oktober 2013 (jnr. 14/371-7), og ba ved brev 11. februar 2014 (14/371-8) om å få oversendt opplysninger om hvem som inngår i personkretsen «*etterkommere av Klemet Johannesen Guttorm*», samt en redegjørelse for hvilke områder familien har brukt som vinterbeite, og under flyttingen fra sommerbeite til vinterbeite. Hun besvarte henvendelsen 15. mai 2014 (jnr. 14/371-10). Ved brev 16. februar 2015 (jnr. 14/371-11) ba kommisjonen om en beskrivelse av yttergrensene for vinterbeiteområdet. Marit Guttorm Graven ga i telefonsamtale 12. april 2016 (jnr. 14/371-13) ytterligere opplysninger.

7. juli 2016 sendte kommisjonen likelydende henvendelser til Karasjok kommune og Finnmarkseiendommen (jnr. 14/371-14 og 14/371-15) med forespørsel om å få tilsendt det arkivmaterialet de måtte ha av betydning for vurderingen av meldingen. Karasjok kommune opplyste 18. august 2016 (jnr. 14/371-16) at de ikke har funnet relevant arkivmateriale.

Ved brev 27. oktober 2016 (14/371-18) ba kommisjonen Reindriftsforvaltningen Øst Finnmark om å oversende arkivmateriale av betydning for utredningen av Guttorm-etterkommernes rettighetsmelding. Reindriftsforvaltningen Øst-Finnmark opplyste i telefonsamtale 28. oktober 2016 (jnr. 14/371-19) at arkivmateriale som er eldre enn 1989 er overlevert til Statsarkivet i Tromsø, jf. også brev 14. november 2016 (jnr. 14/315-78) der det var vedlagt en del dokumenter som er utarbeidet i forbindelse med distriktsinndelingen. Kommisjonen har i Statsarkivet funnet en del av reindriftsmeldingene til Klemet Johannesen Guttorm og hans bror, John Johannesen Guttorm fra 1960- og 1970-tallet (jnr. 14/371-56).

John Henrik Guttorm (f. 1985) er sønn av Marit Guttorm Gravens søster, Anne Berit Guttorm (f. 1963). Han oversendte 31. desember 2016 (jnr. 14/371-21) en beskrivelse av Guttorm-etterkommernes vinterbeitebruk og hvem som er siidaandelshavere, fem lydfiler med intervjumateriale, og et notat utarbeidet av Klemet Johannesen Guttorm (Álet Lemet) 4. februar 2008. Vedlagt var også tre kartvedlegg, utdrag av ministerialbok for Karasjok prestegjeld 1907-1926 og utdrag fra Finnmark jordskifteretts avgjørelse i sak 2000-2012-0041. Kommisjonen ba 23. februar 2022 (jnr. 14/336-50) jordskifteretten om å oversende kart og dokumenter fra nevnte sak, og fikk dette oversendt 24. februar 2022 (jnr. 14/336-51).

Den ikke-reindriftsrelaterte delen av kravet var tema på kommisjonens høringsmøte 24. august 2016. Marit Guttorm Graven kom i sin forklaring også inn på reindriftskravet (jnr. 14/315-76). Dette kravet ble nærmere behandlet på høringsmøtet 14. februar 2017, der siidaandelshaverne Marit Guttorm Graven (f. 1951) og Samuel John Guttorm

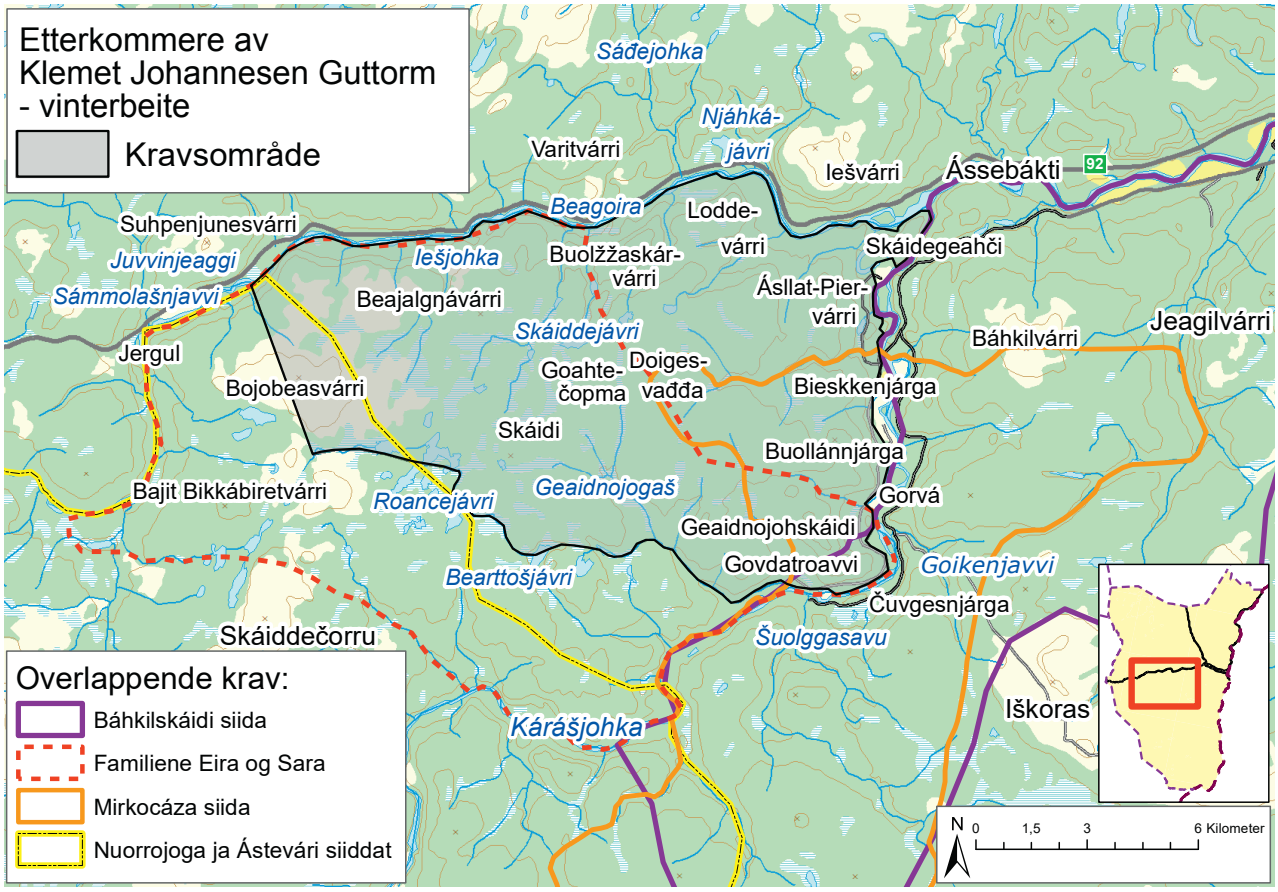

Figur 17.1

(f. 1959), samt deres nevø, John Henrik Guttorm (f. 1985) avga forklaring (jnr. 14/315-115).

Ved brev 14. desember 2018 (jnr. 14/371-32) etterspurte kommisjonen merknader fra Guttorm-etterkommerne til overlappende krav. Marit Guttorm Graven og John Henrik Guttorm innga ved e-post 20. januar 2019 (jnr. 14/371-36) bemerkninger til kravene fra Nuorrojoga ja Ástevári siiddat kapittel 35) og Familiene Eira og Sara (kapittel 36).

For øvrig har John Henrik Guttorm i intervju 2. januar 2020 (jnr. 14/371-48) og ved e-post 8. januar 2020 (jnr. 14/371-49) gitt utfyllende opplysninger. Saken er i noen grad også belyst i intervjuer med Berit Alette (Eriksen) Anti (f. 1937) 17. september 2015 (jnr. 15/897-46), Per John Samuelsen Utsi (f. 1938) 3. februar 2017 (jnr. 14/352-25) og John Mikkelsen Somby (f. 1934), 25. oktober 2018 (jnr. 14/261-22), samt oversendelser fra Nils Anders Eira (f. 1943) 16. mars 2017 og 10. januar 2019 (jnr. 16/980-3 og 17).

17.2 Nærmere om sakens bakgrunn

Guttorm-etterkommerne tilhører den siidaen bruksreglene for Reinbeitedistrikt 16 Karasjok vest (Kárášjoga oarjjabealli) omtaler som Iešjoga siida, og som er listet opp som én av 19 vintersiidaer i distriktet. Ifølge bruksreglene er siidaens vinterbeiteareal 64 km^2. Området er på sørsiden av Iešjohka mellom Beagoira og Ássebákti og sørover til Govdatroavvi. Om sommeren tilhører siidaen Láhtin siida. Dette er én av ni sommersiidaer i distrikt 16. Láhtin siida har høstbeiter nordøst for Iešjávri, hovedsakelig i Porsanger kommune, og sommerbeiter ved Rávttošjohka (Stabburselva), Dilljávrrit, Lávkaávži og Dilljohka i Porsanger.[1]

1 Reinbeitedistrikt 16, *Bruksregler for reinbeitedistrikt 16 Karasjok vest,* godkjent av Fylkesmannen i Finnmark, 3. januar 2019 (jnr. 16/1553-33) s. 9 (sommerbeiter), 10 (høstbeiter), 13 (vinterbeiteareal) og 16 (vinterbeiter). Se også Reinbeitedistrikt 16, *Vintersiidagrenser i Reinbeitedistrikt 16* (kart), 10. mai 2011 (jnr. 14/315-75).

Ifølge bruksreglene hadde Iešjoga siida per januar 2019 siidaandelshaverne Marit Guttorm Graven (f. 1951) og Samuel John Guttorm (f. 1959).[2] De er søsken. Deres tipp-oldeforeldre Berith Henriksdatter (1818-ukjent dødsår) og Anders Johnsen Guttorm (1813-ukjent dødsår), drev reindrift i Karasjok. Etter dem er driften videreført i slektsleddene: (i) Henrik Andersen Guttorm (1840-1917) og Kirsten Johnsdatter Anti (1848-1932) (oldeforeldre); (ii) Johannes Henriksen Guttorm (1885-1954) og Alette Johnsdatter Somby (1892-1973) (besteforeldre); og (iii) Klemet Johannesen Guttorm (1924-2014) og Berit Marit Utsi Guttorm (f. 1927) (foreldre), samt Klemets eldre bror John Johannesen Guttorm (1912-1995) og hans ektefelle Berit Anna Mathisdatter Eira (1914-1993). Se også punkt 17.5.

Foruten dagens siidaandelshavere, Marit Guttorm Graven og Samuel John Guttorm, inngår deres søsken Alette (Guttorm) Thomassen (f. 1949), Klemet Guttorm (f. 1955), Johannes Guttorm (f. 1957) Nils Anders Guttorm (f. 1961), Anne Berit Guttorm (f. 1963) og Ellen Ragnhild Guttorm (f. 1965) i personkretsen «*etterkommere av Klemet Johannesen Guttorm*». Det samme gjør åtte av barnebarna og ett av oldebarna til Klemet Johannesen Guttorm og Berit Marit Utsi Guttorm, deriblant Anne Berit Guttorms sønn, John Henrik Guttorm (f. 1985).

17.3 Bemerkninger fra Guttorm-etterkommerne

I r*ettighetsmeldingen 1. desember 2011* gjør Guttorm-etterkommerne gjeldende at de er tredje og fjerde generasjon som har siidadrift i kravsområdet, etter at deres farfar Johannes Henriksen Guttorm (1885-1954), og far, Klemet Johannesen Guttorm (1924-2014), tok området i bruk.[3]

Marit Guttorm Graven opplyste 2. februar 2012 at Guttorm-etterkommernes siida har navnet Iešjohskáidi/Juvvin Lemet siida eller Iešjohsiida, og at siidaen ved fastsettelsen av de interne beitegrensene i Reinbeitedistrikt 16 mistet halve vinterbeiteområdet til nabosiidaen.[4]

Guttorm-etterkommerne oversendte 19. mars 2012 et *notat fra Klemet Johannesen Guttorm* datert 4. februar 2008, som han hadde utarbeidet i forbindelse med arbeidet til Areal- og gjerdeutvalget i Reinbeitedistrikt 16, jf. nedenfor i punkt 17.5.2.

Ifølge Klemet Johannesen Guttorm var det tre siidaer på Iešjohskáidi i 1948; «Keme-Juhán» (Johan (Johannes) Mikkelsen Kemi, 1897-1975); «Ándde-Máret» (Klemets svigermor, Marit Andersdatter Guttorm Utsi, 1895-1976); og siidaen til Klemet og broren, John Johannesen Guttorm (Álet-Jovnna) (1912-1995). Klemet opplyser at han fra han ble ferdig på skolen hadde siidadrift sammen med John, og at han har hatt vinterbeite på Iešjohskáidi siden ungdomsårene. Svigermoren hadde ifølge Klemet gamme ved Goahtejávri (Skáiddejávri), og han hentet sin kone der i 1948. Etter at han sluttet i reindriften overtok barna og fortsatte vinterbeitebruken på Iešjohskáidi. Han bemerker også at Nils Anders Eira (f. 1943), jf. kapittel 36, tidligere ikke hadde siidadrift i Geaidnojogaš-området. Etter hva Klemet kjenner til hadde heller ikke (bestefaren til Nils Anders) «Máhte Aslat» (Aslak Mathisen Eira, 1890-1976) hatt det.[5]

Marit Guttorm Graven sa i *intervju 11. oktober 2013* at hennes oldeforeldre drev reindrift, men hun vet ikke hvor. Hennes farfar, Johannes Henriksen Guttorm (1885-1954), var i reindriften fra han var barn. På sine eldre dager bygde han et mindre gårdsbruk i Jergul. Da han døde overtok hennes far, Klemet Johannesen Guttorm (1924-2014), gårdsbruket, og hadde sine rein hos sin eldre bror, John. I 1963 avviklet Klemet gårdsdriften, og drev med rein til han var godt over 70 år. Klemets sønner, Johannes (f. 1957), Samuel John (f. 1959), og Nils Anders (f. 1961) overtok reindriften. Senere sluttet Johannes og Nils Anders, og Marit Guttorm Graven overtok sistnevntes driftsenhet i 2005. Hun fortalte at siidaens andre siidaandel tilhører hennes bror, Samuel John, og at også flere andre av Klemets etterkommere har rein i deres siidaandeler.[6]

Som grunnlag for rettighetskravet viste Marit Guttorm Graven til alders tids bruk, og sa at familiens bruk av kravsområdet i alle fall går tilbake til før andre verdenskrig. Hennes far, Klemet, var ute av (den daglige) reindriften i rundt 10 år og hadde da hatt sine rein hos sin bror, John som i disse årene hadde drevet et annet sted. Hun var ikke kjent med at andre brukte kravsområdet i de årene faren ikke deltok aktivt i reindriften. Ifølge Marit brukte familien Iškoras fra omtrent 1967 til 1970/71, men etter dette har de brukt kravsområdet uten avbrudd.[7]

Om rettighetshaverkretsen sa hun at de anser rettighetene for å være en kollektiv bruksrett for familien, og at

2 Reinbeitedistrikt 16, Op. cit., 3. januar 2019 (jnr. 16/1553-33) s. 16.

3 Etterkommere av Klemet J. Guttorm, *Melding om mulige rettigheter*, 1. desember 2011, (jnr. 14/371-1) s. 2.

4 Finnmarkskommisjonen, *Notat fra samtale*, 2. februar 2012 (jnr. 14/371-2) s. 2..

5 Klemet Johannesen Guttorm, *Notat til Areal- og gjerdeutvalget*, 4. februar 2008 (jnr. 14/371-3).

6 Finnmarkskommisjonen, *Gjennomgang av rettighetsmelding, etterkommere av Klemet Johannesen Guttorm*, 27. desember 2013 (jnr. 14/371-7) s. 2-3.

7 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 27. desember 2013 (jnr. 14/371-7) s. 3.

alle i familien som har rett til å begynne i reindrifta er rettighetsbærere, uavhengig av om de i dag har egne reinmerker eller rein.[8]

Marit Guttorm Graven opplyste at familien har et skillegjerdeanlegg (slaktegjerde) nord for Iešjohka, og et skillegjerdeanlegg ved Jergul, nord for Juvvinjeaggi. Familien har også et hus i Jergul, og en gjeterhytte sør for Iešjohka ved Sáđejohnjálbmi. Hennes mormor (Marit Andersdatter Guttorm Utsi, 1895-1976) hadde et hus i Bieskkenjárga. Det er nå solgt, men Marit Guttorm Graven fremholdt at huset viser familiens lange tilhørighet til området.[9]

I et vedlegg til *e-post 15. mai 2014* opplyste hun at alle de åtte barna til Klemet Johannesen Guttorm og Berit Marit Utsi Guttorm har eget reinmerke. Videre har åtte av barnebarna og ett av oldebarna eget reinmerke, mens sju av barnebarna og fire av oldebarna ikke har det. De omtalte personene er navngitt i vedlegget.[10]

Marit Guttorm Graven fremholdt videre at hennes farfar (Johannes Henriksen Guttorm) hadde reindrift i Basevuovdi ved Anárjohka i perioden 1911-1924, og at hennes far, Klemet Johannesen Guttorm, så langt tilbake han kunne huske, hadde vært sør for Iešjohka. Hun viste til at Klemet var i samme siida som sin bror John Johannesen Guttorm fra barndommen frem til 1967, og at Klemets rein fra 1953 til 1963 da han hadde gårdsbruk, var i flokken til John, men at Klemet hjalp til med reindriften i disse årene. I 1967 hadde Klemet begynt å flytte til Láhtingáisá, og frem til 1971 var han ved Iškoras i samme siida som Per Nilsen Gaup (Nilut Piera) og Lars Nilsen Gaup. Etter at Klemet tidlig på 1970-tallet hadde begynt med egen reindrift igjen, hadde verken han eller hans etterkommere hatt vinterbeite andre steder enn på Iešjohskáidi. Det hadde heller ikke vært andre enn Klemets etterkommere i vintersiidaen.[11]

For øvrig fremholdt Marit Guttorm Graven at familien har hatt vinterbeite på Iešjohskáidi i fire generasjoner, og at mormoren, Marit Andersdatter Guttorm Utsi, og farfaren Johannes Henriksen Guttorm, var nabosiidaer om vinteren. Farfaren holdt til vest for mormoren som hadde hus i Bieskkenjárga og brukte det området Guttorm-etterkommerne bruker i dag.[12]

Marit Guttorm Graven bekreftet i *telefonsamtale 12. april 2016* at den siidaen Ørnulv Vorren i *Finnmarkssamenes nomadisme II,* 1962 (s. 171) omtaler som «Allât-Jown-siida» er siidaen til hennes farbror, John Johannesen Guttorm (Álet Jovnna) (1912-1995).[13]

På *høringsmøtet 24. august 2016* understreket Marit Guttorm Graven at hun har tilknytning til reindriften både på morssiden og farssiden. Hun opplyste at besteforeldrene på farssiden, Johannes Henriksen Guttorm (1885-1954) og Alette Johnsdatter Somby (1892-1973) i folketellingen i 1900 er omtalt som reindriftsutøvere med tilhold på Dimbbarnjunni (vest for Idjajávri), og at de i 1910 var i Bojobeaski. Også besteforeldrene på morssiden, Samuel Samuelsen Utsi (Stravnnje-Sámmol) (1896-1939) og Marit Andersdatter Guttorm Utsi (1895-1976), var i reindriften.[14]

Videre forklarte Marit Guttorm Graven at Johannes Henriksen Guttorm og kona bosatte seg i Jergul tidlig på 1920-tallet, og at de hadde blitt igjen i Jergul, sammen med hennes onkel, John Johannesen Guttorm (1912-1995), og far, Klemet Johannesen Guttorm (1924-2014). Da bestefaren ble gammel, arbeidet onkelen i reindriften. Klemet ble boende hjemme, der han passet på huset og holdt noen kuer, sauer og en hest. Marit Guttorm Graven fortalte at onkelen og faren hadde kombinasjonsbruk, og at hennes far og «*vi ungene*» alltid hadde rein.[15]

John Henrik Guttorm (f. 1985) er sønn av Marit Guttorm Gravens søster, Anne Berit Guttorm (f. 1963). Han skriver i et *vedlegg til e-post 31. desember 2016* at Iešjohskáidi historisk sett har vært forfedrenes vinterbosted og reindriftsområde, og at bekken Barjjosámmolája sør for Dihkkávađđa, er oppkalt etter «*Berit Marit S. Utsi Guttorms fars bror*».[16] Han viser også til at Berit Marit (som var gift med Klemet Johannesen Guttorm) i et vedlagt lydklipp forteller om hvor familien hadde telt («goahti») ved Goahtejávri.[17]

Ifølge John Henrik Guttorm har familien drevet sammenhengende reindrift på Iešjohskáidi siden 1972, da Klemet Johannesen Guttorm og sønnen Johannes (Álet Lemet Johanas) (f. 1957), flyttet tilbake dit. Tidligere drev både Klemets og Berit Marit Utsis familier reindrift der. John

8 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 27. desember 2013 (jnr. 14/371-7) s. 4-5.

9 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 27. desember 2013 (jnr. 14/371-7) s. 4.

10 Marit Guttorm Graven, *Tilleggsopplysninger – svar på spørsmål*, 15. mai 2014 (jnr. 14/371-10) s. 1.

11 Marit Guttorm Graven, Op. cit., 15 mai 2014 (jnr. 14/371-10) s. 2, sammenholdt med kommisjonens brev av 11. februar 2014 (jnr. 14/371-8).

12 Marit Guttorm Graven, Op. cit., 15. mai 2014 (jnr. 14/371-10).

13 Finnmarkskommisjonen, *Oppsummering fra telefonsamtale*, 12. april 2016 (jnr. 14/371-13).

14 Finnmarkskommisjonen, *Referat fra høringsmøte*, 23.-24. august 2016 (jnr. 14/315-76) s. 94.

15 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 23.-24. august 2016 (jnr. 14/315-76) s. 94.

16 Barjjosámmolája er trolig oppkalt etter Samuel Nilsen Guttorm (Barjjo Sámmol) (1849-1933). Han var ikke bror av faren til Berit Marit S. Guttorm (f. 1927), men bror av hennes morfar Anders Nilsen Guttorm (1853-1931).

17 John Henrik Guttorm, *Oppfølging av rettighetsmelding (vedlegg),* 31. desember 2021 (jnr. 14/371-21) s. 1.

Henrik fremholdt at Klemet i yngre år hadde rein på Iešjohskáidi sammen med broren, John Johannesen Guttorm, og at de aldri har hatt med andre flokker til vinterbeiteområdet som de har brukt fornuftig og uten konflikter med tidligere nabosiidaer.[18]

John Henrik Guttorm opplyser at vinterbeiteområdet fra 1972 til 2000 strakte seg fra Jergul, via Bojobeasvárri til Roancejávri, mot Bearttošjávri, og ned Geaidnojogaš til Kárášjohka og langs elva ned til Skáidegeahči der den fulgte Iešjohka opp til Jergul. Ifølge John Henrik har en del av området blitt tatt fra dem, og det er strid om retten til områdene. Han opplyser at forfedrenes bruksgrenser har variert fra år til år, men at de historisk sett har brukt omtrent de samme områdene. Som rettsforgjengere oppgir han Klemet Johannesen Guttorm og Berit Marit Utsi Guttorm, samt Marit Andersdatter Guttorm Utsi (Marit Guttorm Gravens mormor).[19]

Marit Guttorm Graven sa på *høringsmøtet 14. februar 2017* at hennes bestefar, Johannes Henriksen Guttorm (1885-1954) hadde siidadrift langt øst og at han ble fastboende i Jergul da han ble eldre. Marits far, Klemet Johannesen Guttorm (1924-2014), og onkel, John Johannesen Guttorm (1912-1995), hadde siidadrift i kravsområdet, fra Bojobeasvárri til Goahtejávrrit. Hun fortalte at Klemet hadde hatt rein hele livet, men at han da faren døde i 1954, hadde et opphold på 12-13 år før han gjenopptok siidadriften. Klemet hadde da flyttet til Láhtin sommersiida, mens han før var i Skuohtanjárga (siida). Marit opplyste at Klemet i de årene han ikke hadde egen siidadrift, hadde rein hos sin bror John, og viste til at Ørnulv Vorren omtaler Johns siida.[20]

Hun sa at Klemet fra 1967 hadde siidadrift sammen med Per Nilsen Gaup (Nilut Piera, jf. kapittel 14) ved Iškoras, og at Klemet rundt 1971/72 flyttet tilbake til kravsområdet. John flyttet på denne tiden sammen med resten av Skuohtanjárgga siida mot finskegrensen. Ifølge Marit ble Skáidegeahči ikke brukt av andre, men tidligere hadde mormoren, Marit Andersdatter Guttorm Utsi (Ándde Máret) (1895-1976), hatt siidadrift i området, og gård i Bieskkenjárga. For øvrig opplyste Marit Guttorm Graven at Guttorm-etterkommerne har skillegjerdeanlegg og hytte i Jergul, og skillegjerdeanlegg i Sáđejohnjálbmi og hytte på sørsiden av Iešjohka.[21]

John Henrik Guttorm (f. 1985) viste til at Klemet Johannesen Guttorm i notatet 4. februar 2008 skriver at han hentet kona (Berit Marit Utsi, datter av Marit Andersdatter Guttorm Utsi) ved Goahtejávri i 1948, og opplyste at Goahtejávri på kartet benevnes som Skáiddejávri.[22]

Samuel John Guttorm (f. 1959) forklarte at deres siida i begynnelsen hadde drift fra Bojobeasvárri og langs Geaidnojohka til Kárášjohka, og at de hadde god kontakt med sønnene til Mikkel Andersen Somby (Ándde Mihkkal) (1890-1975) som var deres nærmeste siidanaboer. Senere hadde Klemet Amund Eira (f. 1958) hatt siidadrift der i ganske mange år. De hadde avtalt med ham at Geaidnojohka var en omtrentlig grense, og at Klemet Johannesen Guttorms siida drev lenger nord og vest, frem til Bojobeasvárri og Rávdočomat. Senere kom Nils Anders Eira (f. 1943) (kapittel 36) til Bojobeasduottar. Etter hvert begynte han å bruke større områder, frem til østsiden av Doigesvađđa og lot reinen beite helt til Bieskkenjárga. Ifølge Samuel John har dette ført til at Guttorm-etterkommerne nå bare har igjen litt av sitt vinterbeiteområde, og de er også fortrengt fra sine vårbeiter i det smale furuskogsområdet frem til Bieskkenjárga.[23]

John Henrik Guttorm sa at brukskonkurransen med Nils Anders Eira i området fra Bojobeasvárit mot Goahtejávri (Skáiddejávri) tok til i 1999. Ifølge John Henrik har det vist seg at når Guttorm-etterkommerne har inngått avtaler om beitegrenser «*med en annen siida … så overholder de ikke de nye grensene, men … utvider beiteområdet sitt som det passer for dem*».[24]

Guttorm-etterkommere har i brev 18. januar 2019 (oversendt med e-post 20. januar) kommentert kravet fra familiene Eira og Sara (kapittel 36), og anført at Nils Anders Eira i brev til kommisjonen 16. mars og 17. april 2017 har spredt «*direkte løgn, usannheter og halvsannheter*» om dem og undergravd jordskifterettens kompetanse og relevans i saker om beiterett. De anfører at Nils Anders Eiras påstand om at han i større grad er rettsetterfølger av John Johannesen Guttorm enn etterkommerne av Johns bror, Klemet Johannesen Guttorm, jf. punkt 17.4.3, faller «*på sin egen urimelighet*», og at det er vanskelig å imøtegå påstanden om «*faktafeil*» i Klemets notat av 4. februar 2008 når dette ikke er konkretisert.[25]

18 John Henrik Guttorm, Op. cit., 31. desember 2021 (jnr. 14/371-21) s. 1.

19 John Henrik Guttorm, Op. cit., 31. desember 2021 (jnr. 14/371-21) s. 1.

20 Finnmarkskommisjonen, *Referat fra høringsmøte*, 14. februar 2017 (jnr. 14/315-115) s. 8-9, 13 og 15.

21 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 14. februar 2017 (jnr. 14/315-115) s. 6, 8-10 og 13-15.

22 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 14. februar 2017 (jnr. 14/315-115) s. 18 og 20.

23 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 14. februar 2017 (jnr. 14/315-115) s. 10-11.

24 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 14. februar 2017 (jnr. 14/315-115) s. 11.

25 Etterkommerne av Klemet J. Guttorm, *Oppfølging av rettighetsmelding*, 18. januar 2019 (jnr. 14/371-36) s. 1.

Med henvisning til Nils Anders Eiras anførsel om at Samuel John Guttorm og Marit Guttorm (Graven) har arbeidet andre steder (enn i reindriften), viser Guttorm-etterkommerne til at dette ikke betyr at de ikke tilhører en reindriftsfamilie, og at annen arbeidserfaring ikke er diskvalifiserende fra å overta en siidaandel. De viser til at de i alle år har drevet som en tradisjonell siida, hvor alle i familien tar ansvar og deltar i arbeidet.[26]

Til Nils Anders Eiras henvisning til at ingen av siidaandelshaverne i Guttorm-familien deltok under Areal- og gjerdeutvalgets arbeid, men derimot Nils Anders Guttorm (bror av Samuel John Guttorm og Marit Guttorm Graven), jf. punkt 17.4.3, bemerker Guttorm-etterkommerne at Nils Anders Guttorm drev reindrift i over 30 år i deres vinterbeiteområde på Iešjohskáidi før han overførte sin siidaandel til Marit Guttorm Graven. Videre anfører de:[27]

> «Vi vil påstå at hans kunnskaper om vår familiedrift kvalifiserte han til å delta i et møte på vegne av familien. [Nils Anders] Eira skriver at våre krav i møtet var «urimelige», men vi står fortsatt ved våre krav til møtet da og anser de som høyst rimelige.
>
> Videre ønsker vi å gjøre oppmerksom på at AG-utvalgets arbeid ble forkastet av reinbeitedistrikt 16.
>
> Vi ønsker også å nevne at Juvvin Lemet Johanas (Johannes K. Guttorm) avviklet sin siidaandel rundt årtusenskiftet etter myndighetenes anmodning ved omstillingsprogrammet om å avvikle siidaandeler for å gi bedre beitegrunnlag for de gjenværende.
>
> Derfor synes følgende formulering i AG-utvalgets konklusjon både grunnleggende urettferdig og i strid med myndighetenes reindriftspolitikk: «*Ved fastsettelsen av grensedragning mellom de berørte siidagruppenes vinterbeiteområder innenfor Iešjohtskáidi-området må man også ta hensyn til og vektlegge både antallet siidaandeler og reintallet i de berørte siidagruppene*.»

Guttorm-etterkommerne kommenterer også Nils Anders Eiras utsagn om at Klemet Johannesen Guttorm var fastboende småbruker fra 1948 og viser til at familien da Klemet ble ferdig på skolen hadde vintersiida på Iešjohskáidi sammen med Anders Mathisen Somby (1894-1959).[28] De fremholder videre at selv om Guttorm-familien hadde sauer, ku og hest i tillegg til reinflokken da Klemets far, Johannes Henriksen Guttorm (1885-1954), ble gammel, var slik kombinasjonsdrift ikke uvanlig på den tiden. Etterkommerne viser til at da Johannes ble for gammel til å arbeide, overtok hans eldste sønn, John, ansvaret for familiens reindrift, og Klemet overtok ansvaret for småbruket. Klemet beholdt imidlertid sine rein og arbeidet sammen med broren, og «*har hatt rein fra fødselen til sin død i 2014*». Avslutningsvis skriver de:[29]

> «… selv ved den usanne argumentasjonen om at vi ikke skulle ha drevet reindrift på Iešjohtskáidi før slutten av 1960-tallet eller begynnelsen av 1970-tallet, vil det i dag likevel være den fjerde generasjonen med reingjetere fra familien vår som driver med rein der. Det har vært en kontinuitet i 50 år, helt uten avbrudd. Det har ikke vært noen utenom familien i vår vintersiida. Derimot har vi hatt forskjellige siidaer til nabo gjennom årene, både med og uten «gjester», med de utfordringene det medfører.»

I *intervju 2. januar 2020* ga John Henrik Guttorm (f. 1985) opplysninger om siidaens hus med fjøs ved Juvvinjeaggi nedenfor Jergul, og hytte på sørsiden av Iešjohka på motsatt side av Sáđejohkas utløp i Iešjohka. Han var usikker på når huset ble oppført, men sa at både huset og hytta har vært brukt i forbindelse med reindriften, og de siste årene bare til dette formålet.[30]

John Henrik Guttorm fortalte at de hadde hatt et skillegjerdeanlegg nær huset ved Juvvinjeaggi, men at bare ledegjerdet og lasterampen står igjen. De brukte anlegget under reinslaktingen, men hadde ikke brukt det på omtrent 10 år. Han sa at de hadde mistet beiteområdene der anlegget var oppført, og derfor ikke lenger hadde særlig nytte av det. Rundt fire år tidligere hadde de imidlertid hatt reinkalver der på fôring. Ifølge John Henrik hadde også andre siidaer lånt eller leid skillegjerdeanlegget hvis de hadde sammenblandinger eller liten slakteflokk, men han husket lite av dette fordi det skjedde på den tiden han var barn. Han trodde at Mikkel Mikkelsen Kemi (f. 1948) (i Áibmejávri dálvesiida, jf. kapittel 11 og 33) hadde lånt det en gang. Siidaens skillegjerdeanlegg på nordsiden av Iešjohka ved Sáđejohnjálbmi er ifølge John Henrik fortsatt i bruk. Han sa at Klemet Johannesen Guttorm oppførte anlegget med støtte fra lappefogden. Etter det John Henrik kjenner til, har ikke andre siidaer brukt anlegget, i alle fall ikke i nyere tid.[31]

26 Etterkommere av Klemet J. Guttorm, Op. cit., 18. januar 2019 (jnr. 14/371-36) s. 2.

27 Etterkommere av Klemet J. Guttorm, Op. cit., 18. januar 2019 (jnr. 14/371-36) s. 2.

28 Anders Mathisen Somby (1894-1959) var bestefar til dagens reindriftsutøvere i Šalču siida (kapittel 34).

29 Etterkommere av Klemet J. Guttorm, Op. cit., 18. januar 2019 (jnr. 14/371-36) s. 2-3.

30 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med John Henrik Guttorm*, 2. januar 2020 (jnr. 14/371-48) s. 1-3.

31 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 2. januar 2020 (jnr. 14/371-48) s. 4-6.

I *e-post 8. januar 2020* opplyste John Henrik etter å ha snakket med Marit Guttorm Graven, at de førte opp skillegjerdeanlegget i 1983, etter å ha fått tillatelse i 1982. Huset ved Juvvinjeaggi ble bygd i 1974, men familien hadde hus der også tidligere.[32]

17.4 Bemerkninger fra kravsfremsettere med overlappende krav og andre

17.4.1 Mirkocáza siida

Kravet fra Mirkocáza siida (kapittel 18) overlapper Guttorm-etterkommernes krav sørøst i sistnevntes kravsområde, i området sør for Buollánnjárga og rundt Govdatroavvi og Gorvá.

På høringsmøtet 14. februar 2017 viste Rasmus Nils Bær (f. 1950) fra Mirkocáza siida til at han under arbeidet til Areal- og gjerdeutvalget i distrikt 16 hadde undertegnet en avtale med Nils Anders Guttorm (f. 1961) (som representerte Guttorm-etterkommerne) om vinterbeite ved Geaidnojogašnjálbmi.[33] Anna Ravna Gaup (f. 1966) viste til at Hålogaland lagmannsrett forkastet jordskifterettens kjennelse om å tilsidesette beitegrensen mellom Guttorm-siidaen (Iesjogskaidi siida) og Mirkocáza siida, fordi Guttorm-siidaens klage på beitebruksreglene var inngitt for sent. Mirkocáza siida hadde imidlertid ikke brakt jordskifterettens kjennelse inn for lagmannsretten dersom siidaen ikke hadde ment å ha rett til det aktuelle området.[34]

Arvid Næss (f. 1966) som er samboer til Anna Ravna Gaup, sa i intervju 12. mai 2020 at etterkommere av Klemet Johannesen Guttorm som nå har siidadrift nord for Gorvá ikke har hatt det tidligere, fordi Klemet var fastboende og begynte med reindrift på slutten av 1960-tallet.[35]

17.4.2 Báhkilskáidi siida

Báhkilskáidi siida (kapittel 15 og 19) har fremmet et rettighetskrav som overlapper kravet fra Guttorm-etterkommerne i et mindre område sør for Gorvá, ved Govdatroavvi og Čuvgesnjárga. Per John Samuelsen Utsi (Roncen Jovnna) (f. 1938) fra Báhkilskáidi siida sa i intervju 3. februar 2017 at siidaen til hans nevø (Samuel John Guttorm), som er sønn av Per Johns søster, Berit Marit Samuelsdatter Utsi (Roncen Biret) (f. 1927) nå er i Bieskkenjárga, men at siidaen ikke hører til der. Per John Samuelsen Utsi viste til at Berit var gift med Klemet Johannesen Guttorm (1924-2014) «*som ikke en gang har vært i reindrifta*». Derimot hadde Klemets bror, John Johannesen Guttorm (1912-1995), som var far til Per Johns kone (Alette Johnsdatter Utsi, 1939-2008), vært i reindriften, men han hadde ifølge Per John vinterbeite ved Basevuovdi.[36]

17.4.3 Familiene Eira og Sara

Kravsområdet til familiene Eira og Sara (kapittel 36) overlapper den vestlige halvparten av Guttorm-etterkommernes kravsområde. Nils Anders Eira (f. 1943) anfører i Eira- og Sara-familienes rettighetsmelding at hans bestefar Aslak Davidsen Sara (1886-1938), Klemet Hansen (Hansut Lemet) (1879-1942) og Nils (Niilas) Johannesen Anti (1877-1954) bosatte seg i Jergul og hadde vinterbeite på Iešjohskáidi lenge før Klemet Johannesen Guttorms far, Johannes Henriksen Guttorm (1885-1954), kom dit. Ifølge Nils Anders drev Johannes Henriksen Guttorm reindrift i Øst-Finnmark sammen med Lágesduottar eller Boalonjárga, og skal ifølge opplysninger i Riksarkivet ha bosatt seg i Jergul i 1917/18. Videre skriver Nils Anders:[37]

> «Da [Johannes Henriksen Guttorm] bosatte seg i Jergul, ca. 20 år etter Hansut Lemet [Klemet Hansen] blir det sagt, hadde han avviklet sin reindrift. [Johannes] har således aldri hatt sin siida på Iešjohtskáidi. Derimot har hans eldste sønn, John Johannesen Guttorm, Alet Jovnna [1912-1995], hatt sin egen siida fra 1940-tallet til slutten av 1950-tallet. Bortsett fra fem-seks vintrer har han og hans sønner vært i samme siida som undertegnede om vintrene, om sommeren var vi alle i samme siida. Alet Jovnna flyttet aldri inn på Iešjohtskáidi. Han beitet på begge sider av Iešjohka ved Jergul. Så John [Johannesen] Guttorm, Alet Jovnna, er rettsforgjenger for meg og min familie i større grad enn for Klemet J. Guttorms (Juvvin Lemet) etterkommere.»

Nils Anders Eira anfører at Guttorm-etterkommernes rettighetsmelding er preget av manglende kunnskap om de historiske forholdene, og basert på gale opplysninger i Klemet Johannesen Guttorms notat av 4. februar 2008. Ifølge Nils Anders er notatets opplysninger om at Klemet har vært i reindriften hele livet med vinterbeite på Iešjohskáidi siden

32 John Henrik Guttorm, e-post, 8. januar 2020 (jnr. 14/371-49).

33 Finnmarkskommisjonen, *Referat fra høringsmøte*, 14. februar 2017 (jnr. 14/315-115) s. 30.

34 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 14. februar 2017 (jnr. 14/315-115) s. 31. Lagmannsrettens avgjørelse ble avsagt 13. mai 2015 (sak 15-022031ASK-HALO) og er omtalt nedenfor blant annet i punkt 17.5.3.

35 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med Arvid Næss*, 12. mai 2020 (jnr. 14/336-40) s. 2-3.

36 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med Per John Samuelsen Utsi*, 3. februar 2017 (jnr. 14/352-25) s. 12.

37 Nils Anders Eira, *Rettighetsmelding*, 16. mars 2017 (jnr. 16/980-3) s. 1-2.

1948, ikke korrekte. Nils Anders viser til at Klemet var fastboende småbruker fra 1948 til han begynte i reindriften i 1968/69. Ifølge Nils Anders er det derfor ikke er riktig at Klemets barn, Samuel John Guttorm og Marit Guttorm Graven, har vært i reindriften hele livet slik de har hevdet:[38]

> «Når du er i reindriften må du tilhøre en siida sommer som vinter. Om du eier noen rein, eller har rein på vokting hos noen, betyr ikke [det] at du er med i reindriften. Hvis det siktes til at de var i samme siida som Alet Jovnna [John Johannesen Guttorm] og undertegnede i Skuohtanjárga, kan jeg bare opplyse at gjennom hele min oppvekst har jeg aldri sett Klemet J. Guttorm og hans etterkommere i vår siida sommer som vinter.»

Nils Anders Eira viser også til at jordskifteretten 24. oktober 2014 behandlet en tvist om vinterbeitegrensen mellom hans siida (Eira-siida eller Iesjotskaiddesiida) og Guttorm-siida (Iesjogskaidisiida). Spørsmålet i saken var om den beitegrensen som Reinbeitedistrikt 16 hadde fastsatt, skulle tilsidesettes i medhold av reindriftsloven § 59 fjerde ledd. Bakgrunnen for tvisten var at Guttorm-siida (Klemet Johannesen Guttorms etterfølgere), mente at beitegrensen måtte flyttes vestover og inn i det vinterbeiteområdet bruksreglene hadde tildelt Eira-siida. Jordskifteretten la til grunn at Guttorm-siida i tvisteområdet som hadde et areal på vel 32 km2, hadde rettigheter som burde vært vurdert før distriktet fastsatte beitegrensen, og opphevet beitebruksreglenes vinterbeitegrense mellom de to siidaene.[39]

Nils Anders Eira viser til at lagmannsretten opphevet jordskifterettens avgjørelse fordi Guttorm-siidaen hadde oversittet søksmålsfristen, og avviste saken fra jordskifteretten. Etter hans syn er jordskifterettens avgjørelse uten relevans for Guttorm-etterkommernes krav fordi retten har misforstått saken og «*undervurdert og oversett Eira familiens argumenter*». Ifølge Nils Anders begynte hans familie å bruke Iešjohskáidi før Guttorm-familien, og jordskifteretten la uriktig til grunn at hans siida ikke har beitet kontinuerlig i tvisteområdet på samme måte som Guttorm-siida. Han viser også til at ingen siidaandelshavere i Guttorm-siida deltok på møtene til Areal- og gjerdeutvalget i distrikt 16. Derimot møtte Nils Anders Guttorm og fremsatte et «*urimelig krav*» om 90 % av Iešjohskáidi, men dette ble ikke tatt til følge.[40]

I *brev 10. januar 2019* gjentar Nils Anders Eira en del av de innvendingene han anførte i rettighetsmeldingen mot jordskifterettens avgjørelse i saken om beitegrensen mellom hans siida og Guttorm-siida. Han gjentar også at Klemet Johannesen Guttorm først begynte i reindriften på slutten av 1960-tallet, da Nils Anders selv var fullt etablert i reindriften, og skriver:[41]

> «Vi kan likevel gå inn for kollektiv bruk på deres område … Fordi det var Klemet sin bror John Johannesen Guttorm som hadde sin siida hvor Klemet hadde noen rein til bevoktning.»

Vedlagt brevet var et skriv Nils Anders Eira sendte til Finnmark jordskifterett i forbindelse med jordskiftesaken. Her viser han til at Klemet Johannesen Guttorm i notatet 4. februar 2008 har anført at Eira-siidaen ikke har brukt «Geainujohkområdet» (Geaidnojogaš) og at Nils Anders' farfar, Aslak Mathisen Eira (1890-1976), ikke har hatt siidaen på Iešjohskáidi. Dette er ifølge Nils Anders ikke riktig. Han anfører at han og familien har brukt Geaidnojogaš-området uten avbrudd siden 1970 og at det gir dem «*en hevdvunnet rett til dette vinterbeitearealet*».[42]

17.4.4 Nuorrojoga ja Ástevári siiddat

Kravet til Nuorrojoga ja Ástevári siiddat (kapittel 35) overlapper det nordvestlige hjørnet av kravsområdet til etterkomme av Klemet Johannesen Guttorm, i området ved Bojobeasvárri.

John Mikkelsen Somby (f. 1934) fra Nuorrojoga ja Ástevári siiddat sa i intervju 25. oktober 2018 at Klemets etterkommere har vintersiidadrift omtrent slik som de har avmerket på kartet, og omtrent i samme område som Nils Anders Eira. Han var ikke sikker på akkurat hvor etterkommerne har vinterbeite, men sa at Klemet Johannesen Guttorm tilhørte Skuohtanjárga sommersiida.[43]

I intervju *19. januar 2019* gjort av John Henrik Guttorm (f. 1985) som er en av Klemet Johannesen Guttorms etterkommere, forteller John Mikkelsen Somby at han har hatt siidadrift i den sørvestre delen av Iešjohskáidi siden 1954. Da var det ifølge John Mikkelsen Somby ikke andre siidaer på Iešjohskáidi, bortsett fra at Klemet Johannesen Guttorm var der etterkommerne hans er i dag (den nordøstre delen). Han forteller videre at hans siida måtte slutte å bruke områdene rundt Bojobeasduottar og Roancejávri da Nils Anders Eira som ikke hadde hatt siidadrift på Iešjohskáidi

38 Nils Anders Eira, Op. cit., 16. mars 2017 (jnr. 16/980-3) s. 3-5.

39 Finnmark jordskifterett, *Rettsbok Sak: 2000-2012-0041*, 24. oktober 2014 (jnr. 14/371-47) s. 10, 14 og 16.

40 Nils Anders Eira, *Rettighetsmelding*, 16. mars 2017 (jnr. 16/980-3) s. 5-7.

41 Nils Anders Eira, *Tilleggsopplysninger og uttalelser til overlappende krav*, 10. januar 2019 (jnr. 16/980-3) s. 2-3.

42 Nils Anders Eira, *Beskrivelse av vinterbeitebruk på Iesjohkskaidi*, 2014 (jnr. 16/980-3, vedlegg 4).

43 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med John Mikkelsen Somby,* 25. oktober 2018 (jnr. 17/261-22) s. 7.

tidligere, begynte å bruke områdene. Det er derfor «*blank løgn*» at disse områdende tilhører Nils Anders Eira, sa John Mikkelsen Somby: «*det er vårt vinterbeiteområde*».[44]

17.4.5 Berit Alette (Eriksen) Anti

Berit Alette (Eriksen) Anti (Molleš Biret) (f. 1937) sa 17. september 2015 at Johannes Henriksen Guttorm (1885-1954) som Marit Guttorm Graven er etterkommer av, bodde litt nedenfor Jergul, ute på et nes. Han hadde husdyr og rein, og det var vanlig på den tiden.[45]

17.5 Historiske (skriftlige) kilder

17.5.1 Opplysninger om familiens reindrift frem til 1950-tallet

Tippoldefaren til dagens siidaandelshavere, Marit Guttorm Graven og Samuel John Guttorm, *Anders Johnsen Guttorm* (1813-ukjent dødsår, levde i 1875), var reineier. Han og kona, Berith Henriksdatter (1818-ukjent dødsår, levde i 1875), hadde ifølge amtmannens beitebruksoversikt sommerbeite i Repparfjord og vinterbeite ved Anárjohka («*Enare Jok*») i 1855.[46] Dette er utenfor kravsområdet.

Anders Johnsen Guttorm og Berith Henriksdatter fikk åtte barn, deriblant Marit Guttorm Gravens og Samuel John Guttorms oldefar, *Henrik Andersen Guttorm* (1840-1917). Henrik var reineier og postfører. Etter at hans første kone, Sara Samuelsdatter Magga (1847-1868), døde, giftet han seg i 1869 med Kirsten Johnsdatter Anti (1848-1932). Ekteparet flyttet fra Karasjok til Utsjok i 1885 og tilbake til Karasjok i 1888. De bodde ved Sohpparjohka nær Váljohka, og fikk ni barn. Blant barna var *Johannes Henriksen Guttorm* (Heaikka Johanas) (1885-1954) som er farfar til Marit Guttorm Graven og Samuel John Guttorm. Johannes giftet seg i 1909 med Alette Johnsdatter Somby (1892-1973), og flyttet etter hvert til Jergul.[47]

I reindriftsinspektør Kristian Nissens beitebruksoversikter for årene mellom 1910 og 1918 er Johannes Henriksen Guttorm og familien, med unntak av 1913/14, registrert i egen siida. Det fremgår at siidaen 1. desember 1910 hadde tilhold ved «*Bojobæske paa Skaidde*».[48] Dette er trolig ved fjellet Bojobeasvárri der den østlige delen ligger innenfor kravsområdet.

Høsten 1911 holdt siidaen til i området fra Stabbursdalen til «*Čorrokduoddar*» (Čorotoaivi). Ved nyttår 1912 var den ved «*Stirkojægge*» (Spierkojeaggi) og ca. 1. april 1912 ved Šuolggajohkas munning. I 1913/14 var Johannes Henriksen Guttorm og familien i «*Hæika-Biettar siida*». Denne siidaen beitet høsten 1913 på Lágesduottar, ved årsskiftet 1913/14 ved Ássuorgi og ca. 1. april 1914 ved Skielgan eller Muoidunvárri. Høsten 1915 var den på Vuorji og vinteren 1916 ved Goššjohka nær Áibmejohkas utløp. Høsten 1916 beitet siidaen ved «*Bædnakjok*» (Beatnatjohka) og vinteren 1917 ved Goššjohka. Tilholdsstedet høsten 1917 var Dilljohka som renner ut i Rávttošjohka. Vinteren 1918 var siidaen ved Sáđgejohka.[49]

De her nevnte stedene er utenfor kravsområdet, men Šuolggajohkas munning der siidaen var rundt 1. april 1912 ligger like sør for kravsområdet. Vinterbeiteområdene var i hovedsak lokalisert i Anárjohkdalen eller vest for Anárjohkdalen. Av Nissens opplysninger fremgår det for øvrig at siidaen hadde sommerbeite på Magerøya, men i 1913/14 da Johannes Henriksen Guttorm var i «*Hæika Bietter-siida*», var sommerbeiteområdet på Nordkinnhalvøya.

I 1920/21 hadde Johannes Henriksen Guttorm sommerbeite på Stiikonjárga på Vuorjenjárga og vinterbeite i Goššjohkdalen.[50] I 1923 hadde siidaen sommerbeite på Skuohtanjárga på Vuorjenjárga og i 1924 på Čorgašnjárga, mens den vinteren 1923/24 beitet Anárjohkdalen ved Mánabaijohka og Basevuovdi.[51] Også dette er utenfor kravsområdet.

Tharald Frettes oppgaver over familier og reintall i Øst-Finnmark for 1932/33 har ingen opplysninger om Johannes Henriksen Guttorm og familiens reindrift.[52]

44 John Henrik Guttorm, *Intervju med John Mikkelsen Somby*, 19. januar 2019 (jnr. 14/371-54) s. 1-3. Kommisjonen har mottatt lydfiler av intervjuet og transkribert og oversatt det.

45 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med Berit Alette Anti*, 17. september 2015 (jnr. 15/897-46) s. 13.

46 Opgaver afgivne inden Vinterthinget for Karasjok i Aaret 1855 efter Anmodning fra Amtmanden i Finmarkens Amt, Riksarkivet, RA/S-1247/2/E/Eb/L0008 (jnr. 14/371-52).

47 Opplysningene om Anders Johnsen Guttorm og Berith Henriksdatter og etterkommernes fødsels- og dødsår, samt bosteder mv. er i hovedsak hentet fra Erik Schytte Blix, *Karasjokslekter*, 2. utg. med tillegg, 1989 s. 172-183.

48 Riksarkivet, Arkivet etter Landbruksdepartementet, Reindriftsinspektøren – RA/S-6046/D/Da/L0013, Dokumenter ang. reindrift i Karasjok mfl. steder i Finnmark (jnr. 14/371-52).

49 Kirsti Strøm Bull, *Reinbyer i Finnmark på begynnelsen av 1900-tallet,* 2005 s. 64-65 (1911/12), 84-86 (1913/14), 110-111 (1915/16) og 136-137 (1917/18), og Kristian Nissen, *Beitebruksoversikt*, 1916/17 (jnr. 14/371-52).

50 Politimester Ole Lie, *Dokumenter ang. mandtalsboken over lapperne, Mandtal over fjeldfinfamilier i Karasjok og Polmak,* 1921, reineier nr. 7 (John Henriksen Guttorm). (jnr. 14/371-52).

51 Kirsti Strøm Bull: *Reinbyer i Finnmark på begynnelsen av 1900-tallet,* 2005 s. 152-153.

52 Tharald Frette, *Oppgaver over reinbestand i Øst-Finnmark og siidaenes oppholdssteder i driftsåret 1932/33*, 1933 (jnr. 16/1553-17).

17.5.2 Kilder som beskriver bruken fra 1950-tallet og frem mot årtusenskiftet

Johannes Henriksen Guttorm og Alette Johnsdatter Somby fikk fire barn, deriblant *John Johannesen Guttorm* (1912-1995) og *Klemet Johannesen Guttorm* (1924-2014). De var henholdsvis onkel og far til dagens siidaandelshavere, Samuel John Guttorm (f. 1959) og Marit Guttorm Graven (f. 1951). John Johannesen Guttorm og kona Berit Anna Mathisdatter Eira (1914-1993) var bosatt på eiendommen «*Myrsletta*» om lag tre kilometer øst for Jergul.[53]

Marit Guttorm Graven har opplyst at John Johannesen Guttorm (Álet Jovnna) tilhørte den siidaen som Ørnulv Vorren benevner som «*Allât-Jown-sii'dâ*», jf. punkt 17.3. Vorren ga «*Allât-Jown-sii'dâ*» benevnelsen «*W.5.b.*» sammen med «*Juhvu-Jown-sii'dâ*», og opplyser at begge tilhørte Skuohtanjjárga sommersiida.[54] Ifølge Vorren startet siidaene i årene 1953 til 1957 vårflyttingen fra deres vinterbosted ved Iešjohka nedenfor Holmestrand (Jergul) under Suhpenjunesvárri. Han opplyser at siidaene ankom dette området i slutten av oktober, og at vinterbeitingen startet der. Gjennom vinteren beitet flokken på Bojobeasvárri, Skáiddečorru, Bikkábiretvárri og sørover til Látnjajávri. Om våren beitet flokken ved vinterbostedet.[55]

Den østlige delen av Bojobeasvárri er i den vestre delen av kravsområdet. Skáiddečorru, Bikkábiretvárri og områdene sørover til Látnjajávri er sørvest for kravsområdet.

Reindriftsforvaltningen opplyser i høringsdokumentet til forslaget om nye distriktsgrenser i Polmak og Karasjok fra 2003 at de vintersiidaene Vorren benevner som «W.5.b» (Álet-Jovnna siida og Juvvin-Jovnna siida), i en periode på 1960-tallet flyttet sammen med resten av Skuohtanjárga sommersiida sør om Cáskinjohka (til Basevuovdi). Bakgrunnen for dette var at «*Spiertta siida … (nåværende distrikt 14)» ikke hadde flyttet dit siden rundt 1960, og at «distrikt 13 ikke flyttet dit i perioden 1960-73*». Dette gjorde at det oppsto et vakuum, som førte til at Skuohtanjárga sommersiida tok området i bruk.[56]

Areal- og gjerdeutvalget (AG-utvalget) i distrikt 16 hadde som mandat å fremforhandle beitegrenser mellom siidaene i distriktet. Utvalget kommenterer i sin sluttrapport noen av de opplysningene utvalget har mottatt fra ulike reineiere og siidagrupper, deriblant opplysninger gitt av Klemet Johannesen Guttorm i det i punkt 17.3 og 17.4.3 omtalte notatet av 4. februar 2008:[57]

> «I skriv av 4.2.08 skriver Klemet J. Guttorm at han har drevet med reindrift (siidastallan) i Iešjokskáidi siden 1948. Denne påstanden er noe misvisende, og derfor finner AG-Arbeidsgruppa grunn til å måtte påpeke en del faktaopplysninger som gjelder Klemet J. Guttorm siidas historie.
>
> Klemet J. Guttorm, var fastboende i Jergul, og han hadde sine rein i Skodi-siida helt frem til 1968. Ettersom Klemet J. Guttorm ikke drev aktivt med reindrift før 1965, så var det hans bror John J. Guttorm (Skodi siida) som hadde ansvaret for oppsynet/passing av [Klemets] rein.
>
> John J. Guttorm hadde i 40, 50-, 60-tallet og til dels også i 70-tallet vinterbeite i Jergul-området på begge sider av Iešjohka. John J. Guttorms siidaguoibmi [siidanabo] var i store deler av denne perioden Andde Mihkal Somby [Mikkel Andersen Somby (1890-1975)] helt frem til 60-tallet.
>
> Klemet J. Guttorm kjøpte livdyr hos Aslak Anders A. Sara i 1965. Han drev da i lag med Skodi-siida (Skuohtanjárgga-siida) i tre år til. I 1968 flyttet han til Láhtinsiida, og har vært der siden da.
>
> Fra slutten av 60-tallet og begynnelsen av 70-tallet så hadde hans siida (…) vinterbeite på nedre enden av Iešjokskáidi og nordsida av Iešjokskáidi i Varitvárri-området, og ikke i Geainnojogaš-området.»

Med henvisning til Klemets opplysning om at han hentet sin kone ved Goahtejávri (Skáiddejávri) i 1948, bemerker AG-utvalget at det er korrekt at «*Barjo Sámmol var sammenblandet med Keme-Juhan siida*» dette året.[58] Utvalget har imidlertid fått opplyst at Barjjo-Sámmol siida egentlig ikke holdt til ved Goahtejávri, men fra området nedenfor Bieskkenjárga og øst for Kárášjohka i Báhkilvárri-området. Ifølge AG-utvalget benyttet noen av Barjjo-Sámmols etterkommere (Roncen Jovnna-siida) fortsatt områdene i 2008.[59] Med dette sikter utvalget trolig til Per John Samuelsen Utsi (Roncen Jovnna) i Báhkilskáidi siida, jf. kapittel 15 og 19.

Kommisjonen har funnet reindriftsmeldinger innlevert av Klemet Johannesen Guttorm fra og med 1964 til og med 1978. I meldingen for 1965 oppgir Klemet «*Mannubeijåka*» (Mánabaijohka) i daværende distrikt 18 (Karasjok vinterbeite) som vinterbeite. Dette er i Anárjohkdalen, langt sør for kravsområdet. I meldingene for årene 1964 og 1966-1973 angir Klemet at vinterbeitingen foregikk i distrikt 18,

53 Erik Schytte Blix, *Karasjokslekter*, 2. utg. (1989) med tillegg, s. 180.

54 Ørnulv Vorren, *Finnmarksamenes nomadisme II*, 1962 s. 171.

55 Ørnulv Vorren: Op. cit., 1962, s. 179, 199 og 207.

56 Reindriftsforvaltningen, *Forslag til nye distriktsgrenser for Polmak og Karasjok*, 2003, (jnr. 16/1553-8) s. 35-36.

57 Areal- og gjerdeutvalget, *Sluttrapport – Utkast til: Rammebetingelser for reindriftsnæringen i reinbeitedistrikt 16 – Karasjok Vest*, 3. juni 2008 (jnr. 16/1553-12) s. 28.

58 Sett i lys av at Samuel Nilsen Guttorm (Barjo Sámmol) døde i 1933 var det trolig hans etterfølgere som i 1948 var sammenblandet med Keme-Johan siida (Johannes Mikkelsen Kemi, 1897-1975, jf. kapittel 11 og 33.

59 Areal- og gjerdeutvalget: Op. cit., 3. juni 2008 (jnr. 16/1553-12) s. 28-29.

men uten å spesifisere hvor i distriktet. Dette gjelder også meldingene fra Klemets bror, John Johannesen Guttorm, for årene 1961-1967, 1969 og 1972-1973.[60]

Tana og Varanger herredsretts behandlet vinteren 1978 gyldigheten av et pålegg fra Landbruksdepartementet om å fjerne en hytte som var plassert på sørsiden av Iešjohka litt vest for Sádejohka-munningen, og gyldigheten av avslag på søknader fra Oscar Næss (1913-1988) og Klemet Johannesen Guttorm om hyttetomt på stedet. Staten ved Landbruksdepartementet hadde stevnet de to for retten med krav om at Oscar måtte dømmes til å fjerne hytta fordi han hadde satt den opp uten tillatelse fra jordsalgsmyndighetene i Finnmark, og at Klemet Johannesen Guttorm måtte dømmes til å tåle at hytta ble fjernet. De saksøkte bestred pålegget om fjerning, og fremmet motsøksmål med krav om opphevelse av Finnmark jordsalgskontors, Direktoratet for statens skogers og Landbruksdepartementets vedtak om avslag på hyttetomt.[61]

Det fremgår av dommen at hytta var flyttbar og oppført på meier. Oscar Næss hadde kjøpt den i 1972 og plassert den noen hundre meter vest for Sádejohkas utløp i Iešjohka, for å bruke den under vedhogst, fiske og bærplukking. Klemet Johannesen Guttorm hadde vinterbeite i området og brukte hytta som gjeterhytte. De to hadde avtalt at dersom pålegget om at Oscar måtte fjerne hytta ble stadfestet, skulle Klemet overta den med bruksrett for Oscar.[62] Dommen gjengir blant annet følgende fra Lappefogden i Øst-Finnmarks uttalelse av 10. mars 1976 vedrørende Klemets søknad om hyttetomt i området:[63]

> «Når det gjelder reineier Klemet J. Guttorm's søknad om tomt til hytte der den står – samt at han har kjøpt den – så anser jeg dette for å være forsøk på å omgå bestemmelsene. Guttorm har ikke behov for hytte der den står nå. (…). For han vil det være bedre om hytten står på nordsiden av Jiesjokka [Iešjohka], for da vil han også ha bedre nytte av den om høsten mens reinen beiter i området.
>
> For øvrig gjør jeg oppmerksom på at tidl. år har Guttorm flyttet med sine rein til området ved Iskurasfjellet, og har ikke beitet der hans rein beiter nå. Han har da hatt reinen sammen med andre av sine byfeller, og som han har felles sommerbeite med.»

Advokat Håkon Kierulf var prosessfullmektig for begge saksøkte. Fra hans brev 29. april 1976 til Direktoratet for statens skoger siterer dommen blant annet følgende:[64]

> «Hva angår det område Klemet J. Guttorm nu benytter som reinbeiteområde, så er lappefogdens opplysninger på dette punkt ikke helt korrekt. Guttorm har sammen med sin far fra han var gutt og fram til ut i 50-årene, benyttet området som reinbeiteområde, og de siste tre år har han vært alene med sine rein der.
>
> Jeg nevner i den anledning at Guttorm, etter høstflyttingen, skiller sine rein ved Ravnastua, og fører flokken direkte til området.»

Herredsretten konkluderte med at direktoratets vedtak om å avslå tomtesøknaden fra Oscar Næss var mangelfullt begrunnet, og at dette kunne «*ha virket bestemmende på vedtakets innhold, og vedtaket må derfor ansees ugyldig (jfr. forvaltningsloven § 41)*». Videre la retten til grunn at direktoratets avslag på Klemet Johannesen Guttorms tomtesøknad dels var bygd på uriktig rettsanvendelse, dels var uklart med hensyn til de faktiske forholdene og vurderingene som var lagt til grunn, og dels manglet en avveining av Klemets interesser i å ha hytte på stedet mot eventuelle motstående hensyn. Etter rettens syn kunne også disse feilene ha virket bestemmende på vedtakets innhold. Følgelig var også vedtaket om å avslå Klemets tomtesøknad ugyldig, og han ble frifunnet for kravet om å tåle at hytta blir fjernet.[65]

Fra herredsrettens omtale av Klemet Johannesens Guttorms beitebruk gjengis:[66]

> «Direktoratet har i sitt avslag til Klemet Guttorm bl.a. bygget på at han ikke har noe rettskrav på å få utvist tomt til næringsformål. Det er imidlertid ikke anført noe om at han ikke driver reindrift i området, og denne delen av direktoratets begrunnelse er derfor etter det som er fremholdt foran, uriktig.
>
> Direktoratet har ved avslaget uttrykkelig lagt vekt på at lappefogden (…) mener Klemet Guttorm ikke har behov for hytte der. Det er imidlertid uklart hvilken oppfatning og vurdering av de faktiske forhold som er lagt til grunn ved denne vurderingen av behovet. Etter bevisføringen i hovedforhandlingen må retten legge til grunn at Klemet Guttorm inntil midten av 1950-årene har hatt rein sammen med sin far til vinterbeite i dette området, men

60 Klemet Johannesen Guttorm og John Johannesen Guttorm, *Reindriftsmeldinger*, 1961-1973 (jnr. 14/371-56).

61 Tana og Varanger herredsrett, dom 13. mars 1978 i sak 16/1977 A mellom Staten v/Landbruksdepartementet og Oscar Næss og Klemet Johannesen Guttorm (jnr. 14/371-52) s. 1-9 der bakgrunnen for saken er nærmere omtalt.

62 Tana og Varanger herredsrett, Op. cit., 13. mars 1978 (jnr. 14/371-52) s. 1-2 og 4, jf. også s. 6.

63 Tana og Varanger herredsrett, Op. cit., 13. mars 1978 (jnr. 14/371-52) s. 4-5.

64 Tana og Varanger herredsrett, Op. cit., 13. mars 1978 (jnr. 14/371-52) s. 5.

65 Tana og Varanger herredsrett, Op. cit., 13. mars 1978 (jnr. 14/371-52) s. 13-16.

66 Tana og Varanger herredsrett, Op. cit., 13. mars 1978 (jnr. 14/371-52) s. 14.

etter farens død hadde han sin rein noen år sammen med byfeller ved Iskurasfjellet. De siste 4-5 årene har han imidlertid skilt lag med disse og hatt reinen i det tidligere området. Lappefogdens opplysninger om dette er ikke uriktige, men er fremstillet slik at det kan ha gitt forståelse av at Klemet Guttorm ikke trenger å ha reinen i dette området og derfor ikke har behov for hytte her. – Behovet for hytte nettopp på dette stedet er for øvrig blitt understreket under rettens befaring ved opplysning om at hytta ligger like innenfor grensen for et område som er fredet for reinbeite av hensyn til furuskogen. Det er derfor viktig å vokte reinen her, og fra hytta er det lett å se og høre reinen i skråningen om den skulle nærme seg furuskogen. Fra statens side er det ikke forsøkt å motbevise dette eller føre bevis for at Klemet Guttorm faktisk ikke har behov for hytte på stedet, ut over henvisningen til lappefogdens brev. Etter bevisførselen må retten legge til grunn at Klemet Guttorm har rimelig behov for hytte på stedet til bruk i reindriften.»

Staten ved Landbruksdepartementet anket herredsrettens dom til Hålogaland lagmannsrett der partene inngikk forlik. Forliket medførte at departementet godtok og ville påse at det ble utferdiget festekontrakt til Klemet Johannesen Guttorm slik at hytta kunne bli stående på samme sted. Videre åpnet forliket for at Oscar Næss etter avtale med Klemet kunne bruke hytta som før, men ikke til rene fritidsformål eller i strid med reindriftsutøvernes interesser. Oscars bruksrett skulle bare gjelde i hans levetid og ikke kunne overdras til andre.[67]

Klemet Johannesen Guttorm inngikk i 1981 kontrakt med Finnmark jordsalgskontor for feste av næringshytte på sørsiden av Iešjohka, tvers over for utløpet av Sáđejohka (gnr. 18, bnr. 1, fnr. 15). Ifølge kontrakten er bruksendring for eksempel til fritidshus eller lignende formål ikke tillatt (punkt 7), og festeretten faller bort og hytta må fjernes dersom festerens behov for næringshytte ikke lenger er til stede (punkt 11). Kontrakten har også ulike særvilkår angående Oscar Næss' bruksrett (punkt 13).[68] Bygningsrådet i Karasjok innvilget Klemets søknad om byggetillatelse for gjeterhytte i 1984, og jordsalgskontoret bekreftet byggetillatelsen senere samme år.[69] I 2004 ble festet overført til Samuel John Guttorm og Marit Guttorm Graven.[70]

Klemet Johannesen Guttorm søkte 14. juli 1980 om tillatelse til å oppføre et permanent gjerde for utskilling av slakterein ved Sáđejohka. I begrunnelsen viste han til at han de siste årene har satt opp et midlertidig gjerde på stedet og skilt ut slakterein.[71]

Reindriftsstyret behandlet saken 15. april 1982. Av styrets møtebok fremgår det at Vest-Finnmark Skogforvaltning uttalte i høringsrunden at søkeren ikke kan «*regne det som en selvfølge at han vil få dispensasjon for beiting i området [Sáđejohka – Bieskkenjárga] hvert år i fremtiden*», men at søknaden anbefales dersom den kunne ses uavhengig av dette. Reindriftsstyret anbefalte søknaden, og sluttet seg til områdestyrets forutsetning om at også andre reineiere måtte kunne benytte gjerdet fordi det var «*planlagt oppført innenfor et felles reinbeiteområde for rein fra Karasjok*».[72] Landbruksdepartementet innvilget søknaden 24. desember 1982 og satte med henvisning til at «dette gjelder et felles reinbeitedistrikt» som vilkår at også andre reindriftsutøvere gis anledning til å benytte anlegget.[73]

Klemet Johannesen Guttorm søkte 22. april 1983 Utviklingsfondet for reindrift om tilskudd til dekning av 60 % av kostnadene til oppføring av gjerde til utskilling av slakterein. I søknaden opplyser han at slaktingen skal foretas etter at de er kommet frem til vinterbeitene i desember/januar, og at han i «*mange år*» har skilt ut rein på stedet.[74] Finnmark jordsalgskontor utstedte 20. juni 1983 erklæring om tillatelse for Klemet Johannesen Guttorm til oppføring av skillegjerde ved Sáđejohka, og bemerket at gjerdet kan kreves fjernet dersom det ikke blir benyttet eller vedlikeholdt.[75] Etter en forutgående høringsrunde fremmet reindriftsagronomen forslag for områdestyret om at «*Klemet J. Guttorm (…) anbefales innvilget et tilskott på kr. 25.000,- (…) til arbeidsgjerde for rein. Dette under forutsetning av at andre reineiere også skal kunne benytte gjerdet.*» Områdestyret anbefalte 25. mai 1984 søknaden innvilget. Marit Guttorm Graven har oversendt en kopi av områdestyrets møtebok med følgende påtegning gjort av henne 19. mars 2012: «*Tok ikke imot tilskudd. Gjerdet er selvfinansiert.*»[76]

Ifølge rapporten til A/L Bajos var Klemet Johannesen Guttorm og sønnene Johannes Guttorm (f. 1957) og Nils

67 Forliksavtale i Hålogaland lagmannsretts ankesak nr. 77/78 A (jnr. 14/371-4).

68 Finnmark jordsalgskontor, Festekontrakt for næringshytte, 25. juni 1981 (jnr. 14/371-3).

69 Karasjok kommune, bygningsrådet, vedtak 7. mars 1984 og Finnmark jordsalgskontor, *Brev til Karasjok kommune*, 25. september 1984 (jnr. 14/371-3).

70 Finnmarkskommisjonen, *Rapport Felt 4 Karasjok Bind 2,* 2019 s. 374.

71 Klemet Johannesen Guttorm, *Søknad om arbeidsgjerde ved Iesjokka,* 14. juli 1980 (jnr. 14/371-3).

72 Reindriftsstyret, *Møtebok, sak 28/82/GK*, 15. april 1982 (jnr. 14/371-3).

73 Landbruksdepartementet, *Tillatelse til oppføring av gjerde*, 24. desember 1982 (jnr. 14/371-3).

74 Klemet J. Guttorm, *Søknad om tilskudd til oppføring av gjerde*, 22. april 1983 (jnr. 14/371-3).

75 Finnmark jordsalgskontor, *Erklæring om oppføring av gjerde*, 20. juni 1983 (jnr. 14/371-3).

76 Områdestyret for Øst-Finnmark, *Møtebok i sak 87/84*, 25. mai 1984 (jnr. 14/371-3).

Anders Guttorm (f. 1961) i samme vintersiida (siida 39) i 1987/88. De tilhørte Láhtin sommersiida og hadde vinterbeiter ved Čuvgesnjárga, Geaidnojohskáidi, Doigesvađđa, Goahtečopma, Buolžžaskárvárri, Loddevárri, Ásllat-Pier-várri og Skáidegeahči.[77]

Doigesvađđa som trolig betegner Stuorra Doigesvađđa og Uhca Doigesvađđa, ligger sentralt i kravsområdet. De øvrige områdene ligger i den østlige delen av kravsområdet.

Samme vinter var John Johannesen Guttorm, og hans sønner Johannes J. Guttorm (1944-2018) og Mathis M. J. Guttorm (f. 1956), og datter Inga J. Guttorm (f. 1942) ifølge Bajos-rapporten i vintersiida med Mathis N. Eira (f. 1949), John N. Eira (f. 1958) og David Aslak N Eira (1947-2014). Denne siidaen (siida 27) hadde vinterbeite både nord og sør for Iešjohka, og også i den vestlige delen av kravsområdet til Guttorm-etterkommerne, på østre Bojobeasvárri, Roancejávri, Mihkilašrohtu og Máđiičopma.[78]

David Aslak N. Eira var gift med John Johannesen Guttorms datter, Marit Kirsten Guttorm (f. 1949). En av deres døtre, Sara Alehtta Guttorm Eira (f. 1984) er i dag i Iesjotskaiddesiida, men har tidligere vært i Cáskin siida, jf. kapittel 29 og punkt 17.5.3.

Daværende reindriftsagronom Ivar Rushfeldt opplyser at Láhtin sommersiida i 1988/89 ble delt i tre vintersiidaer, og at én av siidaene ble igjen i området Rávdojohka-Ássebákti, mens én flyttet til Iškoras, og én til Iešjohskáidi. Rushfeldt spesifiserer ikke hvem som tilhørte de ulike vintersiidaene, men sammenholdt med opplysningene i Bajos-rapporten var det trolig Klemet Johannesen Guttorms siida som flyttet til Iešjohskáidi. Det kartmaterialet Rushfeldt viser til, tyder på at siidaen brukte omtrent det samme området i 1988/89 som i 1987/88.[79]

17.5.3 Kilder som beskriver bruken etter årtusenskiftet

Reindriftsforvaltningen opplyser i høringsdokumentet til forslaget om nye distriktsgrenser for Polmak og Karasjok at Láhtin sommersiida i 2003 skilte i tre vintersiidaer, der én brukte områder nord for Kárášjohka ved Ieśvárri og Gárdin, én brukte områdene ved Iškoras, og én «*blandet seg med Jáhkenjárga siida*». Guttorm-etterkommerne er trolig den sistnevnte siidaen. Av reindriftsforvaltningens kartfesting av beitebruken fremgår det at denne siidaen i 2003 vinterbeitet på den østlige delen av Iešjohskáidi, i et område som var relativt sammenfallende med det beiteområdet Bajos-rapporten og Rushfeldt rapporten angir for 1987/88 og 1988/89, med tillegg av et område lenger vest på Iešjohskáidi.[80]

Reindriftsforvaltningens materiale tyder for øvrig på at Gorvá, Govdatroavvi og Čuvgesnjárga i den sørøstlige delen av Guttorm-etterkommernes kravsområde i 2003 ikke bare ble brukt av dem, men også av siidaer tilhørende Jáhkenjárga sommersiida.[81]

Som nevnt i punkt 17.5.2, skulle Areal- og gjerdeutvalget (AG-utvalget) avklare beitegrenser mellom siidaene i Reinbeitedistrikt 16. Ifølge utvalgets møtereferater deltok representanter for Guttorm-etterkommerne («*vintersiidagruppen Juvvin Lemet Siida*») på to forhandlingsmøter om vinterbeitegrensene; 19. februar 2008 med «*vintersiidagruppen Nils Anders N. Eira*» (familiene Eira og Sara, jf. kapittel 36); og 23. februar 2008 med «*vintersiidagruppen Rasmus Nils Bær*» (Mirkocáza siida, jf. kapittel 18).[82]

Det fremgår av møtereferatene at det ikke ble oppnådd enighet om beitegrensene mellom Guttorm-etterkommerne og familiene Eira og Sara. Derimot var Mirkocáza siida og Guttorm-etterkommerne enige om at beitegrensen mellom dem i hovedsak følger Kárášjohka, men at det forekommer overlapping mellom dem «*slik som markert i kartet med skravering i grønnfarge*»[83]. Det vil si nord for Kárášjohka ved Govdatroavvi, Čuvgesnjárga og Gorvá.

Arbeidet i AG-utvalget var en del av grunnlaget for å fastsette vinterbeitegrenser i Reinbeitedistrikt 16. Som fremholdt i punkt 17.2, tilhører Guttorm-etterkommerne den vintersiidaen som bruksreglene omtaler som Iešjoga siida. Områdestyret for reindrift i Øst-Finnmark stadfestet bruksreglene 12. juli 2010, og styret for distrikt 16 vedtok 10. mai 2011 beitesonegrenser mellom siidaene i distriktet. Grensen for Iešjoga siidas vinterbeiteområde går fra Skáidegeahči og sørover langs Kárášjohka til Gorvá, sørvestover til Šuolggasavu, nordvestover til Beagoira ved Iešjohka og østover langs Iešjohka til Skáidegeahči.[84]

77 A/L Bajos, *Analyse og plan for organisering av utnyttelsen av beite- og drifts-arealet i reinbeitedistrikt 17/18, Karasjok høst-/vinter-/vårbeiter,* 1989 s. 27.

78 A/L Bajos, Op. cit., 1989 s. 39.

79 Ivar Rushfeldt, *Revurdering av høyeste antall rein for reinbeitedistriktene i Øst-Finnmark*, 1989 (jnr. 16/1553-26) s. 17, med videre henvisning til ledsagende kartmateriale (jnr. 16/1553-35).

80 Reindriftsforvaltningen, *Forslag til nye distriktsgrenser for Polmak og Karasjok*, 2003 (jnr. 16/1553-8) s. 46-47.

81 Reindriftsforvaltningen, Op. cit., 2003 (jnr. 16/1553-8) s. 42-43.

82 Areal- og gjerdeutvalget, *Vedlegg 1 til Sluttrapport – Utkast til: Rammebetingelser for reindriftsnæringen i reinbeitedistrikt 16 – Karasjok Vest,* 3. juni 2008 (jnr. 16/1553-12) s. 3-5. Se også s. 105 der det fremgår at et møte mellom Guttorm-etterkommerne og Báhkilskáidi siida 29. februar 2008 ikke ble avholdt fordi ingen møtte.

83 Areal- og gjerdeutvalget, Op. cit., 3. juni 2008 (jnr. 16/1553-12) s. 60 og 77, jf. også kartvedlegg til sluttrapporten.

84 Reinbeitedistrikt 16, *Bruksregler for Rbd 16 – Karasjok vest*, stadfestet av Områdestyret for Øst-Finnmark 12. juli 2010 med senere endringer godkjent 9. november 2016 og 3. januar 2019 (jnr. 16/1553-33) s. 16 og Reinbeitedistrikt 16, *Vintersiidagrenser i Reinbeitedistrikt 16* (kart), 10. mai 2011 (jnr. 14/315-75).

Ifølge bruksreglene har området en utstrekning på 64 km², jf. punkt 17.2, og dermed mindre enn halvparten av kravsområdet på 136 km². Det fremgår av bruksreglene at kravsområdets vestlige og sørlige del er vinterbeiteområde for «*Iešjohtskáidde siida*» (familiene Eira og Sara, jf. kapittel 36), mens Gorvá, Govdatroavvi og Čuvgesnjárga sørøst i kravsområdet inngår i vinterbeiteområdet til Mirkocáza siida (kapittel 18).[85]

Det fremgår videre av bruksreglene at Guttorm-etterkommerne har et gjerdeanlegg i Sáđejohnjálbmi og et i Jergul. De har også en gjeterhytte ved Sáđejohnjálbmi som bruksreglene omtaler som en «felleshytte» eid av Marit Guttorm Graven og Samuel John Guttorm, og en gjeterhytte ved Jergul eid av Samuel John Guttorm og «*Johs. J. Guttorm*».[86] Sistnevnte er trolig Johannes Johnsen Guttorm (1944-2018) som var sønn av Klemet Johannesen Guttorms bror, John Johannesen Guttorm, og onkel til Marit Guttorm Graven og Samuel John Guttorm.

Samuel John Guttorm fremmet 17. desember 2012 på vegne av «Iesjogskaidisiida» (Guttorm-siida) krav for Finnmark jordskifterett om opphevelse av de beitebruksreglene Reinbeitedistrikt 16 hadde fastsatt for siidaen, jf. reindriftsloven § 59 fjerde ledd. Han anførte at reglene var i strid med siidaens hevdvunne rettigheter. Det fremgår av jordskifterettens kjennelse 24. oktober 2014 at sakens øvrige parter på dette tidspunktet var distrikt 16 ved Klemet Amund Eira; «Iesjotskaiddesiida» (Eira-siida) ved Nils Anders N. Eira, Mattis Rasmus N. Eira, Anders Aslak Eira, John N. Eira, Anders A. Sara og Per Iver Sara; og «Mirkko Cahcat Siida» (Mirkocáza siida) ved Lasse Erik Næss Gaup og Marit Anne Bær.[87]

Tvisteområdet mellom Guttorm-siida og Eira-siida omfattet om lag 32 km² i den sentrale og sørlige delen av Guttorm-etterkommernes kravsområde, og omfattet blant annet områdene fra Geaidnojogaš og nordvestover mot Goahtečopma.[88] Dette området er i bruksreglene for Reinbeitedistrikt 16 lagt til Eira-siida (familiene Eira og Sara).

I saken mellom Guttormsiida og Mirkocáza siida var tvisteområdet lokalisert sørøst i Guttorm-etterkommernes kravsområde, ved Gorvá, Govdatroavvi og Čuvgesnjárga, og omfattet rundt tre km².[89] Som fremholdt over, fremkom det i AG-utvalget at dette var et overlappingsområde mellom siidaene, men bruksreglene la området til Mirkocáza siida.

I tvisten om beitegrensen mellom Guttorm-siida og Eira-siida la jordskifteretten til grunn at sistnevnte «*ikke har beitet kontinuerlig i tvisteområdet på samme måte som Guttormsiida», og at Guttorm-siida hadde brukt tvisteområdet «over så lang tid at dette gir Guttormsiida rettigheter som distrikt 16 burde ha vurdert før de fastsatte beitegrensen*».[90]

Ved vurderingen av beitegrensen mellom Guttormsiida og Mirkocáza siida viste jordskifteretten til at Guttormsiida anførte å ha brukt Govdatroavvi, Čuvgesnjárga og Gorvá like lenge som sitt øvrige bruksområde, og at siidaens beitesamarbeid med Bær-familien var «*basert på en avtale og ikke på en hevdvunnen rett*». Etter å ha vist til at Mirkocáza siida, ifølge Anna Ravna Gaup, hadde brukt tvisteområdet siden 1970, la retten til grunn at Gaup-familien ikke hadde brukt tvisteområdet lenge nok til å ha «*opparbeidet seg hevdvunnen rett der*». Med henvisning til at Bær-familien hadde uteblitt fra rettsforhandlingene bemerket retten videre at dens avgjørelse (i relasjon til Bær-familien) må «*bygge på forklaringene til Guttormsiida». Retten la avgjørende vekt på at Guttorm-siida hadde brukt tvisteområdet «i lang tid*», og fant at distrikt 16 ikke hadde tatt hensyn til dette ved fastsettelsen av beitegrensene.[91]

Jordskifteretten avsa etter dette kjennelse etter reindriftsloven § 59 fjerde ledd om å tilsidesette vinterbeitegrensene mellom Guttorm-siida og de andre siidaene.[92]

Eira-siida og Mirkocáza siida brakte kjennelsen inn for Hålogaland lagmannsrett, og anførte blant annet at Guttorm-siida hadde oversittet fristen etter reindriftsloven § 59 fjerde ledd på seks måneder for å reise sak, og at saken derfor skulle ha vært avvist. Lagmannsretten ga Eira-siida og Mirkocáza siida medhold i dette, og opphevet både jordskifterettens kjennelse om å fremme saken og jordskifterettens kjennelse om å tilsidesette beitebruksreglene.[93] De beitegrensene som Reinbeitedistrikt 16 fastsatte i 2011 er derfor fortsatt gjeldende.

17.5.4 Særlig om familiens slåtte- og eiendomshistorikk

Johannes Henriksen Guttorm (1885-1954) fikk 22. august 1922 oppmålt slåtten «Myrsletta». Den ligger ved Juvvinjeaggi, vel tre kilometer øst for Jergul. Han forpaktet

85 Reinbeitedistrikt 16, Op. cit., 3. januar 2019 (jnr. 16/1553-33) s. 14 og 17, og Op. cit., 10. mai 2011 (jnr. 14/315-75).

86 Reinbeitedistrikt 16, Op. cit., 3. januar 2019 (jnr. 16/1555-33) s. 24 og 27-28.

87 Finnmark jordskifterett, *Rettsbok i sak 2000-2012-0041*, 6. februar-24. oktober 2014 (jnr. 14/371-47) s. 9.

88 Se kart og andre saksdokumenter oversendt fra Finnmark jordskifterett, 24. februar 2022 (jnr. 14/371-58).

89 Finnmark jordskifterett, Op. cit., 6. februar-24. oktober 2014 (jnr. 14/371-47) s. 10.

90 Finnmark jordskifterett, Op. cit., 6. februar-24. oktober 2014 (jnr. 14/371-47) s. 14.

91 Finnmark jordskifterett, Op. cit., 6. februar-24. oktober 2014 (jnr. 14/371-47) s. 15.

92 Finnmark jordskifterett, Op. cit., 6. februar-24. oktober 2014 (jnr. 14/371-47) s. 16.

93 Hålogaland lagmannsrett, *Kjennelse i sak 15-022031ASK-HALO*, 13. mai 2015 (jnr. 16/980-22) s. 2-9.

slåtten fra 1923, og fikk tilbud om «*kjøp ved bosetting*». «Myrsletta» ble formelt etablert som eiendom 7. april 1931,[94] og er i dag matrikkelført som gnr. 14, bnr. 4. I 1942 ble eiendommen «Tillegg til Myrsletta» (gnr. 14, bnr. 6) etablert umiddelbart nord for «Myrsletta». Begge eiendommene har siden 2018 vært eid av Maria Sara (f. 1961).[95] Hun var gift med Johannes Henriksen Guttorms sønnesønn, Johannes Johnsen Guttorm (1944-2018). Johannes Johnsen Guttorm var sønn av Johannes Henriksen Guttorms eldste sønn John Johannesen Guttorm (1912-1995). John Johannesen Guttorm var bror av Klemet Johannesen Guttorm (1924-2014) og onkel til dagens siidaandelshavere Marit Guttorm Graven og Samuel John Guttorm.

Fra 1939 til 1953 forpaktet Johannes Henriksen Guttorm en ikke oppmålt utmarksslått 15 kilometer sørvest for Ravnastua. Hans enke, Alette Johnsdatter Somby Guttorm (1892-1973), hadde forpaktningen fra 1954 til 1958. Den ble formelt inndratt 29. oktober 1962.[96]

Klemet Johannesen Guttorm, forpaktet grunnstykket «Steinslett» oppmålt 9. september 1948 (forpaktning nr. 309) nedenfor Jergul fra 1949 til 31. desember 1958. På slutten av 1950-tallet var det planer om å dyrke opp to parseller på 2,7 og 5,0 dekar der. Det fremgår også at Klemet fra 1950 til 1964 forpaktet et jordstykke ved Beajalgŋájohka i Iešjohkdalen (forpaktning nr. 365). Forpaktningen er i protokollen overstrøket og påført «*skal ikke fornyes*».[97]

En kildeserie som Finnmarkskommisjonen mottok fra FeFo 17. januar 2018 gjengir et udatert brev fra Karasjok jordstyre. Brevet opplyser at forpaktning nr. 309 og forpaktning nr. 365 var samme forpaktning/feste, og at det gjaldt et jordstykke «*nedenfor Jergul*». Videre heter det: «*Festeren har slutta som gårdbruker, og har flytta til Ravdojokområdet, like ovenfor kirkestedet. Han er nå blitt reineier, og har ikke bruk for stykket*».[98]

Eiendommen «Myrvang» (gnr. 14, bnr. 15) ble utskilt fra «Myrsletta» (gnr. 14, bnr. 4) til Klemet Johannesen Guttorm 2. oktober 1974. Han var registrert som eier frem til eiendommen ble overført til hans kone, Berit Marit Utsi Guttorm (f. 1927) i 2014. Den har siden 2018 vært eid av deres sønn, Samuel John Guttorm (f. 1959). På eiendommen, som har et areal på snaut tre dekar, er det et byggverk klassifisert i næringsgruppe «*jordbruk, skogbruk og fiske*», samt en mindre bygning.[99] Karasjok bygningsråd godkjente 19. august 1974 søknaden fra Klemet Johannesen Guttorm om byggetillatelse for gjeterhytte på egen eiendom ved Jergul.[100] Dette tilsier at det er en gjeterhytte som er oppført på eiendommen.

I løpet av 2017 og 2018 ble det ved Juvvinjeaggi nedenfor Jergul, etablert åtte eiendommer som tilhører ulike etterkommere av Klemet Johannesen Guttorm. Det dreier seg om gnr. 14, bnr. 21; gnr. 14, bnr. 28; gnr. 14, bnr. 29; gnr. 14, bnr. 30; gnr. 14, bnr. 31; gnr. 14, bnr. 32; gnr. 14, bnr. 33; og gnr. 14, bnr. 34. Sistnevntes areal er 30,8 dekar, mens de øvrige har et areal mellom 1,1 og 3,0 dekar. Samtlige eiendommer kan føres tilbake til gnr. 14, bnr. 4 «Myrsletta», som opprinnelig hadde et areal på noe over 60 dekar, og som nå har et areal på snaut 16 dekar. Eiendommen «Tillegg til Myrsletta» (gnr. 14, bnr. 6) er på litt over 75 dekar.[101]

17.6 Kommisjonens vurderinger

17.6.1 Innledning

Spørsmålet i saken er om Guttorm-etterkommerne med grunnlag i langvarig bruk har ervervet en særrett i form av en fortrinnsrett til vinterbeite i kravsområdet sør for Iešjohka.

De har anført at deres bruk av kravsområdet har pågått siden slutten av 1930-tallet, eller i overkant av 80 år, jf. punkt 17.3. Det kildematerialet som er gjennomgått i punkt 17.5.2, jf. også punkt 17.5.4, viser imidlertid sammenholdt med sakens øvrige opplysninger, at det var et avbrudd i Klemet Johannesen Guttorms reindrift på 12-13 år fra 1954 til rundt 1967 da han hadde hovedansvaret for familiens gårdsdrift ved Juvvinjeaggi vel tre kilometer øst for Jergul. Videre hadde han de første årene etter at han gjenopptok reindriften vinterbeite ved Iškoras og dermed utenfor kravsområdet, frem til rundt 1971/72.

I de årene Klemet drev gårdsbruket ved Juvvinjeaggi hadde han rein i flokken til sin bror, John Johannesen Guttorm. Marit Guttorm Graven sa i intervju 11. oktober 2013 at John i denne perioden drev et annet sted (enn kravsområdet), jf. punkt 17.3. Ørnulv Vorren opplyser at siidaen til John Johannesen Guttorm i årene 1953 til 1957 hadde vinterbeite blant annet på Bojobeasvárri. Dette er i

94 Finnmarkskommisjonen, *Forpaktning av utmarksslåtter i Karasjok, notat 5. juli 2019* (jnr. 14/315-153), vedlegg 1 (forpaktning nr. 163), s. 39.

95 Ifølge informasjon på www.seeiendom.no.

96 Finnmarkskommisjonen, *Forpaktning av utmarksslåtter i Karasjok,* notat 5. juli 2019 (jnr. 14/315-153), vedlegg 1 (forpaktning nr. 265), s. 47.

97 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 5. juli 2019 (jnr. 14/315-153), vedlegg 1 (forpaktning/feste nr. 309 og 365) s. 52. Se også Jorddyrkingsdirektoratet, Statstilskot løyvt 6. desember 1957 og 31. oktober 1959 (jnr. 14/371-3).

98 Finnmarkseiendommen, *Utgåtte festekontrakter Karasjok* (feste 309), oversendelse 17. januar 2018 (jnr. 14/371-52)

99 Ifølge informasjon på www.seeiendom.no.

100 Karasjok bygningsråd, *Særutskrift av møtebok for Karasjok bygningsråd*, 16. august 1974 (jnr. 14/371-3).

101 Ifølge informasjon på www.seeiendom.no.

den vestlige delen av kravsområdet. De øvrige stedene Vorren omtaler som vinterbeite for John Johannesen Guttorms siida er utenfor kravsområdet. Reindriftsforvaltningens opplysninger tyder på at siidaen på 1960-tallet hadde vinterbeite ved Basevuovdi, jf. punkt 17.5.2. Også Per John Samuelsen Utsi (f. 1938) som var gift med John Johannesen Guttorms datter, Alette Johnsdatter Guttorm (1939-2008), og som er onkel til Marit Guttorm Graven og Samuel John Guttorm, har fortalt at John Johannesen Guttorm hadde vinterbeite ved Basevuodi, jf. punkt 17.4.2.

Fra tidlig på 1970-tallet og frem til i dag har imidlertid Klemet Johannesen Guttorm og etterkommerne hatt vinterbeite i den østlige delen av kravsområdet. Det vil si i områdene på vestsiden av Kárášjohka fra Skáidegeahči i nord til Čuvgesnjárga i sør, og vestover til Geaidnojogaš, Uhca og Stuorra Doigesvađđa, Goahtečopma og Buolžžaskárvárri

De har også faste innretninger i form av et skillegjerdeanlegg og en gjeterhytte ikke langt fra Sádejohkas utløp i Iešjohka, jf. punkt 17.5.2. Spørsmålet om erverv av en særrett til vinterbeite for Guttorm-etterkommerne kan derfor her vurderes med grunnlag i hevdsreglene.

Det er etter dette ikke nødvendig å vurdere om Guttorm-etterkommerne i den østlige delen av kravsområdet kan påberope seg bruken til siidandelshavernes mormor, Marit Andersdatter Guttorm Utsi (1895-1976), slik John Henrik Guttorm (f. 1985) har anført i sin oversendelse 31. desember 2016, jf. punkt 17.3. Ifølge Guttorm-etterkommerne brukte hun omtrent det samme området som de bruker i dag. Sett i lys av Klemet Johannesen Guttorms og etterkommeres bruk fra tidlig på 1970-tallet og frem til i dag, vil Marit Andersdatter Guttorm Utsis bruk ikke ha selvstendig betydning for et eventuelt rettighetserverv i dette området.

Fordi det ikke foreligger opplysninger om at hun har brukt den vestlige delen av kravsområdet, er det heller ikke når det gjelder dette området nødvendig å vurdere spørsmålet om rettssuksesjon mellom henne og Guttorm-etterkommerne. Her kan det derimot ha en viss selvstendig betydning for et eventuelt rettserverv om de også kan påberope seg bruken til John Johannesen Guttorm. Dette har blant annet sammenheng med at Guttorm-etterkommerne bare i relativt beskjeden grad syns å ha brukt den vestlige delen av kravsområdet etter årtusenskiftet, slik at starttidspunktet for et eventuelt rettserverv i dette området vil måtte skyves bakover tid.

Kommisjonen anser det etter dette hensiktsmessig å vurdere den østlige og den vestlige delen av kravsområdet separat; den østlige i punkt 17.6.2 og den vestlige i punkt 17.6.3.

17.6.2 Har Guttorm-etterkommerne fortrinnsrett til vinterbeite i den østlige delen av kravsområdet?

17.6.2.1 Tidsvilkåret

Det følger av hevdsloven §§ 8 første ledd, jf. § 2 at det kreves minst 20 års bruk for å erverve bruksrett der bruken har vist seg ved en «*fast tilstelling*», og minst 50 års bruk dersom dette ikke er tilfellet. Guttorm-etterkommerne har anført at Klemet Johannesen Guttorm og familien tok i bruk kravsområdet tidlig på 1970-tallet. Den nøyaktige tidsangivelsen varierer mellom 1970/71 og 1971/72, jf. punkt 17.3, men kravet om 50 års brukstid vil uansett være oppfylt dersom det etter 1971/72 og frem til i dag ikke har vært bruksavbrudd av betydning.

De opplysningene som foreligger om bruken fra tidlig på 1970-tallet og frem til slutten av 1980-tallet er relativt sparsomme, men både Bajos-rapporten og Rushfeldt-rapporten viser at Klemet Johannesen Guttorm og familien brukte den østlige delen av kravsområdet på slutten av 1980-tallet. Videre tyder opplysningene i Tana- og Varanger herredsretts dom av 13. mars 1978 på at Klemets vinterbeitebruk i området var etablert med en viss fasthet på tidspunktet for domsavsigelsen, jf. punkt 17.5.2. Det foreligger heller ikke noen opplysninger som tilsier at det har vært nevneverdige avbrudd i vinterbeitebruken etter slutten av 1980-tallet.

Dessuten er siidaens skillegjerdeanlegg og gjeterhytte ved Sádejohnjálbmi faste innretninger i hevdslovens forstand, jf. punkt 6.3.2.4. Klemet Johannesen Guttorms og etterkommernes vinterbeitebruk i den østre delen av kravsområdet har også vist seg gjennom innretningene. Klemet fikk festekontrakt på hytta i 1981 og byggetillatelse i 1984. Gjerdeanlegget ble oppført i 1983 og har vært brukt jevnlig etter dette. Det forholdet at det ble satt som vilkår for å sette opp anlegget at også andre siidaer skulle kunne bruke det ved behov, jf. punkt 17.5.2, kan ikke være til hinder for et rettserverv når det var Klemet Johannesen Guttorm som søkte om og fikk tillatelse til oppføringen, og anlegget i hovedsak er brukt av han og hans etterkommere. Tidsvilkåret er derfor oppfylt i den østlige delen av kravsområdet.

17.6.2.2 Bruksvilkåret

Spørsmålet er videre om den bruken Klemet Johannesen Guttorm og rettsetterfølgerne har utøvd i den østlige delen av kravsområdet oppfyller bruksvilkåret for erverv av en særrett til vinterbeite. I hevdsloven § 7 først ledd er bruksvilkåret formulert som et krav om at den potensielle hevdserververen må ha utøvd bruk «*som om han var bruksrettshavar*». Klemets og rettsetterfølgernes bruk må derfor samsvare med den bruken innehaveren av særlig vinterbei-

terett ville ha utøvd i et tilsvarende område, jf. punkt 6.3.2.2.

Dette vil bero på om de har brukt området som om de hadde en særrett til vinterbeite der, og i det minste i full hevdstid har brukt området mer enn andre siidaer. Erverv av en eksklusiv vinterbeiterett vil være betinget av at bruken har vært eksklusiv eller dominerende sammenliknet med andre siidaers bruk, jf. punkt 6.3.6.

De skriftlige kildene viser at Klemet Johannesen Guttorm med sønner har hatt vinterbeite i den østlige delen av kravsområdet siden 1970-tallet. Tana- og Varanger herredsretts dom av 13. mars 1978 angående den hytta Oscar Næss i 1972 hadde plassert på sørsiden av Iešjohka litt vest for Sáđejohka-munningen og som Klemet brukte i forbindelse med reindriften, gir ingen nærmere beskrivelse av Klemets vinterbeiteområde. Hytta sto imidlertid nord i den østlige delen av kravsområdet, ikke langt fra der siidaen i dag har en gjeterhytte (gnr. 18, bnr. 1, fnr. 5) og et skillegjerdeanlegg. Videre gir dommen som nevnt i punkt 17.6.2.1, også inntrykk av at hans vinterbeitebruk i 1978 hadde oppnådd en viss fasthet.

Bajos-rapporten opplyser at Klemet og sønnene hadde vinterbeite i de østlige delene av kravsområdet i 1987/88, ved Čuvgesnjárga, Geaidnojohskáidi, Stuorra Doigesvađđa, Uhca Doigesvađđa, Goahtečopma, Buolžžaskárvárri, Loddevárri, Ásllat-Pier-várri og Skáidegeahči. Rushfeldt-rapporten tyder på at de brukte disse områdene også i 1988/89, jf. punkt 17.5.2.

Dette synes også å ha vært tilfellet i 2003, da de ifølge Reindriftsforvaltningen brukte omtrent samme område som i 1987/88 og 1988/89, samt et område lenger vest på Iešjohskáidi. Ifølge bruksreglene som ble fastsatt i 2011 har siidaen vinterbeite i samme området som Bajos-rapporten angir for perioden 1987/88, med unntak av Goahtečopma og Geaidnojohskáidi som etter bruksreglene er vinterbeite for «Iesjohtskaiide siida» (familiene Eira og Sara), og Čuvgesnjárga som etter bruksreglene er vinterbeite for Mirkocáza siida, jf. punkt 17.5.3.

Det må etter dette legges til grunn at Klemet Johannesen Guttorm og etterfølgernes bruk i alle fall fra noen år ut på 1970-tallet oppfyller bruksvilkåret for erverv av fortrinnsrett til vinterbeite i *Stuorra Doigesvađđa, Uhca Doigesvađđa, Buolžžaskárvárri, Loddevárri, Ásllat-Pier-várri og Skáidegeahči*. Det er riktignok noe usikkert om bruken har hatt et slikt innhold i de 50 årene som etter reglene om langhevd er full hevdstid, jf. hevdsloven § 8 første ledd, men bruksvilkåret har i alle fall vært oppfylt siden siidaens gjeterhytte på sørsiden av Iešjohka og skillegjerdeanlegget på nordsiden av elva ved Sáđejohnjálbmi ble oppført på 1980-tallet.

Deres bruk av dette området synes i store deler av perioden også å ha hatt et relativt dominerende preg sammenliknet med andre siidaers bruk. Det kan derfor ikke utelukkes at bruksvilkåret vurdert isolert er oppfylt også for erverv av en eksklusiv vinterbeiterett. Et erverv av en slik rett vil imidlertid også være betinget av at Klemet Johannesen Guttorm og rettsetterfølgerne i full hevdstid har vært i aktsom god tro om at de ikke bare har hatt en fortrinnsrett til vinterbeite i området, men en eksklusiv rett, jf. punkt 17.6.2.3.

Guttorm-etterkommerne har ikke brukt *Gorvá, Govdatroavvi og Čuvgesnjárga* i det sørøstlige hjørnet av kravsområdet eksklusivt etter at bruksreglene for Reinbeitedistrikt 16 ble fastsatt i 2011. Området ble da lagt til Mirkocáza siida (kapittel 18). Reindriftsforvaltningens opplysninger gjengitt i punkt 17.5.3 tyder på at området i 2003 også var vinterbeite for Jáhkenjárga sommersiida som Mirkocáza siida tilhører. Videre fremgår det av AG-utvalgets materiale at området da Guttorm-etterkommerne og Mirkocáza siida forhandlet om beitegrensene i 2008 i alle fall i en del år hadde vært overlappingsområde mellom siidaene.

Som fremholdt i punkt 17.5.3, opphevet Finnmark jordskifterett de beitegrensene distrikt 16 hadde fastsatt med henvisning til at Mirkocáza siida ikke hadde noen «hevdvunnen rett» til området, og at det ikke var tatt tilstrekkelig hensyn til Guttorm-etterkommernes langvarige bruk av området. Jordskifterettens avgjørelse er beheftet med en viss usikkerhet, ikke fordi kjennelsen senere ble opphevet av formelle grunner, men fordi Bær-familien i Mirkocáza siida ikke møtte i retten slik at rettens kjennelse er basert «*på forklaringene til Guttormsiida*».

Også det forholdet at Guttorm-etterkommernes faste installasjoner ligger vel 10 km fra Gorvá, Govdatroavvi og Čuvgesnjárga gjør det noe usikkert om deres bruk i tilstrekkelig lang tid har hatt et innhold som kan oppfylle bruksvilkåret for erverv av en fortrinnsrett til vinterbeite i dette området. Det vil frem til 2003 dreie seg om en bruksperiode på rundt 30 år fra tidlig på 1970-tallet, og bruken tok formodentlig slutt i 2011. Et eventuelt erverv av en fortrinnsrett vil derfor være betinget av at deres bruk av området har vist seg ved de faste installasjonene som Klemet Johannesen Guttorm fikk oppført på sørsiden av Iešjohka tidlig på 1980-tallet.

Avstanden derfra til Gorvá, Govdatroavvi og Čuvgesnjárga gjør det noe usikkert om dette er tilfellet. Kommisjonen legger likevel til grunn at bruksvilkåret for erverv av en fortrinnsrett til vinterbeite har vært oppfylt i full hevdstid også i dette området, blant annet fordi området er like vest og nord for Kárášjohkas elveløp, som fremtrer som en naturlig beitegrense.

Når det gjelder Mirkocáza siidas bruk av området, har kommisjonen lagt til grunn at siidaens bruk ikke har hatt tilstrekkelig innhold og omfang til å gi grunnlag for erverv av en *særrett til vinterbeite* på bekostning av Guttorm-etterkommerne. Se nedenfor i punkt 18.6.2.2.

Området *Geaidnojogaš, Geaidnojohskáidi og Goahtečopma* var tvisteområde i jordskiftesaken mellom Iesjogasiida (Guttorm-etterkommerne) og Iesjohtskaiddesiida (familiene Eira og Sara) i 2014. Jordskifteretten konkluderte med at de beitegrensene som var fastsatt av distrikt 16 og som legger området til familiene Eira og Sara, måtte oppheves. Jordskifteretten begrunnet dette med at Guttorm-etterkommerne hadde brukt tvisteområdet i så lang tid at de hadde etablert rettigheter til området som distriktet burde ha vurdert før grensefastsettelsen. Jordskifterettens kjennelse ble senere opphevet fordi saken var reist etter søksmålsfristen, men dette har ingen betydning for sakens materielle spørsmål, jf. punkt 17.5.3.

Jordskifterettens materielle vurdering er relativt kortfattet. Det fremgår at «*retten fester lit til Guttormsiida sine forklaringer*», men det er ikke gjort rede for innholdet i forklaringene.[102] Slik kommisjonen ser det, foreligger det likevel kilder som tyder på at Guttorm-etterkommernes sammenhengende bruk av Goahtečopma og Geaidnojohskáidi, og trolig også Geaidnojogaš i årene frem til fastsettelsen av beitegrensene i 2011 er eldre enn bruken til familiene Eira og Sara. Blant annet fremgår det av Bajos-rapporten at Guttorm-etterkommerne hadde vinterbeite ved Goahtečopma og Geaidnojohskáidi i 1987/88. De synes også å ha brukt disse områdene i 1988/89 og 2003, jf. punkt 17.5.2 og 17.5.3.

Kildene tyder videre på at familiene Eira og Sara først på 1990-tallet utvidet sitt bruksområde østover fra deres tradisjonelle bruksområder lenger vest, til også å omfatte blant annet Geaidnojogaš og Geaidnojohskáidi, jf. nedenfor i punkt 36.5.2. Det kan også vises til at Rasmus Nils Bær i Mirkocáza siida (kapittel 18) bemerket at siidaen til Nils Anders Eira aldri har vært så langt øst som de har fremmet krav om, jf. punkt 36.4.2. Det fremgår ikke konkret hvilke områder Rasmus Nils Bær sikter til, bortsett fra at han spesifikt nevner Gorvá som er øst for Geaidnojogaš og Geaidnojohskáidi, men utsagnet trekker likevel i retning av at familiene Eiras og Saras bruk av den østlige delen av deres kravsområdet er av nyere dato.

Selv om Guttorm-etterkommernes sammenhengende bruk av tvisteområdet i jordskiftesaken mellom dem og familiene Eira og Sara dermed synes å være eldre enn de sistnevntes bruk, er det imidlertid ikke gitt at brukens innhold og omfang oppfyller bruksvilkåret for erverv av en fortrinnsrett til vinterbeite. Mens Kárášjohkas elveløp utgjør en naturlig beitegrense mellom Guttorm-etterkommerne og Mirkocáza siida, er det ingen like umiddelbare naturlige grenser mellom Guttorm-etterkommernes og Eira- og Sara-familienes bruksområder. Også avstanden fra Guttorm-etterkommernes faste installasjoner i den nordlige delen av deres kravsområde til Goahtečopma, Geaidnojogaš og Geaidnojohskáidi kan skape en viss usikkerhet.

Kommisjonen har likevel etter en samlet vurdering lagt til grunn at Guttorm-etterkommerens bruk oppfyller bruksvilkåret for erverv av en særrett i form av en fortrinnsrett til vinterbeite også i området Goahtečopma, Geaidnojogaš og Geaidnojohskáidi. Spørsmålet om hvilke rettigheter familiene Eira og Sara har i dette området, er behandlet i punkt 36.6.2.2 der kommisjonen har lagt til grunn at deres bruk ikke oppfyller tidsvilkåret for erverv av en særrett til vinterbeite ut over den alminnelige reindriftsretten.

17.6.2.3 Godtrovilkåret

Godtrovilkåret innebærer at den som vet at den utøvde bruken ikke har grunnlag i en rettighet, ikke vil nå frem med et krav om hevdserverv, og at det samme gjelder den som «*ikkje veit det avdi han ikkje har vore so aktsom som han burde etter tilhøva*», jf. hevdsloven § 4 første ledd. Aktsomhetskravet innebærer at brukeren ikke må kunne bebreides for sin oppfatning om at bruken hadde grunnlag i en rettighet. Dette kan for eksempel være tilfellet der brukeren hadde en oppfordring til å undersøke forholdene nærmere, men har unnlatt å gjøre det.

Videre må det være samsvar mellom bruk og rettsoppfatning. Selv om bruken har vært eksklusiv, er det ikke grunnlag for hevd av eksklusiv bruksrett dersom brukeren har oppfattet det slik at bruken var et utslag av en fortrinnsrett, og ikke av en eksklusiv rett. Det er imidlertid ikke til hinder for erverv av eksklusiv bruksrett at brukerens oppfatning da bruken startet var at bruksretten ikke var eksklusiv, om det senere har oppstått en beskyttelsesverdig oppfatning om at bruken var et utslag av en eksklusiv rett. Se ellers foran i punkt 6.3.2.3.

Spørsmålet etter dette er dermed om Klemet Johannesen Guttorm og hans rettsetterfølgere i full hevdstid har hatt en oppfatning om at deres vinterbeitebruk i den østlige delen av kravsområdet har vært et utslag av en fortrinnsrett til eller en eksklusiv rett til vinterbeite, og om de eventuelt kan bebreides for å ha hatt en slik rettsoppfatning.

De skriftlige kildene har ingen opplysninger om hvilken rettsoppfatning de hadde da bruken startet tidlig på 1970-tallet. Siidaens bruk kan imidlertid supplere godtrovurderingen ved at bruken kan anses som «*det fysiske uttrykk for den hederlige manns omgang med tingen eller rettighetene*».[103] Marit Guttorm Graven sa på høringsmøtet 14. februar 2017 at Klemet Johannesen Guttorm etter at han i noen år etter 1967/68 hadde hatt vinterbeite ved

102 Finnmark jordskifterett, *Rettsbok. Sak: 2000-2012-0041*, 6. februar-24. oktober 2014 s. 14.

103 Gunnar Eriksen, *Alders tids bruk*, 2. utg. (2008) s. 240.

Iškoras, tok i bruk Skáidegeahči-området i den nordøstlige delen av kravsområdet fordi dette ikke ble brukt av andre, jf. punkt 17.3. Han og familien kan derfor på dette tidspunktet og i de påfølgende årene vanskelig ha ment at deres vinterbeitebruk var et utslag av en eksklusiv rettighet.

Fra 1980-tallet skjedde det en utvikling i bruken. Blant annet oppførte Klemet tidlig på 1980-tallet en gjeterhytte og et skillegjerdeanlegg ved Sáđejohnjálbmi. Han og familien synes videre å ha vært den dominerende vinterbeitebrukeren i den østlige delen av kravsområdet både på slutten av 1980-tallet, og i 2003, jf. de i punkt 17.5.2 og 17.5.3 gjengitte opplysningene fra Bajos-rapporten, Rushfeldt-rapporten og Reindriftsforvaltningens forslag til nye distriktsgrenser. Det er derfor mulig at de etter hvert kan ha oppfattet forholdene slik at de har en mer eller mindre eksklusiv bruksrett til i alle fall deler av dette området.

Slik kommisjonen ser det, er dette likevel usikkert. Bruksreglene betegner gjeterhytta som en «felleshytte», og et vilkår for å føre opp sperregjerdet, var at gjerdet ved behov også skulle kunne brukes av andre siidaer. Slik bruk synes ikke å ha foregått i særlig stort omfang, men vilkåret kan likevel tale mot at det er etablert en beskyttelsesverdig oppfatning hos Guttorm-etterkommerne om at de har en eksklusiv vinterbeiterett i det aktuelle området.

Den tradisjonelle rettsoppfatningen i reindriftssamfunnet synes dessuten å ha vært at vinterbeiteområdene sør for Karasjok kirkested har vært en form for fellesområder, der en siida gjennom bruk over tid har kunnet etablere en fortrinnsrett til siidaens tradisjonelle bruksområder og ikke kunne fortrenges fra disse områdene av andre siidaer, men hvor det ikke nødvendigvis har dreid seg om en eksklusiv bruksrett i tradisjonell tingsrettslig forstand.

Når det gjelder dette, kan det blant annet vises til at oppfatningen i reindriftssamfunnet på 1930-tallet ifølge Erik Solem var at selv om det ble ansett som «*nokså simpel trafikk*» å trenge seg inn på en annen siidas «*gamle*» beiteområder «*uten streng nødvendighet*», var utøverne innforstått med at de ikke hadde «*noen rettsbeskyttet adgang til å holde andre borte*». Det ble også godtatt at en siida ved «låste beiter» kunne trenge inn på «*andres enemerker*».[104]

I dag er siidaen anerkjent som rettighetsbærer i reindriften, jf. punkt 4.2.5.5 til 4.2.5.7. Den rettsoppfatningen Solem omtaler fra 1930-tallet er derfor ikke lenger rådende. Det er også usikkert i hvilken grad den gjorde seg gjeldende på 1980-tallet da Klemet Johannesen Guttorm satte opp gjeterhytta og skillegjerdeanlegget. Heller ikke reindriftsforvaltningens utsagn fra 1994 om at ingen individer eller grupper innen reindriften har «*særlige eller subjektive rettigheter*» til bestemte områder,[105] er holdbart i dag. Trolig var utsagnet heller ikke da det ble fremsatt treffende for de store vinterbeitedistriktene sør for Karasjok kirkested.[106]

Dette bidrar likevel til at det er usikkert om og i tilfellet når det har oppstått en rettsoppfatning blant Guttorm-etterkommerne om at de har en eksklusiv bruksrett til den østlige delen av kravsområdet. Ut fra en helhetsvurdering, og sett i lys av at den tradisjonelle reindriftsamiske rettsoppfatningen fortsatt later til å være at det bare mer unntaksvis eksisterer eksklusive beiterettigheter innad i reindriften,[107] finner kommisjonen det ikke tilstrekkelig sannsynliggjort at Guttorm-etterkommernes beskyttelsesverdige rettsoppfatning i full hevdstid har vært at de har en eksklusiv bruksrett til dette området. At rettsoppfatningen i tilstrekkelig lang tid har korrespondert med en fortrinnsrett er det imidlertid ingen tvil om.

17.6.3 Har Guttorm-etterkommerne fortrinnsrett til vinterbeite i den vestlige delen av kravsområdet?

17.6.3.1 Kan Guttorm-etterkommerne påberope seg bruken til John Johannesen Guttorm?

Guttorm-etterkommerne har anført at de har brukt hele kravsområdet i perioden 1972-2000, og at de etter dette har blitt fratatt den vestlige delen av området, jf. punkt 17.3.

Reindriftsforvaltningens kartfesting av deres bruksområde i 2003 kan tyde på at de brukte noe av den vestlige delen også dette året. Videre la Finnmark jordskifterett i sin kjennelse 24. oktober 2014 til grunn at Guttorm-etterkommerne i større grad enn nabosiidaen, (familiene Eira og Sara, jf. kapittel 36), hadde brukt sakens tvisteområde, som utgjorde 32 km^2. Hålogaland lagmannsrett opphevet jordskifterettens kjennelse 13. mai 2015, men av formelle grunner, og uten å vurdere sakens materielle sider, jf. foran i punkt 17.5.3.

Kjennelsen gjaldt imidlertid ikke den vestlige delen av Guttorm-etterkommernes kravsområde, men 32 km^2 i den sentrale delen av deres kravsområde ved Geaidnojogaš, Geaidnojohskáidi og Goahtečopma, jf. punkt 17.6.2.2. Selv om Guttorm-etterkommerne kan ha brukt noe av det vestlige kravsområdet også etter 2000, må det uansett legges til grunn at området ikke har vært brukt etter at beitegrensene ble fastsatt i 2011.

104 Erik Solem, *Lappiske rettsstudier*, 1933/1970 s. 190-191. «Låste beiter» er betegnelsen på situasjoner der snø etterfulgt av mildvær og kulde gjør at det dannes et islag, og at reinen som følge av dette ikke når ned til beitet.

105 Reindriftsforvaltningen, *Reindriften i Finnmark - lovgivning og distriktsinndeling - Forslag til ny distriktsinndeling i Finnmark*, 1994 s. 108.

106 NOU 2001: 35 *Forslag til endringer i reindriftsloven* s. 93.

107 Se nærmere NOU 2001: 35 *Forslag til endringer i reindriftsloven* s. 92-96.

Når det gjelder bruken i eldre tid, har Guttorm-etterkommerne for kommisjonen vist til at farfaren til dagens siidaandelshavere, Johannes Henriksen Guttorm (1885-1954), var i reindriften og at han på sine eldre dager etablerte et gårdsbruk i Jergul, jf. punkt 17.3. Det skriftlige materialet som det er redegjort for i punkt 17.5.4, kan tilsi at dette var på 1920-tallet. Han forpaktet fra 1923 en utmarksslått ved Juvvinjeaggi, vel tre kilometer øst for Jergul, og fikk tilbud om «*kjøp ved bosetting*». Eiendommen «Myrsletta» (gnr. 14, bnr. 4) ble formelt etablert 7. april 1931. Det er imidlertid også mulig at han kan ha bosatt seg i Jergul tidligere. Nils Anders Eira (f. 1943) har vist til at Johannes Henriksen Guttorm ifølge «*opplysninger i Riksarkivet*» bosatte seg i Jergul i 1917/18, jf. punkt 17.4.3.

Når Johannes Henriksen Guttorm etablerte seg i Jergul er imidlertid uten betydning for spørsmålet om Guttorm-etterkommerne har ervervet en særrett til vinterbeite i den vestlige delen av kravsområdet, fra Bojobeasvárri og østover mot Goahtečopma. Johannes er ikke omtalt i Tharald Frettes oppgaver over reindriftsfamilier og reintall i 1932/33. Kildene for årene mellom 1910 og 1924 viser at han trolig hadde rein ved Bojobeasvárri i desember 1910. Han kan også ved enkelte andre anledninger ha hatt rein i nærheten av Jergul og den vestlige delen av kravsområdet. I denne perioden hadde han imidlertid i hovedsak vinterbeite ulike steder i Anárjohkdalen, jf. punkt 17.5.1, og dermed relativt langt unna kravsområdet.

Guttorm-etterkommerne har også vist til at Klemet Johannesen Guttorms bror, John Johannesen Guttorm, drev reindrift ved Jergul og i den vestlige delen av kravsområdet. Heller ikke han er nevnt i Tharald Frettes materiale fra 1932/33, men Klemet har i februar 2008 opplyst at han fra han ble ferdig med skolen hadde siidadrift sammen med broren. Sett hen til at Klemet var født i 1924, var dette formodentlig på slutten av 1930-tallet. Marit Guttorm Graven sa i intervju 11. oktober 2013 at John i rundt 10 år frem til 1963 hadde oppsyn med Klemets rein da Klemet drev gårdsbruket på Juvvinjeaggi. På høringsmøtet 14. februar 2017 sa hun at denne tilstanden vedvarte i 12-13 år fra 1954 og frem til rundt 1967, og at Klemet i disse årene ikke hadde egen siidadrift, jf. punkt 17.3.

Ifølge Areal- og gjerdeutvalget i Reinbeitedistrikt 16 begynte Klemet med aktiv reindrift i 1965, og han var sammen med broren i Skuohtanjárgga siida frem til 1968 da han flyttet til Láhtin siida, jf. punkt 17.5.2, mens broren fortsatte i Skuohtanjárgga siida, og ifølge opplysninger gitt av Guttorm-etterkommerne flyttet mot finskegrensen.

Det må etter dette legges til grunn at Klemet Johannesen Guttorm hadde sine rein i John Johannesen Guttorms siida, men at de fra 1967/68 var i ulike siidaer, både sommer og vinter.

Vorrens materiale tyder på at John Johannesen Guttorm brukte noe av det vestlige kravsområdet som vinterbeite i årene 1953 til 1957 (Bojobeasvárri). Dette synes imidlertid ikke å ha vært tilfellet på 1960-tallet da John Johannesen Guttorm ifølge Reindriftsforvaltningen hadde vinterbeite i Basevuovdi. Bajos-rapporten opplyser at John sammen med sine barn, svigersønn og enkelte andre siidamedlemmer som i dag er i Iesjotskaiddesiida (familiene Eira og Sara, jf. kapittel 36), var tilbake i de vestlige delene av kravsområdet i 1987/88, jf. punkt 17.5.2.

Fordi Guttorm-brødrene fra 1967/68 var i ulike siidaer kan den bruken John Johannesen Guttorm har utøvd i den vestlige delen av kravsområdet *etter 1967/68* ikke medregnes ved vurderingen av kravet fra Guttorm-etterkommerne. Når det gjelder bruken *før 1967/68*, vil oppholdet i bruken av den vestlige delen av kravsområdet som i alle fall later til å ha vedvart hele 1960-tallet, medføre at et eventuelt pågående hevdserverv har blitt avbrutt, jf. hevdsloven § 7 annet ledd, sammenholdt med § 6 annet ledd.

17.6.3.2 Kan de faste installasjonene ved Juvvinjeaggi gi grunnlag for 20 års hevdstid?

Et eventuelt erverv av en fortrinnsrett til vinterbeite i den vestlige delen av kravsområdet vil etter dette være betinget av at Guttorm-etterkommernes innretninger ved Juvvinjeaggi kan anses som faste tilstellinger etter hevdslovsloven § 8 først ledd, slik at regelen om 20 års hevdstid får anvendelse. Mer konkret er spørsmålet om den reindriften familien har utøvd i den vestlige delen av kravsområdet har vist seg gjennom noen av disse innretningene.

De bygningene familien oppførte i forbindelse med gårdsdriften ved Juvvinjeaggi kan ikke medføre at regelen om 20 års hevdstid får anvendelse. Disse bygningene ble primært oppført i forbindelse med familiens jordbruksvirksomhet, og ble brukt for dette formålet frem til midten av 1960-tallet. Det kan derfor ikke legges til grunn at Guttorm-familiens vinterbeitebruk har vist seg gjennom disse byggverkene. De kan derfor ikke gi grunnlag for 20 års hevdstid for et eventuelt erverv av en særrett til vinterbeite for rein i området.

Når det gjelder eiendommen «Myrvang» (gnr. 14, bnr. 15) som ble utskilt til Klemet Johannesen Guttorm i 1974, og som fra 2018 har vært eid av hans sønn, Samuel John Guttorm, opplyser byggetillatelsen fra 1974 at det står en gjeterhytte på eiendommen, jf. punkt 17.5.4. En gjeterhytte er etter sin art en «*fast tilstelling*» som utad er egnet til å gi et signal om at det foregår reindrift i det området hvor hytta er oppført. Dette gjelder også det skillegjerdeanlegget Klemet Johannesen Guttorm og etterfølgerne har hatt ved Juvvinjeaggi, jf. punkt 6.3.2.5.

Slik kommisjonen ser det, kan imidlertid ikke disse installasjonene danne grunnlag for erverv av en særrett til vinterbeite i den vestlige delen av kravsområdet. Klemet Johannesen Guttorms etterkommere har riktignok anført at de brukte hele kravsområdet, og dermed også den vestlige delen av dette fra 1972 til 2000, og gjeterhytta har dermed stått oppført i mer enn 20 år innenfor dette tidsintervallet. Bajos-rapporten og Rushfeldt-rapporten tyder imidlertid på at familiens reindrift i 1987/88 og 1988/89 var lenger øst, og at det var den siidaen som John Johannesen Guttorm tilhørte som i denne perioden brukte disse områdene, jf. punkt 17.5.2.

Videre tilsier reindriftsforvaltningens opplysninger i høringsdokumentet til forslaget om nye distriktsgrenser for Polmak og Karasjok at området i 2003 ble brukt av en vintersiida tilhørende Skuohtanjárga sommersiida. Kommisjonen har lagt til grunn at dette trolig var siidaen til Nils Anders Eira (familiene Eira og Sara), jf. nedenfor i punkt 36.5.3.

Tidsvilkåret kan etter dette ikke anses oppfylt i den vestlige delen av det kravsområdet Guttorm-etterkommerne har angitt, fra Stuorra Doigesvađđa og vestover til Bojobeasvárri. Det er derfor ikke nødvendig å vurdere bruksvilkåret og godtrovilkåret nærmere.

17.6.4 Konklusjon

Etterkommere av Klemet Johannesen Guttorm har med grunnlag i hevd ervervet en fortrinnsrett til vinterbeite i kravsområdets østre del; Buolžžaskárvárri, Loddevárri, Skáidegeahči, Ásllat-Pier-várri, Gorvá, Čuvgesnjárga, Govdatroavvi, Geaidnojogaš, Uhca Doigesvađđa, Goahtečopma, Stuorra Doigesvađđa. Se kartet i figur 17.6. Innholdet i begrepet «fortrinnsrett» er forklart i punkt 7.2.1.

I den øvrige delen av kravsområdet, har Guttorm-etterkommerne andel i den alminnelige reindriftsretten.

Figur 17.6

18. MIRKOCÁZA SIIDA

18.1 Hva saken gjelder

Saken gjelder spørsmålet om Mirkocáza siida med grunnlag i langvarig bruk har ervervet særrett i form av en fortrinnsrett til vinterbeite i et område på om lag 151 km² i Karasjokdalen. Kravsområdet er delvis overlappet av rettighetsmeldingene fra Nilut Piera bártnit (kapittel 14), Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida (kapittel 16), Etterkommere av Klemet Johannesen Guttorm (kapittel 17), Báhkilskáidi siida vinterbeite (kapittel 19), Rivkkároggi vintersiida (kapittel 20), Nuorrojoga ja Ástevári siiddat (kapittel 35) og Familiene Eira og Sara (kapittel 36). Se kartet i figur 18.1.

Siidaens rettighetsmelding er datert 30. oktober 2013 og ble fremsatt på vegne av «*Anna Ravna Gaups familie og Marit Anne Bær m/brødre*» (jnr. 14/336-11). Kommisjonen bekreftet ved brev 26. november 2013 å ha mottatt meldingen (jnr. 14/336-12).

Anna Ravna Gaup (f. 1966) og Rasmus Nils Bær (f. 1950) endret på intervjumøte 6. august 2014 (jnr. 14/336-2) kravsfremsetterens navn til «*Mirkocáza siida v/Anna Ravna Gaups familie og Marit Anne Bær med brødre*». Kommisjonen etterspurte i brev 3. november 2014 ytterligere informasjon, blant annet om rettsforgjengernes vinterbeitebruk før 1953, og ba samtidig Marit Anne Bær om å redegjøre for sin siidatilhørighet (jnr. 14/336-3).

Kommisjonen mottok slik informasjon i oversendelser datert 13. november og 23. november 2014 (jnr. 14/336-4 og 14/336-7). Det var her også vist til folketellingen av 1910 og til et vedlagt utdrag fra Ørnulv Vorren, *Finnmarksamenes nomadisme II*, 1962, samt materiale fra intervjuer som Anna Ravna Gaups samboer, Arvid Næss (f. 1961), hadde gjort med flere informanter. John Samuel Utsi (f. 1970) i Báhkilskáidi siida (kapittel 15 og 19) oversendte 21. november 2014 synspunkter på Marit Anne Bærs siidatilhørighet (jnr. 14/336-5 og 14/336/6).

Lasse Erik Næss Gaup (f. 1992) oversendte 22. januar 2015 (jnr. 14/336-13) ytterligere informasjon og justert kart over kravsområdet. Han opplyste også at han 1. september 2014 hadde overtatt siidaandelen til sin mor, Anna Ravna Gaup, i Mirkocáza siida.

Ved brev 21. mars 2016 (jnr. 14/336-15 og 14/336-16) ba kommisjonen Mirkocáza siida om å redegjøre for hva siidaen har ment å dokumentere med sin henvisning til 1910-folketellingen. Siidaen ga tilbakemelding 30. mai 2016 (jnr. 14/336-17).

Kommisjonen ba 27. oktober 2016 Reindriftsforvaltningen Øst-Finnmark om å få tilsendt arkiv- og kartmateriale av betydning for utredningen av Mirkocáza siidas rettighetskrav (jnr. 14/336-18). Reindriftsforvaltningen Øst-Finnmark opplyste per telefon 28. oktober 2016 (jnr. 14/336-19) at arkivmateriale eldre enn 1989 er overlevert til Statsarkivet i Tromsø. Se også brev 14. november 2016 (jnr. 14/315-78) der en del dokumenter var vedlagt. Kommisjonen har innhentet reindriftsmeldinger fra siidaens rettsforgjengere for årene 1961-1978 (jnr. 14/336-49).

Kravet fra Mirkocáza siida ble behandlet på kommisjonens høringsmøte 14. februar 2017 der Anna Ravna Gaup (f. 1966), Lasse Erik Næss Gaup (f. 1992) og Rasmus Nils Bær (f. 1950) møtte og avga forklaring (jnr. 14/315-115). Sistnevnte hadde fått skriftlig fullmakt av Marit Anne Bær (f. 1952) til å representere henne (jnr. 14/336-21). På høringsmøtet overleverte Anna Ravna Gaup også to dokumenter (jnr. 14/336-22). Marit Anne Bær ga ved brev 3. juli 2017 (jnr. 14/336-24) informasjon om høstbeiteområdet i Vuoskkovuopmi (ikke kartfestet, men ligger nord for kravsområdet).

Kommisjonen ba 14. og 18. desember 2018 Mirkocáza siida om eventuelle merknader til kravene fra Nuorrojoga ja Ástevári siiddat (kapittel 35) og familiene Eira og Sara (kapittel 36) (jnr. 14/336-29 og 14/336-32). Rasmus Nils Bær kommenterte i telefonsamtale 9. januar 2019 det sistnevnte kravet (jnr. 14/336-35). Anna Ravna Gaup innga samme dag skriftlige bemerkninger til begge kravene (14/336-36), men trakk merknadene til kravet fra Nuorrojoga ja Ástevári siiddat ved e-post 14. desember 2021 (jnr. 14/336-47, jf. 14/336-46).

Ved brev 29. april 2020 ba kommisjonen Mirkocáza siida om å avklare kartfestingen av kravsområdet (jnr. 14/336-39). Arvid Næss ga slik avklaring 12. mai 2020 (jnr. 14/336-40), og ga i intervju 18. mai 2020 opplysninger om siidaens faste installasjoner (jnr. 14/336-41).

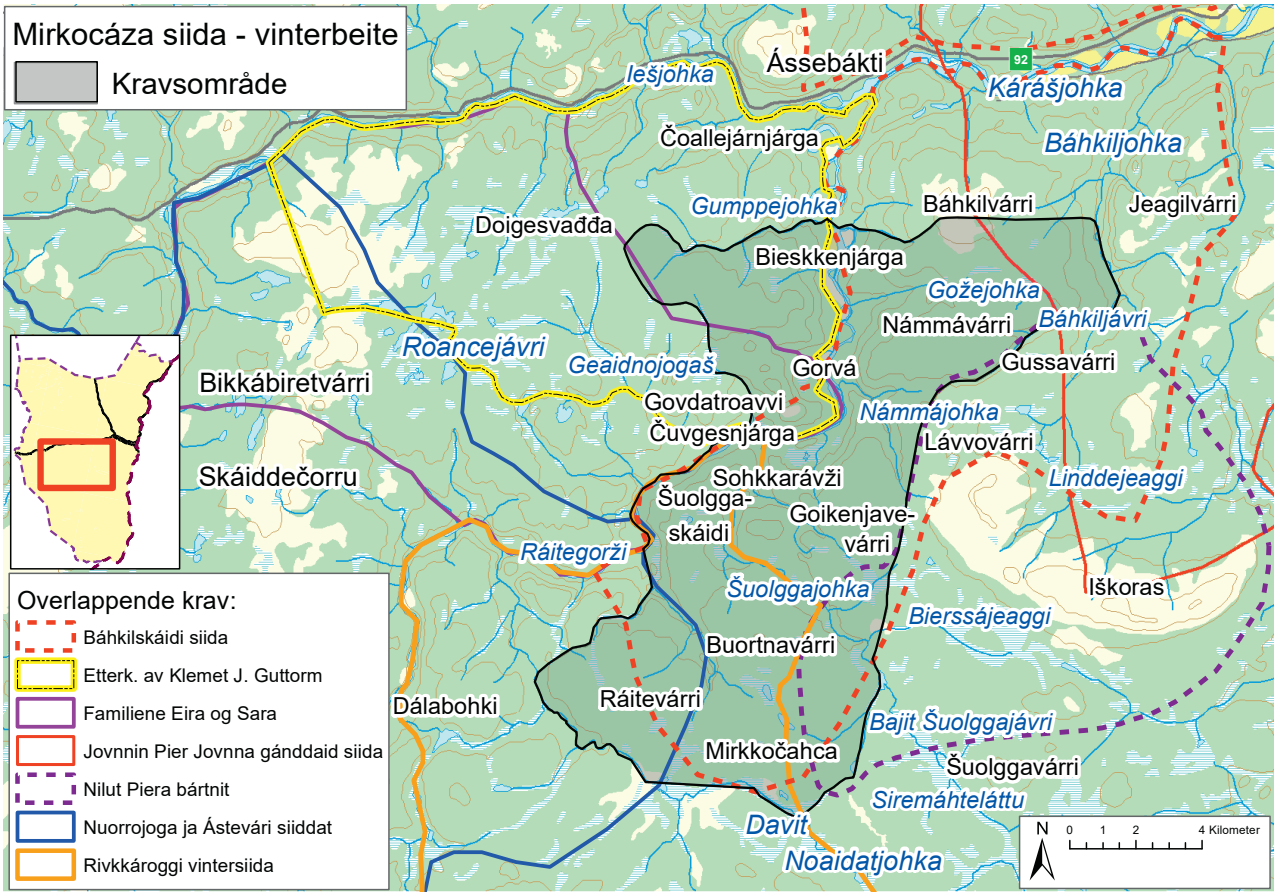

Figur 18.1

Saken er til en viss grad også belyst i andre intervjuer, blant annet med Lars Johnsen Anti (1928-2015) 4. august 2014 (jnr. 14/349-17), Per John Samuelsen Utsi (f. 1938) 3. februar 2017 (jnr. 14/352-25), Nils Persen Gaup (f. 1953) 20. november 2018 (jnr. 16/20-17) og Mette Anti Gaup (f. 1970) m.fl. 7. august 2020 (jnr. 16/20-19).

18.2 Nærmere om sakens bakgrunn

Mirkocáza siida er en vintersiida i Reinbeitedistrikt 16 Karasjok vest (Kárášjoga oarjjabealli). Bruksreglene for distrikt 16 benevner siidaen som «Mirkko Čahcat siida» og omtaler den som én av distriktets 19 vintersiidaer. Ifølge bruksreglene omfatter siidaens vinterbeiter 60 km² i Karasjokdalen. Beitegrensen går fra Gorvá i nord og sørvestover til omtrent Ráitegorži, sørøstover til et område sør for Buortnavárláddot, nordøstover til vestsiden av Iškoras og derfra vestover til Gorvá. Bruksreglene opplyser at Mirkocáza siida per januar 2019 hadde siidandelshaverne Marit Anne Bær (f. 1952) og Lasse Erik Næss Gaup (f. 1992).[1]

Om sommeren og høsten er Bær-familien i Jáhkenjárgga siida og Gaup-familien i Láhtin siida. Dette er to av ni sommersiidaer i distrikt 16. Jáhkenjárgga siida har sommerbeiter i Måsøy kommune og høstbeiter i Karasjok, nordvest for kirkestedet. Láhtin siida har sommerbeiter i Porsanger kommune. Også høstbeitene er i hovedsak i Porsanger.[2]

Bær-familien i Mirkocáza siida sin tilknytning til Karasjok går tilbake til Aslak Andersen Bær (1845-1890) og Kirsten Mortensdatter Sara (1847-1923). De var oldeforeldre

1 Reinbeitedistrikt 16, *Bruksregler for Reinbeitedistrikt 16 – Karasjok vest,* godkjent av Fylkesmannen i Finnmark 3. januar 2019 (jnr. 16/1553-33) s. 13 (vinterbeiteareal) og 17 (siidandelshavere), sammenholdt med Reinbeitedistrikt 16, *Vintersiidagrenser i Reinbeitedistrikt 16* (kart) 10. mai 2011 (jnr. 14/315-75).

2 Reinbeitedistrikt 16, Op. cit., 3. januar 2019 (jnr. 16/1553-33) s. 7-8 og 9 (sommerbeite) og 10 og 12 (høstbeite).

til dagens siidaandelshaver Marit Anne Bær (f. 1952) og hennes søsken/brødre Samuel Anders Bær (f. 1946), Rasmus Nils Bær (f. 1950) og John Lars Bær (1948-2010). Etter Aslak Andersen Bær og Kirsten Mortensdatter Sara er familiens reindrift videreført i slektsleddene: (i) Lars Aslaksen Bær (1879-1942) og Berith Mathisdatter Somby (1882-1939) (besteforeldre) og (ii) Rasmus Larsen Bær (1914-1979) og Elen Samuelsdatter (Utsi) Bær(1921-2007) (foreldre).

Gaup-familien i Mirkocáza siida har påberopt seg bruken til rettsforgjengerne både på morssiden og farssiden. På morssiden går familiens reindrift i Karasjok tilbake til Anders Johannesen Guttorm (1804-1876) og Anna Samuelsdatter Anti (1797-1869). De er tipptipptippoldeforeldre til dagens siidaandelshaver Lasse Erik Næss Gaup (f. 1992) og Anne Louise Næss Gaup (f. 1988). Etter Anders Johannesen Guttorm og Anna Samuelsdatter Anti er reindriften videreført i slektsleddene: (i) Johannes Andersen Guttorm (1827-1903) og Kristine Persdatter Gaup (1837-1904) (tipptippoldeforeldre); (ii) John Johannesen Guttorm (1869-1930) og Anne Larsdatter Somby (1879-1937) (tippoldeforeldre); (iii) Per Johnsen Guttorm (1908-1963) og Susanne Persdatter Sara (1914-1981) (oldeforeldre); (iv) Lars Larsen Gaup jr. (1937-1966) og Kirsten Berit (Guttorm) Gaup (1943-2000) (besteforeldre) og (v) Anna Ravna Gaup (f. 1966) og Arvid Næss (f. 1961) (foreldre).

På farssiden går familiens reindrift i Karasjok tilbake til Lars Persen Gaup (1851-ukjent dødsår) og Ragnhild (Ravna) Nilsdatter Gaup (1871-1945). De er tippoldeforeldre til dagens siidaandelshaver, Lasse Erik Næss Gaup. Etter dem er reindriften videreført av: (i) Lars Larsen Gaup (1898-1942) og Kirsten Ravna Aslaksdatter Sara Gaup (1915-1971) (oldeforeldre); (ii) Lars Larsen Gaup jr. (1937-1966) og Kirsten Berit (Guttorm) Gaup (1943-2000) (besteforeldre) og (iii) Anne Ravna Gaup (f. 1966) og Arvid Næss (f. 1961) (foreldre).

18.3 Bemerkninger fra Mirkocáza siida

18.3.1 Mirkocáza siida

I *rettighetsmeldingen 30. oktober 2013* fremmer Mirkocáza siida krav om (særlig) bruksrett til vinterbeite i kravsområdet med grunnlag i alders tids bruk, hevd eller sedvanerett.[3]

Siidaen anfører at John Lars Bær (1948-2010), Rasmus Nils Bær (f. 1950), Marit Anne Bær (f. 1952) og Anna Ravna Gaups stefar, Samuel Anders Bær (f. 1946), har brukt området siden 1970, og at Anna Ravna Gaups far, Lars Larsen Gaup jr. (1937-1966), brukte det før 1970. Ifølge Mirkocáza siida var Lars Larsen Gaup jr. i den siidaen Ørnulv Vorren omtaler som siida «*W.7*» i *Finnmarksamenes nomadisme II* (1962). Med henvisning til at «*W.7*» ifølge Vorren (s. 208) hadde vinterbeite på Šuolggavárri, Goikenjavevárri og Buortnavárri, fremholder Mirkocáza siida at dette bekrefter at Anna Ravna Gaups bruksrett i kravsområdet går tilbake til farens tid. Siidaen viser også at Samuel Anders Bær ble Annas stefar i 1969 og at han (på 1950-tallet) var i den siidaen Vorren omtaler som «*W.2*», og som hadde felles vinterbeiteområde med «*W.7*».[4]

Mirkocáza siida anfører videre at etter at Anna Ravna Gaups far døde i 1966, fortsatte hennes mor, Kirsten Berit (Guttorm) Gaup (1943-2000), å ha rein med «*W7 familien helt til 1976 da hun flyttet til Vuoskkovuopmi (nord for Karasjok)*» der Kirsten Berit Gaups brødre og far hadde vinterbeite. Siidaen opplyser at Kirsten Berit hadde vinterbeite på Vuoskkovuopmi frem til slutten av 1980-tallet da Jáhkenjárgga siida tok i bruk området som høstbeite, og hun innledet vintersiidafellesskap med Anna Ravna Gaups stefar, Samuel Anders Bær, og hans brødre, Rasmus og John Lars Bær, og søster Marit Anne Bær. Med dette var Kirsten Berit ifølge Mirkocáza siida tilbake i det vinterbeiteområdet hun forlot i 1976, og hun hadde vinteren 1989 og fast fra 1993 vintersiidafellesskap med de nevnte personene i Bær-familien. Etter at Kirsten Berit døde i 2000 har Anna Ravna Gaups familie fortsatt vintersiidafellesskapet med Bær-familien.[5]

Vedlagt rettighetsmeldingen fulgte også flere skriftlige bekreftelser på at Bær-familien og Gaup-familien innledet vintersiidafellesskap på Mirkocáza i 1989 og fast fra 1992/93.[6]

Anna Ravna Gaup og Rasmus Nils Bær representerte Mirkocáza siida på *intervjumøte 6. august 2014*. De fortalte at siidaen består av Anna Ravna Gaup, hennes barn Lasse Erik Næss Gaup og Anne Louise Næss Gaup, og hennes stefar, Samuel Anders Bær og sistnevntes søsken Rasmus Nils Bær og Marit Anne Bær. Videre fremholdt de at Gaup-familien tilhører Láhtin sommersiida og at Bær-familien tilhører Jáhkenjárga sommersiida, og at det i motsetning til hva Báhkilskáidi siida har opplyst, ikke er riktig at Marit Anne Bær tilhører Báhkilskáidi siida. Hun var riktignok i Báhkilskáidi i to vintre etter at hennes bror, John Lars Bær,

3 Mirkocáza siida, *Rettighetsmelding*, 30. oktober 2013 (jnr. 14/336-11) s. 3.

4 Mirkocáza siida, *Rettighetsmelding*, 30. oktober 2013 (jnr. 14/336-11) s. 2.

5 Mirkocáza siida, Op. cit., 30. oktober 2013 (jnr. 14/336-11) s. 2.

6 Mirkocáza siida, Op. cit., 30. oktober 2013 (jnr. 14/336-11), vedlegg 3 (bekreftelse 21. mars 2012, signert av Rasmus Nils Bær og Samuel Anders Bær), vedlegg 4 (bekreftelse 29. mars 2012, signert av Anna Ravna Gaups siidanabo, Klemet Larsen Gaup) og vedlegg 5 (overdragelsesdokument utformert av advokat Trond P. Biti, og signert 6. mai 2011 av Anna Ravna Gaup, Rasmus Nils Bær og Samuel Anders Bær).

døde (i 2010), men ellers har hun vært i Mirkocáza siida siden 1970.[7]

Da Bær-familien tok i bruk kravsområdet i 1970 besto siidaen av Rasmus Larsen Bær (1914-1979) og Elen Samuelsdatter Utsi Bær (1921-2007), og deres barn John Lars Bær (1948-2010), Rasmus Nils Bær (f. 1950), Samuel Anders Bær (f. 1946) og Marit Anne Bær (f. 1952). Ifølge Mirkocáza siida brukte ingen andre kravsområdet da Bær-familien tok det i bruk. Lars Aslaksen Anti, Per John Aslaksen Anti, Samuel John N. Anti og Petter N. Anti hadde hatt vinterbeite der i 4-5 år før 1970, men de hadde flyttet østover til Reinbeitedistrikt 14A og tok i bruk vinterbeiter nærmere finskegrensen. Rasmus Nils Bær sa at Bær-familien i årene 1963-1970 brukte Goššjohka (sørøst for kravsområdet). Han visste ikke hvor familien hadde vinterbeiter før 1963, men sa at morssiden av familien hadde vinterbeiter ved Bieskkenjárga.[8]

Anna Ravna Gaup sa med henvisning til Vorren at Gaup-familien brukte den sørøstlige delen av kravsområdet (Šuolggajeaggi og Buortnavárri) lenge før 1970 (i alle fall siden 1953), og at hun selv hadde vært i Mirkocáza siida siden 1989 (midlertidig) og permanent fra 1992/93. Hun gjentok også rettighetsmeldingens opplysninger om at hennes mor fortsatte å bruke disse områdene frem til 1976, og at familien i årene mellom 1976 og 1989 hadde vinterbeiter på Vuoskkovuopmi, før de i 1989 vendte tilbake til det området de hadde brukt frem til 1976 og etablerte vintersiidafellesskap med Bær-familien.[9]

Rasmus Nils Bær og Anna Ravna Gaup opplyste at Mirkocáza siida har to gjerder i kravsområdet, et bygd i 1970 og et bygd i 1981, og at Anna Ravna Gaup har en hytte der bygd i 2011. Til det (delvis) overlappende kravet fra Báhkilskáidi siida (kapittel 19) bemerket de at overlappingsområdet «*tilhører Mirkocáza siida*». Om den overlappende delen av kravet fra Rivkkároggi vintersiida (kapittel 20) sa de at Rivkkároggi vintersiida ikke har vært i området verken før eller etter 1970 da Bær-familien tok det i bruk. De ga for øvrig uttrykk for at Reinbeitedistrikt 16 i 2011 hadde fastsatt bruksregler som berører Mirkocáza siidas vinterbeiteområde uten at siidaen ble konsultert og uten deres samtykke, og at bruksreglene krenker siidaens rettigheter på en måte som får direkte innvirkning på driften.[10]

I *brev 13. november 2014* presiserte Marit Anne Bær at hun ikke er i siidaen til John Samuel Utsi (Báhkilskáidi siida), og at hun fra 1970 har vært i Mirkocáza siida. Hun antar at Báhkilskáidi siida har opplyst at hun er i deres siida fordi hun i to år etter at hennes bror, John Lars Bær, døde i 2010 var i Báhkilskáidi siida av praktiske årsaker. Hun etablerte imidlertid ikke felles vintersiida med John Samuel Utsis familie, og sa at siidafellesskapet mellom Bær- og Gaup-familiene i Mirkocáza siida vil fortsette. Riktignok har de enkelte år ikke hatt siidafellesskap fordi beiteforhold og sammenblandinger har ført til siidafellesskap med andre, men dette skyldes forhold utenfor menneskelig kontroll.[11]

Anna Ravna Gaup ga i *brev 23. november 2014* opplysninger om slektsforholdene på sin mors- og farsside, og fremholdt at hun har rettigheter til Buortnavárri, og sørover til Davit Noaidatjohka, Šuolggaskáidi og deler av Iešjohskáidi på grunnlag av bruken til sine forfedre på mors- og farssiden. Anna Ravna Gaup gjentok at hennes mor flyttet fra dette beiteområdet i 1976, og sa at det skyldtes dårlige arbeidsforhold, men at moren var tilbake i området i 1989.[12]

I *brev 22. januar 2015* opplyste Anna Ravnas sønn, Lasse Erik Næss Gaup (f. 1992), at han overtok hennes siidaandel 1. september 2014. Han anførte at andre urettmessig har tatt i bruk en del av Mirkocáza siidas kravsområde. Med henvisning til tidligere innsendt materiale og intervjuer med ulike informanter, jf. punkt 18.3.2, anfører han at Rivkkároggi vintersiida (kapittel 20) «*har tilrøvet seg*» Mirkkočahca og Ráitevárri som Lasse Erik Gaups oldefar, Lars Larsen Gaup (1898-1942) og bestefar Lars Larsen Gaup jr. (1937-1966) brukte. Ifølge Lasse Erik Gaup Næss bodde de to ved Šuolggaskáidi i den kaldeste perioden og hadde vinterlavvo ved Siremáhteláttu, Šuolggamohkki, og Sohkkarávžegeahči. Han anfører at Vorrens beskrivelser viser at Rivkkároggi siidas vinterbeiter fra 1954 til 1957 var sør for Davit Noaidatjohka.[13]

Lasse Erik Næss Gaup anfører også at han har rettigheter mellom Bieskkenjárga, Doigesvađđa og sørøst til Geaidnojogašnjálbmi på grunnlag av bruken til oldeforeldrene på morssiden, Per Johnsen Guttorm (1908-1963) og Susanne (Persdatter Sara) Guttorm (1914-1981). De brukte området i lang tid og hadde vinterlavvoplass i Gumppejohka, Govdatroavvi og «Sargevarre» (ikke kartfestet). Ifølge Lasse Erik har siidaen til Samuel John Guttorm (etterkommerne av Klemet J. Guttorm, jf. kapittel 17) brukt deler av området urettmessig.[14]

7 Finnmarkskommisjonen, *Gjennomgang av rettighetsmelding (Mirkocáza)*, 22. oktober 2014 (nr. 14/336-2) s. 3-4.

8 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 22. oktober 2014 (jnr. 14/336-2) s. 5.

9 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 22. oktober 2014 (jnr. 14/336-2) s. 6.

10 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 22. oktober 2014 (jnr. 14/336-2) s. 6-7.

11 Mirkocáza siida v/Marit Anne Bær, *Tilsvar vedrørende siidatilhørighet,* 13. november 2014 (jnr. 14/336-4).

12 Anna Ravna Gaup, Dokumentasjon, *rettigheter til Buotnavárre mv.,* 23. november 2014 (jnr. 14/336-7 vedlegg 2).

13 Lasse Erik Næss Gaup, *Tilleggsopplysninger*, 22. januar 2015 (jnr. 14/336-13) s. 1.

14 Lasse Erik Næss Gaup, Op. cit., 22. januar 2015 (jnr. 14/336-13) s. 1-2.

Ifølge Lasse Erik Gaup Næss hadde Per Johnsen Guttorm også vinterbeite øst for Bieskkenjárga, mot østsiden av Báhkilvárri, og mot Lávvovárri og Námmájohka, men deler av dette området brukes nå urettmessig av John Samuel Utsi i Báhkilskáidi siida (kapittel 19). For øvrig opplyste Lasse Erik at John Samuel Utsi «*for tiden*» (i 2015) er hans vintersiidafelle.[15]

Anna Ravna Gaup gir i *e-post 29. mai 2016* uttrykk for at folketellingen i 1910 viser at hennes tippoldefar, Per Davidsen Sara (1846-1932), hadde siidadrift ved Šuolggajávri. Hun viser også til at Nils Johnsen (f. 1935) har bekreftet at han har hørt at Per Davidsen Sara (Dávvet Piera) tidligere hadde siidadrift ved Šuolggajávri. I *e-post 30. mai 2016* opplyser hun at 1900-folketellingen viser at Per Davidsen Sara og hans sønn, Per Persen Sara (1891-ca. 1920), hadde siidadrift i Vuččoljohka, og at dette er nær det området hun i dag har siidadrift i.[16]

På *høringsmøtet 14. februar 2017* møtte Anna Ravna Gaup (f. 1966), Lasse Erik Næss Gaup (f. 1992) og Rasmus Nils Bær (f. 1950) som representanter for Mirkocáza siida.

Rasmus Nils Bær opplyste at hans familie begynte å bruke kravsområdet i 1970, da de bodde i Gorvá.[17] Han viste til at Mirkocáza siida under arbeidet til Areal- og gjerdeutvalget (AG-utvalget) i Reinbeitedistrikt 16, jf. punkt 18.5.4, inngikk en skriftlig avtale med etterkommerne av Klemet Johannesen Guttorm (kapittel 17) om vinterbeite ved Geaidnojogašnjálbmi. Nils Anders Guttorm (f. 1961) som da representerte Guttorm-etterkommerne, hadde sagt at de ikke ønsket at området skulle tilfalle Nils Anders Eira (familiene Eira og Sara, jf. kapittel 36), og at Rasmus Nils Bær derfor kunne ta området.[18]

Anna Ravna Gaup fortalte at hennes far, Lars Larsen Gaup jr. (1937-1966) hadde siidadrift sammen med sin fetter Per Nilsen Gaup (Nilut Piera, jf. kapittel 14) (1924-2016), ved Šuolggavárri, Goikenjavevárri og Buortnavárri, og inntil Noaidatjohka, til Siremáhteláttu, Ráiteávži og Šuolggajohleahki. Etter at faren døde fortsatte Anna Ravna Gaups mor, Kirsten Berit Gaup (1943-2000), siidadriften sammen med Per Nilsen Gaup frem til 1976/77. Da flyttet hun til Vuoskkovuopmi. Der var hun frem til hun i 1989 flyttet tilbake til sine egne vinterbeiter, og startet siidadrift sammen med Rasmus Larsen Bærs sønner. Her hadde også Anna Ravna Gaups stefar, Samuel Anders Bær (f. 1946) siidadrift, og Anna Ravnas far brukte området før 1970.[19]

Anna Ravna Gaup viste også til at hun har sendt dokumenter til kommisjonen som viser at hennes mor, Kirsten Berit Gaup, brukte Mirkkočahca sammen med sønnene til Rasmus Larsen Bær, etter at hun flyttet tilbake i 1989, og deretter fra begynnelsen av 1990-tallet. Ifølge Anna Ravna Gaup er det korrekt at Kirsten Berit var på nordsiden av Vuoskkovuopmi (i 1987/88) slik det fremgår av rapporten til A/L Bajos, men hun flyttet tilbake til de sørlige områdene i 1989.[20]

Anna Ravna Gaup sa at hennes mormor, Susanne Persdatter Sara (1914-1981), hadde vinterlavvo i Govdatroavvi og at morfaren, Per Johnsen Guttorm (Jovnnin Piera) (1908-1963) og hans bror, Mattis Johnsen Guttorm (Jovnnin Máhtte), hadde vinterlavvo eller vinterboplasser i Gumppejohka, Doigesvađđa, Geaidnojogašskáidi og Gožejohka.[21]

Lasse Erik Næss Gaup opplyste at en av Mirkocáza siidas informanter, Nils Johnsen (f. 1935), hadde fortalt at Lasse Eriks bestefar, Per Johnsen Guttorm og Pers bror, Mattis Johnsen Guttorm før andre verdenskrig hadde vinterboplass fra Bieskkenjárga og oppover Kárášjohka til Geaidnojogaš. Under krigen hadde de ifølge Nils Johnsen også en gamme på Gumppejogaš.[22]

Anna Ravna Gaup viste til at Mirkocáza siida ble den minste siidaen i distrikt 16 etter at John Lars Bær døde (i 2010) med bare 60 km^2 vinterbeiteland. Siidaen har mistet vinterbeiter «*både her og der*» etter at beitene ble inndelt på en unaturlig måte. Blant annet er Mirkkočahca som Mirkocáza siida er oppkalt etter, overført til Rivkkároggi siida (kapittel 20).[23]

Til kravet fra Báhkilskáidi siida (kapittel 19) sa Rasmus Nils Bær at Mirkocáza siida og Per John Samuelsen Utsis sønner i Báhkilskáidi siida har snakket om å sette en grense nedover Námmájohka, men at de to siidaene vil ha siidadrift sammen på samme sted. Han sa at Mirkocáza siida ikke krever beiterett på Báhkilskáidi, men på Mirkkočahca.[24]

Anna Ravna Gaup bemerket til kravet fra Rivkkároggi vintersiida (kapittel 20) at Vorrens materiale viser at siidaen til John Larsen Anti (Mákke Jovnna) ikke var nord for Noaidatjohka. Hun viste også til at Mirkocáza siidas eldre

15 Lasse Erik Næss Gaup, Op. cit., 22. januar 2015 (jnr. 14/336-13) s. 2.
16 Anna Ravna Gaup, E-post 29. og 30. mai 2016 (jnr. 14/336-17).
17 Finnmarkskommisjonen, *Referat fra høringsmøte*, 14. februar 2017 (jnr. 14/315-115) s. 23 og 63.
18 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 14. februar 2017 (jnr. 14/315-115) s. 30.
19 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 14. februar 2017 (jnr. 14/315-115) s. 64-65 og 68.
20 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 14. februar 2017 (jnr. 14/315-115) s. 69.
21 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 14. februar 2017 (jnr. 14/315-115) s. 66.
22 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 14. februar 2017 (jnr. 14/315-115) s. 28.
23 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 14. februar 2017 (jnr. 14/315-115) s. 68.
24 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 14. februar 2017 (jnr. 14/315-115) s. 70.

informanter har opplyst at Per Nilsen Gaup (Nilut Piera) (kapittel 14) hadde siidadrift langs Ráiteávži og opp inntil Noaidatjohka sammen med sin fetter, Lars Larsen Gaup jr, som var hennes far. John Larsen Anti var ikke nord for Noaidatjohka, men ved Siremáhteláttu og inntil Ráiteávži og til Šuolggajohleahki.[25]

Rasmus Nils Bær viste til at Rivkkároggi vintersiidas representanter på høringsmøtet hadde bekreftet at Mirkocáza siida hadde siidadrift nord for Kárášjohka mot Govdatroavvi.[26]

For øvrig overleverte Anna Ravna Gaup en bekreftelse datert 15. januar 2007 på «*Vintersiidagruppe Bær-familien*» sitt tradisjonelle vinterbeiteområde, signert av John Lars, Rasmus Nils og Marit Anne Bær. Det fremgår at de tilhører Jáhkenjárga sommersiida, og at de siden 1970-tallet har hatt vinterbeite i området fra «*Ássebáhvárri – Námmávárri – Mirkočohka*», og på 1980-tallet oppførte et skillegjerde ved «*Lávvár-ája» som har «vært i bruk i 26 år*».[27]

Marit Anne Bær opplyser i *brev 3. juli 2017* at Jáhkenjárga sommersiida har brukt Vuoskkovuopmi nordvest for Karasjok kirkested som høstebeite siden 80-tallet, og at Mirkocáza siida og Báhkilskáidi siida har Jáhkenjárga som felles sommerbeiteområde.[28]

Rasmus Nils Bær sa i *telefonsamtale 9. januar 2019* at familiene Eira og Sara (kapittel 36) aldri har vært så langt øst som deres krav går. Ifølge Rasmus Nils Bær flyttet de tidligere med reinflokken opp Geaidnojogaš, men de har aldri hatt reinbeite ved Gorvá. Han bemerket at Eiras kravsområde også omfatter (deler av) området til etterkommerne av Klemet Johannesen Guttorm (kapittel 17), og at det er feil at fastsatte beitegrenser blir satt til side. Med henvisning til at Per Ivar Sara (f. 1965) ikke lenger er i Eira-siidaen, men holder til ved Anárjohka der han er siidafelle med Mikkel (Nils) Sara i Cáskin siida (kapittel 29), sa Rasmus Nils at det er galt at Nils Anders Eira har tatt med Sara-navnet i kravet. Ifølge Rasmus Nils har Mirkocáza siida og Nils Anders Eira og sønnene en signert beitegrenseavtale. Det er derfor slik Rasmus Nils ser det, galt at Eira-familien tar med seg folk i siidaen og flytter grensene.[29]

I *brev 9. januar 2019* viser Mirkocáza siida til at familiene Eira og Sara ikke påberopte seg beiterett i området Geaidnojogašnjálbmi–Gorvá–Govdatroavvi i rettsmøtet som ledet frem til Finnmark jordskifteretts kjennelse av 24. oktober 2014.[30] Siidaen er kritisk til at Nils Anders Eira «*har tatt med Sara Alette G. Eira med ektefelle, Johan Isak Eira, som siidafeller i 2017 til 2019*» og anfører at de to ikke har opparbeidet rettigheter i området. Mirkocáza siida viser også til at Per Ivar og Anders A. Sara (f. 1954) ikke er i vintersiida med Nils Anders Eira og sønnene, men at de to i 2017/18 var i vintersiida med Mikkel Nils Sara, John Anders D. Sara og Anders A. Sara.[31]

Mirkocáza siida viser ellers til at siidaen har tilgang til Geaidnojogašgeahči over til Gorvá, slik at «*Govdatroavvi hører til Mirkocáza-siida*». Siidaen påberoper seg beiterett til selve Mirkkočahca, fra «*sommersporet og sørover etter sporet ned til Noaidátjohka, langs Noaidátjohka til Ingosiid buvri*», og til Vuolit Šuolggajároivoš. Ifølge Mirkocáza siida har dette vært et overlappingsområde siden 1970. Siidaen opplyste ellers at den de siste tre vintrene har hatt siidafellesskap med Báhkilskáidi siida (kapittel 15 og 19), men fremholdt at grensen mellom dem skal bestå.[32]

Mirkocáza siida hadde også visse merknader til kravet fra Nuorrojoga ja Ástevári siiddat (kapittel 35), men har i e-post til kommisjonen 14. desember 2021 trukket disse.[33]

Arvid Næss sa i *telefonsamtale 12. mai 2020* at det kartet siidaen sendte til kommisjonen i januar 2015 (jnr. 14/336-13) viser kravsområdet, og at det kartet de vedla rettighetsmeldingen viser vinterbeitebruken i dag.[34] Han sa at 1905-folketellingen viser at Anna Ravna Gaups morsslekt brukte Gumppejohka, og at de ifølge Arvids informant, Nils Johnsen (f. 1935), også gjorde det under andre verdenskrig. Nils Johnsen fortalte også at Anna Ravna Gaups far, Lars Larsen Gaup jr. (1937-1966), hadde vintersiida på Báhkilvárri-siden. Derfor skulle i tillegg til Govdatroavvi, også Sárgevárri (ikke kartfestet) og Buollánnjárga vært i Mirkocáza siidas område.[35]

Ifølge Arvid Næss har de som nå har siidadrift i dette området, etterkommerne av Klemet Johannesen Guttorm (kapittel 17), ikke hatt det tidligere, fordi Klemet var fastboende og først begynte med reindrift på slutten av 1960-tallet. Arvid sa også at Anna Ravna Gaups bestefar, Lars Larsen Gaup (1898-1942) hadde brukt Mirkkočahca,

25 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 14. februar 2017 (jnr. 14/315-115) s. 71.

26 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 14. februar 2017 (jnr. 14/315-115) s. 72.

27 John Lars Bær, Rasmus Nils Bær og Marit Anne Bær, *Bekreftelse*, 15. januar 2007 (jnr. 14/336-22).

28 Marit Anne Bær, *Brev til kommisjonen*, 3. juli 2017 (jnr. 14/336-24).

29 Finnmarkskommisjonen, *Telefonsamtale med Rasmus Nils Bær*, 9. januar 2019 (jnr. 14/336-35) s. 1-2.

30 I brevet daterer Mirkocáza siida kjennelsen til 3. september 2015, men riktig dato er 24. oktober 2014. Se ellers nedenfor i punkt 18.5.4 og Finnmark jordskifterett, Sak 2000-2012-0041 (jnr. 14/336-37).

31 Mirkocáza siida, *Uttalelse til rettighetsmelding 64 og 67*, 9. januar 2019 (jnr. 14/336-36).

32 Mirkocáza siida, Op. cit., 9. januar 2019 (jnr. 14/336-36).

33 Mirkocáza siida, Op. cit., 9. januar 2019 (jnr. 14/336-36) og e-post 14. desember 2021 (jnr. 14/336-47).

34 Finnmarkskommisjonen, *Telefonsamtale med Arvid Næss*, 12. mai 2020 (jnr. 14/336-40) s. 5.

35 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 12. mai 2020 (jnr. 14/336-40) s. 1-2 og 3.

36 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 12. mai 2020 (jnr. 14/336-40) s. 2-3 og 6-7.

men at Mirkocáza siida mistet dette området til Rivkkároggi vintersiida (kapittel 20) da beitegrensene i distrikt 16 ble fastsatt.[36]

I *intervju 18. mai 2020* opplyste Arvid Næss at Gaup-familien har en gjeterhytte på Buortnavárjeaggi, på sørsiden av Buortnavárri på Mirkkočahca-siden. Han bygde hytta for 10-20 år siden. Den tilhører nå Lasse Erik Næss Gaup, men også Báhkilskáidi siida som Gaup-familien har felles siidadrift med, bruker den. Arvid Næss fortalte at Rivkkároggi vintersiida hadde klagd til reindriftsmyndighetene og krevd at hytta skulle flyttes fordi den var innenfor Rivkkároggi siidas vinterbeiteområde, men at klagen ikke førte frem fordi området tilhører Mirkocáza siida. Han sa at Rivkkároggi vintersiida ikke har brukt området der hytta står, og at Vorrens materiale viser at Rivkkároggi vintersiidas rettsforgjenger, Mákke Jovnna siida, ikke brukte området øst for Noaidatjohka. Likevel har Mirkocáza siida mistet området til Rivkkároggi vintersiida etter at bruksreglene for Reinbeitedistrikt 16 ble vedtatt. Ifølge Arvid bruker imidlertid Rivkkároggi vintersiida heller ikke i dag området øst for Noaidatjohka.[37]

Arvid Næss fortalte videre at Lars Larsen Anti (f. 1961) fra Rivkkároggi vintersiida hadde kommet inn i Mirkocáza siidas beiteområde i 2011 og påstått at det tilhørte ham. Reindriftsforvaltningen hadde imidlertid ifølge Arvid tvangsflyttet Lars Larsen Antis reinflokk fra Mirkkočahca, der han ikke har noen tilhørighet, slik at han måtte flytte til Noaidatvárri.[38]

Arvid Næss opplyste også at Mirkocáza siida har et skillegjerdeanlegg på Bajit Šuolggaskáidi der de tar ut slakterein. Rasmus Nils Bær satte opp gjerdet tidlig på 1990-tallet. Siidaen har også et sperregjerde på fem-seks mil som ble oppført for 10 år siden. Sperregjerdet går fra Báhkilvárri (Báhkilskáidi siidas område) og sørover til Mirkkočahca og derfra til enden av Ráitevárri, ned Ráiteávži til Ráitejohkas munning og derfra til Kárášjohka til Geaidnojogaš-munningen. Sperregjerdet ble påklaget til reindriftsmyndighetene og de ble bøtelagt for å ha satt det opp ulovlig. Etter et møte med reindriftsdirektøren 25. august 2013 ble imidlertid boten trukket tilbake fordi beitegrensene var uklare og uavklarte.[39]

Ifølge Arvid Næss hadde Mirkocáza siida tidligere også et skillegjerdeanlegg ved Lávvár-ája øst for kjøresporet til Iškoras. Gjerdet ble oppført på slutten av 1980-tallet av Rasmus Nils Bær, John Lars Bær og Samuel Anders Bær, og tatt ned for ett par år siden fordi det sto i et område som ifølge bruksreglene ikke tilhører Mirkocáza siida, men Iškoras siida.[40]

18.3.2 Informasjon innhentet av Mirkocáza siida

Mirkocáza siida oversendte 23. november 2014 materiale fra fire intervjuer gjort av Arvid Næss for å dokumentere Anna Ravna Gaups rettsforgjengeres bruk av kravsområdet.

Nils Johnsen (f. 1935) sa 15. november 2014 at hans familie på Bieskkenjárga var «*hovedverdde*» med Anna Ravna Gaups morfar, Per Johnsen Guttorm (1908-1963) og Pers bror, Mattis Johnsen Guttorm (1903-1974). Ifølge Nils Johnsen hadde Guttorm-brødrene vinterbeiter ved Bieskkenjárga og oppover Kárášjohka til Geaidnojogaš, i alle fall fra slutten av 1920-tallet. Nils husket at de en gang, trolig i 1943, hadde lavvo i Gumppejohka ved Allabuolža (ikke kartfestet), og at Per og Mattis Guttorm, samt Nils Persen Guttorm (1903-1976) og Johannes Persen Guttorm (1892-1971) hadde vinterlavvoplasser blant annet på Gumpejogaš, Doigesvađđa, Geaidnojogašskáidi (Geaidnojohskáidi) og Goržžijogaš (ikke kartfestet).[41]

Ifølge Nils Johnsen var brødrene Per Johnsen Guttorm og Mattis Johnsen Guttorm ofte i samme siida som Nils Persen Guttorm (Juhán Pier Niillas) som sammen med sin bror, Johannes Persen Guttorm (Juhán Pier Johanas), hadde lavvo ved Geaidnojogaš. Første gang Nils Johnsen hadde sett Klemet Johannesen Guttorm (kapittel 17) i området var i 1968. Da hadde Klemet sine rein sammen med flokken til Mathis A. Bær og Mikkel Bær. Ellers hadde ikke Nils Johnsen sett Klemet der før tidlig på 1970-tallet.[42]

Johannes Anders Persen Guttorm (f. 1946) er Anna Ravna Gaups onkel og sønn av Per Johnsen Guttorm. Johannes Anders Persen Guttorm sa 14. november 2014 at han ble født ved Gussaávži, mellom Báhkilvárri og Iškoras der foreldrene hadde vinterbeite. Vinteren 1963 døde faren, og familien etablerte vinterleir på Ruvvárri. Siidaleder var Johannes sin bror, John Persen Guttorm (1935-2004). Fra 1967 var Johannes Anders Persen Guttorm dreng for sin søster, Kirsten Berit (Guttorm) Gaup (1943-2000) (Anna Ravna Gaups mor) som ble enke i 1966. Kirsten Berit Gaup hadde reinflokken sammen med Nilut-siidaen (kapittel 14). Gjetere var Johannes Anders Persen Guttorm, og Anna Ravna Gaups onkler, Per Nilsen Gaup og Lars Nilsen Gaup. Johannes Anders Persen Guttorm var dreng frem til sommeren 1969, og sa at de hver vinter var sør for Iškoras.[43]

37 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med Arvid Næss*, 18. mai 2020 (jnr. 14/336-41) s. 1-4 og 9.

38 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 18. mai 2020 (jnr. 14/336-41) s. 6.

39 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 18. mai 2020 (jnr. 14/336-41) s. 5-6 og 9-10.

40 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 18. mai 2020 (jnr. 14/336-41) s. 7-8.

41 Arvid Næss, *Intervju med Nils Johnsen*, 15. november 2014 (jnr. 14/336-7, vedlegg 3) s. 1-2.

42 Arvid Næss, Resyme av intervju med Nils Johnsen 15.11.2014, se vedlegg 3 (jnr. 14/336-7).

43 Arvid Næss, *Intervju med Johannes Anders Persen Guttorm*, 14. november 2014 (jnr. 14/336-7, vedlegg 4).

Berit Nilsen Gaup (f. 1927) var søster til Per Nilsen Gaup (Nilut Piera) (1924-2016) (kapittel 14). Hun sa 16. november 2014 at hun var i samme siida som Anne Ravna Gaups far, Lars Larsen Gaup jr. (1937-1966, og at siidaen deres ble kalt Nilut-siida og Ravdna-Lasse-siida, og at Lars Larsen Gaup (1898-1942) (Ravdna Lasse/Nilut Lásse) var farfar til Anna Ravna Gaup, og bror til Nils Larsen Gaup (Nilut-áddjá) (1892-1983). Ifølge Berit Nilsen Gaup hadde siidaen vinterbeiter sør for Iškoras, og til Noaidatvárri, Buortnavárri, Šuolggaskáidi, Goikenjavevárri og Iškoras. Hun var sikker på at bruken startet før hun ble født, og sa at de hadde vinterlavvo i den øverste enden av Sohkkarávži. De fastboende på Myrskog hjalp til med reingjetingen. Siidaen bodde ofte hos dem om vinteren. Berit Nilsen Gaup fortalte at det var lett å gjete flokken, særlig på Šuolggaskáidi. Reinen gikk aldri over Kárášjohka. Per Johnsen Guttorm (Anna Ravna Gaups morfar) og hans bror Mattis Johnsen Guttorm, var på den andre siden av Kárášjohka.[44]

Ravna Persdatter Guttorm (1936-2018) sa 16. november 2014 at to av de tre vintersiidaene i den sommersiidaen hun tilhørte, hadde vinterbeiter på Iešjohskáidi. Den tredje var siidaen til Per Persen Guttorm (Pieraš áddjá) (1906-1980) som ble værende ved «Sangovann» (Savgŋojávri). De to vintersiidaene som beitet på Iešjohskáidi var siidaen til Per Johnsen Guttorm (1908-1965) (Anna Ravna Gaups morfar) og hans bror, Mattis Johnsen Guttorm (1903-1974) (Jovnnin Pieras siida), og siidaen til Johannes Persen Guttorm (søskenbarn til Per og Mattis) og hans barn, blant annet Johannes Johannesen Guttorm (Per Juvvin siida). Etter skillingen ved Guoppošvuopmi, vest for Savgŋojávri flyttet Per Johnsen Guttorms siida til Máilevađđa og over Kárášjohka, mens siidaen til hans søskenbarn, Johannes Persen Guttorm, flyttet over Iešjohka, nedenfor Jergul. De hadde vinterlavvo ved Goahtejávri og hadde hatt vinterbeite der så lenge Ravna kunne huske.[45]

Ravna Persdatter Guttorm sa at Jovnnin Piera siida brukte Iešjohskáidi siste gang i 1985. De var der i to-tre dager og måtte returnere fordi Klemet Johannesen Guttorm og sønnene krevde at Jovnnin Pieras reinflokk umiddelbart måtte flyttes til skillegjerdeanlegget nord for Jergul. Dette hadde «*Juvvin-Pier folket*» imøtekommet, og flyttet nordover tilbake til høstbeiteområdet.[46]

På høringsmøtet leverte Anna Ravna Gaup intervjuopptak og et notat fra Mattis Aslak Eiras intervjuer med Nils Johannes Johannesen Anti (Biret Nillá) (f. 1929), Mathis Nils Aslaksen Sara (Káre Máhtte) (f. 1930) og Berit Nilsdatter Gaup (f. 1927). Nils Johannesen Anti fortalte at Lars Larsen Gaup jr. (1937-1966) hadde reinflokken sammen med «*Nilut-Pier bardniid*», og vinterbeite i Mirkkočahca, Ráitevárri, Ráiteávži og Šuolggajohka. Mathis Nils Aslaksen Sara sa at Nilut-siida var i Buortnavárri og Ráitevárri da han giftet seg i 1954. Der hadde han hentet bryllupsgaven fra Lars Larsen Gaup jr. som hadde vinterlavvo ved Šuolggamohkki. Berit Nilsen Gaup fortalte at Nilut-siidaen var lett å gjete ved Šuolggaskáidi.[47]

18.4 Bemerkninger fra kravsfremsettere med overlappende krav[48]

18.4.1 Nilut Piera bártnit

Nilut Piera bártnit (kapittel 14) har fremmet et krav som overlapper den sørøstre delen av Mirkocáza siidas kravsområde. En av kravsfremsetterne i Nilut Piera bártnit, Nils Persen Gaup (f. 1953) sa i *intervju 20. november 2018* at Mirkocáza siida ved Anna Ravna Gaup har krevd et område som Nils Persen Gaups bestefar, Nils Larsen Gaup (Nilut áddjá) (1892-1983) brukte. Ifølge Nils Persen Gaup, hadde Nils Larsen Gaup siidadrift ved Šuolggajohka, Šuolggavárri og Šuolggamohkki sammen med Anna Ravnas far, Lars Larsen Gaup jr. (1937-1966). Nils Persen Gaup sa at Mirkocáza siida slik han oppfatter det, prøver å fremstille saken slik at de er de eneste som har hatt siidadrift i området, men det er ikke tilfellet. For øvrig viste han til at moren til Lars Larsen Gaup jr., Kirsten Ravna Aslaksdatter Sara Gaup (1915-1971), etter at hennes første mann døde, giftet seg med Nils Larsen Gaup som dermed ble stefar til Lars Larsen Gaup jr.[49]

I *intervju 7. august 2020* sa Mette Anti Gaup (f. 1970) at Mirkocáza siida de siste årene har trengt seg inn på Nilut Piera bártnit sine områder, og dessuten har satt opp et sperregjerde der. Hun var imidlertid i likhet med Nils Persen Gaup og Ellen Marie (Guttorm) Gaup (f. 1958) som også var til stede under intervjuet, usikker på den nøyaktige gjerdetraseen.[50]

44 Arvid Næss, *Intervju med Berit Nilsen Gaup*, 16. november 2014, (jnr. 14/336-7, vedlegg 5).

45 Arvid Næss, *Intervju med Ravna Persdatter Guttorm*, 16. november 2014, (jnr. 14/336-7, vedlegg 6).

46 Arvid Næss, *Intervju med Ravna Persdatter Guttorm*, 16. november 2014, (jnr. 14/336-7, vedlegg 6).

47 Mirkocáza siida, *Notat. Vedlegg til lydopptak,* 20. desember 2016 (jnr. 14/336-22).

48 Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida (kapittel 16) og familiene Eira og Sara (kapittel 36) har fremmet overlappende krav, men har ikke kommentert Mirkocáza siidas krav. De er derfor ikke omtalt her.

49 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med Nils Persen Gaup*, 20. november 2018 (jnr. 16/20-17) s. 4-5.

50 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med Mette Anti Gaup m.fl.*, 7. august 2020 (jnr. 16/20-19) s. 4-7.

18.4.2 Etterkommere av Klemet Johannesen Guttorm

Kravsområdet til etterkommere av Klemet Johannesen Guttorm (kapittel 17) overlapper noe av den nordvestre delen av kravsområdet til Mirkocáza siida. Samuel John Guttorm (f. 1959) sa i sin forklaring for Guttorm-etterkommerne på høringsmøtet 14. februar 2017 at det er rart at Mirkocáza siida har fremmet krav der. Han sa at området er lite tilgjengelig på grunn av bratte skråninger, og at siidaen ikke har brukt det.[51]

Marit Guttorm Graven sa at elveleiet danner den naturlige vinterbeitegrensen, og viste til Finnmark jordskifteretts kjennelse av 24. oktober 2014, jf. punkt 18.5.4. Hun fremholdt at selv om kjennelsen ble opphevet fordi saken ble fremmet etter fristen, var jordskifteretten i sin materielle vurdering enig med Guttorm-etterkommerne og la til grunn at Anna Ravna Gaup ikke hadde brukt tvisteområdet lenge nok til å ha opparbeidet seg beiterett der.[52]

18.4.3 Báhkilskáidi siida

Báhkilskáidi siida har fremmet et vinterbeitekrav (kapittel 19) som med unntak av den nordvestlige og sørvestlige delen, overlapper det meste av kravsområdet til Mirkocáza siida.

I *brev 17. november 2014* opplyser Báhkilskáidi siida at de har hatt siidafellesskap med Marit Anne Bær og hennes brødre de seks foregående årene, og at Marit Anne Bær ikke har vært i egen siida etter at hennes bror (John Lars Bær) døde «i *2008*». Anna Ravna Gaup har ifølge Báhkilskáidi siida først de siste årene tilhørt Mirkocáza siida og hatt siidafellesskap med Bær-familien. Tidligere drev hun nord for Karasjok kirkested, der (hennes mor) Kirsten Berit (Guttorm) Gaup (1943-2000) hadde siidadrift. Báhkilskáidi siida opplyser at «*alle tre siidaer*» (Anna Ravna Gaup, Marit Anna Bær og Báhkilskáidi) fra senhøsten 2013 var samlet hele vinteren.[53]

I et annet brev av samme dato presiserer Báhkilskáidi siida at den «*i dag*» bare består av «*John Samuel Utsi, Anders Mathis Johannes P. Utsi og søstrene deres*». Det fremgår at Marit Anne Bær og hennes brødre tradisjonelt ikke har tilhørt Báhkilskáidi siida, men Mirkocáza siida. Imidlertid hadde Báhkilskáidi siida i en periode tatt Marit Anne Bær og Rasmus Nils Bær som siidafeller «*for å hjelpe dem etter at broren deres plutselig gikk bort*».[54]

Per John Samuelsen Utsi (Roncen Jovnna) (f. 1938) fra Báhkilskáidi siida opplyste i *intervju 3. februar 2017* at Mirkocáza siida («Arvid Næss og dem») nå er i området til Anna Ravna Gaup, og at hennes far, Lars Larsen Gaup jr. (1937-1966), holdt til der tidligere.[55]

Per Johns sønn, John Samuel Utsi (f. 1970) var bisitter under intervjuet og sa at farens søster, Elen Samuelsdatter Utsi Bær (1921-2007), også holdt til i dette området, og at Elens datter, Marit Anne Bær, er i samme sommersiida som Báhkilskáidi siida (Jáhkenjárgga siida), mens Anna Ravna Gaup er i Láhtin sommersiida. Ifølge John Samuel Utsi hadde Báhkilskáidi siida og Mirkocáza siida (Marit Anne Bær og Lasse Erik Gaup Næss) «*de siste fem-syv årene*» vært sammen «*fra jul til april*» opp Báhkiljohka, Báhkiljávri, langs Gussaávži, Buortnavárri til Ráiteávži. Han sa at Anna Ravna Gaup tidligere ikke hadde vinterbeite i dette området, men at forfedrene til Anna Ravnas mor, Kirsten Berit (Guttorm) Gaup (1943-2000), hadde vært der.[56]

18.4.4 Rivkkároggi vintersiida

Rivkkároggi vintersiida (kapittel 20) har fremmet et rettighetskrav som overlapper den sørvestlige delen av kravsområdet til Mirkocáza siida ved Ráitevárri og Buortnavárri.

Lars Johnsen Anti (1928-2015) fra Rivkkároggi vintersiida sa i intervju 4. august 2014 at Rivkkároggi siida og Mirkocáza siida er i samme sommerbeitedistrikt, men at de ikke er nabosiidaer om vinteren. Ifølge Lars Johnsen Anti hadde Rivkkároggi siida vært nabosiida med Lars Larsen Gaup d.e. (Rávnná Lásse) og Per Nilsen Gaup (Nilut Piera) som er rettsforgjenger til Nilut Piera bártnit (kapittel 14), og ikke med Mirkocáza siida som (urettmessig) har satt opp en hytte på Rivkkároggi siidas område. Lars Johnsen Anti sa at Mirkocáza siida aldri hadde hatt beite der, men at de på en måte hører til der fordi Anna Ravna Gaup er Nilut-etterkommer. Han fortalte at da Anna Ravnas farfar, Lars Larsen Gaup døde (i 1942), giftet hans bror, Nils Larsen Gaup (Nilut-áddjá) (1892-1983) seg med Lars Larsen Gaups enke, Kirsten Ravna Sara Gaup (1915-1971).[57]

Samuel John Larsen Anti (f. 1955) viste i sin forklaring for Rivkkároggi vintersiida på *høringsmøtet 14. februar 2017* til at området mellom elvene ved Myrskog (Šuolggaskáidi) var avmerket både i kravene til Báhkilskáidi siida og Mirkocáza siida, og at han ikke var sikker på hvem av dem som brukte området. Han sa at Rivkkároggi vintersiida ikke

51 Finnmarkskommisjonen, *Referat fra høringsmøte*, 14. februar 2017 (jnr. 14/315-115) s. 16.

52 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 14. februar 2017 (jnr. 14/315-115) s. 16-17.

53 Báhkilskáidi siida, *Oppfølging av krav om reindriftsinterne rettigheter (I)*, 17. november 2014 (jnr. 14/336-5).

54 Báhkilskáidi siida, *Oppfølging av krav om reindriftsinterne rettigheter (II)*, 17. november 2014 (jnr. 14/336-6).

55 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med Per John Samuelsen Utsi,* 3. februar 2017 (jnr. 14/352-25) s. 11.

56 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 3. februar 2017 (jnr. 14/352-25) s. 11.

57 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med Lars Johnsen Anti*, 4. august 2014 (jnr. 14/349-17) s. 7.

lenger brukte det, og hadde «*gitt det*» til de som bruker det nå.[58] Ved epost 10. mars 2020 har imidlertid Rivkkároggi vintersiida kartfestet sitt kravsområde slik at det også dekker Šuolggaskáidi.[59]

18.4.5 Nuorrojoga ja Ástevári siiddat

Nuorrojoga ja Ástevári siiddat (kapittel 35) har fremmet et krav som overlapper kravsområdet angitt av Mirkocáza siida i den sørvestlige delen av sistnevntes kravsområde ved Ráitevárri.

John Mathis Utsi (f. 1979) sa i sin forklaring for Nuorrojoga ja Ástevári siiddat på høringsmøtet 23. august 2017 at Mirkocáza siidas og Báhkilskáidi siidas vinterbeiter er helt andre steder enn der de har fremmet krav. Per Tor Turi (f. 1953) la til at Rasmus Larsen Bær (Lásse Rástuš) (1914-1979) hadde siidadrift i Šuolgga og Šuolggaskáidi, og litt ned mot bygda ved Báhkilvárri, og at hans barn har «*solgt eller gitt bort arven*» til de siidaene som nå er i Láhtin siida. Disse har fått områder og har satt opp et gjerde oppover langs Ráiti, og også gjerdet inn et område som tilhører Rivkkároggi vintersiida (kapittel 20). Ifølge Per Tor Turi har dette fått konsekvenser for de andre siidaene fordi Mirkocáza siida «*på en måte har fått rettigheter allerede før Finnmarkskommisjonen har kommet i gang med arbeidet*.»[60]

Han forklarte at Anna Ravna Gaups mor, Kirsten Berit (Guttorm) Gaup (1943-2000), for det meste hadde hatt siidadrift nord for Kárášjohka ved Háldi og rundt Rávdojohka, men han var usikker på hvordan det har vært etter at Rasmus Larsen Bær (1914-1979) og John Lars Bær (1948-2010) døde. Han viste til at det vel også er en pågående konflikt mellom Mirkocáza siida og Lars Johnsen Antis etterkommere i Rivkkároggi vintersiida.[61]

18.5 Historiske (skriftlige) kilder

18.5.1 Innledning

Det fremgår av det foregående at Mirkocáza siida består av personer tilhørende Bær-familien og Gaup-familien, og at siidaen har påberopt seg bruk utøvd av begge familiegruppene. Nedenfor er det i punktene 18.5.2 og 18.5.3 redegjort for de to familiens reindrift i Karasjok frem til slutten av 1980-tallet, og i punkt 18.5.4 for deres felles siidadrift fra rundt 1990.

58 Finnmarkskommisjonen, *Referat fra høringsmøte*, 14. februar 2017 (jnr. 14/315-115) s. 46.

59 Rivkkároggi vintersiida v/Marit Kirsten Anti Gaup, *Avklaring om kartavmerking*, 10. mars 2020 (jnr. 14/349-27).

60 Finnmarkskommisjonen, *Referat fra høringsmøte,* 22.-23. august 2017 (jnr. 14/315-111) s. 84.

61 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 22.-23. august 2017 (jnr. 14/315-111) s. 84-85.

18.5.2 Bær-familiens reindrift i Karasjok frem til 1990-tallet

Aslak Andersen Bær (1845-1890) og Kirsten Mortensdatter Sara (1847-1923) var oldeforeldre til dagens siidaandelshaver i Mirkocáza siida, Marit Anne Bær (f. 1952). De bodde «*på fjellet*».[62] Kommisjonen har ikke funnet informasjon om deres vinterbeitebruk, men deres sønn, Lars Aslaksen Bær (1879-1942), som var gift med Berith Mathisdatter Somby (1882-1939), og farfar til Bær-søsknene, er omtalt i flere av Kristian Nissens beitebruksoversikter.

Fra 1911 til 1916 var Lars Aslaksen Bær i en siida som i 1911/12 er omtalt som «*Kemibyen eller Magerøbyen*», i 1913/14 som «*Magerøbyen*» og i 1915/16 som «*Kemibyen (Mikkal-sida)*». Siidaen hadde i disse årene sommerbeite på Magerøya. Høsten 1911 var den i området fra Stabburselva/Rávttošjohka til Čorotduottar (Čorotoaivi), ved nyttår 1912 ved Goššjohka og rundt 1. april 1912 ved Sáđgejohka ved Bávttajohka. Høsten 1913 var siidaen ved Rávttošjohka, og ved nyttår 1914 og ca. 1. april 1914 ved Gurbešnussir ved Goššjohka. Høsten 1915 var siidaen på Vuorjegáisá (Vuorji), og vinteren 1916 ved Storfossen i Karasjokdalen.[63]

Siidaens vinterbeiteområder lå dermed i disse årene dels vest for kravsområdet (1915/16), og dels relativt langt sør for kravsområdet (1911/12 og 1913/14).

I 1916/17 var Lars Aslaksen Bær i siidaen til Anders Rasmussen Bær (1888-1967). Den var sommeren 1916 delt, ved at én siidagruppe (19a) var på Magerøya og den Lars tilhørte (19b) på Skuohtanjárga. Vinteren 1917 hadde de felles vinterbeite ved Bávttajohka ved Sáđgejohkas utløp. Lars Aslaksen Bær var i 1917/18 i siidaen til Rasmus Andersen Bær (1852-1933). Siidaen beitet på Skuotanjárga sommeren 1917. Høsten 1917 var den ved Stiippanávži og vinteren 1918 på Jalgesvárri nordøst for Šuoššjávri.[64] Lars Aslaksen Bær hadde i 1920/21, i likhet med Anders Rasmussen Bær og Rasmus Andersen Bær, sommeren 1920 beite på Magerøya, og vinteren 1920/21 i «*Bautajokdalen*».[65]

Av de her nevnte vinterbeiteområdene ligger Bávttajohka og «Bautajokdalen» (Bávttajohkdalen), vest for kravsområdet og Jalgesvárri nord for kravsområdet.

62 Opplysningene om Aslak Andersen Bær og etterkommernes fødsel- og dødsår, samt bosteder mv. er i hovedsak hentet fra Erik Schytte Blix, *Karasjokslekter*, 2. utg. med tillegg (1989) s. 133-136.

63 Kirsti Strøm Bull, *Reinbyer i Finnmark på begynnelsen av 1900-tallet,* 2005 s. 68-69 (1911/12), 86-87 (1913/14) og 116-119 (1915/16).

64 Kristian Nissen, Beitebruksoversikt, 1916/17 (jnr. 14/336-43) og Kirsti Strøm Bull, *Reinbyer i Finnmark på begynnelsen av 1900-tallet,* 2005 s. 128-129 (1917/18).

65 Politimester Ole Lie, *Dokumenter ang. mandtalsboken over lapperne, Mandtal over fjeldfinfamilier i Karasjok og Polmak*, 1921, (reineier nr. 6, Lars Aslaksen Bær) (jnr. 14/336-43).

I 1923/24 er «*Anders Rasmussen Bærs by*» omtalt, men Lars Aslaksen Bær er ikke nevnt blant siidamedlemmene.[66] Lars Aslaksen Bær er heller ikke ellers nevnt i 1923/24-oversikten, eller i Tharald Frettes oppgaver over familier og reintall i 1932/33.[67]

Dette materialet nevner heller ikke Lars Aslaksen Bærs og Berith Mathisdatter Sombys sønn, Rasmus Larsen Bær (1914-1979) som var far til Bær-søsknene. Rasmus var gift med Elen Samuelsdatter (Utsi) Bær (1921-2007) og bodde blant annet på Bieskkenjárga og ved Rávdojohka.

Rasmus Larsen Bær tilhørte trolig den siidaen Ørnulv Vorren omtaler som «*W.2*». Dette var én sommersiida «*Jakkunjarg-sii'dâ*», som delte seg i vintersiidaene «*Roan'cen-Anti-siidâ*», som var siidaen til Anders Samuelsen Utsi (Roncen Ánde) (1925-2017), jf. punkt 15.5 og 19.5, og «*Jakkunjarg-sii'dâ*», som Rasmus sannsynligvis tilhørte. Vorren omtaler beitebruken fra 1953 til 1957 og opplyser at én av de fire familier i «*W.2*» hadde vinterbosted på Bieskkenjárga. Ettersom dette er et av de stedene Rasmus Larsen Bær bodde, er dette trolig hans familie. Ifølge Vorren startet «*W.2*» vinterbeitingen ca. 30. november da reinflokken ble ført opp i Báhkilvárri. Vinterbeiteområdet lå sør for Kárášjohka ved Šuolggajohka, Goikenjavevárri, Šuolggaskáidi, Buortnavárri, og i den øvre delen av Šuolggajohkas dalføre. Vintervokterleiren var ved møtet mellom Šuolggajohka og «*Perskilden (Persaja)*» (Bierssá-ájá) der vårflyttingen startet.[68] Báhkilvárri er nord for kravsområdet, mens det øvrige vinterbeiteområdet er innenfor.

Rasmus Larsen Bær oppgir i sine reindriftsmeldinger for årene fra og med 1961 til og med 1973 daværende Reinbeitedistrikt 18 (Karasjok vinterbeite) som vinterbeiteområde, men spesifiserer ikke hvor i distriktet beitingen foregikk.[69]

Rapporten til A/L Bajos opplyser at Bær-søsknene, John Lars Bær, Rasmus Nils Bær, Marit Anne Bær og Samuel Anders Bær hadde vintersiida (siida 37) sammen med sin mor, Elen Samuelsdatter (Utsi) Bær, vinteren 1987/88. Siidaen hadde sommerbeite på Jáhkenjárga og vinterbeite på Buortnavárri, Buortnavárseaibbuš, Šuolggamohkki, Sohkkarávži og Goikenjavevárri.[70] Vinterbeiteområdene er innenfor kravsområdet og i det vesentlige de samme områdene som Vorren beskrev som vinterbeiteområdet til siida «*W.2*» i årene 1953-1957.

Reindriftsforvaltningen viser i høringsdokumentet til forslaget om nye distriktsgrenser for Polmak og Karasjok fra 2003 til at Vorren beskrev to vintersiidaer, Roncen-Ándde siida og Jáhkenjárgga siida, som på 1950-tallet hadde vinterbeiteområde «*fra Kárášjohka sørover mot Buortnavárri og områdene rundt Šuolggajohkas øvre løp*». Videre fremgår det at Jáhkenjárgga siida på slutten av 1980-tallet ifølge A/L Bajos og Ivar Rushfeldt ble skilt i tre eller fire vintersiidaer, og at Bær-siidaen i 1989 brukte «*det opprinnelige området ved Buortnavárri*».[71]

18.5.3 Gaup-familiens reindrift i Karasjok frem til 1990-tallet

(1.) Gaup-familien i Mirkocáza siida har påberopt bruken til Anna Ravna Gaups rettsforgjengere både på mors- og farssiden. Hennes *oldefar på farssiden*, Lars Persen Gaup (1851-ukjent dødsår), var reineier i Kautokeino og giftet seg med Ragnhild (Ravna) Nilsdatter Gaup (1871-1945) i 1889. Etter at Lars døde, flyttet hun med fem barn til Karasjok i 1905.[72]

I 1911/12 er «*Ravna Nilsdtr. Gaup med 4 barn*» registrert i siidaen til Nils Eriksen Eira. Siidaen var sommeren 1911 på Gearretnjárga. Høsten 1911 holdt den til fra Čorotjávri til Šuoššjávri. Ved nyttår 1912 var den ved Cáskinjohka og ca. 1. april 1912 ved Guorrasvárri.[73]

Ravna Nilsdatter Gaup hadde i 1913/14 egen siida, «*Ravnas by*», med «*sønnene Per [Larsen Gaup (1890-1965)] og Lars [Larsen Gaup (1898-1942)], og Nils Larsen Gaup [(1892-1983)] med hustru*». I 1913 var siidaen på Stiikonjárga om sommeren, og sør for Čorotjávri om høsten. Ved nyttår 1914 var den ved Dápmotjohka og rundt 1. april 1914 ved «Manuvæjjok» (Mánabaijohka). I 1915/16 var Ravna «*med 3 barn*» i siidaen til Aslak Mikkelsen Sara. Siidaen beitet på Ruoššamuotki (Russeidet) om sommeren og sør for Čorotjávri om høsten 1915. Vinteren 1916 var den ved Mánabaijohka,[74] som i likhet med Cáskinjohka og Guorrasvárri der Ravna Nilsdatter Gaup var vinteren 1911/12, er i Anárjohkdalen og dermed utenfor kravsområdet.

66 Kirsti Strøm Bull, Op. cit., 2005 s. 158-159 (1923/24).

67 Tharald Frette, *Oppgaver over reinbestand i Øst-Finnmark og siidaenes oppholdssteder i driftsåret 1932/33*, 1933 (jnr. 16/1553-17).

68 Ørnulv Vorren, *Finnmarksamenes nomadisme II*, 1962 s. 171-173, 195-196 og 206.

69 Rasmus Larsen Bær, Reindriftsmeldinger 1961-1973 (jnr. 14/336-49).

70 A/L Bajos, *Analyse og plan for organisering av utnyttelsen av beite- og drifts-arealet i reinbeitedistrikt 17/18, Karasjok høst-/vinter-/vårbeiter,* 1989 s. 27.

71 Reindriftsforvaltningen, *Forslag til nye distriktsgrenser for Polmak og Karasjok*, (jnr. 16/1553-8) 2003 s. 42-43.

72 Opplysningene om Lars Persen Gaup og Ragnhild (Ravna) Nilsdatter Gaup og etterkommernes fødsels- og dødsår mv. er i hovedsak hentet fra Erik Schytte Blix, *Karasjokslekter*, 2. utg. med tillegg (1989) s. 161-165.

73 Ifølge Kristian Nissen var siidaen rundt 1. april 1912 ved «Guorrasjavre», jf. Kirsti Strøm Bull, *Reinbyer i Finnmark på begynnelsen av 1900-tallet, 2005* s. 66-67, men originaldokumentet oppgir «Guorrasvarre» (jnr. 16/1553-1).

74 Kirsti Strøm Bull, Op. cit., 2005 s. 78-79 (1913/14) og 112-113 (1915/16).

I 1916/17 var hun med to sønner i siidaen til Henrik Persen Hætta. Den hadde i 1916 vår- og sommerbeite på Jáhkenjárga, og høstbeite i Bastinvuopmi. Vinteren 1917 beitet siidaen ved Duoibiljohka som ligger utenfor kravsområdet. I 1917/18 var Ravna i siidaen til Mathis Nilsen Eira. Våren og sommeren 1917 hadde siidaen tilhold på Boalonjárga. Høsten 1917 var den ved Likčajávri og vinteren 1918 ved Ráiti ved Anárjohka.[75]

Ravna Nilsdatter Gaups reinflokk beitet på Boalonjárga sommeren 1920, og vinteren 1920/21 ved Basevuovdi.[76] I 1923/24 var hun «*med 2 sønner*» i siidaen til Henrik Persen Hætta. Siidaen var somrene 1923 og 1924 på Márrenjárga, og vinteren 1924 ved Duoibiljohka.[77] Basevuovdi er sørøst for kravsområdet og Duoibiljohka er vest for kravsområdet.

Tharald Frettes oppgaver over familier og reintall for 1932/33 har ingen opplysninger om Ravna Nilsdatter Gaup, og heller ikke om Anna Ravna Gaups farfar, Lars Larsen Gaup (1898-1942), som var ett av de seks barna til Ravna og Lars Persen Gaup.

Mirkocáza siida har opplyst at familien til Anna Ravna Gaups far, Lars Larsen Gaup jr. (1937-1966), tilhørte det siidafellesskapet som Ørnulv Vorren omtaler som «*W.7*», jf. punkt 18.3.1. Siidafellesskapet besto ifølge Vorren av tre siidaer som drev sammen hele året; «*Niilu-sii'dâ*», «*Niilu-bardne-sii'dâ*» og «*Rawna-Niilu-sii'dâ*». De hadde vinterbosteder i Karasjok (kirkestedet) og vinterbeiter sør for Iškoras, på Šuolggavárri, Goikenjavevárri og Buortnavárri. Vorren opplyser at «*W.7*» delte vinterbeiteområde med «*W.2*» (siidaen til Rasmus Larsen Bær, jf. punkt 18.5.2), men slik at reinflokkene «*beiter adskilt*».[78]

Lars Larsen Gaup jr. giftet seg med Kirsten Berit (Guttorm) Gaup (1943-2000) i 1964, og døde i 1966, samme år som deres datter, Anna Ravna Gaup, ble født. Kommisjonen har funnet reindriftsmeldinger fra Lars Larsen Gaup jr. (1961 til 1966) og Kirsten Berit (Guttorm) Gaup (1967 til 1978). Meldingene til og med 1973 viser at de hadde vinterbeite i daværende Reinbeitedistrikt 18 (Karasjok vinterbeite), men i likhet med Rasmus Larsen Bærs meldinger, jf. punkt 18.5.2, sier de ikke noe om hvor i distriktet beitingen foregikk.[79]

Ifølge rapporten til A/L Bajos hadde Kirsten Berit Gaup vinteren 1987/88 egen vintersiida (siida 38). Det fremgår at denne siidaen beitet nord for kravsområdet, fra Karasjok kirkested til Ássebáktiguolban (Ássebákti-sletta), Ruoššavárri og Iešvárri.[80]

I høringsdokumentet til forslaget om nye distriktsgrenser for Polmak og Karasjok fra 2003 viser Reindriftsforvaltningen til at Láhtin sommersiida, som er Gaup-familiens sommersiida, jf. punkt 18.2, i 1989 skilte flokken i fire vintersiidaer, og at én av dem hadde vinterbeite nord for Kárášjohka, i daværende Reinbeitedistrikt 17 (Karasjok høstbeite). Videre opplyser Reindriftsforvaltningen med henvisning til en søknad fra Kirsten Berit Gaup om dispensasjon for beiting i fredet område fra desember 1983, at denne siidaen alt i 1983 var «*regnet som en egen siida i distrikt 17*».[81] Det må derfor legges til grunn at det var Kirsten Berit Gaups siida som var den vintersiidaen i Láhtin siida som i 1989 hadde og i de foregående årene hadde hatt vinterbeite i distrikt 17, og dermed utenfor kravsområdet.

Kilden til reindriftsforvaltningens opplysning om at én av vintersiidaene i Láhtin siida i 1989 hadde vinterbeite i distrikt 17, later for øvrig til å være reindriftsagronom Ivar Rushfeldts rapport der det er opplyst at siidaen hadde vinterbeite «*i området Ravdojohka-Assebakte*».[82]

(2.) Anna Ravna Gaups tipptippoldefar på morssiden, *Anders Johannesen Guttorm* (1804-1876) var reineier og gift med Anna Samuelsdatter Anti (1797-1869).[83] Ifølge amtmannens oversikt fra 1855 hadde han sommerbeite på Stabbursnes og vinterbeite «*Mellem Gotsjok og Enare Jok*» i 1855.[84] Dette er området mellom Goššjohka og Anárjohka, og dermed utenfor kravsområdet.

Anders Johannesen Guttorms og Anna Samuelsdatter Antis fikk fire barn, deriblant Anna Ravna Gaups tippoldefar på morssiden, *Johannes Andersen Guttorm* (1827-1903). Johannes var reineier og gift med Kristine Persdatter Gaup (1837-1904). De bodde på «*Karasjokfjellet*», men kommisjonen har ikke funnet skriftlige kilder som omtaler deres vinterbeiteområde.

75 Kristian Nissen, *Beitebruksoversikt*, 1916/17, (jnr. 14/336-43) og Kirsti Strøm Bull, *Reinbyer i Finnmark på begynnelsen av 1900-tallet,* 2005 s. 132-133 (1917/18).

76 Politimester Ole Lie, *Dokumenter ang. mandtalsbøker over lapperne, Mandtal over fjeldfinfamilier i Karasjok og Polmak*, 1921, (reineier nr. 16, Ravna Nilsdatter Gaup) (jnr. 14/336-43).

77 Kirsti Strøm Bull: *Reinbyer i Finnmark på begynnelsen av 1900-tallet* (2005), s. 158-159.

78 Ørnulv Vorren: *Finnmarksamenes nomadisme II*, 1962, s. 171-172, 203 og 208.

79 Lars Larsen Gaup jr. og Kirsten Berit Guttorm Gaup, *Reindriftsmeldinger 1961-1978* (jnr. 14/336-49).

80 A/L Bajos, *Analyse og plan for organisering av utnyttelsen av beite- og drifts-arealet i reinbeitedistrikt 17/18, Karasjok høst-/vinter-/vårbeiter,* 1989 s. 27.

81 Reindriftsforvaltningen, *Forslag til nye distriktsgrenser for Polmak og Karasjok*, (jnr. 16/1553-8) 2003 s. 46.

82 Ivar Rushfeldt, *Revurdering av høyeste antall rein for reinbeitedistriktene i Øst-Finnmark*, 1989 (jnr. 16/1553-26) s. 17

83 Opplysningene om Anders Johannesen Guttorm og etterkommernes fødsels- og dødsår, samt bosteder mv. er i hovedsak hentet fra Erik Schytte Blix, *Karasjokslekter*, 2. utg. med tillegg (1989) s. 197-204.

84 Opgaver afgivne inden Vinterthinget for Karasjok i Aaret 1855 efter Anmodning fra Amtmanden i Finnmark Amt (Riksarkivet, RA/S-1247/2/E/Eb/L0008) (jnr. 16/1553-20).

Ett av Johannes Andersen Guttorms og Kristine Persdatter Gaups fem barn var Anna Ravna Gaups oldefar på morssiden, *John Johannesen Guttorm* (1869-1930). Han var reineier og gift med Anne Larsdatter Somby (1879-1937). De bodde på Karasjok kirkested.

Ifølge Kristian Nissens beitebruksoversikt for 1910 var John Johannesen Guttorm og familien i siidaen til Johns eldre bror, Per Johannesen Guttorm (1864-1927). Siidaen var 1. desember 1910 ved Iešvárri.[85] John Johannesen Guttorm var også i brorens siida i 1911/12. Sommeren 1911 var siidaen på «Cægajok» (Ceakkojohka). Høsten 1911 holdt den til ved Geaimmesuolu, ved nyttår 1912 ved Goikenjavevárri ovenfor Bieskkenjárga, og rundt 1. april 1912 ved Geaimmevárri.[86]

Iešvárri der siidaen var i desember 1910 og Geaimmevárri er nord for Iešjohka, og utenfor kravsområdet. Goikenjavevárri er omtrent midt i kravsområdet.

Fra 1913/14 til og med 1917/18 var John Johannesen Guttorm med familie i egen siida. Høst- og vinterbeiteområdene var Geaimmejávri, Báhkilskáidi og Skáidegeahči (1913/14), Máilevađđa og Geaimmejohka (1915/16), Nieiddaidvárri og Loddenjárga (1916/17), og Nieiddaidvárri og Háldi (1917/18).[87] Alle områdene ligger utenfor kravsområdet.

John Johannesen (Johansen) Guttorm hadde i 1920 sommerbeite ved Ravnastua og i 1920/21 vinterbeite «*omkring Karasjok*».[88] Om det siktes til Kárášjohka, kan han ha hatt vinterbeite innenfor kravsområdet.

Sommeren 1923 hadde siidaen til John Johannesen Guttorm «*med hustru og 4 barn*» tilhold ved Ráksavárri på Vuorjenjárga. Vinteren 1924 var siidaen ved Vuoskkovárri som er nord for Iešjohka og utenfor kravsområdet. Sommeren 1924 var siidaen på Vuorji.[89]

John Johannesen Guttorm døde i 1930 og er følgelig ikke nevnt i Tharald Frettes oppgaver over reindriften i Karasjok for 1932/33. Det er heller ikke Johns enke, Anna Larsdatter Somby som døde i 1937, eller deres sønn Per Johnsen Guttorm (1908-1963), som var far til Anna Ravna Gaups mor, Kirsten Berit (Guttorm) Gaup (1943-2000), og gift med Susanne Persdatter (Sara) Guttorm (1914-1981). På 1950-tallet var Per Johnsen Guttorm og kona trolig i den siidaen Vorren omtaler som «*W.7*», sammen med blant annet Anna Ravna Gaups foreldre, Lars Larsen Gaup jr. og Kirsten Berit (Guttorm) Gaup. Siidaen hadde felles vinterbeiter med «*W.2*» som var den siidaen Rasmus Larsen Bær tilhørte, ved Šuolggajohka, Goikenjavevárri, Šuolggaskáidi, Buortnavárri, og i den øvre delen av Šuolggajohkas dalføre, jf. punkt 18.5.2 og 18.5.3 (1).

Per Johnsen Guttorm oppgir i sin reindriftsmelding for 1962 «Vuosvuom» (Vuoskkovuopmi) som vinterbeiteområde, mens han i meldingen for 1961 oppgir vinterbeite i Reinbeitedistrikt 18, men ikke hvor i distriktet beitingen skulle foregå. Det samme gjelder hans enke, Susanne Persdatter (Sara) Guttorm i hennes meldinger for 1963, 1964 og 1966 til 1973.[90]

Når det gjelder reindriften til Kristen Berit (Guttorm) Gaup (1943-2000) og hennes mann, Lars Larsen Gaup jr. (1937-1966) viser kommisjonen til redegjørelsen i punkt 18.5.3 (1).

18.5.4 Bær-familiens og Gaup-familiens felles siidadrift fra tidlig på 1990-tallet

Som fremholdt i punkt 18.3.1, har Mirkocáza siida opplyst at Bær-familien og Gaup-familien har hatt midlertidig felles siidadrift siden 1989 og permanent siden 1992/93.

Kommisjonen har ikke funnet opplysninger om deres felles siidadrift på 1990-tallet i skriftlige kilder, men i høringsdokumentet til forslaget om nye distriktsgrenser for Polmak og Karasjok opplyser Reindriftsforvaltningen at hele Jáhkenjárga sommersiida, som Bær-familien tilhører, vinteren 2003 var samlet «*på sør- og østsiden av Kárášjohka*», fra «*Buordnavárri og nordover til Kárášjohka*». Det fremgår videre at Bær-familiens vintersiida i 1989 brukte den sørlige delen av området ved Buortnavárri, jf. også punkt 18.5.2, mens en annen av vintersiidaene i Jáhkenjárga sommersiida (Utsi), brukte den nordlige delen ved Dákteroavvi. Ifølge Reindriftsforvaltningen var forskjellen mellom bruken i 1989 og 2003 at den siidaen som i 1989 brukte Dákteroavvi (Utsi) hadde trukket lenger østover, og at en enhet fra Láhtin sommersiida (Gaup) drev sammen med Bær-familien.[91]

Areal- og gjerdeutvalget (AG-utvalget) hadde som oppgave å avklare beitegrenser mellom siidaene i Reinbeitedistrikt 16. Rasmus Nils Bær i Mirkocáza siida deltok på

85 Riksarkivet, *Arkivet etter Landbruksdepartementet, Reindriftsinspektøren* (RA/S-6046/D/Da/L0013), Dokumenter ang. reindrift i Finnmark m.fl. steder i Finnmark (jnr. 16/1553-1).

86 Kirsti Strøm Bull, *Reinbyer i Finnmark på begynnelsen av 1900-tallet,* 2005 s. 64-65. Fra 1911/12 til 1915/16 er John Johannesen Guttorm ført opp som John Johansen Guttorm, men øvrige opplysninger viser at det er samme person.

87 Kirsti Strøm Bull, Op. cit., 2005 s. 92-93 (1913/14), 116-117 (1915/16) og 132-133 (1917/18), og Kristian Nissen, Beitebruksoversikt, 1916/17 (jnr. 14/336-43).

88 Politimester Ole Lie, *Dokumenter ang. mandtalsbøker over lapperne, Mandtal over fjeldfinfamilier i Karasjok og Polmak*, 1921, (reineier nr. 66, John Johansen Guttorm) (jnr. 14/336-43).

89 Kirsti Strøm Bull: *Reinbyer i Finnmark på begynnelsen av 1900-tallet* (2005), s. 166-167.

90 Per Johnsen Guttorm og Susanne Persdatter Sara Guttorm, *Reindriftsmeldinger 1961-1978* (jnr. 14/336-49).

91 Reindriftsforvaltningen, *Forslag til nye distriktsgrenser for Polmak og Karasjok*, (jnr. 16/1553-8) 2003 s. 42.

seks forhandlingsmøter om vinterbeitegrensene med andre siidaer; 19. februar 2008 med «*vintersiidagruppen Klemet L. Gaup*» (Nilut Piera bártnit, jf. kapittel 14); 21. februar 2008 med «*vintersiidagruppen Samuel John L. Anti*» (Rivkkároggi vintersiida, kapittel 20); 22. februar 2008 med hhv. «*vintersiidagruppen Nils Anders N. Eira*» (familiene Eira og Sara, jf. kapittel 36); «*vintersiidagruppen Juvvin Lemet Siida*» (etterkommere av Klemet Johannesen Guttorm, jf. kapittel 17); og «v*intersiidagruppen Nils Mikkel Somby*» (Nuorrojoga ja Ástevári siiddat, jf. kapittel 35); og 25. februar 2008 med «*vintersiidagruppene John Samuel P. Utsi og Nils S. Utsi*» (Báhkilskáidi siida, jf. kapittel 15 og 19).[92]

Møtereferatene opplyser at det ikke ble oppnådd enighet om beitegrensene mellom Mirkocáza siida og Samuel John L. Anti siida (Rivkkároggi vintersiida). Derimot ble det i hovedsak oppnådd enighet om beitegrensene mellom Mirkocáza siida og de øvrige siidaene, men slik at det fremgår at det var overlappingsområder mellom Mirkocáza siida og Báhkilskáidi dálvesiida og mellom Mirkocáza siida og etterkommerne av Klemet Johannesen Guttorm.[93]

Når det gjelder Mirkocáza siida og Guttorm-etterkommerne, fremgår det at de var «e*nige om beitegrensen*» og at grensen i hovedsak følger Kárášjohka, men at det forekommer overlapping mellom dem «*slik som markert i kartet med skravering i grønnførge*».[94] Det vil si området nord for Kárášjohka ved Govdatroavvi, Čuvgesnjárga og Gorvá.

Arbeidet i AG-utvalget var en del av grunnlaget for fastsettelsen av vinterbeitegrenser i Reinbeitedistrikt 16. Som fremholdt i punkt 18.2, benevner bruksreglene for distrikt 16 Mirkocáza siida som «Mirkko Čahcat siida» eller «Mirkočahca siida». Det daværende styret for Øst Finnmark reinbeiteområde stadfestet bruksreglene 12. juli 2010, og styret for distriktet vedtok 10. mai 2011 beitesonegrenser mellom distriktets siidaer. Mirkocáza siidas vinterbeiteområde er i nord-sør retningen lokalisert i området fra Gorvá til et punkt noe sør for Buortnavárláddot, og i øst-vest retningen fra vestsiden av Iškoras til omtrent Ráitegorži.[95]

Utstrekningen av Mirkocáza siidas vinterbeiteområde er ifølge bruksreglene 60 km^2, og dermed betraktelig mindre enn kravsområdet på 151 km^2. Kravsområdets nordvestlige del er etter bruksreglenes beitegrenser tillagt Klemet Johannesen Guttorms etterkommere i «*Iesjoga siida*» (kapittel 17), og den nordøstlige delen til Báhkilskáidi siida (kapittel 15 og 19). I sørvest er kravsområdet lagt til Rivkkároggi vintersiida (kapittel 20). I sørøst og øst er en liten del av kravsområdet lagt til «Iškoras siida» (Nilut Piera bártnit, kapittel 14) og «Iškurasvuopmi siida».[96]

Samuel John Guttorm er en av etterkommerne av Klemet Johannesen Guttorm (kapittel 17). Som nevnt i punkt 17.5.3, fremmet han på vegne av «Iesjogskaidisiida» («Guttormsiida») 17. desember 2012 krav for Finnmark jordskifterett om opphevelse av de beitebruksreglene Reinbeitedistrikt 16 hadde fastsatt for siidaen, jf. reindriftsloven § 59 fjerde ledd, og anførte at reglene var i strid med dens hevdvunne rettigheter. Det fremgår av jordskifterettens kjennelse 24. oktober 2014 at sakens øvrige parter på dette tidspunktet var distrikt 16 ved Klemet Amund Eira; Iesjotskaiddesiida (Eirasiida) ved Nils Anders N. Eira, Mattis Rasmus N. Eira, Anders Aslak Eira, John N. Eira, Anders A. Sara og Per Ivar Sara (kapittel 36); og «*Mirkko Cahcat Siida*» ved Anna Ravna Gaup og Marit Anne Bær.[97]

Tvisteområdet i saken mellom Iesjogskaidisiida (Guttormsiida) og Mirkko Cahcat Siida (Mirkocáza siida) hadde en utstrekning på tre km^2 og gjaldt området nord for Kárášjohka ved Govdatroavvi, Čuvgesnjárga og Gorvá.[98] Som nevnt over, var dette et område der det under arbeidet i AG-utvalget fremkom at det var en del overlappinger mellom siidaene. Området ble imidlertid ved fastsettelsen av bruksreglene lagt til Mirkocáza siida.

Jordskifteretten viste til at Guttormsiida i tvisten med Mirkocáza siida anførte å ha brukt Govdatroavvi, Čuvgesnjárga og Gorvá, like lenge som sitt øvrige bruksområde, og at deres samarbeid med Bær-familien i Mirkocáza siida om å beite der var «*basert på en avtale og ikke på en hevdvunnen rett*». Det fremgår videre at Anna Ravna Gaup hadde opplyst at Mirkocáza siida hadde brukt tvisteområdet siden 1970 og at siidaens avtale med Guttormsiida fortsatt gjelder. Jordskifteretten la til grunn at hennes familie ikke hadde brukt tvisteområdet lenge nok til å ha opparbeidet seg hevdvunnen beiterett der. Med henvisning til at Bær-familien ikke hadde møtt til rettsforhandlingene bemerket retten videre at dens avgjørelse (i relasjon til Bær-familien) må «*bygge på forklaringene til Guttormsiida*». Jordskifteretten la avgjørende vekt på at Guttormsiida hadde hatt tvisteområdet som beiteområde «*i lang tid*», og fant at

92 Areal- og gjerdeutvalget, Vedlegg 1 til Sluttrapport – *Utkast til: Rammebetingelser for reindriftsnæringen i reinbeitedistrikt 16 – Karasjok Vest*, 3. juni 2008 (jnr. 16/1553-12) s. 2-5.

93 Areal- og gjerdeutvalget, Op. cit., 3. juni 2008 (jnr. 16/1553-12) s. 64, 73, 75, 77, 79 og 84.

94 Areal- og gjerdeutvalget, Op. cit., 3. juni 2008 (jnr. 16/1553-12) s. 77, jf. også kartvedlegg ti sluttrapporten.

95 Reinbeitedistrikt 16, *Bruksregler for Rbd 16 – Karasjok vest*, stadfestet av Områdestyret for Øst-Finnmark 12. juli 2010 med senere endringer godkjent 9. november 2016 og 3. januar 2019 (jnr. 16/1553-33) s. 17 og Reinbeitedistrikt 16, *Vintersiidagrenser i Reinbeitedistrikt 16* (kart), 10. mai 2011 (jnr. 14/315-75).

96 Reinbeitedistrikt 16, Op. cit., 3. januar 2019 (jnr. 16/1553-33) s. 14-17 og Op. cit. 10. mai 2011 (jnr. 14/315-75).

97 Finnmark jordskifterett, *Rettsbok i sak 2000-2012-0041*, 6. februar-24. oktober 2014 (jnr. 14/336-37) s. 9.

98 Finnmark jordskifterett, Op. cit., 6. februar-24. oktober 2014 (jnr. 14/336-37) s. 10.

Reinbeitedistrikt 16 ikke hadde tatt hensyn til dette ved fastsettelsen av beitegrensene.[99]

Jordskifteretten avsa etter dette kjennelse om at beitebruksreglene for vinterbeite mellom Guttormsiida og Mirkocáza siida, måtte oppheves, jf. reindriftsloven § 59 fjerde ledd.[100] Som fremholdt i punkt 17.5.3, avsa retten også i tvisten mellom Guttormsiida og Eirasiida en kjennelse i Guttormsiidas favør, og med en relativt likeartet begrunnelse.

Mirkocáza siida og Eirasiida brakte begge jordskifterettens kjennelse inn for Hålogaland lagmannsrett, og anførte blant annet at Guttormsiida hadde oversittet fristen etter reindriftsloven § 59 fjerde ledd på seks måneder for å reise sak, og at jordskifteretten derfor skulle ha avvist saken. Lagmannsretten var enig i dette, og opphevet både jordskifterettens kjennelse om å fremme saken og jordskifterettens kjennelse om å tilsidesette beitebruksreglene.[101] Dette innebærer at de beitegrensene som styret for Reinbeitedistrikt 16 fastsatte i 2011 fortsatt gjelder.

Bruksreglene for distrikt 16 opplyser ellers at Anna Ravna Gaup i Mirkocáza siida har et skillegjerdeanlegg i Rávdojohka. Dette er utenfor kravsområdet, og bruksreglene har ingen opplysninger om at hun eller andre utøvere i siidaen har gjeterhytter i kravsområdet.[102] Det fremgår imidlertid av brev 15. februar 2016 fra Landbruksdepartementet til Lars Johan Larsen Anti (f. 1990) i Rivkkároggi vintersiida (kapittel 20) at han på grunn av manglende rettslig klageinteresse ikke fikk behandlet sin klage på Landbruksdirektoratets vedtak av 7. august 2014 om å tillate Anna Ravna Gaup å oppføre en gjeterhytte ved Buortnavárjeaggi. Departementet opplyser at direktoratet da det ga tillatelsen forholdt seg til bruksreglene for distrikt 16, og at tillatelsen gjelder «*en gjeterhytte 580 meter innenfor beitebruksgrensen for Mirkocáza siida*».[103]

99 Finnmark jordskifterett, Op. cit., 6. februar-24. oktober 2014 (jnr. 14/336-37) s. 15.

100 Finnmark jordskifterett, Op. cit., 6. februar-24. oktober 2014 (jnr. 14/336-37) s. 16.

101 Hålogaland lagmannsrett, *Kjennelse i sak 15-022031ASK-HALO*, 13. mai 2015 (jnr. 14/336-37) s. 2-9.

102 Reinbeitedistrikt 16, *Bruksregler for Rbd 16 – Karasjok vest*, stadfestet av Områdestyret for Øst-Finnmark 12. juli 2010 med senere endringer godkjent 9. november 2016 og 3. januar 2019 (jnr. 16/1553-33) s. 24 og 27-28.

103 Landbruks- og matdepartementet, *Brev til Lars Johan Larsen Anti,* 15. februar 2016 (jnr. 14/336-42) s. 1-12.

18.6 Kommisjonens vurderinger

18.6.1 Innledning

Som det fremgår av punkt 18.1, er rettighetsmeldingen fremsatt av «*Mirkocáza siida v/Anna Ravna Gaups familie og Marit Anne Bær med brødre*». Meldingen må dermed anses fremmet av driftsfellesskapet Mirkocáza siida, som består av den nevnte personkretsen.

Det forholdet at familiene er i ulike sommersiidaer og har ulik vinterbeitehistorikk frem til slutten av 1980-tallet/tidlig på 1990-tallet, får ikke betydning for vurderingen av dagens rettighetshaverkrets. En siida er en relativt uformell og fleksibel struktur, der både antall siidaer og hvem som til enhver tid tilhører en siida kan variere fra år til år og fra årstid til årstid. Det er imidlertid siidaen, og ikke de enkeltpersonene som til enhver tid inngår i en siida, som er rettighetsbærer i de reindriftsinterne sakene. Dette innebærer at den som blir medlem av en siida etter at eventuelle særrettigheter er etablert for siidaen, vil ha del i siidaens rettigheter fra det tidspunktet vedkommende inngår i siidaen. Se foran i punkt 6.3.8.

Kommisjonen har videre lagt til grunn at Marit Anne Bær (f. 1952) tilhører Mirkocáza siida. Hun har riktignok i brev 13. november 2014 opplyst at hun var i Báhkilskáidi siida (kapittel 19) i to vintersesonger etter at hennes bror John Lars Bær døde i 2010, men at hun ellers har tilhørt Mirkocáza siida siden 1970, jf. punkt 18.3.1. Báhkilskáidi siida har gitt noe avvikende opplysninger om varigheten av dette forholdet, men har i brev 17. november 2014 bekreftet at Marit Anne Bær (og hennes brødre) tilhører Mirkocáza siida, jf. punkt 18.4.3. Det fremgår dessuten av bruksreglene for Reinbeitedistrikt 16 at Marit Anne Bær er én av to siidaandelshavere i Mirkocáza siida («*Mirkko Čahcat siida*»), jf. punkt 18.2.

Når det ellers gjelder forholdet mellom Mirkocáza siida og Báhkilskáidi siida, har begge opplyst at de har hatt felles vinterbeitebruk de siste årene, jf. blant annet intervju med Arvid Næss 18. mai 2020, omtalt i punkt 18.3.1, og opplysninger fra Báhkilskáidi siida gjengitt i punkt 18.4.3. Siidaene har imidlertid fremmet rettighetskrav uavhengig av hverandre. Kommisjonen har derfor vurdert deres respektive krav separat med grunnlag i den bruken siidaene og deres rettsforgjengere har utøvd, jf. punkt 18.6.2 og kapittel 19.

Spørsmålet i det følgende er om Mirkocáza siidas og rettsforgjengernes bruk gir grunnlag for erverv av særlig vinterbeiterett. Kildematerialet som foreligger før Vorrens nedtegnelser på 1950-tallet er med unntak av årene 1910 til 1924, relativt fragmentarisk, men rettsforgjengerne synes i denne perioden bare unntaksvis å ha brukt kravsområdet. Gaup-familiens rettsforgjengere på morssiden var riktignok ved nyttår 1912 i en siida som oppholdt seg ved

Goikenjavevárri sentralt i kravsområdet, jf. punkt 18.5.3, men ellers synes bruken både til Gaup-familiens og Bær-familiens rettsforgjengere å ha foregått utenfor kravsområdet.

Kildematerialet tyder imidlertid på at bruken i alle fall i deler av området var påbegynt i 1953, og dermed har pågått i nærmere 70 år, om enn med noen avbrudd, jf. punkt 18.5.2 til 18.5.4. Det er i juridisk teori antatt at den nedre grensen for alders tids bruk er 50 år. Det finnes imidlertid knapt noen eksempler fra rettspraksis på at brukstid under 70 år har ledet til rettighetserverv med grunnlag i alders tids bruk.[104] Se nærmere foran i punkt 6.3.3.2.

Kommisjonen vil derfor ta utgangspunkt i hevdsreglene, og vil fordi Mirkocáza siida består av personer tilhørende Bær-familien og Gaup-familien se hen til begge familienes bruk.

18.6.2 Har Mirkocáza siida fortrinnsrett til vinterbeite i kravsområdet?

18.6.2.1 Tidsvilkåret

Det følger av hevdsloven § 8 første ledd, jf. § 7 annet ledd, sammenholdt med § 2 at det kreves 20 års bruk «*i samanheng*» for å erverve bruksrett med grunnlag i hevd dersom bruken har vist seg ved en «*fast tilstelling*», og 50 års sammenhengende bruk dersom dette ikke er tilfellet.

Det fremgår av Ørnulv Vorrens beitebruksbeskrivelser for årene 1953 til 1957 at Bær-familien hadde vinterbeite ved Šuolggajohka, Goikenjavevárri, Šuolggaskáidi, Buortnavárri, og i den øvre delen av Šuolggajohkas dalføre, jf. punkt 18.5.2. Ifølge Vorren brukte også Gaup-familien Goikenjavevárri, Šuolggaskáidi og Buortnavárri som vinterbeite, riktignok slik at reinflokkene beitet hver for seg, jf. punkt 18.5.3. Disse områdene ligger relativt sentralt i kravsområdet. Ifølge Bajos-rapporten brukte Bær-familien omtrent de samme områdene i 1987/88, og familiens bruk har fortsatt etter dette, jf. punkt 18.5.2 og 18.5.4.

Mirkocáza siidas representanter sa imidlertid på intervjumøtet 6. august 2014 at Bær-familien hadde vinterbeite ved Goššjohka, sørøst for kravsområdet, fra 1963 til 1970, jf. punkt 18.3.1. Det har dermed vært et bruksavbrudd på sju år. Som fremholdt i punkt 6.3.2.1, jf. punkt 6.3.7, følger det av hevdsloven § 7 annet ledd, jf. § 6 annet ledd at et bruksopphold på to år eller mer vil stanse et pågående hevdserverv. Bær-familiens bruk av kravsområdet før 1970 oppfyller dermed ikke hevdslovens krav om at bruken må vært utøvd «*i samanheng*».

Når det gjelder Gaup-familiens bruk av kravsområdet, har Mirkocáza siida blant annet på intervjumøtet 6. august 2014 og på høringsmøtet 14. februar 2017 opplyst at Kirsten Berit (Guttorm) Gaup som var ansvarlig for familiens drift etter at hennes mann, Lars Larsen Gaup jr. døde i 1966, brukte kravsområdet frem til 1976. Etter dette hadde hun i 12-13 år vinterbeite på Vuoskkovuopmi nordvest for Karasjok kirkested før hun midlertidig i 1989 og permanent fra 1993 var tilbake i det området familien hadde brukt frem til 1976, jf. punkt 18.3.1.

Det har dermed også vært et fristavbrytende opphold i Gaup-familiens bruk av kravsområdet, og familiens bruk ble først permanent gjenopptatt fra 1993. Bær-familiens bruk av (deler av) kravsområdet ble imidlertid ut fra opplysningene i saken gjenopptatt i 1970. Bær-familien og Gaup-familien har dessuten i alle fall siden 1993 vært i samme siida, og som nevnt foran, er det siidaen og ikke de enkeltpersonene som til enhver tid inngår i siidaen, som er rettighetsbærer for eventuelle særlige reindriftsrettigheter. Gaup-familiens bruksopphold er derfor uten betydning for vurderingen av tidsvilkåret og rettighetshaverkretsen.

Kommisjonen legger etter dette til grunn at starttidspunktet for eventuelt hevdserverv på Mirkocáza siidas hånd er da Bær-familien gjenopptok bruken i 1970. Det foreligger ikke holdepunkter for at det etter dette har vært bruksavbrudd av betydning, i alle fall ikke sentralt i kravsområdet som blant annet omfatter Goikenjavevárri, Šuolggaskáidi og Buortnavárri. Det foreligger ingen opplysninger om ikkebruk etter 1970, og de kildene som har konkret informasjon om bruk av bestemte områder viser at Bær-familien brukte områdene på slutten av 1980-tallet. Dette var ifølge reindriftsforvaltningen tilfellet også i 2003, og områdene er i bruksreglene for Reinbeitedistrikt 16 fra 2011 tillagt Mirkocáza siida, jf. punkt 18.5.4.

Kommisjonen anser det derfor sannsynliggjort at Mirkocáza siida har brukt den sentrale delen av kravsområdet i over 50 år, og at tidsvilkåret for langhevd i hevdsloven § 8 første ledd derfor er oppfylt. Om dette er tilfellet også i kravsområdets nordlige og sørlige deler er mer usikkert, men dette vil også bero på hvilken bruk som faktisk er utøvd, jf. punkt 18.6.2.2.

For øvrig har Mirkocáza siida ifølge opplysninger gitt av Anna Ravna Gaups samboer, Arvid Næss, 18. mai 2020 også flere faste installasjoner i kravsområdet; et skillegjerdeanlegg på Bajit Šuolggaskáidi som ble satt opp tidlig på 1990-tallet; en gjeterhytte på Buortnavárjeaggi som er oppført en gang etter årtusenskiftet; og et sperregjerde oppført for 10 år siden fra Báhkilvárri og sørover. Av disse innretningene har bare skillegjerdeanlegget på Bajit Šuolggaskáidi stått lenge nok til å gi grunnlag for å anvende reglene om 20 års hevdstid.

Fordi kravet om 50 års brukstid er oppfylt, får imidlertid skillegjerdet ikke selvstendig betydning ved vurderingen av tidsvilkåret. Det gjør heller ikke det skillegjerdet siidaen

104 Gunnar Eriksen, *Alders tids bruk*, 2. utg. (2008), s. 190-195.

ifølge Arvid Næss hadde ved Lávvár-aja fra slutten av 1980-tallet til noen år før 2020.

18.6.2.2 Bruksvilkåret

Hevd av bruksrett forutsetter at rettighetspretendenten har brukt hevdsobjektet «*som om han var bruksrettshavar*», jf. hevdsloven § 7 første ledd og punkt 6.3.2.2. For å erverve en særrett til vinterbeite i kravsområdet, må derfor Mirkocáza siida i full hevdstid ha brukt dette på en måte som i innhold og omfang tilsvarer den bruken innehaveren av en slik særrett ville ha utøvd.

Dette må i det minste innebære at siidaen har brukt området mer enn andre siidaer, mens erverv av en eksklusiv vinterbeiterett vil kreve at bruken har vært eksklusiv eller dominerende sammenliknet med andre siidaers bruk, jf. punkt 6.3.6. Ved vurderingen må det også se hen til at eventuelt erverv av en særrett til vinterbeite ikke vil gå på bekostning av grunneierens rett, men på bekostning av andre bruksrettshaveres rett. Spørsmålet er derfor ikke om brukens nærmere innhold og omfang har gitt grunneieren en oppfordring om å protestere mot bruken, men om andre reindriftsberettigede i området har fått en slik oppfordring.

Ørnulv Vorrens materiale viser at Mirkocáza siidas rettsforgjengere ikke var alene om å bruke kravsområdet på 1950-tallet. Det var tre andre familier i den vintersiidaen («*W.2*») som Bær-familien tilhørte, og Gaup-familien var i en vintersiida («*W.7*») som besto av tre «*Nilut-siidaer*» som hadde samme vinterbeiteområde som «*W.2*», jf. punkt 18.5.2 og 18.5.3.

Vorren sier ikke noe om hvilken av «Nilut-siidaene» forgjengerne til Gaup-familien i dagens Mirkocáza siida tilhørte. Kommisjonen har imidlertid i punkt 14.5.2 antatt at de tre «Nilut-siidaene» var siidaene til Nils Larsen Gaup (1892-1983) og hans sønner, Lars Nilsen Gaup (1920-2006) og Per Nilsen Gaup (Nilut Piera) (1924-2016). Sammenholdt med Mirkocáza siidas opplysninger om at Lars Larsen Gaup jr. (1937-1966) så lenge han drev reindrift var i samme siida som sin fetter, Per Nilsen Gaup, jf. punkt 18.3.1 og 18.3.2, er det nærliggende å anta at han på 1950- og 1960-tallet drev sammen med rettsforgjengerne til Nilut Piera bártnit (kapittel 14), og at Kirsten Berit Gaup fortsatte samdriften frem til 1976. Dette stemmer dessuten overens med Nilut Piera bártnits bemerkninger, jf. punkt 18.4.1.

Bruksforholdene på 1950- og 1960-tallet får ikke direkte betydning for vurderingen av bruksvilkåret når kommisjonen i punkt 18.6.2.1 har lagt til grunn at avbruddet i Bær-familiens bruk på 1960-tallet medfører at hevdservervet tidligst kan ha startet i 1970.

Kommisjonen har ikke funnet skriftlige kilder som omtaler vinterbeitebruken til Bær-familien mellom 1970 og 1987, ut over at reindriftsmeldingene for årene 1970 til 1973 opplyser at familiens utøvere hadde vinterbeite i Reinbeitedistrikt 18 (Karasjok vinterbeite), men uten at det er sagt noe nærmere om hvor i distriktet beiting foregikk. Bajos-rapporten opplyser at familien i 1987/88 brukte Buortnavárri, Buortnavárseaibbuš, Šuolggamohkki, Sohkkarávži og Goikenjavevárri som vinterbeite. Sakens øvrige skriftlige kilder tyder på at familien brukte dette området, som er nokså sammenfallende med det området den brukte på 1950-tallet, i 1989 (Rushfeldt-rapporten), 2003 (høringsdokumentet til forslaget om nye distriktsgrenser), 2007/08 (AG-utvalget) og fra 2011 (bruksreglene for Reinbeitedistrikt 16), jf. punkt 18.5.2 og 18.5.4.

Videre er det ikke noe i sakens muntlige informasjon som tilsier at det fra 1970 og frem til i dag har vært nevneverdige opphold i familiens bruk av de nevnte områdene, som ligger sentralt i kravsområdet. Riktignok sa John Mathis Utsi (f. 1979) i sin forklaring for Nuorrojoga ja Ástevári siiddat (kapittel 35) at Mirkocáza siidas (og Báhkilskáidi siidas) vinterbeiter «*er helt andre steder enn der de har fremmet krav*», jf. punkt 18.4.5. Med dette siktet han imidlertid neppe til den sentrale delen av kravsområdet, men til Ráitevárri-området sørvest i kravsområdet der det er overlapp mellom kravene fra de siidaene han representerte og kravet fra Mirkocáza siida.

Ut fra den foreliggende informasjonen kan det ikke legges til grunn at Mirkocáza siida har brukt Ráitevárri på en måte som oppfyller bruksvilkåret for erverv av en særrett til vinterbeite. Selv om siidaen har navn etter Mirkkočahca i den sørøstlige delen av kravsområdet, er det heller ikke tilstrekkelige holdepunkter for at bruksvilkåret for erverv av en slik særrett i dette området er oppfylt i perioden fra 1970 og frem til i dag. Det samme gjelder i den nordlige delen av kravsområdet fra Gorvá og nordover mot Bieskkenjárga, Báhkilvárri og Jeagilvárri.

Slik kommisjonen ser det, er det godt mulig at Mirkocáza siida og rettsforgjengerne tidvis kan ha hatt vinterbeite i flere av disse områdene etter 1970. Det er imidlertid ikke tilstrekkelige holdepunkter for å konkludere med at bruksvilkåret for erverv av en fortrinnsrett til vinterbeite er oppfylt i de sørlige og nordlige delene av kravsområdet.

Områdene *Govdatroavvi, Čuvgesnjárga og Gorvá* er sentralt i kravsområdet og er i bruksreglene for Reinbeitedistrikt 16 tillagt Mirkocáza siida. AG-utvalget har betegnet dette som et overlappingsområde mellom Mirkocáza siida og etterkommere av Klemet Johannesen Guttorm, mens Finnmark jordskifterett i kjennelsen avsagt 24. oktober 2014 la til grunn at området tilhører Guttorm-etterkommerne. Hålogaland lagmannsrett opphevet jordskifterettens kjennelse fordi saken var fremmet etter fristen i reindriftsloven § 59 fjerde ledd, og tok følgelig ikke stilling til de materielle spørsmålene, jf. punkt 18.5.4.

Ut fra AG-utvalgets opplysninger om at tvisteområdet var et overlappingsområde og det som fremkom under jordskiftesaken, må det legges til grunn at Mirkocáza siida har brukt området, men Guttorm-etterkommerne anførte for jordskifteretten at bruken hadde grunnlag i en avtale. For kommisjonen er det ikke grunn til å gå inn på det underliggende grunnlaget for Mirkocáza siidas bruk. Siidaens vinterbeiteområder er i hovedsak sør for Kárášjohka, mens Govdatroavvi, Čuvgesnjárga og Gorvá, er på nordsiden. Sett i lys av at Kárášjohka i alle fall tradisjonelt må ha vært en naturlig beitegrense, kan det ikke legges til grunn at Mirkocáza siidas bruk på nordsiden har hatt påkrevd innhold og omfang til å oppfylle bruksvilkåret for erverv av en særrett til vinterbeite i dette området. Det er også usikkert hvor lenge bruken har pågått.

Derimot har kommisjonen foran lagt til grunn at Guttorm-etterkommernes bruk av dette området i full hevdstid har hatt tilstrekkelig innhold og omfang for erverv av en særrett i form av en fortrinnsrett til vinterbeite, jf. punkt 17.6.2.2, jf. 17.6.4.

Når det ellers gjelder den sentrale delen av Mirkocáza siidas kravsområde som blant annet omfatter Šuolggaskáidi, Buortnavárri, Buortnavárseaibbuš, Šuolggamohkki, Sohkkarávži og Goikenjavevárri, er det opplyst at Mirkocáza siida har hatt delvis felles vinterbeitebruk med Báhkilskáidi siida etter at John Lars Bær døde i 2010, jf. punkt 18.3.1 og 18.4.3. Báhkilskáidi siida består av rettsetterfølgerne til en annen av de familiene som ifølge Vorren tilhørte siida «*W.2*» på 1950-tallet. Vorren omtaler denne familiesiidaen som «*Roan'cen-Anti-sii'dâ*» (Anders Samuelsen Utsi, 1925-2017), jf. punkt 15.5 og 19.5.

De tre Nilut-siidaene som ifølge Vorren brukte det samme området som «*W.2*» på 1950-tallet, hadde sluttet å bruke disse områdene i 1987/88 og tatt i bruk vinterbeiteområder lenger nord og øst, jf. punkt 14.5.2. Det er usikkert når bruken av områdene i den sentrale delen av Mirkocáza siidas kravsområde tok slutt, men bruken synes i alle fall å ha pågått frem til 1976 da Kirsten Berit (Guttorm) Gaup etter å hatt vinterbeite sammen med rettsforgjengerne til Nilut Piera bártnit, flyttet sin vinterbeitebruk til Vuoskkovuopmi nordvest for Karasjok kirkested.

Bajos-rapporten opplyser også at en siida bestående av Klemet A. Eira, Rasmus Mathis Bær og Anders R. Bær (siida 26) hadde vinterbeite blant annet på Šuolggaskáidi i 1987/88.[105] Det foreligger ikke opplysninger om at denne siidaen ellers har hatt vinterbeite på Šuolggaskáidi. Sammen med opplysningene om Báhkilskáidi siidas og Nilut-siidaenes bruk, viser dette likevel at Mirkocáza siidas bruk av Šuolggaskáidi, Buortnavárri, Buortnavárseaibbuš, Šuolggamohkki, Sohkkarávži og Goikenjavevárri ikke har vært eksklusiv. Disse områdene har imidlertid vært viktige for siidaen i hele perioden. Kommisjonen legger derfor til grunn at Mirkocáza siidas bruk her oppfyller bruksvilkåret for erverv av en fortrinnsrett til vinterbeite.

18.6.2.3 Godtrovilkåret

Spørsmålet er etter dette om kravet til *god tro* er oppfylt når det gjelder Mirkocáza siida og rettsforgjengernes bruk av Šuolggaskáidi, Buortnavárri, Buortnavárseaibbuš, Šuolggamohkki, Sohkkarávži og Goikenjavevárri. Se hevdsloven § 7 annet ledd, jf. § 4 først ledd, der det fremgår at den som vet at den utøvde bruken ikke har grunnlag i en rettighet ikke oppfyller vilkåret, og at dette også gjelder for den som «*ikkje har vore so aktsam som han burde etter tilhøva*».

Det må derfor vurderes om Mirkocáza siidas og rettsforgjengernes bruk av områdene som vinterbeite har vært utøvd på grunnlag av en oppfatning om at de her har en fortrinnsrett fremfor andre siidaer til slik beitebruk, og om de kan bebreides for å ha oppfattet situasjonen slik, jf. punkt 6.3.2.3. Ved vurderingen må det ses hen til at det når de øvrige hevdsvilkårene er oppfylt, gjelder en presumsjon for at også godtrokravet er oppfylt. Det vil si at kravet må anses oppfylt med mindre det foreligger konkrete holdepunkter for noe annet, jf. punkt 6.4.2.

Blant forhold som kan gi slike holdepunkter er andres bruk av hevdsområdet, og om andre har protestert mot hevdspretendentens bruk. Uimotsagt bruk kan gi grunnlag for en beskyttelsesverdig rettsoppfatning om at bruken har grunnlag i en underliggende rett, og over tid vil en slik oppfatning kunne bli styrket.[106] For eksempel kan en etterfølgende bruker være i aktsom god tro, selv om det kan være usikkert om den opprinnelige brukeren var det.

I det foreliggende tilfellet har Klemet Johannesen Guttorms etterkommere med henvisning til Finnmark jordskifteretts kjennelse av 24. oktober 2014 anført at «*elveleiet danner den naturlige vinterbeitegrensen*», jf. punkt 18.4.2. Dette må anses som en anførsel om at området Gorvá, Govdatroavvi og Čuvgesnjárga som ligger nord for elveleiet er deres, og ikke Mirkocáza siidas vinterbeiteområde. Videre har Nuorrojoga ja Ástevári siiddat anført at Mirkocáza siidas vinterbeiter «*er helt andre steder*» enn «*der Mirkocáza siida har fremmet krav*», jf. punkt 18.4.5. Dette må imidlertid oppfattes som en henvisning til den sørvestlige delen av kravsområdet, og ikke til den delen av kravsområdet der Mirkocáza siidas bruk etter kommisjonens syn oppfyller

105 A/L Bajos *Analyse og plan for organisering av utnyttelsen av beite- og drifts-arealet i reinbeitedistrikt 17/18, Karasjok høst-/vinter-/vårbeiter*, 1989 s. 25.

106 Se for eksempel Gunnar Eriksen, *Alders tids bruk,* 2. utg. (2008) s. 240.

bruksvilkåret for erverv av en fortrinnsrett, jf. punkt 18.6.2.2.

Vorren har opplyst at den siidaen som Bær-familien («*W.2*») i dagens Mirkocáza siida tilhørte, på 1950-tallet hadde samdrift av områdene ved Šuolggavárri, Goikenjavevárri og Buortnavárri med forskjellige siidaer tilhørende Nilut-slekta («*W.7*») og som Anna Ravna Gaups rettsforgjengere hadde samdrift med, jf. punkt 18.5.2 og 18.5.3. Dette er imidlertid rundt 15 år før Bær-familien tidlig på 1970-tallet gjenopptok bruken av den sentrale delen av kravsområdet, og kan vanskelig ha gitt grunnlag for at Bær-familien ikke skulle hatt en oppfatning om at de hadde rett til beite i området da de gjenopptok bruken. I likhet med den sambruken Mirkocáza siidas utøvere fra ca. 2010 har hatt med Báhkilskáidi siida, må dette anses som en form for avtalt sambruk, og ikke som konkurrerende beitebruk.

Det er heller ikke grunnlag for å anta at den vinterbeitebruken siidaen til Klemet A. Eira, Rasmus Mathis Bær og Anders R. Bær ifølge Bajos-rapporten utøvde på Šuolggaskáidi i 1987/88, jr. punkt 18.6.2.2, har brakt datidens utøvere i Mirkocáza siida ut av aktsom god tro om at de hadde fortrinnsrett til kravsområdet. Bruken var begrenset til et mindre område i den vestlige delen av Mirkocáza siidas kravsområde, og later ikke til å ha hatt noen varighet ut over den aktuelle vintersesongen. Det foreligger bortsett fra dette ingen muntlige eller skriftlige opplysninger om andres bruk av den sentrale delen av kravsområdet.

Kommisjonen legger etter dette til grunn at Mirkocáza siidas rettsoppfatning korresponderer med en rett tilsvarende en fortrinnsrett til vinterbeite ved Šuolggaskáidi, Buortnavárri, Buortnavárseaibbuš, Šuolggamohkki, Sohkkarávži og Goikenjavevárri. Godtrokravet for erverv av en fortrinnsrett til vinterbeite i disse områdene er følgelig oppfylt.

18.6.2.4 Konklusjon

Mirkocáza siida har med grunnlag i hevd ervervet en fortrinnsrett til vinterbeite i områdene Šuolggaskáidi, Buortnavárri, Buortnavárseaibbuš, Šuolggamohkki, Sohkkarávži og Goikenjavevárri. Se kartet i figur 18.6. Innholdet i begrepet «*fortrinnsrett*» er forklart i punkt 7.2.1.

I de øvrige delene av kravsområdet har Mirkocáza siida andel i den alminnelige reindriftsretten.

Figur 18.6

19. BÁHKILSKÁIDI SIIDA (VINTERBEITE)

19.1 Hva saken gjelder

Spørsmålet i saken er om Báhkilskáidi siida har ervervet en særrett i form av en fortrinnsrett til vinterbeite i et område på rundt 200 km², i hovedsak lokalisert sør og øst for Kárášjohka.

Siidaens rettighetsmelding er datert 5. februar 2012 (jnr. 14/352-7) og gjelder rett til høstbeite og vinterbeite. Høstbeitekravet er behandlet i kapittel 15, mens vinterbeitekravet behandles i det følgende. For en oversikt over kommisjonens arbeid med saksopplysningen og korrespondanse med Báhkilskáidi siida mv. vises det til gjennomgangen i punkt 15.1.

Vinterbeitekravet omfattet da kommisjonen mottok det, et område på østsiden av Kárášjohka fra Ássebákti og sørover til Gorvá og derfra østover mot Linddejeaggi og nordover til der bekken Giemajogaš renner ut i Kárášjohka, og vestover langs Kárášjohka til Ássebákti. Senere har siidaen utvidet kravsområdet sørvestover slik at det blant annet også omfatter Goikenjavevárri, Buortnavárri, Šuolggaskáidi og Čuvgesnjárga. Området overlapper delvis med krav fra Nilut Piera bártnit (kapittel 14), Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida (kapittel 16), Etterkommere av Klemet J. Guttormsen (kapittel 17), Mirkocáza siida (kapittel 18), Rivkkároggi vintersiida (kapittel 20), Iŋgosiid siida (kapittel 21) og

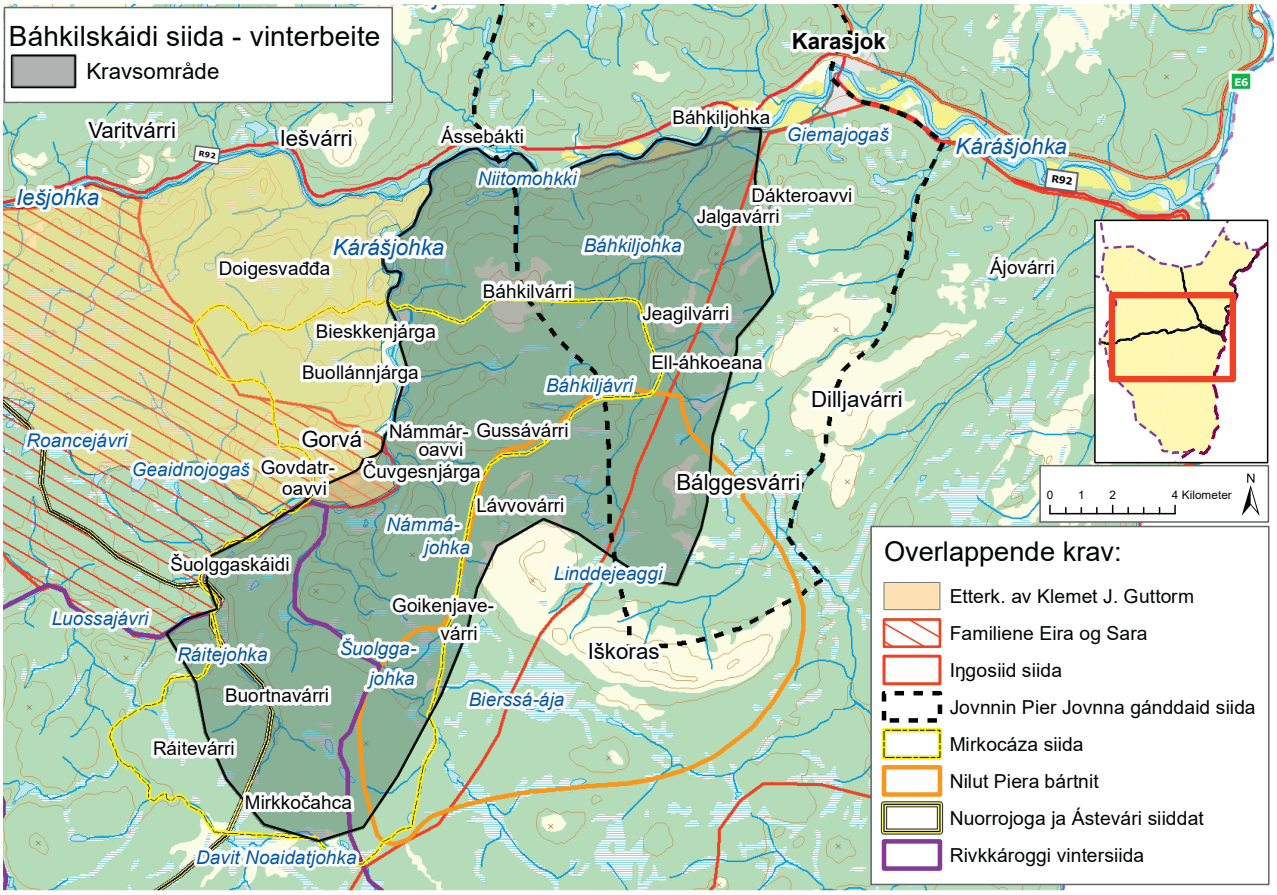

Figur 19.1

Nuorrojoga ja Ástevári siiddat (kapittel 35). Se figur 19.1.

Ole Henrik Magga har fratrådt som inhabil ved behandlingen av den delen av kravet fra Báhkilskáidi siida som overlapper kravet fra Iŋgosiid siida, jf. punkt 7.2.3 og 21.1.

19.2 Nærmere om sakens bakgrunn

Det kan når det gjelder sakens bakgrunn vises til omtalen i punkt 15.2, men det nevnes også her at Báhkilskáidi siida tilhører reinbeitedistrikt 16 Karasjok vest (Kárášjoga oarjjabealli) og at siidaen har vinterbeite i områdene rundt Báhkilvárri og Gussajávri sør for Kárášjohka, i et område som ifølge bruksreglene for distrikt 16 har en utstrekning på 75 km^2. Om sommeren og høsten er siidaen en del av Jáhkenjárgga siida, som har sommerbeiteområder i Måsøy kommune, og høstbeiter i Karasjok kommune, nordvest for kirkestedet. Foruten Báhkilskáidi siida, tilhører også Mirkocáza siida (kapittel 18) Jáhkenjárgga siida om sommeren og høsten.

Báhkilskáidi siida består av barn og barnebarn av Per John Samuelsen Utsi (Roncen Jovnna) (f. 1938) og Alette Johnsdatter (Guttorm) Utsi (1939-2008). Frem til 2020 hadde siidaen to siidaandeler. De tilhørte Per John Samuelsen Utsis sønner John Samuel Utsi (f. 1970) og Anders Mathis Utsi (1976-2020). Etter at Anders Mathis døde, har hans siidaandel vært gjenstand for privat skifte. Kommisjonen kjenner ikke til om dette er avsluttet. Se ellers den noe nærmere omtalen av siidaen og dens rettsforgjengere i punkt 15.2.

19.3 Bemerkninger fra Báhkilskáidi siida

Nedenfor gjennomgås Báhkilskáidi siidas bemerkninger angående vinterbeitekravet. Siidaens bemerkninger angående høstbeitekravet er gjengitt i punkt 15.3.

I rettighetsmeldingen som er datert 5. februar 2012 viser Báhkilskáidi siida til at den bruker de samme områdene som forfedrene, og anfører at siidaen ut fra reindriftssamisk kultur og næringstradisjoner har opparbeidet seg rettigheter med grunnlag i sedvanerett og alders tids bruk til «*besittelse og bruk av de samme [områdene] som vårt beiteland*».[1]

I et vedlegg til meldingen utdyper Báhkilskáidi siida dette og viser til at den fra gammelt av har hatt sitt tradisjonelle vinterbeiteområde «*like sør for Kárášjohka*»:[2]

> «Beitegrensen for vårt opprinnelige beiteområde gikk fra Sahájogaš [Giemajogaš] utløp i Kárášjohka, derfra oppover Sahájogaš og rundt Jeagilvárri, rundt Bálggesvárri og frem til Linddejeaggi, og derfra langs foten av og rundt Iškoras frem til Iškorasveien. Derfra langs Iškorasveien til Kárášjohka ved Gorva. Derfra nedover etter Kárášjohka og helt ned til utgangspunktet [ved] Sahájogaš utløp i Kárášjohka.»

Siidaen kartfester og beskriver det området den mener å ha krav på med grunnlag i bruk gjennom flere generasjoner, og anfører at den «*har opplevd et stadig større press fra andre vintersiidagrupper som over lengre tid har latt sine rein krysse grensen og beite innenfor våre områder*.» Dette har ifølge siidaen medført at den de siste 15-20 årene har mistet betydelige beitearealer, særlig til Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida (kapittel 16), slik at Báhkilskáidi siidas vinterbeitebruk nå er begrenset til følgende «*geografiske kjerneområde*»:[3]

> «Fra Kárášjohka og oppover Báhkiljohka frem til munningen av Ell-áhkojohka (ája), og oppover Ell-áhkojohka rundt Bálggesvárri og frem til Linddejeaggi, og derfra langs foten av Iškoras frem til Iškorasveien ved arbeidsgjerdeanlegget til familien Bær. Derfra langs Iškorasveien ned til Kárášjohka ved Gorvá. Derfra nedover etter Kárášjohka og helt ned til utgangspunktet i Báhkiljohkas utløp i Kárášjohka.»

Báhkilskáidi siida opplyser at dette området bare utgjør halvparten av deres opprinnelige vinterbeiteområde. Siidaen har videre anført at den beitegrensen styret for Reinbeitedistrikt 16 fastsatte i mai 2011 ytterligere har innskrenket siidaens vinterbeiteområde uten at siidaen selv var med på avgjørelsen, ved at deres vinterbeiter nå er begrenset til følgende område:[4]

> «Fra Báhkilskáidi – Báhkilvárri til Gussajohka og derfra etter bilveien opp til foten av Iškoras, og videre derfra langs foten av Iškoras frem til Linddejeaggi og frem til Ell-áhkoeana, og derfra nedover til Báhkiljohka og frem til Skáidegeahči og derfra til utgangspunktet.»

Ifølge Báhkilskáidi siida bruker mange siidagrupper flyttleia gjennom siidaens vinterbeiter både under vårflyttingen og i førjulstiden, og stopper og beiter i Báhkilskáidi siidas områder. Báhkilskáidi siida opplyser at den andre siidaen i Jáhkenjárga sommersiida, Mirkocáza siida (kapittel 18), har tatt i bruk en flyttlei som går parallelt med den felles flyttleia

1 Báhkilskáidi siida, *Rettighetsmelding*, 5. februar 2012 (jnr. 14/352-7).
2 Báhkilskáidi siida, Op. cit., 5. februar 2012 (jnr. 14/352-7), vedlegg 1 s. 2.
3 Báhkilskáidi siida, Op. cit., 5. februar 2012 (jnr. 14/352-7), vedlegg 1 s. 2 og kartvedlegg 1 og 2.
4 Báhkilskáidi siida, Op. cit., 5. februar 2012 (jnr. 14/352-7) vedlegg 1 s. 2 og kartvedlegg 3.

gjennom Báhkilskáidi siidas beiteområde. De to siidaene har imidlertid inngått en avtale som innebærer at Mirkocáza siida kan bruke et overlappingsområde innenfor Báhkilskáidi siidas vinterbeiter, og har også tidligere hatt avtaler om Mirkocáza siidas bruk av disse områdene.[5]

Vedlagt meldingen var også utdrag av Ørnulv Vorren, *Finnmarksamenes nomadisme II*, (1962), Reindriftsforvaltningens forslag til ny distriktsinndeling i Finnmark fra 1994 og forvaltningens forslag til nye distriktsgrenser i Polmak og Karasjok fra 2003. Disse utdragene er vedlagt for å dokumentere vinterbeitebruken til Báhkilskáidi siidas rettsforgjengere.

På *intervjumøte 15. oktober 2013* møtte brødrene John Samuel Utsi (f. 1970) og Anders Mathis Utsi (1976-2020) for Báhkilskáidi siida. De utvidet vinterbeitekravet mot sørvest, slik at det blant annet også omfatter Goikenjavevárri, Šuolggaskáidi, Buortnavárri, Mirkkočahca og østsiden av Ráitevárri, og opplyste at Mirkocáza siida brukte området frem til 2010, men at siidaen «*nå er avviklet*». Ifølge Utsi-brødrene var Rasmus Nils Bær (f. 1950) leder for Mirkocáza siida, mens hans søster Marit Anne Bær (f. 1952) i 2013 tilhørte Jáhkenjárga sommersiida. De viste til at de har en konflikt med Anna Ravna Gaup (f. 1966) fordi hun bruker området, og sa at hun tidligere var i Mirkocáza siida, men at hun egentlig er fra Láhtin siida.[6]

For øvrig fremholdt de at bruken av vinterbeiteområdet har pågått i sammenheng i alle fall siden 1950-tallet, og at slekta brukte området også før og like etter andre verdenskrig. De anførte at siidaen har kollektiv bruksrett til området, og opplyste at siidaen (per 2013) ikke har gjeterhytte innenfor Báhkilskáidi siidas anførte vinterbeiteområde, men at den bruker gumpi (mobil hytte på meier). Siidaen har heller ikke reingjerder i vinterbeiteområdet, men ifølge Utsi-brødrene hadde Mirkocáza siida tidligere et «*reingjerde*» ved Lávvovárri.[7]

I *brev 3. mai 2014* påberoper Báhkilskáidi siida seg sammenhengende bruk av siidaens tradisjonelle vinterbeiteområde «*i hvert fall de siste 60-100 årene*». Som dokumentasjon viser siidaen til Ørnulv Vorrens beskrivelser av beitebruken i Karasjok i årene 1953 til 1957, og reindriftsforvaltningens forslag til distriktsgrenser for Karasjok og Polmak fra 2003.[8]

I brevet er det også uttalt at Báhkilskáidi siida og rettsforgjengerne har brukt sitt tradisjonelle vinterbeiteområde «*sammenhengende og uavbrutt [fra] gammelt av, og helt frem til Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida begynte å presse seg inn på området rundt … 1970/80-tallet*» (kapittel 16). Etter å ha vist til at Jovnnin Pier Jovnna (John Persen Guttorm, 1935-2004) tilhørte Njeaiddán siida og hadde vinterbeiter nord for Kárášjohka fra Sieiddejávri og nordvestover, fremholder Báhkilskáidi siida at han byttet sommerbeiter til Hálkavárri, og begynte å bruke områder sør for Kárášjohka som vinterbeite, fra Dákteroavvi og sørvestover. Videre heter det:[9]

> «Etter hvert begynte han også å la sine rein trekke seg på Jeagilvárri og Báhkiljohka-området, og således inn på det området som utgjør Jáhkenjárgga siidas tradisjonelle vinterbeiteområde.
>
> Etter at sønnene hans vokste opp og begynte å delta aktivt i den daglige reindrifta, så begynte Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida å presse seg stadig lenger inn på Jáhkenjárgga siidas tradisjonelle vinterbeiteområde og denne situasjonen skapte omfattende beitekonflikt mellom de to vintersiidagruppene fra midten av 1980-tallet. Situasjonen ble ytterligere forverret da Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida satte opp et ulovlig sperregjerde langs foten av Dákteroavvi/Jeagilvárri, og videre oppover langs Báhkiljohka-dalen frem til Ell-áhkoeana. Dette sperregjerdet står oppført den dag i dag, og dette har ført til at Jáhkenjárgga siida er blitt fratatt/frarøvet et stort område av sitt opprinnelige lovmessige vinterbeiteområde. For ordens skyld finner vi grunn til å opplyse om at vi ved flere anledninger [har] henvendt oss til Reindriftsforvaltningen og har klaget på oppsettet av det aktuelle sperregjerdet».

I *brev 11. mai 2016* gir Báhkilskáidi siida ytterligere opplysninger om siidaens vinterbeitebruk, og viser blant annet til «*høringsuttalelser fra distrikt 13, 14 og 14A datert 30.03.2004*» der det fremgår at Reindriftssjefen skriver: «*Jáhkenjárgga siida har en sammenhengende bruk av områdene sørover til Buordnavárseibboš i den nordøstlige delen av det aktuelle området. [Reindriftsjefen] mener at Muŋkavárri her krenker Jáhkenjárgga sine rettigheter ervervet gjennom bruk i 50 år.*»[10] Báhkilskáidi siida viser også til at det av arbeidsplanene til (daværende) distrikt 16B fra 1994 fremgår at

5 Báhkilskáidi siida, Op. cit., 5. februar 2012 (jnr. 14/352-7) vedlegg 1 s. 2-3.

6 Finnmarkskommisjonen, *Gjennomgang av rettighetsmelding fra Báhkilskáidi siida*, 23. januar 2014 (jnr. 14/352-11) s. 4. Se også s. 1. Anna Ravna Gaup har 30. oktober 2013 sammen med Marit Anne Bær innsendt rettighetskrav (jnr. 14/336-11) for Mirkocáza siida. Dette kravet er behandlet i kapittel 18.

7 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 23. januar 2014 (jnr. 14/352-11) s. 4-5 og 6 (faste installasjoner).

8 Báhkilskáidi siida, *Tilleggsopplysninger*, 3. mai 2014 (jnr. 14/352-13) s. 1.

9 Báhkilskáidi siida, *Tilleggsopplysninger*, 20. mai 2014 (jnr. 14/352-13) s. 2.

10 Báhkilskáidi siida, *Brev til kommisjonen*, 11. mai 2016 (jnr. 14/352-16) s. 2.

reindriftsutøverne tilhørende Jáhkenjárga (sommer)siida har hatt vinterbeiter i følgende tre områder:[11]

> «1) Roncen Jovnnas siida [John Samuelsen Utsi] har om vinteren gjett reinen oppover Báhkiljohka til Bálggesvárri og derfra til Lávvár, Nammávárri og helt frem til veien i Niitomohkki. Derfra videre til Báhkkiljohka via Báhkkilskáidi.
> 2) Roncen Niigás siida [Nils Samuelsen Utsi] har om vinteren gjett reinen fra Badjenjárga til Suodnjoláttu i Linddijeaggi og derfra til Karasjok via Mosebakken. Derfra videre til Badjenjárga via Karasjok.
> 3) Bær siida [Mirkocáza siida] har gjett fra Niitomohkki østover til Iškoras, til Rávnná-Lemet myrene og derfra videre til [Mirkkočahca]. Derfra videre til Ráiteávži og via dalen der til Karasjok og bortover elven til Niitomohkki.
>
> Roncen Jovnna og Roncen Niigá har hatt siidaene i lag både om vinteren, høsten og sommeren (og helt frem til Roncen Niigá sluttet med rein). Deres vinterbeiteområder har vært, og er fremdeles i områdene Lávvár og Goikenjávvárri, under Iskoras rundt Bálggesvárri til Jeagilvárri og nedover Báhkiljoh-elva til Báhkiljohka, og i Beskenjárga på begge sider av elven.»

Báhkilskáidi siida gjentar i *brev 9. januar 2017* en del av opplysningene fra brevet av 11 mai 2016, og viser blant annet til at konflikten med Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida førte til at de måtte begynne å bruke Ell-áhkoeana i stedet for Jeagilvárri.[12]

Med henvisning til Vorrens omtale av beitebruken til «*Jahkunjarg-siida*» (siida W.2) fremholder Báhkilskáidi siida at rettsforgjengerne fra 1953 til 1957 hadde vinterbeite ved Šuolggajohka, Goikenjávevárri, Šuolggaskáidi og Buortnavárri, og gjetergamme («guođohangoahti»)[13] mellom Šuolggajohka og Bierssá-ája. Som dokumentasjon for bruken etter 1957 viser siidaen til arbeidsplanene til (daværende) Reinbeitedistrikt 16B fra 1994 og 2005, og informasjon om Jáhkenjárgga siidas beitebruk i Reindriftsforvaltningens forslag til nye distriktsgrenser i Polmak og Karasjok fra 2003 (s. 42-43). Báhkilskáidi siida opplyser at den de fire siste årene før 2017 har delt vinterbeiter med Mirkocáza siida og uttaler:[14]

> «Hvis Mirkocáza siida ikke hadde tatt imot Báhkkilskáidi siida til deres vinterbeiteområder, så måtte Báhkilskáidi siida ha avviklet reindriften på grunn at [reinbeite]distrikt 16 har innskrenket beiteområdene, og også fordi øst-siidaen, Jovnnin Pier Jovnna sine gutter, har røvet til seg Báhkkilskáidis vinterbeiteområde. Det midlertidige gjerdet satt til Jovnnin Pier Jovnna sine gutter står fremdeles. Hvor lenge skal dette gjerdet få stå? Distriktsgrensen mellom distrikt 16 og 17 har også vært en midlertidig grense. … Den har vært midlertidig i nærmere 20 år. Den 10.05.2011 tok også distrikt 16 Báhkkilskáidis vinterbeiteområde, som strekker seg fra Lávvár til Linddijeaggi, og gav den til Iškurasvuomi siida.»

I *intervju 3. februar 2017* fortalte Per John Samuelsen Utsi (f. 1938) at han og Nils Larsen Gaup (Nilut Piera) (1892–1983) begge holdt til i Báhkilvárri og Iškoras. Sistnevnte er rettsforgjenger til Nilut Piera bártnit (kapittel 14). Ifølge Per John Samuelsen Utsi hadde han og Nils Larsen Gaup overlappende beiteområder. De avtalte når deres siidaer skulle bruke områdene og brukte dem ikke samtidig, men dette hadde endret seg i moderne tid, og nå er det ikke slik overlapping.[15]

Om den tidligere vinterbeitebruken fortalte Per John at foreldrene, Samuel Samuelsen Utsi (1896–1939) og Marit Andersdatter (Guttorm Utsi) (1895–1976), hadde hus i Bieskkenjárga. Huset ble bygd rett etter andre verdenskrig og lå i foreldrenes vinterbeiteområde. Ifølge Per John Samuelsen Utsi holdt han og broren, Nils Samuelsen Utsi (1934–2016), rett etter andre verdenskrig til i områdene Nammávárri, Gorvá, Sealgevárri, og på begge sider av Kárášjohka, og broren hadde hus i Badjenjárga der vinterbeiteområdet deres starter. Også en annen av brødrene, Anders Samuelsen Utsi (1925–2017), var i siidaen da, men ifølge Per John flyttet han til og begynte å bruke Rávotjohka-området etter at han i 1955 giftet seg med Elen Marit (Anti) Utsi (1920-1996).[16]

Per John Samuelsen Utsi sa at vinterbeiteområdet har vært det samme også etter 1957, men at man tidligere kunne «*dra hvor man ville*». Han hadde lest at de hadde vært helt til Goššjohka. Før Per John giftet seg i 1967, bodde han vanligvis i lavvo når han gjette flokken. Lavvoplassen lå nær høyden ved Linddejohka ikke langt fra Bálggesvárri. Han

11 Báhkilskáidi siida, Op. cit, 11. mai 2016 (jnr. 14/352-16) s. 3.

12 Báhkilskáidi siida, *Oppfølging av rettighetsmelding*, 9. januar 2017 (jnr. 14/352-20) s. 2

13 *Goahti* er en fellesbenevnelse på telt, buestangstelt, gamme og torvhytte. I Karasjok brukes ofte ordet *goahti* når det siktes til buestangstelt og eventuelt også lavvo, mens det Tana, ofte brukes om torvgammer.

14 Báhkilskáidi siida, Op. cit., 9. januar 2017 (jnr. 14/352-20) s. 1-3. Se også Báhkilskáidi siida, *Oppfølging av rettighetsmelding*, 11. mai 2016 (jnr. 14/352-16) s. 2-4.

15 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med Per John Samuelsen Utsi*, 3. februar 2017 (jnr. 14/352-25) s. 9, 11 og 13.

16 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 3. februar 2017 (jnr. 14/352-25) s. 9. Ifølge folkeregisteret ble ekteskapet mellom Anders Samuelsen Utsi og Elen Marit (Anti) Utsi inngått 18. april 1949. Deres datter, Margit Anna Utsi Kemi (f. 1950) har opplyst at foreldene giftet seg i 1948 (jnr. 14/356-1 s. 4).

nevnte også at Jeagilvárri tidligere var fredet mot reinbeite, og at han flere ganger hadde blitt bøtelagt for å ha hatt rein på beite der.[17]

Om dagens vinterbeitebruk opplyste Per John Samuelsen Utsi at Báhkilskáidi siida og Arvid Næss (f. 1961) i Mirkocáza siida driver sammen i det området som tilhører Anna Ravna Gaup (f. 1966). Tidligere holdt Annas far, Lars Larsen Gaup (1937-1966), til der. Per Johns sønn, John Samuel Utsi (f. 1970), var bisitter under intervjuet. Han sa at farens søster, Elen Samuelsen Utsi Bær (1921-2007), også holdt til i området, og at hennes datter, Marit Anne Bær (f. 1952), er i Jáhkenjárga sommersiida, mens Anna Ravna Gaup er i Láhtin sommersiida. Ifølge John Samuel Utsi var ikke Anna Ravna Gaup tidligere i den delen av vinterbeiteområdet som var fellesbeite, men i høstbeiteområdet, men hennes mors forfedre hadde vært der. Han sa også at Báhkilskáidi siida og Mirkocáza siida de siste «*fem-syv årene*» hadde drevet sammen om vinteren, og at distrikt 16 i 2011 tok «*en ny bit fra oss og ga til andre*», og gjentok at han og broren hadde måttet slutte i reindriften hvis ikke Mirkocáza siida hadde latt dem komme dit.[18]

For øvrig anførte Per John at den siidaen som nå holder til i Bieskkenjárga, Iešjotskáidi siida, som tilhører hans søsters sønn, ikke hører til der. Han fortalte at søsteren, Berit Samuelsdatter Utsi Guttorm (f. 1927) var gift med Klemet Johannesen Guttorm (1924-2014) som i motsetning til sin bror, John Johannesen Guttorm (1912-1995), «*ikke engang har vært i reindrifta*». Sistnevnte var Per John Samuelsen Utsis svigerfar, og hadde ifølge Per John reinbeite i Basevuovdi.[19]

På *høringsmøtet 14. februar 2017* gjentok Per John Samuelsen Utsi mye av det som også fremkommer i siidaens oversendelser til kommisjonen, og i intervjuet 3. februar 2017. Han fremholdt ellers at det er merkelig at grensen mellom distrikt 16 Karasjok vest som Báhkilskáidi siida tilhører, og distrikt 17 Karasjok øst er trukket så langt vest at Bálggesvárri nå «*hører til østsiden. Det har den i hvert fall ikke gjort tidligere*». Per John viste til at han selv og Per Nilsen Gaup (Nilut Piera) (1924-2016) hadde hatt siidadrift i dette området, og sa grensene ikke burde vært endret, slik at både hans egen siida og Per Nilsen Gaups etterkommere i Nilut Piera bártniid siida (kapittel 14) fortsatt hadde kunnet bruke Bálggesvárri.[20]

Ifølge Per John Samuelsen Utsi har Báhkilskáidi siida brukt det meste av området for vinterbeitekravet uten opphold siden 1953, men ikke det fredede området ved Jeagilvárri. Derimot har de brukt «*Bálggesvárri … og Báhkiljohka … på begge sider og alt omkring der*». De første årene brukte han og broren, Nils Samuelsen Utsi (1934-2016), området. Senere har Per Johns sønner videreført bruken. Per John fortalte at han og Per Nilsen Gaup samarbeidet om beitebruken. Det var ingen grense mellom siidaene, men Per Nilsen Gaup brukte bare Iškoras og Bálggesvárri.[21]

Til de overlappende vinterbeitekravene bemerket Anders Mathis Utsi (1976-2020) at Báhkilskáidi siida hadde mistet betydelige deler av sine østlige vinterbeiter til Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida (kapittel 16), og også hadde måttet avgi beiteområder ved Lávvovárri til Nilut Piera bártnit (kapittel 14). Ifølge Per John Samuelsen Utsi hadde Iŋgosiid siida (kapittel 21) ikke hatt vinterbeiter der deres og Báhkilskáidi siidas krav overlapper, men lenger sør nær grensen til Finland, mens Rivkkároggi vintersiida (kapittel 20) flyttet ved Jergul.[22]

For øvrig fremholdt Per John at det ikke er riktig at rettsforgjengerne til de som har fremmet krav på vegne av Etterkommerne av Klemet Johannesen Guttorm (kapittel 17) «*har hatt siida der i uminnelige tider*» slik han hadde oppfattet Marit Guttorm Gravens forklaring.[23]

I *intervju 8. juli 2020* opplyste John Samuel Utsi (f. 1970) at hans onkel, Nils Samuelsen Utsi (1934-2016), hadde et hus i Badjenjárga som barna til Nils solgte da Nils døde. John Samuel Utsi fortalte at Báhkilskáidi siida før hans tid hadde et skillegjerdeanlegg ved Bálggesvárri. Han antok at det kunne være opp mot 30 år siden det ble oppført, men sa at det ikke lenger finnes fordi området hadde blitt «*overført til noen andre*» da distriktsgrensene ble trukket for 20-30 år siden. Ifølge John Samuel hadde siidaen i vinterbeiteområdet også hatt et midlertidig skillegjerdeanlegg ved Linddejohka og en lavvo, men ingen faste innretninger.[24]

John Samuel Utsi opplyste at vestgrensen for siidaens vinterbeitekrav følger Kárášjohka fra Ássebáhvárri til Gorvá, og at grensen her krysser elva slik at kravet også omfatter Čuvgesnjárga og Govdatroavvi. John Samuel har senere levert et kart til kommisjonen der dette er avmerket.[25]

17 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 3. februar 2017 (jnr. 14/352-25) s. 10.

18 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 3. februar 2017 (jnr. 14/352-25) s. 11.

19 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 3. februar 2017 (jnr. 14/352-25) s. 12.

20 Finnmarkskommisjonen, *Referat fra høringsmøte*, 14. februar 2017 (jnr. 14/315-115) s. 36-37.

21 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 14. februar 2017 (jnr. 14/315-115) s. 37-38 og 40.

22 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 14. februar 2017 (jnr. 14/315-115) s. 38-40 og 42.

23 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 14. februar 2017 (jnr. 14/315-115) s. 35.

24 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med John Samuel Utsi,* 8. juli 2020 (jnr. 14/352-36) s. 7-8.

25 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 18. juli 2020 (jnr. 14/352-36) s. 4-5. Se også kartvedlegg (jnr. 14/352-37).

19.4 Bemerkninger fra kravsfremsettere med overlappende krav [26]

19.4.1 Nilut Piera bártnit

Klemet John Gaup (f. 1963) fra Nilut Piera bártnit (kapittel 14) sa på høringsmøtet 14. februar 2017 at da han begynte å arbeide i reindriften i 1979 flyttet siidaen deres til Báhkiljávri, og derfra mot Lávvovárri og Iškoras. Etter at siidaen hadde vært i Bálggesvárri, brukte Per John Samuelsen Utsi (f. 1938) som er far og bestefar til dagens utøvere i Báhkilskáidi siida, og hans bror Nils Samuelsen Utsi (1934-2016) området: «*De lånte Bálggesvárri når vår flokk dro*».[27]

19.4.2 Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida

Sør for Kárášjohka overlapper Báhkilskáidi siidas vinterbeitekrav den sørvestre delen av kravet til Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida (kapittel 16). I et vedlegg til rettighetsmeldingen 22. november 2013 anfører Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida med henvisning til at Jeagilvárri var fredet mot reinbeite fra 1935 til 1986, at Báhkilskáidi siidas påstand om at siidaen har historiske rettigheter til dette området, ikke er riktig. Ifølge Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida er også en del av den dokumentasjonen som Báhkilskáidi siida har lagt frem for å underbygge sitt krav irrelevant, blant annet Ørnulv Vorrens omtale av beitebruken til siidaene «Y.1.a» og «Y.1.c.»[28]

I brev 13. mai 2016 anfører Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida har anført det følgende om Báhkilskáidi siidas konkurrerende bruk av det området der siidaenes krav er overlappende:[29]

> «All den tid det har vært knapphet på vinterbeite i dagens distrikt 16 og 17 har det vært stadige konflikter knyttet til hvem som kommer først frem til vinterbeitet. De siidaene som har en flyttevei som innebærer at Kárášjohka må passeres nedenfor kirkestedet har ikke mulighet til å komme frem like tidlig som siidaer som kan passere Kárášjohka høyere opp, der isen legger seg tidligere. Dette har vært særlig attraktivt for siidaer med knappe høstbeiteområder. Vår siida mener Báhkilskáidi siida har utnyttet dette og tatt seg til rette ved å la flokken beite lenger øst enn de skulle ha gjort, over mange år. Dette har blitt stadig mer fremtredende, særlig i tilknytning til at vår tidligere mye brukte flyttevei ovenfor kirkestedet ikke lenger kan brukes på grunn av bebyggelse. Vi opplever fortsatt at Báhkilskáidi siida trenger inn i våre beiteområder tidlig på vinteren før vi kommer frem. Dette på tross av at det er etablert en midlertidig grense (mellom D16 og Dl7, vedtatt i 2011).
>
> Etter vår oppfatning har Báhkilskáiddi siida urettmessig benyttet seg av deler av våre vinterbeiteområder særlig siden tidlig på 1990-tallet. Deres opphold har vært sporadisk og preget av korte opphold på ulike områder. Vi mener siidaen har presset seg inn på disse områdene urettmessig. Dokumentasjonen siidaen har lagt ved sin egen rettighetsmelding, viser at siidaen frem til slutten av 1980-tallet ikke har hatt tilhørighet til disse områdene. Frem til slutten av 1980-tallet har Báhkilskáiddi siida derimot hatt tilhørighet først og fremst til områdene ved Iešjohka og ved Beskenjárga, slik som beskrevet av Vorren for perioden i 1953-57 (Álet Jovnna siida og Jáhkenjárgga siida). Vi mener den rettmessige bruken til Báhkilskáiddi siida begrenser seg til det området som er vest for flytteveien over Báhkilvárri, mens området øst for flytteveien tilhører oss. Det begrunner vi med dokumentasjonen av kjerneområdene for både Báhkilskáiddi siida og vår siida.»

Magga Kirsten (Utsi) Guttorm (f. 1932) er mor til siidaandelshaverne i Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida. I intervju 19. januar 2017 fortalte hun at forgjengerne til Báhkilskáidi siida («Roncen slekta») var deres nabosiida. Hun viste til at Jeagilvárri var fredet mot reinbeite i over 70 år, og først ble åpnet for reinbeite i 1985. Før dette ble reineierne bøtelagt om de hadde rein på beite der. Hun fortalte at hennes siida (Jovnnin Pier Jovnna siida), tidlig på 1970-tallet hadde lavvoplass i Rihtávárri sør for Jeagilvárri. Dette for å hindre reinen i å trekke inn på Jeagilvárri, som i likhet med Rihtávárri er innenfor områder for Báhkilskáidi siidas vinterbeitekrav.[30]

Nils Aslak Guttorm (f. 1967) er en av siidaandelshaverne i Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida. Han fortalte i intervju 17. november 2020 at hans siida og nabosiidaen, Báhkilskáidi siida (Per John Samuelsen Utsi), rundt 15 år tidligere (i 2005) hadde satt opp et sperregjerde langs grensen mellom Reinbeitedistrikt 16 (Karasjok vest) og Reinbeitedistrikt 17 (Karasjok øst). Nils Aslak opplyste at gjerdet er sju-åtte kilometer langt og at det går fra boligfeltet i Báhkiljohka oppover Báhkiljohka til munningen av Ell-áhkoája. Før

26 Vinterbeitekravet fra Báhkilskáidi siida overlapper også et mindre område i den sørøstlige delen av kravsområdet til Etterkommere av Klemet Johannesen Guttorm (kapittel 17), som ikke har kommentert Báhkilskáidi siidas krav.

27 Finnmarkskommisjonen, *Referat fra høringsmøte*, 14. februar 2017 (jnr. 14/315-115) s. 89.

28 Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida, *Innspill angående dokumentasjon fremlagt i melding 26*, 22. november 2013 (jnr. 14/332-3) s. 1-2.

29 Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida, *Tilbakemelding til rettighetskrav,* 13. mai 2016 (jnr. 14/332-7) s. 1.

30 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med Magga Kirsten Guttorm*, 19. januar 2017 (jnr. 14/332-5) s. 11 og 13.

siidaene satte opp gjerdet hadde de ifølge Nils Aslak ofte sammenblandinger, men nå bruker Jovnnin Pier Jovnna siida områdene øst for gjerdet, og Báhkilskáidi siida er på vestsiden.[31]

19.4.3 Mirkocáza siida

Som fremholdt i punkt 19.2, tilhører Mirkocáza siida (kapittel 18) og Báhkilskáidi siida samme sommersiida (Jáhkenjárgga siida). De to siidaenes vinterbeitekrav overlapper hverandre fra Báhkilvárri og sørover mot Šuolggajohka, Goikenjavevárri, Šuolggaskáidi og Buortnavárri.

På *intervjumøtet 6. august 2014* sa Rasmus Nils Bær (f. 1950) og Anna Ravna Gaup (f. 1966) fra Mirkocáza siida at Anna Ravna Gaups rettigheter i området er basert på bruken til hennes far, Lars Larsen Gaup (1937-1966). Til Báhkilskáidi siidas opplysninger om at Marit Anne Bær (f. 1952) har tilhørt sistnevntes siida, bemerket de at hun har vært i Mirkocáza siida siden 1970, bortsett fra i to vintre da hun var i Báhkilskáidi siida etter at hennes bror, John Lars Bær (1948-2010) døde. De ga uttrykk for at Báhkilskáidi siidas hensikt er å overta Mirkocáza siidas vinterbeiter, og viste til at Báhkilskáidi siidas vinterbeitekrav nesten dekker hele deres vinterbeiteområde.[32]

Rasmus Nils Bær opplyste på *høringsmøtet 14. februar 2017* at Mirkocáza siida og sønnene til Per John Samuelsen Utsi i Báhkilskáidi siida hadde snakket «*om å sette en grense nedover Námmájohka*» mellom de to siidaenes bruksområder, og at «*vi vil ha siidadrift sammen med Báhkilskáidi vintersiida på samme sted*». Han presiserte at Mirkocáza siidas krav ikke omfattet selve Báhkilskáidi-området, og sa at de to siidaene «*skal selvsagt samarbeide*».[33]

Arvid Næss (f. 1961) er gift med Anna Ravna Gaup. Han sa i intervju 12. mai 2020 at generasjonen til Anna Ravnas far, Lars Larsen Gaup (1937-1966), brukte området øst for Bieskkenjárga og Gorvá, og at de fortsatt bruker dette området. Utøverne i Báhkilskáidi (Jáhkenjárga) siida hadde ifølge Arvid kommet til dette området senere, og begynt å bruke det:[34]

> «De hadde en veldig liten siida/reinflokk, og de holdt bare til fra Báhkkilvárri og nordover, til Ásebáktvárri og Báhkilskáidi. Men selvsagt, Samuel Samuelsen Utsi [far til Per John Samuelsen Utsi] fikk mange barn, og de begynte å bruke det området og presset Nilut/Gaup-slekta bort derfra.»

I intervju 18. mars 2020 sa Arvid Næss at Mirkocáza siida og Báhkilskáidi siida har siidafellesskap, og at de har en felles gjeterhytte ved Buortnavárjeaggi sør for Buortnavárri. Han var usikker på når hytta ble oppført, men sa det var en gang etter 2000. Arvid Næss fremholdt ellers at opplysningene gitt av Lars Johnsen Anti (1928-2015), jf. nedenfor, om at hytta var satt opp ulovlig i Rivkkároggi siidas vinterbeite beite ikke er korrekte. Ifølge Arvid Næss har Rivkkároggi siida aldri brukt det området der hytta står, og Landbruksdepartementet hadde bekreftet at området ikke tilhører Rivkkároggi siida, men Mirkocáza siida.[35]

19.4.4 Rivkkároggi vintersiida

På høringsmøtet 14. februar 2017 viste Samuel John Larsen Anti (f. 1955) fra Rivkkároggi vintersiida (kapittel 20) til at Šuolggaskáidi var omfattet av kravene både fra Báhkilskáidi siida og Mirkocáza siida (kapittel 18). Samuel var ikke sikker på hvem av dem som bruker området, men fortalte at Rivkkároggi vintersiida ikke lenger bruker det og hadde «*gitt*» området til de andre. Han bemerket også at Rasmus Nils Bær fra Mirkocáza siida tidlig på 1990-tallet brukte området ved Myrskog og ved Šuolggajohkas munning.[36]

Rivkkároggi vintersiida har i epost til kommisjonen 10. mars 2020 gitt visse presiserende opplysninger og bekreftet at deres vinterbeitekrav også dekker Šuolggaskáidi.[37]

19.4.5 Iŋgosiid siida

På høringsmøtet 14. februar 2017 opplyste Kjell Magne Eira (f. 1969) fra Iŋgosiid siida (kapittel 21) at Iŋgosiid siida hadde vært nabosiida til Báhkilskáidi siida («*Roncen-slekta*»), og at de to siidaenes flokker hadde blandet seg sammen flere ganger.[38]

19.4.6 Nuorrojoga ja Ástevári siiddat

Det er overlapp mellom kravene fra Báhkilskáidi siida og Nuorrojoga ja Ástevári siiddat (kapittel 35) ved Ráitevárri helt sørvest i området for Báhkilskáidi siidas vinterbeitekrav.

På høringsmøtet 23. august 2017 sa John Mathis Andersen Utsi (f. 1979) som tilhører Ástevári siida, at sønnene til Per John Samuelsen Utsi (f. 1938) har hatt

31 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med Nils Aslak Guttorm*, 17. november 2020 (jnr. 14/332-24) s. 1-4.

32 Finnmarkskommisjonen, *Gjennomgang av rettighetsmelding*, 22. oktober 2014 (jnr. 14/336-2) s. 4 og 7.

33 Finnmarkskommisjonen, *Referat fra høringsmøte*, 14. februar 2017 (jnr. 14/315-115) s. 70.

34 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med Arvid Næss*, 12. mai 2020 (jnr. 14/336-40) s. 3.

35 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med Arvid Næss*, 18. mai 2020 (jnr. 14/336-41) s. 2-4.

36 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 14. februar 2017 (jnr. 14/315-115) s. 46 og 51.

37 Rivkkároggi vintersiida, *Oversendelse til kommisjonen*, 10. mars 2020 (jnr. 14/349-27).

38 Finnmarkskommisjonen, *Referat fra høringsmøte*, 14. februar 2017 (jnr. 14/315-115) s. 60.

vinterbeiter «*helt andre steder enn der*». Per Tor Turi (f. 1953) la til at Per John Samuelsen Utsi hadde siidadrift ved Báhkilvárri, sammen med broren Nils Samuelsen Utsi (Roncen Nigá) (1934-2016).[39]

John Mikkelsen Somby (Ándde Mihkkala Jovnna) (f. 1934) er far til John Mikkel Johnsen Somby (f. 1967) og Johan Mathis Johnsen Somby (f. 1971) som begge er siidaandelshaverne i Nuorrojoga siida. I intervju 25. oktober 2019 sa John Mikkelsen Somby at han ikke kjenner til vinterbeitebruken til Báhkilskáidi siida.[40]

19.5 Historiske (skriftlige) kilder

19.5.1 Kilder frem mot årtusenskiftet

Báhkilskáidi siidas rettsforgjengere har vært i reindriften i alle fall siden 1855. Med unntak av en enkeltstående opplysning fra 1932/33 foreligger det imidlertid ikke informasjon i skriftlige kilder om at de brukte noe av det anførte vinterbeiteområdet før i 1953. Gjennomgangen nedenfor er derfor i hovedsak begrenset til kildenes opplysninger om bruken etter 1953. En nærmere redegjørelse for opplysninger om rettsforgjengeres beitebruk i de eldre kildene (i hovedsak perioden mellom 1910 og 1932/33, samt i 1855) er gitt i punkt 15.5.1.

Reindriftsutøverne i Báhkilskáidi siida tilhører Jáhkenjárga sommersiida, jf. punkt 19.2, og har gjort det i alle fall siden 1953. Det er usikkert når de tok i bruk navnet Báhkilskáidi siida. Siidaen har også vært omtalt blant annet som Jáhkenjárgga siida og Roncen Ánde siida. Det sistnevnte er at utslag av at Báhkilskáidi siidas gren av Utsi-slekta heter Roncenat på samisk.

Den første skriftlige kilden som har opplysninger om at Báhkilskáidi siidas rettsforgjengere brukte områder innenfor det anførte vinterbeiteområde, er Tharald Frettes nedtegninger over «renbyer» i Karasjok fra 1932/33. Samuel Samuelsen Utsi (1896-1939) var far til Per John Samuelsen Utsi (f. 1938) og bestefar til siidaandelshaverne i Báhkilskáidi siida. Frette opplyser at Samuels siida («*Stravnje-gandasiida*») var ved Námmájohka i april 1932. Høsten 1932 var siidaen ved utspringet av Govdajohka og ved årsskiftet 1932/33 ved Hárrejávri.[41] De to sistnevnte områdene ligger nordøst i Karasjok og dermed utenfor området for vinterbeitekravet, mens Námmájohka der siidaen var i april 1932 er sentralt i kravsområdet.

Ifølge Ørnulv Vorren var Jáhkenjárga sommersiida fra 1953 til 1957 delt i Roncen Ánde siida og Jáhkenjárgga siida om vinteren. Sistnevnte er trolig forgjengeren til Mirkocáza siida (kapittel 18). Roncen Ánde var Anders Samuelsen Utsi (1925-2017) sitt samiske navn. Han var en eldre bror av Per John Samuelsen Utsi (Roncen Jovnna) (f. 1938). Vorren benevner de to vintersiidaene som «*W.2*» og opplyser at de drev sammen i hele perioden. Det fremgår av Vorrens kartmateriale at én av siidaene hadde vinterboplass i Bieskkenjárga, og at begge hadde vinterhjord i Báhkilvárri og ved Bierssá-ája, like øst for Buortnavárri.[42] Vorren skriver at siidaene førte hjorden opp i «Bakkelvarre» der vinterbeitingen startet rundt 30. november. Ellers foregikk beitingen ved Šuolggajohka, Goikenjavevárri, Šuolggaskáidi og Buortnavárri, samt i den øvre delen av Šuolggajohkas dalføre. Siidaen hadde vintervokteleir der Šuolggajohka og Bierssá-ája møtes.[43] Alle stedene er innenfor området for Báhkilskáidi siidas vinterbeitekrav.

I samme periode brukte ifølge Vorren også siida, «*W.8.a. Bier-Juhvu-sii'dâ*», deler av området. Denne siidaen startet vinterbeitingen ved Gussajávri sør for Báhkilvárri, og var ved juletider og tidlig i januar på Lávvovárri og Bálggesvárri, før den trakk over Iškoras til vintervokterleiren ved Heargejávri, og der flokken beitet sørover til og med Šuolggavárri.[44]

Innenfor området for Báhkilskáidi siidas vinterbeitekrav ligger det også enkelte områder som var fredet mot reinbeite med hjemmel i reindriftsloven av 1933. Dette gjaldt blant annet området rundt Dákteroavvi og Jeagilvárri i den østre delen av kravsområdet. Disse fredningene ble opphevet i 1985, jf. forskrift 29. januar 1985 nr. 183.

Brødrene Nils Samuelsen Utsi (1934-2016), Per John Samuelsen Utsi (f. 1938) og Anders Samuelsen Utsi (1925-2017) oppgir i sine reindriftsmeldinger for årene fra 1961 til 1973 i all hovedsak daværende «distrikt 18» (Karasjok vinterbeite) som vinterbeite, men uten å spesifisere hvor i distriktet beitingen skulle foregå. Det eneste unntaket er at Nils Samuelsen Utsi i 1972 oppgir vinterbeite på Vuččolskáidi (i distrikt 18).[45] Dette er sør for Báhkilskáidi siidas kravsområde, men hele kravsområdet ligger innenfor tidligere distrikt 18.

Anders Samuelsen Utsi (Roncen Ánde) drev opprinnelig reindrift sammen med sine brødre Nils Samuelsen Utsi og

39 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 22.-23. august 2017 (jnr. 14/315-111) s. 84 og 85.

40 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med John Mikkelsen Somby*, 25. oktober 2018 (jnr. 17/261-22) s. 8.

41 Tharald Frette, *Renbyer i Polmak herred 1932/33*, 1933 (jnr. 16/1553-17) s. 7.

42 Ørnulv Vorren, *Finnmarksamenes nomadisme I*, s. 65 (kart «K 25») og 67 (kart «K 26»).

43 Ørnulv Vorren, *Finnmarksamenes nomadisme II*, 1962 s. 171, 175, 196 og 206.

44 Ørnulv Vorren, *Finnmarksamenes nomadisme II*, 1962 s. 208.

45 Nils, Anders og Per John Samuelsen Utsi, Reindriftsmeldinger, 1961-1973 (jnr. 14/352-32).

Per John Samuelsen Utsi, men skilte etter hvert ut sin egen siida og hadde vinterbeite lenger mot sørvest ved Rávotjohka. Ifølge A/L Bajos var han i 1987 ved Áibmevárri ikke langt fra Kautokeino-grensen (siida 35). Dette er utenfor kravsområdet. Per John og Nils Samuelsen Utsi (siida 36) fortsatte å drive reindrift ved Báhkilvárri.[46]

Deres siida hadde vinteren 1987/88 beite ved Dákteroavvi, Dáktevárri, Jeagilvárri og Báhkilskáidi, nordøst og nord i Báhkilskáidi siidas anførte vinterbeiteområde. Samme vinter hadde siidaen til Nils Persen Gaup (Nilut Piera bártnit, jf. kapittel 14) vinterbeite sentralt i dette området, ved Nammároavvi, Gussavárri, Gussoaivi og Báhkilvárri. John Lars Bærs siida (Mirkocáza siida, jf. kapittel 18) hadde vinterbeite i den sørvestre delen av området, ved Buortnavárri, Buortnavárseaibbuš, Šuolggamohkki, Sohkkarávži og Goikenjavevárri.[47]

I 1988/89 var Jáhkenjárga sommersiida delt i tre vintersiidaer. Bruken var delt slik at en av vintersiidaene (Bær, forløperen til Mirkocáza siida) brukte «*det opprinnelige området*» ved Buortnavárri, en annen (Utsi, forløperen til Báhkilskáidi siida) brukte områdene ved Dákteroavi, og en tredje (Roncen Ánde) brukte et område på østsiden av Bávttajohka.[48] Det sistnevnte området er ikke omfattet av Báhkilskáidi siidas vinterbeitekrav.

19.5.2 Kilder fra årtusenskiftet og senere

I 2003 brukte vintersiidaene i Jáhkenjárga sommersiida mye av de samme vinterbeitene som i 1988/89. Roncen Ánde siida (Anders Samuelsen Utsi) avviklet imidlertid driften i 2000, og Anders Samuelsen Utsis datter og svigersønn (Margit Anna Kemi (f. 1950) og Mikkel M. Kemi (f. 1948) i Áibmejávri siida, jf. kapittel 11 og 33) overtok siidaens bruksområde ved Áibmevárri. Reindriftsforvaltningen beskriver i høringsdokumentet til forslaget om nye distriktsgrenser for Polmak og Karasjok vinterbeitebruken til de siidaene som i 2003 hørte til Jáhkenjárga sommersiida på følgende måte:[49]

> «I 2003 har hele Jáhkenjárga sommersiida, medregnet en enhet fra Láhtin sommersiida (distrikt 16C), igjen vært samlet i området på sør og østsiden av Kárášjohka. Fra områdene ved Buordnavárri og nordover til Kárášjohka/Karasjok. Forskjellen i avgrensning i forhold til 1989 er at siidaen som nyttet Dákteroavvi har trukket lenger østover. I tillegg omfatter området også den østlige delen av Iškoras, mens de i nord har en vestligere avgrensning, slik at Jeagilvárri ikke er med i deres områdeavgrensning.
>
> Som nevnt har det i 2003 også skjedd en endring ved at en enhet fra Láhtin sommersiida driver sammen med Bær i dette området. Bakgrunnen for dette er at på midten av 1990-tallet tok mange i Láhtin omstilling, og reintallet i siidaene ble kraftig redusert. De resterende reineierne i Láhtin flyttet ikke inn i distrikt 18, men ble værende i de sørlige delene av distrikt 17. Dette resulterte i at Láhtin sine beiteområder ble 'ledig'. Det er først i de siste årene at en enhet fra Láhtin (fra Nilut-Lásse-siida) har nyttet områdene som denne siida nyttet i 1989. […]
>
> Om vinteren er hele sommersiidaen nå samlet i et område, [men] i to adskilte siidaer: Bær [Mirkocáza siida] i den sørlige og Utsi [Báhkilskáidi siida] i den nordlige delen av området. De nordøstlige delene av dette området ble i 1989 nyttet av en vintersiida (Nilut-Piera) fra Láhtin.»

Reindriftsforvaltningens kartillustrasjon viser at de to vintersiidaene som i 2003 tilhørte Jáhkenjárga sommersiida, dette året hadde vinterbeiter innenfor et område som går fra Báhkiljohkas utløp i Kárášjohka, vest- og sørover til Bieskkenjárga der grensen dreide over på vestbredden av elva og fortsatte til Geaidnojogaš, og videre langs Geaidnojogaš nord for Govdatroavvi og sørover til Kárášjohka, der grensen fortsatte langs Kárášjohka til Ráitejohka. Herfra fulgte grensen Ráitejohka til Ráitevárri og tok av til Buortnavárseaibbuš og gikk tvers over Iškoras og Linddejeaggi, og langs Báhkiljohka tilbake til utgangspunktet.[50]

Det fremgår for øvrig av Reindriftsforvaltningens kartmateriale at også andre siidaer brukte deler av området. Blant annet brukte vintersiidaer tilhørende daværende distrikt 16 C området på vestsiden av Kárášjohka fra Bieskkenjárga til Geaidnojogaš, mens andre vintersiidaer fra dette distriktet brukte områder på den vestre delen av Iškoras.[51]

Styret for Reinbeitedistrikt 16 nedsatte i 2006 Areal- og gjerdeutvalget (AG-utvalget) for å utrede og foreslå rammebetingelser for utøvelsen av reindriften i distriktet.

Utvalget avholdt forhandlingsmøte om vinterbeitene 5. februar 2007 mellom «*Vintersiidagruppen Per John S. Utsi/Nils S. Utsi*» og «*Láhtin Siida/Nilut Siida*». Her fremkom det blant annet at de to siidaene hadde overlappende bruk i området ved Lávvovárri-Linddejeaggi nord for Iškoras. Utsisiidaen (Báhkilskáidi siida) brukte området på førjulsvinteren, mens Nilut/Per Nilsen Gaup (Nilut Piera bártnit,

46 A/L Bajos, *Analyse og plan for organisering av utnyttelsen av beite- og driftarealet i distrikt 17/18*, 1989 s. 27.

47 A/L Bajos, Op. cit., 1989 s. 27-28.

48 Reindriftsforvaltningen, *Forslag til nye distriktsgrenser i Polmak og Karasjok*, 2003 s. 42.

49 Reindriftsforvaltningen, Op. cit., 2003 (jnr. 16/1553-8) s. 42.

50 Reindriftsforvaltningen, Op. cit., 2003 (jnr. 16/1553-8) s. 42 og 43 (kart).

51 Reindriftsforvaltningen, Kart over beitegrenser i 2003, (jnr. 16/1553-2).

jf. kapittel 14) brukte det senere på vinteren, og de avtalte bruken seg imellom når de var i området.[52]

På forhandlingsmøte 25. februar 2008 deltok tre vintersiidaer tilhørende Jáhkenjárga sommersiida; «*Vintersiidagruppen John Samuel P. Utsi*», «*Vintersiidagruppen Nils S. Utsi*» (begge fra Báhkilskáidi siida) og «*Vintersiidagruppen John Lars/Rasmus N. Bær*» (Mirkocáza siida, jf. kapittel 18). Nils Samuelsen Utsi opplyste at han hadde egne vinterbeiter, mens John Samuel Utsi sa at han og Nils «*i år eller for øyeblikket*» var i samme vintersiida. Det fremkom at Utsi-siidaenes og Bær-siidaens tradisjonelle vinterbeiter var overlappende fra Ássebáhvárri og sørover mellom Báhkilvárri og Kárášjohka, over Geatkevárri og Gožejohka til Lávvovárri. Siidaene ble enige om å anse området som et overlappingsområde som de hadde rett til å bruke, og om å samordne beitebruken innenfor området. De ble også enige om at Jáhkenjárgga sommersiida heretter skulle skille reinflokk nord for Iešjohka før de ulike vintersiidaene fører flokkene til sine respektive vinterbeiteområder.[53]

I kartvedlegget til AG-utvalgets rapport har beiteområdet til Utsi-siidaene (Báhkilskáidi siida) mindre utstrekning enn Báhkilskáidis vinterbeitekrav. Blant annet omfatter kartvedlegget ikke området sørvest for Námmájohka. Dette området er ifølge AG-utvalgets kart brukt av siidaene «*Bær-Jahkenjarga*» (Mirkocáza siida) og Lars P. Gaup. Videre går grensen i kartvedlegget fra Bálggesvárri langs Ell-áhkojohka og Báhkiljohka frem til Kárášjohka,[54] og omfatter dermed i motsetning til vinterbeitekravet ikke strekningen Jeagilvárri–Jalgavárri.

Det fremgår av bruksreglene for Reinbeitedistrikt 16 som senest ble godkjent av Fylkesmannen i Finnmark 3. januar 2019, at de beitegrensene som distriktsstyret fastsatte for Báhkilskáidi siida 10. mai 2011 fortsatt skal gjelde, og at siidaen er tillagt et vinterbeiteområde som har et areal på 75 km^2.[55] Området ligger innenfor en grense som starter ved Báhkiljohkas utløp i Kárášjohka, og som følger Kárášjohka vestover og sørover til Námmájohkas utløp, og langs traktorveien mot Iškoras, der grensen tar av sør for Lávvárri og går nordøstover vest for Lávvárri frem til Báhkiljávri, og langs Báhkiljohka tilbake til Báhkiljohkas utløp i Kárášjohka.[56]

Ifølge distriktsstyrets beitegrenser av 10. mai 2011 er den sørvestlige delen av Báhkilskáidi siidas vinterbeitekrav, området sørvest for Námmájohka, og området sør for Gorvá ved Govdatroavvi og Čuvgesnjárga, bruksområdet til Mirkocáza siida.[57]

Av bruksreglene fremgår det for øvrig at det er planlagt et «arbeidsgjerdeanlegg» for Báhkilskáidi siida på vinterbeiteområdet.[58]

19.6 Kommisjonens vurderinger

19.6.1 Innledning

Saken reiser spørsmål om Báhkilskáidi siida har ervervet en særrett i form av en fortrinnsrett til vinterbeite i det angitte kravsområdet. De skriftlige kildene viser som det fremgår av punkt 19.5.1, at siidaens rettsforgjengere hadde beitebruk innenfor området i april 1932. Videre oppholdt de seg vinteren 1924 ved Iškorasvuopmi i nærheten av kravsområdet, jf. punkt 15.5.1. De kildene det er redegjort for i de nevnte underpunktene har imidlertid ikke andre opplysninger om at rettsforgjengerne brukte området før 1932.

Perioden mellom 1933 og 1952 er ikke dekket i de skriftlige kildene. Manglende skriftlige kilder, eller manglende informasjon i foreliggende skriftlige kilder, gir ikke uten videre grunnlag for slutninger om ikke-bruk,[59] men dette bidrar likevel til at hevdsreglene i dette tilfellet fremstår som et mer aktuelt ervervsgrunnlag enn alders tids bruk.

Det fremgår videre av de skriftlige kildene og de muntlige opplysningene i saken, at ulike deler av kravsområdet har vært brukt i ulike perioder. Kommisjonen har derfor delt kravsområdet i tre deler som er vurdert separat. I punkt 19.6.2 er den nordlige delen av området behandlet. I tillegg til Báhkilvárri, omfatter dette området blant annet Báhkilskáidi, Námmároavvi, Lávvovárri, Gussavárri og Bálggesvárri. Den sørvestlige delen av kravsområdet, på sørsiden av Námmájaohka, omfatter blant annet områdene rundt Šuolggajohka, Goikenjavevárri, Šuolggaskáidi og Buortnavárri, og er behandlet i punkt 19.6.3. Områdene øst for Báhkiljohka, rundt Jalgavárri og Jeagilvárri er behandlet i 19.6.4.

Govdatroavvi og Čuvgesnjárga ligger sør for Gorvá ved Námmájohkas utløp i Kárášjohka, og er inntegnet på

52 Areal- og gjerdeutvalget (AG-utvalget), *Sluttrapport: Utkast til: Rammebetingelser for reindriftsnæringen i reinbeitedistrikt 16 – Karasjok vest*, Op. cit., 30. mai 2008 (jnr. 16/1553-12) Vedlegg 1 s. 44-47, jf. kartvedlegg.

53 Areal- og gjerdeutvalget (AG-utvalget), Op. cit., 30. mai 2008 (jnr. 16/1553-12) Vedlegg 1 s. 82-84, jf. kartvedlegg.

54 Areal- og gjerdeutvalget (AG-utvalget), Op. cit., 30. mai 2008 (jnr. 16/1553-12) Kartvedlegg.

55 Reinbeitedistrikt 16, *Bruksregler for Rbd 16 – Karasjok vest*, godkjent av Fylkesmannen i Finnmark 3. januar 2019 (jnr. 16/1553-33) s. 13 og 17.

56 Reinbeitedistrikt 16, *Vintersiidagrenser i Rbd 16 (kart)*, 10. mai 2011 (jnr. 14/315-75)

57 Reinbeitedistrikt 16, Op. cit., 10. mai 2011 (jnr. 14/315-75).

58 Reinbeitedistrikt 16, *Bruksregler for Rbd 16 – Karasjok vest*, 3. januar 2019 (jnr. 16/1553-33) s. 17 og 24.

59 Se nærmere Rt. 2001 s. 769 (Selbu) på s. 789 og 792-793.

Báhkilskáidi siidas korrigerte kart over kravsområdet fra sommeren 2020, jf. punkt 19.3. Kartmaterialet til reindriftsforvaltningens forslag til nye distriktsgrenser for Polmak og Karasjok tyder på at vintersiidaer fra Jáhkenjárga sommersiida brukte Govdatroavvi og Čuvgesnjárga i 2003, jf. punkt 19.5.2. Kommisjonen har imidlertid ikke funnet opplysninger om at de brukte dette områdene før 2003. Det er også usikkert hvor lenge den bruken av Govdatroavvi og Čuvgesnjárga som eventuelt kan godskrives utøverne i Báhkilskáidi siida, har pågått. Som nevnt i punkt 19.5.2, ligger området ifølge de bruksgrensene styret for distrikt 16 fastsatte i 2011 i Mirkocáza siidas beiteområde. Kommisjonen har i punkt 17.6.4 konkludert med at dette området er en del av det området som etterkommerne av Klemet Johannesen Guttorm har ervervet fortrinnsrett til.

Selv om det som nevnt over, må vises varsomhet med å trekke slutninger om ikke-bruk på grunnlag av manglende opplysninger i skriftlige kilder, er det etter dette lite sannsynlig at tidsvilkåret for rettighetserverv med grunnlag i alders tids bruk eller langhevd er oppfylt. Videre foreligger det ingen opplysninger om at siidaen i eller nær området har hatt faste innretninger som kan gi regelen om 20 års hevdstid anvendelse. Følgelig anser kommisjonen det unødvendig å vurdere Báhkilskáidi siidas bruk av Govdatroavvi og Čuvgesnjárga nærmere.

Báhkilskáidi siida har vist til at rettsforgjengerne brukte området for vinterbeitekravet før og like etter andre verdenskrig, men har i hovedsak fokusert på bruken fra 1953, jf. punkt 19.3. Etter 1953 har bruken vært utøvd i slektsleddene: (i) brødrene Anders Samuelsen Utsi (1925-2017), Nils Samuelsen Utsi (1934-2016) og Per John Samuelsen Utsi (f. 1938) og (ii) John Samuel Utsi (f. 1970), Anders Mathis Utsi (1976-2020) og de øvrige utøverne i dagens siida.

Anders Samuelsen Utsi begynte etter hvert å drive reindrift i et annet område. Familiens reindrift i kravsområdet ble dermed videreført av Per John Samuelsen Utsi og hans sønner, John Samuel og Anders Mathis Utsi, jf. punkt 19.3 og 19.5. Rettsovergangene fremstår som alminnelige generasjonsskifter der det neste slektsleddet videreføre reindriften til det forrige. Dette oppfyller kravet til «*lovleg*» rettsovergang i hevdsloven § 3, slik at dagens utøvere i Báhkilskáidi siida kan påberope seg forgjengernes bruk av kravsområdet.

19.6.2 Har Báhkilskáidi siida fortrinnsrett til vinterbeite i området rundt Báhkilvárri?

19.6.2.1 Tidsvilkåret

Området som vurderes i det følgende er avgrenset av Kárášjohka i nord og vest, Báhkiljohka i øst, og Námmájohka og nordsiden av den østre delen av Iškoras, og omfatter blant annet Ássebáhjávri, Báhkilvárri, Báhkilskáidi, Námmároavvi, Gussavárri, Lávvovárri og Bálggesvárri. Med unntak av Jeagilvárri og Jalgavárri på østsiden av Báhkiljohka, som er behandlet i punkt 19.6.4, utgjør dette den nordlige delen av Báhkilskáidi siidas vinterbeitekrav.

Som nevnt i punkt 19.6.1, fremstår hevdsreglene i dette tilfellet som det mest aktuelle ervervsgrunnlaget. Etter hevdsloven § 8 første ledd, sammenholdt med § 7 annet ledd og § 2, er tidsvilkåret for erverv av bruksrett til fast eiendom 20 års sammenhengende bruk dersom bruken vises ved en «*fast tilstelling*» og 50 år dersom dette ikke er tilfellet, jf. også foran i punkt 6.3.2.1. I nærværende sak foreligger det ingen opplysninger om at Báhkilskáidi siida har hatt gjeterhytter eller andre faste installasjoner i eller ved kravsområdet.

Tvert imot opplyste siidaens representanter på intervjumøtet 15. oktober 2013 at siidaen ikke har reingjerder i vinterbeiteområdet, og at den i forbindelse med reingjetingen bruker en flyttbar hytte på meier (gumpi), jf. punkt 19.3. En slik innretning kan som hovedregel ikke anses som en «*fast tilstelling*» i hevdslovens forstand.[60] Følgelig vil et hevdserverv i dette tilfellet forutsette at det er utøvd sammenhengende bruk i minst 50 år.

Som fremholdt i punkt 15.5.1, hadde Nils Samuelsen Utsis siida vinterbeite i Iškorasvuopmi i 1924. Dette er i nærheten av området for Báhkilskáidi siidas vinterbeitekrav, men de kildene som ellers er gjennomgått i punkt 15.5.1, jf. også punkt 19.5.1 har ingen informasjon om at rettsforgjengerne hadde bruk innenfor kravsområdet før 1932. Tharald Frette opplyser at siidaen til Per John Samuelsen Utsis far, Samuel Samuelsen Utsi, i april 1932 holdt til ved Námmájohka på sørsiden av Námmároavvi. Dette er sentralt i kravsområdet, men høsten 1932 og ved årsskiftet 1932/33 var siidaen nord for Karasjok kirkested og dermed utenfor kravsområdet. Báhkilskáidi siidas representanter har muntlig opplyst at deres rettsforgjengere brukte kravsområdet før og like etter andre verdenskrig, jf. punkt 19.3, men det er usikkert hvilke deler av kravsområdet de sikter til.

Fra og med 1953 synes imidlertid siidaen årlig å ha brukt Báhkilvárri-området. Som fremholdt i punkt 19.5.1, opplyser Ørnulv Vorren at rettsforgjengerne begynte beitingen ved Báhkilvárri i slutten av november. Senere på vinteren flyttet siidaen ifølge Vorren sørvestover og hadde beite blant annet ved Goikenjavevárri, Šuolggaskáidi, Buortnavárri og Šuolggajohka. Disse områdene ligger i den sørvestre delen av kravsområdet, og behandles i punkt 19.6.3.

Reindriftsmeldingene til Anders Samuelsen Utsi, Per John Samuelsen Utsi og Nils Samuelsen Utsi gir lite infor-

60 Se nærmere Borgar Høgetveit Berg, *Hevd*, 2005 s. 379-383.

masjon om vinterbeitingen ut over å opplyse at den i årene mellom 1961 og 1973 foregikk i daværende distrikt 18 (Karasjok vinterbeite) jf. punkt 19.5.1. Fordi Báhkilvárri ligger i tidligere distrikt 18, og siidaen og rettsforgjengerne brukte dette området både før 1957, og etter 1987, jf. nedenfor, er det imidlertid sannsynlig at de brukte området også i perioden 1961 til 1973. Riktignok oppgir Nils Samuelsen Utsi at han i 1972 hadde vinterbeite i Vuččolskáidi som er sør for Báhkilskáidi siidas kravsområde, men dette kan ha vært et kortvarig bruksavbrudd og kan uansett ikke gi tilstrekkelige holdepunkter for at det var et fristavbrytende bruksopphold for Per John Samuelsen Utsi, som i denne sammenhengen må anses som hovedpersonen i siidaen, ettersom det er hans sønner som har videreført bruken.

Det finnes ellers lite informasjon om bruken mellom 1957 og 1987, men kildene fra 1987 og senere, tyder sammenholdt med de muntlige forklaringene, på at siidaen fra da har hatt en temmelig fast bruk med områdene rundt Báhkilvárri som et sentralt vinterbeiteområde. Kommisjonen legger derfor til grunn at siidaen per 2022 har hatt sammenhengende bruk av disse områdene som vinterbeite i godt over 50 år, slik at tidsvilkåret i hevdsloven § 8 er oppfylt.

19.6.2.2 Bruksvilkåret

Hevd av bruksrett forutsetter at hevderen i full hevdstid har utøvd bruk «*som om han var bruksrettshavar*», jf. hevdsloven § 7 første ledd. Videre må bruken gjenspeile den retten som eventuelt erverves. Erverv av særrett i form av en fortrinnsrett forutsetter en bruk som tilsvarer en slik rett, og erverv av eksklusiv bruksrett forutsetter at det er utøvd eksklusiv bruk, jf. punkt 6.3.2.2. Spørsmålet er derfor om Báhkilskáidi siida og rettsforgjengerne i full hevdstid har brukt området fra Báhkilvárri og vestover og nordover til Kárášjohka, østover til Báhkiljohka og sørover til Námmájohka og nordsiden av Iškoras på en måte som kan gi grunnlag for erverv av en særrett til området, i form av en fortrinnsrett eller eksklusiv rett vis á vis andre siidaer.

Som nevnt i punkt 19.6.2.1, opplyser Vorren at siidaens rettsforgjenger i årene 1953-1957 ankom Báhkilvárri sent i november og begynte vinterbeitingen da. Senere på vinteren forgikk beitingen sørvest for Báhkilvárri, langs Šuolggajohka og ved Goikenjavevárri, Šuolggaskáidi og Buortnavárri. Vorren sier ikke noe om hvor lenge siidaen var ved Báhkilvárri før den flyttet sørvestover. En siidas vinterbeite vil imidlertid ofte ha en viss variasjon i hvilke områder som brukes gjennom vinteren. I noen tilfeller kan det også være forskjell mellom en siidas mørketidsbeite (*skábmaguohtun*) og vinterbeite (*dálveguohtun*).

Vorrens opplysninger gir ikke grunnlag for slutninger om at Báhkilskáidi siidas rettsforgjengere hadde distinkte mørketidsbeiter og vinterbeiter i årene mellom 1953 og 1957. Det fremstår heller som om Báhkilvárri var en del av deres vinterbeiteområde, og at rettsforgjengerne i disse årene brukte området som om de hadde en rett til vinterbeite der.

Videre tyder de kildene som har opplysninger om bruken fra 1987 på at Báhkilskáidi siida og rettsforgjengerne fra da av og frem til i dag har utøvd vinterbeitebruk rundt Báhkilvárri på en måte som i alle fall tilsvarer den bruken innehaveren av en fortrinnsrett til området ville ha utøvd. Se gjennomgangen av de skriftlige kildene i punkt 19.5.1 og 19.5.2, der det riktignok fremgår at Per John og Nils Samuelsen Utsi på slutten av 1980-tallet hadde vinterbeite i de tidligere fredede områdene ved Jeagilvárri og Dákteroavvi, men også ved Báhkilskáidi.

Også forklaringene fra siidaen selv, jf. punkt 19.3, og andre siidaer, tyder på dette. Blant annet har Klemet John Gaup fra Nilut Piera bártnit (kapittel 14) opplyst at Per John og Nils Samuelsen Utsi brukte Bálggesvárri, jf. punkt 19.4.1, og Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida (kapittel 16) har vist til at Báhkilskáidi siidas rettmessige bruk har foregått blant annet vest for flyttleia over Báhkilvárri, jf. punkt 19.4.2. Videre tyder også opplysningene fra Mirkocáza siida (kapittel 18) på at områdene rundt Báhkilvárri har vært og er viktige for Báhkilskáidi sida, jf. punkt 19.4.3. Per Tor Turi opplyste i sin forklaring for Nuorrojoga ja Ástevári siiddat (kapittel 35) at brødrene Per John Samuelsen Utsi og Nils Samuelsen Utsi hadde siidadrift ved Báhkilvárri, jf. punkt 19.4.6.

Som nevnt i punkt 19.6.2.1, gir brødrenes reindriftsmeldinger lite informasjon om hvor vinterbeitebruken foregikk bortsatt fra å vise til Reinbeitedistrikt 18. Det finnes også ellers lite informasjon i skriftlig kilder om vinterbeitebruken fra slutten av 1950-tallet og frem til midt på 1980-tallet. Det er imidlertid sannsynlig at rettsforgjengerne til Báhkilskáidi siida brukte områdene ved Báhkilvárri som vinterbeite også i disse årene. Blant annet hadde Nils Samuelsen Utsi hus i Badjenjárga på sørsiden av Kárášjohka der siidaens vinterbeiteområde starter, og ifølge siidaen hadde den lavvo ikke langt fra Bálggesvárri, jf. punkt 19.3.

Kommisjonen legger etter dette til grunn at Báhkilskáidi siida og rettsforgjengerne har utøvd vedvarende vinterbeitebruk i den delen av kravsområdet som er vurdert i nærværende underpunkt. De har imidlertid ikke vært alene om å bruke området. Ifølge Vorren brukte i årene 1953 til 1957 «*Bier-Juhvu-sii'dâ*», Gussajávri, Lávvovárri og Bálggesvárri i den sørlige delen av området, jf. punkt 19.5.1. Bajosrapporten opplyser at rettsforgjengeren til Nilut Piera bártnit (kapittel 14), siidaen til Per Nilsen Gaup (Nilut-Piera) i 1987/88 brukte Námmároavvi, Gussavárri, Gussoaivi og Báhkilvárri, jf. punkt 14.5.2. Ifølge Areal- og gjerdeutvalget

var det også overlappende bruk mellom Báhkilskáidi siida, Nilut Piera bártnit (kapittel 14) og Mirkocáza siida (kapittel 18) ved Lávvovárri, Linddejeaggi og Bálggesvárri, jf. punkt 19.5.2.

Gjennom området går det også flyttleier som flere siidaer bruker, og Mirkocáza siida bruker en flyttlei langs østsiden av Kárášjohka etter avtale med Báhkilskáidi siida, jf. punkt 19.3. Flyttleiene er ikke i brukskonkurranse med Báhkilskáidi siidas vinterbeitebruk, og er derfor uten betydning for spørsmålet om Báhkilskáidi siidas bruk oppfyller kvalifikasjonskravet for erverv av en særrett i form av en fortrinnsrett eller en eksklusiv rett til vinterbeite i området.

Når det gjelder den øvrige bruken, har også andre siidaer brukt området som vinterbeite, i alle fall i kortere perioder. Både de skriftlige kildene og de muntlige forklaringene tyder på at Báhkilskáidi siida og rettsforgjengerne har brukt området klart mer enn andre siidaer fra 1953 og frem til i dag. Særlig gjelder dette selve Báhkilvárri og områdene nordover og vestover mot Kárášjohka. Områdene lenger sør, blant annet Gussavárri, Lávvovárri og Bálggesvárri, har vært mer preget av overlappende bruk med nabosiidaene.

Kommisjonen legger likevel til grunn at bruksvilkåret for erverv av en *fortrinnsrett* for Báhkilskáidi siida ikke bare er oppfylt i områdene ved Báhkilvárri og vest- og nordover til Kárášjohka, men også østover til Báhkiljohka og sørover mot Námmájohka, Gussavárri, Lávvovárri og Bálggesvárri på nordsiden av Iškoras.

19.6.2.3 Godtrovilkåret

Erverv av en fortrinnsrett til et område er betinget av at bruken i full hevdstid har vært utøvd ut fra en oppfatning om at bruksutøveren hadde en slik rett, og ikke må kunne bebreides for å ha oppfattet situasjonen slik, jf. hevdsloven §§ 7 annet ledd og 4 første ledd, og foran i punkt 6.3.2.3. Det må videre ses hen til at det i tilfeller der tidsvilkåret og bruksvilkåret er oppfylt, gjelder en presumsjon for god tro. Dette innebærer at godtrokravet må anses oppfylt, dersom det ikke er konkrete holdepunkter for noe annet, jf. punkt 6.4.2.

Spørsmålet er derfor om det er holdepunkter for at den vinterbeitebruken Báhkilskáidi siida og forgjengerne har utøvd ved Báhkilvárri og de omkringliggende områdene, skjedde uten grunnlag i en beskyttelsesverdig oppfatning om at bruken var et utslag av en underliggende fortrinnsrett. Ved vurderingen må det blant annet ses hen til at synet på reindriftsrettens karakter var annerledes da siidaens rettsforgjengere tok i bruk området på 1950-tallet, enn i dag. På den tiden og i flere tiår fremover, var den rådende oppfatningen at vinterbeitene sør for Kárášjohka var fellesområder. For eksempel uttalte reindriftsforvaltningen i 1994 at «*distriktets reineiere i fellesskap er bærere av reindriftsretten innenfor eget distrikt, og at ingen individer eller grupper har særlige eller subjektive rettigheter*.»[61]

Det er etter dette nærliggende å legge til grunn at Báhkilskáidi siidas rettsforgjengere da de på 1950-tallet brukte området ved Báhkilvárri som vinterbeite før de flyttet sørvestover, anså bruken som utslag av en underliggende rettighet, og at de ikke kan bebreides for å ha hatt en slik oppfatning. Et spørsmål er imidlertid om rettsoppfatningen på dette tidspunktet korresponderte med at de hadde en fortrinnsrett til området, eller om oppfatningen korresponderte med at de kunne bruke området i kraft av den alminnelige reindriftsretten uten nødvendigvis å ha noen fortrinnsrett til området sammenliknet med andre utøvere.

Klemet John Gaup (f. 1963) sa i sin partsforklaring for Nilut Piera bártnit at brødrene Per John og Nils Samuelsen Utsi i Báhkilskáidi siida på 1980-tallet «*lånte Bálggesvárri når vår flokk dro*», jf. punkt 19.4.1. Dette kan imidlertid ikke trekkes dit hen at Utsi-brødrene anså sin bruk av Bálggesvárri som tålt, eller som et utslag av en villighet fra daværende Nilut Piera siida. Det er mer nærliggende at de to siidaene hadde sambruk ved Bálggesvárri, men til ulike tider. Dette kan ikke i seg selv anses diskvalifiserende for aktsom god tro hos Utsi-brødrene om at deres bruk hadde grunnlag i en underliggende fortrinnsrett.

Også andre siidaer har hatt sambruk med Báhkilskáidi siidas rettsforgjengere. Blant annet hadde Mirkocáza siidas og Báhkilskáidi siidas rettsforgjengere sambruk fra 1953 til 1957. I nyere tid har de to siidaene vært nabosiidaer ved at Mirkocáza siida har hatt vinterbeite sørvest for Báhkilskáidi siidas vinterbeiteområde, jf. punkt 19.5.2. Videre sa Kjell Magne Eira i sin forklaring for Iŋgosiid siida at hans siida og Báhkilskáidi siida i en periode hadde vært nabosiidaer, og at de to siidaene hadde hatt flere sammenblandinger av rein, jf. punkt 19.4.5.

Hadde noen av de nevnte eller andre siidaer, protestert mot Báhkilskáidi siidas og rettsforgjengernes bruk av områdene ved Báhkilvárri og nordover og vestover til Kárášjohka, sørover til Námmájohka, Gussavárri, Lávvovárri og Bálggesvárri, og østover til Báhkiljohka, kunne det etter forholdene ha brakt siidaen ut av aktsom god tro med hensyn til dens fortrinnsrett til området. Bemerkningene fra de andre siidaene bærer imidlertid ikke preg av protester, men tyder heller på at siidaene har akseptert hverandres bruk og i noen tilfeller har blitt enige om hvor og når de enkelte siidaene skal beite i overlappingsområdene.

Dette gjør det nærliggende å anta at det etter hvert har oppstått en oppfatning hos utøverne i Báhkilskáidi siida og

61 Reindriftsforvaltningen, *Reindriften i Finnmark – lovgivning og distriktsinndeling – Forslag til ny distriktsinndeling i Finnmark*, 1994 s. 108.

rettsforgjengerne om at deres bruk av de nevnte områdene har grunnlag i en fortrinnsrett, og at oppfatningen har stått ved lag i full hevdstid uten at utøverne kan bebreides for å ha oppfattet forholdene slik. Kommisjonen legger derfor til grunn at Báhkilskáidi siida og rettsforgjengerne har oppfylt godtrokravet for en fortrinnsrett til vinterbeite i den delen av siidaens kravsområde som er vurdert i nærværende underpunkt.

19.6.3 Har Báhkilskáidi siida fortrinnsrett til vinterbeite ved Šuolggajohka, Goikenjavevárri, Šuolggaskáidi og Buortnavárri?

19.6.3.1 Forholdet til Mirkocáza siida

Spørsmålet i det følgende er om Báhkilskáidi siida har ervervet en særrett til vinterbeite i den sørvestre delen av det kravsområdet siidaen har angitt, fra Námmájohka og sør/sørvestover mot Šuolggajohka, Goikenjavevárri, Šuolggaskáidi og Buortnavárri. Kommisjonen vil først knytte noen merknader til forholdet mellom Báhkilskáidi siida og Mirkocáza siida (kapittel 18).

De kildene som er gjennomgått i punkt 19.5.1 og 19.5.2, viser at de to siidaenes rettsforgjengere tidvis har drevet i fellesskap. Ørnulv Vorren omtaler deres rettsforgjengere som siida «*W.2*» i sin beskrivelse av beitebruken i perioden 1953-1957. Han opplyser at de i disse årene hadde samdrift, og at de blant annet brukte Šuolggajohka, Goikenjavevárri, Šuolggaskáidi og Buortnavárri. Ifølge rapporten til A/L Bajos hadde forgjengersiidaene ikke lenger samdrift i 1987/88. Báhkilskáidi siidas rettsforgjengere hadde da vinterbeite rundt Báhkilvárri og ved Jeagilvárri, mens Mirkocáza siidas rettsforgjengere brukte Šuolggajohka, Goikenjavevárri, Šuolggaskáidi og Buortnavárri. Reindriftsforvaltningen opplyser i høringsdokumentet til forslaget til nye distriktsgrenser at de to siidaene også drev adskilt i 2003.

Báhkilskáidi siidas representanter sa på intervjumøtet 15. oktober 2013 at Mirkocáza siida ble «*avviklet i 2010*». Dette harmonerer imidlertid ikke med deres opplysninger i brev 9. januar 2017 om at siidaen de fire foregående årene hadde fått lov av Mirkocáza siida til å bruke deres områder, og at Báhkilskáidi siida måtte ha avviklet driftet om dette ikke hadde skjedd, jf. punkt 19.3. Mirkocáza siida har vist til at Marit Anne Bær (f. 1952) har tilhørt Mirkocáza siida siden 1970, men at hun i to vintre var i Báhkilskáidi siida etter at hennes bror, John Lars Bær (f. 1948) døde i oktober 2010. Siidaen har også gitt uttrykk for at den vil ha siidadrift sammen med Báhkilskáidi siida i samme område, jf. punkt 19.4.3.

Det er ikke uvanlig at ulike siidaer i perioder bruker samme område i fellesskap, men dette vil ikke i seg selv innebære at det dreier seg om én og samme siida. Det kan også forekomme at en reindriftsutøver i noen år tilhører en annen siida enn sin opprinnelige siida, for senere å gå tilbake til den opprinnelige siidaen. Retten til å bruke et reindriftsareal ligger som utgangspunkt til den enkelte siidaen som en kollektiv rett, jf. punkt 4.2.5.6. En person som trer ut av en siida vil ikke lenger ha del i siidaens rett. Tilsvarende må gjelde dersom en gren av en siida begynner å bruke andre områder enn siidaens opprinnelige bruksområder.

I det foreliggende tilfellet må det på grunnlag av Vorrens opplysninger legges til grunn at Báhkilskáidi siidas rettsforgjengere i Utsi-familien (Roncenat) brukte de sørlige delene av kravsområdet fra 1953 til 1957, og at de i disse årene var i samme vintersiida som Mirkocáza siidas rettsforgjengere, i den siidaen Vorren omtaler som «*W.2*». Det kan ikke sies noe sikkert om fra hvilket tidspunkt Báhkilskáidi siidas og Mirkocáza siidas rettsforgjengere ikke lenger var i samme vintersiida, men de var det i alle fall ikke i 1987/88 da Utsi-familien ifølge Bajos-rapporten ikke lenger brukte det sørlige området, men områder lenger nord.

Utsi familien synes heller ikke å ha brukt det sørlige området etter 1987, bortsett fra at de ifølge Báhkilskáidi siidas opplysninger i brev 9. januar 2017, i en fireårsperiode før 2017 fikk lov til å bruke området av Mirkocáza siida. Kommisjonen er ikke kjent med i hvilken grad dette har fortsatt etter 2017. Det må imidlertid uansett legges til grunn at utøverne i Mirkocáza siida og Báhkilskáidi siida i alle fall ikke har vært i samme vintersiida etter 1987, selv om de har vært – og fortsatt er – i samme sommersiida. Báhkilskáidi siida kan følgelig ikke bygge på Mirkocáza siidas bruk etter 1987 som grunnlag for et eventuelt rettighetserverv.

19.6.3.2 Har Báhkilskáidi siidas rettsforgjengere en fortrinnsrett til området som fortsatt er i behold?

For at Báhkilskáidi siida skal ha en særlig rett til vinterbeite i det sørvestlige området i dag, må siidaens rettsforgjengeres eventuelle rettighetserverv i området ha vært fullført før 1987, og en eventuell rett må ikke senere være bortfalt. Forutsatt at siidaens rettsforgjengere brukte området fra 1953 til 1986, vil brukstiden være 33 år. Dette er betydelig kortere enn de 50 årene som er nødvendig for å erverve bruksrettigheter som ikke vises ved en fast tilstelling, jf. hevdsloven § 8.

Sett i lys av at det foreligger få opplysninger om rettsforgjengernes vinterbeitebruk i årene mellom 1933 og 1953 kan det ikke utelukkes at bruken kan ha startet noen år før 1953, men det foreligger ikke holdepunkter for at dette kan legges til grunn. Et eventuelt hevdserverv vil derfor være betinget av at bruken har vist seg ved en «fast tilstelling»,

slik at reglene om 20 års hevdstid i §§ 8, jf. 7 annet ledd og 2 får anvendelse.

Når det gjelder dette har Ørnulv Vorren opplyst at forgjengersiidaene til Báhkilskáidi siida og Mirkocáza siida (*siida «W.2»*) på 1950-tallet hadde vintervokteleir ved elvemøtet mellom Šuolggajohka og Bierssá-ája, jf. punkt 19.5.1. Ifølge siidaen hadde den her en «guođohangoahti», som kan referere til en gamme eller et buestangstelt, jf. punkt 19.3. Det foreligger ikke andre opplysninger om faste tilstellinger mellom 1953 og 1987. Spørsmålet er derfor om vintervokteleiren med gamme eller buestangstelt oppfyller kravet til «*fast tilstelling*».

For at en tilstelling skal være «*fast*», må den ha et permanent preg. En gamme vil derfor kunne anses som en «fast» innretning. Det samme kan gjelde for flyttbare gjerder og anlegg som står på samme sted. Også innretninger som tas ned om våren og settes opp på høsten på samme sted og som med dette signaliserer en vedvarende sesongbasert bruk, kan oppfylle kravet til fast tilstelling dersom bruken er «*fast og stø*»,[62] jf. foran i punkt 6.3.2.4.

For at det skal være grunnlag for hevdserverv må imidlertid den faste installasjonen ha stått oppført i minst 20 år/20 sesonger. I dette tilfellet er det ikke tilstrekkelige holdepunkter for at Báhkilskáidi siidas rettsforgjengere har hatt gamme/buestangstelt på samme sted eller har brukt den samme leirplassen i over 20 år i sammenheng. Regelen om 20 års hevdstid får derfor ikke anvendelse. Tidsvilkåret er dermed 50 års bruk, jf. hevdsloven § 8.

Det fremgår av det foregående at dette ikke er oppfylt. Som følge av dette er det ikke nødvendig å vurdere de øvrige hevdsvilkårene, eller om en tidligere ervervet rett har falt bort.

19.6.4 Har Báhkilskáidi siida fortrinnsrett til vinterbeite ved Jeagilvárri og Jalgavárri?

Området ved Jeagilvárri og Jalgavárri ligger øst i Báhkilskáidi siidas kravsområde, øst for Báhkiljohka, og innenfor reinbeitedistrikt 17. Siidaen har i brev 9. januar 2017 vist til at den i dag er forhindret fra å bruke området fordi Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida (kapittel 16) bruker det som vinterbeite, og har satt opp et gjerde der, jf. punkt 19.3. Dette vil ikke i seg selv utelukke at Báhkilskáidi siida kan ha ervervet en særrett til området, men en slik rett må i så fall ha vært ervervet før siidaen sluttet å bruke det, og ikke senere ha falt bort. Spørsmålet er derfor om Báhkilskáidi siida da distriktsgrensen ble fastsatt ved forskrift 2. desember 2004 nr. 5027 hadde ervervet en særrett til vinterbeite i området ved Jeagilvárri og Jalgavárri.

Området var fredet for vinterbeite med hjemmel i reindriftsloven av 1933. Fredningen ble opphevet ved forskrift 29. januar 1985 nr. 183 med virkning fra 21. mars 1985. At området var fredet betyr ikke at Báhkilskáidi siidas rettsforgjengere og andre siidaer ikke brukte det i fredningsperioden. Per John Samuelsen Utsi har tvert imot opplyst at han flere ganger har blitt bøtelagt for å ha hatt rein på beite i det fredede området, jf. punkt 19.3. Også Magga Kirsten (Utsi) Guttorm som er mor til siidaandelshaverne i Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida, har fortalt at reineiere som hadde rein på beite i det fredede området ble bøtelagt, jf. punkt 19.4.2.

Imidlertid har det en klar formodning mot seg at Báhkilskáidi siidas rettsforgjengere og reineiere tilhørende andre siidaer i de årene fredningen sto ved lag kan ha utøvd jevnlig beitebruk i det fredede området. Det er også vanskelig å se at den eventuelle beitebruken kan ha vært utøvd i aktsom god tro om at den hadde sitt grunnlag i en underliggende særrett til området, jf. hevdsloven § 4. Riktignok er det i utgangspunktet ikke noe i veien for at aktsom rettsvillfarelse om andre rettsregler enn hevdsreglene kan danne grunnlag for hevdserverv,[63] men gjentatte bøteleggelser for overtredelse av offentligrettslige fredningsbestemmelser vil nødvendigvis tilsi at en eventuell rettsvillfarelse ikke kan anses som aktsom.

Dette må også gjelde i det foreliggende tilfellet, der et hevdserverv riktignok ikke vil gå på bekostning av de offentlige myndighetene som hadde fastsatt fredningen for å ivareta den fastboende befolkningens behov for å sanke reinlav til husdyrfôr, men andre reineiere. Det foreligger videre ingen opplysninger om at Báhkilskáidi siidas rettsforgjengere brukte området før det ble fredet. Et eventuelt hevdserverv kan derfor først ha startet etter at fredningen av området ble opphevet med virkning fra 21. mars 1985.

Ifølge rapporten til A/L Bajos brukte Báhkilskáidi siidas rettsforgjengere Jeagilvárri i 1987/88. Reindriftsforvaltningen opplyser i høringsdokumentet til forslaget om nye beitegrenser for Polmak og Karasjok fra 2003 at dette var tilfellet også i 1989 da rettsforgjengerne brukte Dákteroavvi like nord for Jeagilvárri, men ikke i 2003 da Jeagilvárri ikke var med i Báhkilskáidi siidas områdeavgrensning. Reindriftsforvaltningens kartmateriale viser at siidaen da ikke brukte områder øst for Báhkiljohka, jf. punkt 19.5.1 og 19.5.2. Dette samsvarer med Báhkilskáidi siidas opplysning om at den ikke har brukt Jeagilvárri siden tidlig på 2000-tallet.

Fordi den nedre grensen for hevdserverv er 20 års brukstid, forutsatt at bruken vises ved en fast tilstelling, jf. hevdsloven § 8 første ledd, sammenholdt med § 7 annet ledd og

62 Sivillovbokutvalet, *Rådsegn 6 Om hevd*, 1961 s. 8.

63 Borgar Høgetveit Berg, *Hevd*, 2005 s. 241.

§ 2, og det i dette tilfellet dreier seg om en potensielt rettsstiftende bruk som maksimalt kan ha pågått fra fredningen opphørte i 1985/86 og frem til og med 2002, er tidsvilkåret ikke oppfylt. I dette tilfellet har bruken dessuten ikke vist seg ved en «fast tilstelling» slik at tidsvilkåret er 50 års bruk i sammenheng. Det er derfor ikke nødvendig å vurdere de øvrige hevdsvilkårene, eller om en eventuell tidligere ervervet særrett til området senere kan ha falt bort.

19.6.5 Konklusjon

Báhkilskáidi siida har med grunnlag i hevd ervervet en fortrinnsrett til vinterbeite i kravsområdet fra Báhkilvárri og nordover og vestover til Kárášjohka, sørover til Námmájohka, inklusive Gussavárri, Lávvovárri og Bálggesvárri, og østover til Báhkiljohka. Se figur 19.6. Innholdet i begrepet «fortrinnsrett» er forklart i punkt 7.2.1.

I den øvrige delen av kravsområdet har Báhkilskáidi siida andel i den alminnelige reindriftsretten.

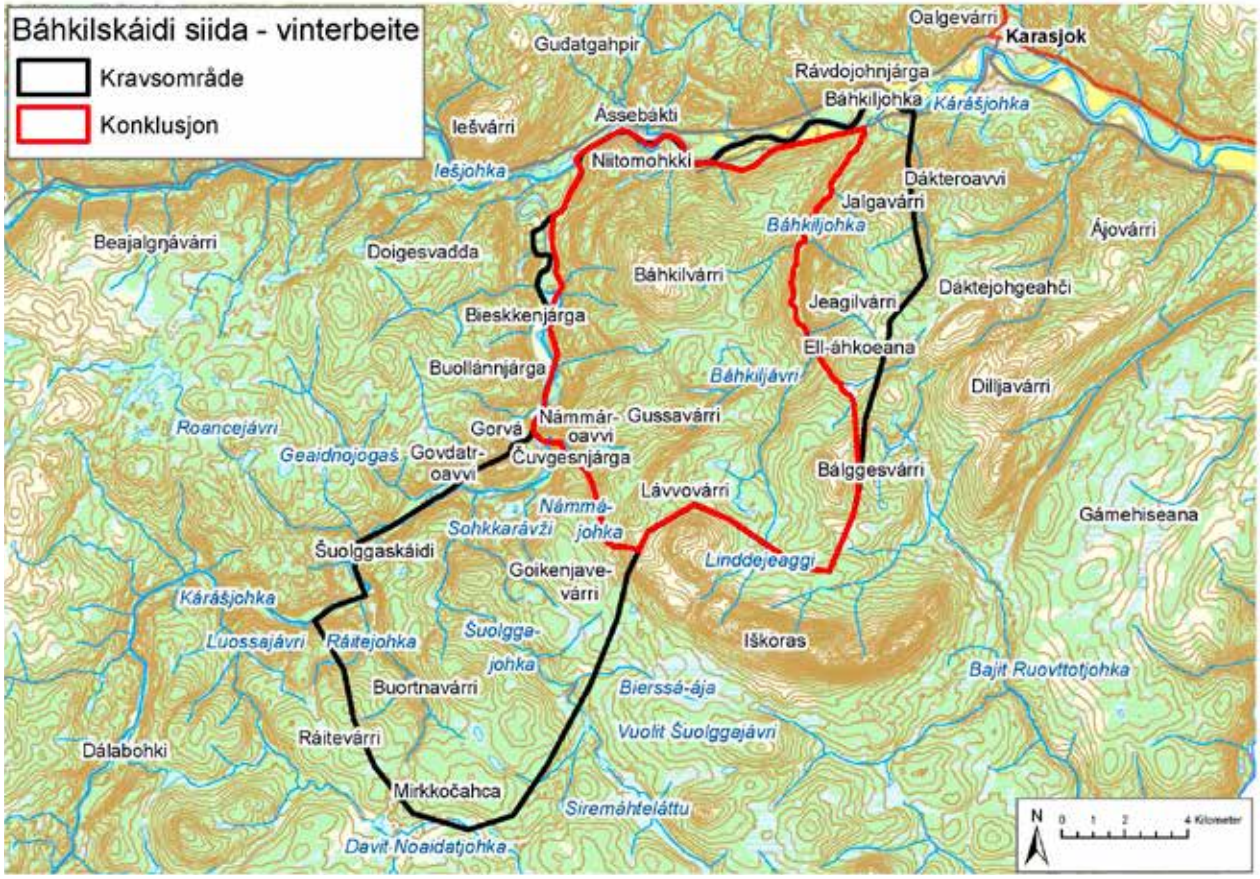

Figur 19.6

20. RIVKKÁROGGI VINTERSIIDA

20.1 Hva saken gjelder

Spørsmålet i saken er om Rivkkároggi vintersiida har ervervet en særrett i form av en fortrinnsrett eller eksklusiv rett til vinterbeite i et område på vel 200 km² sør for Kárášjohka.

Grensen for kravsområdet går fra Ráiteájanjálbmi til Dálabogejeaggi–Dálabokjávri, sørover til Rivkkároggi og Geassájohka, langs Geassájohka til Geassáluoppal og Nuorttamus Hánnoaivi, nordøstover til Rivkkároggi, østover til sørenden av Stuorra Vuččoljávri, nordover til østsiden av Noaidátjávri, nordøstover langs vestsiden av Buortnavárseaibbuš til Šuolggajohka, langs Šuolggajohka til Šuolggamohkki og Šuolggajohnjálbmi, og langs Kárášjohka tilbake til Ráiteájanjálbmi. Kravsområdet overlapper delvis med rettighetskrav fra Nilut Piera bártnit (kapittel 14), Mirkocáza siida (kapittel 18), Báhkilskáidi siida (kapittel 19), Iŋgosiid siida (kapittel 21), Skáiddeduottar siida II (kapittel 31), Njoammelčearu siida (kapittel 32), Áibmejávri dálvesiida (kapittel 33), Šalču siida (kapittel 34) og Nuorrojoga ja Ástevári siiddat (kapittel 35). Se figur 20.1.

Rivkkároggi vintersiidas rettighetsmelding er datert 31. januar 2012 (jnr. 14/349-1). Ved brev 29. mai 2012 underrettet kommisjonen siidaen om at meldingen var mottatt og registrert (jnr. 14/349-2). Lars Johnsen Anti (1928-2015), Lars Johan L. Anti (f. 1990), Lars Larsen Anti (f. 1961) og Marit Kirsten Anti Gaup (f. 1960) representerte siidaen på intervjumøte 17. oktober 2013 (jnr. 14/349-5 og 14/349-6) og ga opplysninger om kravet.

Kommisjonens anmodet 12. februar 2014 (jnr. 14/349-7) siidaen om å ettersende informasjon om og dokumentasjon på bruken, og om å komme med eventuelle bemerkninger til overlappende krav. Marit Kirsten Anti Gaup oversendte 13. mai 2014 (jnr. 14/349-8) en slektsoversikt og et dokument som blant annet beskriver siidaens vinterbeiter.

Lars Johnsen Anti ga opplysninger i intervju 4. august 2014 (jnr. 14/349-17). Han var også informant under arbeidet med NIKUs sakkyndige feltutredning (jnr. 14/349-25).

Ved brev 11. april 2016 (jnr. 14/349-10), jf. e-post 24. mai 2016 (jnr. 14/349-12), etterspurte kommisjonen ytterligere informasjon fra Rivkkároggi vintersiida og ba om merknader til Báhkilskáidi siidas krav. Marit Kirsten Anti Gaup oversendte 8. mai 2016 (jnr. 14/349-11) informasjon om suksesjonsrekkefølgen, opplysninger fra eiendomsregisteret, diverse kartmateriale, og siidaens innspill til Areal- og gjerdeutvalget i Reinbeitedistrikt 16. Siidaen kommenterte Báhkilskáidi siidas krav i e-post 29. mai 2016 (jnr. 14/349-13).

Kommisjonen innkalte 9. januar 2017 (jnr. 14/349-16) siidaen til høringsmøtet i Karasjok 13.-17. februar 2017. Her avga Samuel John L. Anti (f. 1955) og Juhan Danel Gaup (f. 1986) partsforklaring for siidaen 14., 16. og 17. februar 2017 (jnr. 14/315-99, 106, 107 og 115).

Ved brev 14. desember 2018 (jnr. 14/349-24) anmodet kommisjonen Rivkkároggi vintersiida om eventuelle bemerkninger til rettighetskravet fra Nuorrojoga og Ástevári siiddat.

Marit Kirsten Anti Gaup besvarte i intervju 9. mars 2020 (jnr. 14/349-26) spørsmål om utstrekningen av kravsområdet, siidaens medlemmer og hytter, og dens forhold til Vuorji (sommer)siida og Njoammelčearu siida. Hun oversendte 10. mars 2020 (jnr. 14/349-27) en oversikt over siidamedlemmer, og et kart der sørgrensen for kravsområdet var noe justert.

Ved brev 27. oktober 2016 ba kommisjonen Reindriftsforvaltningen Øst-Finnmark om å oversende arkiv- og kartmateriale av betydning for utredningen av rettighetsmeldingen fra Rivkkároggi vintersiida (jnr. 14/349-14). I telefonsamtale 28. oktober 2016 (jnr. 14/349-15), jf. også brev 14. november 2016 (jnr. 14/315-78), opplyste reindriftsforvaltningen at arkivmateriale fra før 1989 er overlevert til Statsarkivet i Tromsø.

Kommisjonen har derfra blant annet innhentet dokumentasjon om siidaens gjeterhytter, og om rettsforgjengernes reindrift i ulike tidsperioder (jnr. 14/349-36). Ved e-post 5. februar 2021 (jnr. 14/349-31) forespurte kommisjonen Statsforvalteren i Troms og Finnmark (tidligere Fylkesmannen) om eventuell dokumentasjon angående Rivkkároggi vintersiidas nåværende gjeterhytter i siidaens vinterbeiteområde. Samme dag mottok kommisjonen en e-post fra Rivkkároggi vintersiida ved Marit Kirsten Anti

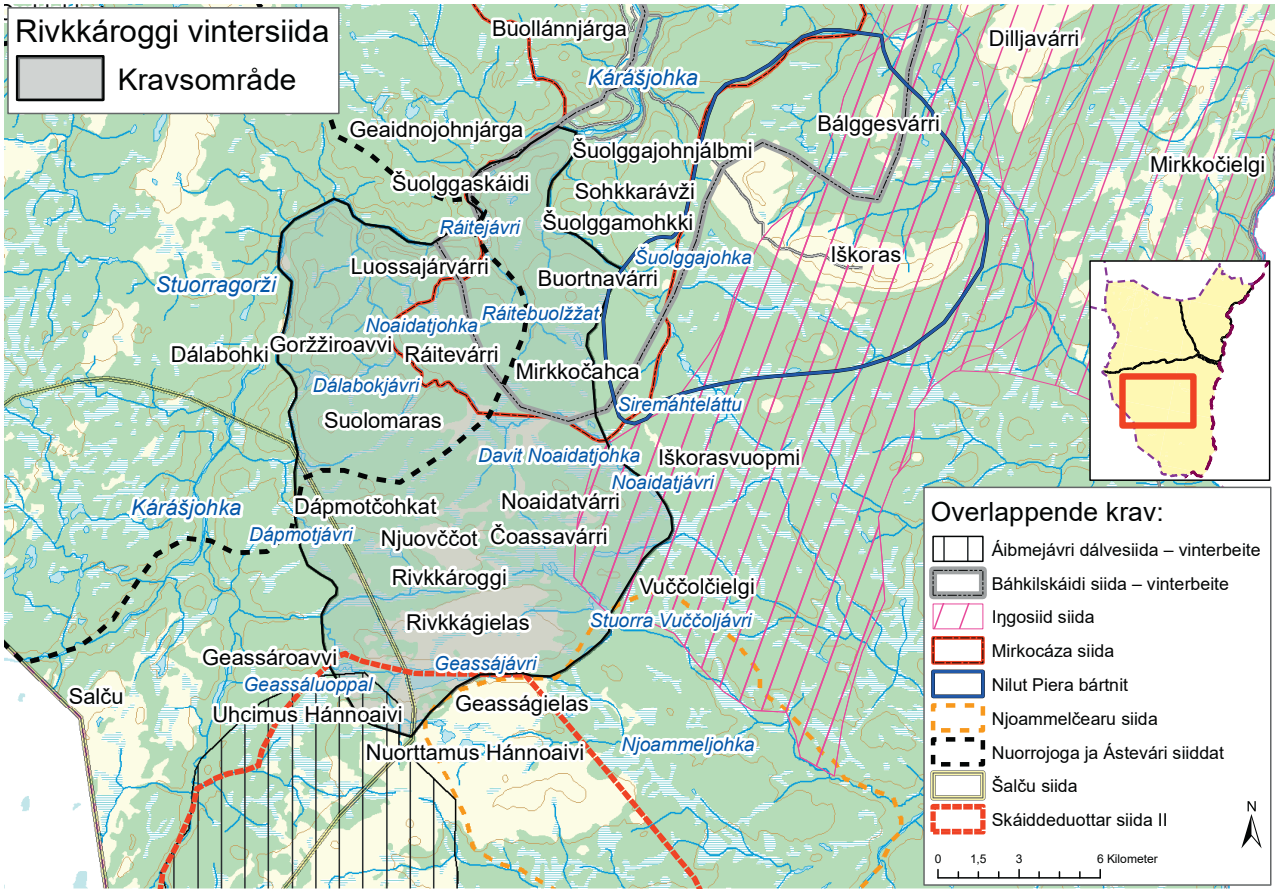

Figur 20.1

Gaup (jnr. 14/349-32) med opplysninger om hyttene og dokumentasjon på disse. Statsforvalteren i Troms og Finnmark besvarte henvendelsen 18. februar 2021 (jnr. 14/349-34).

Saken er også i noen grad belyst i intervjuer med Anders Aslak A. Somby (1933-2019) 4. august 2016 (jnr. 14/331-14), Nils Johannes Johannesen Anti (f. 1929) og Samuel Johannesen Anti (f. 1943) 2. februar 2017 (jnr. 14/374-11), John Mikkelsen Somby (f. 1934) (jnr. 17/261-22) og Arvid Næss (f. 1961) 12. og 18. mai 2020 (jnr. 14/336-40 og 41).

Ole Henrik Magga har fratrådt som inhabil ved behandlingen av den delen av kravet fra Rivkkároggi vintersiida som overlapper kravet fra Iŋgosiid siida. John Bernhard Henriksen har fratrådt som inhabil ved behandlingen av den delen av Rivkkároggi vintersiidas krav som overlapper kravet fra Skáiddeduottar siida II. Se punktene 7.2.3, 21.1 og 31.1.

20.2 Nærmere om sakens bakgrunn

Ifølge bruksreglene for Reinbeitedistrikt 16 Karasjok vest (Kárášjoga oarjjabealli) er Rivkkároggi vintersiida én av distriktets 19 vintersiidaer. Bruksreglene opplyser at siidaen har vinterbeiter sørvest for Iškoras med en utstrekning på 134 km². Om sommeren tilhører siidaens utøvere Vuorji siida som har sommerbeite i grenseområdene mellom Karasjok og Porsanger rundt fjellet Vuorji.[1] Også Njoammelčearu siida (kapittel 32) tilhører Vuorji sommersiida.

Bruksreglene opplyser at Samuel John L. Anti, Lars Johan L. Anti, Juhan Danel Gaup og Per Atle Mienna er siidaandelshavere.[2] I oversendelse til kommisjonen 10. mars 2020 har siidaen opplyst at Samuel John L. Anti og Inger Anna

1 Reinbeitedistrikt 16, *Bruksregler for reinbeitedistrikt 16 – Karasjok vest*, godkjent av Fylkesmannen i Finnmark 3. januar 2019 (jnr. 16/1553-33) s. 10 (sommerbeiteområdet) og 13 og 15-16 (vinterbeiteområdet).

2 Reinbeitedistrikt 16, Op. cit., 2019 s. 15.

A. Mienna har felles siidaandel, og for øvrig gitt opplysninger om hvem som har rein under de ulike siidaandelene.[3]

Rivkkároggi vintersiida er en del av Anti-slekta som på samisk har betegnelsen Mákket. Dette har sin bakgrunn i at slekta er etterkommere av Magga Persdatter (1838-1922) og Lars Johannesen Anti (1835-1923). Siidaen til deres sønner ble kalt for «*Maggi-barni sida*» (Maggas sønners siida). Ett av medlemmene i denne siidaen var John Larsen Anti (1865-1945), som var gift med Elen Johnsdatter Anti (1869-1952). Han var far til John Johnsen Anti (1891-1970) som var gift med Margit Persdatter Porsanger (1896-1971) og bestefar til Lars Johnsen Anti (1928-2015) som var gift med Anne Samuelsdatter (Utsi) Anti (1930-1990).

Lars Johnsen Anti var far til dagens siidaandelshaver Samuel John L. Anti (f. 1955) og bestefar til siidaandelshaverne Juhan Danel Gaup (f. 1984), Lars Johan L. Anti (f. 1990) og Per Atle Mienna (f. 1987). Sistnevnte er sønn av Samuel John og Inger Anna Mienna (f. 1962).

20.3 Bemerkninger fra Rivkkároggi vintersiida

I r*ettighetsmeldingen 31. januar 2012* (jnr. 14/349-1) opplyser Rivkkároggi vintersiida at kravsområdet er siidaens vinterbeiteområde, og at den har brukt området i fem generasjoner. Siidaen viser til at Lars Johnsen Antis foreldre (John Johnsen Anti og Margit Persdatter Porsanger) tok området i bruk tidlig på 1900-tallet, og at bruken har pågått kontinuerlig etter dette. På bakgrunn av dette ber siidaen kommisjonen om å utrede dens rettigheter på grunnlag av hevd, alders tids bruk og lokal sedvanerett, både når det gjelder individuell og kollektiv rett. Videre opplyser siidaen at dagens bruk samsvarer med bruken på 1950-tallet, men at bruksområdet var større tidligere. Om dette heter det:[4]

> «Vi har på 1980-tallet benyttet større beiteområder som også fremgår i [Reindriftsforvaltningen, Forslag til nye distriktsgrenser i Polmak og Karasjok, 2003]. Disse beitegrensene er senere redusert og kan ikke begrenses ytterligere.
>
> Alle tilstøtende vintersiidagrupper har tegnet sine beitegrenser innenfor våre tradisjonelle, hevdvunne og sedvanemessige beiteområder for vår vintersiidagruppe. Disse er udokumenterte påstander som vi tilbakeviser på det sterkeste.»

Lars Johnsen Anti (1928-2015) som Rivkkároggi vintersiida i rettighetsmeldingen har oppgitt som informant, sa i intervju med *NIKU 22. mars 2012* at han begynte i reindriften i 1945 da faren (John Johnsen Anti) var siidaleder, og at også farfaren (John Larsen Anti) hadde vært i siidaen. Lars fortalte at han hadde «*(vinter)huset*» ved Rivkkároggi, og at siidaens vinterbeiter blant annet omfatter Ráitevárri og Suolovuopmi. Han sa at dagens utøvere «*er den femte generasjonen som har vinterbeite der*», og at bruken hadde pågått i over 150 år.[5]

I intervjuet ga Lars Johnsen Anti også opplysninger om siidaens byggverk og installasjoner. Blant annet sa han at Samuel John L. Anti har en gjeterhytte ved Rivkkároggi og at Juhan Danel Gaup planla å bygge en hytte der. Siidaen hadde ifølge Lars Johnsen Anti også «*et samlegjerde*» ved hytta i Rivkkároggi, og har hatt sperregjerder der siden 1950-tallet.[6]

På intervjumøtet 17. oktober 2013 var siidaen representert ved Lars Johnsen Anti, Marit Kirsten Anti Gaup (f. 1960), Lars Larsen Anti (f. 1961) og Lars Johan L. Anti (1990). De opplyste at av dagens siidaandelshavere, er Samuel John L. Anti fjerde generasjons bruker av kravsområdet, mens Lars Johan L. Anti, Juhan Danel Gaup og Per Atle Mienna er femte generasjons brukere.[7] Representantene for Rivkkároggi vintersiida fremholdt at siidaen påberoper seg individuelle og kollektive beiterettigheter. De opplyste at siidaen har to gjeterhytter i vinterbeiteområdet, der den ene ble bygd på slutten av 1960-tallet, og den andre på 1980-tallet, og at siidaen også har et skillegjerdeanlegg der. For øvrig innsnevret de grensen for kravsområdet noe, ved at områdene Buortnavárri og Buortnavárseaibbuš ble utelatt.[8]

Lars Johnsen Anti fortalte i *intervju 4. august 2014* at hans far og bestefar brukte de samme vinterbeitene som han selv og etterkommerne bruker i dag. Han fortalte at siidaen har gjeterhytte i Rivkkároggi, og at vinterbeitene strekker seg langs Kárášjohka til vinterflyttleia «*helt til vidda, og så fra øst til utspringet av Ráiteávži og over enden av Buortnavárri*».[9]

Ifølge Lars Johnsen Anti var det tidligere ikke mange beitekonflikter. Reineierne respekterte hverandres vinterbeiteområder. Om høsten og vinteren var det vanlig å flytte

3 Rivkkároggi vintersiida, *E-post til kommisjonen*, 10. mars 2020 (jnr. 14/349-27) s. 1–2.

4 Rivkkároggi vintersiida, *Rettighetsmelding*, 31. januar 2012 (jnr. 14/349-1) s. 3.

5 NIKU, *Utskrift av intervju med Lars Johnsen Anti,* 22. mars 2012 (jnr. 14/349-25) s. 1–2.

6 NIKU, Op. cit., 22. mars 2012 (jnr. 14/315-151) s. 3

7 Finnmarkskommisjonen, *Gjennomgang av rettighetsmelding, Rivkkároggi vintersiida*, 9. januar 2014 (jnr. 14/349-6) s. 3.

8 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 9. januar 2014 (jnr. 14/349-6) s. 5, og tilhørende kart (jnr. 14/349-5).

9 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med Lars Johnsen Anti,* 4. august 2014 (jnr. 14/349-17) s. 7.

gjennom og forbi de andre siidaene. De hadde også fellesbeiter den gangen, men alle hadde faste plasser både på høsten og vinteren, og der skulle det ikke forekomme uenigheter, men dette endret seg da «*den nye loven kom*», og nå er det hvert år konflikter i Rivkkároggi vintersiidas beiteområde.[10]

Han sa at siidaen til «*Gaup, Nilut Piera og Nilut Lásse*» (Nilut Piera bártnit) tidligere var Rivkkároggi vintersiidas nabosiida, og ikke «*lensmannsiidaen*» og Arvid Næss (Mirkocáza siida) som hadde kommet til området «*bare for å skape ufred*». Blant annet hadde Næss satt opp en ulovlig hytte i Rivkkároggi vintersiidas område, og også ellers «*laget bråk*» der.[11]

Lars Johnsen Anti opplyste at hans fettere på farssiden som tilhørte Skáiddeduottar siida, en gang kom med 6000–7000 rein inn i Rivkkároggi vintersiidas område, og satte opp flere skillegjerdeanlegg. Lars godtok ikke dette og kontaktet reindriftsagronomen. Fetterne ble pålagt å forlate området, og måtte «*dra over Goššjohka til sitt eget vinterbeiteområde og rive ned skillegjerdene*».[12]

Ifølge Lars Johnsen Anti er Kárášjohka en naturlig beitegrense. Han fortalte om en beitekonflikt i området mellom Ráiteávži og Kárášjohka, der «*S'ene*» har satt opp en ulovlig hytte og gjerder i Rivkkároggi vintersiidas område, for å holde «*vår reinflokk unna*». Rivkkároggi vintersiida hadde tidligere også hatt en konflikt med «*Eira*» som hadde satt opp en gamme i siidaens beiteområde, og ført reinflokken sin helt frem til siidaens gjeterhytte.[13]

Lars Johnsen Anti fortalte også at det for et par år siden hadde kommet en reinflokk på vel 1500 dyr inn i Rivkkároggi vintersiidas flokk, og at det hadde ført til sammenblanding, og sa videre:[14]

> «Alle skal vite hvor deres område (siidasadji) er, og ikke presse seg inn på andres områder. Dette står også i lovforskriftene, men de følges ikke. En viss grad av sammenblandinger vil det alltid være i reindrifta, men man skal ikke føre en flokk på flere hundre over i andres [områder].»

10 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 4. august 2014 (jnr. 14/349-17) s. 7 og 8. Med den «*nye loven*», sikter han trolig til reindriftsloven av 1978.

11 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 4. august 2014 (jnr. 14/349-17) s. 7. Se også s. 8.

12 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 4. august 2014 (jnr. 14/349-17) s. 8.

13 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 4. august 2014 (jnr. 14/349-17) s. 8. Det er usikkert hvem han sikter til, men «*S'ene*» kan være en henvisning til Báhkilskáidi siida som har vært i Ráiteávži når de har drevet samdrift med Mirkocáza siida, og som kalles «Roncenat». «Roncenat» har Samuelsen som mellomnavn etter faren Samuel Samuelsen Utsi som ble kalt for «Roncen». «Eira» er trolig en henvisning til Iŋgosiid siida.

14 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 4. august 2014 (jnr. 14/349-17) s. 8.

På *høringsmøtet 14. februar 2017* antydet Samuel John L. Anti (f. 1955) at Rivkkároggi vintersiidas krav i motsetning til det kartfestingen av kravsområdet tyder på, ikke omfatter området nærmest Myrskog og at dette kunne tilhøre Báhkilskáidi siida eller Mirkocáza siida. Juhan Danel Gaup (f. 1984) bemerket at kartfestingen viste Rivkkároggi vintersiidas historiske bruk, og at siidaens rettigheter også omfatter Buortnavárri og området ned Šuolggajohka.[15]

Samuel John L. Anti gjentok at siidaens krav bygger på den bruken som John Johnsen Anti (1891-1970) og Lars Johnsen Anti (1928-2015) startet. Han sa at broren til Lars, Samuel Johannes Johnsen Anti (1930-2019), oppholdt seg i Njoammelčearu og omegn og at han var i Njoammelčearu siida, sammen med blant andre sønnen Anders Nils S. Anti (f. 1969).[16]

Til det overlappende kravet fra Mirkocáza siida bemerket Samuel John L. Anti at Mirkocáza siida ikke hadde oppholdt seg i dette området på begynnelsen av 1990-tallet, da de hadde vært i Myrskog ved Šuolggajohnjálbmi. Han forklarte videre at de kom nærmere i løpet av 1990-tallet, og at Mirkocáza siidas krav bygger på bruken som ble påbegynt da.[17]

På *høringsmøtet 16. februar 2017* kommenterte Samuel John L. Anti Iŋgosiid siidas krav som overlapper den sørvestlige enden av Rivkkároggi vintersiidas krav. Han bemerket at Iŋgosiid siida begynte å bruke området tidlig på 1990-tallet, da de også satte opp en gamme innenfor Rivkkároggi vintersiidas kravsområde i nærheten av Siremáhteláddot.[18]

Samuel John L. Anti sa ellers at rettsforgjengerne til dagens Skáiddeduottar siida hadde vært i samme siida som John Johnsen Anti og Samuel Johannes Johnsen Anti (Njoammelčearu siida), mens Juhan Danel Gaup fremholdt at det i løpet av 1980-tallet begynte å komme flere folk til de sørlige områdene.[19]

På *høringsmøtet 17. februar 2017* opplyste Samuel John L. Anti at siidaen fra gammelt av har en løype som de bruker til å kjøre rundt reinflokken i nærheten av Geassároavvi, og at de gjeter fra Geassároavvi til Uhcimus Hánnoaivi, og derfra østover. Han sa at han ville oversende et kart med en mer presis avmerking av siidaens kravsområde ved Geassájohka.[20]

15 Finnmarkskommisjonen, *Referat fra høringsmøte*, 14. februar 2017 (jnr.14/315-115) s. 46 og 51.

16 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 14. februar 2017 (jnr.14/315-115) s. 49.

17 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 14. februar 2017 (jnr.14/315-115) s. 50.

18 Finnmarkskommisjonen, *Referat fra høringsmøte*, 16. februar 2017 (jnr.14/315-106) s. 75.

19 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 16. februar 2017 (jnr.14/315-106) s. 77 (Samuel John) og 78 (Juhan Danel).

Samuel John L. Anti ga ellers uttrykk for at det finnes skrevne kilder som omtaler Mákket (deres gren av Anti-slekta), og bemerket at de hadde bodd i «*disse områdene, og dette er vel noe alle vet*». Han fortalte at slektas forfedre har holdt til i områdene helt frem til munningen av Šuolggajohka, og hadde overvintret ved Njoammelčearru og ved Hánnoaivvit.[21]

For øvrig fremholdt Samuel John L. Anti at Šalču siida ikke hadde brukt området der kravene fra Rivkkároggi vintersiida og Šalču siida overlapper, men tidligere var lenger mot vest, og at området først i senere tid har blitt et tvisteområde. Han sa at det er en innhegning på vestsiden av Hánnoaivváš (Uhcimus Hánnoaivi) som han og Mathis A. Somby hadde satt opp, der de to siidaene tok ut slakterein sammen på 1980-tallet. Han fortalte at Rivkkároggi vintersiida hadde brukt områdene rundt Nuorttamus Hánnoaivi og Uhcimus Hánnoaivi.[22]

I *intervju 9. mars 2020* opplyste Marit Kirsten Anti Gaup (f. 1960) at Rivkkároggi vintersiida tilhører Vuorji sommersiida, som deler seg i de to vintersiidaene Rivkkároggi og Njoammelčearru. Hun fortalte at hennes far, Lars Johnsen Anti (1928-2015), var broren til Samuel Johannes Johnsen Anti (1930-2019) i Njoammelčearu siida, og at hun og brødrene dermed er søskenbarn med medlemmene i Njoammelčearu siida. Marit Kirsten fortalte videre at hun og broren Samuel John L. Anti (f. 1955) hadde hver sin gjeterhytte i Rivkkároggi.[23] Hun bekreftet også at området Buortnavárri–Šuolggaskáidi var omfattet av deres krav, og fortalte at hennes bror, Nils Per Larsen Anti (1956-1999), hadde brukt dette området.[24]

Marit Kirsten Anti Gaup oversendte ved *e-post 5. februar 2021* bruksreglene for Reinbeitedistrikt 16 og viste at det der er inntatt informasjon om Rivkkároggi vintersiidas gjerder og anlegg i punkt 5 og om siidaens gjeterhytter i punkt 6. Hun opplyste ellers at den eldste av siidaens gjeterhytter ble bygd i 1973/74 av hennes far, Lars Johnsen Anti, og at den i dag brukes som utesjå av hennes bror Samuel John L. Anti. Den andre hytta ble bygd av hennes brødre Samuel John og Per Larsen Anti (1956-1999) og brukes i dag av Samuel John L. Antis familie. Ifølge Marit Kirsten har det verken kommet klager på hyttene eller på siidaens skillegjerdeanlegg.[25]

20.4 Bemerkninger fra kravsfremsettere med overlappende krav[26]

20.4.1 Nilut Piera bártnit

Kravet fra Nilut Piera bártnit (kapittel 14) tangerer Rivkkároggi vintersiidas krav ved Šuolggajohka nordøst i Rivkkároggi vintersiidas kravsområde. Klemet John Gaup (f. 1963) sa i sin forklaring for Nilut Piera bártnit på høringsmøtet 14. februar 2017 at Nilut Piera bártnit og Vuorji siida (sommersiidaen til Rivkkároggi vintersiida) som regel møttes i Šuolggamohkki på den tiden han begynte i reindriften i 1979.[27]

20.4.2 Mirkocáza siida

Kravet fra Mirkocáza siida (kapittel 18) overlapper den nordøstre delen av Rivkkároggi vintersiidas krav ved Ráiteávži. Anna Ravna Gaup (f. 1966) sa i sin forklaring for Mirkocáza siida på *høringsmøtet 14. februar 2017* med henvisning til Ørnulv Vorren og eldre informanter, at Mákke Jovnna siida (Rivkkároggi vintersiidas forgjengere) tidligere ikke hadde beite nord for Noaidatjohka, men i Siremáhteláttu og frem til Ráiteávži og Šuolggajohka. Hun viste også til at hennes far, Lars Larsen Gaup (1937-1966), frem til han døde hadde vinterbeite langs Ráiteávži frem til Noaidatjohka sammen med sin fetter, Per Nilsen Gaup (1924-2016).[28]

Arvid Næss (f. 1961) er gift med Anna Ravna Gaup. Han sa i *intervju 12. mai 2020* at Mirkkočahca-området ikke lenger er en del av beitelandet til Mirkocáza siida, og at Rivkkároggi vintersiida nå bruker området, etter at reindriftsmyndighetene har tegnet en «*tilfeldig grense*».[29]

I *intervju 18. mai 2020* fremholdt Arvid Næss at Rivkkároggi vintersiida aldri har brukt området øst for Noaidatjohka. Han sa at Lars Larsen Anti (f. 1961) i Rivkkároggi vintersiida i 2011 flyttet inn i «*vårt [Mirkocáza siidas] område*» og påsto det var sitt, men at Lars Larsen Anti ble bortvist derfra av reindriftsforvaltningen. Ifølge Arvid Næss hadde Lars Johnsen Anti (1928-2015) tidligere bidratt til sammenblandinger mellom Mirkocáza siidas og Rivkkároggi vintersiidas reinflokker.[30] Arvid Næss avviste

20 Finnmarkskommisjonen, *Referat fra høringsmøte*, 17. februar 2017 (jnr. 14/315-107) s. 4. Kommisjonen mottok kartet 10. mars 2020 (jnr. 14/349-27).

21 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 17. februar 2017 (jnr. 14/315-107) s. 5.

22 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 17. februar 2017 (jnr. 14/315-107) s. 5-7.

23 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med Marit Kirsten Anti Gaup*, 9. mars 2020 (jnr. 14/349-26) s. 2.

24 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 9. mars 2020 (jnr. 14/349-26) s. 4.

25 Rivkkároggi vintersiida v/Marit Kirsten Gaup, e-post til kommisjonen 5. februar 2021 (jnr. 14/349-32).

26 Fem av de siidaene som har fremmet overlappende rettighetskrav har ikke kommentert Rivkkároggi vintersiidas krav, og er derfor ikke omtalt nedenfor. Dette gjelder Báhkilskáidi siida (kapittel 19), Iŋgosiid siida (kapittel 21), Njoammelčearu siida (kapittel 32) og Áibmejávri dálvesiida (kapittel 33).

27 Finnmarkskommisjonen, *Referat fra høringsmøte*, 14. februar 2017 (jnr. 14/315-115) s. 87.

28 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 14. februar 2017 (jnr. 14/315-115) s. 69–71.

29 Finnmarkskommisjonen, I*ntervju med Arvid Næss,* 12. mai 2020 (jnr. 14/336-40) s. 6-7.

også Lars Johnsen Antis uttalelse i intervju 4. august 2014, jf. punkt 20.3 om at den gjeterhytta Mirkocáza siida hadde satt opp ved Buortnavárjeaggi sør for Buortnavárri i fellesskap med Báhkilskáidi siida var satt opp i Rivkkároggi siidas vinterbeiteområde. Ifølge Arvid Næss har Rivkkároggi siida aldri brukt dette området. Han sa at dette blant annet er bekreftet av Ørnulv Vorrens opplysninger fra 1950-tallet, og at Landbruksdepartementet har gitt Mirkocáza siida medhold i at området tilhører dem.[31]

20.4.3 Skáiddeduottar siida II

Skáiddeduottar siida II (kapittel 31) har fremmet et krav som overlapper den helt sørlige delen av kravet til Rivkkároggi vintersiida. Nils Johannes Johannesen Anti (f. 1929) og Samuel Johannesen Anti (f. 1943) sa i intervju 2. februar 2017 at Lars Johnsen Anti (1928-2015) i Rivkkároggi vintersiida var deres fetter, og at hans etterkommere nå driver i samme område. De fortalte at det var nær kontakt mellom nabosiidaene, og opplyst at John Johnsen Anti (1891-1970) i Rivkkároggi vintersiida hadde siida ved Njoammeljohka og Njuovččot.[32]

20.4.4 Šalču siida

Kravet fra Šalču siida (kapittel 34) overlapper Rivkkároggi vintersiidas krav i den sørvestlige delen av sistnevntes kravsområde. I *intervju 4. august 2016* opplyste Anders Aslak A. Somby (1933-2019) som var far til dagens siidaandelshaver i Šalču siida, Anders Somby jr. (f. 1960), at Rivkkároggi-siidaen hadde Rivkkároggi som sitt viktigste vinterbeiteområde, og at siidaen ikke hadde kommet over på Šalču siidas bruksområder. I nyere tid hadde det riktignok vært noen uoverensstemmelser, men i det siste hadde Rivkkároggi vintersiida respektert beitegrensene og ikke brukt Šalču siidas områder.[33]

På høringsmøtet 17. februar 2017 opplyste Šalču siidas representanter, Mathis Somby (f. 1962), og Anders Somby jr. (f. 1960) at grensen for Šalču siidas kravsområde ikke går ved Dápmotjohka, men følger flyttleia vest i Rivkkároggi vintersiidas kravsområde. De opplyste at Rivkkároggi vintersiida («Njuovččot siida») og Šalču siida var enige om dette området, men at enigheten ikke gjelder området rundt Rissehánnoaivi.[34] Med dette siktet de trolig til et fjell (Hánnoaivvit) sørvest i Rivkkároggi vintersiidas kravsområde.

20.4.5 Nuorrojoga ja Ástevári siiddat

Kravsområdet til Nuorrojoga ja Ástevári siiddat (kapittel 35) overlapper den nordvestlige delen av kravsområdet til Rivkkároggi vintersiida. John Mikkelsen Somby (f. 1934) sa i intervju 25. oktober 2018 at Rivkkároggi vintersiida «*holder til på den andre siden av Kárášjohka*»,[35] og siktet med det formodentlig til områdene øst og sør for elva.

20.5 Historiske (skriftlige) kilder

20.5.1 Kilder frem til og med 1933

Johannes (Johan) Nilsen Anti (f. ca. 1789-dødsår ukjent) var tippoldefar til Lars Johnsen Anti (1928-2015).[36] Ifølge en oversikt over reineiere i Karasjok utarbeidet etter anmodning fra amtmannen, var Johannes Nielsen Anti vinteren 1855 ved Goššjohka.[37]

I de årene mellom 1910 og 1933 som kildene har opplysninger om, hadde Rivkkároggi vintersiidas forgjengere vinterbeite i ulike områder sør og øst for Kárášjohka. John Larsen Anti (1865-1945), som var oldefar til dagens siidaandelshaver, Samuel John L. Anti (f. 1955), tilhørte i 1910 siidaen til sin bror Per Larsen Anti (1860-1922). Siidaen ble kalt «*Per Larsen Anti m.fl.'s by*» eller «*Maggi-barni sida*» (Maggas sønners siida). Det siste viser til at de to brødrene var sønnene til Magga Persdatter Anti (1838-1922) og Lars Johannesen Anti (1835-1923). Siidaen hadde 1. desember 1910 vinterbosted ved Mássuorbmi.[38] Også i 1911/12 var John Larsen Anti i denne siidaen, men en del av vinteren var han i egen siida. Rundt 1. januar 1912 var han ved Noaidatláttu, men rundt 1. april 1912 var hele siidaen samlet ved Ráitevárri.[39]

John Larsen Antis siida («*Magge-Jon-sida*») beitet ved nyttår 1913/14 ved Rávotjohka, og rundt 1. april 1914 ved Áibmevárri. Vinteren 1915/16 var siidaens hovedleirplass ved Noaidatjohka, vinteren 1916/17 ved Gurbešnussir og vinteren 1917/18 ved Basevuovdi.[40] I 1920 hadde John Larsen Anti vinterbeite i «*Karasjokdalen ovenfor Beskinjarg*» der også ti andre enheter hadde vinterbeite.[41] I 1923/24 var vinterbeitene på Šuolggaskáidi ved Kárášjohka.[42]

30 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med Arvid Næss*, 18. mai 2020 (jnr. 14/336-41) s. 3-4, 6 og 9.

31 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 18. mai 2020 (jnr. 14/336-41) s. 1-4.

32 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med Nils Johannes og Samuel J. Anti*, 2. februar 2017 (jnr. 16/374-11) s. 16.

33 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med Anders Aslak A. Somby*, 4. august 2016 (jnr. 14/331-14) s. 15.

34 Finnmarkskommisjonen, *Referat fra høringsmøte*, 17. februar 2017 (jnr. 14/315-107) s. 33.

35 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med John Mikkelsen Somby*, 25. oktober 2018 (jnr. 17/261-22) s. 8.

36 Erik Schytte Blix, *Karasjokslekter*, 2. utg. med tillegg (1989) s. 41.

37 *Opgaver afgivne inden Vinterthinger for Karasjok i Aaret 1855 efter Anmodning fra Amtmanden i Finmarkens Amt,* 1855 (avskrift ved Finnmarkskommisjonen) (jnr. 14/315-138) s. 1.

38 Kristian Nissen, *Karasjoks renbyer 1910*, 1. desember 1910 (siida nr. 17) (jnr. 14/349-36).

Tharald Frette opplyser at John Larsen Antis siida («*Maggijon sida*») var i Šuolggajohka i april 1932 og ved Šuolggajávri ved årsskiftet 1932/33.[43] John Johnsen Anti (1891-1970) var medlem av siidaen. Han var bestefar til dagens siidaandelsahaver, Samuel John L. Anti (f. 1955). Šuolggajávri er utenfor Rivkkároggi vintersiidas kravsområde, mens den nordligste delen av Šuolggajohka utgjør grensen for kravsområdet i nordøst.

Kildene for årene 1910-1933 tyder på at Rivkkároggi vintersiidas forgjengere ikke hadde et fast vinterbeiteområde, men brukte ulike områder mellom Kárášjohka og Anárjohka. Av de ovennevnte områdene ligger Noaidatláttu, Ráitevárri og Noaidatjohka innenfor kravsområdet. Det samme gjelder trolig delvis «Karasjokdalen ovenfor Bieskkenjárga». Samtidig hadde også andre siidaer vinterbeite innenfor deler av kravsområdet. Jon Andersen Sombys (Ándda Jovnna) siida hadde 1. desember 1910 beite ved Ráitejohkas utspring («*Ráittegeahče*») og Kemi siida hadde vinterbeite i Noaidatområdet.[44] Vinteren 1917/18 hadde Nils Johannesen Antis (Johanas Nilas) siida flokken sin på vinterbeite i nedre Siktagurra ved Kárášjohka (Sikta-ája).[45]

20.5.2 Kilder fra 1950-tallet og frem mot årtusenskiftet

Ørnulv Vorren har beskrevet vårflyttingen til siidaene han benevner som W.9.a «*Magga-Jown-Jownâ-sii'dâ*» og «*Magga-Jown-Jownâ-bardne-sii'dâ*» i tidsrommet 1953 til 1957. Han opplyser at siidaene hadde felles vinterbeite, og at de delte seg i sommersiidaene «*Magga-Jown-Jownâ-sii'dâ*» og «*Vuorje-siidâ*». Mákke Jon Jovnna var det samiske navnet til John Johnsen Anti (1891-1970). Han var far til Lars Johnsen Anti (1928-2015) og bestefar til den eldste generasjonen i dagens siida. Vorren opplyser at siidaene under høstflyttingen dro over Njuovččot til Vuččoljávri, der de hadde vokterleir hele vinteren og der flokken begynte vinterbeitingen.[47]

Den første delen av vinteren foregikk vinterbeitingen ifølge Vorren omkring Njuovččot («*Njuopčokka*») og Noaidatvárri, før siidaene trakk sørover og beitet på Rivkkágielas og Geasságielas den siste delen av vinteren. Når vårflyttingen nærmet seg, trakk de østover og beitet omkring Vuččoljohka. Vinterleirplassen var ved Vuččoljávri hele vinteren frem til vårflyttingen startet rundt 22. april.[48]

Vorrens beskrivelse viser at siidaene i 1953-1957 hadde vinterbeite innenfor kravsområdet. Dette gjaldt også siidaen «*Raiko-sii'dâ*»/«*Mar'renjarg-sii'dâ*» (W.4) som beitet ved Njuovččot, Noaidatvárri, Dápmotsuohkadas, Suolomaras og Ráitevárri.[49]

Lars Johnsen Anti (1928-2015) oppgir i sine reindriftsmeldinger for årene fra 1961 til 1973 å ha vinterbeite i daværende distrikt 18 (Karasjok vinterbeite).[50] Meldingene beskriver ikke nærmere hvor beitingen foregikk, men viser at han kan ha vært innenfor kravsområdet.

Av et brev fra lappefogden til Finnmark jordsalgskontor 11. juni 1974 fremgår det at Lars Johnsen Anti vinteren 1973 søkte om tomt til gjeterhytte i Rivkkároggi–Rivkkágielas, og at hytta var «*oppført og tatt i bruk våren 1973*». I brevet viser lappefogden til at Lars Johnsen Anti hadde etterlyst festekontrakten og ber jordsalgskontoret undersøke saken.[51]

Lappefogden opplyser i brev til Jordsalgssjefen i Finnmark 9. september 1977 at Lars Johnsen Anti har krevd at en ulovlig oppført hytte som ble oppført «*sist sommer*» ved Vuččoljávri, «*midt i hans vinterbeiteområde*» blir fjernet. Hytta var ifølge Lars Johnsen Anti oppført av Berit Elen Somby Balto og Per M. Siri. Med henvisning til at hytta vil forstyrre reindriften i området, anbefaler lappefogden at hytta rives.[52] Etter det kommisjonen har kunnet bringe på det rene var hytta oppført av fastboende og dermed ikke et uttrykk for konkurrerende reinbeitebruk. Korrespondansen viser at Vuččoljávri som ligger sentralt i den sørlige delen av Rivkkároggi vintersiidas kravsområde, ble brukt av siidaen på 1970-tallet.

Lars Johnsen Anti søkte 1. februar 1983 Finnmark Jordsalgskontor om feste til næringshytte like øst for Čoassavárri. I kartvedlegget er den omsøkte tomta merket med «*Søker ny tomt her*» og inntegnet like nord for Uhca Vuččoljávrráš. Det er også inntegnet et punkt merket med

39 Kirsti Strøm Bull, *Reinbyer i Finnmark på begynnelsen av 1900-tallet,* 2005 s.70-71.

40 Kirsti Strøm Bull, Op. cit., 2005 s. 88–89 (1913/14), 108–109 (1915/16), 140–141 (1917/18), 154 og Kristian Nissen, *Karasjok herreds renbyer 1916/17* (siida nr. 21) (jnr. 14/349-36).

41 Politimester Ole Lie, *Mandtal over fjeldfinfamilier i Karasjok og Polmak,* (1920/21) (reineier nr. 26) (jnr. 16/1553-19).

42 Kirsti Strøm Bull, *Reinbyer i Finnmark på begynnelsen av 1900-tallet,* 2005 s. 154–155.

43 Tharald Frette, *Karasjok Renbyer i Polmak herred 1932/33*, 1933 (jnr. 16/1553-17) s. 11.

44 Kristian Nissen, *Karasjoks renbyer 1910*, 1. desember 1910 (siida nr. 13 og 14) (jnr. 14/349-36).

45 Kirsti Strøm Bull, *Reinbyer i Finnmark på begynnelsen av 1900-tallet,* 2005 s. 130-131.

46 Ørnulv Vorren, *Finnmarksamenes nomadisme II*, 1962 s. 171.

47 Ørnulv Vorren, Op. cit., 1962 s. 205.

48 Ørnulv Vorren, Op. cit., 1962 s. 209 (vinterbeitingen) og 184 (tidspunktet for vårflyttingen).

49 Ørnulv Vorren, Op. cit., 1962 s. 206–207.

50 Lars Johnsen Anti, Reindriftsmeldinger 1961-1973 (jnr. 14/349-36).

51 Øst-Finnmark lappefogdkontor, *Brev til Finnmark jordsalgskontor* (367/74), 11. juni 1974 (jnr. 14/349-36).

52 Lappefogd Harald M. Alstad, *Brev til Jordsalgssjefen i Finnmark* (471/77), 9. september 1977 (jnr. 14/349-36).

«*Hyttetomt nå*», like sør for Čoassavárri.[53] Søknaden ble senere ansett som uaktuell fordi Lars Johnsen Anti 1. mars 1984 søkte om å oppføre en ny hytte på samme tomt som den daværende hytta.[54] Både den omsøkte tomta nord for Uhca Vuččoljávrráš og den eksisterende tomta sør for Čoassavárri er innenfor Rivkkároggi vintersiidas kravsområde.

I sin rapport fra 1989 opplyser A/L Bajos at Lars Johnsen Anti, Samuel John L. Anti, Nils Per L. Anti og Lars L. Anti («siida 42») i 1987/88 hadde sommerbeite i Vuorji, og vinterbeite i Goršširoavvi, Noaidatjohka, Luossajárvárri, Ráitevárri, Suolomaras, Dápmotčohkat og Njuovččot.[55] Som det fremgår av punkt 20.2, var Lars Johnsen Anti far til de tre sistnevnte. De nevnte områdene ligger alle innenfor siidaens kravsområde, og utgjør mesteparten av dette.

Bajos-rapporten opplyser ellers at siidaen til Bær-familien («siida 37» bestående av John Lars Bær, Rasmus Nils Bær, Marit Anne Bær, Samuel Anders Bær og Elen Utsi Bær) i 1987/88 hadde vinterbeite i Buortnavárri, Buortnavárseaibbuš, Šuolggamohkki, Sohkkarávži og Goikenjavevárri.[56] Buortnavárri og Šuolggamohkki er innenfor Rivkkároggi vintersiidas kravsområde. Av de nevnte er Marit Anne Bær i dag i Mirkocáza siida (kapittel 18).

Daværende reindriftsagronom, Ivar Rushfeldt har beskrevet beitebruken til (datidens) Reinbeitedistrikt 16 C i 1988/89. Distriktet bestod av sommersiidaene Njeaiddán, Láhtin og Vuorji, hvorav sistnevnte er sommersiidaen til Rivkkároggi vintersiida. Rushfeldt opplyser at Vuorji siida delte seg i tre vintersiidaer der én var nord for Kárášjohka, og to sør for Kárášjohka. Rushfeldts kartfesting viser at de to sistnevnte hadde vinterbeite innenfor en grense som gikk fra Rivkkároggi, over Noaidatvárri og Buortnavárseaibbuš, og nordover langs Šuolggajohka til Kárášjohka, langs Kárášjohka til Dálabohki, og mot Dápmotjohka, og videre til Rivkkároggi. Rushfeldt tok forbehold for at kartavmerkingen kunne være feil, fordi han ikke hadde detaljkunnskaper om hvor de ulike vintersiidaene som tilhørte Vuorji-siidaen oppholdt seg.[57]

53 Lars Johnsen Anti, *Søknad om tomtefeste*, 1. februar 1983 (jnr. 14/349-36).

54 Brev til Lars J. Anti fra Jon Aarseth Meløy (367/84), 5. april 1984 (jnr. 14/349-36).

55 A/L Bajos, *Analyse og plan for organisering av utnyttelsen av beite- og driftsarealet i reinbeitedistrikt 17/18, Karasjok høst-/vinter-/vårbeiter,* 1989 (jnr. 16/1553-10) s. 28.

56 A/L Bajos, Op. cit., 1989 (jnr. 16/1553-10) s. 27.

57 Ivar Rushfeldt, *Revurdering av høyeste antall rein for reinbeitedistriktene i Øst-Finnmark*, 1989 (jnr. 16/1553-26) s. 17. Se også kartvedlegg (jnr. 16/1553-35). Rushfeldt kartavmerking er inntegnet på kartfigur 8.13 i Reindriftsforvaltningen, *Forslag til nye distriktsgrenser Polmak og Karasjok*, 2003 (jnr. 16/1553-8) s. 49.

20.5.3 Kilder fra årtusenskiftet og senere

Reindriftsforvaltningen skriver i høringsdokumentet til forslaget om nye distriktsgrenser i Polmak og Karasjok fra 2003 om distrikt «*16C – Vuorji*» (Rivkkároggi siidas sommersiida):[58]

> «I 2003 er Vuorji sitt vinterbeiteområde i distrikt 18 redusert i forhold til 1989, men området er likevel atskillig større enn i 1954. Reduksjonen i forhold til 1989 er særlig mot øst, men også i sørvest er det en viss reduksjon. Årsaken kan være at siidaen nå har et lavere reintall enn i 1989. Reduksjonen har som konsekvens at siidaen har mindre overlappende beitebruk med siidaer fra østre sone.»

Forslagets kartavmerking viser at Vuorji siida i 2003 hadde vinterbeite i store deler av kravsområdet, ved Rivkkároggi, Rivkkágielas, Njuovččot, Noaidatjohka, Dápmotjohka, Ráitejávri og Suolomaras. Siidaen brukte også et område utenfor kravsområdet, sørøst for Rivkkároggi.[59] I 2003 hadde også Muŋkavári siida i Reinbeitedistrikt 14A vinterbeite i en del av kravsområdet. Sør for Iškoras brukte siidaen et område som strakte seg til Noaidatvárri. Reindriftsforvaltningen opplyser at Muŋkavári siida beitet der det var «*ledige beitearealer*», og at både Láhtin siida og Vuorji siida hadde brukt «*områder som Muŋkavárri i dag nytter*».[60]

Styret for Reinbeitedistrikt 16 (Karasjok vest) nedsatte høsten 2006 Areal- og gjerdeutvalget (AG-utvalget) for å utrede og foreslå rammebetingelser for utøvelsen av den daglige reindriften i distriktet. Utvalget hadde en representant med vararepresentant fra hver av de ni sommersiidaene i distriktet. For Vuorji siida var Samuel John L. Anti ordinært medlem, og Anders Nils S. Anti varamedlem.[61] Sistnevnte er Samuel Johns fetter på farssiden, og tilhører Njoammelčearu siida (kapittel 32) om vinteren.

Utvalget holdt en rekke forhandlingsmøter der hensikten var å gi de forskjellige nabosiidaene muligheten til å «*inngå avtaler om samarbeid om utøvelse av det daglige reindriftssamarbeidet og beitebruken i grenseområder der de berørte siidagruppene siden gammelt av har samarbeidet om overlappende beitebruk*».[62]

58 Reindriftsforvaltningen, F*orslag til nye distriktsgrenser i Polmak og Karasjok*, 2003 (jnr. 16/1553-8) s. 48.

59 Reindriftsforvaltningen, Op. cit., 2003 (jnr. 16/1553-8) s. 49.

60 Reindriftsforvaltningen, Op. cit., 2003 (jnr. 16/1553-8) s. 30.

61 Areal- og gjerdeutvalget, *Sluttrapport: Utkast til: Rammebetingelser for reindriftsnæringen i reinbeitedistrikt 16 – Karasjok vest*, 2008 (jnr. 16/1553-12) s. 5.

62 Areal- og gjerdeutvalget, Op. cit., *Vedlegg 1 til Sluttrapport, 2008* (jnr. 16/1553-12) s. 65.

Rivkkároggi vintersiida ved Samuel John L. Anti møtte 20. februar 2008 Šalču siida (kapittel 34) ved Anders Somby jr., Johan Anders Bær og Nils Henrik Bær. Šallču siida anførte at beitegrensen gikk langs flyttleia (dálvemáđii) frem til Uhca (Uhcimus) Hánnoaivi, og at dette er et overlappingsområde. Samuel John L. Anti avviste den grensen Šallču siida hadde kartfestet og sa at området ikke var et overlappingsområde. Han sa at beitegrensen gikk fra Ánddaasllat-gurra (ikke kartfestet) og langs flyttleia (geassemáđii) til Geassáluoppal.[63]

21. februar 2008 forhandlet Rivkkároggi vintersiida ved Samuel John L. Anti med Vintersiidagruppen Nils Mikkel Somby ved Rasmus Somby og John M. Somby (Nuorrojoga ja Ástevári siiddat, jf. kapittel 35). Møtelederen (Anders Somby jr.) la til grunn at de bruksgrensene siidaene hadde kartfestet viste at det var et overlappingsområde. Partene samtykket til at de skulle bruke overlappingsområdet i nært samarbeid med hverandre.[64]

Samme dag møtte Rivkkároggi vintersiida ved Samuel John L. Anti også Vintersiida Márgget Ánne siida ved Mikkel Anders Kemi (Áibmejávri dálvesiida, jf. kapittel 33) og Vintersiida Anders Nils S. Anti ved Anders Nils S. Anti (Njoammelčearu siida, jf. kapittel 32) til forhandlinger. Samuel John L. Anti presiserte at han hadde tegnet inn yttergrensen for sin siidas tradisjonelle område som hadde vært gjeldende siden 1950-tallet, og sa at fire generasjoner av hans familie hadde hatt reinbeite i dette området. Han fremholdt at områdene der flere siidaers avmerkinger overlappet, heller burde anses som «konfliktområder» enn som «overlappingsområder». Etter å ha hørt innspillene til de to andre siidaene, konkluderte møtelederen (Anders Somby jr.) med at partene «*stort sett*» var enige om beitegrensene.[65]

21. februar 2008 forhandlet Rivkkároggi vintersiida ved Samuel John L. Anti også med «*Vintersiidagruppe John Lars/ Rasmus Nils Bær*» (Mirkocáza siida, jf. kapittel 18) ved Rasmus Nils Bær. Samuel John viste igjen til at Rivkkároggi vintersiidas grense hadde vært gjeldende siden 1950-tallet. Han kunne derfor ikke godta at andre skulle «*presse seg inn*» i området. Møtelederen (Anders Somby jr.) konstaterte at partene ikke var enige om beitebruken i grenseområdet. Han betegnet derfor dette som et konfliktområde.[66]

Rivkkároggi vintersiida oversendte 6. mars 2008 innspill og forslag til AG-utvalget. Her viser de daværende siidaandelshaverne i Rivkkároggi vintersiida blant annet til at den grenen av Vuorji sommersiida som har vinterbeite ved Rivkkároggi, har brukt dette området i fire generasjoner siden tidlig på 1900-tallet, og at de i området ved Uhca (Uhcimus) Hánnoaivi «*overlappet med Ronccen-Ánte vintersiida (bror til vår avdøde mor)*».[67] Dette var siidaen til Anders Samuelsen Utsi (1925-2017) og forgjengeren til dagens Áibmejávri dálvesiida, jf. kapittel 33. Anders Samuelsen Utsi var bror til Anne Utsi Anti (1930-1990).

Rivkkároggi vintersiida beskriver også beitebruken slik den var per 2008 og opplyser at siidaen fortsatt bruker beiteområdene fra 1954, og oppgir følgende beitegrense:[68]

> «Fra Ráiteájanjálbmi til Dálabogijeaggi – Dálobogijávri, derfra følger sørover reinflytteleia til Rivkkaroggi, derfra til Geassajohka, følger Geassajohka til Geassaluobbal, derfra til Uhccimus Hánnoaivi, derfra rettlinje østover til [Vuččoljávri] derfra til Noaidatjávri, derfra til 'Ingosit buvri' (gamme), derfra i rettlinje til Ráitebuolžžat, derifra til Ráiteájanjálbmi.»

AG-utvalget utarbeidet kart over siidaenes tradisjonelle bruk basert på siidaenes avmerkinger. Rivkkároggi vintersiidas avmerkede vinterbeitegrense starter nord for Ráitevárri, går mot sørvest til Dálabokjávri, derfra mot sør via Dápmotjávri til Uhcimus Hánnoaivi, mot øst mellom Rivkkágielas og Geasságielas til vestenden av Stuorra Vuččoljávri, mot nord til østenden av Noaidatvárri, og nordøst til Ráitebuolžžat og ender opp igjen nord for Ráitevárri.[69] Deler av siidaens kravsområde ligger utenfor denne grensen, nærmere bestemt Šuolggaskáidi, Buortnavárseaibbuš og Gorržiroavvi. I konklusjonen skriver AG-utvalget:[70]

> «Samuel John L. Anti har deltatt i forhandlingsmøter for sin siida (Rivkkàroggi-siida) der han har forhandlet med sine nabo-siidaer om fastsettelsen av beitegrenser rundt hans vinterbeiteområde.
>
> Det er noen områder som først ble definert som overlappingsområder, men som han seinere har omdefinert og betegnet som konfliktområder, og det er uenighet om

63 Areal- og gjerdeutvalget, Op. cit., Vedlegg 1, 2008 (jnr. 16/1553-12) s. 66.

64 Areal- og gjerdeutvalget, Op. cit., Vedlegg 1, 2008, (jnr. 16/1553-12) s. 68.

65 Areal- og gjerdeutvalget, Op. cit., Vedlegg 1, 2008 (jnr. 16/1553-12) s. 70-71.

66 Areal- og gjerdeutvalget, Op. cit., 2008 (jnr. 16/1553-12) s. 72–73.

67 Areal- og gjerdeutvalget, Op. cit., Vedlegg 2, 2008 (jnr. 16/1553-12) s. 39.

68 Areal- og gjerdeutvalget, Op. cit., Vedlegg 2, 2008 (jnr. 16/1553-12) s. 42.

69 Areal- og gjerdeutvalget, Op. cit., Kartvedlegg til Sluttrapport, 2008 (jnr. 16/1553-12).

70 Areal- og gjerdeutvalget, Op. cit., Sluttrapport, 2008 (jnr. 16/1553-12) s. 32-33.

disse områdene. Disse områdene er lite i forhold til hva andre siidaer har på vinterbeitene sine (Jfr. Kartet over det aktuelle vinterbeite-området).

AG-utvalget har mottatt et skriv fra Rivkkàroggi-siida der det fremgår at Rivkkàroggi-siida har hatt siidamøte den 6. mars 2008 og hvor dette siidamøtet i realiteten annullerer alle avtaler som deres siida-leder Samuel John L. Anti har gjort/inngått med nabo-siidaene i området.»

De gjeldende bruksreglene for Reinbeitedistrikt 16 ble godkjent av Fylkesmannen i Finnmark 3. januar 2019. Det fremgår at beitegrensene av 10. april 2011 fortsatt skal gjelde, og at Rivkkároggi vintersiidas beiteområde har et areal på 134 km^2 og omfatter Rivkkágielas, Geasságielas, Njuovččot, Stuorra Vuččoljávri, vestre Noaidatvárri, Ráitevárri og Suolomaras.[71] Bruksreglene opplyser også at Rivkkároggi vintersiida har et skillegjerdeanlegg i Rivkkároggi, og at det er to gjeterhytter ved Rivkkároggi, en tilhørende Samuel John L. Anti og en tilhørende Juhan Danel Gaup.[72] Begge er siidaandelshavere i Rivkkároggi vintersiida. Den eldste hytta er også nevnt i distriktsstyrets forslag til bruksregler av 20. mai 2009 («*1 hytte og uthus*»).[73]

Distriktsplanen for Reinbeitedistrikt 16 for 2019-2020 opplyser at Samuel John L. Anti har «*1 hytte og uthus*» ved Rivkkároggi, og at også Juhan Danel Gaup har «*1 hytte*» ved Rivkkároggi.[74] Videre fremgår det at siidaen har et skillegjerdeanlegg ved Rivkkároggi, og at Juhan Danel Gaup samme sted har en mindre «*fôringsjorri*» (kve).[75]

20.6 Kommisjonens vurderinger

20.6.1 Innledning

Spørsmålet i saken er om Rivkkároggi vintersiida har ervervet en særrett til vinterbeite i kravsområdet. Siidaen har bedt om at kommisjonen utreder dens rettigheter i henhold til hevd, alders tids bruk, lokal sedvanerett, bruksrett, individuell og kollektiv rett, og har blant annet vist til at dagens bruk samsvarer med bruken på 1950-tallet, jf. punkt 20.3.

De skriftlige kildene som er gjennomgått i punkt 20.5.2 og 20.5.3 viser at siidaen og rettsforgjengerne i alle fall har brukt deler av kravsområdet siden 1953. Per 2022 har dermed bruken i alle fall pågått i rundt 70 år. For alders tids bruk foreligger det en antatt nedre grense på 50 år,[76] men kommisjonen har ikke funnet saker der bruk under «*henimot 70 Aar*» har vært tilstrekkelig til å oppfylle tidsvilkåret for alders tids bruk. Se punkt 6.3.3.2.

Tidsvilkåret for hevd av bruksrett der bruken viser seg ved en «*fast tilstelling*» er imidlertid 20 år, og 50 år dersom det ikke er tilfellet, jf. hevdslova § 8 første ledd, sammenholdt med §§ 7 annet ledd og 2. Rivkkároggi vintersiidas brukstid overstiger dermed klart tidsvilkåret etter langhevd og siidaen har hatt ulike «tilstellinger» i kravsområdet. Det er derfor nærliggende å ta utgangspunkt i hevdsreglene ved vurderingen av siidaens krav.

20.6.2 Har Rivkkároggi vintersiida fortrinnsrett til vinterbeite i kravsområdet?

20.6.2.1 Tidsvilkåret

Som nevnt over, beror hevdstiden på om bruken har vist seg ved en «*fast tilstelling*». Er det tilfellet, er 20 års bruk «*i samanheng*» tilstrekkelig til å oppfylle tidsvilkåret, jf. hevdslova § 8 første ledd, § 7 annet ledd og § 2. Både gjeterhytter og andre reindriftsanlegg er egnet til å vise at det pågår beitebruk, jf. punkt 6.3.2.4. Spørsmålet er derfor om siidaens «tilstellinger» i kravsområdet kan anses som «faste», og om de har vært oppført i full hevdstid.

At en «naglefast» gjeterhytte er en «*fast tilstelling*» er åpenbart. Rivkkároggi vintersiida har i dag to slike hytter ved Rivkkároggi, en tilhørende Samuel John L. Anti og en tilhørende Juhan Danel Gaup, jf. punkt 20.5.2 og 20.5.3. Ifølge siidaens opplysninger på intervjumøtet i oktober 2013, ble den ene bygd på 1960-tallet og den andre på 1980-tallet, jf. punkt 20.3.

Kommisjonen har i korrespondanse mellom lappefogden og Finnmark jordsalgskontor funnet opplysninger som tyder på at den eldste hytta ble oppført våren 1973. Denne hytta er også omtalt i forslaget til bruksregler fra 2009 og i 2019-versjonen av bruksreglene, samt i distriktsplanen for Reinbeitedistrikt 16 for 2019/20. Den nyeste hytta er ikke omtalt i forslaget til bruksregler fra 2009, men derimot i de to sistnevnte dokumentene, jf. punkt 20.5.2 og 20.5.3. Dette samsvarer med det Lars Johnsen Anti (1928-2015) sa i NIKU-intervjuet i mars 2012 om at Samuel John L. Anti på dette tidspunktet hadde en gjeterhytte ved Rivkkároggi og at Juhan Danel Gaup planla å bygge en hytte der, jf. punkt 20.3.

71 Reinbeitedistrikt 16, *Bruksregler for Reinbeitedistrikt 16 – Karasjok vest*, 26. oktober 2018, godkjent av Fylkesmannen i Finnmark 3. januar 2019 (jnr. 16/1553-33) s. 13 og 15-16, og kart 10. mai 2011 over vintersiidagrenser i Reinbeitedistrikt 16, godkjent av Områdestyret for Øst-Finnmark, (jnr. 14/315-75).

72 Reinbeitedistrikt 16, Op. cit., 26. oktober 2018/3. januar 2019 (jnr. 16/1553-33) s. 24 og 28.

73 Reinbeitedistrikt 16, *Forslag til bruksregler for RBD 16 Karasjok vest,* 20. mai 2009 (jnr. 16/1553-34) s. 24.

74 Reinbeitedistrikt 16, *Distriktsplan for RBD. 16 – Karasjok vest 2019–2020*, 21. juni 2020 (jnr. 14/349-32) s. 13.

75 Reinbeitedistrikt 16, Op. cit., 21. juni 2020 (jnr. 14/349-32) s. 10.

76 Gunnar Eriksen, *Alders tids bruk*, 2. utg. (2008) s. 190.

Den nyeste hytta har dermed stått i for kort tid til at å gi 20-årsregelen anvendelse, men det er uten betydning når den eldste har eksistert i alle fall siden våren 1973. Dette gjør at det er unødvendig å vurdere om siidaens øvrige installasjoner i Rivkkároggi, der siidaen ifølge Lars Johnsen Antis opplysninger til NIKU har hatt gjerder siden 1950-tallet, og der den ifølge bruksreglene blant annet har et gjerdeanlegg, kan anses som faste innretninger.

Tidsvilkåret innebærer videre at bruken må ha pågått «*i samanheng*» i full hevdstid, jf. hevdsloven § 7 annet ledd, jf. § 2. Sakens opplysninger tyder på at Rivkkároggi vintersiida har brukt mesteparten av kravsområdet uten avbrudd av betydning siden 1953. Fordi det dreier seg om bruk som har vist seg ved en «*fast tilstelling*» som i alle fall var oppført i 1973, er det imidlertid bruken etter dette tidspunktet som må vurderes. Det foreligger sparsomt med konkrete opplysninger i perioden mellom 1973 og 1987/88, men når siidaen har oppført en gjeterhytte der, gir det i seg selv en klar indikasjon på at området har vært brukt til vinterbeite.

Når det gjelder den nordlige delen av Rivkkároggi vintersiidas kravsområde, tyder A/L Bajos' og Ivar Rushfeldts rapporter, som er omtalt i punkt 20.5.2, på at siidaen brukte blant annet Gorržiroavvi som vinterbeite på slutten av 1980-tallet, mens Šuolggaskáidi ifølge Bajos-rapporten ble brukt av Bær-familien. Reindriftsforvaltningens kartfesting av vinterbeitebruken til Vuorji siida, som er Rivkkároggi vintersiidas sommersiida, tyder videre på at siidaens vinterbeiteområde i 2003 var noe «*redusert i forhold til 1989*». Siidaen hadde i 2003 vinterbeite i Rivkkároggi, Rivkkágielas, Njuovččot, Noaidatjohka, Ráitejávri, Dápmotjohka og Suolomaras, men ikke ved Gorržiroavvi og Šuolggaskáidi, jf. punkt 20.5.3. For øvrig brukte siidaen stort sett de samme vinterbeitene i 2003 som i 1989. Videre indikerer AG-utvalgets rapport fra 2008 og bruksreglene for distrikt 16 som ble fastsatt i 2011 at dette har vært tilfellet også etter 2003.

Det må etter dette legges til grunn at Rivkkároggi vintersiida har brukt det meste av kravsområdet som vinterbeite fra 1973 og frem til i dag uten avbrudd av betydning. Tidsvilkåret er derfor oppfylt med unntak av i områdene Gorržiroavvi og Šuolggaskáidi.

20.6.2.2 Bruksvilkåret

Erverv av bruksrett forutsetter at hevderen har brukt hevdsgjenstanden «*som om han var bruksrettshavar*», jf. hevdsloven § 7 første ledd. Bruken må samsvare med det som ville vært naturlig for en bruksberettiget i et tilsvarende område, og korrespondere med den retten hevderen mener å ha ervervet, jf. punkt 6.3.2.2. For at brukeren skal kunne erverve en fortrinnsrett til et område der vedkommende har andel i en alminnelig rett, må bruken dessuten ha hatt større omfang enn andres bruk. Et erverv av en eksklusiv rett vil forutsette at bruken har vært dominerende eller eksklusiv sammenliknet med andres bruk, jf. punkt 6.3.6.

Dette gjelder også når hevdsgjenstanden er en særrett til reinbeite der brukeren har andel i den alminnelige reindriftsretten. For å oppfylle bruksvilkåret må dermed Rivkkároggi vintersiida i full hevdstid ha brukt området som om siidaen hadde en særrett til vinterbeite der.

Kommisjonen har i punkt 20.6.2.1 funnet det sannsynliggjort at Rivkkároggi vintersiidas bruk av det meste av kravsområdet har pågått i sammenheng i alle fall siden 1973. Videre tyder både de skriftlige kildene som er gjennomgått i punkt 20.5.2 og 20.5.3, og de opplysningene som Rivkkároggi vintersiida har gitt, jf. punkt 20.3, på at siidaens bruk også har hatt tilstrekkelig innhold og omfang til å oppfylle bruksvilkåret for erverv av en fortrinnsrett til vinterbeite i siidaens kravsområde, med unntak av Gorržiroavvi og Šuolggaskáidi.

Det kan også vises til at det, med unntak av den sørlige delen av kravsområdet sør for Geassájávri ved Hánnoaivvit, og den østlige delen ved Noaidatvárri, foreligger få opplysninger om andres bruk av kravsområdet. Dette gjenspeiles til en viss grad også av utstrekningen av de øvrige rettighetskravene, jf. kartfestelsen av kravsområdet med overlappende krav i figur 20.1. Videre har ikke andre siidaer tilkjennegitt innsigelser av betydning mot Rivkkároggi vintersiidas bruk at den sentrale delen av sistnevntes kravsområde, eller anført at de selv har brukt dette området, jf. punkt 20.4.1 til 20.4.5.

Dermed kan det også spørres om Rivkkároggi vintersiidas bruk har vært så dominerende i deler av kravsområde at bruken ikke bare oppfyller bruksvilkåret for erverv av en fortrinnsrett til vinterbeite, men også for erverv av en *eksklusiv* vinterbeiterett.

Det fremgår av reindriftsforvaltningens forslag til nye distriktsgrenser fra 2003 at Rivkkároggi vintersiida dette året brukte størsteparten av sitt daværende vinterbeiteområde alene, men at områdene ved Noaidatvárri også ble brukt av Muŋkavári siida. Se punkt 20.5.3 der det også fremgår at Muŋkavári siida ikke var i dette området i 2008. Dette hadde sammenheng med at grensen mellom Reinbeitedistrikt 16 og 17 trådte i kraft ved forskrift 2. desember 2004 nr. 5027 om distriktsgrenser i Polmak og Karasjok, slik at Muŋkavári siida ikke lenger hadde tilgang til beiteområdene i det nye distrikt 16.

Imidlertid ble særlig områdene Noaidatvárri, Mirkkočahca og Uhcimus Hánnoaivi innenfor Rivkkároggi vintersiidas vinterbeiteområde i 2008 også brukt av andre. Dette året opplyste dessuten siidaens representant Samuel John L. Anti til AG-utvalget at Uhcimus Hánnoaivi hadde vært et overlappingsområde mellom dem og Roncen Ándde

siida (Áibmejávri dálvesiidas forgjenger), jf. punkt 20.5.3. Bortsett fra disse områdene tyder imidlertid kartvedlegget til AG-utvalgets sluttrapport på at det i 2008 og trolig heller ikke i det foregående årene, var andre siidaer som hadde vinterbeite innenfor Rivkkároggi vintersiidas kravsområde på strekningen fra Goržžiroavvi og Šuolggaskáidi og sørover.

Det er relativt få opplysninger om beitebruken i skriftlige kilder i årene mellom 1989 og 2003, men det er sannsynlig at Rivkkároggi vintersiida var den dominerende brukeren av dette området i disse årene. I tillegg til siidaens egne opplysninger om bruken, som ikke synes å være bestridt, oppførte siidaen en gjeterhytte der i 1973. Den har også hatt gjerder og andre reindriftsrelaterte installasjoner der i denne perioden. Dette sannsynliggjør at siidaen var, om ikke den eneste brukeren, så i alle fall den dominerende brukeren. Videre tyder kildene fra 2003 og senere på at det har vært situasjonen også i årene etter dette.

Kommisjonen legger derfor til grunn at Rivkkároggi vintersiidas bruk i hevdstiden gjenspeiler en langt på vei eksklusiv rett til vinterbeite i områdene Njuovččot, Rivkkágielas, Suolomaras og Ráitevárri, og at bruksvilkåret for erverv av en slik rett dermed er oppfylt i disse områdene. I den resterende delen av kravsområdet er bruksvilkåret for erverv av en fortrinnsrett til vinterbeite oppfylt, med unntak av Goržžiroavvi og Šuolggaskáidi.

20.6.2.3 Godtrovilkåret

Kommisjonen har i punkt 6.3.2.3 redegjort for hovedtrekkene i godtrokravet. Det innebærer at den som vet at den utøvde bruken ikke har grunnlag i en rettighet, ikke vil nå frem med et krav om hevdserverv, og at dette også gjelder den som «*ikkje veit det avdi han ikkje har vore so aktsom som han burde etter tilhøva*», jf. hevdsloven § 4 første ledd og 7 annet ledd. Kravet om aktsomhet innebærer at brukeren ikke må kunne bebreides for sin oppfatning om at bruken hadde grunnlag i en rettighet. Dette kan for eksempel være tilfellet der brukeren hadde en oppfordring til å undersøke forholdene nærmere, men har unnlatt å gjøre dette.

Det må videre være samsvar mellom bruk og rettsoppfatning. Selv om bruken rent faktisk har vært eksklusiv, vil det ikke være grunnlag for hevd av eksklusiv bruksrett dersom brukeren har ment at bruken var et utslag av en fortrinnsrett, men ikke en eksklusiv rett. Det er imidlertid ikke til hinder for erverv av eksklusiv bruksrett at brukerens oppfatning da bruken startet var at vedkommende hadde ikke-eksklusiv bruksrett, dersom det senere har oppstått en beskyttelsesverdig oppfatning om at bruken var et utslag av en eksklusiv rett.

Ved den konkrete vurderingen av godtrovilkåret kan det for øvrig noen ganger være aktuelt å legge til grunn en presumsjon om at bruken har foregått i god tro, særlig dersom det mangler objektive kriterier som gir holdepunkter for aktsomhetsvurderingen, jf. punkt 6.4.2.

Spørsmålet etter dette er dermed om Rivkkároggi vintersiida i full hevdstid har hatt en oppfatning om at bruken har vært et utslag av en fortrinnsrett til eller en eksklusiv rett til vinterbeite, og om siidaen eventuelt kan bebreides for å ha hatt en slik rettsoppfatning.

De skriftlige kildene har ingen opplysninger om hvilken rettsoppfatning siidaen og rettsforgjengerne hadde da bruken startet. Siidaens bruk kan imidlertid supplere godtrovurderingen ved at den kan anses som «*det fysiske uttrykk for den hederlige manns omgang med tingen eller rettighetene*».[77] I 1953-1957 var vinterbeiteområdet til siidaens forgjengere ifølge Ørnulv Vorren fellesbeite mellom dem og «*Raikosii'dâ/Mar'renjarg-sii'dâ*», jf. punkt 20.5.2. I disse årene kan derfor Rivkkároggi vintersiidas rettsforgjengere vanskelig ha ment at deres vinterbeitebruk var et utslag av en eksklusiv vinterbeiterett. Derimot kan de ha vært i god tro om at deres bruk var et utslag av at de hadde en fortrinnsrett til vinterbeite i området sammen med andre siidaer som hadde en tilsvarende rett.

Etter 1957 har det vært en utvikling i siidaens bruk. Blant annet hadde den i 1973 oppført en gjeterhytte sentralt i kravsområdet, og opplysningene til A/L Bajos og Ivar Rushfeldt tyder på at siidaen var alene om å bruke størsteparten av området som vinterbeite på slutten av 1980-tallet. I 2003 brukte siidaen ikke lenger Goržžiroavvi og Šuolggaskáidi, men den synes ellers å ha vært den dominerende vinterbeitebrukeren i kravsområdet, med noen overlappingsområder i øst (Noaidatvárri og Mirkkočahca) og sør (Hánnoaivi).

Det kan ut fra utviklingen i siidaens bruk ikke utelukkes at dens utøvere etter hvert har oppfattet det slik at de har en eksklusiv bruksrett til siidaens viktigste bruksområder. Slik kommisjonen ser det, er dette likevel usikkert. Den tradisjonelle rettsoppfatningen i reindriften synes å ha vært at vinterbeiteområdene sør for Karasjok kirkested var en form for fellesområder, der en siida gjennom bruk over tid har kunnet etablere fortrinnsrett til siidaens tradisjonelle bruksområder slik at den ikke kan fortrenges fra disse områdene av andre siidaer, men hvor det ikke nødvendigvis har dreid seg om en eksklusiv rett i tradisjonell tingsrettslig forstand.

Når det gjelder dette, kan det blant annet vises til at oppfatningen i reindriftssamfunnet på 1930-tallet ifølge Erik Solem var at selv om det ble ansett som «*nokså simpel trafikk*» å trenge seg inn på en annen siidas «*gamle*» beiteområder «*uten streng nødvendighet*», var utøverne innforstått med at

77 Gunnar Eriksen, *Alders tids bruk*, 2. utg. (2008) s. 240.

de ikke hadde «*noen rettsbeskyttet adgang til å holde andre borte*».[78]

I dag er siidaen anerkjent som rettighetsbærer i reindriften, jf. foran i punkt 4.2.5.5 til 4.2.5.7. Den rettsoppfatningen Solem omtaler fra 1930-tallet er derfor ikke lenger rådende. Det er også usikkert i hvilken grad den gjorde seg gjeldende på 1970-tallet da Rivkkároggi vintersiida oppførte sin første gjeterhytte i kravsområdet. Heller ikke reindriftsforvaltningens utsagn fra 1994 om at ingen individer eller grupper innen reindriften har «*særlige eller subjektive rettigheter*» til bestemte områder,[79] er gangbart i dag. Utsagnet var dessuten trolig heller ikke den gangen treffende for de store vinterbeitedistriktene sør for Karasjok kirkested.[80]

Disse forholdene gjør likevel at det gjør seg gjeldende en viss usikkerhet med hensyn til *når* det eventuelt har oppstått en rettsoppfatning blant utøverne i Rivkkároggi vintersiida om at de har en *eksklusiv rett* til siidaens sentrale vinterbeiteområder. Ut fra en helhetsvurdering, og sett i lys av at den tradisjonelle reindriftssamiske rettsoppfatningen fortsatt later til å være at det bare mer unntaksvis eksisterer fullt ut eksklusive beiterettigheter innad i reindriften,[81] finner kommisjonen det ikke tilstrekkelig sannsynliggjort at siidaens rettsoppfatning i full hevdstid har vært at den har en eksklusiv rett til dette området.

At rettsoppfatningen i tilstrekkelig lang tid har korrespondert med en sterk fortrinnsrett fremstår derimot som utvilsomt. Dette gjelder både i det sentrale området ved Rivkkároggi, som blant annet omfatter Njuovččot, Rivkkágielas, Suolomaras og Ráitevárri, og i de ovenfor omtalte overlappingsområdene ved Noaidatvárri, Mirkkočahca, og Uhcimus Hánnoaivi.

20.6.2.4 Konklusjon

Rivkkároggi vintersiida har med grunnlag i hevd ervervet en fortrinnsrett til vinterbeite i siidaens bruksområder ved Rivkkároggi, som blant annet omfatter Njuovččot, Rivkkágielas, Suolomaras, Ráitevárri, Noaidatvárri, Mirkkočahca og Uhcimus Hánnoaivi. Se kartet i figur 20.6. Innholdet i begrepet «fortrinnsrett» er forklart i punkt 7.2.1.

I de øvrige delene av kravsområdet har siidaen andel i den alminnelige reindriftsretten.

78 Erik Solem, *Lappiske rettsstudier,* 1933/1970 s. 190-191.

79 Reindriftsforvaltningen, *Reindriften i Finnmark - lovgivning og distriktsinndeling - Forslag til ny distriktsinndeling i Finnmark*, 1994 s. 108.

80 NOU 2001: 35 Forslag til endringer i reindriftsloven s. 93.

81 Se nærmere NOU 2001: 35 Forslag til endringer i reindriftsloven s. 92-96.

Rivkkároggi vintersiida
Kravsområde
Konklusjon
Gjeterhytte
Kárášjohka
Geaidnojohnjárga
Šuolggajohnjálbmi
Ráktoguoika
Šuolggaskáidi
Sohkkarávži
Látnjajávri
Ráitejávri
Šuolggamohkki
Ástevárri
Šuolggajohka
Iškoras
Luossajárvárri
Buortnavárri
Stuorragorži
Ráitebuolžžat
Noaidatjohka
Buortnavárseaibbuš
Dálabohki
Goršširoavvi
Ráitevárri
Mirkkočahca
Dálabokjávri
Siremáhteláttu
Suolomaras
Davit Noaidatjohka
Iškorasvuopmi
Mirkko-
várri
DápmotvuohččU
Noaidatjávri
Kárášjohka
Dápmotčohkat
Noaidatvárri
Viercadat
Dápmotjávri
Njuovččot
Čoassavárri
Dápmotsuohkadas
Rivkkároggi
Vuččolčielgi
Rivkkágielas
Stuorra Vuččoljávri
Geassároavvi
Geassájávri
Geassáluoppal
Salču
Uhcimus Hánnoaivi
Geasságielas
Nuorttamus Hánnoaivi
Njoammeljohka
N
0 1 2 4 Kilometer

Figur 20.6

21. IŊGOSIID SIIDA (VINTERBEITE)

21.1 Hva saken gjelder

Saken gjelder spørsmålet om Iŋgosiid siida med grunnlag i langvarig bruk har ervervet særrett i form av fortrinnsrett til vinterbeite for rein i et område sør for Karasjok kirkested på noe under 480 km^2, samt slik bruksrett som følger av den alminnelige reindriftsretten.

I rettighetsmeldingen 19. september 2012 (jnr. 14/339-1) fremmet Iŋgosiid siida i tillegg til vinterbeitekravet sør for kirkestedet, også krav om vår- og høstbeite nord for kirkestedet. Siidaen fremholdt 13. oktober 2016 (jnr. 14/339-10) at vår- og høstbeitekravet kan behandles som del av kravet fra Reinbeitedistrikt 14A Spierttagáisá. Vår- og høstbeitekravet er derfor behandlet i punkt 8.8. Vinterbeitekravet fra ŋgosiid siida overlapper i større eller mindre grad ni andre krav; Nilut Piera bártnit (kapittel 14), Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida (kapittel 16), Báhkilskáidi siida (kapittel 19), Rivkkároggi vintersiida (kapittel 20), Máhte Per Ánde siida (kapittel 22), Vuolábiid-Spiertta siida (kapittel 23), John Per L. Anti dálvesiida (kapittel 24), Káre Jovn' Aslat siida (kapittel 25) og Njoammelčearu siida (kapittel 32). Se figur 21.1.

Kommisjonen underrettet 12. desember 2012 Iŋgosiid siida om at rettighetsmeldingen var mottatt og registrert (jnr. 14/339-2). Siidaens representanter, Kjell Magne Eira (f. 1969) og Aslak Mathis N. Eira (f. 1955) deltok på intervjumøte 18. oktober 2013 der de redegjorde for kravet og besvarte spørsmål (jnr. 14/339-5), og overleverte et justert kravskart (jnr. 14/339-3). Etter møtet oversendte de en justert rettighetsmelding 31. oktober 2013 (jnr. 14/339-4).

Ved brev 3. mars 2014 (jnr. 14/339-6) etterspurte kommisjonen eventuell supplerende informasjon fra Iŋgosiid siida og ba om eventuelle merknader til overlappende rettighetskrav. Ved brev mottatt av kommisjonen 20. mai 2014 (jnr. 14/339-7) oversendte siidaen et notat datert 4. januar 2014 der Aslak Mathis N. Eira redegjør for siidaens historie og beitebruk, og hvor det var vedlagt skriftlig materiale som siidaen mener har betydning for saken. På bakgrunn av kommisjonens spørsmål i brev 11. april 2016 (jnr. 14/339-9) ga Kjell Magne Eira og Tor Henrik Eira (f. 1960) ytterligere opplysninger i møte 13. oktober 2016 (jnr. 14/339-10). Etter innkalling fra kommisjonen 9. januar 2017 (jnr. 14/339-14) møtte de også på kommisjonens høringsmøter 14. og 16. februar 2017 og avga partsforklaring for Iŋgosiid siida (jnr. 14/339-18).

Kjell Magne Eira ga ytterligere opplysninger i intervju 4. desember 2018 (jnr. 14/339-19). Ved epost 16. september 2019 oversendte Tor Henrik Eira sin reindriftsmelding for reindriftsåret 2018/19 og ga opplysninger om sin egen vinter- og høstbeitebruk etter 1995 (jnr. 14/339-39). På kommisjonens forespørsel 1. september 2020 (jnr. 14/339-21) har siidaen 9. september 2020 (jnr. 14/339-22) kartfestet sin gjeterhytte i kravsområdet.

Ved brev 27. oktober 2016 (jnr. 14/339-12) ba kommisjonen Reindriftsforvaltningen Øst-Finnmark om å oversende materiale av betydning for kommisjonens behandling av Iŋgosiid siidas rettighetsmelding. Ved brev 14. november 2016, jf. telefonsamtale 28. oktober 2018, (jnr. 14/339-15 og 14/339-13) viste Fylkesmannen i Finnmark, Reindriftsavdelingen, til ulike dokumenter som antas å ha interesse for kommisjonen arbeid, og opplyste at alt arkivmateriale fra årene før 1989 er overlevert til Statsarkivet i Tromsø. Kommisjonen har herfra innhentet reindriftsmeldingene til Iŋgosiid siidas rettsforgjengere for 1936, 1955, 1958 og 1962-1973 (jnr. 14/339-24 og 14/333-29).

Saken er også i noen grad belyst i kommisjonens intervjuer med Anders Persen Gaup (Máhte Per Ánde) (1933-2021) 2. november 2015 og 23. februar 2016 (jnr. 15/897-36 og jnr. 14/370-28), Aslak Johnsen Anti (Káre Jovn' Aslat) (f. 1936) 22. februar 2016 (jnr. 14/337-8), Anders Aslak Andersen Somby (Ándde Áslat) (1933-2019) (jnr. 14/331-14) 4. august 2016, Nils Mathis Gaup (f. 1968) 21. september 2020 (jnr. 14/370-37), John Per L. Anti (f. 1942) og Valde Ranttila (f. 1964) 24. og 26. november 2020 (jnr. 14/338-32) og 14/338-34), Per John A. Anti (f. 1962) 13. oktober 2020 (jnr. 14/333-30), 13. oktober 2021 (jnr. 14/333-37) og 16. mai 2022 (jnr. 14/339-30), og Samuel John N. Anti (f. 1951) 31. mars 2022 (jnr. 14/335-33).

Ole Henrik Magga er svoger av Kjell Magne Eira (f. 1969) som er siidaandelshaver i Iŋgosiid siida, og har derfor fratrådt som inhabil ved behandlingen av kravet fra Iŋgosiid

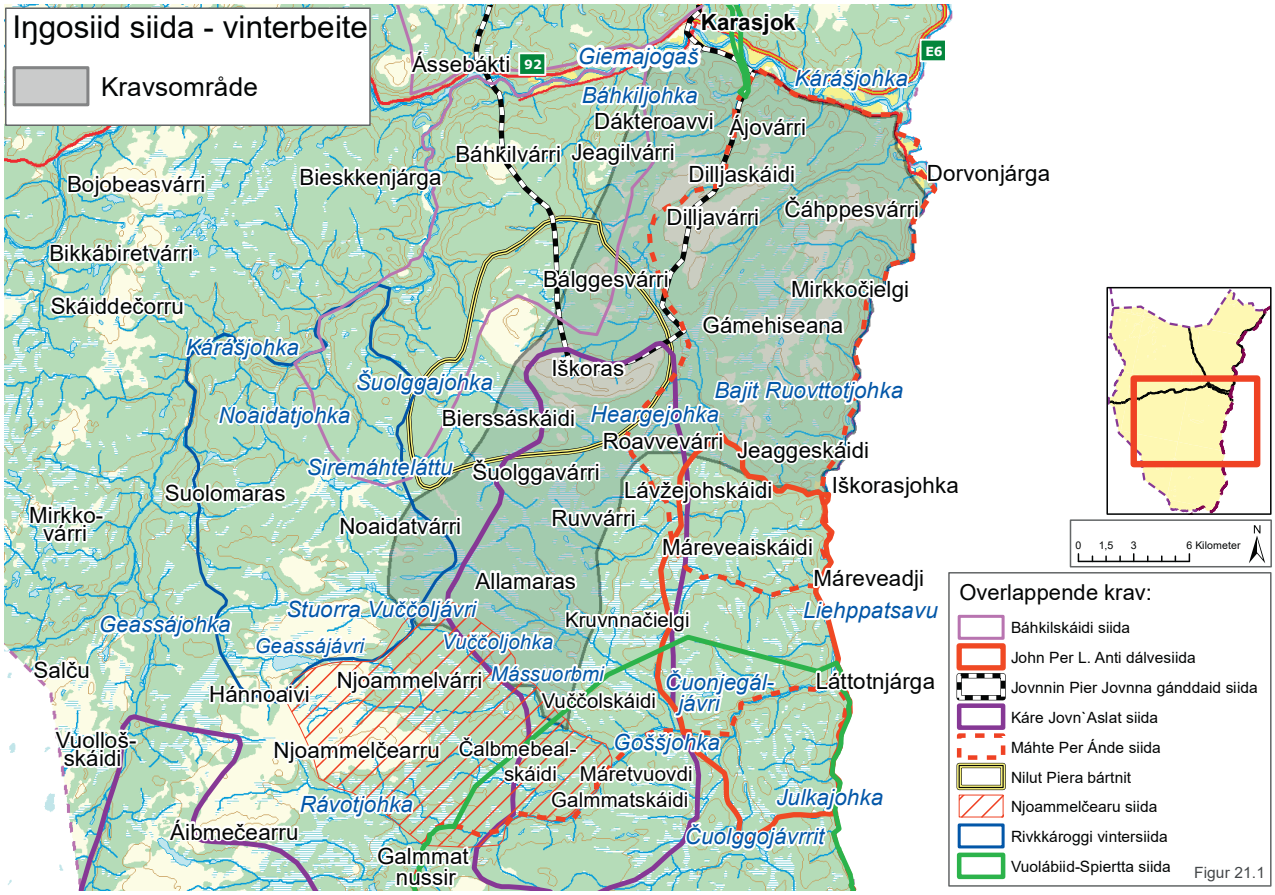

Figur 21.1

siida, jf. finnmarksloven § 46 og domstolloven § 106 nr. 2. Se også foran i punkt 7.2.3 og 8.1.

21.2 Nærmere om sakens bakgrunn

Iŋgosiid siida er én av seks vintersiidaer som tilhører reinbeitedistrikt 14A Spierttagáisá om sommeren, jf. kapittel 8, og reinbeitedistrikt 17 Karasjok Øst (Kárášjoga nuorttabealli) om vinteren. De andre fem er Mads Alexander Sara siida (tidligere Perin siida); Petter John Utsi siida; Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida; Samuel John N. Anti og Petter N. Anti siida; og Rávnn Áslat' bártniid siida/ Ássuorgge-Buollán vintersiida. De tre sistnevnte har fremmet egne vinterbeitekrav som er behandlet i kapitlene 16, 26 og 27. Kravene fra Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida og Iŋgosiid siida er delvis overlappende, jf. punkt 21.1.

Reinbeitedistrikt 14A omfatter 2003 km². Distriktet er i det alt vesentlige lokalisert i Porsanger kommune fra Bissojohka (Børselv) og sørover til Luostegorži. Reinbeitedistrikt 17 har et areal på 2433 km² og er i hovedsak lokalisert i Karasjok kommunes østlige del.[1] Iŋgosiid siida er én av fire vintersiidaer i distrikt 14A Spierttagáisá som har høst- og vårbeiter i Karasjok kommune nord for Karasjok kirkested og vinterbeiter sør for kirkestedet. De andre tre er Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida, Samuel John N. Anti og Petter N. Anti siida og Rávnn' Áslat bártniid siida/ Ássuorgge-Buollán vintersiida, De to vintersiidaene som har vinterbeiter nord for kirkestedet, dels i distrikt 17 og dels i distrikt 14A er Mads Alexander Sara siida og Petter John Utsi siida.[2]

1 Landbruksdirektoratet, *Ressursregnskap for reindriftsnæringen for reindriftsåret 1. april 2020 - 31. mars 2021*, Rapport 32/2021, 1. desember 2021, revidert 23. mars 2022 s. 84 (Tabell Øst-Finnmark reinbeiteområde) og 85 (kart).

2 Områdestyret for reindrift i Øst-Finnmark, *Bruksregler for reinbeitedistrikt 17,* godkjent av Fylkesmannen i Finnmark 28. oktober 2016 (jnr. 16/1553-39) s. 5-6 og vedtatte beitegrenser i distrikt 17 sør (jnr. 14/315-75).

Bruksreglene for Reinbeitedistrikt 17 Karasjok Øst som ble vedtatt 29. november 2011 og som etter det kommisjonen er kjent med, senest er stadfestet 28. oktober 2016,[3] opplyser at Mássuorskáidi er «*kjerneområde*» for Iŋgosiid siida, og at områdets utstrekning er 73 km². Ifølge bruksreglene var Kjell Magne Eira (f. 1969), Tor Henrik Eira (f. 1960), Tor Mikkel Eira (f. 1971), Aslak Mathis N. Eira (f. 1955), Ande Heika Jannok Eira (f. 1991) og Sara Christine Eira (f. 1992) per oktober 2016.[4] De nevnte personene var ifølge leder for Reinbeitedistrikt 14A, Per John A. Anti, siidaandelshavere også per oktober 2021.[5] Om sommeren tilhører de Muŋkavári siida. Dette er én av tre sommersiidaer i distrikt 14A. De to andre er Hálkavári siida og Čalbmelanrášša siida.

Iŋgosiid siida er betegnelsen på Iŋgos/Eira-slektas vintersiida. Som kommisjonen har redegjort for i punkt 8.8.1, flyttet Nils Eriksen Eira (Eira Niillas) (1866-1912) fra Kautokeino til Finland i 1899 og senere til Karasjok. Han var bestefar til brødrene Mathis Mathisen Eira (Iŋgos Máhtte) (1916-2005) og Nils Mathisen Eira (Iŋgos Niillas) (1911-1998). Foreldrene til Mathis og Nils Mathisen Eira, Gunhild Larsdatter Turi (1885-1929) og Mathis Nilsen Eira (1887-1930), døde i 1929 og 1930.

En gang før andre verdenskrig begynte de to brødene som drenger hos Iver Andersen Joks (Ivvaraš) (1882-1961) og Anders Andersen Guttorm (Bemmogánda) (1893-1979), som begge var i Ivvaraš siida. Iver var gift med søsteren til Anders, Risten Andersdatter Guttorm (1891-1948). I 1940 giftet Nils Mathisen Eira (Iŋgos Niillas) seg med Anders Andersen Guttorms datter, Kirsten Andersdatter Guttorm (1919-2007). Mathis Mathisen Eira (Iŋgos Máhtte) giftet seg i 1949 med datteren til Iver Andersen Joks, Ravna Iversdatter Joks (1925-2014). De to brødrene videreførte etter hvert siidaen til Iver Andersen Joks (Ivvaraš) innenfor rammen av Iŋgos Máhtte siida.

I distrikt 14A er ifølge distriktsstyret alle med slektsnavnet Eira, etterkommere av Iŋgos Máhte siida.[6] Foruten medlemmene i Iŋgosiid siida, er dette Ivvar Ande Sara Eira (f. 1989), Nils Jovnna Eira (f. 1978) og Ristin Ravna J. Eira (f. 1985) i Rávnn' Áslat bártniid/Ássuorgge-Buollán vintersiida.

Når det gjelder den eldre slektshistorien til Mathis Mathisen Eira (Iŋgos Máhtte) sin svigerfar, Iver Andersen Joks (Ivvaraš), og Nils Mathisen Eira (ŋgos Niillas) sin svigerfar, Anders Andersen Guttorm (Bemmogánda), viser kommisjonen til redegjørelsen i punkt 8.8.1.

21.3 Bemerkninger fra Iŋgosiid siida

Iŋgosiid siida fremmet ved *brev 19. september 2012* krav om rett til høst- og vårbeite nord for Karasjok kirkested og om rett til vinterbeite sør for kirkestedet.

For å underbygge kravet viser siidaen til at Kristian Nissens nedtegnelser fra 1911/12 og Tharald Frettes kartmateriale fra 1932/33 har informasjon om bruken til siidaens besteforeldre på morssiden og farssiden. Siidaen viste videre til at besteforeldre- og foreldregenerasjonen brukte Iškoras, Gámehiseana og Basevuovdi og at deres bruk på 1940-tallet er belyst i et bevisopptak (med Anders Samuelsen Utsi, 1925-2017) for Indre Finnmark tingrett fra 2007, mens forgjengernes bruk på 1950-tallet er dokumentert av Ørnulv Vorren og i muntlige meddelelser fra eldre informanter. Fra 1960 til 2011 kan bruken ifølge siidaen dokumenteres ved «*egen erindring, samt sporadisk offentlig dokumentasjon*». Siidaen har også illustrert vinterbeitebruken på to kartvedlegg der det ene viser historisk bruk av området, og det andre praktisk bruk i form av ulike installasjoner mv.[7]

På *intervjumøte 18. oktober 2013* endret siidaandelshaverne Kjell Magne Eira (f. 1969) og Aslak Mathis N. Eira (f. 1955) Iŋgosiid siidas vinterbeitekrav til et prinsipalt og et subsidiært krav. Det subsidiære kravet ligger i den sørlige delen av og innenfor det prinsipale kravets yttergrenser, og det sistnevnte kravsområdet er noe større enn det som opprinnelig var skissert. De anførte at Iŋgosiid siida har brukt det subsidiære kravsområdet siden 1940-tallet og at dette dokumenteres av Vorrens materiale for årene 1953-1957 og av professor Odd Halvorsens forskning i siidaens vinterbeiteområde fra 1974 til 1986. De viste også til at stedsnavnet «Iŋgosiid Čopma» (ikke kartfestet), dokumenterer siidaens tilhørighet til området.[8]

Kjell Magne Eira og Aslak Mathis N. Eira fremholdt at Iŋgosiid siida på morssiden har sitt utspring i den reindriften Iver Andersen Joks (1882-1961) og Anders Andersen

3 Kommisjonen har ved brev 25. mars 2022 og epost 20. april 2022 (jnr. 14/315-237) bedt om å få tilsendt en eventuell oppdatert versjon av bruksreglene. Reindriftsforvaltningen har i brev 4. juli 2022 antydet at henvendelsen kan bli besvart «*innen 15.09.2022*» (jnr. 14/315-240).

4 Områdestyret for reindrift i Øst-Finnmark, *Bruksregler for reinbeitedistrikt 17,* godkjent av Fylkesmannen i Finnmark 28. oktober 2016 (jnr. 16/1553-39) s. 3 (siidaandelshavere) og 5-6 (bruksområde).

5 Finnmarkskommisjonen, I*ntervju med Per John A. Anti*, 13. oktober 2021 (jnr. 14/333-37) s. 10-11.

6 Finnmarkskommisjonen, *Oppsummering fra møte med styret for distrikt 14A,* 26. juni 2017 (jnr. 14/333-17) s. 3

7 Iŋgosiid siida, *Krav om beiterettigheter i reindriften i felt 4 - Karasjok,* 19. (jnr. 14/339-1 med vedlegg).

8 Finnmarkskommisjonen, *Gjennomgang av rettighetsmelding fra Iŋgosiid siida*, 24. januar 2014 (jnr. 14/339-5) s. 2. Se også Iŋgosiid siida, justert kravskart, 18. oktober 2018 (jnr. 14/339-3).

Guttorm (1893-1979) drev da Kristian Nissen i 1911/12 fikk gjennomført en registrering av sommer- og vintersiidaer. På farssiden sa de at siidaens bruk springer ut av bruken til Eira Niillas siida (Nils Eriksen Eira). De overleverte også ulike dokumenter, blant annet et notat fra John Henrik Eira (f. 1953) fra februar 2007, bevisopptak for Indre Finnmark tingrett fra 26. april 2007 (07-012370TVI-INFI) og et dokument med stedsangivelse for Odd Halvorsens prøvetakning.[9]

Under møtet påberopte Kjell Magne Eira og Aslak Mathis N. Eira seg rettigheter knyttet til reindriften og tradisjonell reindriftssamisk livberging. De ga uttrykk for at bruksrettighetene i reindriften går i arv fra generasjon til generasjon, og fremholdt at personene som tilhører en vintersiida har individuell og kollektiv bruksrett til beite, samt tilknyttede rettigheter til blant annet brensel, jakt og fiske så lenge de har rein i siidaen. De opplyste at siidaen setter opp midlertidige gjerder ved behov og at den har en torvgamme som ble bygd i 1995, men ingen hytter.[10]

I den *justerte rettighetsmeldingen 31. oktober 2013* angir Iŋgosiid siida vinterbeitekravet til (blant annet) å gjelde strekningen *Gámehiseana, Dilljavárri, Dilljaskáidi og Bálggesvárri*. Siidaen anfører at kravet gjelder områder som siidaen og dens rettsforgjengere i reindriften har brukt til reinbeite og nødvendig ressurshøsting gjennom de siste 100 årene. Vedlagt meldingen var blant annet kartillustrasjoner over beitebruken i 1911/12 og 1932/33 og 1954.[11]

Aslak Mathis N. Eira (f. 1955) redegjorde i *notat 4. januar 2014* for Iŋgosiid siidas historiske beitebruk. Han viser til at siidaen har navn etter hans oldemor på farssiden, Inga Mathisdatter Gaup (1863-1910) som var gift med Nils Eriksen Eira (1866-1912), og opplyser at Inga Mathisdatter Gaup og Nils Eriksen Eira flyttet til Karasjok på slutten av 1880-tallet og at deres sønn, Mathis Nilsen Eira (1887-1930) ble kalt «Iŋgos» etter moren. Mathis Nilsen Eira og faren hadde vinterbeite ved Cáskinjohka og Guorrasjohka, der «*en siida hos Iŋgosiid siida er den dag i dag*». Oldefedrene på morfarsiden, Iver Andersen Joks (Ivvaraš) (1882-1961) og Anders Andersen Guttorm (Bemmogánda) (1893-1979) var i Ivvaraš siida, og hadde ifølge notatet vinterbeite i Máreveaiskáidi og Iškoras i 1912. Nils Mathisen Eira (Iŋgos Niillas) (1911-1998) og Mathis Mathisen Eira (Iŋgos Máhtte) (1916-2005) giftet seg i 1940 og 1949 inn i siidaen som etter hvert ble hetende Iŋgosiid siida.[12]

Aslak Mathis N. Eira (f. 1955) fremholder videre at skogforvalter Tharald Frettes materiale viser at Anders Andersen Guttorm i april 1932 var ved Rávotjohka ved Áibmejohka, og ved nyttår 1933 i Lávžejohka, og at Iver Andersen Joks i april 1932 var ved Luossajávri og ved nyttår 1933 ved Sieiddejávri og Rávdojávri. Om forholdene under andre verdenskrig opplyser notatet:[13]

> «Nils Mathisen Eira (Ingos Nijlas) ble værende hos reinflokken og svigerfar Anders Andersen Guttorm. … Mathis M. Eira (Ingos Máhtte) og John Erik M. Eira (Ingos Jovnna) flyktet til Sverige i frykt for tysk tvangsinnrullering av stridsdyktig ungdom. Lars M. Eira og Aslak M. Eira var drenger hos enkelte siidaer i distrikt 13 og distrikt 15. Brødrenes rein ble i hovedsak værende hos eldste bror Nils Mathisen Eira. … Muntlig er det berettet om forsøk på tysk nedskyting av rein ved Stuorra-Guopmet hos Iver Andersen Joks og Anders Andersen Guttorm på slutten av krigen. I bevisopptak fra Sis Finnmarkku Diggegoddi forteller Anders Samuelsen Utsi (Rontsen Ande) at Gaissa siida, inkludert Anders Andersen Guttorm d.y. og Nils Mathisen Eira hadde vinterkvarter ved Njoammeljohka i 1943. Dette er på sydgrensen til nåværende bruk.»

Om tiden etter krigen viser Aslak Mathis N. Eira til at det av reindriftsmeldingene fra ulike reineiere fremgår at Iŋgosiid siida fra 1949 til 1960 flyttet sammenhengende til distrikt 18 (sør for Karasjok kirkested), og at Vorrens beitebruksoversikt for 1953 til 1957 forteller om en bruk som i store trekk er sammenfallende både med dagens bruk og med bruken på besteforeldres tid fra 1911/12 og utover. Aslak Mathis N. Eira opplyser også at Iŋgosiid siida hadde rikelig med vinterbeiter på 1960-tallet. Årsaken til dette var at store sammenblandinger med distrikt 9 Čorgaš gjorde at få siidaer fra sommerdistriktene 13 og 14 flyttet til vinterbeitedistriktet i disse årene.[14]

Fra 1960-tallet til 1995 hadde Iŋgosiid siida ifølge Aslak Mathis N. Eira vinterbeite i Dilljaskáidi og Gámehiseana, og brukte Uhca- og Stuorra Dilljavárri på senvinteren før flyttingen. Noen vintre alternerte siidaen med Bálggesvárri, Iškoras og Heargejohka. Han viser til at Iŋgosiid siida på 1970-tallet deltok i forsøk med reinfôring ved Gámehiseana, og at Odd Halvorsens forskning fra 1974 til 1986 belyser siidaens alternerende vinterbeitebruk ved at hans prøver er tatt over et stort område. Aslak Mathis N. Eira opplyser at alterneringen skyldtes snøforholdene, og andre siidaers

9 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 24. januar 2014 (jnr. 14/339-5) s. 3.
10 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 24. januar 2014 (jnr. 14/339-5) s. 4.
11 Iŋgosiid siida, *Justert rettighetsmelding*, 31. oktober 2013 (jnr. 14/339-4 med vedlegg).
12 Aslak Mathis N. Eira, *Historisk oversikt av beitebruk*, notat 4. januar 2014 (jnr. 14/339-7) s. 1.
13 Aslak Mathis N. Eira, *Historisk oversikt av beitebruk,* notat 4. januar 2014 (jnr. 14/339-7) s. 2. Aslak M. Eira (1925-2009) som er omtalt i sitatet, er onkel til notatets forfatter Aslak Mathis N. Eira (f. 1955).
14 Aslak Mathis N. Eira, Op. cit., 4. januar 2014 (jnr. 14/339-7) s. 2-3.

posisjonering med store reinflokker i perioder etter gode beiteår og reintallsvekst. Videre fremholder han at Iŋgosiid siidas prinsipale og subsidiære krav gjelder anerkjennelse av vinterbeiterett i henhold Iŋgosiid siidas historiske bruk, og anfører:[15]

> «Hos Ingosiid siida er alternering av forskjellige beitearealer mer framtredende enn hos andre, men ikke uvanlig. Denne siida er en av de driftsgrupper i dagens distrikt 17 som kan vise til mest regularitet og kontinuitet i vinterbeitebruken de siste 100-årene, slik loven tilsa, mellom 1933 og 2007».

I et vedlegg til Aslak Mathis N. Eiras notat opplyser Iŋgosiid siida at siidaen hadde overlappende bruk med Máhte Per Ánde siida i Gámehiseana på 1970/80-tallet og begynnelsen av 1990-tallet, og at Iŋgosiid siida på 1980-tallet hadde overlappende bruk med John Per L. Anti siida ved Lávžejohka og Máreveaiskáidi. Med Rivkkároggi vintersiida er det ifølge Iŋgosiid siida overlappende bruk ved vannskillet til Máttit Mássuorgeahči, og med Njoammelčearu siida ved Vuččolčielgi og Njoammeljohka. Når det gjelder Njoammelčearu siida, opplyser Iŋgosiid siida også at siidaen i 1989 ikke kom frem til vinterbeitene fordi områdene sør for Karasjok kirkested «var nedtråkket og beitet på». Om det overlappende kravet fra Káre Jovn' Aslat siida heter det:[16]

> «På grunn av at Aslak J. Anti ikke hadde anledning til å flytte til sine vinterbeiter i sørvest på hele 1960-tallet mistet de sine gamle områder til nåværende distrikt 16. Det i sin tur har ført til overlapping med Iŋgosiid siida lenger nord og øst ved Heargejohka og Iskuras.»

Kjell Magne Eira (f. 1969) og Tor Henrik Eira (f. 1960) fremholdt i *møte 13. oktober 2016* at Iŋgosiid siidas vår- og høstbeitekrav kan behandles som del av kravet fra Reinbeitedistrikt 14A Spierttagáisá.[17]

Om vinterbeitebruken sa de at grensen mellom distrikt 16 (Karasjok vest) og 17 (Karasjok øst) har innskrenket siidaens vinterbeiter. De opplyste at Iŋgosiid siida i dag har en gjeterhytte i enden av Lávžejohka (nord for Allamaras), omtrent midt i det som nå er deres vinterbeiteområde. De ga følgende beskrivelse av yttergrensene for siidaens (prinsipale) kravsområde:[18]

> «Fra márkan/Karasjok tettsted, Jeagilvárri, Bálggesvárri og over Iškoras, langs det åpne kjøresporet rundt Noaidatvárri, ned Voččol til Káre Jovn Áilu/Aslak J. Antis gjerde, derfra nordover til Allamaras, Ruvvárri, langs Lávzejohskáidi til Iškorasjohka, og så langs finskegrensa og Kárášjohka (elva) tilbake til márkan.»

Kjell Magne Eira og Tor Henrik Eira sa at Báhkilskáidi siida og Iŋgosiid siida, som har overlappende krav fra sør for Bálggesvárri til Jeagilvárri, tidligere var nabosiidaer med nesten årlige sammenblandinger. Dette har endret seg etter at distriktsgrensen ble fastsatt i 2004. I dag er det få sammenblandinger og den praktiske situasjonen er problemfri.[19]

Kravene fra Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida og Iŋgosiid siida er overlappende fra Iškoras og nordover. Ifølge Kjell Magne Eira og Tor Henrik Eira viser blant annet stedsnavnet Iŋgosiid Čopma (ikke kartfestet) nord for Bálggesvárri at de har brukt området, men etter bruksreglene kan de nå bare passere stedet. De sa at Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida tidligere hadde beite ved Jalgesvađđa vest for Karasjok-Lakselv-veien, og at siidaen først midt på 1980-tallet tok i bruk vinterbeiter sør for Kárášjohka og at siidaen tok i bruk Iškoras enda senere.[20]

Ifølge Kjell Magne og Tor Henrik Eira brukte ikke Máhte Per Ánde siida vinterbeiter sør for Kárášjohka i rundt 10 år på 1960-tallet. De sa at siidaen tidligere var nabosiida til Iŋgosiid siida, men at dagens bruksregler har ført til at Káre Jovn' Aslat siida har kommet mellom dem.[21]

Til John Per L. Anti dálvesiidas krav øst for Roavvevárri og nord for Lávžejohskáidi bemerket de at det tidligere forekom sammenblandinger mellom John Per L. Anti dálvesiida og Iŋgosiid siida, men at Iŋgosiid siida ikke hadde vært ved Lávžejohskáidi siden 1993.[22]

Rivkkároggi vintersiidas og Iŋgosiid siidas kravsområder overlapper hverandre ved Noaidatvárri. Kjell Magne og Tor Henrik Eira sa at Iŋgosiid siida har en torvgamme ved Noaidatjohka, rett under Noaidatvárri, som var bygd «*i 1996 eller 1997*», og at de tidligere hadde flyttbare gumpier opp etter Noaidatjohka. De fremholdt at Iŋgosiid siidas bruk dokumenteres av:[23]

15 Aslak Mathis N. Eira, Op. cit., 4. januar 2014 (jnr. 14/339-7) s. 3.
16 Iŋgosiid siida, *Utfyllende merknader til spørsmål fra Finnmarkskommisjonen*, udatert (jnr. 14/339-7).
17 Finnmarkskommisjonen, *Oppsummering av møte med Iŋgosiid siida,* 13. oktober 2016 (jnr. 14/339-10) s. 7-8.
18 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 13. oktober 2016 (jnr. 14/339-10) s. 5.
19 Finnmarkskommisjonen, *Oppsummering, samtale med Iŋgosiid siida,* 13. oktober 2016 (jnr. 14/339-10) s. 5-6.
20 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 13. oktober 2016 (jnr. 14/339-10) s. 6.
21 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 13. oktober 2016 (jnr. 14/339-10) s. 6.
22 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 13. oktober 2016 (jnr. 14/339-10) s. 6-7.
23 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 13. oktober 2016 (jnr. 14/339-10) s. 7.

> «Ronccen Ánde/Anders [Samuelsen] Utsi har i intervju/bevisopptak [for Indre Finnmark tingrett i 2007] nevnt at det var en gamme i Mássuorbmjohkageahči. Denne elva renner øst for Noaidatvárri. En annen gammeplass var ved Njoammeljotnjálbmi (utløpet til Njoammeljohka) nedenfor Vuččoljohka.»

På *kommisjonens høringsmøter 14. og 16. februar 2017* viste Kjell Magne Eira i sin forklaring for Iŋgosiid siida til det foran omtalte notatet av 4. januar 2014 når det gjelder sakens bakgrunn og siidaens beitebruk. Han fremholdt at siidaens vinterbeitebruk fra 1911 til 1957 er dokumentert i skriftlig materiale utarbeidet av Kristian Nissen, Tharald Frette og Ørnulv Vorren, og i Anders Samuelsen Utsis forklaring avgitt i bevisopptak for Indre Finnmark Tingrett i 2007.[24]

På 1960-tallet var Iŋgosiid siidas kravsområde ifølge Kjell Magne Eira «*veldig uforstyrret … og den gang hadde man jo også den store sammenblandingen av reinflokker på østsiden, slik at ikke alle nådde frem hit*.» Han sa at professor Odd Halvorsens materiale viser at det ble tatt prøver av rein fra Iŋgosiid siida på Iškoras 25. februar og 18. mars 1976, på Šuolggavárri 13. desember 1977, «*halvannen mil sydvest av Iškoras*» 24. februar 1979, og ved Šuolggajohka 12. februar 1981. Kjell Magne Eira anførte at dette dokumenterer siidaens vinterbeitebruk på 1970- og 1980-tallet, at de angitte stedene ligger innenfor kravsområdet, og at siidaen har brukt dem frem til i dag.[25]

Han fremholdt at siidaens bruk går minst 105 år tilbake i tid, og opplyste at siidaen i 1996 bygde en torvgamme ved Siremáhteláttu vest for den distriktsgrensen som ble fastsatt i 2004. Han fortalte også at Iver M. Eira (Iŋgos Máhtte Ivvár) (1949-2001) og John Henrik Eira (Iŋgos Máhtte Jovnna) (f. 1953) hadde en liten hytte (gumpi) ved Pieršája (Bierssá-ája) litt vest for gammen.[26]

Om bruken av kravsområdet nord for Iškoras, viste Kjell Magne Eira til at den nordlige grensen for Iŋgos Máhtte siidas vinterbeiteområde ifølge Vorren gikk ved Bálggesvárri, og at områdene lenger nord ble brukt under flyttingen. Han sa at Iŋgosiid siida i de senere årene i liten grad har kunnet bruke Bálggesvárri på grunn av beitebruksreglene, og fordi Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida har begynt å beite sørover til Bálggesvárri. Til kravene fra Njoammelčearu siida og Káre Jovn' Aslat siida bemerket han at de først kom inn i kravsområdet på 1970-tallet.[27]

Til anførselen fra Rivkkároggi vintersiida, jf. punkt 21.4.3, om at Iŋgosiid siida ikke begynte å bruke områdene vest for distriktsgrensen der de bygde gamme i 1996, før på 1990-tallet, bemerket Kjell Magne Eira at «*kommisjonen skal finne ut av, om vi har rettigheter der*.» Han viste også til Anders Samuelsen Utsis forklaring i bevisopptaket fra 2007.[28]

I *intervju 4. desember 2018* sa Kjell Magne Eira at Iŋgosiid siida fortsatt har den torvgammen de bygde i 1995/96, men at de ikke har kunnet bruke gammen etter at grensen mellom 16 og 17 ble fastsatt i 2004, fordi den ble liggende 4-5 km vest for distriktsgrensen. Før dette hadde de imidlertid brukt dette området i lang tid. Han opplyste også at siidaen har et midlertidig gjerde ved Vuččoljohka, helt sør i det som er siidaens vinterbeiteområde i dag. Om siidaens gjeterhytte nord for Allamaras i enden av Lávžejohka, sa han at de på vanlig måte hadde søkt om byggetillatelse, og at de på intervjutidspunktet hadde brukt hytta de siste tre-fire vintrene, «*hvis ikke det er de fem siste*». Siidaen har i september 2020 kartfestet hyttas beliggenhet.[29]

Tor Henrik Eira oversendte 16. september 2019 sin reindriftsmelding for 2018/19 til kommisjonen. Her er vintersiidaen betegnet som Noaiddatvári/Njárgasaš siida. I oversendelsen opplyser Tor Henrik at han «*har vinter-og høstbeite i Njárgasas*» og skriver:[30]

> «Dette området har Fylkesmannen i Finnmark midlertidig tildelt distrikt 13 Lagesduottar. Distrikt 14A har klaget på dette vedtaket, uten å få medhold. Videre fremkommer det i reindriftsmeldingen at undertegnede har hatt vinterbeite i Noaiddatvárri området, som er midlertidig tildelt til distrikt 16 vest. Siidaandelen [hans] har oppgitt Noaiddatvarri og Njargasas som vinter-og høstbeite siden 1995. Tidligere innsendte meldinger om reindrift finnes lagret hos fylkesmannen i Finnmark.»

24 Finnmarkskommisjonen, *Referat fra høringsmøte*, 16. februar 2017 (jnr. 14/315-106) s. 35-36. De skriftlige kildene Eira viste til er omtalt i punkt 21.5, og bevisopptaket med Anders Samuelsen Utsi i punkt 21.4.9. Se ellers Finnmarkskommisjonen, Referat fra høringsmøte 14. februar 2017 (jnr. 14/315-115 s. 55-59, 105-111 og 123) og Referat fra høringsmøte 16. februar 2017 (jnr. 14/315-106 s. 37-41 og 82-83).

25 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 16. februar 2017 (jnr. 14/315-106) s. 37.

26 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 16. februar 2017 (jnr. 14/315-106) s. 37-38

27 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 16. februar 2017 (jnr. 14/315-106) s. 39-40.

28 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 16. februar 2017, (jnr. 14/315-106) s. 82.

29 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med Kjell Magne Eira*, 4. desember 2018 (jnr. 14/339-19) s. 1-3 og Iŋgosiid siida, kartfesting av gjeterhytte (jnr. 14/339-22).

30 Tor Henrik Eira, e-post til kommisjonen, 16. september 2019 (jnr. 14/339-33).

21.4 Bemerkninger fra kravsfremsettere med overlappende krav og andre[31]

21.4.1 Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida

Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida (kapittel 16) oversendte 13. mai 2016 en detaljert redegjørelse for sitt syn på Iŋgosiid siidas vinterbeitekrav vest for Dilljavárri fra Iškoras og nordover til Jeagilvárri og Kárášjohka, der de to siidaenes krav overlapper hverandre:[32]

> «Vi kjenner til historikken til Ingosiid siida fra gammelt av, og kjenner derfor igjen beskrivelsen av de områdene siidaen har oppholdt seg i. Etter det vi kjenner til har siidaen ikke hatt et mer eller mindre fast tilholdssted, som har fungert som et kjerneområde. Dette bekreftes i siidaens egen rettighetsmelding der det står at deres «alternering av forskjellige beitearealer er mer fremtredende enn hos andre». Vi er ikke enige i det som står videre om at siidaen «er en av de få driftsgrupper i dagens distrikt 17 som kan vise til mest regularitet og kontinuitet i vinterbeitebruken de siste 100 årene». Vi mener siidaen har vist lite kontinuitet i bruk av vinterbeiteområde, selv om de kan vise til at de stort sett har oppholdt seg innenfor det store, tidligere, distrikt 18. Vi mener dokumentasjonen vedlagt deres melding først og fremst bekrefter at de har hatt en lite kontinuerlig bruk av enkelte områder, men forflyttet seg mye innenfor et større område.
>
> Sommersiidaen til Iŋgosat har så lenge vi kjenner til hatt en svært variabel drift om vinteren. Det gjelder både strukturen i forhold til hvem som har vært i felles vintersiida og hvor de ulike vintersiidaene har vært. De ulike medlemmene av sommersiidaen har dels vært sammen i en eller flere vintersiidaer, dels sammen med medlemmer av andre sommersiidaer på vinteren. De som har vært sammen med medlemmer av andre sommersiidaer har hatt vintersiida der «de andre» har hatt sin tilhørighet. De som har vært i egne vintersiidaer har stadig oppholdt seg på nye områder, og sjelden vært mer enn noen få vintre på samme sted. Vår oppfatning er derfor at Ingosiid siida som vintersiida ikke kan kalle noen av områdene mellom Karasjokelva og Iškoras for sitt kjerneområde.
>
> Vi har ingen formening om hvorfor Ingosiid siida ikke har vært på samme sted, men vi mener at deres varierende beitebruk gjør at de ikke har krav på rettigheter til disse områdene knyttet til deres bruk over tid.
>
> Angående Ingosiid siida sin bruk av Dilljavárri området, mener vi det begrenser seg til bruk i forbindelse med flytting. I rettighetsmeldingen til Ingosiid siida er det blant annet tatt med dokumentasjon på at deler av siidaen (Y.1.a) i 1953-57 flyttet fra sitt vinterbeiteområde, fra østsiden av Iškoras og nordover. Dilljavárri og Dákteroavvi ble da brukt som «rasteplass» under flytting. Dette er dermed dokumentasjon på at dette ble brukt som flyttevei av Ingosiid siida, og ikke som vinterbeiteområde.»

21.4.2 Báhkilskáidi siida

Vinterbeitekravene fra Báhkilskáidi siida (kapittel 19) og Iŋgosiid siida overlapper hverandre fra Iškoras og nordover over Bálggesvárri til Jeagilvárri sør for Kárášjohka. På høringsmøtet 14. februar 2017 sa Anders Mathis Utsi (1976-2020) og Per John Samuelsen Utsi (f. 1938) fra Báhkilskáidi siida at de ikke har sett Iŋgosiid siida i dette området, og at Iŋgosiid siida bruker områder nærmere Finland.[33]

21.4.3 Rivkkároggi vintersiida

Kravet fra Rivkkároggi vintersiida (kapittel 20) overlapper et mindre område i den sørvestlige delen av Iŋgosiid siidas vinterbeitekrav ved Noaidatvárri. Juhan Daniel Gaup (f. 1986) sa i sin forklaring for Rivkkároggi vintersiida 16. februar 2017 at Iŋgosiid siida har holdt til ulike steder, og at de i dag bruker andre vinterbeiter enn før. Samuel John Larsen Anti (f. 1955) sa at siidaen tidlig på 1990-tallet «*satte opp en gamme der*» (ved Siremáhteláttu).[34]

21.4.4 Máhte Per Ánde siida

Den nordlige delen av kravet fra Máhte Per Ánde siida (kapittel 22) overlapper kravet fra Iŋgosiid siida i området mellom Máreveaiskáidi og Iškorasjohka. Anders Persen Gaup (Máhte Per Ánde) (1933-2021) fortalte i *intervjuer 2. november 2015 og 23. februar 2016* at Iŋgosiid siida holder til i siidaens tradisjonelle bruksområder, men at siidaen i likhet med Máhte Per Ánde siida, har mistet deler av vinterbeitene til Káre Jovn' Aslat siida og John Per L. Anti dálvesiida.[35]

Nils Mathis Gaup (f. 1968) sa i sin forklaring for Máhte Per Ánde siida på høringsmøtet 14. februar 2017 at han tror Iŋgosiid siida nord for Iškoras flyttet over Dákteroavvi og Uhca Dilljavárri, videre sørover i Bálggesvárri-området, og derfra på østsiden av Iškoras, til Ruvvárri og Allamaras.[36]

31 Nilut Piera bártnit (kapittel 14) har fremmet et vinterbeitekrav som overlapper vinterbeitekravet fra Iŋgosiid siida ved Iskoras, men har ikke kommentert sistnevntes krav.

32 Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida, *Oversendelse til kommisjonen*, 13 mai 2016 (jnr. 14/332-7) s. 1-2.

33 Finnmarkskommisjonen, *Referat fra høringsmøte*, 14. februar 2017 (jnr. 14/315-115) s. 41-42.

34 Finnmarkskommisjonen, *Referat fra høringsmøte*, 16. februar 2017 (jnr. 14/315-106) s. 75-76.

35 Finnmarskommisjonen, *Intervju med Anders Persen Gaup*, 2. november 2015 og 23. februar 2016, intervjuoppsummering (jnr. 15/897-36) s. 13 og 15 og transkribert intervjutekst s. 21 og 29.

36 Finnmarkskommisjonen, *Referat fra høringsmøte*, 14. februar 2017 (jnr. 14/315-115) s. 98.

Per Andersen Gaup (f. 1965) sa at Iŋgosiid siida hadde vært ved Stuorra Dilljavárri én gang på 1980-tallet da deres flokk var blandet med Máhte Per Ánde siidas flokk. Han fortalte at Iŋgosiid siida har hatt lavvoplasser mot Roavvevárri og at de «*har vært naboen vår fra gammelt av. Det var ikke andre siidaer der på den tiden. På starten av 70-tallet var det bare vi og Iŋgosene som var der.*» Ifølge Per Andersen Gaup har Iŋgosiid siidas vinterbeiter vært fra omtrent Heargejohka og vestover. Han var derfor kritisk til utstrekningen av siidaens kravsområde.[37]

På høringsmøtet 16. februar 2017 fortalte Anders Persen Gaup (Máhte Per Ánde) (1933-2021) at hans siida og Iŋgosiid siida samarbeidet i områdene sør for Iškoras. Blant annet brukte Máhte Per Ánde siida Heargejohka-området sammen med Iŋgosiid siida, og etter hvert også sammen med Káre Jovn' Aslat siida. Anders Persen Gaup fortalte om en episode på 1950-tallet da han og broren fulgte sporene etter en rømt kjørerein langs Kruvnnajeaggi og at de hadde truffet Nils Mathisen Eira (Iŋgos Niillas) «*ved gamma*». Om Iŋgosiid siidas bruk på 1950-tallet sa han:[38]

> «Siidaen deres brukte å holde til vest for Kruvnnačielgi og frem til Allamaras, samt oppover elvebredden langs Heargejohka og i Ruvvárri. Det var deres siidaområder. Det strekker seg helt rundt Ruvvárri.»

Anders Persen Gaup fortalte at han på 1970-tallet ofte hentet rein i Polmak, og at Mathis Mathisen Eira (Iŋgos Máhtte) hjalp ham med skyss da han fraktet dyrene til Lávžejohskáidi eller sør for Lávžejohka. På denne tiden hadde Máhte Per Ánde siida vanligvis flokken på Lávžejohskáidi og Gámehiseana. Ifølge Anders Persen Gaup hadde Iŋgos Máhtte en lavvo (buestangstelt) ved Ruvvárri, nær dagens barmarksløype. Han fortalte at de etter å ha flyttet til området, dro til «*Iŋgos Máhtte i gamma hans, og tok en kaffepause, før jeg dro tilbake til Karasjok*.» Han opplyste at Iŋgosiid siida på 1970-tallet hadde vinterbeite i «*Allamaras og hele Ruvvárri og helt inn til Heargejohka*.»[39]

I intervju 21. september 2020 sa Nils Mathis Gaup (f. 1968) at Máhte Per Ánde siida på 1970-tallet hadde siidadrift i områdene ved Gámehiseana, kanten av Dilljavárri og Lávžejohskáidi. Han opplyste at Iŋgosiid siida var deres nabosiida og også hadde «*siidadrift rundt omkring der*».[40]

37 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 14. februar 2017 (jnr. 14/315-115) s. 103-104.

38 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 16. februar 2017 (jnr. 14/315-106) s. 25-27. Se også s. 29.

39 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 16. februar 2017 (jnr. 14/315-106) s. 27-28.

40 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med Nils Mathis Gaup*, 23. september 2020 (jnr. 14/370-37) s. 2.

21.4.5 Vuolábiid-Spiertta siida

Vinterbeitekravet fra Vuolábiid-Spiertta siida (kapittel 23) overlapper et lite område ved Vuččolskáidi helt sør i Iŋgosiid siidas kravsområde. I brev 27. mars 2018 anfører Vuolábiid-Spiertta siida at «*ingen*» av siidaene i Reinbeitedistrikt 14A Spierttagáisá, og dermed heller ikke Iŋgosiid siida, «*har langvarig bruk av vinterbeitene de gjør krav på*».[41]

21.4.6 John Per L. Anti dálvesiida

Kravsområdet til John Per L. Anti dálvesiida (kapittel 24) overlapper en mindre del av kravsområdet til Iŋgosiid siida nord for Lávžejohskáidi. I brev til kommisjonen 20. november 2014 viser John Per L. Anti dálvesiida til at det «*er uklart om [Iŋgosiid siidas] påberopte beiterettigheter grenser opp mot vår siidagrense*», men at det er et mulig overlapp ved Máreveaiskáidi. Siidaen viser også til Aslak Mathis N. Eiras notat av 4. januar 2014 der det er fremholdt at Iŋgosiid siidas forgjengersiida brukte Máreveaiskáidi i 1912, og bemerker at notatet for øvrig ikke antyder at forgjengerne til Iŋgosiid siida har brukt området etter 1912.[42]

På høringsmøtet 14. februar 2017 forklarte John Per L. Anti (f. 1942) at hans siida flyttet inn i kravsområdet i 1967, og at det da ikke var andre siidaer der, ikke en gang i nærheten av dem, og heller ikke nord for Goššjohka. Han sa at Iŋgosiid siida da var i Gámehiseana.[43]

I intervjuer 24. og 26. november 2020 fortalte John Per L. Anti og hans medhjelper Valde Ranttila (f. 1964) at John Per L. Anti på slutten av 1970-tallet hadde et skillegjerdeanlegg rett nord for Čuolggojeaggi, og at John Per én gang rundt 1980/81 skilte sine rein fra flokken til Nils Nilsen Eira (Iŋgos Nillá Niillas) i Iŋgosiid siida.[44] I intervjuet 24. november 2020 sa Valde Ranttila at Nils Nilsen Eira på den tiden hadde flokken sin på sørsiden av Ássuorgi, men at Iŋgos-slekta de siste 12-15 årene har hatt siidadrift lenger nord, ved Heargevárri på vestsiden av Ruvvárri der slekta også har hatt gjeterhytte i rundt 10 år. John Per L. Anti sa at Iŋgos-slekta tidligere hadde holdt til i Gámehiseana i flere generasjoner.[45]

41 Vuolábiid-Spiertta siida, Brev til kommisjonen, 27. mars 2018 (jnr. 14/345-34) s. 2.

42 John Per L. Anti dálvesiida, *Oppfølging av rettighetsmelding*, 20. november 2014 (jnr. 14/338-4) s. 2. Iŋgosiid siidas notat er omtalt i punkt 21.3. Det er heller ikke etter at John Per L. Anti dálvesiida utvidet sitt kravsområde i november 2020, jf. punkt 24.1, overlapp mellom de to siidaenes krav i Máreveaiskáidi.

43 Finnmarkskommisjonen, *Referat fra høringsmøte*, 14. februar 2017 (jnr. 14/315-115) s. 128.

44 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med John Per. L Anti og Valde Ranttila*, 24. november 2020 (jnr. 14/338-32) s. 3-4, 16 og 24, sammenholdt med opplysninger gitt i intervju 26. november 2020 (jnr. 14/338-34) s. 2.

45 Finnmarkskommisjonen, Op. cit., 24. november 2020 (jnr. 14/338-32) s. 25-26.

21.4.7 Káre Jovn' Aslat siida

Det er overlapp mellom vinterbeitekravene til Káre Jovn' Aslat siida (kapittel 25) og Iŋgosiid siida i den sørlige delen av sistnevntes kravsområde fra Iškoras og sørover til Vuččolskáidi. På intervjumøtet 7. august 2014 anførte Káre Jovn' Aslat siida at Iŋgosiid siida aldri har brukt Iškoras før reindriftsforvaltningen «*tildelte*» dem området rundt 2009.[46]

I oversendelse 29. desember 2016, fremholder Káre Jovn' Aslat siida at den har mistet sine tradisjonelle områder ved Skielgan og Gurbeš til andre siidaer, og blitt presset «*til dårligere og mindre beiteland*» fra Iškoras og sørover til Galmmat. Káre Jovn' Aslat siida viser også til at den da områdestyret i 2011 delte Karasjok vinterbeiteområde i distrikt 16 vest og distrikt 17 øst, mistet deler av sine nordvestlige vinterbeiter til Iŋgosiid siida. Aslak Johnsen Anti (Káre Jovn' Aslat) (f. 1936) sa i intervju 22. februar 2016 at Iŋgosiid siida «*trengte seg inn på vårt område» da de «ble jagd bort fra*» det området som tilfalt distrikt 16, «*og så tok de en tredel av vårt område*».[47]

På høringsmøtet 16. februar 2017 sa John Idar Anti (f. 1964) at Iŋgosiid siida har hatt siidadrift i det området som overlapper Káre Jovn' Aslat siidas kravsområde, men at de også har vært borte i noen år da de var nord for Karasjok kirkested og i Gámehiseana. Han sa at Iŋgosiid siida én gang rundt 1980 hadde flyttet lenger sør, til der hvor Rávnn' Áslat bártniid siida er i dag.[48]

21.4.8 Njoammelčearu siida

Kravene fra Njoammelčearu siida (kapittel 32) og Iŋgosiid siida overlapper hverandre langs den sørlige delen av sistnevntes kravsområde. På intervjumøte 18. oktober 2013 opplyste Njoammelčearu siida at den her har en brukskonflikt med Iŋgosiid siida.[49] I brev 3. april 2014 uttaler siidaen at den nedenfor munningen av Njoammeljohka og øst for Vuččoljohka hadde et skillegjerdeanlegg som måtte rives etter etableringen av distriktsgrensen. Njoammelčearu siida anfører at dens rettigheter krenkes ved at Iŋgosiid siida og Káre Jovn' Aslat siida kjører utenfor det nye midlertidige gjerdet i Njoammelčearu siidas område og forstyrrer siidaens reinflokk.[50]

46 Finnmarkskommisjonen, *Gjennomgang av rettighetsmelding fra Káre Jovn' Aslat siida,* 19. oktober 2014 (jnr. 14/337-2) s. 5.

47 Káre Jovn' Aslat siida, *Felt Karasjok - reinbeiterettigheter*, 29. desember 2016 (jnr. 14/337-13) s. 3-4 og Finnmarkskommisjonen, *Intervju med Aslak Johnsen Anti*, 22. februar 2016 (jnr. 14/337-8) s. 9.

48 Finnmarkskommisjonen, *Referat fra høringsmøte*, 16. februar 2017 (jnr. 14/315-106) s. 43-44.

49 Finnmarkskommisjonen, *Gjennomgang av rettighetsmelding fra Njoammelčearu siida,* 8. januar 2014 (jnr. 14/350-5) s. 5.

50 Njoammelčearu siida, *Felt 4 - Čuovvoleapmi/Oppfølging*, 3. april 2014 (jnr. 14/350-7).

På høringsmøtet 16. februar 2017 sa Berit Anita Buljo Anti (f. 1973) fra Njoammelčearu siida at Iŋgosiid siida er etterkommere av Nils Eriksen Eira og at de tidligere holdt til i Gámehiseana. Hun sa at Iŋgosiid siida ikke var i nærheten av Njoammelčearu siida før i 1995, og at Iŋgosiid siida i 2012, etter at grensen mellom distrikt 16 og 17 ble fastsatt, satt opp et sperregjerde.[51]

Njoammelčearu siida har gjentatt dette i oversendelse 16. mars 2017, der det er opplyst at Iŋgosiid siida før 2012 hadde et gjerde ved Vuččolčielgi, men at dette er flyttet til Vuččoljohka.[52]

21.4.9 Anders Samuelsen Utsi

Anders Samuelsen Utsi (Roncen Ánde) (1925-2017), er eldre bror av Per Samuelsen Utsi (f. 1938) i Báhkilskáidi siida. Han avga forklaring i bevisopptak for Indre Finnmark tingrett 26. april 2007 i tvist mellom Muŋkavárri sommersiida i distrikt 14A Spierttagáisá, som reineierne i Iŋgosiid siida tilhører om sommeren, og (daværende) distrikt 16A Vuorjenjárga. Anders Samuelsen Utsi forklarte at han tilhørte Gáisá-siida (dagens distrikt 14A) og at han husker godt fra og med 1943. Ifølge Anders Samuelsen Utsi hadde siidaen vinterbeite mellom Iškoras og Njoammelčearru og en gamme nær Njoammeljohka. Han fortalte at han i 1947 hadde flyttet til en annen siida. Videre opplyste han:[53]

> «De som ble igjen i Gáisásiida var: Iver Andersen Joks (Ándde-Ivvár), Anders Andersen Guttorm (Bemmogánda), Nils Nilsen Vuolab (Ciskke-Niilas), Nils Mathisen Eira (Iŋggos-Nillá) [og] Mathis Mathisen Eira (Iŋggos-Máhtte). Reineierne i Muŋkkavárisiida er etterkommere av de overnevnte personene.
>
> Gaisásiida brukte også Allamaras og Nuorttat Másuorbmi [sør for Iškoras]. De hadde gamme i Másuorbmageahči. Nåtidens Muŋkkavárri siida bruker omtrent de samme områdene som Gáisásiida brukte på 1940-tallet.»

Anders Samuelsen Utsi fortalte også at Spierttanjárga-distriktet hadde rein i Máretvuovdi og Kruvnnačielgi under andre verdenskrig, og at tidligere tiders siidagrenser var mindre faste enn i dag. Det var «*områder som tilhørte de forskjellige siidaene, men det var også tomme områder.*»[54]

51 Finnmarkskommisjonen, *Referat fra høringsmøte*, 16. februar 2017 (jnr. 14/315-106) s. 30-31.

52 Njoammelčearu siida, *Informasjon til kommisjonen*, 16. mars 2017 (jnr. 14/350-14), vedlegg 2 s. 2.

53 Indre Finnmark tingrett, Bevisopptak 26. april 2007, Anders Samuelsen Utsi (07-012370TVI-INFI) s. 2-3.

54 Indre Finnmark tingrett, Op. cit., 26. april 2007 s. 3.

21.4.10 Anders Aslak Andersen Somby

Anders Aslak Andersen Somby (Ándde Áslat) (1933-2019) fra Šalču siida sa i intervju 4. august 2016 at «*Iŋgosiid siidas tradisjonelle [vinterbeite]område er der Máhte Per Ánde [Anders Persen Gaup] er i dag, i Gámehiseana*». Ifølge Anders Aslak Andersen Somby hadde Máhte Per Ánde (Anders Persen Gaup) begynt å kalle dette området for «*sitt vinterbeiteområde*» da han giftet seg, selv om Máhte Per Ánde egentlig hører til i området rundt Galmmat, «*i det området Biehtar Heaikas sønner [Buollánnjárgga siida] er i dag*».[55]

21.4.11 Samuel John N. Anti

Samuel John N. Anti (f. 1951) sa i intervju 31. mars 2022 at John Erik Mathisen Eira (Iŋgos Jovnna) (1922-2012) tidligere hadde vekslet mellom å tilhøre Rávnn' Áslat bártniid siida og Petter N. Anti siida. På sine eldre dager hadde imidlertid John Erik Mathisen Eira flyttet til sin bror Mathis Mathisen Eira (Iŋgos Máhte) (1916-2005) i Iŋgosiid siida.[56]

21.4.12 Per John A. Anti

Per John A. Anti (f. 1962) er leder for Reinbeitdistrikt 14A Spierttagáisá, som er Iŋgosiid siidas sommerbeitedistrikt. I intervju 13. oktober 2020 sa han at Iŋgosiid siida vanligvis var i samme siida, men at de noen ganger hadde skilt flokken i to siidaer, der blant annet Iver Mathisen Eira (1949-2001) og John Henrik Eira (f. 1953) hadde vært i én siida, og Nils Nilsen Eira (f. 1943) i en annen.[57] Per John A. Anti opplyste 16. mai 2022 at Mássuorgeahči, der det foreligger opplysninger om at Iŋgosiid siidas forgjengere hadde en gamme fra 1940-tallet og fremover, er rett sør for Šuolggavárri i området der Nuorttatt Mássuorbmi har sitt utspring.[58]

21.5 Historiske (skriftlige) kilder

Nedenfor gjennomgås opplysninger i skriftlige kilder om *vinterbeitebruken* til Iŋgosiid siida og dens rettsforgjengere, Ivvaraš siida (Iver Andersen Joks) og Iŋgos Máhte siida (Mathis Mathisen Eira), og om en del andre siidaers bruk av områdene i og omkring Iŋgosiid siidas kravsområde. Bruks- og flyttemønsteret til Ivvaraš og Iŋgos Máhte siida er også omtalt i punkt 8.8.3.

Anders Johnsen Guttorm (1813-1875) var bestefar til Nils Mathisen Eira (Iŋgos Niillas) sin svigerfar, Anders Andersen Guttorm (1893-1979) som tilhørte Ivvaraš siida. Ifølge amtmannens beitebruksoversikt fra 1855 hadde Anders Johnsen Guttorm vinterbeiter ved Anárjohka («Enare Jok») og sommerbeite i Repparfjord. Bestefaren til Iver Andersen Joks, Lars Clemetsen Joks (1810-1887) hadde også vinterbeite ved Anárjohka, men var også fire-fem uker i Finland om vinteren. Han hadde sommerbeite «*Paa Fjeldet ved Børselv*».[59]

Etter dette foreligger det ingen opplysninger om slektas reindrift før i 1911/12. Da tilhørte Anders Andersen Guttorms far, Anders Andersen Guttorm sr. (1846-1919), Ivvaraš siida «*med hustru og 3 barn*». Siidaen var ved Iškoras ved nyttår 1912. I april 1912 var den på Máreveaiskáidi. Dette er sørøst for Iškoras og øst for Iŋgosiid siidas kravsområde. Ved årsskiftet 1913/14 var Ivvaraš siida ved Heargejohka sør for Iškoras. Tidlig i april 1914 var siidaen ved Dilljavárri nord for Iškoras. Ivvaraš siida var i 1915/16 ved Čuonjegáldu (Čuonjegáljohka). Dette er rett nord for Goššjohka og noe lenger sør enn i årene før. Vinteren 1917/18 var siidaen i Geasságielas. Dette er nordvest for Njoammelčearru og omtrent like langt sør som i 1915/16, men lenger vest.[60]

Andre siidaer som i 1911/12 hadde vinterbeite i og omkring Iŋgosiid siidas kravsområde var Barjoi-siida (Porsanger-slekta) som var like sør for Iškoras, ved Pieršája (Bierssá-ája) og Ruvvárri. Maggi-bártniid siida (Mákket/Anti-slekta), oppholdt seg rundt nyttår ved Noaidatláttu. Jovsset-Jovsset siida (Josef Josefsen Joks) hadde vinterbeite i Dilljaskáidi og ved Goššjohka. Spiertta siida beitet i Mássuorbmi ved nyttår før de flyttet sørover til Galmmat.[61] I 1913/14 var Spiertta siida ved Allamaras ved nyttårstider. Hoamma Sámmol siida (Samuel Nilsen Utsi) og Johan Ánde siida (Anders Johannesen Guttorm) var ved Lávžejohka, og Maggi-Jovn siida (John Larsen Anti) ved Vuččoljohka. Hoamma siida (Per Persen Utsi m.fl.), var i Heargevárri sør for Iškoras ved årsskiftet 1913/14 og på Iškoras i begynnelsen av april i 1914.[62] Vinteren 1915/16 beitet Magge-Jon-siida (John Larsen Anti) ved Noaidatjohka, Hoamma siida (Per Persen Utsi) i Šuolggajeaggi, og Henrik Persen Hættas siida ved Noaidatjohka.[63]

55 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med Anders Aslak A. Somby*, 4. august 2016 (jnr. 14/331-14) s. 14-15.

56 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med Samuel John N. Anti,* 31. mars 2022 (jnr. 14/335-33) s. 14.

57 Finnmarkskommisjonen, *Intervju med Per John A. Anti*, 13. oktober 2020 (jnr. 14/333-30) s. 5.

58 Finnmarkskommisjonen, *Notat fra samtale med Per John A. Anti,* 16. mai 2022 (jnr. 14/339-30).

59 *Opgaver afgivne inden Vinterthinger for Karasjok i Aaret 1855 efter Anmodning fra Amtmanden i Finmarkens Amt*, 1855 (avskrift ved Finnmarkskommisjonen), reineier nr. 35 (Joks) og 39 (Guttorm) (jnr. 14/315-138) s. 2-3.

60 Kirsti Strøm Bull, *Reinbyer i Finnmark på begynnelsen av 1900-tallet,* 2005 s. 74-75 (1911/12), 90-91 (1913/14), 110-111 (1915/16) og 136-137 (1917/18).

61 Kirsti Strøm Bull, Op. cit., 2005, s. 70-71 (Barjoi og Maggi-bartniid) og 72-73 (Jovsset-Jovsset og Spiertta).

62 Kirsti Strøm Bull, Op. cit., 2005, 80-81 (Spiertta), 82-83 (Hoamma Sammol og Johan Ánde), 88-89 (Maggi-Jovn) og s. 92-93 (Hoamma).

63 Kirsti Strøm Bull, Op. cit., 2005 s. 108-109 (Magge-Jon), 118-119 (Homma) og 122-123 (Henrik Persen Hætta).

I 1923/24 hadde Ivvaraš siida vinterbeite i Gámehiseana, mens Nils Olsen Vuolabs siida var registrert med vinterbeite ved Iškorasjohka.[64] Dette er innenfor Iŋgosiid siidas kravsområde.

Tharald Frette opplyser i sine nedtegnelser for 1932/33 at Ivvaraš siida i 1932/33 vinterbeite ved «Ravdojavri».[65] Flere vann i Karasjok og Porsanger har dette navnet. Det er imidlertid grunn til å tro at det siktes til et vann nord for Karasjok kirkested, innenfor siidaens alminnelige flyttemønster, ved Stuorra Guorpmet øst for dagens Karasjok-Lakselv-vei (E6).

Når det gjelder 1940-tallet, har Anders Samuelsen Utsi som nevnt i punkt 21.4.9, forklart i bevisopptak for Indre Finnmark tingrett i 2007 at Gáisásiida, deriblant Ivvaraš siida, brukte Allamaras og Nuorttat Mássuorbmi sør for Ruvvárri, og hadde gamme i Mássuorgeahči.

Etter at Mathis Mathisen Eira (Iŋgos Máhtte) i 1949 hadde giftet seg med datteren til Iver Andersen Joks, ble Iŋgos Máhte siida etterfølgeren til Ivvaraš siida, jf. punkt 21.2. Ørnulv Vorren opplyser at Iŋgos Máhte siida (siida «Y.1.a») i perioden 1953-1957 startet vinterbeitingen på Bálggesvárri, like nord for Iškoras. Der beitet dyrene «*i mørktida eller omkring jul*». Etter dette dreide flokken østover og beitet rundt den østre delen av Iškoras, videre over Heargejohka «*og undertiden*» sør for Ruvvárri. Her oppholdt siidaen seg i februar/mars. Den trakk nordover i april og rundt 25. april var den ved østenden av Iškoras der vårflyttingen startet. Siidaen flyttet over Dilljavárri eller Dákteroavvi, og videre over Kárášjokha. Noen ganger stoppet flokken på et av disse fjellene og beitet der før elva ble krysset, men normalt krysset den elva uten å stoppe.[66]

Kommisjonen har ikke innhentet reindriftsmeldinger avgitt av Iver Andersen Joks (Ivváras) (1882-1961), men Anders Andersen Guttorm (1893-1979) som tilhørte Ivváras siida, oppgir i 1936 daværende distrikt 18 sør for Karasjok kirkested som vinterbeite, vår- og høstbeite i distrikt 17 (nord for kirkestedet) og sommerbeite i distrikt 14 (Spierttanjárga). I 1955 oppgir han sommerbeite på Čorgašnjárga, vår- og høstbeite på Lágesduottar og vinterbeite i Cáskin, og i 1958 sommerbeite og vår- og høstbeite på Lágesduottar, og vinterbeite på «Voedavarri» (Vuovdavárri).[67]

Reindriftsmeldingene til Mathis Mathisen Eira (Iŋgos Máhtte) (1916-2005) og Nils Mathisen Eira (Iŋgos Niillas) (1911-1998) fra 1962 til 1973 opplyser at begge i disse årene hadde vinterbeite i distrikt 18, og vår- og høstbeite i distrikt 17. Som sommerbeite oppgir de distrikt 14 (Spierttanjárga) i 1962 og 1963, og fra og med 1964 distrikt 14A (Spierttagáisá). Deres reindriftsmeldinger gir verken når det gjelder vinterbeite, vår- og høstbeite eller sommerbeite, nærmere opplysninger om hvor i de respektive distriktene beitingen foregikk.[68]

Det samme gjelder reindriftsmeldingene til Nils Mathisens Eiras sønn, Nils Nilsen Eira (f. 1943) for 1969 til 1973, og reindriftsmeldingene til Mathis Mathisen Eiras sønn, Iver Mathisen Eira (1949-2001), for 1969 og 1971 til 1973. Begge oppgir sommerbeite i distrikt 14A, høst- og vinterbeite i distrikt 17 og vinterbeite i distrikt 18. Tilsvarende informasjon er også gitt av Mathis Mathisen Eiras svoger, Nils Iversen Joks (1935-1982) i hans meldinger for 1969 til 1971 og av John Erik Mathisen Eira (Iŋgos Jovnna) (1922-2012) i hans meldinger for 1972 og 1973.[69]

Når reindriftsmeldingene ikke spesifiserer hvor i distrikt 18 vinterbeitingen foregikk, kan det ikke utelukkes at de omtalte personene brukte vinterbeiter innenfor området for Iŋgosiid siidas vinterbeitekrav i disse årene, men det kan ikke sies noe sikkert om dette.

Reindriftsforvaltningen opplyser i høringsdokumentet til forslaget om distriktsgrenser i Polmak og Karasjok fra 2003 av Iŋgos Máhte siida på slutten av 1960-tallet etablerte den sommersiidaen som betegnes som Muŋkavári siida. Det fremgår at siidaen i 1972 hadde vinterbeite i Gámehiseana, men at det ikke er «*dokumentert hvor lenge siidaen har beitet i dette området*.»[70]

Høringsdokumentet har også opplysninger om andre siidaers beitebruk på 1960- og 1970-tallet i de områdene som inngår i Iŋgosiid siidas vinterbeitekrav. Ifølge reindriftsforvaltningen flyttet bare to vintersiidaer fra distrikt 13 Lágesduottar til distrikt 18 i årene 1959 til 1966. Den ene av disse, Behtar-Ánde siida, brukte to områder langs grensen mot Finland, et nord og et litt sør for Goššjohka, mens den andre, Káre Lásse/Márgget-Jon Piera siida, «*nyttet Iškoras og området nordover mot Jeagilvárri.*» Om bruken på første halvdel av 1970-tallet heter det:[71]

64 Kirsti Strøm Bull, Op. cit., 2005, s. 160-161 (Ivvaraš siida) og 164-165 (Vuolab).

65 Tharald Frette, *Renbyer i Polmak herred 1932/33*,1933 (Spierta- og Vuorjenjarg, renby nr. 3) (jnr. 16/1553-17).

66 Ørnulv Vorren, *Finnmarksamenes nomadisme II*, 1962 s. 225. Se også s. 216-217.

67 Anders Andersen Guttorm, Reindriftsmeldinger 1936, 1955 og 1958 (jnr. 14/339-24 og jnr. 14/333-29).

68 Mathis Mathisen Eira og Nils Mathisen Eira, Reindriftsmeldinger 1962-1973 (jnr. 14/339-24)

69 Nils Nilsen Eira m.fl., Reindriftsmeldinger 1969-1973 (jnr. 14/333-29).

70 Reindriftsforvaltningen, *Forslag til nye distriktsgrenser i Polmak og Karasjok*, 2003 (jnr. 16/1553-8) s. 30.

71 Reindriftsforvaltningen, *Forslag til nye distriktsgrenser i Polmak og Karasjok,* 2003 (jnr. 16/1553-8) s. 23 (1959-1970) og 24 (1970-1975).

> «…i perioden 1970-75 nyttet 3 vintersiidaer deler av distrikt 18. To av disse, Káre-Jon Áslat siida (Aslak J. Anti) og Lemet-Biehtár Heaika siida (Klemet Henrik Somby), beitet deler av tiden mellom Bávttajohka og Goššjohka, mens de ellers beitet langs grensen mot Finland i områdene nord og sør for Goššjohka. Områdene ble i denne perioden betydelig utvidet i forhold til perioden 1959-66 og ble avgrenset i sør av Cáskinjohka. I den sentrale delen av østre sone var det bare en gruppe fra Lágesduottar, Behtar-Ánde siida, som beitet ved Allamaras. Denne gruppen nyttet også Dilljavárri, og områdene nord for Iškoras mot Kárášjohka og et område langs grensen mot Finland, nord for de to andre siidaene.»

Reindriftsforvaltningens opplysninger om at Káre Jovn' Aslat siida var én av de siidaene i distrikt 13 som hadde vinterbeite i distrikt 18 i årene 1970-1975, samsvarer med det Aslak Johnsen Anti (f. 1936) har opplyst i sine reindriftsmeldinger, jf. punkt 25.5. Derimot er det ikke samsvar mellom det reindriftsforvaltningen har opplyst og reindriftsmeldingene til Anders Persen Gaup (Máhte Per Ánde siida) og John Per L. Anti (John Per L. Anti siida) som begge tilhørte distrikt 13. Se punkt 22.5 og 24.5 der det fremgår at Anders Persen Gaup oppgir vinterbeite i distrikt 18 i 1971, og Karasjok i 1970, 1972 og 1973, men uten at det fremgår om dette var i distrikt 18 (sør for Karasjok kirkestedet) eller i distrikt 17 (nord for kirkestedet), mens John Per L. Anti oppgir vinterbeite sør for Karasjok kirkested i distrikt 18 i årene 1970 til 1973.[72]

En oversikt over prøvetaking av rein tilhørende Iŋgos Máhte siida som ledd i et biologisk forskningsprosjekt i regi av professor Odd Halvorsen, viser at det mellom oktober 1974 og april 1986 ble tatt 39 prøver av rein tilhørende siidaen under flytting og vinterbeiting. Sju av prøvene ble tatt mens siidaen var på vinterbeite innenfor Iŋgosiid siidas kravsområde: Iškoras (25. februar og 18. mars 1976), Dorvovárri (20. januar 1976), sør for Iškoras (24. februar 1977), Jeagilvárri (12. april 1978), Dilljaskáidi (6. desember 1979) og Šuolggajohka ved Iškoras (12 februar 1981).[73]

Reindriftsforvaltningen opplyser i høringsdokumentet til forslaget om nye distriktsgrenser fra 2003, at dispensasjonssøknader for perioden 1982-85 viser at Iŋgosiid siida (omtalt som «Muŋkavári siida») i disse årene også vinterbeitet «*så langt sør som Basevuovdi*». Med henvisning til materiale utarbeidet av A/L Bajos uttaler reindriftsforvaltningen videre:[74]

> «Ifølge Bajos sin utredning var Muŋkavárri siida skilt i 2 vintersiidaer i driftsåret 1987/88; Ingos-Nillá Nillá siida (Nils N. Eira), og Iver M. Eira siida. Ingos-Nillá Nillá siida beitet fra Iškoras til Kárášjohka i distrikt 18 og videre nordover i distrikt 17. Denne siidaen beitet også i Gámehiseana før en av vintersiidaene fra distrikt 13 Lágesduottar kom inn i området. Iver M. Eiras siida beitet i distrikt 17 på begge sider av riksvegen fra Karasjohka/Karasjok og nordover.»

Det fremgår av sitatet at Bajos-rapporten opplyser at vinterbeitebruken til Muŋkavárri (Iŋgosiid) siida i 1987/88 foregikk fra Iškoras og østover til Gámehiseana og nordover til Kárášjohka, og i distrikt 17 fra Karasjok kirkested og nordover. Rapporten opplyser at Iŋgos Nillá-Nillá siida (siida 16) besto av Nils Nilsen Eira (f. 1943) og hadde vinterbeite i Gámehiseana, Lávžejohskáidi, Bálggesvárri og på begge sider av Iškorasjohka. Iver M. Eira siida, som foruten Iver M. Eira (1949-2001), John Henrik M. Eira (f. 1953) og John Erik N. Eira (1951-2021), besto av dagens siidaandelshavere, Aslak Mathis N. Eira (f. 1955) og Tor Henrik Eira (f. 1960), hadde vinterbeite nord for kirkestedet blant annet ved Stuora Guorpmet, Lávkajávri, Luovosvárri.[75]

Bajos-rapporten har også opplysninger om andre siidaers beitebruk i 1987/88 i områder som ligger innenfor eller grenser til Iŋgosiid siidas vinterbeitekrav. John Per L. Anti siida (siida 3) hadde vinterbeiter fra Lávžejohka og sørover til Julkajohka. Máhte Per Ánde siida (siida 5) hadde vinterbeite i Gámehiseana. Jovnnin Pier Jovnna siida (siida 10), forgjengeren til Jovnnin Pier Jovnna gánddaid siida, hadde vinterbeite i Bálggesvárri. Vinterbeiteområdet til Nils S. Utsi og Per John S. Utsi (siida 36) omfattet Báhkilskáidi og Jeagilvárri. Nilut Piera siida (siida 41), forgjengeren til Nilut Piera bártnit, brukte blant annet den vestlige delen av Iškoras. Nilut-Lásse siida (siida 40) hadde vinterbeite i Šuolggajeaggi, Bierssáskáidi og sør på Iškoras. Lars Johnsen Anti siida (siida 42) hadde vinterbeiter blant annet ved Noaidatjohka, og vinterbeitene til Samuel J. J. Anti siida (siida 43) omfattet Vuččoljohka og Iškorasvuopmi.[76]

I høringsdokumentet fra 2003 fremholder reindriftsforvaltningen også at daværende reindriftsagronom Ivar

72 Aslak Johnsen Anti, Reindriftsmeldinger 1970-1973 (jnr. 14/337-31), Anders Persen Gaup, Reindriftsmeldinger 1970-1973 (jnr. 14/370-36) og John Per L. Anti, Reindriftsmeldinger 1970-1973 (jnr. 14/338-29).

73 Odd Halvorsen, *Stedangivelse for prøvetaking av «Munkevarreflokken» (Ingos Matte Siida),* vedlegg 9 til oversendelse fra Iŋgosiid siida, mottatt 20. mai 2014 (jnr. 14/339-7). I tillegg til de sju nevnte prøvene, er det mulig at også en prøve tatt «*1,5 mil sydvest av Iskuras*» er tatt innenfor kravsområdet, men det er usikkert.

74 Reindriftsforvaltningen, *Forslag til nye distriktsgrenser i Polmak og Karasjok*, 2003 (jnr. 16/1553-8) s. 30.

75 A/L Bajos, *Analyse og plan for organisering av utnyttelsen av beite- og driftsarealet i distrikt 17/18*, 1989, s. 23-24.

76 A/L Bajos, Op. cit., 1989 s. 21 (John Per L. Anti og Máhte Per Ánde), 22 (Jovnnin Pier Jovnna), 27 (Nils S. Utsi) og 28 (Nilut Piera, Nilut Lásse, Lars Johnsen Anti og Samuel J. J. Anti).

Rushfeldts registreringer fra slutten av 1980-tallet viser at «*Muŋkavárri siida (Iŋgosiid siida) [beitet] fra Bálggesvárri og nordover til og med Idjajávri/Nattvann på begge sider av riksvegen.*»[77] Rushfeldt skriver at siidaen de siste årene før 1989 har vært skilt i tre vinterhjorder, hvorav én hjord har vært i distrikt 17 (nord for Karasjok kirkested) om vinteren, og to har flyttet til distrikt 18 (sør for kirkestedet). Videre opplyser han:[78]

> «De fra Munkavarresiida som har flyttet til distrikt 17, har oppholdt seg øst i distriktet, men opplyser at de beiter med rein der beite er å finne. Her oppholder de seg så lenge her er beite [sic], for så å flytte nordover og inn i distrikt 17. Videre nordover [til distrikt 14A] flytter de i april.
>
> En hjord har som nevnt de siste årene beite i distrikt 17 om vinteren. I april har flokken beitet nordover og inn i sommerbeiteområdet til Munkavarresiida.»

I høringsdokumentet opplyser reindriftsforvaltningen at Muŋkavári siida (Iŋgosiid siida) i 2003 beitet sør for Iškoras, med unntak av Iŋgos Nillá Nillá siida som beitet «*omkring Njárgaš nord for Kárášjohka*», og uttaler videre:[79]

> «Utfra ovennevnte beskrivelse av vinterbeitebruken de siste 40 årene, kan en ikke si at Muŋkavárri har en festnet bruk av vinterbeiter. Sidaen har beitet der det er «ledige beitearealer». Områder som Muŋkavárri i dag nytter har Láhtin siida og Vuorji siida (begge distrikt 16 C) tidligere nyttet.»

Bruksreglene for Reinbeitedistrikt 17 ble vedtatt i november 2011, og den nyeste versjonen er etter det kommisjonen kjenner til godkjent av fylkesmannen i Finnmark 28. oktober 2016. Som fremholdt i punkt 21.2, opplyser bruksreglene at Iŋgosiid siidas «*kjerneområde*» ved Mássuorskáidi har et areal på 73 km^2. Det fremgår videre at siidaen har en gjeterhytte ved Lávžejohgeahči (Lávžejohkas utspring). Under posten for «nye planlagte faste sperregjerder» er det for Iŋgosiid siidas vedkommende listet opp et sperregjerde ved Vuččolskáidi.[80]

77 Reindriftsforvaltningen, *Forslag til nye distriktsgrenser i Polmak og Karasjok,* 2003 (jnr. 16/1553-8) s. 30.

78 Ivar Rushfeldt, *Revurdering av høyeste antall rein for reinbeitedistriktene i Øst-Finnmark*, 1989 (jnr. 16/1553-26) s. 10-11. Se også ledsagende kartmateriale (jnr. 16/1553-35).

79 Reindriftsforvaltningen, *Forslag til nye distriktsgrenser i Polmak og Karasjok*, 2003 (jnr. 16/1553-8) s. 30.

80 Områdestyret for reindrift i Øst-Finnmark, *Bruksregler for reinbeitedistrikt 17*, godkjent av Fylkesmannen i Finnmark 28. oktober 2016 (jnr. 16/1553-39) s. 5-6, 7 og 8.

21.6 Kommisjonens vurderinger

21.6.1 Innledning

Iŋgosiid siida har fremmet et prinsipalt krav om erverv av særrett til vinterbeite i et område på i underkant av 480 km^2 sør for Karasjok kirkested, og et subsidiært krav til et område på rundt 225 km^2 innenfor yttergrensen av det prinsipale kravsområdet.

Når det er fremsatt et prinsipalt krav og et subsidiært krav er normalsituasjonen at det først må tas stilling til det prinsipale kravet. Dersom dette fører frem, er det ikke nødvendig å vurdere det subsidiære kravet, men dersom det prinsipale kravet ikke fører frem, må det foretas en særskilt vurdering av det subsidiære kravet. Noen ganger vil imidlertid vurderingen av det prinsipale kravet innebære at det samtidig blir tatt stilling til det subsidiære kravet.

I det foreliggende tilfellet må kommisjonen ta stilling til om vilkårene for rettighetserverv med grunnlag i langvarig bruk er oppfylt. Det er da ikke bare spørsmål om vilkårene er oppfylt, men også om *i hvilket område* de er oppfylt. Når Iŋgosiid siidas subsidiære kravsområde ligger fullt ut innenfor det prinsipale kravsområdet, vil kommisjonens stillingtagen til det prinsipale kravet i realiteten også innebære en stillingtagen til det subsidiære kravet.

Kommisjonen vil derfor ved vurderingen av spørsmålet om rettighetserverv ta utgangspunkt i det området Iŋgosiid siida har angitt som sitt prinsipale kravsområde. Det er ved vurderingen skilt mellom ulike deler av området, jf. punkt 21.6.3.2 og 21.6.3.3, men skillet er basert på de opplysningene som foreligger om bruken av de ulike områdene, og ikke på hva siidaen selv har betegnet som prinsipale og subsidiære kravsområder.

21.6.2 Rettssuksesjon

Som fremholdt i punkt 21.2, ble Mathis Mathisen Eira (Iŋgos Máhtte) og søsknene foreldreløse i relativt ung alder. Etter at moren døde i 1929 og faren i 1930 ble de tatt inn i andre siidaer. Foreldrenes beitebruk er derfor uten betydning for Iŋgosiid siidas vinterbeitekrav.

Mathis Mathisen Eira (Iŋgos Máhtte) (1916-2005) og hans bror, Nils Mathisen Eira (Iŋgos Niillas) (1911-1998), kom til Ivvaraš siida som drenger en gang på 1930-tallet. Mathis Mathisen Eira giftet seg med datteren til Iver Andersen Joks (Ivvaraš) i 1949, ni år etter at Nils Mathisen Eira hadde giftet seg med datteren til Anders Andersen Guttorm d.y. (Bemmogánda) som også tilhørte Ivvaraš siida. Sistnevnte hadde ikke sønner, og sønnene til Iver Andersen Joks videreførte ikke foreldrenes reindrift. Derfor overtok Mathis og Nils Mathisen Eira en gang etter 1949 ansvaret for driften i Ivvaraš siida, og siidaen ble etter hvert kjent som Iŋgos Máhte siida og senere som Iŋgosiid siida.

Iŋgos Máhte siida må etter dette anses som direkte rettsetterfølger av Ivvaraš siida. Videre er Iŋgosiid siida rettsetterfølger av Iŋgos Máhte siida. Dagens siidaandelshavere er etterkommere av de to Eira-brødrene som gjennom ekteskapene med døtrene til Iver Andersen Joks og Anders Andersen Guttorm d.y. ble en del av Ivvaraš siida, og etter hvert overtok ansvaret for siidaen.

Det har tidvis også vært brukt andre siidanavn. Blant annet omtaler rapporten til A/L Bajos fra 1989 den siidaen tilhørende Muŋkavári siida (Iŋgosiid siidas sommersiida) som på slutten av 1980-tallet hadde vinterbeite fra Iškoras til Kárášjohka og som også beitet i Gámehiseana, som Iŋgos Nillá Nillá siida (Nils Nilsen Eira), og den andre forgreiningen av siidaen som Iver M. Eira siida, jf. punkt 21.5. Nils Nilsen Eira (f. 1943) er sønn av Nils Mathisen Eira (Iŋgos Niillas) og bror til to av dagens siidaandelshavere (Aslak Mathis N. Eira og Tor Henrik Eira) og far til to av de andre (Kjell Magne Eira og Tor Mikkel Eira). Iver M. Eira (1949-2001) var sønn av Nils Mathisen Eiras bror, Mathis Mathisen Eira (Iŋgos Máhtte). Hans siida besto ifølge Bajos-rapporten i 1987/88 blant annet av de to nevnte brødrene til Nils Nilsen Eira (Aslak Mathis og Tor Henrik).

Dagens Iŋgosiid siida er følgelig rettsetterfølger av Ivvaraš siida, Iŋgos Máhte siida og Iŋgos-Nillá Nillá siida/Iver M. Eira siida. Rettsovergangene mellom siidaene er en følge av ekteskapsinngåelser og generasjonsskifter og må anses som «lovlege», jf. prinsippet i hevdsloven § 3. Se også foran i punkt 6.3.3.5. Iŋgosiid siida kan derfor påberope seg forgjengersiidaenes bruk som grunnlag for et eventuelt rettighetserverv, såfremt bruken har vært utøvd i samme område, jf. kravet i hevdsloven § 3 om at hevdsbruken må være utøvd i «samanheng».

21.6.3 Har Iŋgosiid siida fortrinnsrett til vinterbeite i kravsområdet?

21.6.3.1 Innledning

For å gi grunnlag for rettighetserverv, må det være utøvd en bruk som oppfyller vilkårene om brukens varighet, innhold og omfang. Bruken må også ha vært utøvd i god tro, med hensyn til at den hadde grunnlag i en underliggende rettighet og ikke for eksempel var utslag av tålt bruk.

De kildene som er gjennomgått i punkt 21.5, viser at Iŋgosiid siida og rettsforgjengerne har drevet reindrift i ulike deler av kravsområdet siden 1911, og bare unntaksvis har hatt vinterbeite sør for Goššjohka. Noen år på 1980-tallet hadde de vinterbeite ved Basevuovdi, men verken Basevuovdi eller andre områder sør for Goššjohka, og heller ikke områder mellom Goššjohka og Lávžejohskáidi, er omfattet av siidaens kravsområde.

Det er på det rene at siidaen og rettsforgjengerne har brukt ulike deler av kravsområdet til ulike tider. Blant annet viser siidaen i notat 4. januar 2014 til at dens utøvere fra 1960-tallet og frem til 1995 hadde vinterbeite på Dilljaskáidi og i Gámehiseana, men at de noen vintre brukte Bálggesvárri, Iškoras og Heargejohka, jf. punkt 21.3. Også Anders Samuelsen Utsis forklaring i bevisopptak for Indre Finnmark tingrett i 2007 viser at bruken har skiftet innenfor kravsområdet, jf. punkt 21.4.9. Tor Henrik Eira som er siidaanandelshaver i Iŋgosiid siida har opplyst at han siden 1995 har hatt høstbeite og vinterbeite i området Noaidatvárri/Njárgasaš, jf. punkt 21.3.

Det er etter dette ikke grunnlag for erverv av særrett i form av fortrinnsrett til beite *i hele kravsområdet*, men dette utelukker ikke at slike rettigheter kan være ervervet i deler av området. Sakens opplysninger tilsier at områdene vest for Kruvnnačielgi, inkludert Allamaras og Nuorttat Mássuorbmi frem til Mássuorgeahči, og nordover til Iškoras, inkludert Heargejohka og Ruvvárri må vurderes særskilt. Dette området synes fra 1940-tallet og noen tiår fremover å ha vært det faste vinterbeiteområdet for Iŋgosiid siidas rettsforgjengere, og vil derfor bli særskilt vurdert i punkt 21.6.3.2. Rettsforgjengerne hadde i denne perioden også en gamme ved Mássuorgeahči, som ifølge Per John A. Anti er Nuorttat Mássuorbmis utspring, jf. punkt 21.4.12 Gammen vil etter forholdene kunne anses som en «fast» innretning. Derfor er det i dette området også spørsmål om reglene om hevdserverv etter 20 års brukstid får anvendelse.

Det øvrige kravsområdet vil bli vurdert i punkt 21.6.3.3. Etter det kommisjonen har kunnet bringe på det rene, har Iŋgosiid siida og rettsforgjengerne ikke hatt noen faste innretninger fra Iškoras og nordover mot Dilljavárri og Kárášjohka, eller østover mot Gámehiseana og Anárjohka. Et erverv av *særlige rettigheter* ut over den alminnelige reindriftsretten i dette området vil derfor forutsette at bruken har pågått i sammenheng minst 50 år, jf. hevdsloven § 8, eller betraktelig lenger etter reglene om alders tids bruk.

Når det ellers gjelder faste innretninger, har Anders Samuelsen Utsi opplyst at Iŋgosiid siidas rettsforgjengere på 1940-tallet også hadde en gamme ved Njoammeljohka, jf. punkt 21.4.9. Det er imidlertid ikke kjent hvor lenge den eksisterte. Siidaen har også vist til at den rundt 1995 satte opp en torvgamme sørvest for Iškoras, ved Siremáhteláddot (Siremáhteláttu), fire-fem kilometer vest for grensen mellom distrikt 16 og 17, og utenfor det som i dag er Iŋgosiid siidas vinterbeiteområde. Kjell Magne Eira sa imidlertid i intervju 4. desember 2018 at siidaen ikke har brukt gammen etter at grensen mellom 16 og 17 ble fastsatt i 2004, jf. punkt 21.3. Den har derfor vært i bruk i for kort tid til å få betydning for hevdstiden. Kommisjonen har derfor også i

disse områdene vurdert spørsmålet om rettighetserverv etter reglene om langhevd og alders tids bruk.

21.6.3.2 Strekningen Mássuorskáidi-Allamaras-Mássuorgeahči-Iškoras-Heargejohka-Ruvvárri

(1.) De kildene som er gjennomgått i punkt 21.5, opplyser at Ivvaraš siida ved årsskiftet 1913/14 var ved Heargejohka, men bortsett fra dette foreligger det ingen opplysninger om at siidaen hadde vinterbeite på strekningen Mássuorskáidi-Allamaras-Mássuorgeahči-Iškoras-Heargejohka-Ruvvárri før 1940. Anders Samuelsen Utsi (1925-2017) forklarte imidlertid i det i punkt 21.4.9 omtalte bevisopptaket for Indre Finnmark tingrett i 2007, at Gáisá-siida på 1940-tallet hadde vinterbeite mellom Iškoras og Njoammelčearru, og at siidaen hadde to gammer i området, en nær Njoammeljohka, og en annen ved Mássuorgeahči (Mássuorbmis utspring). Han opplyste at siidaen også brukte Allamaras og Nuorttat Mássuorbmi. Ifølge Anders Samuelsen Utsi omfattet siidaen blant annet Iver Andersen Joks (Ivvaraš), Mathis Mathisen Eira (Iŋgos Máhtte) og Nils Mathisen Eira (Iŋgos Niillas), og frem til 1947 også Anders Samuelsen Utsi selv.

Ørnulv Vorrens materiale for årene fra 1953 til 1957 tyder på at Iŋgos Máhte siidas vinterbeiting i disse årene blant annet fant sted fra Iškoras og Heargejohka til sør for Ruvvárri, jf. punkt 21.5. I sin forklaring for Máhte Per Ánde siida på høringsmøtet 16. februar 2017 sa Anders Persen Gaup (Máhte Per Ánde) (1933-2021) at Iŋgos Máhte siidas vinterbeiter på 1950-tallet omfattet området «*vest for Kruvnnačielgi og frem til Allamaras, samt oppover elvebredden langs Heargejohka og i Ruvvárri*», og strakk seg «helt rundt Ruvvárri». Anders Persen Gaup forklarte også at siidaen hadde en gamme i området. På 1970-tallet hadde den ifølge Anders Persen Gaup vinterbeite i «*Allamaras, og hele Ruvvárri og helt inn til Heargejohk*a», og at de fortsatt hadde en gamme i vinterbeiteområdet, samt en lavvo ved bekken på Ruvvárri, jf. punkt 21.4.4.

Anders Samuelsen Utsis og Anders Persen Gaups forklaringer sett i sammenheng med Vorrens opplysninger, tilsier at Ivvaraš siida og senere Iŋgos Máhte siida på 1940- og 1950-tallet hadde fast vinterbeite i området Mássuorskáidi-Allamaras-Mássuorgeahči-Iškoras-Heargejohka-Ruvvárri. Anders Persens Gaups opplysninger kan også tyde på at situasjonen der vinterbeitingen foregikk i dette området fortsatte frem til noen år ut på 1970-tallet, men dette synes mer usikkert.

John Per L. Anti (f. 1942) sa i sin forklaring for John Per L. Anti dálvesiida på høringsmøtet 14. februar 2017 at Iŋgos Máhte siida i 1967 hadde vinterbeite i Gámehiseana, jf. punkt 21.4.6. Reindriftsforvaltningen har opplyst at dette var tilfellet også i 1972, og at Iŋgosiid siida og rettsforgjengerne «*de siste 40 årene*» *har beitet der det er «ledige beitearealer*» og ikke har hatt en «festnet bruk av vinterbeiter», jf. punkt 21.5. Dette ble imidlertid uttalt i 2003, og belyser ikke situasjonen før 1963. Reindriftsmeldingene til utøverne i Iŋgos-Máhte siida opplyser at de hadde vinterbeite i «*distrikt 18*» (sør for Karasjok kirkested), men inneholder ingen nærmere stedsangivelse, og gir derfor ikke grunnlag for mer presise slutninger om hvor beitingen foregikk.

Anders Persen Gaup har opplyst at Iŋgos Máhte siidas vinterbeiteområde på 1950-tallet startet «*vest for Kruvnnačielgi*», men nevner ikke dette blant de områdene han betegner som Iŋgos Máhte siidas bruksområde på 1970-tallet. Anders Samuelsen Utsi sa i bevisopptaket i 2007 at Spierttanjárga-distriktet hadde hatt rein i Kruvnnačielgi og Máretvuovdi under andre verdenskrig, jf. punkt 21.4.9. Det fremgår ikke om dette var tilfellet også i de første årene etter krigen, eller om distriktets bruk under krigen gjaldt alle vintersiidaene i distriktet eller bare noen av dem, og i så fall om Ivvaraš siida var blant de som var i Kruvnnačielgi. Fordi disse områdene ligger øst for grensen for Iŋgosiid siidas vinterbeitekrav, er de ikke nærmere vurdert i det følgende.

(2.) Den eventuelle hevdsbruken fant i dette tilfellet sted fra 1940-tallet og fremover, og dermed før 1. januar 1967 da hevdsloven av 1966 trådte i kraft. Spørsmålet om hevdserverv må derfor vurderes med grunnlag i de dagjeldende hevdsreglene i Christian den Femtis Norske lov (NL) av 1687,[81] sammenholdt med reglene i Lov angaaende visse Brugsrettigheder over fremmed Eiendom av 23. mai 1874 (snikhevdloven). Mens NL (1687) hadde regler om 20 års hevdstid både for hevd av eiendomsrett og hevd av bruksrett, jf. NL 5-5-3 og 5-5-4, satte sistnevnte lovs § 1 «*for Eftertiden*» forbud mot hevd av bruksrettigheter etter NL 5-5-4 med mindre det dreide seg om bruksrettigheter som var synlige gjennom en «*for Brugens Skyld anbragt Indretning*».

Denne rettstilstanden gjaldt fra snikhevdslovens ikrafttreden 1. januar 1875 og frem til hevdsloven trådte i kraft 1. januar 1967. Det ble da åpnet for hevd av såkalte «usynlige» bruksrettigheter med krav om 50 års brukstid, jf. § 8, men slik at overgangsreglene i § 12 åpner for at også bruk utøvd fra 1922 til 1967 kan anses som relevant hevdsbruk i langhevdstilfellene.[82]

Anders Samuelsen Utsi og Anders Persen Gaup har begge forklart at Iŋgosiid siidas rettsforgjengere hadde en gamme i området. Ifølge Anders Samuelsen Utsi var Gáisá-siidaens gamme ved Mássuorgeahči (utspringet av Mássuorbmi), og

81 Sivillovbokutvalet, *Rådsegn 6 Om hevd*, 1961 s. 27. Se også Borgar Høgetveit Berg, *Hevd*, 2005 s. 458-459.

82 Ot.prp. nr. 30 (1965–66) s. 35 (til lovutkastets § 14). Se også Borgar Høgetveit Berg, *Hevd*, 2005 s. 462.

i bruk på 1940-tallet. Anders Persen Gaup er mindre spesifikke når det gjelder gammens plassering, men han har opplyst at gammen var vest for Kruvnnačielgi på 1950-tallet, og muligens helt frem 1970-tallet. Mássuorgeahči er vest for Kruvnnačielgi. Det er derfor sannsynlig at de to sikter til den samme gammen.

Opplysningene om gammen vest for Kruvnnačielgi er gitt uavhengig av hverandre av personer som ikke tilhører Iŋgosiid siida, og som begge hadde reindrift i eller i nærheten av dette området. Kommisjonen anser det derfor sannsynliggjort at siidaens rettsforgjengere i alle fall fra 1943 og i minst 20 år fremover hadde en gamme vest for Kruvnnačielgi ved Mássuorgeahči.

Kravet i snikhevdsloven § 1 om at bruken måtte vises ved en «*for Brugens Skyld anbragt Indretning*» er sammenfallende med kravet i hevdslovens § 8 første ledd om at bruken må vises ved en «*fast tilstelling*». Innretningen må ha som formål at den skal tjene som utgangspunkt for en bestemt bruk, og den må utad gi et signal om at slik bruk foregår, jf. punkt 6.3.2.4. En gamme tilhørende en reindriftssiida og som er plassert i siidaens bruksområde, vil normalt kvalifisere som en «*for Brugens Skyld anbragt Indretning*». I det foreliggende tilfellet er det ikke grunnlag for å avvike fra dette utgangspunktet. Følgelig får regelen om 20 års hevdstid anvendelse.

Videre må det legges til grunn at strekningen Mássuorskáidi-Allamaras-Mássuorgeahči-Iškoras-Heargejohka-Ruvvárri i alle fall fra 1943 og i over 20 år fremover var fast vinterbeite for Iŋgosiid siidas rettsfor-gjengere. John Per L. Anti har forklart at disse hadde vinterbeite ved Gámehiseana i 1967, jf. punkt 21.4.6. Det foreligger imidlertid med unntak av 1924, ingen opplysninger som tilsier at de hadde vinterbeite der *før* 1967. Anders Persen Gaups forklaring, jf. punkt 21.4.4, kan tyde på at de hadde vinterbeite i deler av området Mássuorskáidi–Allamaras–Mássuorgeahči–Iškoras–Heargejohka–Ruvvárri til ut på 1970-tallet. Iŋgosiid siida har imidlertid selv i notat 4. januar 2014 opplyst at den var ved Gámehiseana tidlig på 1970-tallet, jf. punkt 21.3. Dette taler for at bruken fra da av for det meste foregikk andre steder enn i det som var siidaens vinterbeiteområde fra rundt 1943 og de neste drøyt 20 årene.

For kommisjonen er det imidlertid ikke nødvendig å gå nærmere inn på dette, fordi kravet om 20 års hevdsbruk med utgangspunkt i en fast innretning var oppfylt i 1963.

(3.) Som nevnt over, var de øvrige vilkårene for hevd av bruksrett frem til hevdslovens ikrafttredelse 1. januar 1967, regulert i NL (1687). Bruksvilkåret i NL 5-5-3 om at hevderen måtte ha hatt hevdsobjektet «*i Haand og Hævd*» i full hevdstid, gjaldt både ved hevd av eiendomsrett og hevd av bruksrett, jf. NL 5-5-4, men innholdet i bruksvilkåret var ulikt for de to typene rettigheter. Dette tydeliggjøres av 1966-lovens ulike formuleringer av bruksvilkårene for hevd av eiendomsrett og hevd av bruksrett, der hevd av eiendomsrett etter § 2 forutsetter at hevderens rådighetsutøvelse må tilsvare en eiers rådighetsutøvelse, og hevd av bruksrett etter § 7 at rådighetsutøvelsen må tilsvare en bruksrettshavers rådighetsutøvelse. Bestemmelsene videreføre den rettstilstanden som ble utviklet med grunnlag i 1687-loven og senere rettspraksis.[83]

Ved vurderingen av bruksvilkåret er spørsmålet derfor om den vinterbeitebruken Iŋgosiid siidas rettsforgjengere utøvde på strekningen Mássuorskáidi–Allamaras–Mássuorgeahči–Iškoras–Heargejohka–Ruvvárri mellom 1943 og de neste 20 årene i omfang og innhold tilsvarer den bruken en reindriftsberettiget, ville ha utøvd i et likeartet område, jf. hevdsloven § 7 første ledd. Det må ut fra sakens opplysninger legges til grunn at det er utøvd en bruk som oppfyller dette kravet. Området har vært brukt som vinterbeite for rein gjennom hele hevdsperioden. Formodentlig har bruken også omfattet andre ressurser, slik som uttak av brensel og trevirke, og høsting av vilt- og fiskeressurser i den grad det har vært naturlig ut fra behovene i reindriften og den lokale ressurstilgangen.

Spørsmålet er imidlertid om bruken har kunnet gi grunnlag for erverv av *særlige rettigheter* ut over den alminnelige reindriftsretten. Hevd av særlig bruksrett/beiterett i form av en fortrinnsrett til vinterbeite forutsetter at den potensielt rettsstiftende bruken i full hevdstid har hatt et innhold og omfang som tilsvarer den bruken innehaveren av en slik rett ville ha utøvd.

Som det er redegjort for i punkt 21.5, har også andre siidaer enn Iŋgosiid siidas rettsforgjengere i perioder hatt vinterbeite i området. Det er derfor ikke grunnlag for erverv av eksklusive rettigheter. Rettsforgjengerne fremstår imidlertid som de reindriftsutøverne som i den potensielle ervervsperioden fra 1943 og de neste 20 årene, brukte strekningen Mássuorskáidi-Allamaras-Mássuorgeahči-Iškoras-Heargejohka-Ruvvárri klart mest. Deres bruk i denne perioden har dermed hatt en fasthet og et omfang som oppfyller bruksvilkåret for erverv en særlig bruksrett/beiterett i form av en *fortrinnsrett* til vinterbeite i området.

(4.) Hevdsreglene i NL (1687) stiller ikke noe uttrykkelig krav om aktsom god tro hos hevderen, men et slikt krav har fra midten av 1800-tallet vært innfortolket i rettspraksis.[84]

83 Sivillovbokutvalet, *Rådsegn 6 Om hevd*, 1961 s. 8 og 26. Se også Borgar Høgeveit Berg, Hevd, 2005 s. 352-353.

84 Se for eksempel Rt. 1844 s. 273, Rt. 1860 s. 243, Rt. 1873 s. 463 og Rt. 1875 s. 108.

Godtrokravet er i dag kodifisert i hevdsloven § 4. I forarbeidene til bestemmelsen er det uttalt at den innebærer at hevderen «*ikkje [må] vita om at han vantar rett til tingen eller kunne klandrast for at han ikkje veit om det*», og at dersom det ikke foreligger holdepunkter for noe annet, «*lyt ein såleis som før gå ut ifra at hevdaren er i god tru*».[85] Det gjaldt med andre ord også før hevdsloven av 1966 en presumsjon for god tro i de tilfellene tidsvilkåret og bruksvilkåret var oppfylt.

I det foreliggende tilfellet foreligger det ingen holdepunkter som gir grunnlag for slutninger om at Iŋgosiid siidas rettsforgjengere ikke var i god tro med hensyn til at de hadde rett til å bruke strekningen Mássuorskáidi-Allamaras-Mássuorgeahči-Iškoras-Heargejohka-Ruvvárri som vinterbeite, eller for at de kan bebreides for ha å oppfattet rettighetsforholdene slik.

Det foreligger ikke opplysninger som tilsier at rettsforgjengernes bruk av dette området utløste protester fra nabosiidaene da de tok området i bruk som vinterbeite på 1940-tallet, eller for at bruken var i strid med reindriftssamisk sedvane. Videre må det legges til grunn at en siidas jevnlige bruk av samme område over tid vil gi grunnlag for god tro med hensyn til at siidaen har en form for særrett til området. Sammenholdt med den alminnelige godtropresumsjonen tilsier dette at Iŋgosiid siidas rettsforgjengeres aktsomme gode tro også omfattet en særrett til området i form av en fortrinnsrett vis á vis siidaer som ikke har brukt området.

(5.) Det følger av det foregående at Iŋgosiid siidas rettforgjengeres hevdserverv av særrett i form av en fortrinnsrett til vinterbeite på strekningen Mássuorskáidi-Allamaras-Mássuorgeahči-Iškoras-Heargejohka-Ruvvárri var fullført rundt 1963/64. Senere har bruken av området vært mer sporadisk og spørsmålet er hvilken betydning der har for dagens rettsforhold. Ved vurderingen må det tas utgangspunkt i at det skal mye til for at en ervervet bruksrett skal falle bort, og at periodevis ikke-bruk ikke er tilstrekkelig.[86]

Frihevd er ikke aktuelt fordi dette bortfallsgrunnlaget bare får anvendelse i tilfeller der frihevderen er grunneier eller hevder eiendomsrett, jf. hevdsloven § 10.

Om mothevd, jf. hevdsloven §§ 9 og 11, kan det bemerkes at oppfatningen om at vinterbeitedistriktene var fellesområder sto ved lag relativt lenge etter at Iŋgosiid siidas rettforgjengere begynte å bruke andre vinterbeiteområder enn de som i hovedsak ble benyttet fra 1940-tallet og fremover. For eksempel uttalte reindriftsforvaltningen i 1994 at «*distriktets reineiere i fellesskap er bærere av reindriftsretten innenfor eget distrikt, og at ingen individer eller grupper har særlige eller subjektive rettigheter*.»[87] De siidaene som i nyere tid har hatt vinterbeite i Mássuorskáidi-Allamaras-Mássuorgeahči-Iškoras-Heargejohka-Ruvvárri, har nok derfor vært i god tro med hensyn til at de selv hadde rett til å bruke området. Derimot kan de vanskelig ha vært i god tro med hensyn til at de hadde en *særlig bruksrett* i området til fortrengsel for den retten Iŋgosiid siidas rettsforgjengere hadde ervervet.

Passivitet kan være et mulig bortfallsgrunnlag dersom «*den som toler eit faktisk rådvaldshøve som er ulovleg andsynes han, … syner klanderverdig passivitet*»,[88] men heller ikke dette er aktuelt for Iŋgosiid siida. Siidaens rettsforgjengerne har tidvis brukt området også etter 1970-tallet. Blant annet tyder John Per L. Antis opplysninger på at de brukte området tidlig på 1970-tallet, jf. punkt 21.4.6, og der er mulig at den prøven Odd Halvorsen tok 24. februar 1977 «*sør for Iškoras*», jf. punkt 21.5 er tatt innenfor området. Videre sa Anders Samuelsen Utsi i bevisopptaket for Indre Finnmark tingrett i 2007 at Muŋkavárri sommersiida (Iŋgosiid siida) «*bruker omtrent de samme områdene som Gáisá-siida brukte på 1940-tallet*», jf. punkt 21.4.9. Det vil si området fra Iškoras og sørover i alle fall til og med Allamaras-Mássuorskáidi.

Bruksreglene for Reinbeitedistrikt 17 Karasjok øst opplyser dessuten at Mássuorskáidi er Iŋgosiid siidas «*kjerneområde*», og at siidaen har en gjeterhytte i Lávžejohgeahči (Lávžejohkas utspring), jf. punkt 21.5. Mássuorskáidi er like sør for Allamaras, og gjeterhytta er ifølge siidaens opplysninger bygd rundt 2015 og lokalisert nord for Allamaras, ved utspringet til Lávžejohka, omtrent midt i det som i dag er deres vinterbeiteområde, jf. punkt 21.3.

Den særretten i form av en fortrinnsrett til vinterbeite som Iŋgosiid siidas rettsforgjengere hadde ervervet i området Mássuorskáidi–Allamaras–Mássuorgeahči–Iškoras–Heargejohka–Ruvvárri da deres hevdserverv var fullført i 1963/64, er derfor fortsatt i behold.

21.6.3.3 Det øvrige kravsområdet

(1.) Det fremgår av de opplysningene som er gjengitt i punkt 21.5 at Ivvaraš siida var på selve *Iškoras-fjellet* ved nyttår 1912, men ellers var siidaen i årene frem mot 1920 sør før Iškoras (april 1912 og nyttår 1914, 1916 og 1918). Ved nyttår 1924 var siidaen ved Gámehiseana, øst for Iškoras og i 1933 trolig nord for Karasjok kirkested, utenfor området for Iŋgosiid siidas vinterbeitekrav.

85 Sivillovbokutvalet, *Rådsegn 6 Om hevd*, 1961, s. 25. Se også foran i punkt 6.3.2.3.

86 Se for eksempel Rt. 1956 s. 271.

87 Reindriftsforvaltningen, *Reindriften i Finnmark – lovgivning og distriktsinndeling – Forslag til ny distriktsinndeling i Finnmark*, 1994 s. 108.

88 Sivillovbokutvalet, *Rådsegn 6 Om hevd*, 1961 s. 6

Vorrens materiale viser at Iŋgos Máhte siida på 1950-tallet startet vinterbeitingen ved Bálggesvárri, og dreide østover og beitet rundt den østre delen av Iškoras før den fortsatte sørover. Vårflyttingen startet fra østenden av Iškoras rundt 25. april. Av Odd Halvorsens nedtegninger fremgår det at siidaen var ved Iškoras i februar/mars 1976 og i februar 1981. Rapporten fra A/L Bajos opplyser at Iŋgos Nillá Nillá siida beitet fra Iškoras og nordover i 1987/88.

De skriftlige kildene viser dermed at Iŋgosiid siida og rettsforgjengerne har utøvd en viss vinterbeitebruk på Iškoras og at det ikke er riktig at siidaen «*aldri*» brukte Iškoras før reindriftsforvaltningen «*tildelte*» dem området rundt 2009. Hovedinntrykket er likevel at mesteparten av vinterbeitebruken har foregått andre steder. Også Iŋgosiid siidas notat av 4. januar 2014 gir et slikt inntrykk. Det er opplyst at den fra slutten av 1960-tallet til 1995 noen ganger brukte Iškoras som vinterbeite dersom snøforholdene tilsa det, men at vinterbeitingen i disse årene i hovedsak foregikk ved Dilljaskáidi eller i Gámehiseana, og tidvis også ved Bálggesvárri eller Heargejohka, jf. punkt 21.3.

Det er etter dette ikke grunnlag for å konkludere med at Iŋgosiid siida og rettsforgjengernes bruk av Iškoras-fjellet som vinterbeite har hatt tilstrekkelig varighet og kontinuitet til å gi grunnlag for erverv av *særlige beiterettigheter* med grunnlag i hevd eller alders tids bruk.

(2.) De skriftlige kildene som er gjennomgått i punkt 21.5, viser at Iŋgosiid siida og forgjengerne har brukt områdene *nord for Iškoras*, og i noen perioder også som vinterbeite.

Som nevnt over, opplyser Ørnulv Vorren at Iŋgos Máhte siidas vinterbeiting startet ved Bálggesvárri nord for Iškoras i årene 1953-57. Oversikten over Odd Halvorsens prøvetakninger viser at han tok en prøve ved Jeagilvárri i april 1978. I høringsdokumentet til forslaget til nye distriktsgrenser for Polmak og Karasjok uttaler reindriftsforvaltningen med henvisning til Ivar Rushfeldts opplysninger at «*Muŋkavarri (Iŋgosiid siida)*» på sluttet av 1980-tallet beitet «fra Bálggesvárri og nordover», og at Bajos-rapporten opplyser at Iŋgos-Nillá Nillá siida i 1987/88 «*beitet fra Iškoras til Karašjohka*» og videre nordover. Det materialet Kirsti Strøm Bull har sammenstilt i *Reinbyer i Finnmark* (2005) viser at Ivvaraš siida fra 1911/12 og fremover i hovedsak brukte vinterbeiter sør for Iškoras. Riktignok var siidaen i april 1914 ved Dilljavárri nord for Iškoras, men ved årsskiftet 1913/14 var den ved Heargejohka sør for Iškoras.

De skriftlige kildene tyder dermed på at Iŋgosiid siida og forgjengerne i enkelte år har brukt områdene nord for Iškoras som vinterbeite, men at områdene i hovedsak har vært brukt under vår- og høstflyttingen. De opplysningene siidaen har gitt, endrer ikke dette inntrykket. I notat 4. januar 2014 opplyser siidaen at Dilljaskáidi og Bálggesvárri var blant de områdene den brukte som vinterbeite fra slutten av 1960-tallet og frem til 1995, men at siidaen også hadde også vinterbeite andre steder i disse årene, blant annet i Gámehiseana og ved Heargejohka, jf. punkt 21.3.

Det er derfor heller ikke i kravsområdet nord for Iškoras tilstrekkelige holdepunkter for at Iŋgosiid siida og rettsforgjengernes vinterbeitebruk har hatt den varigheten, kontinuiteten og omfanget som er påkrevd for å gi grunnlag for erverv av *særlige beiterettigheter* i dette området.

(3.) Om vinterbeitebruken *øst for Iškoras*, har Iŋgosiid siida i notatet av 4. januar 2014 opplyst at den fra 1960-tallet og frem til 1995 i hovedsak hadde vinterbeite på Gámehiseana øst for Iškoras, eller ved Dilljavárri nord for Iškoras. Noen ganger foregikk vinterbeitingen også andre steder, jf. ovenfor, men det er ikke angitt i hvilke år de ulike områdene ble benyttet. I et vedlegg til notatet opplyser Iŋgosiid siida også at den på 1970- og 80-tallet, og begynnelsen av 1990-tallet hadde overlappende bruk med Máhte Per Ánde siida i Gámehiseana, jf. punkt 21.3.

Máhte Per Ánde siidas representanter har fremholdt at Iŋgosiid siida har vært deres nabosiida «*fra gammelt av*», og at siidaene har samarbeidet, men i hovedsak sør for Iškoras. De har også vist til at Iŋgosiid siidas vinterbeiter var fra Heargejohka og vestover, og uttrykt skepsis til utstrekningen av siidaens kravsområde. Se punkt 21.4.4 der det imidlertid også fremgår at Nils Mathis Gaup (f. 1968) med henvisning til at de to siidaene på 1970-tallet var nabosiidaer i Gámehiseana har opplyst at også Iŋgosiid siidas rettsforgjengere hadde siidadrift «*rundt omkring der*.»

Også andre muntlige kilder tyder på at Gámehiseana i en ikke ubetydelig tidsperiode har vært brukt av rettsforgjengerne til dagens Iŋgosiid siida. Blant annet har John Per L. Anti (f. 1942) opplyst at Iŋgos-slekta var i Gámehiseana i 1967, og at slekta hadde holdt til der i flere generasjoner, jf. punkt 21.4.6. Anders Aslak Andersen Somby (Ándde Áslat) (1933-2019) har omtalt Gámehiseana som «*Iŋgosiid siidas «tradisjonelle [vinterbeite]område*», jf. punkt 21.4.10.

De skriftlige kildene opplyser at Ivvaraš siida hadde vinterbeite i Gámehiseana i 1923/24, og at dette på 1970-tallet og 1980-tallet også gjaldt andre av Iŋgosiid siidas forgjengere. Blant annet viser foreliggende kartmateriale at Iŋgos Máhte siida hadde vinterbeite i Gámehiseana i 1972, men ifølge reindriftsforvaltningen er det usikkert hvor lenge dette var tilfellet. Iŋgos Nillá Nillá siida beitet ifølge Bajos-rapporten i Gámehiseana i 1987/88, jf. punkt 21.5.

Det må på bakgrunn av de foreliggende opplysningene legges til grunn at Iŋgosiid siidas rettsforgjengere i samsvar

med det siidaen selv har opplyst har brukt Gámehiseana som vinterbeite fra en gang på 1960-tallet og frem til rundt 1995. Dette gir en brukstid rundt 30 år, og når det ikke foreligger opplysninger om at bruken har vist seg ved en «*fast tilstelling*», jf. hevdsloven § 8 første ledd, er brukstiden dermed for kort til å gi grunnlag for erverv av en særrett i form av en fortrinnsrett til vinterbeite med grunnlag i hevd ellers alders tids bruk.

(4.) De kildene som er gjennomgått i punkt 21.5, viser at Iŋgosiid siida og rettsforgjengerne også har brukt andre områder *sør for Iškoras* enn det området som er vurdert i punkt 21.6.3.2. Bruken har imidlertid også her vært skiftende, og noe av bruken har foregått utenfor siidaens vinterbeitekrav. For eksempel er det opplyst at Ivvaraš siida ved årsskiftet 1911/12 var ved Máreveaiskáidi. Dette er om lag 10 km sørøst for Iškoras og utenfor kravsområdet.

Det fremgår ellers at Ivvaraš siida ved nyttår 1916 var ved Čuonjegáldu (Čuonjegáljohka) rett nord for Goššjohka og at den ved nyttår 1918 var i Geasságielas nordvest for Njoammelčearru. Geasságielas er omtrent like langt sør som Čuonjegáldu, men lenger vest.

I bevisopptaket for Indre Finnmark tingrett i 2007 sa Anders Samuelsen Utsi at Gáisá-siida i tillegg til den i punkt 21.6.3.3 omtalte gammen ved Mássuorgeahči også hadde en gamme i nærheten av Njoammeljohka, jf. punkt 21.4.9. Denne elva har utløp i Vuččoljohka helt sør i kravsområdet, der det ifølge bruksreglene for reinbeitedistriktet planlegges oppført et nytt fast sperregjerde for Iŋgosiid siida, jf. punkt 21.5. Det foreligger imidlertid ingen andre opplysninger om gammen, og området ligger en del sør for det som ifølge Anders Persen Gaups forklaring på høringsmøtet 14. februar 2017, jf. punkt 21.4.4 og Ørnulv Vorrens materiale var kjerneområdet til Iŋgosiid siidas rettsforgjengerne på 1950-tallet.

For øvrig fremgår det av nedtegnelsene fra Odd Halvorsens prøvetakninger, jf. punkt 21.5, at han 14. november 1978 tok en prøve av rein tilhørende Iŋgos Máhte siida «*1,5 mil sydvest av Iskuras*», men stedsangivelsen er upresis og kan tyde på at prøven ble tatt utenfor området for siidaen vinterbeitekrav. Reindriftsforvaltningen uttalte i høringsdokumentet til forslaget til nye distriktsgrenser fra 2003 at Muŋkavári siida, med unntak av Iŋgos-Nillá Nillá siida som var nord for Kárášjohka, i 2003 beitet «*sør om Iškoras, i et område rundt Noaidátvarri*».

Iŋgosiid siida og rettsforgjengerne har dermed brukt de øvrige områdene som inngår i siidaens kravsområde sør for Iškoras i ulike tidsperioder i løpet av de siste drøye 100 årene. Også det forholdet at siidaen på 1990-tallet satte opp en gamme sørvest for Iškoras ved Siremáhteláttu, viser dette. Bruken synes imidlertid å ha hatt noenlunde samme innhold og omfang som i en del av de områdene som ellers er vurdert i punkt 21.6.3.3. Derfor er det ikke grunnlag for å konkludere med at bruken har kunnet gi grunnlag for erverv av særlige beiterettigheter.

(5.) Det forholdet at Iŋgosiid siida og rettsforgjengernes vinterbeitebruk i løpet av de siste drøye 100 årene har foregått i ulike områder både fra Iškoras og nordover og østover, og fra Iškoras og sørover, er ikke til hinder for at siidaen i dette området har andel i en *alminnelig reindriftsrett*. Sakens opplysninger viser at Iŋgosiid siida og rettsforgjengerne har utøvd en relativt sammenhengende bruk fra Iškoras og nordover under vår- og høstflyttingen, og at de i perioder også har brukt områdene østover mot Anárjohka og sørover mot Vuččoljohka.

De har ikke vært alene om å bruke områdene, og bruken har med unntak av i det området som er vurdert i punkt 21.6.3.2, heller ikke i tilstrekkelig lang tid hatt den fastheten som er påkrevd for et erverv av en særrett. Bruken har imidlertid vært tilstrekkelig til å gi grunnlag for erverv av andel i en alminnelig reindriftsrett med det innholdet som er regulert i reindriftsloven.

Det kan når det gjelder dette, vises til at Høyesterett i Selbu-saken poengterte at det ved vurderingen av om det er ervervet en alminnelig reindriftsrett med grunnlag i alders tids bruk må vises varsomhet med å trekke slutninger om ikke-bruk på grunnlag av manglende opplysninger om reindriftsutøvernes tilstedeværelse i et bestemt område, og at bruksavbrudd på henimot 25 år ikke nødvendigvis vil være fristavbrytende.[89] Dette ble uttalt i en sak som gjaldt erverv av reindriftsrett på privat grunn, og ikke i en sak om interne rettsforhold i reindriften. Prinsippet må imidlertid gis anvendelse så langt det passer også i de sistnevnte tilfellene.[90]

Videre har Iŋgosiid siida og rettsforgjengernes bruk opplagt vært basert på en oppfatning om at bruken hadde grunnlag i deres andel i den alminnelige reindriftsretten. De kan heller ikke bebreides for å ha oppfattet forholdene slik. Selv om Iŋgosiid siida ikke har *fortrinnsrett* til vinterbeite i noen av de områdene som er vurdert i nærværende underpunkt, har siidaen derfor andel i den alminnelige reindriftsretten i det angitte kravsområdet fra og med Iškoras og nordover til Kárášjohka og østover til Anárjohka, og fra Iškoras og sørover til Vuččoljohka.

89 Rt. 2001 s. 769 på s. 789, 792-793 og 809. Se også foran i punkt 6.3.3.1.

90 Se for eksempel Hålogaland lagmannsrett, dom 2. april 2013 (LH-2012-106514) på s. 17.

21.6.3.4 Konklusjon

Iŋgosiid siidas rettsforgjengere, Ivvaraš siida og Iŋgos Máhte siida, har med grunnlag i hevd ervervet en fortrinnsrett til vinterbeite på strekningen Mássuorskáidi–Allamaras–Mássuorgeahči–Iškoras–Heargejohka–Ruvvárri. Se kartet i figur 21.6. Retten tilligger i dag Iŋgosiid siida. Innholdet i begrepet «fortrinnsrett» er forklart i punkt 7.2.1.

I de øvrige delene av kravsområdet har Iŋgosiid siida andel i den alminnelige reindriftsretten.

Figur 21.6

REINDRIFTSTERMER/-BEGREPER

Norsk	Sámegillii	Forklaring
beitegrense	guohtonrádjá/ guođohanrádjá	En grense som definerer hvor hver enkelt siida har lov til å la flokken beite.
beitehage	guohtongárdi	Et større inngjerdet område der reinen beiter før flokken blir ført/ ledet til et reingjerdeanlegg.
beiterett	guohtonvuoigatvuohta	Retten til å utøve reindrift gir rett til å la reinen beite i fjellet og annen utmarksstrekning
buestangstelt	bealljegoahti / goahti	Tradisjonell samisk teltkonstruksjon med fire buede stenger av bjørk til å holde konstruksjonen oppe. Om vinteren var den tekket med ulldekke, rátnu, om sommeren med lerret.[1] Nå er det i reindrifts-miljøer (i Vest- og Midt-Finnmark) også vanlig å bruke betegnelsen goahti når det er snakk om et buestangstelt eller moderne telt/lavvo med tre- eller aluminiumsstenger.
buestangstelt/telt/ gamme/torvhytte	goahti	Goahti er en fellesbenevnelse på telt, buestangstelt, gamme og torvhytte. I Karasjok er det vanlig å bruke ordet goahti når det er snakk om buestangstelt og eventuelt også lavvo, mens det lenger øst i fylket (Tana/Varanger) ofte refereres til en torvgamme når det er snakk om goahti.
gjeterhytte	guođohanbarta	Barta betyr hytte, men det er også vanlig å bruke (guođohan)hyhttá på samisk.
gompi	gumpi	Liten flyttbar hytte på meier som trekkes med snøscooter. Navnet gompi er trolig originalnavnet på denne typen flyttbare hytter som ble produsert for å trekkes med snøscooter.
høstbeite	čakčaguohtun	Reinbeite som foregår på høsten.
høstflytting	čakčajohtin	Flytting av reinflokken fra sommerbeiteområdet til vinterbeiteområdet.
høstskillegjerdeanlegg	čakčagárdi	Et anlegg av gjerder og innhegninger av forskjellige størrelser med en kjerne i sentrum og flere kveer rundt kjernen. Brukes til reinskilling om høsten.
jordgamme	buvri	Samme type bygning som torvgamme, men buvri ble tradisjonelt brukt som fjøs/stall eller et sted man oppbevarte mat. I Karasjok brukes også buvri når det er snakk om husgamme.
kve	jorri/kantur	Innhegninger rundt kjernen i et skillegjerde-/reingjerdeanlegg. Lenger vest (Kautokeino) brukes jorri om et midlertidig reingjerdeanlegg.

1 Randi Sjølie, *Byggeskikk i Sápmi,* 2016 s. 36.

Norsk	Sámegillii	Forklaring
kvern	girdnu	Den midterste delen i et skillegjerde-/reingjerdeanlegg. Kverna har porter til kveene rundt kverna.
merke	mearkut	Skjære til øremerke på rein
merkegjerdeanlegg	mearkungárdi	Et gjerdeanlegg (gárdi) som brukes til å merke reinkalver.
nisterein	niesteboazu	Rein som slaktes til eget bruk.
reinflokk	eallu	Større reinflokk.
reinflokk - liten	čora	Liten reindflokk
reinflokk – liten for salg	gávpečora	Liten reinflokk som skal slaktes for salg.
reingjerde	boazoáidi	Samme funksjon som sperregjerde, men brukes ofte som betegnelse på et offentlig gjerde som er satt opp av myndighetene. Finnes ofte i riksgrensetrakter og mellom forskjellige reinbeitedistrikt.
siida	siida	I reindriftssammenheng: en gruppe av reineiere som utøver reindrift i fellessakap på bestemte arealer. Medlemmer i siida kan variere etter årstidene.
siidadrift/drive siida	siiddastallat	Holde til i et område og bruke området til alle gjøremål som har med reindrift å gjøre.
skille rein	rátkit	reinskilling der siidaene skiller sine respektive rein fra hverandre.
skille ut rein	geassit	Geassit betyr å skille ut (trekke ut) sine egne rein ut fra en annen distrikts/siidas flokk.
skillegjerdeanlegg/ reingjerdeanlegg	gárdi	Et anlegg av gjerder og innhegninger av forskjellige størrelser med en kjerne i sentrum og flere kveer rundt kjernen. Brukes til reinskilling.
(ha rein i) skillegjerdeanlegg	gárddástallat	Gárddástallat omfatter den aktiviteten som foregår ved skillegjerdeanlegget i forbindelse med reinskilling.
sperregjerde	áidi/ruossaáidi	Et (som oftest lengre) gjerde som har til formål å hindre rein i å forflytte seg til et bestemt område.
skogsområdebeite	vuopmeguohtun	Beite i skogsområder før det kommer for mye snø.
sommerbeite	geasseguohtun	Reinbeite som foregår på sommeren.
sytingsrein	geahččoboazu	Rein som eies av andre enn reindriftssamer, men som er i flokken til reindriftssamene og som passes på av de.
torvgamme	lavdnjegoahti / darfegoahti	Tradisjonell samisk bolig laget av et reisverk av tre, og tekket med never og torv.
verdde	verdde	Verdde kan oversettes som «venn». To mennesker som har et «verdde-forhold» tiltaler hverandre som «verdde». (se verddeforhold).
verddeforhold	verddevuohta	Gjensidig vennskapsforhold (ofte) mellom reindriftssamer og fastboende der man selger/bytter varer og tjenester med hverandre.
vårbeite	giđđaguohtun	Reinbeite som foregår på våren.
vårflytting	giđđajohtin	Flytting av reinflokken fra vinterbeiteområdet til sommerbeiteområdet.

2 NOU 2001:34, s. 523.

LITTERATUR OG KILDER

Sakkyndige utredninger mv. utarbeidet på oppdrag av Finnmarkskommisjonen

Bull, Kirsti Strøm, *Finnmarkskommisjonen og interne rettighetsspørsmål i reindriften*, utredning for Finnmarkskommisjonen, 2018

NIKU (Norsk institutt for kulturminneforskning) Oppdragsrapport 10/2013, *Felt 4 Kárášjohka/Karasjok*, april 2013

NIKU (Norsk institutt for kulturminneforskning) Oppdragsrapport 16/2020, *Felt 8 Guovdageaidnu/Kautokeino*, mars 2022

Sommerseth, Hilde L., *Befolkningsutvikling i Karasjok 1559-2001*, juli 2017

Rettspraksis

Norsk Høyesterett

Rt. 1844 s. 273 (Ihlsvigen)
Rt. 1860 s. 243 (Søndre Oulie)
Rt. 1873 s. 463 (Myhren)
Rt. 1875 s. 108
Rt. 1900 s. 438
Rt. 1907 s. 149
Rt. 1911 s. 904 (Tunhovdgardane)
Rt. 1916 s. 1249 (Hardangervidda)
Rt. 1926 s. 760 (AS Rundlast)
Rt. 1931 s. 57 (Dergafjeld)
Rt. 1937 s. 158 (Follafoss)
Rt. 1939 s. 603 (Trommestad)
Rt. 1948 s. 533 (Hardangervidda II)
Rt. 1949 s. 492 (Tolgas heimtrakt)
Rt. 1955 s. 361 (Marsfjell)
Rt. 1956 s. 271
Rt. 1960 s. 810 (Sifi)
Rt. 1961 s. 1163 (Dale Skog)
Rt. 1963 s. 370 (Lågen)
Rt. 1963 s. 1263 (Vinstra)
Rt. 1968 s. 394
Rt. 1968 s. 429 (Altevann II)
Rt. 1971 s. 171 (Store Åkrevann)
Rt. 1975 s. 552
Rt. 1975 s. 1029 (Røssåga)
Rt. 1979 s. 492 (Varfjell/Stifjell)
Rt. 1979 s. 1283 (Kåfjordbotn)
Rt. 1979 s. 1421 (Søre Kvam Fiskeforening)
Rt. 1980 s. 84
Rt. 1982 s. 241
Rt. 1985 s. 532 (Mauken)
Rt. 1986 s. 364 (Ailegas)
Rt. 1986 s. 583 (Soknedal Søndre)
Rt. 1986 s. 1370 (Porsanger)
Rt. 1988 s. 1217
Rt. 1990 s. 874 (Fusa)
Rt. 1991 s. 1311 (Beiarn-Skjerstad)
Rt. 1993 s. 564
Rt. 1994 s. 1244
Rt. 1995 s. 644 (Balsfjord)
Rt. 1997 s. 1608
Rt. 1998 s. 1164 (Furumoa)
Rt. 2000 s. 604 (Øraker gård, Sameiet Løvenskiold Ullern)
Rt. 2000 s. 1578 (Seiland)
Rt. 2001 s. 769 (Selbu)
Rt. 2001 s. 789
Rt. 2001 s. 1229 (Svartskogen)
Rt. 2003 s. 1132 (Norrøna fly)
Rt. 2004 s. 1092 (Stonglandseidet)
Rt. 2005 s. 805 (Hvaler)
Rt. 2006 s. 1382
Rt. 2011 s. 1180
HR-2010-1214-U (Høyesteretts ankeutvalg, beslutning av 9. juli 2010)
HR-2016-01219-A
HR-2016-2030-A (Stjernøy)
HR-2016-2311-P (dissens 9-6)
HR-2017-2428-A (dissens 4-1)
HR-2018-456-P (Nesseby)
HR-2019-413-U (Høyesteretts ankeutvalg, kjennelse av 27. februar 2019)

Underettspraksis (norsk)

RG 1990 s. 264 (Hålogaland)

RG 1998 s. 1106 (Frostating)
Eidsivating Lagmannsrett, dom 23. januar 1997 (LE-1994-02871)
Finnmark jordskifterett, Rettsbok, sak 2000-2012-0025, 22. mai/14. juli 2013
Finnmark jordskifterett, Rettsbok, sak: 2000-2012-0041, 24. oktober 2014
Frostating lagmannsrett, dom av 4. desember 2008 (LF-2008-50209)
Hålogaland jordskifteoverrett, Rettsbok, sak 2900-2013-0008, 20. mai/25. september 2014
Hålogaland lagmannsrett, dom av 11. oktober 1988, sak nr. 123/1987 A
Hålogaland lagmannsrett, dom av 26. mars 2010 (LH-2009-133706)
Hålogaland lagmannsrett, dom av 2. april 2013 (LH-2012-106514)
Hålogaland lagmannsrett, dom av 12. juni 2013 (LH-2012-179673) (12-179673ASD-HALO)
Hålogaland lagmannsrett, dom av 27. mars 2014 (LH-2013-162742)
Hålogaland lagmannsrett, dom av 14. januar 2016 (LH-2015-82310). Se også LH-2006-295
Hålogaland lagmannsrett, Jordskifteavgjørelse (17-055593AJA-HALO)
Hålogaland lagmannsrett, kjennelse av 13. mai 2015 (15-022031ASK-HALO)
Hålogaland lagmannsrett, LH-2003-12681 (Isvegen)
Indre Finnmark tingrett, bevisopptak 26. april 2007, (07-012370TVI-INFI)
Indre Finnmark tingrett, dom av 23. oktober 2007 (07-041493 TVI-INFI)
Indre Finnmark tingrett, dom av 31. mars 2008 (07-191200MED-INFI)
Indre Finnmark tingrett, dom 10. juli 2009 (TINFI- 2008-147006)
Indre Finnmark tingrett, dom av 31. august 2012 (11-148212TVI-INFI)
Indre Finnmark tingrett, dom av 21. november 2016 (TINFI-2015-142982)
Indre Finnmark tingrett, dom av 4. juni 2018 (TINFI-2017-167820)
Tana- og Varanger herredsrett, dom av 13. mars 1978, sak 16/1977
Tana- og Varanger herredsrett, dom av 1. juni 1982, sak 34/82S
Utmarksdomstolen for Finnmark, kjennelse av 19. desember 2014 (UTMA-2014-164427-1)
Utmarksdomstolen for Finnmark, kjennelse av 14. januar 2015 (UTMA-2014-164247)
Utmarksdomstolen for Finnmark, kjennelse av 14. januar 2015 (UTMA-2014-162958-2)
Utmarksdomstolen for Finnmark, dom av 20. august 2015 (UTMA-2014-162528-3 og UTMA-2014-164564)
Utmarksdomstolen for Finnmark, dom 23. januar 2017 (UTMA-2014-164739)

Lovforarbeider mv.

Forhandlinger i Odelsthinget 1977-1978, Ot. forh. (1977–78)
Indst. O. No. 23 (1888)
Innst. 320 L (2015-2016) *Innstilling om Endringer i reindriftsloven (reintall per siidaandel)*
Innst. O. nr. 37 (1977–78) *Innstilling om lov om reindrift*
Innst. O. nr. 72 (2006–2007) *Innstilling om lov om reindrift (reindriftsloven)*
Innst. O. nr. 80 (2004-2005) *om lov om rettsforhold og forvaltning av grunn og naturressurser i Finnmark fylke (finnmarksloven)*
NOU 1975: 5 *Reindrift*
NOU 1978: 18 A *Finnmarksvidda – Natur - Kultur*
NOU 1984: 18 *Om samenes rettsstilling*
NOU 1993: 34 *Rett til og forvaltning av land og vann i Finnmark*
NOU 1994: 21 *Bruk av land og vann i Finnmark i historisk perspektiv*
NOU 1997: 4 *Naturgrunnlaget for samisk kultur*
NOU 1997: 5 *Urfolks landrettigheter etter folkerett og utenlandsk rett*
NOU 2001: 32 *Lov om tvisteløsning (tvisteloven)*
NOU 2001: 35 *Forslag til endringer i reindriftsloven*
NOU 2007: 13 *Den nye sameretten*
NOU 2007: 14 *Samisk naturbruk og rettssituasjon fra Hedmark til Troms*
Oth. prp. nr. 27 (1887) *Om udfærdigelse af en lov angaaende fjeldfinnerne i Finmarkens amt*
Ot. prp. nr. 9 (1976-77) *Om lov om reindrift*
Ot. prp. nr. 9 (1980–81) *Om lov om viltet*
Ot. prp. nr. 25 (2006-2007) *Om lov om reindrift*
Ot. prp. nr. 28 (1932) *Om utferdigelse av en lov om reindriften*
Ot. prp. nr. 28 (1994-95) *Om lov om endringer i reindriftsloven, jordskifteloven og viltloven*
Ot. prp. nr. 30 (1965–66) *Om lov om hevd*
Ot. prp. nr. 51 (2004-2005) *Om lov om mekling og rettergang i sivile tvister (tvisteloven)*
Ot. prp. nr. 53 (2002-2003) *Om lov om rettsforhold og forvaltning av grunn og naturressurser i Finnmark (Finnmarksloven)*
Ot. prp. nr. 68 (2006-2007) *Om lov om endringer i lov 15. juni 2001 nr. 75 om veterinærer og annet dyrehelsepersonell*
Ot. prp. nr. 70 (2006-2007) *Om lov om endringer i sosialtjenesteloven og i enkelte andre lover*

Ot. prp. nr. 75 (2004-2005) *Om lov om endringer i lov 9. juni 1972 nr. 31 om reinbeiting i henhold til konvensjon av* 9. februar 1972 mellom Norge og Sverige om reinbeite
Prop. 49 S (2015-2016) *Samtykke til inngåelse av konvensjon mellom Norge og Finland om oppføring og vedlikehold av reingjerder og andre tiltak for å hindre at rein kommer inn på det andre rikets område av 9. desember 2014*
Prop. 50 L (2015-2016) *Endringer i reindriftsloven mv. (reingjerde mot Finland m.m.)*
Prop. 89 L (2012-2013) *Endringer i reindriftsloven mv. (avvikling av områdestyrene)*
Prop. 93 L (2015-2016) *Endringer i reindriftsloven (reintall per siidaandel*
Prop. L. (2012-2013)
Prop. S (2015-2016)
Sivillovbokutvalet, *Rådsegn 6 Om hevd,* 1961
St.mld. nr. 28 (1991–92) *En bærekraftig reindrift*
St. prp. nr. 49 (1997-98) *Om reindriftsavtalen 1998-99, om dekning av kostnader vedrørende radioaktivitet i reinkjøtt og om endringer i statsbudsjettet for 1998*

Litteratur mv.

Aarseth, Bjørn, *Grenseoppgjørene og konsekvensene av disse for den nordsamiske bosetting i Norge*, 1989
Arnholm, Carl Jacob, *Passivitetsvirkninger*, 1932
Askheimer, Maria og Bull, Kirsti Strøm (red), *Kommisjonsprotokoll fra 1852, 1857 og 1909*, 2005
Askheimer, Maria og Bull, Kirsti Strøm, *Konsekvensene for reindrifta etter grensestengningen mellom Norge og Finland, og relasjonen mellom de fastboende og flyttsamene – kommisjonsprotokoll fra 1852, 1857 og 1909*, 2005
Benjaminsen, Tor A., Eira, Inger Marie Gaup og Sara, Mikkel Nils (red.), *Samisk reindrift – Norske myter*, 2016
Berg, Borgar Høgetveit, *Hevd*, 2005
Berg, Bård A., *Reindriftsloven av 1933*, 1994
Bjørklund, Ivar (red), *Norsk ressursforvaltning og samiske rettighetsforhold. Om statlig styring, allmenningens tragedie og lokale sedvaner i Sápmi*, 1999
Bjørklund, Ivar og Brantenberg, Terje, Samisk *reindrift – norske inngrep. Om Altaelva, reindrift og samisk kultur,* 1981
Blix, Erik Schytte, *Karasjokslekter*, 2. utg. med tillegg, 1989
Blix, Erik Schytte, *To grensekirker – Polmak kirke, Sirma kapell,* 1961
Brækhus, Sjur og Hærem, Axel, *Norsk tingsrett*, 1964
Bull, Kirsti Strøm og Winge, Nikolai K, *Fast eiendoms rettsforhold*, 2009
Bull, Kirsti Strøm, Oskal, Nils og Sara, Mikkel Nils, *Reindriften i Finnmark, rettshistorie 1852-1960*, 2001
Bull, Kirsti Strøm, *Reinbyer i Finnmark på begynnelsen av 1900-tallet*, 2005
Bull, Kirsti Strøm, *Reindriftsloven. Lovkommentar*, 2020
Bull, Kirsti Strøm, *Studier i reindriftsrett*, 1997
Dahl, Hans, *Utskrift af Corographie over Vestfinmarken, om Kautokejno Sognekald*, [i] Topographisk Journal, første bind, hefte 3, 1793
Dalseng, John Ingvald, Dalabohki: *En utkantsgrend i Karasjok på 1950-tallet*
Eriksen, Gunnar, *Alders tids bruk* (2. utg.), 2008
Eythórsson, Einar, *Hvem skal forvalte ressursene? Forvaltning og rettigheter i fjordområdene i Nord-Norge* [i] Ivar Bjørklund (red), *Norsk ressursforvaltning og samiske rettighetsforhold. Om statlig styring, allmenningens tragedie og lokale sedvaner i Sápmi,* 1999
Falch, Ingvald, B*ygdelagsrettigheter til laksefisket i vassdragene i Finnmark,* 1988
Falkanger, Thor og Falkanger, Aage Thor, *Tingsrett,* 8. utg., 2016
Falkanger, Thor, *Lokal sedvanerett – knyttet til fast eiendom*, [i] TfR 2017 nr. 1
Frette, Tharald, *Renbyer i Polmak herred 1932/33*, 1933
Gauslaa, Jon, *Eigedomshistoria i Finnmark,* [i] Hans Sevatdal v/Per Kåre Sky og Erling Berge (red.), *Eigedomshistorie*, 2017
Gjelsvik, Nicolaus, *Norsk tingsrett,* 3. utg. v/ Erik Solem, 1936
Hansen, Lars Ivar og Olsen, Bjørnar, *Samenes historie fram til 1750*, 2004
Hanssen, Einar Richter, *Bruken av naturressursene i Finnmark fra 1918 til ca. 1970* [i] NOU 1994: 21
Hanssen, Einar Richter, *Porsanger Bygdebok, bind I. Fra eldre steinalder til 1910*, 1986
Hardin, Garret, *The Tragedy of the Commons*, 1968
Helland, Amund, *Topografisk-statistisk beskrivelse over Finmarkens amt, anden del, befolkning og historie*, 1906
Hov, Jo, *Rettergang*, 2010
Hætta, Risten J., *Boaloknjárgga ja Márrenjárgga dálve eanangeavaheapmi,* eksamensoppgave i samfunnsfag/reindrift, Samisk Høyskole, 15. mai 2005
Jebens, Otto, *Om eiendomsretten til grunnen i Indre Finnmark,* 1999
Keilhau, Balthazar Mathias, *Reise i Öst- og Vest-Finmarken samt til Beeren-Eiland og Spitsbergen, i Aarene 1827 og 1828*, 1831
Kjerschow, Peder, *Utkast til lov om reindriften*, 1922
Larsen, Dag A. og Rauø, Kåre, *Dombok Torneå lappmark: Kautokeino*, *Aviovare, Teno, Utsjok tingsteder 1639-1725*, 1999
Larsen, Dag A. og Rauø, Kåre, *Dombok Torneå lappmark: Kautokeino, Aviovare, Teno, Utsjok tingsteder 1726–1735*, 1999

Larsen, Dag A. og Rauø, Kåre, *Dombok Torneå lappmark: Kautokeino, Aviovare, Teno, Utsjok tingsteder 1736–1751*, 1999

Larsen, Dag A. og Rauø, Kåre, *Jorde och uppbördsbok for Torneå Lappmark 1716 – 1752*, 1999

Lindkjølen, Hans, *Viddas folk – Rávdul Elle fra Finnmarksvidda*, 1991

Nielsen, Jens Petter, *Altas historie, bind 1. De glemte århundrene*, 1990

Nordtveit, Ernst, *Høgsteretts rolle ved utvikling av rettar til fast eigedom*, [i] Schei, Skoghøy og Øie (red), *Lov Sannhet Rett – Norges Høyesterett 200 år,* 2015 s. 765 flg.

Paines, Robert, *Herding and Husbandry. Two basic distinctions in the analysis of reindeer management*, 1964

Päiviö, Nils-Johan, *Från skattemannarätt til nyttjanderätt – En rättshistorisk studie av utvecklingen av samernas rättigheter från 1500-talet till 1886 års renbeteslag*, 2011

Päiviö, Nils-Johan, *Lappskattelandens rättsliga utveckling i Sverige*, [i] Diedut nr. 3: 2001

Pedersen, Steinar, *Bruken av land og vann i Finnmark inntil første verdenskrig*, [i] NOU 1994: 21

Rasmussen, Siv, *Befolkningsutviklingen i Rounala, Ávjovárri og Guovdageaidnu 1559–1799 – En kildekritisk vurdering av skattelistene som grunnlag for folketallsberegningen*, 2002

Rauø, Kåre og Larsen Dag A., *Fogderegnskap for Torneå Lappmark og «Wästersiöfinnmarken» 1602-1605*, 1996

Ravna, Øyvind, *Rettslige disposisjoner som grunnlag for bortfall av rettigheter*, [i] Tidsskrift for eiendomsrett, nr. 1/2016 s. 51 flg.

Ravna, Øyvind, *Same- og reindriftsrett*, 2019

Sara, Mikkel Nils, *Boazu lea biekka buorre – Studie i reindriftens tilpasningsformer i østre del av Kautokeino reinsogn på 1950-tallet,* hovedoppgave i samfunnsvitenskap, UiTrø, 1996

Sara, Mikkel Nils, *Reindriftsnæringens tilpasning og reindriftspolitikk*, 1993

Schnitler, Peter *Grenseeksaminasjonsprotokoller 1742-1745*, Bd.I, ved Kristian Nissen og Ingolf Kvammen, 1962

Schnitler, Peter *Grenseeksaminasjonsprotokoller 1742-1745*, Bd.III, ved Lars Ivar Hansen og Tom Schmidt, 1985

Sevatdal, Hans *Eigedomshistorie. Hovudliner i norsk eigedomshistorie frå 1600-talet fram mot nåtida*, 2017

Skag, Miriam, *Tålt bruk*, [i] Lov og Rett 2004, s. 553 flg.

Skoghøy, Jens Edvin, *Tvisteløsning*, 2. utg., 2014

Skoghøy, Jens Edvin, *Tvisteløsning*, 3. utg., 2017

Skogvang, Susann Funderud, *Samerett*, 3. utg., 2017

Solbakk, Aage, *Ávjovári – Káráśjoga historjá I, 1553–1900,* 2000

Solbakk, Aage, *Buolbmát boazosuohkan – Polmak reinsogn. Utviklingen av reindriften i Polmak reinsogn. Hovedtrekk*, 2017

Solem, Erik, *Lappiske rettsstudier*, 1933/1970

Solerød, Hans, *Mennesker og ressurser. Befolkningsutviklingen – utfordringer og muligheter*, 2000

Steen, Adolf, *Kautokeinoslekter*, 2. reviderte utg. v/Ola Aarseth, 1992

Tønnesen, Sverre, *Eiendomsforhold og bruksretter*, foredrag 1973 [i] NOU 1978: 18 A

Tønnesen, Sverre, *Retten til jorden i Finnmark*, 1972/1979

Tømmervik, Hans (red.), *Above ground biomass changes in the mountain birch forests and mountain heaths of Finnmarksvidda, Northern Norway, in the period 1957-2006*, [i] Forest Ecology and Management, January 2009

Utgård, Karl Arne, *Bruk i alders tid* [i] JV 2002 s. 253 flg.

Utne, Martha Brock, *Finnmark omkring 1700, Aktstykker og oversikter.* Første hefte, 1932

Utne, Martha Brock og O. Solberg, *Finnmark omkring 1700, bind 1: Aktstykker og oversikter*, 1938

Vorren, Ørnulv, *Finnmark samenes nomadisme*, Bd. I og II, Tromsø museums skrifter, 1962

Wikan, Steinar, *Reindriften i Tana (Polmak reinsogn)*, 2015 (2014)

Zorgdrager, Nellejet, *De rettferdiges strid. Kautokeino 1852. Samisk motstand og norsk kolonialisme*, 1997

Annet[1]

A/L Bajos, *Analyse og plan for organisering av utnyttelsen av beite- og driftsarealet i reinbeitedistrikt 17/18, Karasjok høst-/vinter-/vårbeiter,* 1989

Finmarkskomiteen av 1901, *Beitefredning av furuskog*, Innstilling 22. oktober 1902

Finnmarkskommisjonen (heretter FK), *Intervju med Anders Aslak Andersen Somby*, 4. august 2016

FK, *Intervju med Anders Aslaksen Siri*, 4. oktober 2018

FK, *Intervju med Anders Henriksen Bongo*, 7. juni 2021

FK, *Intervju med Anders Nils S. Anti,* 31. mai 2021

FK, *Intervju med Anders Persen Gaup*, 2. november 2015

FK, *Intervju med Arvid Næss,* 12. og 18. mai 2020

FK, *Intervju med Aslak Johnsen Anti*, 23. februar 2016 og 28. februar 2018

FK, *Intervju med Berit Alette Anti*, 17. september 2015

FK, *Intervju med Inga Maria Berg*, 20. august 2018

FK, *Intervju med Inger Anne Anti,* 2. juni 2021

1 Oversikten omfatter ikke korrespondanse mellom kommisjonen og private parter og interesserepresentanter, og heller ikke hjemmelsdokumenter, festekontrakter, forpaktningsbrev, reindriftsmeldinger og lignende materiale som det er vist til i rapportens fotnotehenvisninger (særlig kapitlene 8 til 37).

FK, *Intervju med Johan Aslak Eira*, 2. og 13. juli 2021
FK, *Intervju med Johannes Anders P. Guttorm*, 11. desember 2020
FK, *Intervju med Johannes Mathis Anti*, 9. juli 2020
FK, *Intervju med John Henrik Guttorm,* 2. januar 2020
FK, *Intervju med John Idar Anti*, 5. september 2018, 14.-15. november 2018 og 28.-29. oktober 2020
FK, *Intervju med John Idar Anti og Per Henrik Guttorm*, 15. og 17. juli 2020
FK, *Intervju med John Mathis Andersen Utsi*, 15. januar 2019
FK, *Intervju med John Mikkelsen Somby*, 25. oktober 2018
FK, *Intervju med John Per L. Anti,* 24. August og 21. desember 2018
FK, *Intervju med John Per L. Anti og Valde Rantilla*, 24. og 26. november 2020
FK, *Intervju med John Samuel Utsi*, 8. juli 2020
FK, *Intervju med Kjell Magne Eira*, 4. desember 2018
FK, *Intervju med Konrad Torolf Bjørnback*, 7. juni 2018
FK, *Intervju med Lars Johnsen Anti*, 4. august 2014
FK, *Intervju med Lasse Mahtte Anti*, telefonsamtale 23. august 2022
FK, *Intervju med Magga Kirsten Utsi Guttorm*, 19. januar 2017
FK, *Intervju med Marit Kirsten Anti Gaup*, 9. mars 2020
FK, I*ntervju med Mette Anti Gaup m.fl.*, 7. august 2020
FK, *Intervju med Mikkel Anders Kemi*, telefonsamtaler 21. november 2018 og 5. august 2019
FK, *Intervju med Mikkel Nils D. Sara*, 4. februar 2014, 7. april 2016 og 2. februar 2021
FK, *Intervju med Nils Anders Eira*, 27. februar og 9. mars 2020
FK, *Intervju med Nils Anders J. Guttorm*, 11. januar, 20. april og 12. juli 2021
FK, *Intervju med Nils Aslak Guttorm*, 15. november 2018, 17. og 23. november 2020
FK, *Intervju med Nils Johannes og Samuel J. Anti,* 2. februar 2017
FK, *Intervju med Nils Lars Nilsen Eira*, 30. august 2018
FK, *Intervju med Nils Mahtis Gaup*, 30. oktober 2018 og 21. september 2020
FK, *Intervju med Nils Persen Gaup*, 20. november 2018
FK, *Intervju med Nils R. Utsi og Ravdna Anna S. Utsi*, 3. september 2015
FK, *Intervju med Per Alf Nilsen Sara og Siv Merethe Selnes Sara*, 22. februar 2018
FK, *Intervju med Per Henrik Guttorm*, 26. og 29. oktober og 6. november 2020
FK, *Intervju med Per Inge Johansen*, 17. februar 2021
FK, *Intervju med Per John A. Anti*, 7. september 2018, 22. januar, 13. og 23. oktober 2020
FK, *Intervju med Per John A. Anti*, 13. oktober 2021, 28. og 30. mars og 8. april 2022
FK, *Intervju med Per John Samuelsen Utsi*, 3. februar 2017

FK, *Intervju med Per Tor Turi*, 8. november og 19. desember 2018
FK, *Intervju med Petter H. Guttorm*, 3. februar 2017, 24. august 2018 og 4. september 2018
FK, *Intervju med Petter John Utsi*, 8. oktober 2021
FK, *Intervju med Piera Heaika T. Guttorm*, 29. januar 2021
FK, *Intervju med Rasmus John S. Anti*, 10. mai 2021
FK, *Intervju med Rasmus Mikkelsen Somby*, 8. og 9. januar 2019 og 9. februar 2022
FK, *Intervju med Rasmus Somby og John Tor Gaup*, 5. mai 2021
FK, *Intervju med Samuel John N. Anti*, 10., 19. og 21. september 2018, 4. og 10. januar 2019
FK, *Intervju med Samuel John N. Anti*, 21. desember 2020 og 31. mars 2022
FK, *Notat - Forpaktning av utmarksslåtter i Karasjok*, 5. juli 2019
FK, *Notat - Rettskraftsvirkningene av Hålogaland lagmannsretts dom – LH-2009-133706*, 2020
FK, *Rapport Felt 1 Stjernøya/Seiland*, 2012
FK, *Rapport Felt 2 Nesseby*, 2013
FK, *Rapport Felt 4 Karasjok, Bind I og II*, 2019
FK, *Rapport Felt 6 Varangerhalvøya vest*, 2015
FK, *Referat, Bevisopptak med Vuolábiid Spiertta siida*, 13. mars 2018
FK, *Referat fra høringsmøte om Iešjohkadalen*, 23.-24. august 2016
FK, *Referat fra høringsmøte om interne forhold i reindriften 13.-17. februar 2017 - 1. dag*
FK, *Referat fra høringsmøte om interne forhold i reindriften 13.-17. februar 2017 - 2. Dag*
FK, *Referat fra høringsmøte om interne forhold i reindriften 13.-17. februar 2017 - 3. dag*
FK, *Referat fra høringsmøte om interne forhold i reindriften 13.-17. februar 2017 - 4. dag*
FK, *Referat fra høringsmøte om interne forhold i reindriften 13.-17. februar 2017 - 5. dag*
FK, *Referat fra høringsmøte om de sist mottatte rettighetsmeldinger, 22.-23. august 2017*
FK, *Referat, Møte med Áibmejávri dálvesiida*, 22. november 2017
FK, *Referat, Møte med styret for RBD 14A*, 26. juni 2017
Kgl. res. 22 februar 1935 punkt I bokstav D, inntatt i Norsk Lovtidende 1ste Avdeling, 1935
Kirke- og undervisningsdepartementet, *Innstilling fra komiteen til å utrede samespørsmål*, 1959

Landbruksdepartementet, *Indstilling fra den ved kongelig resolution av 11te mai 1909 nedsatte kommission til revision av lovgivningen om fjeldfinnerne og renbeitningen i Finmarken*, trykt 1911

Landbruksdepartementet, *Innstilling 22. oktober 1902 fra Finmarkskomitéen av 1901*

Landbruksdirektoratet, *Ressursregnskap for reindriftsnæringen for reindriftsåret 1. april 2018 – 31. mars 2019*, Rapport nr. 34/2019, 19. desember 2019

Landbruksdirektoratet, Ressursregnskap for reindriftsnæringen for reindriftsåret 1. april 2020 – 31. mars 2021, Rapport nr. 32/2021, 1. desember 2021, revidert 23. mars 2022

Landbruks- og matdepartementet, *Om siidaens rolle i reindriftslovgivningen*, 2006

NIBR (Norsk institutt for by- og regionforskning), *Prosjektrapport 2000: 16. Reindriftsforvaltningen: Evaluering av organisasjon og virksomhet*

NINA (Norsk institutt for naturforskning), *Oppdragsmelding 750: 1-32. Hálkavárri – Porsangmoen skytefelt. Konsekvenser og muligheter for reindriften og Forsvaret, 2002*

Norsk-Svensk reinbeitekommisjon, *Innstilling*, 1967

Norwegian Journal og Geography, *Volume 6*, 1936

NOS (Norges Offisielle Statistikk), *VII 55*, Kristiania 1922

NOS (Norges Offisielle Statistikk), *Beretninger om Amternes Oeconomiske Tilstand i Aarene 1866-70, Finmarkens Amt*

NOS (Norges Offisielle Statistikk), *Beretninger om Den oeconomiske Tilstand i Norge ved Udgangen af Aaret 1835, underdanigst afgivne af Rigets Amtmænd. Med anhang.*, 1836.

NOS (Norges Offisielle Statistikk), *Beretning om Kongeriget Norges Oeconomiske Tilstand i Aarene 1856-60, Finmarkens Amt*, 1865

Områdestyret for reindrift i Øst-Finnmark, *Bruksregler for reinbeitedistrikt 17*, godkjent av Fylkesmannen i Finnmark 28. oktober 2016

Reinbeiterettsutvalget for Vest-Finnmark, *Utredning om reinbeiterettigheter – Vinterbeiteområdene i Vest Finnmark,* 27. juni 2002

Reinbeiterettsutvalget for Øst-Finnmark, *Utredning om reinbeiterettigheter på vinterbeitene i Karasjok*, 2008

Reindriftsadministrasjonens melding 32/1984

Reindriftsforvaltningen, *Forslag til nye distriktsgrenser i Polmak og Karasjok*, 2003

Reindriftsforvaltningen, *Reindriften i Finnmark – lovgivning og distriktsinndeling – Forslag til ny distriktsinndeling i Finnmark*, 1994

Reindriftslovkomiteen, *Innstilling*, 23. november 1966

Rushfeldt, Ivar, *Revurdering av høyeste antall rein for reinbeitedistriktene i Øst-Finnmark*, 1989

Statistisk sentralbyrå, *Folketelling 1801, Kistrand prestegjeld, samt Kautokeino prestegjeld, Afjuvarra og Karasjok kretser*

Statistisk sentralbyrå, *Folketelling 1815, Kistrand prestegjeld, samt Kautokeino prestegjeld, Karasjok Sogn*

Statistisk sentralbyrå, *Folketelling 1835, Kistrand prestegjeld, Afjuvarra sogn*

Statistisk sentralbyrå, *Folketelling 3. desember 1900*

Statistisk sentralbyrå, *Folketelling 1. desember 1910*

Nettsteder [2]

Digitalarkivet, https://www.digitalarkivet.no/census/person/pf01038409002142

Digitalarkivet, https://www.digitalarkivet.no/census/person/pf01038409002144

Digitalarkivet, https://www.digitalarkivet.no/census/person/pf01052467000635

Digitalarkivet, https://www.digitalarkivet.no/census/person/pf01037582000464

Digitalarkivet, https://www.digitalarkivet.no/census/person/pf01037582000431

Digitalarkivet, https://www.digitalarkivet.no/census/person/pf01036984000919

Digitalarkivet, https://www.digitalarkivet.no/census/rural-residence/bf01038409002141

Digitalarkivet, https://www.digitalarkivet.no/census/rural-residence/bf01052467000631

Digitalarkivet, https://www.digitalarkivet.no/census/rural-residence/bf01037582000061

Digitalarkivet, www.digitalarkivet.no

Finnmark forlag, http://finnmarkforlag.no/09_07.html

Kartverket, https://seeiendom.kartverket.no/

Statistisk sentralbyrå, https://www.ssb.no/a/histstat/tabeller/3-2.html

Store norske leksikon, https://snl.no/Peder_Kjerschow

Wikipedia, https://no.wikipedia.org/wiki/Karasjok

2 De oppførte nettstedene er sist besøkt 26. august 2022.

FINNMÁRKO-
KOMIŠUVDNA

FINNMARKS-
KOMMISJONEN

Besøksadresse:
Diggevisti – Tinghuset
9845 Tana

Postadresse:
Finnmarkskommisjonen
Postboks 24
9846 Tana

Telefon: 78 92 64 40
Telefaks: 78 92 70 70
E-post: finnmarkskommisjonen@domstol.no

www.finnmarkskommisjonen.no

FAGTRYKK IDÉ AS